

✠ DR. HALÁSZ PÁL : ✠

„...ÉS A SZEGÉNYEKNEK HIRDETETIK

AZ EVANGELIUM

KORDA RT. KIADÁSA BUDAPEST

DR. HALÁSZ PÁL:

„...ÉS A SZEGÉNYEKNEK
HIRDETTETIK AZ EVANGÉLIUM”

VASÁRNAPI ÉS ÜNNEPI SZENTBESZÉDEK
A MAGYAR NÉP SZÁMÁRA

BUDAPEST, 1943
KORDA R. T. KIADÁSA

Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr. 3440/1943.
Imprimatur. Strigoni, die 28. Aprilis 1943. Dr. Michael Török vicarius
generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-u. 2.

Előszó

Az emberi szó áldott vagy átkozott ereje ma példátlan méretekben bontakozott ki éppen akkor, amikor a fegyverek kísérlik meg eldönteni a világ sorsát.

Am a hadvezérek és seregek csak győzhetnek vagy elbukhatnak, a történelmet alakító igazi erő az a vihar, mely ma a lelkek mélyét kavarja. E vihar egyformán kiterjed a szembenálló felekre és soha nem látott szerephez juttatta a szónoklást.

Akik ma az események gyeplőit vélik kezükben tartani, gyakran lépnek fel a szónoki emelvényre, és mert rajta ott van a szellemes készülék: a mikrofon, hangjuk áthatol a hatalmas termék falán, a szépséges terek horizontjain és legyőzi a távolságokat, a háború fergetegét, a hadiüzemek pihenés nélküli robaját és — egy egész nemzetet, sőt egy egész világot tesz hallgatóságává.

XII. Pius is sűrűn él a szó erejével, mikrofonját Szent Péter sirja mellé állítja és onnét adja fájo intéseit, csodálatos tanításait. Az első pünkösdi csodája ismétlődik: minden nép és minden nyelv egyszerre hallja a közös Atya szavát.

A nagyok és a Legnagyobb világűrt betöltő hangja mellett — mérhetetlen sok állomásról, minden nyelven, a nap minden percében megszámlálhatatlan hang száll fel az éter hullámaira és seper végig a lelkeken: világosságot gyújtva, szenvedélyeket támasztva, gyűlöletet okádvá. Ha csavargatjuk a rádió gombját és hallgatjuk az egymást keresztező hangok orkánját, bevalljuk, hogy korunk most fedezte fel az előszó démonikus erejét és hatásának titkait.

Gyakran adjuk fel a kérdést: vajjon a regina artium, az igehirdetés megállja-e helyét e váratlanul támadt nagy

versenyben? Megújította-e magát és az isteni igazságok nemes óborát új tömlőkbe öntötte-e?

Sajnos, be kell vallanunk, igehirdetésünk válsága a legújabb időkben aggasztóan megnagyobbodott. Letűntek a klasszikus egyházi szónokok s a szószékről ma szónokolni nem tudás és unalom árad.

A legjobb pillanatban érkezett meg dr. Halász Pál válogatott beszédeinek gyűjteménye. A szerzőt országszerte úgy ismerik, mint rendkívül világos és a szónoki ráhatás minden eszközeivel rendelkező előadót. Régóta sürgettük tőle és sokszor noszogattuk, hogy az emberi élet útjának felén könnyvalakban is adja kezünkbe szónoklatait. Végre engedelmeskedett és asztalunkra helyezte szónoki termelésének legjavát, ezeket a valóban életből született beszédeket, amelyeknek hatását a lelkekre ő maga próbálta ki.

A magyar egyházszónoklati irodalom igazi beszédeket kapott Halász gyűjteményében. Célja nem az, hogy a készülésre restek szolgálai módon könnyen elmondhassák, hanem hogy megtanítsa a korszerű igehirdetés módozataira.

Mindegyik beszéd egységes és világos szerkezetű. Előadásmódjuk népszerű és alkalmazásuk egészen gyakorlati. Eléri a végső célt, mely — Mihályffy szerint — „a természetfeletti élet ébresztése és ápolása”.

Halász Pál arra tanít meg, hogy a jó beszédnek hogyan kell elkészülnie. Pontosan megállapítja tárgyát, és pedig a keresztény tan gyakorlati jelentőségű és fontoságú részeiből. Észre vesszük, hogy a tárgyválasztás után fellapozta a dogmatika megfelelő fejezeteit, innét beszédek dogmatikai szilárdsága. Mindezek után megjelöli a beszéd célját, a finem proximum in intentione et ultimum in executione.

A tárgy kifejtésében, bizonyításában és alkalmazásában mindig szabatos és mindig világos. Soha nem téveszti szem elől hallgatóit, innét az a nagy erénye, hogy beszédeiben az élet közelségét érezzük.

A megvilágítás eszközeiben és alkalmazásában valószínű művész. Szereti a mindennapi életből vett példákat és nagy mester azok felhasználásában. Látszik, hogy nyitott szemmel jár az emberek között, mert sok olyat lát meg,

amit mi is látunk, de észre nem veszünk. A példákat úgy mondja el, hogy azok a tárgynak valóságos kifejtései és gyakorlati alkalmazása. A példák feltárásában oly biztos, mint a híres sebészek kése. A példa végén a tárgy egészen megvilágítva, bebizonyítva és alkalmazva áll a hallgatóság előtt. Nincs más hátra, mint az eredmény pontos összefoglalása. Ezt is oly szabatosan teszi, mint a professzorok a szillogizmusok végén. Szinte ceruza után kapunk, hogy a találó és világos eredményeket gyorsan megrögzítsük magunknak.

Örömmel vezetem be dr. Halász Pál beszédeinek gyűjteményét és meg vagyok győződve, hogy a nehéz versenybe jutott ígehirdetésünk korszerű megújításában fontos szerepet fog játszani.

Budapest, 1943. évben.

Mihalovics Zsigmond

I. V A S Á R N A P O K

Advent I. vasárnapjára

„Atyámiai, itt az óra az álomból felkelnünk, mert most közelebb vagyunk a mi üdvösségünk, mint mikor hívőknek lettünk. Az éj elmúlt, a nap pedig elközelgetett. Vessük el tehát a sötétség cselekedeteit és öltözzünk a világosság fegyvereibe. Mint nappal, tisztességesen járunk, nem tobzódásokban és részegeskedésekben . . . hanem öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba.” Így int Szent Pál apostol szavaival az Anyaszentegyház mindjárt az egyházi év elején, hogy ezzel megadja nemcsak az Adventnek, a Krisztus-várás idejének programját, hanem az egész egyházi évnek is, amely advent első vasárnapjával kezdődik. De hogy meglegyen ennek a lelki programnak a kellő nyomatéka, híven a régiek bölcsességéhez, amely azt mondja, hogy „quidquid agis, prudenter agas et respice finem — bármit cselekszel, okosan tedd és tekintsd a végét”, mindjárt képet rajzol a végkifejletről is. Megrajzolja az utolsó ítéletet, amikor az egek erői megindulnak s eljön az Úr Jézus az ég felhőiben megítélni az embereket. A Krisztusba öltözött ember, vagyis aki egész földi életét Krisztus tanítása szerint alakította és élte, eléri célját, mely után egy életen keresztül vágyódott: a végeszakadatlan és hiánytalan boldogságot; az ösztönös embert pedig, aki földi életében nem ismert törvényt és parancsot, utoléri sorsa, amelyet maga választott. Tűzzük ki hát mai szent elmélkedésünkben helyesen a célt; lássuk meg, hol és miben található az a boldogság, amelyre Isten az embert teremtette és mi annak az ára?

1. Arra a kérdésre, hogy mi a boldogság és ki a

boldog ember, sokan és sokféleképpen feleltek már. Szent Ágoston azt mondja, hogy az ember kétféleképpen lehet boldog: vagy úgy, hogy apró kis örömek érik és ezek az örömek folyton ismétlődve feledtetik vele az élet kellemetlen perceit és kínos óráit; vagy úgy, hogy valami régen és nagyon várt kívánsága teljesül, amelyről aztán elmondhatja, hogy az mindenestül és elveszíthetetlenül az övé. De mindjárt hozzáteszi a másik kérdést is: van-e ember, aki — így vagy amúgy — hiánytalanul boldog? Mert nem az történik-e, hogy az élet kisebb-nagyobb kellemetlenségei, bánatai, szomorúságai jóval felülmúlják a mindennap mutatkozó apró örömöket? Ha pedig teljesül az ember valamelyik nagy és szépséges vágya, örömét nem árnyékolja-e be az az aggodalom, hogy aminek ma örül, azt holnap elveszítheti?

Úgy vagyunk a földi boldogsággal, mint az a tengerparton élő remete, aki elhatározta, hogy megkeresi a „boldogság szigetét”-t, amelyről azt beszélik az emberek, hogy ott még soha nem hangzott el emberi jajszó, ott soha nem sír senki, ott mindenkinek mindene megvan ahhoz, hogy örüljön. Csónakra szállt hát a jó öreg és nekivágott a tengernek, azoknak a szigeteknek irányában, amelyek közül valamelyiknek kellett a boldogság szigetének lenni. Kikötött az elsőnél, de nem sok szerencsével. Szemre szép volt ugyan, dús növényzete, gyönyörű virágai, édes gyümölcssei hívogatóan integettek az érkező felé, de emberrel nem találkozott. Fenevaddal annál többel, úgyhogy a végén is megfutamodott és csónakba szállva tovább evezett a másik sziget felé. Ott a mérges tengeri kígyók miatt ki sem köthetett. A harmadik szigeten csupa nyomorult emberrel találkozott: tizedelte, pusztította őket a mocsárláz. Egy további szigeten tűrhető lett volna az élet, de a lakói harcban állottak egymással. Akikkel először találkozott, nagyban fogadkoztak, hogy nem nyugosznak addig, amíg a másik törzset mind egy szálig ki nem irtják. Megborzadva szállt újra csónakjába a remete, de most már hazafelé tartott. Saját tapasztalásából győződött meg, hogy a boldogság, amire vágyik, nem található meg ezen a világon. Siralomvölgye a föld, amelyen Isten zarándokutunkat megédesíti

ugyan apró örömmel, de gondoskodik arról is, hogy ne feledjük azt, amit Szent Ágoston olyan szépen mond, hogy „non habemus hic manentem civitatem — nincs nekünk itt a földön maradandó városunk”. A végleges és elveszítetlen boldogság helyét odaát kell keresnünk.

Az Úr Jézus Krisztus, a második isteni személy azért öltött ember-testet s azért született mint kisgyermek Betlehemben, hogy nekünk az odavezető utat megmutassa. Alkalom az ádvent, hogy ennek az istenemberi életnek minden mozzanatát megfigyeljük már kezdettől fogva, mert ennek az életmintának követése az egyetlen helyes út a boldogsághoz.

2. *Hát hol a boldogság*, ha a földi világban nem található, holott az emberi szív már itt a földön olyan nagyon sóvárog utána? Ha itt nincs, nyilvánvaló, hogy ezen a földi világon kívül, odafenn kell azt keresnünk. Hogy a magva végeszakadatlan öröm, az nem kétséges. De hogy ez az öröm milyen szálabból fonódik, azt csak sejtjük. Hiszen maga a Szentírás bizonygatja, hogy „szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szó ki nem fejezheti, milyen az a boldogság, amelyet Isten az őt szerető lelkeknek készített”. Mindazonáltal módunkban van legalább megközelíteni a mennyország boldogságát, ha figyelő szemmel, készséges szívvel olvassuk az Írást és hallgatjuk azokat az Istenhez közel álló lelkeket, akik róla nyilatkoznak.

a) A mennyország boldogságának egyik forrása mindenesetre az, hogy ott *„letöröl az Isten minden könnyet s nem leszen többé sírás és fájdalom”*. Pedig mi ezt a földi életet el sem tudjuk képzelni könnyek és fájdalom nélkül. Hiszen már az apró kisember is hangos sírással adja tudtul a világnak, hogy megérkezett, de a távozását is könnyek és sóhajtások jelzik e földi világból. E két végső pont között is mennyi könny folyik és mennyi jajszó jelzi, hogy *„síralomvölgy”*-ben járunk! Ez minden ember sorsa. Legfeljebb csak az a különbség, hogy az egyik nyíltan hullatja könnyeit, a másik pedig elbújik vele. Úgy van, mint mikor egy leányiskolában irigykedve beszéltek a leánykák egyik társukról, akinek — mint mondták — „csuda jól” megy dolga s aki nemcsak ő közöttük, de talán az egész vilá-

gon a legboldogabb teremtés. Egyikük nekibátorodott s megkérdezte: „Igaz, hogy te nem sírsz sohasé?” „Sírok én, — felelte a kislány — de csak olyankor, ha nem látja senki.” Neki van igaza: mindenkinek megvannak itt a földön a maga kis tragédiái. Jól mondja a költő, hogy „azok az igazi tragédiák, ahol vér nem folyik, csak a könny pereg”. Mármost a mennyország egyik boldogsága éppen abban van, hogy ott a könny sohasem pereg, mert az oda megérkezett léleknek nincs és sohasem lehet oka a sírásra. Ott az Isten kedvessége mosolyog rá a lelkekre, akik ujjongva mosolyognak rá vissza. Ez az, amiről a katekizmus azt mondja, hogy „a szentek a mennyországban Istennel örök szeretetben egyesülnek”. Valamit sejt ebből az örömből az apa és anya is, amikor kicsiny gyermekének szemébe mosolyog, az pedig visszakacag rá. De mi az a pillanatnyi öröm ahhoz képest, amikor a lélek a mennyországban Istennel, mennyei Atyjával találkozik? Amikor „örök vidámság lesz a fejük felett, öröm és vígság lesz az osztályrészük és eltűnik a fájdalom és a jajgatás” — ahogy a próféta mondja.

b) *A mennyország boldogságának másik eleme az Isten látása.* Már a földön is alig tud betelni az ember a szép látásával. Órákig el tud gyönyörködni a csillagos égbelen; alig tud megválni a virágos réttől; nem győz betelni a gyümölcs ízével és a virágok illatával; ha módjában van, vagyonokat áldoz egy-egy művészi festményért vagy szoborért; a szép arc vagy szép szem, különösen amelyikből szép lélek sugárzik, valósággal megigézi. De mi ez mind a szépség örök forrásához képest? Hiszen a mennyországban az igazak „látni fogják az ő arcát és éjtszaka nem lesznek többé és nem szorulnak a szövétnek fényére, sem napfényre, mert az Úr, az Isten maga világosítja meg őket és uralkodni fognak örökkön-örökké”. Ami szépet idelent láthatunk, az csak egy halvány sugár az egészből; „ex umbris et imaginibus in veritatem — halvány képekből és hasonlatokból a valóságbatérés”, ahogy a nagy és bölcs angol bíboros mondja. Assisi Szent Ferencről olvassuk, hogy Isten bepillantást nyújtott neki a szépséges mennyországba. Egész nap sírt és énekelt utána. Közben-közben felsóhajtott: „Menny-

ország, mennyország! Mit törődöm én az egész világgal, ha egyszer a mennyország lehet az enyém!"

c) *A mennyország boldogsága megpihenés a földi harcok után.* Hiszen a Szentírás is azt mondja: „Boldogok a halottak, akik az Úrban haltak meg, mert megpihennek fáradalmaik után és cselekedeteik követik őket az örökkévalóságba.” Egyesek élete itt a földön állandó teherhordozás; másoké örökös küzdelem; ismét másokra folytonosan új feladatok megoldása vár. Nemcsak az élet alkonyán érzi az ember, hogy erői végesek, nemcsak az öregember vágyik nyugalomra, hanem mindenki, akire az élet terhe ránehezedik. Valamit ígér ebből Krisztus Urunk is, amikor azt mondja: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtok és terhelve vagytok: én majd megenyhítlek titeket.” De még ez is csak átmeneti megpihenés; azért kínálja, hogy el ne lankadjunk, kedvünket ne veszítsük, idő előtt le ne szereljünk.

A végső és igazi nyugalom Isten közelében vár az emberre, ahogy az újkor egyik legtüzesebb lelkű és legtevékenyebb apostola, Lekeux Margit kifejezte. Tanítónő volt egy nagyvárosban. Nemcsak iskolai munkáját látta el szinte csodálatos lelkiismeretességgel és buzgósággal, hanem az iskolán kívül is gondjaiba vette tanítványait s gondoskodó szeretetét a nagyokra, a környék szegény bányász-népére is kiterjesztette. Az éjtszakának csak a felét aludta át, a másik fele imádság és a másnapi munka előkészületei között oszlott meg. Amikor figyelmeztették, hogy többet kellene pihennie, azt felelte: „Majd a mennyországban. Ó, de jó lesz oda hazatérni és mennyei Atyám ölében megpihenni. Tökéletesen mindegy, hogy egypár esztendővel később vagy hamarabb. Megyek, amikor Isten akarja. Addig azonban megállás nélkül húzom az ígát, amelyet atyai keze itt a földön rám rakott.” Szébb megnyilatkozása a mennyországra megérett léleknek alig hangzott el az apostolok óta.

d) *Kedves alkotórésze a mennyország boldogságának a viszontlátás öröme.* A halálban éppen az a tragikus, hogy elvált. Az itthonmaradottakban azt a fájdalmas érzést kelti, hogy akít eltemettek, azt örökre elveszítették. A betegségben is az a félelmetes, hogy a halál árnyéka kíséri a

beteget. A mennyország öröme kettős: újra látjuk azokat, akikről olyan nehéz volt búcsúzni és elszakadni; az így egymásra talált lelkek pedig sohasem szakadnak el többé egymástól, együtt élnek a mennyei dicsőség és végeszakadatlan boldogság örömét.

Ád az Isten egy cseppet ebből az örömből itt a földön is. Szem nem maradt szárazon, amikor a nagy világháború után tömött katonavonatok érkeztek a Keleti-pályaudvarra. Szomorú nézésű, törődött, feketekendős asszony keresett a leszálló harcosok között ismerőst, hogy valami hírt halljon férjéről, három kisgyermeké apjáról, aki állítólag eltűnt odakint. A gyerekek hátrább, a fal mellett figyelték a leszállókat, ő pedig előrement, hogy el ne szalassza az ismerőst. Egyszer csak felsikolt és öntelepedten omlik a férje nyakába. Eltűnt, de megkerült és most itt van. Nem megy el többet. Már régen kiürült a pályaudvar; nem érkezett és nem indult több vonat; ők még mindig ott örültek. Nem is szóltak, csak nézték egymást: úsztak a viszontlátás örömeiben. Csodálatos nagy öröm volt ez. De mi ez a csepp a végtelen és kimeríthetetlen tengerhez képest, különösen, ha tudjuk, hogy még ez a csepp is milyen csalóka és mulandó.

e) *A mennyország boldogságának fénypontja mégis a szeretet.* Az is, ahogy az Istent szerető lélek valósággal beleomlik Isten végtelenségébe; de méginkább az, ahogy Isten öleli keblére azt a lelket, aki egy hosszú földi életen keresztül vágyódott utána és dolgozott érte. Mint ahogy az újkor egyik szentje mondta: „Isten ránéz a lélekre, a lélek pedig visszanéz. Abban a pillanatban megszűnik az „én” és megszűnik a „te”: nincs más, csak az Isten s ebben a szent egybeolvadásban kezdődik a végeszakadatlan boldogság. Erről mondja korunk kedves szentje, a kis Teréz szent elragadtatással: „Azt kérditek, miért vágyakozom a mennyországba? Csak a szeretetért. Szeretni akarom végnélkül az Istent; élvezni akarom Isten szeretetét, aztán soha vissza nem térni a földre.” Miért nem kíván visszatérni? Nyilván mert olyan kevés ebben a siralomvölgyében a szeretet. Nem kell bizonygatni egyikünknek sem, hogy mennyire igaz van. A szeretetre vágyó lélek nézzen felfelé és biz-

tassa magát Szent Ágoston szavával: „Ott majd látunk, ott majd ismerünk, ott majd szeretünk.”

3. *Mi az ára ennek a boldogságnak?* Ez a kérdések kérdése. Mert nyilvánvaló, hogy amint minden jót ezen a világon, a legnagyobb jót, az örök boldogságot is meg kell érdemelni. Nem hiába mondja Krisztus Urunk: „Keresztelő János napjaitól fogva pedig mostanig a mennyek országa erőszakot szenved és az erőszakosak ragadják el azt.” Vagyis akik — mint Keresztelő János — keményen megdolgoznak és megszenvednek érte.

Mit tehetünk tehát érte? „Öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba” — mondja a nemzetek Apostola. Vagyis éljétek az Úr Jézus Krisztus földi életét. Necsak azt a kedves és derűs gyermekéletet, amit Názáretben élt; necsak azt a munkáséletet, melyben ifjúkora telt el; ne is csak azt az áldozatos életet, amelyet akkor élt, amikor „körüljárt jót tévén”; de még azt sem egymagában, mikor keresztjét hordozta, hanem az Ő földi életének valamennyi szakaszát. Tudnunk kell gyermeknek lenni, a gyermek kedves ártatlanságával és tisztaságával, megett emberkorban is. Tudnunk kell dolgozni, kötelességet teljesíteni kitartóan és lelkesen. Tudnunk kell áldozatokat hozni egymásért és a közösségért. Főképen pedig tudnunk kell viselni az élet keresztjeit. Hiszen Krisztus Urunk az Ő követésének legbiztosabb jelül a kereszthordozást jelölte meg, amikor azt mondta: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen engem.”

Az első három csak menne. A kereszthordozásnál azonban már gyakran megakad az ember. Elvben ugyan elfogadja a keresztet, de a gyakorlatban mindig valamennyi mást szeretne a helyett, amit éppen most viselnie kell. Ismeretes az a régi szép legenda, amely elbeszéli, hogy kemény fakeresztet vitt felfelé a köves hegyi úton egy zarándok. Nagyon elbágyadt alatta. Letette és felsóhajtott: „Istenem, de nehéz keresztet adtál; jó volna egy másik, azt talán könnyebben bírnám.” Isten rátekintett. Hallotta is nyomban a szózatot: „Gyere hát; ott vannak a kereszték a hegy másik oldalán: válassz közülük tetszésed szerint.” A zarándok megkerülte a hegyet. Csakugyan nagyon sok keresztet

látott a sziklához támasztva. Mindegyikre rá volt írva, minek a keresztje. Volt ott a lelki furdalásnak, az emberek irigységének, hálátlanságának, rágalmazásának, csúfolódásának és megvetésének, volt a gyűlölködésnek és családi békétlenségnek, volt mindenféle testi és lelki szenvedésnek keresztje. A zarándok sorra próbálgatta valamennyit, de mindegyiket keménynek és gyötrőnek találta. A végén is térdre roskadt és könnyek között kiáltott fel az Úrhoz: „Add vissza, Uram, a régi keresztet, mégis csak az lesz a legjobb, amelyet először adtál.”

Az Úr Jézus Krisztus, akinek érkezését várjuk most adventben, a mennyei boldogság ígéretével jön, de nem annak az ára nélkül. Túzzük ki a nagy programot nemcsak az adventre, hanem az egész esztendőre: „Krisztusba öltözötten várjuk az örök boldogságot, de készen arra, hogy az árát is megfizetjük.”

Advent II. vasárnapjára

Az adventi készület a mai embernek már nemcsak a kis Jézus befogadására irányul, hanem azt célozza, hogy magunkra öltjük a krisztusi embert. Vagyis azt a jellemet, amelyet Krisztus Urunk mintának mutatott be a maga életében s amelyre maga a teremtő Isten gondolt, amikor embert teremtett a világra. Ebből a fajtából való Keresztelő Szent János, az Úr útjának előkészítője, akit a mai szent evangélium mutat be nekünk. Nem közönséges valaki; a szentek magasságában jár, de mégsem utolérhetetlen magasságban. Amit jellemében és viselkedésében látunk, azt a magunk viszonyai között kisebb-nagyobb mértékben mindnyájan megvalósíthatjuk. Ha azt akarjuk, hogy az isteni Megváltó kedves otthonra találjon szívünkben már ezen a karácsonyon, figyeljük meg ennek a Szíve szerint való embernek, az Ő nemcsak vér szerint, de lélek szerint is rokonának jellemvonásait, s lehányva régi „én”-ünk rongyait, próbáljunk már ez alatt az advent alatt is legalább nagyjából olyanná alakulni.

1. Keresztelő Szent János — amint első szempillantásra

szemünkbe tűnik — *a fegyelem embere*. Nem kényezteteti testét válogatott ételekkel és érzékcsiklandozó italokkal. Amit a próféta tanácsol, hogy „ne légy mohó és ne vesd magad bármiféle étel után, mert sokan mentek már tönkre mértéktelenség miatt, de a tartózkodó meghosszabbítja életét” — neki egész életre szóló program. Éledele — amint a mai szent evangélium hírül adja — sáska és erdei méz. Ha valaki, ő láthatta a szülőföldjét megszálló római hatalmasságokban és kényurakban, milyen puhává, gyenge akaratúvá, fölfelé hajlongóvá, lefelé zsarnokká teszi az embert a test kényeztetése, a jóltápláltság és az anyagi élvezetek hajszolása. Ő mindezekről lemond nagylelkűen, mert nem akar a test rabszolgája és ösztöneinek függvénye lenni. Táplálékul csak annyit akar, amennyi a testet egészségben és friss erőben tartja. A többit, mint feleslegest elutasítja magától és megveti. Mivel pedig a test kívánságának e ponton következetesen ellenáll, könnyűszerrel mond le a test bűnös kívánságairól is. Így neveli a testi bőjt a lélek világában is nagygyá és hőssé, akire nemcsak a puszták remetéi, hanem a városból kituduló népsokaság is áhítatos tisztelettel tekint fel és szavát úgy fogadja, mint a prófétának, az Isten emberének szavát, amelyet nagy és hősiesség élet pecsétel meg.

Ez az az életminta, amelyet hűséggel követtek és a maguk életében szent örömmel valósítottak meg Isten emberei és az újszövetség szentjei. Köztük egyike a legnagyobbaknak Szalézi Szent Ferenc, akiről azt olvassuk a szentek életében, hogy egyike volt kora legfegyelmesebb embereinek. Ő maga beszéli el, hogy kisgyermekkorában az volt náluk a házirend, hogy gyerekek — különösen fiúgyerekek — nem volt szabad a konyhában tartózkodni. Akkor azonban még ő sem volt különb, mint akármelyik másik gyerek. Ha szerét tehetette, szívesen kukkantott be a konyhánép közé, már csak azért is, mert az számára tilalmas dolog volt. Egyszer éppen nem tartózkodott ott senki, de már az asztalon állt még egészen friss, forró állapotban az asznapi sütemény. Kint lépések zaja hallatszott, sietnie kellett, hogy rajta ne kapiák az engedetlenségén. De a friss sütemény is izgatta nagyon. Kiemelt hát egyet és a tenyerére vette, úgy

rohant át a gyerekszobába. A sütemény azonban felégette az érzékeny kis tenyeret. Ennek piros foltja egész életén át végigkísérte; még késő öregkorában is meglátszott. „Nem büntetésnek vettem, — mondotta ő maga — hanem figyelmeztetésnek a jó Istentől, hogy a fegyelem, a testi kívánságról való lemondás a férfiúnak, az Isten emberének legelső jellemvonása.”

De nemcsak a szentek, a történelem nagyjai is arról tesznek bizonyosságot, hogy ami szépet és nagyot életükben alkothattak, azt ennek a fegyelemnek köszönhetik. A mult század egyik legnagyobb hadvezére például, aki 90 esztendő ért meg a legteljesebb testi és szellemi frissességben, így nyilatkozott: „Nemcsak magas koromat, de mindent, ami szép volt az életemben, az evésben és az ivásban való mértékletességnek köszönhetem.” Amit a késő századok nagyjaiban megcsodálunk, azt nemcsak hirdette, de életében teljes mértékben megvalósította az Úr előhírnöke, Keresztelő Szent János, akit az Anyaszentegyház éppen azért mutat be nekünk, hogy kedvet kapjunk a fegyelmezett és a fegyelemben szépséges krisztusi életre.

Krisztus Urunk Keresztelő János fegyelmeztségét nemcsak az étel- és italban való mértékletességben dicséri meg, hanem abban az *egyszerűségben* is, ahogyan öltözködik. Itt sem kíméli testét: durva teveszőr-ruhában jár s ezzel mutatja, mily kevéssel beérheti az ember, milyen szerény és igénytelen lehet. Erre céloz Krisztus Urunk, amikor azt mondja: „Mit jöttetek ki a pusztába látni? Lány ruhába öltözött embert-e? Ime, akik lány ruhába öltöznek, a királyok házaiban vannak.” Amilyen nagyszerű dicséret ez a fegyelmezett és igénytelen embernek, olyan megrovása az elkényeztetett puhányoknak és a divathóbort követőinek, akiket különben már Mózes is keményen megrótt, amikor „a ruházatot csereberélőket útalatosnak bélyegezte az Isten előtt”.

Minden kornak megvannak a maga kényes és nagy-igényű elemei férfiakban és nőkben egyaránt. Megvannak — sőt nagyon is megvannak — a mi korunkban is. Krisztus Urunk megrovása nem azoknak szól, akik haladnak a korról, izlésesen öltözködnek és csinosan, kedvesen jelennek

meg az emberek között, hanem a feltűnést hajhászóknak; azoknak, akik rosszul, ízléstelenül, sőt csak félig öltözködnek. Különösen az asszonyok és leányok azok, akiknek szívükre kell venni ezt a megrovást. Kedvesen adott ennek hangot Tours püspöke, a jótékonyágáról századokon át ismert és tisztelt Szent Márton utóda. Azé a Szent Mártoné, akiről feljegyezte a történelem, hogy a tulajdon köpönyegét vágta ketté a kardjával, hogy egyik felével befödhesse a félig meztelen koldust. Egyszer rosszul, sőt félig öltözött fiatal leányok jelentek meg a templomában ünnepi istentiszteletre. A püspök észrevette őket a szószékről s a következő intelmet fűzte beszédébe az anyákhöz: „Ezek a drága gyermekek is bizony rászorulnának, hogy szent elődöm, Márton püspök rájuk terítse a köpönyege másik felét.”

Ez csak a templom, ahová mégis bizonyos összeszedettséggel lép a hívő. De mit szólhatott volna a jámbor püspök, ha az estélyeken vagy a báltermekben látta volna ezeket a hajadonokat? Mint az a családi estélyre hivatalos úr, aki belépve a fogadószobába, megpillantotta a félig öltözött hölgyeket, aztán hátrált néhány lépést és így szólott: „Bocsánatot kérek, azt hittem, hogy a hölgyek már készen vannak az öltözködéssel.” Keresztelő Szent János férfi volt, kemény férfi, de szerénységben és igénytelenségben adott példája mindenkinek szól, mint ahogy Krisztus Urunk tanítja: „Bizony mondom nektek, ha nem lesztek olyanok, mint a kisdedek, — t. i. szerények és igénytelenek — nem mentek be a mennyek országába.”

2. *Keresztelő Szent János hajlíthatatlan jellem is.* Így dicséri Krisztus Urunk: „Mit jöttetek ki a pusztába látni? Széltől hányatott nádat-e?” Mintha azt mondta volna: „Az ingadozó nádat ne itt keressétek, mert itt az igazság rendíthetetlen bajnokával álltok szemben, aki szilárdan áll az elvek mellett, mint a százados tölgy.” A gyengejellemű ember tényleg olyan, mint a széltől hányatott nád: mindig a szerint mond igent vagy nemet, akivel beszél: Ha dicséri valaki és hízeleg neki, hajlik feléje, ha nincs is igaza. Ha gáncsolják vagy ócsárolják, eláll az igazságtól az emberek miatt.

Jól ismerte ezt az ingatag emberi természetet Szent

Makárius, a puszták bölcs remetéje, akit egyszer egy fiatal-ember azzal keresett fel, hogy adjon neki jótanácsot, mert tökéletes akar lenni. Azt mondta neki: „Menj el, fiam, a temetőbe, állj meg akármelyik sír előtt és hordd le, szidjad, gyalázzad az ott nyugvó embertestvért, ahogy csak tudod.” Nagyot nézett az ifjú, de mert látta, hogy Makárius komolyan beszél, megfogadta az utasítást és indult azonnal. Visszatérve megkérdezte a Szent: „Megcselekedted, amit mondtam?” „Meg én, szó szerint” — felelte az ifjú. „No és mit szólt a sír lakója?” „Egy szót sem szólt, néma csendben álltam a sír előtt.” „Menj vissza, fiam, ugyanahhoz a sírhoz és dicsérd meg azt a holtat, de nagyon. Mondj el róla minden szépét és jót, amit emberről el lehet mondani.” Makárius szigorú tekintete nem tűrt ellenmondást. Az ifjú megjárta az utat megint. „Hát most szólt-e valamit a halott testvér?” — kérdezte Makárius. „Nem szólt: most is néma volt.” „Édes jó fiam, — emelte fel szavát Makárius — ezt az egyet tanuld meg tőle: akár dicsérnek, akár gyaláznak, légy néma, mint az a halott. Sem a hízelgők kedvéért, sem a gyalázkodók miatt el ne tántorodjál Krisztustól és az Ő igazságától: akkor teljesül a vágyad, tökéletes leszel.” Ha pedig még nagyobb és szentebb példa kell, nézd az Úr Jézust. Áll, mint a hajlíthatatlan tölgy, mikor a kenyérszaporítás után királlyá akarják tenni, de nem rendül meg akkor sem, mikor igaztalanul vádolják és elítélik s szent nyugalmát akkor sem veszti el, mikor a hitvány szolgálta arculíti.

Ilyen volt Keresztelő Szent János, akit a mai szent evangélium bemutat nekünk s akinek példája különös erővel szól a mai kor emberéhez. Eszmék harcát vívja a világ. Eszméket hirdetnek úton-útfélen. Nem győznek hízelegni tömegeknek és egyeseknek, hogy megnyerjék őket az új eszméknek. De nem győzik szidni, gyalázni és fenyegetni azokat, akik nem állnak kötélnek. Boldog az az ember, aki ebben a vad tülekedésben szilárdan és hajlíthatatlanul áll, mint a százados tölgy, mint Keresztelő Szent János, ez a nagyszerű jellem. Boldog, aki úgy érzi, hogy neki is szól a Krisztus dicsérete, hogy nem széltől hányatott nádszál, hanem jellem, aki rendíthetetlenül áll ősei hite mellett.

3. *Végül Krisztus Urunk az Isten emberét, a prófétát, sőt a prófétánál is nagyobbat magasztalja Keresztelő Szent János személyében. Ő nemcsak bőjtölni és imádkozni ment ki a pusztába. Nem azért ment csupán, hogy maga beteljeék kegyelemmel, hanem hogy ennek a kegyelemnek útját egyengetse embertársai lelkében. Azért emelt szót az eljövendő és már közeledő Megváltó mellett: „Én a pusztában kiáltónak szava vagyok: egyenesítsétek az Úr útját, amint megmondotta Izaiás próféta.”* Ezért hirdetett bűnbánatot és keresztelte meg a bűnbánókat a Jordán vizében. Igazi apostol volt, aki nemcsak maga élvezte a megtisztult lélek békeségét és örömét, hanem azt embertestvéreinek is meg akarta szerezni. Nemcsak maga várta kitárt lélekkel a Megváltót, hanem embertársai lelkében is utat akart készíteni neki. S hogy mennyire időszerű volt ez az ő apostoli fellépése, semmi sem mutatta annyira, mint az a hatalmas tömeg, amely nap-nap után tódult a Jordán partjára és hatalmas szavára felvette a bűnbánat keresztiségét.

Ez az apostoli lélek, ez az apostoli tűz kell a mai embernek, a mai világnak is. A boldogemlékü XI. Pius pápa mondta több mint tízezer zarándok előtt: „Nem elég ma egyszerűen csak hívőnek, ájtatosnak, jámbornak lenni: apostolok kellene, akiknek szava gyújt, példája lelkesít és követésre indít s minden cselekedete valóságos hitvallás.” Ha minden mai katolikus hívő megértené Krisztus helytartójának ezt a szózatát és felfogná jelentőségét, hatalmas tömegek fordulnának ismét Krisztus felé. Megvalósulna az a csoda, amiről egy régi szép legenda beszél. Van e szerint a legenda szerint egy csodaszép város, amely egy irtózatos méretű földrengés alkalmával mindenestül a tengerbe merült. Ha volna ember, aki életét is kockáztatva leereszkednék a mélybe, elérné az elsüllyedt templom tornyát és megszólaltatná annak harangjait, a város ismét előkerülne a mélységekből, lakói megelevenednének és újrakezdenék az életet.

Aki látja a legutóbbi évszázad, de különösen a legutóbbi évtizedek szörnyű romlását, nagy tömegek elszakadását az Anyaszentegyháztól, még nagyobb tömegek bűnbe merülését és Isten ellen fordulását, majdnem olyan pusztulásnak érzi azt, mint mikor az a hajdani virágzó város

a tengerbe merült. Apostolok kellenek, istenfélő és Istent szerető emberek, akik beharsoják a szívekbe az Úr Jézus Krisztus evangéliumát. Ettől az apostoli tüztől feltámadna a romlás mélységéből és újra élne a keresztény világ. Ezért mondta Loyolai Szent Ignác is testvéreinek, mikor őket az evangélium hirdetésére küldte: „Menjetek és borítsátok lángba a világot!” De hiszen ez Krisztus Urunk szándéka is. Ő maga mondta: „Tüzet jöttem bocsátani a földre: mit akarhatok mást, mint hogy égjen?”

Keresztelő Szent János ilyen lánglelkű apostola, előhírnöke és szállásainál volt az Úr Jézus Krisztusnak, mikor a Megváltó születését várta a világ. Mi is a Megváltó születését várjuk. Minden ember lelkében meg kell születnie az Úr Jézus Krisztusnak még ez alatt az advent alatt, hogy a dicsőség és békesség angyali éneke már ezen a szent karácsonyon élő valóság legyen közöttünk.

Advent III. vasárnapjára

Keresztelő Szent János megjelenése a Jordán partján érthető feltűnést keltett. A megváltás után vágyódó lelkekben az a titkos sejtés támadt, hogy talán ő a régen várt Megváltó. A papi fejedelmek és írástudók bizonyos aggodalommal tekintettek feléje, mert a maguk tekintélyét féltették tőle. Nem is tudtak egykönnyen belenyugodni, hogy prédikál és keresztel a pusztában és nagy tömegeket vonz. Tisztázni akarták, kicsoda ő, mi jogon prédikál és hirdet bűnbánatot. Elküldtek tehát néhányat maguk közül, akikhez egypár kíváncsi farizeus is csatlakozott, hogy megkérdezzék: „Ki vagy te? Illés vagy-e te? Vagy próféta? Mondd meg, hogy hírt vigyünk azoknak, akik minket küldtek.” A küldöttségnek adott feleletből új oldaláról bontakozik ki Keresztelő Szent János fonséges jelleme. Akik eddig megcsodálták egyszerűségét és igénytelenségét, fegyelmezettségét és az igazságért kiálló bátorságát, prófétákra emlékeztető bölcsességét és ékesszólását, azok most az Isten emberének kialakult életszentségét csodálhatták meg benne. Mindenekelőtt azt az erélyt és határozottságot, amellyel

1. *legyőzte a feltett kérdésben jelentkező kísértést.* Már az a tény maga is, hogy a papi fejedelmek maguk közül választott előkelőségeket küldenek hozzá követségbe, akikhez írástudó, tehát szintén a legelőkelőbb rendből való farizeusok is csatlakoznak, kísértést jelentett a puszták embe-
rének, hogy valakinek tartsa magát. Mikor aztán kiderül, hogy profétát, sőt egyenesen Illés profétát sejtik benne, akkor meg éppen közel állott hozzá a gondolat, hogy velük egyenrangúnak, sőt éppen felettük állónak képzelje magát és úgy is tárgyaljon velük. Végül mikor aziránt érdeklőd-
nek, hogy miféle hatalommal keresztel, hiszen a keresztség a lelki megtisztulásnak, a bűntől való szabadulásnak a jele, akkor meg éppen az egekig ragadhatta volna magát, hogy íme, még a Messiás szerepére is vállalkozhatnék. „Nagy fá-
nak nagy az árnyéka”, — tartja, a közmondás — nagy em-
bernek nagy a kísértése. Közönséges nyárspolgár talán meg se látta volna azokat a szédítő mélységeket, amelyeknek szélére állította Jánost a küldöttség. János azonban valóban nagy ember volt, aki tudta, amit Sírák fia mond, hogy „az ember gögje az Istentől való elpártolás kezdete”, állta tehát a harcot a kevelységnek ezzel a roppant kísértésével szem-
ben, amint a feleleteiből kitűnik. Mikor azt kérdik, Illés vagy-e te, kurtán feleli: „Nem vagyok.” Mikor azt tuda-
kolják, proféta vagy-e te, még kurtábban felel: „Nem.” Amikor pedig nem nyugosznak meg a kurta válaszokban és sürgetik, hogy mondjon valamit magáról, hogy hírt vi-
hessenek róla megbízóiknak, egyszerűen csak azt mondja: „Én a pusztában kiáltónak a szava vagyok.” Tehát nem hogy Messiásnak, Illésnek vagy profétának nem mondja magát, de még csak egyszerű embernek sem, hanem csak egy szónak, egy hangnak, amely elhangzik a pusztában, hogy bűnbánatra indítson és lelki megújulásra serkentsen.

Ebben a vallomásban bontakozik ki előttünk a leg-nagyobb kísértésen: a kevelység kísértésén győzedelmeskedő hős, az alázatban megérett szent. Megsejítették ezt már azok is, akik ennek a nagyszerű győzelemnek tanúi voltak ott kint a pusztában. De még tisztábban látjuk mi, akik nem az előhírnökben, hanem magában a Megváltóban láttuk, hogy kell elbánni a kísértővel. Őt is a kevelység ösztöné-

vel próbálta megkísérteni a sátán, amikor azt kívánta, hogy a szent ünnepekre összesereglett népsokaság előtt szálljon le a templom tetejéről, hadd bámulják, hogy semmi baja nem történt. Királyságot, az egész világ uralmát ígerte neki annak fejében, ha elismeri ugyanazon világ feletti hatalmát. A Mester kurtán felel a kísértőnek: „Távozzál tőlem, sátán!” Keresztelő János kurta feleletében ráismerünk erre a hangra: ugyanabból a lélekből való az, amelynek minket is vezérelnie kell, ha kísértéssel találjuk magunkat szemben.

A mai embernek is kevélységre irányul a legtöbb kísértése. Az újkori gépek, a technika csodái azt a gondolatot ébresztik benne, hogy íme, ura lett a világnak: nincs és nem is kell más úr a földön. Mintha csak a pogány Attila hangját hallanánk, akiről így zeng a költő: „Csillag esik, föld reng, jött éve csudáknak: ihol én, ihol én pörölye világnak. Sarkam alá én a nemzeteket hajtom: nincs a kerek földnek ura kívül rajtam.” Néha aztán Isten különös kegyelemképen megsejteni a nagyralátó emberrel, hogy milyen kicsike és mennyire indokolt, hogy erélyesen elutasítsa a kísértőt. Egy tanáremberrel is megsejtette, aki abban az időben, amikor az még elég ritka dolog volt, elhatározta, hogy repülőgépen utazik egyik városból a másikba. „Az első érzésem — így mondja ő maga — fejedelmi érzés volt. Azt mondtam magamban: hát csakugyan urai vagyunk a földnek és a világnak. De aztán a gép légörvénybe került: hánytavetette a szél, mint a kisgyerek a labdát. Kivert a halálos veríték: azt hittem, végünk van. Három egész óra hosszáig tartott a szörnyű gyötrődés, élet-halál között lebegés, míg végre nagy nehezen földet értünk. Nem a pilóta: Isten tartotta kezében a gépet. Mikor elindultunk, azt hittem, valakik vagyunk. A leszálláskor már tudtam, hogy egyedül az Isten az Úr. Azóta nem fog rajtam a kísértés, amely arra ösztökél, hogy valakinek tartsam magamat. Könnyű lélekkel mondom: távozzál tőlem, sátán, egyedül Isten az Úr, az ember a tökéletes senki és semmi.”

2. Keresztelő János azért jött, hogy előkészítse a Megváltó útját: *önzetlenül teljesítette küldetését*. Kit mondunk önzetlennek? Aki önmagára nem tekint, önmagát, saját érdekeit egészen elfelejti. Csak azt a célt látja maga előtt,

aminek megvalósítására küldték vagy amire vállalkozott. Kötelesség terhel minden embert; szolgálatot vállal mindenki, aki él. Kötelesség és szolgálat nélkül el sem képzelhető az emberi élet. A szentet azonban az különbözteti meg a közönséges embertől, hogy míg az utóbbi szolgálatának jutalmát várja és annak reményében teljesít kötelességet, a szent önzetlenül dolgozik és beéri azzal a tudattal, hogy Isten, aki küldte, meg van vele elégedve. Ez a magyarázata, hogy amikor a papi fejedelmek küldöttsége János kilétét tudakolja, nem mutatkozik be nekik névszerint. Amint hogy a tömegeknek, akiknek a bűnbánat keresztségét meghirdette, szintén nem mondta meg, ki ő és ki küldte. Rájuk bízta, hogy a cselekedeteiből ítéljék meg. Mintha tudta volna, amit később maga a Mester mondott: „Cselekedeteikről ismeritek meg őket: a jó fa rossz gyümölcsöt, a rossz fa pedig jó gyümölcsöt nem terem.” Mikor aztán mégis sürgetik, hogy valamit mondjon magáról, szerényen csak egy hangnak mondja magát: „Én a pusztában kiáltónak szava vagyok.”

János az első s attól kezdve is mind a mai napig erről az önzetlen istenszolgálatról lehet a szenteket megismerni. Erre a szellemre ismerünk rá az Írásban, amikor Szent Fülöp apostol összetalálkozik az etióp kincstárnokkal. Mellé telepszik a szekerén s látván kezében a Bibliát, fejtegetni kezdi neki. Mikor pedig az a pogány a fejtegetések során hitre talál, leszállanak és nyomban megkereszteli. Szép szolgálatot tett az apostol ennek az előkelő pogánynak, mert hiszen nemcsak örök üdvösségét biztosította, de földi életében is boldogságra segítette. Hiszen az a békeesség és öröm, ami a szívét a keresztség szentségének felvétele nyomán betöltötte, egyik leglényegesebb alkotórésze a földi boldogságnak is. Méltán számíthatott és el is vehette volna szolgálatának jutalmát. Am ő magára hagyta a boldogságában elmerült embert és tovább ment, mintha misem történt volna. Így szól Mesterének utasítása is: „Ti is, mikor mindent megtesztek, ami parancsolva van nektek, mondjátok: haszontalan szolgálak vagyunk; amit meg kellett cselekednünk, azt megcselekedtük.”

Megváltásunk egész titka ezen az önzetlen szolgálaton

fordul. Hiszen Krisztus Urunk is a nagy ismeretlenségben, egyszerű pásztorok között mosolygott bele először a világba Betlehemben. Nem várt és nem is kapott elismerést a tanításért, amellyel az éhező-szomjazó lelkeket kielégítette, sőt a legtöbbször gáncsoskodás, gúny és megvetés volt érte a fizetség. „Körüljárt jót tévén”, mégis korbáccsal, kemény keresztfával, ecettel és epével fizettek neki. Amikor pedig a leghívebbek királlyá akarták kikiáltani, eltűnt közülük és csendesen imádkozott. Keresztelő Szent Jánosban ráismerünk a Megváltó szellemére: így akarja Ő is mibennünk megismerni övéit, akikért életét adta.

3. Teljessé válik előttünk Keresztelő Jánosnak, a szentnek a képe, amikor *mélységes alázattal a háttérbe vonul* és a figyelmet arra fordítja, akinek követségében járt: az Úr Jézus Krisztusra. Így felel a küldöttség sürgető szavára: „Én csak vízzel keresztelek; közöttetek állott pedig az, aki utánam jött, de előttem volt s akinek én nem vagyok méltó a saruszíját megoldani.” Mintha azt mondta volna: ti engem megcsodáltok, mint valami rendkívüli embert, akiben legalábbis prófétát, ha ugyan nem magát a Messiást sejtitek. Nem vagyok az: közületek való ember vagyok én is. Nem illet semmiféle hódolat vagy elismerés. A hódolat és az imádás egyedül csak azt illeti, akinek követségében járok: az Istent, aki oly mérhetetlenül nagy és fönséges, hogy én, az ember, akit ti nagyra értékeltetek, arra se vagyok méltó, hogy a legalacsonyabb rabszolga-munkát elvégezzem körülötte.

Ime az igaz és szent ember hódolata az isteni Megváltó előtt! Az igazság elismerése Isten nagyságának és a magunk kicsinységének meglátásával kezdődik. Ettől a megalázódástól nem lesz kisebb az ember, sőt az igazi nagyságnak éppen ez az egyetlen helyes útja. „Magnus esse vis? A minimo incipe! — Nagy akarsz lenni? A mélyből indulj el!” — mondja Szent Agoston. Ezt a szellemet hozta a Megváltó Jézus Betlehemben, ahol olyan kicsire alázta le magát, hogy isteni méltóságának fényéből semmi sem látszott. Még arról is lemondott, ami minden e világra jövő embert megillet, hiszen emberi hajlék helyett istálló, a kisgyermek kelengyéje helyett rongy-pólya, emberi szolgálat

és segítség helyett a betlehemi éjtszaka elhagyatottsága jutott neki. Valóban elmondhatta követőinek, hogy „tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű s (ha megtanuljátok) nyugalmat találtok lelketeknek”.

Minden hű követője ezt a szellemet vette át és tette magáévá legelőször. Látjuk magában az evangéliumban, ahol Máté, az evangélista, ha önmagáról kell szólnia, mindig csak így utal magára: „Máté, a vámos.” Szent Pál apostol is így szól, hogy lehűtse a lelkendezőket: „Én pedig legkisebb vagyok az apostolok között, aki üldöztem a Krisztus Egyházát.” Szent meggyőződéssel vallja, hogy „Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok”. De végig az egyháztörténelmen, a szentek is mind mesterei az alázatnak. Hogy csak néhányat mondjunk, Szalézi Szent Ferenc folyton keveselte, amit képességeinek használatával Istennek nyújthatott s magát teljes meggyőződéssel vallotta haszontalan teremtesnek. Mikor halálra vált és teljes megadással várta lelkének hazatérését, barátai megkérdezték, mit csináljanak a testével. Azt mondta nekik: „Adjátok boncolásra az orvosnövendékeknek, hadd lássák legalább holtom után valami hasznomat.” Vagy Bellarmin Szent Róbert, az Egyház egyik legnagyobb hittudosa, akitől egyszer képet kért valaki, hogy azt sokszorosítva elterjeszthesse hívei között, mosolyogva felelte: „Melyik képemet akarod, a régit vagy az újat? A régi nagyon is csúnya, az új pedig még nem kész.”

De nem is kell szentnek lenni hozzá, az egyszerű jámbor hívő is megérzi az alázat roppant nagy értékét. Mint az az orvosprofesszor, aki tudományával és páratlan ügyességével egy anyának és gyermekének életét mentette meg egyszerre. Természetes, hogy mélységes tisztelettel járult az egész család a tudós professzor elé, hogy hálálkodva köszönjék meg neki azt a ritka figyelmet és lelkiismeretességet, amelynek — a tudományán kívül — a megmentett két életet köszönhatték. A professzor mosolyogva mutatott a klinika kápolnája felé és azt mondta: „Ne nekem köszönjék, hanem a köztünk lakó Istennek: én csak eszköz voltam az ő kezében.”

Keresztelő János a kísértés határozott és fölényes elutasításában, küldetésének önzetlen teljesítésében és a

Megváltó Krisztus isteni föntségének alázatos elismerésében mutatta be a világnak a szent ember képét. Azét az emberét, akire Isten gondolt, amikor embert teremtett és akit az isteni Megváltó kegyelmével újratehermenteni jött e világra Betlehemben. Lehet-e jobb készüllet a Megváltó eljövételére, mintha a Megváltó előhírnökétől, Keresztelő Szent Jánostól az életszentségnek ezt a tudományát megtanuljuk?

Advent IV. vasárnapjára

Miután Keresztelő Szent János nem „széltől hányatott nád”-nak és nem „lány ruhákba öltözött ember”-nek, hanem a fegyelem emberének, szentnek és igaznak mutatkozott be, annyira, hogy némelyek már az ígért Megváltónak gondolták, természetesen, hogy nagy tömeget vonzott ki a pusztába, akik szomjas lélekkel hallgatták. Pedig nem hizelgett nekik; nem tett engedményeket érzelmi kívánságaiknak; nem ígért nekik — mint az akkori és későbbi idők agitátorai szokták — olcsó mennyországot. Ellenkezőleg azt kívánta, hogy forduljanak önmagukkal szembe, tartsanak bűnbánatot; mondjanak le egyszer s mindenkorra bűnös szenvedélyeikről és tisztuljanak meg a bűnbánat keresztségében, mert csak így lesznek méltók a Megváltó befogadására. Minthogy a küszöbön álló karácsonykor mi is a Megváltó befogadására készülünk, hallgassuk meg az Úr előhírnökének ezt a tanítását s annak szellemében készüljünk a boldog, szent karácsonyra.

1. Keresztelő Szent János mindenekelőtt *bűnbánatot hirdet*. Nyitott szemmel jár az emberek között; ismeri népét és korát. Ha valaki, hát ő igazán tudja, hová sodorja az embert a fékevesztett szenvedély. Tudja, mivé lesz, hová aljasodik le az ember, ha ösztönein uralkodni nem tud. Tudja jól, micsoda nyomorúság szakad rá egyes emberekre és népekre a bűn következtében. Hogyne tudná, hiszen ha a saját szemével nem látná is, hallania kell azokból a megrendítő vallomásokból, amiknek nap-nap után fültanúja ott a Jordán-parton. Hallja a bűn nyomorultjainak feljajdulását, megrendítő kívánczóságát az után a Valaki után, aki majd

leereszkedik onnan felülről, hogy a bűn rabszolgaságából kiszabadítsa őket és visszaadja nekik a lelki békét.

Tudja azonban azt is, hogy ennek legelső feltétele a bűnbánat. A bűn szennye a Megváltó tisztaságával, a bűnös konokság a Megváltó jóságával és szentségével együtt el sem képzelhető. Hiszen a bűnös maga is érezni kénytelen, hogy ítéletre érett és poklot hordoz magában. Az angolok költője, Wilde Oszkár, ezt a lelki állapotot egy megrendítő költeményben adja tudtára embertársainak. A költemény az ítéletről szól, amikor a lélek megjelenik Isten előtt. „Kell, hogy elítéljelek, — így szól hozzá az Úr — megvetted és kizsákmányoltad embertársaidat, megszorítottad szüleidet, elidegenítetted más jogos tulajdonát.” „Igen, Uram, ezeket mind elkövettem.” „Engedted úrrá lenni magadban az ösztönt, vak voltál szenvedélyeidben, mohón élvezted a föld minden gyönyörét.” „Igen, Uram, ezekben is bűnös vagyok.” „Tehát elítéllek.” „Igen, Uram, csak ezt teheted, mert igazságos vagy.” „A pokolra taszítalak.” „Hallgass meg, Uram, — kiáltott fel most megrendülve a lélek — ezt nem teheted: hiszen mióta az vagyok, aminek látsz, eddig is mindig a pokolban voltam.” Ezzel a döbbenetes valomással igazolja a költő a Szentírás szavát, mikor azt mondja: „Non est pax impiis — nincsen békességük az istenteleneknek.” Ezért mondja Keresztelő Szent János a pusztába sereglett tömegnek: „Készítsétek elő az Úr útját és tegyétek egyenessé ösvényeit”, és pedig mindenekelőtt azzal, hogy „tartsatok bűnbánatot!”

Tanítása nekünk is szól, a mai kor gyermekeinek. Ha a Megváltót csakugyan várjátok és őszintén befogadni akartjátok, ti is tartsatok bűnbánatot. Nektek könnyebb, mint a Megváltó születése előtti népeknek. Nektek nem kell beérni a víz szegényes jelképével: ti valóságos szentség erejében tisztulhattok meg, amit számotokra a Megváltó biztosított akkor, amikor apostolaira lehelt és azt mondta: „Vegyétek a Szentlelket: akinek megbocsátjátok bűneit, meg lesznek bocsátva.”

Mint minden nagy dolog, természetesen ez sem könnyű mindenkinek. Van, aki nehezen szánja rá magát. Vagy mert bűnös szenvedélyeihez erősen ragaszkodik vagy pedig mert

nehezen tudja magát rászáni, hogy bűneinek bevallásával megalázza magát. Ám a lelki megtisztulásra más út nincsen. Úgy áll, ahogy a régiek mondták: „Qui vult finem, debet velle media — aki a célt akarja, annak az eszközöket is akarnia kell.” Tegyen úgy, mint az a derék fiatalember, aki ugyancsak lefőzte szellemeskedő barátját, mikor az megállította az úton. „Hova mégy? — kérdezte tőle. „A templomba” — volt a kurta felelet. „A templomba? Hiszen most nincsen istentisztelet.” „Nem is arra megyek, gyónni készülök.” „Gyónni? — nyúlt meg a képe az ifjúnak — nagy vagy te már ahhoz.” „Tökéletesen igaz, — felelte a fiatalember komolyan — csakhogy letérdelek ám a gyóntatószékben. Sőt meg is hajlok mélyen, hadd lássa Isten, milyen kicsinek érzem magamat előtte bűneim miatt!”

2. Keresztelő János másodszer *határozott lezárolást kíván a régi emberrel.* „A fejsze már a fának gyökerére tétetett”, — így hirdeti — ti is menjetek hát le az elkövetett bűnök gyökeréig. Necsak a felületen, hanem gyökerestül irtsátok azokat. Az ember megszokott bűnei ugyanis olyanok, mint az évelő növény, amely hiába hervad el ősszel, tavaszra újra kihajt. Ha szabadulni akar tőle a gazda, le kell mennie a mélybe, az utolsó gyökérszálig: csak úgy lesz a kertje tiszta és alkalmas arra, hogy nemes magvakat és palántákat ültessen bele.

Ilyen gyökeres változást látunk azoknak a szenteknek életében, akik az életüket ugyancsak rosszul kezdték, de valahol útközben szíven találta őket az Isten kegyelme: megtértek és egészen új életet kezdve, a szentek magasságába emelkedtek fel. Ilyen volt Corsini András is, a kármenták nagy bűnbánó szentje. Eleinte meglehetősen laza életet élt: környezetének sok botrányt, édesanyjának pedig kimondhatatlan szomorúságot okozott. Utóbb azt a divatját vette a szegény jó asszony, hogy talpig feketébe öltözött, mintha gyászolná fiát. Egy hétköznapi alkalommal, korán reggel, így talpig gyászban jött ki a templomból. A fia, aki pedig egy átmulatott éjszaka után hazafelé tartott, szinte beleütközött ott a templom előtt. „Ki halt meg, anyám?” — kérdezte tőle megrökönyödve. „Nem halt meg senki” — felelte az asszony. „Hát akkor kit gyászolsz?” „Téged, sze-

rencsétlen fiam. Testben ugyan élsz még, — ám ha így folytatod, abban sem soká — szegény lelked azonban már régen halott. Azt gyászolom, azt siratom én." — Szólt és folytatta útját hazafelé. András pedig, mintha gyilkos tör találta volna szíven, betámolygott az üres templomba, térdre ereszkedett az oltár előtt és órák hosszán át siratta eltékozolt, bűnös ifjúságát. Sohasem volt olyan boldog, mint aznap, megtérése után.

Estére kelve kint sétálgatott a kertben. Gyönyörködve nézte a csillagos eget. Egyszer csak léptek zaja hallatszik: barátai jöttek, hogy magukkal vigyék a tegnapi multság folytatására. András kereken és határozottan elutasította őket. Ezek sehogy sem akarták megérteni a dolgot. A közös megállapodásra hivatkoztak. „Való igaz, — mondta nekik — hogy ez a megállapodás megtörtént, csakhogy az az András, akit most kerestek, nem az, aki tegnap a könnyelmű ígéretet tette. Menjetek barátim, ez az András a régi bűnös életben soha többé nem tart veletek.”

Ez a gyökerében megváltozott ember csakugyan alkalmas volt a Megváltó befogadására. Be is fogadta, el sem hagyta többé. Oly hűségesen ragaszkodott hozzá, akárcsak bűnbánó elődje, az első nagy megtérő, Mária Magdolna, aki még akkor is hűségesen követte a Mestert, mikor apostolai szélszaladtak és csak Péter és János mentek utána, de ők is csak messziről. Ezt a bűnbánatot, ezt a gyökeres megtérést hirdeti nekünk is az Anyaszentegyház minden esztendőben az adventi szent időben. Ilyen megtérés és megigazulás teszi a mi szívünket is alkalmassá a betlehemi kis Jézus befogadására.

3. Végül azt kívánja a nagy Keresztelő, hogy *kiki tegye jóvá, amit hibázott és vezekeljen meg érte*. Azért mondja: „Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcseit!” Nem olyat kíván, amit maga meg nem cselekedett. Hiszen napokon át bőjtölt a pusztában. Eledele sáska volt és erdei méz. Nem járt fényűző ruhákban: durva teveszőrrel borította testét. Nem járt társaságba, fényes lakomákra: a puszták magányát kereste és ott sokat imádkozott. Pedig nem voltak személyes bűnei, de szerette népét és vállalta velük a sorsközösséget: vezekelt értük és helyettük is.

Hol van a mai idők szerény bőjtje a régiek kemény önmehtagadásaitól és vezekléseitől! Nézzük csak a Szent Teréz korából jól ismert Alcantarai Pétert. Ifjúkorában csetlett-botlott ő is, mint a többiek. De amit az ifjú olyan nehezen ért meg, tisztán és mélyen belátja a férfi. Elhatározta hát, hogy megvezekel nemcsak a maga, hanem azok vétkeiért is, akik a bűnben társai voltak. Meztelen testén fájdalmat okozó bűnbánati köntöst viselt. Mindig mezítláb járt. Csak minden harmadnap lakott jól, de akkor is csak egyszer. Szerzetesi cellája öt láb hosszú volt csupán és ugyanannyi széles: lefeküdni abban egyáltalán nem lehetett, hanem csak állni, ülni vagy térdelni. Széket azonban sohasem fogadott el, nehogy leülhessen. Ha álmos volt, falhoz támaszkodott; úgy aludt egy órát, az éjszaka többi részét pedig buzgó imádságban töltötte. És ezt a szigorú vezeklést nemcsak valameddig, pár hétig vagy hónapig vagy talán egy-két évig folytatta, hanem 40 esztendőn át szakadatlanul. Nem is csoda, hogy a legnagyobb szentek közé emelkedett.

A mai kor gyermeke bámulva csodálja a letűnt századok nagy szentjeit, akik így tudtak megtérni, lélekben megújulni, a multakért vezekelni. Mi ezt már aligha tudnánk utánuk csinálni. De a szellemet eltanulhatjuk tőlük. Ha annyit nem is, de abból valamit mi is megvalósíthatunk. Napi egy óra alvással be nem érhetjük a munkabírásunk kára nélkül, de az éjszakai pihenést igenis megrövidíthetjük, hogy a hajnali miséken, a Rorátékon készítegessük szívünkben a Megváltó útját. Háromnaponkinti táplálkozással testünket nem gyöngíthetjük, mert rá munka vár, de az előírt bőjtöt lelkiismeretesen megtarthatjuk. Hogy az mégis csak valami és mégis csak áldozat, látszik abból, mily nehezen adják rá fejüket némelyek. A világból ki nem szaladhatunk, mert emberek közösségében élünk, de az adventi időben a zajos multságoktól tartózkodhatunk. Hogy ez is valami, látszik abból, hogy mily nehezen barátkozik meg vele az ifjúság.

Bűnbánat, gyökeres lelki megújulás, elégtételadás és a vezeklés szelleme: ez az, amit a nagy Keresztelő a Megváltó útjának előkészítésére hirdetett ott a Jordán-parton.

Ez az, amit az Anyaszentegyház nekünk is meghirdet az adventi szent időben, hogy méltók legyünk a betlehemi Kisdéd áldott kegyelmére. Fogadjuk el¹ és tegyük magunkévá, akkor majd tapasztalni fogjuk a szent éjszakán a Próféta szavainak igazságát: „Ma mézzel folyók lettek az egek.”

Vízkereszt utáni I. vasárnapra

Ha Krisztus Urunk azért jött el e világra, hogy példát adjon az emberiségnek és megmutassa, milyen az Isten gondolatainak megfelelő élet, akkor annak a családnak a képét is meg kellett rajzolnia, amelynek élete örök időkre szóló mintája lehet a krisztuskövetők családi életének. Ez a mintacsalád élt Názáretben a kis Jézus és nevelőszülői személyében. A názáreti ház szelleme az a szellem, amely a keresztény családokat azóta is élteni és boldogítja. Ha ezt a szellemet közelebbről megvizsgáljuk, úgy találjuk, hogy sok szépséges vonása között különösen három olyan alaptulajdonsága van, amelyen az egész családi szellem épül: *az atyai tekintély, az anyai jóság és a gyermeki kedvesség.*

1. *Az atyai tekintély* az a nevelő és kormányzó erő, amelynek a családfő, az apa a hordozója a családban. Az ő akarata törvény ebben a kis közösségben, de ezt az akaratot nem az erőszak, hanem a szeretet igazgatja. Életének példája hat és irányt szab a család többi tagjainak. Akaratának érvényesítéséhez nincs szüksége erőszakos eszközökre. Elég szelíden, de következetesen akarnia, hiszen a család minden tagja érzi, hogy a családfő hatalma alatt áll, de egyben tudja is, amit Krisztus Urunk mondott Pilátusnak: „Nem volna neked hatalmad én fölöttem, ha onnan felülről nem adatott volna.” A családot kormányzó apai tekintély mögött tehát az Isten megfellebbezhetetlen tekintélye áll. Ez a tény biztosítja a család életrendjét, de egyúttal ez biztosítja azt a belső békességet is, amely nélkül el sem képzelhető a családi boldogság. Szent valaki tehát az apa a családban, akire a család többi tagjai olyan tisztelettel tekintenek fel, mint az ószövetségi nagy családok a pátriárka sze-

mélyére, akinek akaratahoz igazodni annyit jelentett, mint elfogadni magának az Istennek a kormányzó tekintélyét. Így int a Szentírás is: „Hallgassátok, fiúk, az atyáról szóló törvényt és szerinte cselekedjétek, hogy üdvösséget leljetek, mert Isten adta az atya tekintélyét a gyermekek előtt.”

Ez a szellem szállott nemzedékről-nemzedékre a keresztény népek között mindenütt, de különösen minálunk, Szent István birodalmában. Ezt a szellemet ma is érezzük még jó keresztény családokban, ahol az apa örzi Istentől kapott tekintélyét és személyes hibáival, oktalansággal vagy könnyelműséggel nem rontja azt le. A hívő és istenfélő apa tekintélye még sírbaszállása után is megmarad. A családtagok még akkor is igazodnak hozzá, amikor ő már régen a temetőben várja a boldognak feltámadást. Mint ahogy az a derék, szép szál tanyai legény elárulta, aki egy szép őszi vasárnapon kora délután kint ájtatoskodott a temetőben az apja sírja előtt. Hazafelé menőben összetalálkozik egy jó ismerőssel, aki kíváncsian kérdi, hogy mit keresett a temetőben, hiszen ma nem temettek senkit. „Nem is azért voltam én ott, — mondja a legény — hanem hát nagy sor előtt állok: hívnak be a városba s nem tudom, mi lenne jobb, ha megyek és itthagynom a tanyát, vagy hogyha maradok. Tudni akartam, mit szólna hozzá szegény boldogult apám?” „Az ugyan nem szól semmit, — feleli a másik — hiszen már régen halott.” „Szólni nem szól, az igaz, — mondja a legény — de én mindig meg szoktam érezni a sírja előtt, hogy mit gondol. Azért kerestem fel most is.” Nem nehéz elgondolni, micsoda tekintély lehetett a családjában ez az egyszerű tanyai magyar, akinek a legény-fia még a holta után is fűrkési minden gondolatát, mert megszokta, hogy az apa akaratára törvény, amely mögött az Isten megföllebbezhetetlen tekintélye áll. Ebben a családban nem lehetett úrrá a lázadás szelleme; ez a család olyan volt, mint ama názáreti, amelyben a családfő, a boldogságos Szent József Istentől kapott méltósággal kormányozta a családot.

2. Az *anyai jóság* a másik elem, amely a Szentcsalád szellemét alkotja. Ez az elem a Boldogságos Szűz Máriában testesült meg, akinek egész földi élete ebben a két szóban fejezhető ki: szeretet és áldozat. Ez a szeretet indította arra,

hogy gondolkozás nélkül vállalja a Gyermekeket; ez a szeretet ösztönözte, hogy egy életen keresztül szolgálja a názáreti kis családot, viselje annak terheit, végezze a velejáró mindennapos munkát és szenvedje panasz és zúgolódás nélkül azokat a nélkülözéseket és viszontagságokat, amikkel egy szegény munkás-család élete szükségképen együtt jár. Ez a szeretet sarkallta azokra a rendkívüli áldozatokra is, amikre csak az anyaszív képes. Ilyen volt a betlehemi út, amikor mindenünnen kiutasították és megalázták a gyermek miatt; a menekülés Egyiptomba, ahová az aggodalom üzte megint csak a gyermek miatt, akit halálra kerestek; a lemondás a gyermekével való boldog együttlétről, amikor az Úr Jézus megkezdte tanítását; a fájdalmas találkozás élő Fiával a keresztúton s halott Gyermekeivel a kereszt alatt, amikor anyai szívét a fájdalomnak mind a hét töre valóban egyszerre járta át.

Ez az anyai jóság sugárzik rá a családra mind a mai napig az istenfélő katolikus anya lelkéből, aki ma is szeretettel vállalja a gyermeket; szeretettel viseli a családi élet minden munkáját és terhét; vállalja azokat a rendkívüli áldozatokat is, amelyekből egy-egy szegény családnak — különösen a mai időkben — olyan sok jutott. Hogy ki az anya a családban, azt talán legszebben egy híres magyar politikus rajzolta meg akkor, amikor ötvenéves jubileumát ünnepelték díszes ünnepséggel. Az ünnepi szónok elmondott róla minden szépet és jót. Nem győzte felsorolni azt a sok szép eredményt, amit ötven esztendő alatt elérnie sikerült. Mikor aztán a végére ért a szónok, felállott az ünnepelt, hogy köszönetet mondjon az ünneplésért. „Csakugyan sok szép eredményt értem el az ötvenéves pályán, — mondotta többek között — de ez nem egészen az én érdemem. A hála először Istenet illeti, aki erőben, egészségben megtartott és dolgozni engedett; mindjárt utána pedig áldottlelkű feleségemet, aki hosszú évtizedeken át megosztotta velem minden gondomat és terhemet. Meg vagyok győződve, az ő jósága és áldozatos szeretete nélkül semmire se vittem volna s gyermekeim sem lettek volna azok, amik lettek.”

Ezt egy országos hírű politikus elmondhatta sok ezer nép előtt, mert országos hírű ember volt. Hangosan el nem

mondja, de hány és hány ezer kisember elmondhatná ugyanúgy, mint ő, hogy az áldottlelkű asszony jósága és áldozatos szeretete nélkül sem beőle, sem a gyermekeiből soha nem lett volna semmi. Hogy — hála Istennek — ma is van még a Szentcsalád példáját követő jámbor és megszentelt életű családunk, az annak a szellemnek köszönhető, amelynek két legfontosabb alkotó elemét: az apai tekintélyt és az anyai jóságot a Szentcsaládban láttuk először felragyogni és látjuk mind a mai napig. Valóban „kincset gyűjt, aki megbecsüli anyját” — mint az Írás mondja.

3. *Gyermeki kedvesség* a harmadik elem, amelyen a Szentcsalád szelleme épül. Ezt az elemet a kis Jézus vitte bele a Szentcsaládba és tartotta benne három évtizeden keresztül. Magva ennek a kedvességnek az az engedelmes készség, amellyel szent Anyjához, nevelőatyjához és a családi közösséghez igazodott. Azt mondja róla a Szentírás, hogy „növekedett korban, bölcseségben és kedvességben Isten és emberek előtt” és „hazatérvén Názárelbe, engedelmes vala nekik”. A nevelőszülők akaratában mennyei Atyjának akaratát látta. Valahányszor engedelmeskedett és tette, amit Tőle kívántak, mindig az Atya tekintélye előtt hajolt meg, amelynek hordozóit látta Szűz Máriában és Szent Józsefben. Így a Szentcsaládban nem lehettek bántó összeütközések, nem lehettek súrlódások és viszályok, mert a parancsolóknak is, az engedelmeskedőnek is betöltötte szívét az Isten Szent Lelkéből való szeretet.

Ez a szellem azóta is él a katolikus családokban. A gyermek Jézus kedvessége ragyog fel ma is a gyermekszemekben mindenütt a világon. És a gyermekek jósága, kedvessége és szeretetreméltósága annál értékesebb, minél öntudatosabb. Vagyis minél nagyobb a gyermek, aki úgy örzi szívében az engedelmes jóságot és kedvességet, mint mikor még csak gögicsélni tudott. Ez a kedvesség olyan egyszerűnek és jelentéktelennek látszik, mégis a legnagyobb erő, amely a szülőket összekapcsolja; a legnagyobb vigasztalás, amely bánatok, nyugtalanságok és viszontagságok idején a szívüket betölti; a legnagyobb biztatás és bátorítás az élet terheinek viselésére és áldozatainak vállalására, mert hiszen

mit meg nem tenne a szülő a gyermekéért, akiben életének és minden küzdelmének egyetlen értelmét és célját látja?

Hogy mi a gyermek kedvessége a szülők számára, azt néha csak akkor érzik, ha gyermeküket elvesztették. Mint az az előkelő főúri házaspár, akiknek egyik széplelkű leánykája nyolc esztendő korában halt meg valami ragályos betegségben hirtelen. A bánatos szívé a főúri kert egyik sziklacsúcsában vágatott neki sírűreget. A bejárat előtt négy méter szélességben kivágatta az erdőt, le egészen a völgy fenekéig, hogy amikor fölkel a nap, első sugarait a bejárat fölé erősített fehér márványáblára vesse, amelyen ez a felírás állott: „Itt nyugszik egy hercegleány, aki egész életében csak egyetlen bánatot okozott szülőinek: amikor meghalt.” Micsoda felbecsülhetetlen érték lehetett ennek a drága kis léleknek a kedvessége a szülők számára! Mennyi jóságot, szeretetet válthatott ki belőlük! Mennyi áldozatra ihlette és serkentelte őket az alatt a nyolc esztendő alatt! Szellem ez a kedvesség, amely először a kis Jézus Szívéből sugárzott ki és ragyogta be a názáreti házat, de azontúl is onnan sugárzik a gyermekek szívéen át a keresztény családokba. Milyen boldog az a család, ahol ennek a kedvességnek sok gyermek a hordozója! De milyen fájdalom, ahol nincs! Mekkora tragédia, ahol azért nincs, mert nem is fogadták be.

Ha az apai tekintély, az anyai jóság és a gyermeki kedvesség három olyan elem, amely nélkül családi közösség, főképpen pedig boldog családi közösség el nem képzelhető, abból komoly kötelesség hárul a család minden tagjára. A *családapának* vigyáznia kell az apai tekintélyre. Úgy kell élnie és cselekednie, hogy a család tagjainak megbotránkozásra soha okot ne szolgáltasson s életének minden mozzanata követendő példa legyen gyermekei előtt. A *családanyának* őriznie kell szívében a fogyhatatlan szeretetet és jóságot, hogy abból mindig és mindegyiknek bőven jusson a család tagjai közül. A *gyermeknek* pedig úgy kell engedelmessé válniuk és úgy kell a szülők jóságát kedvességgel viszonzniuk, mint ahogy azt a kis Jézus példájában látják vagy tanulják. Mindezekre Isten különös kegyelme segíti az embert, amelyet az előtte különösen kedves Szentcsalád ünnepén bővebben áraszt az emberek szívébe, mint bármikor

máskor. Tárjuk hát ki szívünket a Szentcsalád tiszteletére bemutatott mai szentmise-áldozatban, hogy minden keresztény magyar családban folytatódjék és virágozzék a Szentcsalád élete.

Vízkereszt utáni II. vasárnapra

Krisztus Urunk megjelenése a kánai menyegzőn szent Anyjával és az apostolokkal sok mélyértelmű tanulságot rejt magában. A legjelentősebb mégis valamennyi között annak kifejezése, hogy az Úr Jézus benne áll az élet forgatagában és megszenteli jelenlétével az emberi élet minden mozzanatát. Megszenteli mindenekelőtt magát a családot, aztán a családi élet örömeit, végül pedig azokat a gondokat, nélkülözéseket és szenvedéseket is, amelyek olykor-olykor a családra vagy a család egyes tagjaira nehezdednek.

1. *A család Isten gondolata.* Kifejezte azzal, hogy az embert férfiúvá és asszonnyá teremtette. Azután azzal a kijelentéssel, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni”. Végül, hogy kítűzte számukra a célt is: „növekedjétek és sokasodjatok és hajtsátok uralmatok alá a földet!” Isten ezt a családi közösséget tisztának és szentnek gondolta. Hiszen az első emberek az ő kegyelmében éltek, a paradicsomban laktak, az istengyermekség méltóságát viselték, a köztük élő Isten barátságát és szeretetét állandóan élvezték. Csak-hogy a bűn után ez az isteni gondolat hamarosan eltorzult; a házaselet tisztasága és szentsége megromlott. Az önzés, hűtlenség és paráznság bűnei belopakodtak a családi szentélybe s nyomukban mindig mélyebbre süllyedt az emberiség, amint a vízözön, Szodoma és Gomorra esete, de a világtörténelem legsötétebb lapjai is bizonyítják. Krisztus Urunk újra meghirdette a házasságról Isten eredeti gondolatát. Azt egynek és felbonthatatlannak jelentette ki, mikor azt mondta: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne válasza.” Paráznságnak bélyegezte már azt is, ha valaki aszszonyra — vagy férfiúra — néz őt megkívánván. Szentség méltóságára emelte a házastársak egész életre szóló szövetségét. Hogy ennek nyíltan is kifejezést adjon, azért jelent

meg szent Anyja és tanítványai kíséretében a kánai menyegzőn.

A keresztény családok azóta is, mind a mai napig, úgy érzik, hogy köztük van, köztük él az Úr Jézus Krisztus, akinek Szívéből szüntelenül kegyelem árad a családtagok lelkébe. Ennek a kegyelemnek a fényében tudják egymást őszintén és áldozatos lélekkel szeretni. Ennek a nagy hitnek és boldog öntudatnak adott kifejezést a kereszténység első századaiban Szent Júlia, akit szülei pogány emberhez akartak feleségül adni. Júlia élénken tiltakozott. Amikor vonakodásának magyarázatát kérték, így válaszolt: „Hogyan tehetném én kezemet olyan kézbe, amely imádságra sohasem kulcsolódik össze? Hogyan hajthatnám fejemet olyan kebelre, amelyben a szív egyetlen dobbanása sem szól Istennek? Hogyan alapíthatnék olyan családot, melyben nem élne közöttünk az Isten?” Tökéletesen igaza volt: Isten nélkül nem forrása a család a földi élet boldogságának és tiszta örömeinek. Ahogy benne van a családi életben az Úr Jézus Krisztus áldó keze az elindulásnál, úgy kell benne lennie az élet további folyamán is, egészen a szívek utolsó dobbanásáig.

2. *Krisztus Urunk megszenteli örömeinket*, mint ahogy a kánai lakodalmas nép vigasságát megszentelte. Kétségtelen igaz, hogy küzdelem az ember élete a földön. Küzdelem a természet viszontagságaival: hideggel, meleggel, tűzzel, vízzel, betegségekkel; küzdelem az emberek gonoszságával és ártó szándékával; küzdelem váratlan és ismeretlen veszedelmekkel. Az állandó harcot ki sem bírná, ha Isten gondviselő jósága életünk útját tele nem hintené apró örömekkel. A pogány ember természetesnek találja, hogy van életöröm s gondolkodás nélkül élvezi is azt. A hívő ember azonban tudja, hogy az örömek is Istentől valók, aki nemcsak nehéz harcainkban van velünk, hanem akkor is, amikor megpihenünk és örülünk. Ezt akarta kifejezésre juttatni Krisztus Urunk akkor, amikor elfogadta a meghívást és résztvett Kánában a menyegzőn. Tény ugyanis, hogy a földi boldogságnak egyik leghívebb kifejezője a lakodalom. Örülnek ott a fiatalok, hogy végre összekerültek; örülnek a szülők, hogy gyermekeiket révbejutni látják; örül a násznép,

hogy gondját egy napra feledheti; örül még az apró kisgyerek is, mert ma bővebben jut neki a földi javakból, mint a szürke hétköznapiakon. Ebből az általános örömből mindenkinek juttatni akar a család, akit tisztel és szeret. Ezért hívták meg az Úr Jézust is szent Anyjával és az apostolokkal a kánaiaiak. És az Úr Jézus nem utasította vissza a kedveskedést. Megjelenésével jelezni akarta, hogy szereti az örvendező népet, a tiszta és egészséges mulatságot, sőt csodát tenni is hajlandó, hogy azt semmi, még ez a kicsinynek látszó szükség sem zavarja. Bizonyos, hogy az Üdvözítő jelenléte biztosította is a multság szépségét és kedves bensőségét. Legszélesebb jókedvében is megőrizte a lakodalmas nép azt a fegyelmet, amely nélkül elromlik és vad tivornyává fajul a legszebb multság is.

Ha minden katolikus ember úgy érezné multságában közben Krisztus jelenlétét, mint ahogy a kánaiaiak érezték, sohasem kellene panaszkodnunk a multság elfajulásairól, kegyetlenségről és durvaságról, fajtalan beszédéről, paráznságról és mindenfajta elvadulásról, mint ahogy most sűrűn megüti fülünket az ilyenfajta panasz multságok után. Hit kell ahhoz, és pedig nagyon mély és eleven hit, hogy valaki még multság közben is ott érezze maga mellett az Úr Jézus Krisztust, aki ki is jelentette: „Bizony mondom nektek, ha ketten vagy hárman összejöttök az én nevében, köztetek vagyok.” Ilyen nagy hite volt annak az egyszerű kis falusi lánynak, aki egy szép nyári estén, Anna-bál előtt, díszbe öltözött a templom felé igyekezett. Egy öreg rokona hazafelé tartott, éppen onnan, amikor találkoztak. Megkérdezte tőle: „Hová, hová, Rozika lelkem, hiszen csukják már a templomot!” „Pedig én oda sietek, Julcsa néném” — mondja Rozika mosolyogva. „Hát nem érsz rá holnap imádkozni?” — kérdi kedvesen az öregasszony. „Nem én, Julcsa néném, — feleli Rozika — mert tudja, ma este bál lesz. Kérni akarom az Úr Jézust, legyen velem ott is, hogy szépen mulassak és jókedvemben se felejtsem el, hogy Ő ott van és lát mindnyájunkat.” Ez az igazi keresztény lélek, aki megértette Krisztus gondolatát, s akinek minden multságát tökéletesen olyan, mint a kánaiai menyegző volt, s akinek

minden mulatságát és örömét éppúgy megszenteli az Úr Jézus Krisztus, mint a kánai lakodalmasokét.

3. *Végül megszenteli az Úr Jézus gondjainkat is.* Ki az, aki gond nélkül élhet? Tornyos palotákban csakúgy, mint a városi pincelakásokban vagy a faluszéli sárkunyhókban ott fészkel a gond vagy legalábbis sűrűn jelentkezik. Az örvendezők öröme, a mulatozók mulatsága, a boldogok boldogsága fölött is ott lebeg mint valami sötét árnyék, jelezve, hogy semmi sem állandó a nap alatt. Így volt ez Kánában is. Javában folyt a mulatság, amikor kitént, hogy több a vendég, mint amennyire számítottak s elfogyott a bor. A bor ugyan nem elsőrendű életszükséglet, de a lakodalom örvendező hangulatához mégis hozzátartozik. A vendéglátó gazdának kínos zavart, gondot jelent, ha nincs. Krisztus Urunk megsajnálja, osztozik vele a gondban s hogy a lakodalmas öröm teljes legyen, csodával is hajlandó segíteni rajta: a hat köveder vizet borrá változtatja.

Csodálatos biztatás van ebben valamennyi Krisztuskövető számára. Nem nehéz elgondolni, hogy ha Krisztus könyörületre indul már akkor is, ha egy szeretetreméltó házigazda kínos zavarba jut, mert nem tud bort adni vendégeinek, mennyivel inkább könyörül, ha egy apa kenyeret nem tud adni gyermekeinek vagy öltöztetni nem tudja övét. A kánai menyegző csodája nagy bizalomra hangol mindnyájunkat, hogy gondjainkat ne pogány zúgolódással és átkozódással viseljük, hanem az Úr Jézus Krisztusnak ajánljuk, aki erre biztatott is, amikor azt mondta: „Kérjétek és adatik nektek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyittatik nektek.”

Ezt az isteni biztatást megérti azóta is minden jó keresztény lélek és sohasem esik kétségbe, ha nélkülözésekkel és gondokkal kell szembenéznie. Úgy tesz, mint Postel Júlia, az Anyaszentegyház nagy népnevelő szentje, aki az utcán kószáló, elhagyatott és neveletlen gyermekek számára otthont és iskolát szervezett. Mikor tervét a község plébánosának előadta, annak az volt az első kérdése, hogy mindez szép dolog ugyan, de miből fogja megvalósítani? Júlia elmosolyodott és így felelt: „Azt még ma nem tudom, de bizonyos, hogy gondoskodik róluk az, aki a mezők liliomait

ruházza és az ég madarait táplálja, hiszen ezek az ártatlanok is az ő gyermekei." Vagy mint az az egyszerű falusi csizmadiamester, aki nyolc kisgyermek közé oda fogadott egy árva kis rokont kilencediknek. Mikor megkérdezték, hogy fogja felnevelni, röviden azt felelte: „Csak úgy a többi közt. Vigyáz rám a Krisztus, hogy ennek is keressek, amíg emberré lesz." Gondot vett magára Istennek az a szentje, a nagy népnevelő s gondot vett magára ez az egyszerű falusi mesterember is. De a gondot vállalták szívesen s dolgoztak örömmel, mert érezték, hogy az a gond szent valami: megszentelte a köztünk élő Krisztus.

Igy kell a keresztény családoknak élni Krisztus közelében, Krisztussal együtt; akkor majd az ő áldása és kegyelme megszenteli a mi családunkat, a mi örömeinket és a mi gondjainkat is.

Vízkereszt utáni III. vasárnapra

A bélpoklos megtisztítása is, a kafarnaumi százados szolgájának meggyógyítása is azt a nevelő módot tárja elénk, mellyel az Úr Jézus szép és igaz életre nevelte tanítványait és követőit. Hegyibeszédében meghirdette az elveket, melyek szerint élnie kell az őt követőknek, de nem elégedett meg a tanító szóval: különös nyomatékot azzal adott neki, hogy a meghirdetett jót szemük láttára cselekedte. Mondta is, hogy „példát adtam nektek, hogy amiként én cselekedtem, ti is úgy cselekedjetek." A bélpoklos megtisztításával Krisztus Urunk az irgalmas szeretetre, törvénytiszteletre és alázatos önzetlenségre akarta tanítani övéit, míg a kafarnaumi százados szolgájának meggyógyításával azt akarta hangsúlyozni, hogy a tőle várt áldásnak és kegyelemnek élő hit a feltétele.

A bélpoklosság Keleten a legszörnyűbb betegség. Valósággal elevenen rothad el, aki beleesik. A rothadás büze már messzire megérzik, ezért aztán félve kerülnek az emberek. Az a biztos tudat, hogy e betegségből nincs gyógyulás, lelkileg legalább annyira megkínozza a szerencsétlen beteget, mint amennyire testében gyötrődik. Egy ilyen sze-

rencsétlen kerül az Úr Jézus Krisztus elé, térdre borul előtte és megrendítő szóval kiált fel hozzá: „Uram, ha akarsz, megtisztíthatsz engem.”

1. Az *Úr Jézus Krisztus áldott Szíve megtelik szánsalommal és irgalmas szeretettel*, amikor a szerencsétlen embert megpillantja és könyörgő szavát hallja. Neki is erőt kell vennie magán, hisz emberi természete olyan, mint a mienk: tud a rothadástól undorodni, a nyomorúságtól irtózni és a kétségbeesett kiáltásra megdöbbenni. Ezek a természet ellenkezései. De Krisztus Urunkban erősebb a szánsalom és a részvét. Fölülkerekedik benne az irgalmas szeretet és legyőzi benne ezt a természetes ellenkezést. Szelíden oda fordul hozzá. Nem várakoztatja, nem kérdez tőle semmit, nem is mond neki biztató vagy vigasztaló szavakat, mert mindezekkel csak meghosszabbítaná kínjait. A Szívében égő szeretet azt diktálja, hogy ne beszéljen, hanem cselekedjék. Azért egyszerűen kimondja a gyógyító ígétet: „Akarom, tisztulj meg!” És a szegény halálravált ember abban a pillanatban ujjongva ugrik talpra, kibeszélhetetlen nagy örömmel hálálkodik az Úrnak, aki a sír széléről állította vissza az életbe.

Ez az irgalmas szeretet az Úr Jézus Krisztus legdrágább öröksége, amely azóta is egyforma lánggal ég mindenfajta Krisztus-követő szívében. Hiszen tudták mind, amit Példabeszédek könyve mond: „Irgalmasságot tenni kedvesebb az Úr előtt, mint az áldozat. Aki követi az irgalmasságot, életet talál és áldásban részesül.” Nemcsak a szentek, de egészen egyszerű, igénytelen Krisztus-követők is csodáit művelik a szeretetnek. Csakugyan arról ismerik meg az emberek Krisztus igazi híveit, hogy szeretik egymást, különösen az elhagyatottakat, szegényeket és nyomorultakat. A kereszténység történetének minden századában megtaláljuk az irgalmas szeretet hőseit, akik koruknak megfelelő intézményekben vagy csak úgy egyenként követték Mesterüket az irgalmas jóságban. Egyik például, Szeni Szent Bernardin először csak azzal kezdte, hogy minden héten egy egész napot a magukkal tehetetlen betegek ápolására ajánlott fel. Olyan szeretettel és gyengédséggel gondozta őket, mintha tulajdon édes testvérei lettek volna. Mikor pedig nem sok-

kal utóbb, 1400-ban pusztító pestisjárvány dühöngött nemcsak ott, de egész Olaszországban, s csupán a sienai kórházban naponként átlag húsz beteg pusztult bele, Bernardin egészen a kórházba költözött. Most már minden idejét és erejét a szerencsétlenek ápolására és vigasztalására fordította. Lassan valamennyi ápolótársát elragadta a pestis vagy kidőlt mellőle, de ő ott maradt, sőt a kórház vezetésének gondjait is magára vette. Megérte, hogy a dühöngő járvány elmúlt és a városkában újra visszatért a rendes polgári élet.

Aki csak egy gyógyíthatatlan beteget is ápolt már életében vagy legalábbis vele lakott, el tudja képzelni, mit jelenthetett ennek a nagy szentnek a pestises kórházban lakni, a magukkal tehetetlen, halállal vívódó betegeket szolgálni és ajánozni s elhagyatottságukban vigasztalni. Cselekedte fogyhatatlan türelemmel: az Úr Jézus Krisztus irgalmas szeretete dolgozott benne. Vajha minkezt is így megszállna ez a szeretet, legalább akkor, ha egy-egy betegünk, szomszédunk vagy jóbarátunk, közelebbi vagy távolabbi atyafi erre a szeretetre rászorul!

2. *A törvényiszteletről* akkor sem feledkezik meg Krisztus Urunk, amikor csodát tesz. Csodájával nyilván mutatja, hogy fölötte áll minden törvénynek. Hiszen a törvényeknek, amelyek szerint minden mozog a nagy természetben, Isten a szerzője. Ám aki törvényt adott fűnek-fának, anyagnak, embernek, önmagát nem köti meg ugyanazon törvényekkel. De akarja, hogy az ember, még ha magán érzi is Isten kezét, ne akarjon külön utakon járni, ne kíváncson magának kivételeket, hanem tegye azt, amit a többi. Tegye akkor is, amikor az Isten csodás gyógyítás által magasan a törvény fölé emelte. Azért mondja: „Menj, mutasd meg magadat a papnak!” Így szól a törvény, menj és teljesítsd és ne tartsd magad különbnek a többinél azért, mert az Úr keze illetett téged. Rád is áll az Írás szava: „Féld az Istent és tartsd meg parancsát, mert ez az egész ember.”

Milyen jó volna megszívlelni Krisztus Urunknak ezt a tanítását mindazoknak, akik még az Isten színe előtt sem akarnak egyformák lenni embertársaikkal, sőt az Úr felkent papját sem fogadják el Istentől rendelt tekintélynek, hanem úgy gondolják, hogy „én majd közvetlenül magával a jó

Istennel intézem el az én ügyemet". Pedig az oldás és kötés hatalmát az Úr Jézus papjainak adta. Nekik mondta, hogy „aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet, engem vet meg". Azok a kiváló Krisztus-követők, akiknek élete meg van írva, mind világgraszoló példáit mutatták annak, hogy kell igazodni a törvényhez, hogy kell azt teljesíteni akkor is, mikor megengedhették volna maguknak, hogy másként cselekedjenek. A szent magyar királyleányról, Árpádházi Boldog Margitról olvassuk, hogy királyi származásánál fogva megengedhette volna magának, — és azon a kolostorban senki meg nem ütközött volna — hogy nem végez kemény testi munkát, mint a többiek. Megtehetette volna azért is, mert gyenge testalkatú, törekeny és beteges volt, sokszor hónapokon, sőt esztendőkön át. Mégis, mert a szerzetestörvény így írta elő, ha a sor rákerült, súrolt és mosogatott; fát vágott és tüzet rakott; dolgozott a kertben, pincében, padláson, mert a törvényben, a rendi szabályokban felsőbb akaratot látott, amelynek ő alázatos készséggel engedelmeskedett. Így akarta utánozni Mesterét, aki szintén alárendelte magát földönjártában az írott törvényeknek, pedig kivonhatta volna alóla magát, hiszen egy volt az Atyával, minden törvények szerzőjével.

De nem is kell ahhoz szentnek lenni, hogy valaki alárendelje magát a törvénynek. Egyszerű hívő emberek is százával mutatják rá a nemes példát, mint az a négy szép szál fiúgyermek is, akik jó ötven kilométernyire laktak a várostól, mégis télben-nyárban, esőben, viharban megjelentek minden áldott vasárnap az iskolájuk közös szentmiséjén. Egy kegyetlen fagyhullám idején megkérdezte a hittanáruk: „Miért jöttetek be, drága fiaim, ebben az ítéletes időben? Hiszen odahaza is van templom nálatok." „Igen, — felelték a fiúk — de az a törvény, hogy közösen kell szentmisét hallgatnunk. Nem lehetünk kivételek, amikor mindenki jön." Ime, a fiatal Krisztus-követők, akik a törvényben felsőbb akaratot sejtenek, természetes tehát, hogy követik, példát adva sokszor a nagyoknak, akiknek nem is kell ötven kilométert utazniok, hogy részük legyen a szentáldozatban.

3. *Önzetlenség* a harmadik erény, amire az Úr Jézus figyelmeztetni akarta övéit a bélpokloshoz intézett szavak-

kal. A szegény ember túlradó örömeben hajlandó lett volna telekürtölni a világot, hogy mi történt vele s egekig magasztalni a Mestert, aki meggyógyította. Az Úr azonban siet lefogni ezt a lelkendezést. Ő maga is rejtekben akar maradni. „Ne tudja a balkezed, mit cselekszik a jobb” — így tanította. De azt kívánja, hogy a meggyógyult is maradjon csendben: élvezze a visszanyert életet és egészséget, de ne dicsekedjék vele. Nem azért kapta, mert ő talán különb, mint annyian mások, hanem ő is csak azért, „hogy az Isten dicsősége kinyilatkoztatódjék általa”. Azért mondja neki, hogy ezt aztán „senkinek se mondd, hanem menj és áldozd fel ajándékodat, amelyet Mózes parancsolt”.

A jónak ilyen rejtekben való cselekvése és az Istentől kapott kegyelem szerény élvezése jellemzi az Úr Jézus Krisztus igaz tanítványait, elsősorban a szenteket. Ők szó szerint vették Krisztus Urunk hegyibeszédének intelmeit: „Óvakodjatok, hogy igazságokat (jócselekedeteiteket) ne cselekedjétek az emberek előtt, hogy láttassatok azoktól, mert különben jutalmatok nem leszen Atyátoknál, ki a mennyekben vagyon. Mikor tehát alamizsnát adsz, ne kürtöltes magad előtt, mint a képmutatók . . . Alamizsnád rejtekben legyen s Atyád, aki lát a rejtekben, megfizet neked.” Úgy is cselekedtek, ahogy a Mestertől tanulták. Legnagyobb boldogságuk az volt, ha az élet elesettjeit és nyomorultjait szolgálhatták, jutalom és elismerés helyett pedig szidalmakat és gyalázkodást kaptak érte. Mint Szienai Szent Katalin, aki évekig ápolt egy szegény beteg asszonyt a legnagyobb önfeláldozással. Nap-nap után felkereste; megmosta sebeit, bekötözte, rendbetette; a lakását kitararította, ebédjét megfőzte, felszolgált. Az asszony hála helyett állandóan követelődött; semmi sem volt jó és elég neki. Képmutatással vádolta, sőt becsületében is meggyanúsította. A kis szent mindezt békével tűrte. A jót nem hagyta abba. Mikor megkérdezték, miért nem hagyja ott, szerényen azt felelte: „Atyám, aki mindezt látja, majd megfizet nekem.” Megtanulhatná a mai kor embere is a szent evangéliumból és Krisztus szentjeitől, hogy ne várjon minden kicsi jóért külön hódolatot, hanem tegye szerényen és önzetlenül, bízva abban, hogy „az Atya, aki látja a rejtekben, majd megfizet érte”.

Vízkereszt utáni IV. vasárnapra.

Krisztus Urunknak nem ez az első csodája. Csak egy abban a sorozatban, amelynek mindegyike újabb és újabb oldalról mutatja be isteni hatalmát. Kezének érintésére gyógyul a beteg; csak akaratát irányítja oda s múlik a láb; egyetlen szavára életre kél a holt. Mindegyik csodával a hitet akarja övéiben megalapozni, hogy személyében Isten jár közöttük. Ezzel a mai csodával egy lépéssel tovább akar menni tanítványai nevelésében: a benne mint Istenben való feltétlen bizalmat akarja a szívükben felébreszteni, aminek alapja isteni hatalmában és méltóságában van. Tanítása azonban nemcsak az akkori szűk kis környezetnek szól, hanem minden idők minden emberének is. Hiszen ígérte, hogy „Én mindennap veletek vagyok a világ végezetéig”. A hívő ember tudja, hogy sem istensége, sem isteni hatalma semmit sem változik azzal, hogy testi szemeinkkel nem látjuk, amint hogy akkor sem változott, mikor ott volt az apostolok között a hajócskában, de aludt. Éppen mert erre nem gondoltak, vagyis a hitük nem volt még elég eleven, azért feddette meg az apostolokat: „Mit féltetek, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok?”

Ez a „kicsinyhitűség” egyik folyton visszatérő sebe a hívő léleknek. Mihelyt a viszonyaink változnak, mihelyt életfeltételeink bizonytalanná válnak, rögtön elfog az aggodalom: mi lesz velünk, mi lesz a családukkal, sőt: mi lesz az Anyaszentegyházzal? Mihelyt az érzésünk vihart jelez, nyomban ez az aggodalom lesz úrrá felettünk a helyett, hogy rábízva sorsunkat a közöttünk élő Krisztusra, nyugodtan folytatnánk a keresztény életprogramot: „Ora et labora — imádkozzál és dolgozzál!” A mai szent evangélium arra int, hogy

1. *Ne féltsük magunkat az idők viharától.* Isten ugyan nem ígérte, hogy életünk az Ő jóvoltából elejétől végig csendes nyugalomban telik el. Azt sem ígérte, hogy hitünk jutalmául megóv minden bajtól, szenvedéstől és viszontagságtól. Azt sem, hogy kemény küzdelmeink, élethalálharcaink nem lesznek. De azt, hogy minden sorsváltkozás között velünk marad, küzdelmeinkben győzelemre segít, továbbá,

hogy erőt ad terheink viselésére és támogat végső célunk elérésében, azt igenis ígérte. S ez az ígélet az alapja annak a feltétlen bizalomnak, amelyet Krisztus Urunk méltán elvár minden hívétől és követőjétől. Szavai biztatóan csengnek a fülünkbe: „Bízzatok, én meggyőztem a világot!” Ezért választotta élete vezérmondatává a boldogemlékű fehérvári püspök: „Dum spiro, spero — bízom, amíg csak lélekzeni tudok.”

Néha megtörténik, hogy ezt a beléje vetett erős bizalmat csodával is igazolja az Úr Jézus, mint Szent Klára esetében. Szent Klára, amint tudjuk, Assiszi Szent Ferenc követője és egy női ferencrendi zárda alapítója volt. Csodálatos fegyelem és annak nyomában csupa békesség és öröm volt ennek a kis zárdai közösségnek az élete, amíg oda is el nem értek a háború hullámai. Embermivoltukból kivetkőzött, félvad saracénok támadtak rá a városra és azt el is foglalták. A csatazaj már felhallatszott a városon kívül álló kolostorba. A nővéreket elfogta az aggódo félelem: mi lesz velünk, ha ideérnek, betörik az ajtót és benyomulnak a zárdába? Egy valaki volt csak az egész közösségben, akinek eszébe jutott Krisztus Urunk szemrehányása, amit a háborgó tengeren tett az apostoloknak: „Mit féltetek, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok?” Pedig ugyancsak eszükbe juthatott volna, mert hiszen valóságosan közöttük volt az Oltáriszentségben. Mikor pedig a saracénok tényleg elértek a kapuig és azt már döngetni kezdték, Klára meggyújtatta az oltár összes gyertyáit, égő gyertyát adott a nővérek kezébe is, azután kiemelte az Oltáriszentséget s hangos énekszóval kísérték az Urat a zárda kapui elé, amelyet kitártak az ellenség előtt. A látvány annyira megígézte ezeket a folytonos vérontásban eldurvult lelkeket, hogy szinte kiesett a kezükből a fegyver: felhagytak a támadással és csendes elvonultak a zárda alól.

De nem kell csoda, nem is kell szentnek lenni ahhoz, hogy valaki teljes és rendíthetetlen bizalommal bizza rá sorsát az Úr Jézus Krisztusra. Ott van korunk egyik legnagyobb költője, aki egy szép kis versben ezt írja többek között: „Akármí történjék, Istenemet én sohse hagyom el. Fújhatnak a szelek, jöhetnek viharok, dobálhatják életem

kicsi csolnakát ide-oda: biztos vagyok benne, hogy Ő a béke és örök boldogság kikötőjébe vezéri." Vagy ott van egy egyszerű matróz, aki levelet írt édesanyjának és megkérte a hajó egyik utasát, juttassa el hozzá, ha majd megérkezik. Szó szerint ez áll a levélben: „Légy nyugodt, édes jó anyám, fiadnak jól megy a sora. S ha egyszer azt hallanád, hogy elsüllyedt a hajó, amelyen szolgált és nem menekült meg róla senki, ne sirass akkor se. Ha a tenger hullámai körül-fogják testemet, úgy érzem majd, mintha a Megváltó ölelné át erős kezével s ő maga vinne az örök hazába, ahová te is, én is igyekezünk.”

Ezek megértették Krisztus Urunk biztatását: „Mit féltetek, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok?” Szent Klára is, a költő is, a matróz is. Hogy is mondja Szent Ágoston? „Ha megtehették ezek is meg azok is, miért ne tehetném én is?” Miért ne bízhatnánk rá életünket és sorsunkat mi is az Úr Krisztusra, aki állandóan itt él közöttünk változatlan isteni hatalmával és szeretetével? És nem is alszik, mint a Genezáret taván hánykódó hajón, hanem ébren virraszt oltárainkon az Oltáriszentségben, sőt eledelül adja magát az élet félelmetes küzdelmeibe induló léleknek, hogy teljes legyen a bizalma.

2. *Ne féltsük családunkat se az idők viszontagságaitól.* A kishitőségnek másik fajtája, mikor az ember önmagával és a maga sorsával ugyan már leszámolt és bátran elmondhatja, hogy nyugodtan néz szembe az eljövendőkkel, de új alakban borul lelkére a gond és aggodalom árnyéka. — Mi lesz a családommal: férjemmel, feleségemmel és gyermekeimmel? Az ilyen ember feledi, hogy ugyanaz a Krisztus, aki szemrehányást tett az apostoloknak: „Mit féltetek, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok”, azt is mondta: „Bizony mondom nektek, ha ketten vagy hárman összejöttök az én nevemben, én is köztetek vagyok.” Van-e szentebb és Isten előtt kedvesebb közösség, mint a család? Hiszen a családi közösség isteni eredetű. Az apa, anya és a gyermekek közössége annyira isteni gondolat, hogy valósággal a három isteni személy közösségének, a Szentháromságnak képe ragyog fel benne. El sem képzelhető, hogy Istennek szándéka lehetne ennek a közösségnek megbontása, akiről azt olvassuk az

Írásban, hogy „nem gyönyörködik alkotmánya pusztulásán.” A hívő léleknek tehát éppúgy kell a családját és a családjának sorsát is rábíznia a közöttünk élő Krisztusra, mint ahogy önmagát is gondolkodás nélkül rája bízta. Láthatatlanul van ugyan ebben a közösségben is, mint ahogy aludt, amikor az a bizonyos vihar kitört a Genezáreti tavon, de azért ott van és irányít, irányt szab a család életét veszélyeztető erőknek.

Meghatóan szép és kedves ennek az irányító kéznek a munkája annak a tönkrement kis családnak az esetében, amelyikről egy régi német ujság emlékezik meg. Egy kiránduló társaságról szól, amelynek tagjai előkelő úri fiúk voltak, akik egy kis hegyi falucska vendéglőjében rendeltek maguknak ebédet. A meghatározott időnél valamivel korábban érkeztek, az ebédre még várniok kellett. Így aztán akaratlanul is tanúi voltak egy árverésnek. Egy ottlakó szegény özvegyasszonynak a házikóját árverezték, amelyet még boldogult férje életében — annak hosszadalmas betegsége miatt — agyonterheltek adóssággal. Az érdeklődés nem volt valami nagy: alig három-négyen felelgettek a kikiáltónak. A legtöbbet ígérő sem mondott száz tallérnál (akkor még taller járta) magasabb összeget. A fiatalemberek között volt egy különösen jókedvű fiú, aki csak úgy huncutságból belevágta, hogy „kétszáz taller”. Az árverezők meghököltek, mert bizony a házikót ennyire nem taksálták. Minthogy pedig ráígérő más nem akadt, kétszáz tallerért a fiatalemberé lett a ház. Most aztán kedve kerekedett, hogy körülnézze az ingatlant, amelyhez íme, szinte akarata ellenére hozzájutott. Ott találta a szegény asszonyt négy kisgyermekével a legszörnyűbb gondban, hogy mi lesz most velük, hajlék nélkül? Megesett a szíve rajtuk, különösen mikor megtudta, hogy az árverés ideje alatt az egész kis család a rózsafüzért imádkozta. „Maradjanak csak békében, dolgozzanak és imádkozzanak tovább, mint eddig, — mondta nekik a fiatalember — nem tartoznak senkinek semmivel.” Szólt és visszament barátaihoz abban a boldog tudatban, hogy e véletlen esetben eszköz lehetett a Gondviselés kezében.

Mindíg nem történik csoda, mint ahogy a viharzó tengert is csak egyszer csendesítette le az Úr Jézus Krisztus.

De figyelmeztetése mindig áll: „Mit félték, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok?” Ahogy csendesen aludt és hagyta, hogy az apostolok küszködjenek a szörnyű hullámokkal s minden erejüket feszítsék meg, hogy a célba jussanak, úgy a mi iparkodásunkat és kemény küzdelmünket is akarja, de nem nézi tétlenül, hanem ott nyúl majd bele a sorsunkba, ahol az Ő isteni bölcsesége legjobbnak látja.

3. *Ne féltsük az Anyaszentegyházat se.* Hívő ember az Anyaszentegyház sorsát egynek érzi a magáéval. Örül a dicsőségének, fájlalja kárvallását és gyalázatán szomorkodik. Ha veszélyek fenyegetik, vele aggódik és imádkozik. És bár igazat ad a mult század legnagyobb történettudósának, akinek az a véleménye, hogy ha az Anyaszentegyház eddig össze nem omlott, holott szembenállott már minden elképzelhető ellenséggel, el nem tudja képzelné, miként pusztulhatna el egyáltalán, mégis feltámadhat a hívő lélekben az az aggodalom, hogy vajjon ezt a vihart, amely felé most sodródik, kiállja-e majd sértetlenül az Úr Krisztus Egyháza? Eddig ugyanis megküzdött a véres erőszakkal, amely három századon keresztül üldözte. Megbirkózott az eretnek tanításokkal, melyek nem a testét, hanem a lelkét támadták meg, fennállása óta úgyszólván minden évszázadban más és más oldalról. Kibírta azokat a csapásokat is, amelyeket saját híveiben volt kénytelen elszenvedni, akik között szintén minden században akadtak árulók és hitszegők, önzők, paráznák és aljasok s akik kívül bárányok bőrében jártak, belül pedig ragadozó farkasoknak bizonyultak. De most mind a három fajta ellenség ágaskodik az Anyaszentegyház ellen. A kislelkűek könnyen azt gondolják, hogy talán most csakugyan ütött az Anyaszentegyház utolsó órája. Akinek mindezek láttára eszébe jut a Genezáret taván dühöngő vihar, a rozoga hajócskában minden erejüket megfeszítő apostolok és a közöttük alvó Krisztus, azután pedig a szemrehányás, hogy „mit félték, kicsinyhitűek, hiszen veletek vagyok”, az rendíthetetlenül bízik most is az Anyaszentegyház győzelmében. Akárcsak azok, akik azt a remek tanító képet festették, amelyet a nagy német kultúrharc idején úton-útfélen mutogattak a küzdő katolikusok bátorítására. A kép viharos tengert ábrázol. Kőszirtet ostromolnak a habok. Néhány tagbaszakadt

férfi teljes erővel húzza a sziklára kötött láncot, hogy ledöntsék. A háttérben az ördög lapul és kacagva nézi munkájukat. Mellette e szavak olvashatók: „Uraim, ne nevetessék ki magukat!” Alatta ez a magyarázat áll: „Én, a sátán, közel 2000 esztendő óta dolgozom országom összes erővel e szikla ledöntésén, de sikertelenül. Önök akarják lerontani? . . .”

A most annyira virágzó keleti istentelenség és nyugati pogányság csak egy újabb fejezete a sötétség és a világság küzdelmének. Nem kétséges, hogy az eredmény ugyanaz lesz, ami eddig: a küzdelemből megint Krisztus Egyháza kerül ki győztesen. Miért? Azért, mert emberi erők állnak szemben Isten erejével, Isten pedig győzhetetlen erő, akinek „a szemöldöke — vagyis egyetlen intése — ronthat és teremthet száz világot s a nagy idők folyamit kiméri” — mint a költő mondja.

Igaza van annak a bölcsnek, aki megtérése után így nyilatkozott: „Nincs nagyobb boldogság, mint hívő katolikusnak lenni, mert velünk, köztünk és bennünk az Isten, tehát minden biztosítékunk megvan arra, hogy földi küzdelmeinket győzelem, életünket pedig örök boldogság követi.” Ne féljetez hát, kicsinyhitűek!

Vízkereszt utáni V. vasárnapra

A mai szent evangéliumban Krisztus Urunk arra a kérdésre ad feleletet, miért tűri Isten a rosszat és miért nem sújt le mindjárt a gonosztevőre? Ez a kérdés nemcsak az apostolokat foglalkoztatta, hanem azóta is megüli az emberek lelkét. Még a hívőkét is, annál inkább a kishitűekét és kételkedésre hajlamosakét. Ma is sokszor felhangzik a kérdés, miért tűri az Isten, hogy az Ő szent felségét nyilvánosan káromolják, gyalázzák és sértégek? Miért tűri, hogy egyszerű jó emberek, hívők és istenfélők, Isten törvényeihez ragaszkodók élete úgyszólván szakadatlan szenvedés, a hitványok pedig — amint mondani szokták — élik világukat? Sőt még keményebb és komorabb hangokat is hallunk, ilyenfélét: „Ha van Isten az égben, miért engedi?

Ha volna Isten, nem túrné." Az Anyaszentegyház elénk tárja a mai evangéliumban az isteni gondolatot, amely ha mélyen átgondoljuk, lecsillapítja a háborgó kedélyeket és bizalmat ébreszt a szívekben, hogy jól van az ügy, sőt egyedül csak úgy van jól, ahogy Isten a világ sorát intézi.

1. *Isten nem jutalmaz és büntet azonnal, mert örök.* Néha ugyan annak jeléül, hogy nagyon is figyelemmel kíséri az emberek életét és cselekedeteit, hirtelen lesújt vagy nyomban megadja egy-egy jócselekedet jutalmát, de ezek csak kivételes esetek. Egyébként rendszerint vár, sokáig vár: kivárja a végkifejletet. Az emberek cselekedeteire valóban úgy tekint, mint a tavaszi vetésre, amelyben a búza és a konkoly egyformán zöld és majd csak az érés idején válik külön az egyik meg a másik. Ráér majd akkor csűrbe gyűjteni a jót és tűzre vetni a rosszat. Olyan az Isten, — mint ahogy Krisztus Urunk sokszor utal is rá szép hasonlatokban — mint a családanya, aki műveseket fogad szállójébe, de azoknak nem fizet meg egyenkint úgyszólván minden kapavágást, hanem bevárja a munka végét s akkor állapítja meg annak az értékét. Megteheti, mert ráér: neki van hozzá ideje. Az ember élete rövid és gyorsan elfolyik. Mindent, ami vele, benne és körülötte történik, ebbe a rövid, arasznyi kis létbe akar beleszorítani: jót, rosszat, jutalmat, büntetést egyaránt. „Elmúlik a világ, eliramlik az élet” — mondja az egyik költő; „sietni, sietni, sietni muszáj” — írja a másik. Ez az ember tempója, mert ő nem ér rá, élete rövid s a vége bizonytalan. Isten azonban az örök és változatlan lét, akinek — mint a Szentírás mondja — „esztendői nem fogynak el”. Isten maga fönséges nyugalom, aki az Ő csodálatos bölcsességével szemléli emberteremtményeinek életét. Ráér ítélni akkor, amikor visszatérnek hozzá, hiszen minden élet odafut be, ahonnan elindult, így aztán az Ő bölcsesége kivárhatja, mi fejlődik a jóból és a rosszból, amely egyformán gyökeret ver az emberszívekben s mi lesz a vége a harcoknak, amely minden ember lelkében folyik a jó és rossz között.

Igy értjük meg, amit sokan nem értettek egy tisztántúli városban, ahol egy bizonyos nevezetű Horváth Pál gazd'uram sértegette csaknem állandóan, de szemellátható-

lag büntetlenül az Istent. Tehetős ember volt, jó gazda hírében állott, de olyan — ahogy arrafelé mondják — nagytermészetű, aki Isten nevét másként, mint káromolva, nem is tudta emlegetni. Egyszer, pár nappal csak az aratás előtt, irtózatos égiháború keletkezett. Hatalmas jégeső verte végig Horváth Pál uram búzatábláit. Rettentő haragra gerjedt a nagytermészetű ember, hajmeresztő átkozódásokban tört ki, aztán berohant a házba, leakasztotta a szőgről vadászfegyverét és lövöldözni kezdett az ég felé ezekkel a káromló szavakkal: „Lelövöm az Istent, mert tönkre akar tenni!” Az ereszt alatt meghúzódó cselédnép ijedten vetett magára keresztet, mikor ezt a nyilvános istensértést hallotta. Horváth Pál uram pedig valóságos versenyre kelt a jégesővel, úgy szórta az átkot az ég felé. Sokan mondták akkor: „Ha van Isten az égben, hogy tűrheti?” De a vihar elmúlt és Horváth Pál uramnak nem lett semmi baja. Jó tíz esztendő múlt el azóta, amikor egyszer arcrabukott kinn a mezőn. „Szél érte” — ahogy ilyenkor mondani szokták. Lefektették a hosszú padra az ereszt alatt. Subát tettek alája és párnát a feje alá. Riadtan nézett maga körül a szerencsétlen ember. Szólott volna, de nem forgott a nyelve. A szeme járásából senki se tudta kiolvasni, mit gondol most és mit szeretne mondani. Jöttek hozzá sorban a házbeliek meg a szomszédok és mindenféle kíváncsi nép. Egy öreg magyar, aki valamikor béres volt nála, visszaemlékezett a rég történt istenkáromlásra. Csöndesen ezt mondta a mellette állóknak: „Most kapta meg Horváth Pál a fizetséget azért, hogy olyan gonoszul sértegette az Istent.”

Isten csakugyan nem sietett a büntetéssel. Hagyott neki időt s adott hozzá alkalmat is, hogy a sokszoros sértegetést jóvátegye. Nem tette. A leszámolással szemmeláthatólag elkésett. Kárhözatra érett lelke senkit se vádolhatott azért, ami bűneiből következett. Istennek valóban nem kellett sietnie: Horváth Pál uram maga jelentkezett a büntetésért, hiszen minden lélek odatér vissza, ahonnan elindult: Istenéhez.

2. Isten azért sem jutalmaz és büntet azonnal, mert jó. Alapvető tulajdonsága a könyörület és az irgalom. Amint az Irás is mondja: „Nem akarja a bűnös pusztulását, hanem

hogy megtérjen és éljen." Az embernek pedig, aki a bűn hálójába bonyolódik, időre van szüksége, hogy belőle kilábaljon. A lelkekben rendszerint lassan érik meg a belátása annak, hogy a bűn az egyetlen és igazi rossz a világon; hogy Isten bántásából, parancsainak áthágásából nem származik semmi jó, tehát csal a gonoszlélek akkor, amikor a bűnben valami különös jót ígér. Ellenkeznék Isten jóságával, ha időt nem adna a vétkezőnek jobb belátásra és megtérésre. De az méginkább ellenkeznék az isteni jósággal, ha útját állná annak a sok jónak, iparkodásnak, felfelé törekvésnek, amit a megtérő lélek rendszerint tanúsítani szokott, ha egyszer megízlelte az isteni kegyelem édességét.

Mennyi ragyogó szentje és kitűnő harcosa nem volna az Anyaszentegyháznak, ha Isten nem volna türelmes és azzal a hirtelenséggel ítélne, amellyel azt néha mi emberek elgondoljuk. Ott van az egyháztörténelem egyik legnagyobb lángelméje, Szent Ágoston, akinek megtérésére 30 esztendeig kellett várni s akinek Istenhez fordulásaért édesanyja 30 esztendeig sírt és imádkozott. Mikor aztán megtörtént a döntő fordulat, ez a hatalmas elme minden istenadta tehetségét a lelkek szolgálatába állította. Ezek és ezrek tértek meg fölséges beszédeinek hatása alatt. Újabb ezrek és ezrek vettek természetfölötti irányt írásainak olvasása révén. Halála után is hosszú századokon keresztül nagy, belső megrendüléssel olvassa a „Vallomások könyvé"-t hívő és hitetlen. E megrendülésből számtalan veszendőbe indult lélek fordul Isten felé és termi a bűnbánat és istenszeretet drága gyümölcsseit.

Vagy ott van a másik nagy bűnbánó, Corsini András, akinek lelki megérésére 17 esztendő kellett. De amikor édesanyjának kitartó könyörgésére, aki talpig gyászban járt és úgy siratta fiának veszendőbe indult lelkét, végre megtört és Istenhez fordult, a bűnbánatnak és a keresztény állhatosságnak olyan ragyogó példáját szolgáltatta, hogy azóta is — századokon keresztül — útjelzője és mintája a megtérésnek, a győzelmes lelki harcnak, s a lelki élet nagymesterei hozzá irányítják azokat, akiknek megtérítésén fáradoznak.

Vagy ott van Istenes Szent János, a harmadik nagy megtérő, aki ugyancsak viharos ifjúság és kalandos katoná-

élet után 28 éves korában látta meg, hogy amit keres, azt a bűn útjain hiába keresi. Amikor erre a belátásra eljutott, a bűnbánatnak és a vezeklésnek olyan cselekedeteit produkálta, hogy késő századok is tanulni járhatnak hozzá. Életét teljesen az irgalmasság cselekedeteinek szentelte. Ő lett megalapítója az első keresztény kórháznak, valamint a máig is virágzó, a betegek kórházi ápolását célzó ispotályos barátoknak vagy — ahogy ma mondják — irgalmasrendnek.

Ugyanezt látjuk a nagy női bűnbánó szenteknél, Egyiptomi Máriánál, Kortonai Margitnál vagy Folignói Angelánál is, akiknek lelkében a viharos kezdet után olyan virágzásnak indul az istenszeretet, amelyet a mai ember is méltán megcsodál és megkíván.

De az egyszerű megtérő hívek, akik megmaradtak az ismeretlenség homályában és nem emelkedtek a szentek magasságába, ugyancsak annyi szépet, jót és nemeset alkottak megtérésük után, hogy szinte lehetetlen azt gondolni, hogy Isten mindezeket elvetette volna a bűnözővel együtt, amikor az még a bűn útjait járta. Volt az ország fővárosában egy romlottlelkű fiatal leány, aki ugyan magas iskolákat járt, de szinte félt a jótól és örömet a bűnben talált. Maradt azonban a lelke fenekén valami titkos sejtés, hogy őt az Isten nagyobbra hívta, többre teremtette. Akármennyire kerülte, egyszer mégis szíven találta a kegyelem. Akkor aztán a nagy bűnbánókra emlékeztető fájdalommal siratta elhibázott ifjúságát, amelynek jóvátételére egész életét ágról-szakadt kis utcagyerekek nevelésének szentelte. A senki fiaiból valóságos kis szenteket nevelt, akik később az Anyaszentegyház minden ügyének lelkes előharcosaivá váltak.

Isten útjai valóban csodálatosak és kiszámíthatatlanok. Igazságossága dönthetetlen, de türelme és megbocsátó jósága is végtelen. Ha nem úgy volna és azonnal ítélne, nemzedékek tűnnének el a színe előtt azokkal az emberi értékekkel együtt, amelyek a bűnbánók lelkében éppen úgy kivirágozhatnak, mint akik kezdettől fogva szerették az Istent.

3. *Végül Isten nem jutalmaz és nem is büntet azonnal, mert végtelenül bölcs.* Tudjuk, hogy az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette. Azok között az isteni vonások között pedig, amelyekkel megajándékozta, a sza-

badtság a legértékesebb. Isten az ő gyermekeitől nem a rab-szolgalelek összeomlását, hanem a szabad ember szabad meghódolását várja. Nem a kényszerűségben gyönyörködik, hanem abban, hogy az ember szabadakarattal teszi magáévá az ő gondolatait és törvényeit, mint ahogy a Szentírás is azt az embert mondja boldognak, aki „áthághatta volna a törvényt és nem hágta át, megtehetette volna a rosszat, de nem tette meg”. Ha azonban Isten a cselekvés pillanatában jutalmazna és büntetne, az embernek ideje nem maradna a megfontolásra és a szabad elhatározásra. Így aztán cselekedeteit nem kísérné öröm, de nem lenne benne érdem sem. Az örökkévalóságban is csak kétféle lélek volna: az igazában ki nem próbált boldogok, és olyan kárhozottak, akiket ott egy új kín gyötörne, hogy megtérhettek volna.

Mikor Szent Ferenc történetét olvassuk, feltűnik abban egy jelenet. Az, mikor isteni intésre helyreállítja a dűledező Szent Damján-kápolnát és fölékesíti annak oltárát. Már minden kész, csak még olaj hiányzik a mécsesbe. Elhatározza, hogy ezt ismerősöktől és ismeretlenektől összekéregeti. Amint házról-házra megy a nagy cél érdekében, az egyik ház udvarán az árnyékos fák alatt vidáman mulatozó fiatalokat talál, akikben saját régi cimboráira ismer. Azok még nem veszik észre. Ferenc megáll és gondolkozni kezd. Hirtelen furcsa érzés kerekedik felül benne: mintha szégyelné nemcsak durva daróc ruháját és azt a kőkötelet, amely öltözetét a derekához szoritja, hanem magát ezt az új állapotot is. Mintha sajnálná Istenhez térését és azt az istenszolgálatot, amelyet pedig annyi szeretettel és lelkesedéssel vállalt. Lelkében ez a gondolat iszonyú viharra dagad. Égre néz és imádkozik, majd egy döntő elhatározással odalép a fiatalok közé és nagy alázattal kéri őket, hogy adjanak nekik is olajravalót a kápolna mécsesébe. Ez a győzelem a szabad lélek önkéntes meghódolása és magafelajánlása az Istennek: ebből fakad az a csodálatos boldogság, amely Ferenc lelkét is betöltötte. Örömeben egész nap sirt és énekel: az ösztönemberen felülkerekedett a szent. Ha Isten azonnal jutalmazna és büntetne, ettől a szabadságtól és a szabadságból fakadó földi és örök boldogságtól fosztaná meg az embert. De nem teszi, mert ő végtelenül bölcs; nem

rontja le a másik kezével azt, amit egyik kezével jónak alkotott.

Ezért mondja a családtya a mai parabolában a szolgáinak, akik neki a konkoly mutatkozását jelentették a tiszta búza között: „Hagyjátok mindkettőt felnőni az aratásig, és aratás idején megmondom az aratóknak: szedjétek ki előbb a konkolyt és kössétek azt kékékbe a megégetésre, a búzát pedig gyűjtsétek az én csűrömbé.” Isten megteheti, mert van ideje, ő örökkévaló. Vár a bűnös megtérésére, mert végtelenül jó. Nem sujt le azonnal, mert bölcsesége nem engedí lerontani azt, amit jónak alkotott. Ne éljünk azonban vissza Isten türelmével és jóságával. Úgy igyekezzék mindenki kerülni a bűnt és gyarapodni az erényben, hogy tiszta búza legyen az Úristen szántóföldjén.

Vízkereszt utáni VI. vasárnapra

A mai két kis példabeszédben Krisztus Urunk előre megrajzolja Egyházának történetét, amely kicsiny kezdetből indul ki. Először néhány egyszerű ember mozgalmának látszik csupán, rövid idő alatt mégis behalózza az egész világot. Ugyanakkor megjelöli a kovászról szóló hasonlatban a módot és az eszközt is, amely erre a csodálatos felvirágzásra vezet. Ebben azonban nyoma sincs az erőszaknak vagy a kényszerítő hatalomnak: híveinek lelkéből sugárzik ki az az erő, amely vonz és lelkesít, amely az embereket egyenkint sodorja magával.

Szükség volt erre a példabeszédre, mert az apostolok — bár állandóan együtt voltak az Úr Jézus Krisztussal — mégis csak igen nehezen értették meg, hogy az Isten országa, amelyről annyit hallottak, nem földi birodalom. Nem olyan ország, amelynek tagjait fegyveres erő tartja össze, határait pedig hadsereg védi és gyarapítja. Az Isten országa „igazság, békeség és öröm a Szentlélekben”. Nincs tehát szükségére erőszakra: a benne élő isteni erő egymagában elég, hogy nagyra nővessze. Nem baj hát, ha kezdetben kevesen vannak, akik magukban hordozzák: a bennük felragyogó békét és örömet, amint megismerik, megkívánják az embe-

rek s önként beállnak polgárnak ebbe a birodalomba. A fegyverekkel meghódított birodalmak — a történelem tanúsága szerint — előbb-utóbb széthullanak; ez a belső erő, az igazság ereje olyan örök, mint a forrása, az Isten.

Ebben a két kis példabeszédben Krisztus Urunk s nyomában az Anyaszentegyház is két dolgot akar a lelkünkre kötni: az egyik, hogy higgyünk az igazság győzelmes erejében, a másik pedig, hogy vállaljuk Krisztus országában az erjesztő kovász szerepét.

1. *Hinnünk kell az igazság győzelmes erejében*, amely Krisztus Egyházát világhódító útjára elindította és azóta is élteti. Hinnünk kell azért, mert ez az igazság Krisztus lelkéből való és ezt az igazságot az Anyaszentegyház egész eddigi története fényesen igazolta. Valóban kicsiny volt az a kezdet, amelyből elindult és nagyra nőtt. Olyan országból indult el, amelyet már akkor is lebecsültek és megvetettek. Ennek az országnak is olyan pontjáról, amelyről saját honfitársai is így vélekedtek: „Jöhet-e valami jó Názáretből?” Terjesztésére nem államférfiak és tudósok, hanem egyszerű, tanulatlan halász-emberek vállalkoztak, akik Mesterüknek egy szegény „ács fiát” vallották, aki a gyalázat fáján fejezte be életét. Vállalkozásukat senki se támogatta az élenjárók és hatalmon levők közül: ellenkezőleg, háromszáz esztendőn keresztül az üldözésnek és elnyomásnak minden eszközt kipróbálták vele szemben.

Ez a kezdet valóban nem mutatott világhódításra. Az első keresztények szegény és üldözött kis gyülekezetéből ugyancsak nem sejthette ki senki a későbbi, egész világot behálózó Krisztus-országot, pedig az lett belőle, mégpedig a saját belső erejéből.

Nemcsak az apostolok nem rendelkeztek az erőszak eszközeivel, a Krisztus-ország későbbi terjesztői is mindig a Krisztustól hallott igazság erejével és a belőle fakadó békeség és öröm ígézetével hatottak egyesekre és tömegekre, mint ahogy a legújabb idők egyik híres megtérője nyíltan megvallotta. Hatalmas katolikus gyűlésen történt Amsterdamban, Hollandiában. Többek között ezeket mondta: „Kimondhatatlan vágy, valóságos éhség és szomjúság gyötört az igazság és a mélyebb vallásos élet után. Senki és semmi

nem tudta e vágyamat kielégíteni, míg a katolikus Egyházra rá nem találtam. Azt kérditek, mi kényszerített arra, hogy katolikus legyek? Nem emberek és nem írások, hanem az igazság, amelyet ott megtaláltam. Ha egyszer betöltené szíveteket az a békesség és öröm, amit én akkor éreztem és azóta is érzek, megérténétek ezt a lépést. Törekedjete ti is utána: a Szentlélek Úristen majd titeket is elvezet a forrásához." Ugyanígy nyilatkozott Albert király is, Szardínia fejedelme, aki csak úgy kíváncsiságból végighallgatott egy szent missziót. A befejezés után azt mondta környezetének: „Meg vagyok győződve, hogy tizenkét missziós pap többet tesz országomért, mint tizenkét jól felfegyverzett hadsereg.”

De hogy mennyire nem pályázott az Anyaszentegyház sohasem olyan lélekre, akit csak valami érdek vagy a hatalom nyomása állított volna sorai közé, annak a boldog-emlékű XIII. Leó pápa adott legszebb kifejezést, amikor egy előkelő úriasszony jelent meg nála kihallgatáson. Bevallotta, hogy ő még nem keresztény. Már elég régóta tanulmányozza az Anyaszentegyház által hirdetett igazságokat, mégis nehezen tudja rászánni magát a követésükre. Kérte a Szentatyát, mondjon egy biztató szót, ami majd döntésre segíti. A Szentatya elmosolyodott és így szólt a tőle megszokott kedvességgel: „Hallgasson csak leányom a lelkiismeretére és tegye azt, amit ez a belső szózat diktál önnek.”

Ez a szellem, az Isten gyermekeinek szabadsága ihlette meg legjobban a gondolkodókat, tépelődőket és az igazságokat őszintén keresőket. Szabadon választották az evangéliumot, amikor észrevették, hogy az általuk is olyan régen óhajtott békesség és öröm fakad belőle. Már az őskeresztény Egyházba is ez vezette a pogány rómaiakat, amikor észrevették: hogy szeretik a keresztények egymást és az Istent. Ez a szellem vezette a későbbi megtérőket is századokon keresztül. Ez a szellem volt az a kicsi mustármag, amelyből hatalmas fává nőtt az Anyaszentegyház, amelynek ágai között csakugyan otthonra találtak a világ minden népei. „Az én igéim szellem és élet” — mondotta Krisztus Urunk. Ha pedig élet, akkor győzelmes erő s nekünk mindnyájunknak hinnünk kell ebben a győzelmes erőben. Hinnünk Krisztus miatt, aki azzal küldötte el apostolait, hogy „Én veletek

vagyok a világ végezetéig" és úgy építette fel Anyaszentegyházát, hogy „a pokol kapui sem vesznek erőt rajta”.

2. *Vállalnunk kell az erjesztő kovász szerepét az emberek között.* Ez a másik gondolat, amit az Anyaszentegyház a ma hallott szent evangéliumból a lelkünkbe akar vénsi. Krisztus Urunk ugyanis nem holt, hanem élő közösséget akart teremteni az Ő Egyházában, amelyben Ő maga a fő, a többiek pedig valamennyien tagjai ennek az élő szervezetnek. Ha pedig élő tagjai, akkor természetesen egyek a fővel: terveit és szándékait a magukénak érzik. Ha tehát Krisztus Urunk üdvözíteni akarja az egész világot, ez az üdvözítő szándék a miénk is mindnyájunké, tehát a világ meghódítása Krisztusnak, minden katolikus hívőnek elszánt akarata.

De megint csak nem erőszakos hódításra, gondolunk itt, hanem a szellem erejére, amely amint megismerik, kíváncsossá lesz, vonz és hódít. Igaz katolikus hívő tehát nem menekül a világból, hanem tiszta és nemes öntudattal megy az emberek közé. Nem rejti véka alá talentumát, hanem szót fogad Mesterének, aki azt mondotta: „Úgy világossádjék a ti világosságtok, hogy lássák az emberek és dicsőítsék Atyátokat, ki a mennyekben vagyon.” Így lesz a katolikus lélek erjesztő kovásszá az emberek között: már a pusztá példájával, lelkiségével hat és hódít, de azt is készséggel vállalja, hogy megközelítse azokat, akiknek a szeme nem könnyen akad meg a példa látásán.

Ilyen értelemben vállalta az erjesztő kovász szerepét a szülőfalujában egy egyszerű kis cselédleány, aki résztvevett Budapesten az ottani cselédek számára rendezett lelkigyakorlaton. Ő még ilyet sohase hallott azelőtt. Csak úgy szívta magába azokat a nagy és örök igazságokat, amelyekről a lelkigyakorlatos elmélkedések szóltak. Néha odavolt a lelkesedéstől, néha meg alázatos bűnbánattal hajtotta le fejét. Megismerte, mi volt jó és mi nem volt jó az ő eddigi életében. A lelkigyakorlat végén nem tudott hová lenni az örömtől: a szó szoros értelmében újjászületett. A közös szentáldozás kora hajnalban volt, hiszen a cselédleánynak már elég korán szolgálatba kell otthon állnia. A maga dolgát rendszerint csak akkor intézheti, amikor a többiek már

vagy még alszanak. De mert az általános örömnök közös összejövettel, terített asztallal, teával és édességekkel is kifejezést akartak adni, ez a befejező ünnep délutánjára maradt. Meghívták rá a pátert is. Uzsonna után könnyben-úszó szemmel szól neki a leány: „Főtisztelendő atya, ha szépen megkérném, elmenne, most még a nagybőjtben, az én falumba is?” „Minek menjek én oda, — kérdi a páter — mit keresnék én ott, ahol senkit sem ismerek?” „Meghirdetni ezeket a szép igazságokat” — felelte a leány. „Mert tetszik tudni, ott ezekről senki nem tud semmit, azért aztán nem is élnek úgy, ahogy kellene. És szegények nem is boldogok. Úgy szeretném, ha ők is úgy örülnének, mint mi itt, ez után a szépséges lelkigyakorlat után.” Ime, ez az erjesztő kovász az Anyaszentegyházban. Ez az egyszerű kisleány megismerte és megszerette az igazságot. Szívét betöltötte a békesség és a szent öröm. De nem akarja oda bezárni és önző módon csak maga élvezni: vinné mindjárt a falujába, hogy közkinccs legyen, hogy az Isten gyermekeinek derűje és boldogsága sugározzék az egész falura.

Vagy a másik. Egy szegény munkásember, akit egy népmisszióban talált szíven az Isten kegyelme. Olyan határtalan boldogságot érzett, hogy szinte nem bírt magával. A misszió második felében, a saját megtérése után, minden este ő ment haza legkésőbb a templomból. Szombat este lakására kísérte a pátert, aki megkérdezte tőle, miért maradt a templomban ilyen sokáig, hiszen ő már készen van a nagy leszámolással? „De nem voltak kész a jóbarátaim. Elkísértem, de ki is vártam mindegyiket, nehogy az utolsó pillanatban lemondjanak arról az örömről, amelyet az enyém után nekik is tiszta szívből kívántam.” Arra a kérdésre, hányan voltak ezek a „bajtársak”, azt felelte ragyogó képpel: „tizenheten, páter, tizenheten”.

Ebben az erjesztő kovászbán van a titka az Anyaszentegyház minden sikerének és gyarapodásának. Azért lett a mustármagból terebélyes fa, mert az egyes keresztyének úgy jártak az emberek között, hogy valósággal megígézték és Krisztus közösségébe vonták őket. És ez a terebélyes fa nem fog kiszáradni a világ végezetéig, mert mostani hívei — legalábbis azok nagy többsége — érzik, hogy

őseiknek ezt a szent örökségét folytatniok kell mindaddig, amíg csak „egy akol nem lesz és egy pásztor“.

Hetvened vasárnapra

A karácsonyi szent ünnepek után rendszerint megeresz-kedik a buzgóság. Talán azért, mert változik az emberek hangulata. Vagy azért, mert a farsangos idő multságai túlságosan a világ örömei felé fordítják az emberek figyelmét. Hetvened vasárnapján megszólal az Anyaszentegyház és a munkábaálló szőlőmivesekről szóló gyönyörű példabeszédben új lendületre, a lelki élet újabb munkálására szólítja fel a híveket. Szól ez a felhívás a buzgóknak is, hogy szívükben az eredeti buzgalmat ellanyhulni ne engedjék; de szól első-sorban azoknak, akik lemaradtak, akik még mindig gondolkoznak, tétováznak. Sürgeti őket, hogy kezdjék már, nehogy végleg lemaradjanak arról az örök jutalomról, amelyet a mennyei Atya egyformán ígér azoknak is, akik később, sőt csak a tizenkettedik órában állottak munkába.

1. Tagadhatatlan, hogy a legtöbb embert hazulról a lelki élet irányában indítják el. Csekély kivétellel mindenki megtanul még otthon imádkozni; de legkésőbb az iskolában megismeri a lelki élet elemeit. Mi lehet az oka, hogy később mégis lekopik róla a vallásos szellem: Istentől, templomtól, szentségektől elidegenedik?

a) *A felejtés és a belőle fakadó tudatlanság* az első és legfontosabb oka ennek a szomorú lemaradásnak. Nem hiába int a Szentírás: „Fiam, forgasd elmédben Isten törvényeit és parancsaira gondolj szüntelen, akkor értelmes szívet ad majd neked és elnyered a bölcseséget.“ Ahogy azonban kikerül a gyermek az iskola padjaiból, legtöbbször kénytelen valamilyen formában beleállni a kenyérkereső munkába. Új feladatok, új gondok jelentkeznek az életében: földi gondok, amelyek háttérbe szorítják a természetfölöttieket. Nem ér rá Isten törvényeire gondolni; nem jut hozzá, hogy Isten igazságairól elmélkedjék. A vasárnapot pihenésre vagy szórakozásra szánja; Istenre vagy nem is gondol vagy a neki szentelendő időt oly kurtára szabja, hogy a keresz-

tény tanítás meghallgatása kimarad belőle. Így aztán egyre homályosabbak lesznek az ismeretei, amelyeket pedig olyan szépen megtanult a katekizmusból. Lassankint oda-
jut, hova az a szegény kőműves, akihez egyszer egy kis vidéki városkában papot hivatott jólelkű, derék felesége, mert a végét járta szegény. Megjött a pap, megrázta az éppen szendergő beteget, hogy szót értsen vele. Az feleszmél, rábámul és megkérdezi: „Kicsoda az úr?” „Én a Krisztus papja vagyok, — feleli a lelkipásztor — azért jöttem, hogy az örök életre előkészítsem. Tudom, hogy régóta nem jár a templomba, nem gyónt, nem áldozott, béküljön hát ki a jó Istennel!” „Istennel? — mondja hosszan tűnődve a beteg — melyikkel?” „Hát maga többet is ismer? — kérdi szelíden a lelkiatya. „Többet hát, — mondja az ember révédezve — úgy hiszem, hármát tanultam az iskolában” — szót és visszahanyatlott párnái közé; meghalt a nélkül, hogy a nagy útra előkészült és Istenével kibékült volna. Ó, ha ez a szegény ember csak egy-két hónappal vagy egy-két héttel előbb meghallja és megszívleli a miveseket munkába szőlítő isteni szózatot, milyen másképp állott volna az örök Bíró elé!

b) *Az emberi természetben felburjánzó szenvedélyekben keresendő a másik ok, amiért sokan lemaradnak a lelki életben törekvők közül. Már Szent Jakab apostol figyelmeztet: „Senki se mondja, mikor kísértetik, hogy Istentől kísértetik: Isten minket nem kísért, hanem kiki a saját kívánságától félrevezetve és elcsábítva kísértetik meg.”* Az iskolából kikerült gyermek lassankint embernyi emberré növekszik. Megnövekednek benne a rosszra való hajlandóságok is. Bár a jónak vágya nem alszik ki egészen a szívében, mégis mintha a rossznak a kívánása lenne erősebb. Hiába, „a test a lélek ellen kíván” — ahogy az Apostol mondja — és ennek a kívánságnak csak az a lélek tud ellenállni, amelyiket szüntelenül táplál az Isten kegyelme. De minél inkább távolodik a lélek az Istentől, minél kevessebb találkozik vele, annál kevesebb jut neki ebből a kegyelemből. Így aztán úrrá lesznek benne a szenvedélyek: nem bir többé velük.

Szakasztott úgy, mint az a forradalmár, akit egy pap

hajlékába szállásoltak be a világháború utáni forradalmas időkben. Nem volt éppen kellemes vendég, de a derék jó plébános igyekezett jóképet csinálni a dologhoz: ha már együtt kell lenni, legyen tűrhető az együttlét. Egyszer megkérdezte tőle, nem volt-e, valamikor régen, hívő és vallásos ember. A forradalmár hirtelen elkomolyodott, szinte magába roskadt. Még a tekintete is valami mélységes szomorúságot árult el. Azt felelte: „De igen, valamikor nagyon vallásos, istenfélő és istentszerető ember voltam. De ahogy megnőttem, kezembe kerültek a rossz könyvek; belesodrótam rossz társaságokba. Jött a bor, a kártya és az asszony. Most már mindennek vége.” A plébános szólni akart, de táviratot hoztak: a forradalmár öltözött és elrohant. Sohasem látta többet. Ó, ez a szegény ember milyen jól járt volna, ha még csak pár napig maradhat és megérti a plébános szelíd szavából, hogy még mindig nem késő!

c) A *nyomorúság* is azok közé az okok közé tartozik, amelyek miatt sokan lemaradnak az istenszolgálatból. Kezdődik ott, hogy valaki szégyell kopott gúnyában vagy éppen rongyosan megjelenni az Isten házában. Mert már elfelejtette, hogy Isten a szíveket nézi, nem a ruhát. Már maga sem hiszi, hogy a kopott köntös is takarhat ékes szívet, nemes lelket. Aztán a nyomorúság az embert sok mindenféle rosszra ráviszi. Nem hiába mondták a régiek, hogy „paupertas maxima meretrix — a szegénység a legnagyobb csábító”: van benne valami. Így aztán sok szegény lélek a testi nyomorúság következtében lelkileg is leromlik. Távolból még hallja az istendicsérő éneket, meg hogy „békesség a jóakarátú embereknek”, de már azt hiszi szegény, hogy ez nem neki szól. Ó, ha ez a szegény ember egyszer, csak egy pillanatra is megérezné, hogy fordítva áll: éppen neki szól, hiszen Krisztus Urunk az evangéliumi igazság egyik ismertetőjelének mondta, hogy „a szegényeknek hirdettetik az evangélium!” Ó, ha ez a szegény ember megérezné, hogy Krisztus Urunk a mélységekbe is lekiált és onnan hívogatja, szólítgatja, hogy a „föld porából felemelje a szegényt”!

2. Arra a kérdésre, hogy ezeknek a szegény lemaradtoknak, akik pedig olyan sokan vannak, *érdemes-e hosz-*

szas tévelygésük után visszakanyarodni a lelki élet útjára, a ma hallott szépséges evangéliumi példabeszéd adja meg a feleletet. Hallottuk, hogy a szöllősgazda kétszer-háromszor is kiküldi emberét a piacon ténfergő, dologtalan emberekhez. Még akkor is hívogatja őket munkába, mikor a többiek már régen viselik a nap hevét és terhét. Mikor pedig a fizetésre kerül a sor, bőkezűen fizet neki is, akár a többieknek. Kijelenti pedig Krisztus Urunk, hogy ezzel nem rövidíti meg azokat, akik kezdettől fogva hűségesen munkálkodtak, hiszen ezek már munka közben is biztosak voltak a végső jutalomról. A később érkezők azonban, szegények, már elvesztették hitték magukat s már szenvedték az elvesztett ember szörnyű kínjait és gyötrődéseit. Így azok beérkezése öröm a többi igazlelkűnek is: íme, együtt vagyunk az Isten országában, amely „békesség és öröm a Szent-élemben“.

Hatvanad vasárnapra

A mai szent evangélium gyönyörű példazata az isteni Ige sorsát tárja elénk.

1. *Némelyik mag az útfélre esék* — mondja Krisztus Urunk. Itt bizony a szegény magocska sorsa elég kilátástalan. Mert föld ugyan a kocsút is, de a rajta keresztül-kasul járó szekerek keményre döngölik. A mag nem tud megbújni a rög alatt: fölszedegetik az égi madarak vagy összetiporják az úton járó barmok.

Hát nem ilyen némelyik ember lelke is? Hiszen léleknek lélek, de nem puha, nem finom, nem fogékony. Nincs gondosan elzárva a külvilág elől. Olyan, mint az országút vagy kocsút, amelyen mindenki szabadon gázolhat keresztül. Érdes és kemény: az igazság nem bele, hanem csak ráesik. Onnan aztán egy-kettőre kiszedik éretlen csélcsap emberek, akárcsak a kocsútra hullott értékes magvakat a kósza verebek.

Ez lett a sorsa az ígének egy különben jobb sorsra érdemes alföldi magyar lelkében is. Misszió volt éppen a faluban. Az első nagy beszédet a lélek üdvösségének bizto-

sításáról mondotta a szentéletű missziós páter. Odáig csak eljutott Bödő Mátyás jólelkű felesége noszogatására, hogy elment a misszióst meghallgatni. Valami meg is mozdult benne a lelke fenekén: úgy találta, hogy az ő üdvössége sincs egészen biztosítva. Hazafelé menőben azonban össze-
találkozott egy régi katona-pajtásával. Az alvégi korcsma előtt úgy találták, hogy jobb a hallott igazságokat egy pohár bor mellett megvitatni. Ott üldögélt már akkor egy harmadik is, szintén bajtárs. „No, mit hallottatok a misszióstól?” — ezzel a kérdéssel fogadta a belépőket. „Az üdvösségről beszélt nagyon szépen” — mondja Bödő Mátyás. — „Üdvösség, üdvösség, — motyogja a sunyiképű bajtárs és tölt a jövevényeknek is — ebben van az üdvösség, semmi másban.” Nagyot nevet a három cimbora, majd végigcsúfolják a missziós beszédet szakaszonként, aztán gonoszul vigyorogva indulnak haza, a családi fészekbe, ahová pedig isteni kegyelemmel a szívükben tértek meg a többiek: a feleség meg a gyermekek. Hogy is mondja Krisztus Urunk? „Aki pedig egyet megbotránkoztat a kicsinyek közül, akik én bennem hisznek, jobb volna annak, ha malomkövet kötnének a nyakára és a tengerbe vetnék!” De jaj annak is, aki megnyitja szívét a botránkoztató előtt, mint ez a szegény magyar a misszió után.

2. *És némely mag a kösziklára esik*, — mondja tovább Krisztus Urunk — de ott kikelvén elszárada, mert nem vala nedvessége. Nem is szokás kösziklába magot vetni, hiszen azt a talajt nem lehet megmunkálni. Nincs is, ahol a mag gyökeret ereszthetne s ahonnan táplálékot szívhatna magába. Kösziklára a mag véletlenül esik, de azért oda is csak esik.

Van ilyen lélek is. Kegyetlenül kemény, igazság és kegyelem egyformán visszapattannak róla. Ha odáig el is jut, hogy az isteni ígét meghallgatja, nincs az rá semmiféle hatással. Marad, amilyen volt: hidegen közömbös vagy ellenséges indulatú, aki fejét semmiképen sem hajtja Krisztus édes igájába. Egy börtönlelkész beszéli, hogy hosszú éveken át figyelte a sokesztendős fogságra ítélt rabok magatartását a templomban. Nem mind igazi gonosztevő azok között sem. Van, akit csak valami szerencsétlenség juttatott oda. De van

természetesen olyan is, aki valósággal belecsontosodott a bűnbe. Hirdette nekik a legélesebb ész is meggyőző erővel a Krisztus igazságát: hatástalan maradt. Megpendítette az emberi szív legérzékenyebb húrjait: nem indultak meg, egy arcizmus sem rándult. Lepergett róluk, mint a mag a kőszikláról. Egyszer aztán megkérdezte az egyiket: „Mondja, milyen érzésekkel jön maga vasárnap a fogház templomába? Mit gondol vagy mit érez ott?” „Semmit, — volt a kurta felelet — éppenséggel semmit. Megyek, mert vezényelnek; tetszik, mert valami változatosság a cella egyhangúságában.” Szegény ember, szegény kőszikla-lélek! Ki tudja, mi tette a lelkét ilyen kökeménnyé?

Van ebből a fajtából a szabadonjárók között is elég. Némelyiknek életéből hiányzott a nevelő kéz: apa, anya idő előtt kidőltek mellőle. Másikat valami váratlan csalódás sujtotta le. Ismét másokat az emberek keményszívűsége és gonoszsága tett zárkóztató és sziklakeménnyé. Ha egy-egy eltévedt mag rá is esik sziklakemény szívükre, elpusztul, elenyészik hatástalanul. Ezek azok, akiknek az első vértanú, István diákonus intelme szól: „Kemény nyakúak! Ti mindenkor ellenállatok a Szentléleknek; valamint atyáitok, úgy ti is. Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? Megölték azokat, akik az Igaznak eljövetelét hirdették!” Ó, de mennyi van, aki szívének keménységében ugyanezt cselekszi!

3. *Némely mag a tövisek közé esék* — így hallottuk az imént — és együtt felnővén, a tövisek elfojták azt. Nem kell — főként gazdaembernek — sokat magyarázni, mennyi gondot és bajt jelent a dudva, a vadnövény, a gízgaz a jó vetés számára. Elszívja az életerőt a nemes növények elől, felkúszik rá, körülfogja és megfojtja legszebb virágzásában.

Van ilyen lélek is. Bűnös szenvedélyek rabja, akit hatalmába ejt a pénz ördöge, a hatalomvágy vagy a paráznaság ösztöne. Marad ugyan benne valamelyes érzék a jó iránt, de kifejlődni nem tud s a három ösztön közül valamelyik rendszerint megfojtja. Úgy jár, mint a szerencsétlen Júdás, akinek lelkében mindennap közvetlen hullottak az Úr Jézus Krisztus tanításának áldott magvai, de a pénz ördöge hatalmába kerítette s hitvány 30 ezüstpénzért képes

volt elárulni Mesterét. Vagy mint az a szegény munkásember, egy négygyermekes családapa, aki egy lelketlen nőszemély kedvéért cserben hagyta széplelkű feleségét és igazán kedves kis családját. Mikor a dolog kipattant, a szegény jó asszony annyira szívére vette, hogy ágyának dőlt és rövid idő alatt meghalt bánatában. Ott a nyitott sírnál, mindenki fülehallatára tett a szerencsétlen ember szent fogadást, hogy ezentúl már csak a derék asszony áldott emlékének és kis családjának él egyedül. Térden állva imádkozott mindennap a templomban, hogy engesztelje a megbántott Istent. Mégis alig múlt el két hét, a hitvány perszónával újra összekasztkodott. Hallotta az igét is az Úr házában, hullott a kegyelem esője is bőven szegény lelkére, de mi haszna, ha a szenvedély, ez a vadnövény, erősebb volt benne és már csírájában elfojtotta a jót. Nem hiába int a nemzetek apostola: „Atyámfiai, kérlek benneteket, tartózkodjatok a testi kívánságoktól, amelyek a lélek ellen harcolnak!”

4. *Végül némely mag a jó földbe esék* — ez a példabeszéd utolsó fejezete — és kikelvén, százannyi termést hozza. Milyen gyönyörűség lehet a gazdának televény, jó földbe vetni; látni a jó földben kisarjadó életet; látni a virágzást és várni reménykedő szívvel az aratást! Így néz Isten onnan felülről a jó lélekre. Mert a jó föld a készséges, jó lélek, amely kitarja lelkét az igazság és a kegyelem előtt, szeretettel befogadja és érvényesíti is önmagában, belső és külső életében az igazságot.

Istennek legyen hála, van ilyen jóföld-lélek is szép számmal közöttünk. A nagybőjti szent idő közeledtével azonban figyelmünk a másik háromfajta felé fordul. A testvéri szeretet aggodalmával kérdezzük, mi lesz velük? Isten kezében vannak ők is, de mit tehetünk mi a mi gyenge emberi erőnkkel, hogy a kocsiút-lelkű ember is jó termőtalaja legyen az Isten ügyének; a kőszikla-szívű ember is megpuhuljon és alkalmassá legyen arra, hogy benne az ige meggyökeresedjék; a szenvedélyek tüskéi közt vergődő lélek is erőre kapjon és megteremje a kegyelem gyümölcseit? Kövessünk el mindent, hogy résztvegyenek a közelgő lelki megújuláson, mindenekelőtt pedig imádkozzunk értük, hogy szíven találja őket a kegyelem . . .

Ötvened vasárnapra.

Amint a mai szent evangéliumban olvassuk, Krisztus Urunk újabb és az eddigieknél sokkal mélyebb bepillantást akar nyújtani tanítványainak a megváltás szent titkába. Azért félrehívja őket és értésükre adja, hogy a megváltásnak szenvedés az ára. Az apostolok tágrameredt szemmel hallgatják ezt a kinyilatkoztatást. Meg kellett nyitni a szemüket, hogy lássák a megváltás isteni tervét és úgy csatlakozzanak a Megváltóhoz, segítőkül és munkatársakul a világ megváltásában.

1. *A megváltásnak szenvedés az ára* — ez a most hallott evangéliumi kinyilatkoztatás első igazsága. „Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit — nem nyeri el a koronát, csak aki megküzd, azaz megszenved érte” — mondja Szent Pál apostol. Az Úr Jézus Krisztus áldott személyében a világ Megváltója jelent meg akkor is, amikor pólyába takarva és jászolba fektetve fogadta az emberek első hódolatát Betlehemben. Ajkaival a Megváltó szólott a tömeghez a hegyen. A betegeknek az egészséget, a holtaknak az életet a Megváltó adta vissza. Csodatételeivel a Megváltóban való hitet ébresztgette. De ez mind csak kezdet: a megváltás munkája a szenvedésben és a kereszthalálban éri el csúcspontját. A szenvedő, a vértizzadó, a megostorozott, a tövissel koronázott, megcsúfolt, meggyötört és keresztre feszített Krisztus az igazi Megváltó. Ezzel nyújt elégtételt a megbántott Atyának a világ bűneiért; ezzel hozza meg az embereknek a régen várt szabadulást a bűn kötelékeiből; ezzel biztosítja számukra az igazi békét, amelyet a világ meg nem adhat nekik. Ki kellett ezt nyilatkoztatni az apostoloknak, mert nyilván ők maguk sem értették még a megváltás titkát. Annyira beléjük rögződött a zsidók általános felfogása, hogy a Megváltó majd egy földi birodalmat alapít, amelyben igazság lesz és béke; amelynek polgárai földi jólétben úsznak; amelynek kormányrúdjánál — közel a Mesterhez — majd ők maguk lesznek. De hogy a Megváltó munkatársainak lenni annyit jelent, mint részt kérni a Krisztus szenvedéseiből, vállalni és vinni az Ő keresztyét: ez a gondolat idegen volt előttük.

Ez a kinyilatkoztatás nemcsak az apostoloknak szólt, hanem az egész világnak. Minden kor emberének, tehát a mi korunk emberének is. Mert a mai emberekben csakúgy megvan a hajlandóság a földi paradicsom után, — sőt minduntalan ígérik is nagyhangú agitátorok ezt a paradicsomot — amelyben nincs harc, nincs csalódás, nincs szenvedés, csak végeszakadatlan öröm és béke. És mert az Anyaszentegyház, amelyben folytatódik Krisztus Urunk élete és megváltó munkája, ezt nem nyújtja, sőt nem is ígéri, követ dobnak rá. Kigúnyolják, megvetik. Éppúgy meg akarják semmisíteni, mint akkor először, magát az élő Krisztust a fán.

De Krisztus Urunk nemcsak ilyen fokozatos, mindig mélyebbre menő tanítással nyitogatta a szemeket, hogy meglássák benne az igazi Megváltót. Akárhányszor egy-egy fénysugarat bocsátott a körülötte levők lelkébe s azok pillanatok alatt láttak. Vallották mélyen megrendülve, mint a pogány százados a keresztfá alatt: „Ez valóban az Isten Fia volt!” Vagy mint a jobboldali lator, akit a kereszten kínlódó Megváltó látása mélységes bűnbánatra hangolt és e szavakra indított: „Uram, emlékezzél meg rólam, amidőn országodba jutsz.” Egy régi szépséges legenda Barabbásról is azt beszéli, — a latorról, akit Krisztus helyett bocsátottak szabadon — hogy a kínszenvedés szörnyű éjszakáján nem lelte nyugtát sivar otthonában. Felkerekedett, hogy lássa a gyalázat fáján azt, akinek életét és szabadságát köszönheti. Mikor felért a hegyre és szembenállott a halott Krisztussal, megrendülve kiáltott fel: „Az igazat feszítették fel, a bűnös én vagyok!”

2. *A Krisztus-követésnek is egyik alkotórésze a szenvedés* — ez a most hallott kinyilatkoztatás második értelme és jelentősége. Krisztust követni, tehát kereszténynek lenni annyi, mint vállalni Krisztus sorsát. Osztolni Krisztus sorsában, amelyben volt munka és pihenés, volt fáradtság és üdülés, volt tiszta, szent öröm és béke is, de volt kemény harc és küzdelem az étellel és az élet viszontagságaival.

Csodálatos, hogy az emberek nagy többsége — nem értvén a megváltás titkát — csak a Tábor hegyére szeretné Krisztus Urunkat felkísérni, a Golgotára már nem. A szen-

vedő Krisztussal már csak kevesen vállalják a sorsközösséget, akárcsak az apostolok, akik az elfogatás éjszakáján gyáván szétszaladtak. Csak ketten követték: Péter és János, de ők is csak messziről. Úgy gondolkozunk, mint egy bizonyos iskolásleányka, mikor a hitoktatója Sziennai Szent Katalinról mondott el a gyermekeknek kedves jeleneteket. Többek közt Szent Katalinnak azt a látomását, amikor az Úr Jézus Krisztus előtte áll és két koronát nyújt feléje: egy arany- és egy töviskoronát. Megkérdezi, melyiket választja, melyiket fogadná el szívesebben tőle. Katalin könnyeborult szemmel, mélyen megindulva a töviskorona felé nyúl, mint aki megértette a megváltás titkát és vállalni akarja az Úr Jézussal a sorsközösséget. A kisleányka e pillanatban hirtelen a szomszédjára néz és elmosolyodik. „Min mosolyogsz?” — kérdi hirtelen a hitoktató. „Eszembe jutott valami” — mondja megszeppenve a gyerek. „Mondd meg nyíltan, — biztatja a hitoktató — mit gondoltál? Hadd hallja a többi is.” „Azt gondoltam, — mondja és mintha kissé szégyenkezne is — hogy én az aranykoronát választottam volna.” Bizony mi is az aranykorona, a nyárspolgári jólét és a kényelemszeretet aranykoronája után kapkodunk, a tövist pedig nem vállaljuk. Pedig Krisztus Urunk világosan megmondotta: „Aki föl nem veszi keresztyét és nem követ engem, nem méltó hozzám.” Ő, aki a nagybőjti szent időben sokszor és hosszan néz a megfeszített Üdvözítőre, annak szíve lassankint megtelik szájalommal és szeretettel, bűnbánattal és jóakarattal: az lassan belátja, hogy a töviskoronát megérdemli, de erőt is kap a viselésére, hiszen az Úr Krisztus azért halt meg a kereszten, hogy övéinek „élete legyen, és pedig minél bőségesebben legyen”.

Bőjt I. vasárnapjára

A mai szent evangéliumban élénk akarja tárni az Anyaszentegyház azokat a leggyakoribb kísértéseket, amelyek a Krisztus-követőket lépten-nyomon érik; valamint azt a magatartást is, amelyet kísértés idején tanúsítani kell. Ezt olyan fontos tudni s minden esztendőben újra és újra a

szívünkbe vésnél Hiszen azzal, hogy egy nagybőjt alatt léleken megújulunk, még nincs vége a lelki harcnak. A kegyelemben megújult lélek békessége és öröme csak pihenőpont, amely után — amint mindenki saját maga számtalanszor tapasztalta már — új harcok következnek, tehát újabb és újabb erő kifejtésre is van szükség.

1. *Mondd, hogy a kövek kenyerekké legyenek* — ez a sátán első kísértése. Krisztus Urunk — amint hallottuk — „pusztába vitették a lélektől”. A sátán az étellel, a kenyérral akart éket verni az Atya és a Fiú közé; a kenyérral akarja tőle elszakítani. Azért mondja: ne bőjtölj, ne kínozd magad; egyél, mondd, hogy a kövek kenyerekké legyenek. Krisztus Urunk tudja, milyen veszedelmet jelent erre a világra, ha nem akarná ismerni és teljesíteni a menyeyei Atya akaratát. Elutasítja a kísértőt és azt mondja érelyesen: „Távozzál tőlem, sátán! Irva van: nemcsak kenyérral él az ember, hanem az igével, amely Isten szájából származik!”

Talán egyetlen kor emberének sem szólott annyira ez a tanítás, mint éppen a mai kor emberének. Szinte lehetetlen fel nem ismerni azokban a támadásokban, amelyekkel ma rohamozzák Krisztust és az Ő Anyaszentegyházát, a sátáni gondolatot. Mintha csak azt harsognák nagy tömegek fülébe: igenis, csak kenyérral él az ember; az Egyház pedig nem ad nektek kenyeret, sőt azok oldalán áll, akik elveszik. Csak kenyérral él az ember, tehát nem kell az Isten ígéje, nem kell az Isten maga sem. És nagy tömegek figyelnek föl erre a harsogó szóra; a több és nagyobb kenyér utáni vágy hajtja őket istentelen táborok felé. Elfelejtik, hogy éppen az istentelenség az, amely megkeményítette a hatalmasok szívét, akik becsületes munkájukért nem adtak nekik elég kenyeret. Éppen az istentelenség az, amely rongyos proletárrá züllesztett sok millió Isten képere és hasonlatosságára teremtett embert. Tehát nem lehet józan fejvel megváltást várni egy másik istentelenségtől, amely lényegében ugyanaz, mint az első volt. Akinek hite nincs az Istenben, annak szeretete sincs: szeretet nélkül pedig állandóan a nyomorúság a világon.

Erre a nagy igazságra jött rá az a szegény munkás-

ember, aki valahonnan egy dunántúli kis faluból került a fővárosba, mert sokan voltak és sokukat nem tudta eltartani a kicsi föld. Egy gyárban vállalt munkát. Mint annyi mást, őt is hamar léprevitte a kenyeret ígérő kommunista agitáció. Egész lelkével vetette magát a nagy háború után kitért forradalomba. De amikor látta, mint hajtják a szerencsétlen félrevezetett tömegeket a harcok első vonalába, ahol nyomorúság és halál várakozott rájuk s mint élnek világukat hátul a vezérek, egyszerre kinyílt a szeme. „Apostoloknak hittem őket, — mondta keserűen — de aztán emberbőrbe bújt sátánt láttam. Örökre megbántam, hogy léprementem és segitettem nekik megcsúfolni az Istent.” Mennyi csalódástól és oktalan szenvedéstől szabadult volna meg ez a szegény ember, ha nem szakadt volna el a hívők közösségéből és a nagybőjti szent időben a pesti templomban is lelki szeme elé idézte volna a megkísértett Üdvözítőt, aki erélyesen rászól a kenyérrel csábítóra: „Távozzál tőlem, sátán!”

2. *Ha Isten Fia vagy, bocsásd le magad a templom tetejéről* — így szól a sátán második próbálkozása. Hogy rád irányulna a közfigyelem! Hogy csodálnának, bámulnának, dicsérnének, magasztalnának! Egy szót se kellene többet vesztegetned arra, hogy Istentől jöttél: látnák! Krisztus Urunk fönséges nyugalommal néz végig a csábítón, aztán megint csak azt mondja, az előbbinél is nagyobb eréllyel: „Távozzál tőlem, sátán!”

A feltünnivágyás és a gőg ma is sikert ígérő eszköze a csábítóknak. Mennyi ámulás, mennyi elv-feladás, mennyi istentagadás történik csupa hiúságból, gőgből, feltünnivágyásból. Mindenki többet akar mutatni, mint ami. Az is valakinek akar látszani, aki bizony senki. Ritka ember, aki ne pályáznék olcsó dicsőségre. Mint az alföldi magyar követválasztáskor, akit két jelöltnek a kortesei is környékeztek. Az egyik jelölt nem ígért semmit, de azt kijelentette becsületos magyar szóval, hogy ott lesz mindenütt, — úgy, mint azelőtt is régen — ahol a földet túró szegény magyarok érdekében szót emelni vagy cselekedni kell. A másiktól viszont csak úgy folyt a sok szép ígéret, amelyikből okos ember már előre látta, hogy a fele sem valósul meg, mert nem

is valósulhat. De mindezen felül ígért még valamit a derék magyarnak, ami gondolkodóba ejtette: azt, hogy kadétiskolába juttatja a fiacskáját. A fiúból, ha úgy tanul, mint eddig, még tábornok is lehet. Kegyelmes úr, akinek a méltósága majd az édesapja öszülő fejére is ráragyog. Napokig tündődött magában a megkísértett ember, hogy meggyőződése és becsületszava ellenére átpártoljon a nagyotígérőhöz. De a meggyőződés meg a becsületszó mégis csak írta az oldalát. Így jött el a vasárnap. A templomban is csak ezen a gondolon rágódott, míg végre megszállta az Isten kegyelme. Hazaérve, azt mondta a feleségének: „Tudod, anyjuk, inkább legyen a gyerek az, ami az apja: szántóvető paraszt, mint fényes ruhába öltözött kegyelmes úr, de az apja becsülete árán.” Mintha csak azt mondta volna, amit Krisztus Urunk a kísértőnek, amikor kevélységre akarta csábítani: „Távozzál tőlem, sátán!”

3. *Megmutatván a világot, így szólt hozzá: mindezeket neked adom, ha leborulva imádandasz engem* — ez a sátán harmadik és utolsó kísérlete. Igéri az olcsó sikert, a könnyű boldogulást, az áldozatok nélküli világhódítást, de az előtte való meghódolás árán. Krisztus Urunk pedig a maga teljes fönségében egyenesedik fel előtte és a benne lakozó Isten hatalmával és erélyével mondja: „Távozzál tőlem, sátán! Irva van, hogy Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!”

Ez talán a mai ember leggyakoribb és legnagyobb kísértése. Van az emberi természetben valami ösztönös húzódozás a fáradalmaktól, a küzdelmektől, az áldozatoktól és szenvedéstől. Akaratlanul is vágyakozunk mindnyájan az olcsó siker és a könnyű boldogulás után. Mintha belénk szivakodott volna a most már — hála Istennek — letűnőben lévő kor üzleti felfogása: minél nagyobb eredményt, minél kisebb befektetéssel! Úgy vagyunk, mint az a fiatal borbélylegény, aki nem vállalta öregedő édesapjának jönevű üzletét, hanem beállt agítátornak egy szélsőséges mozgalomba. Mikor a jó öreg szemére vetette fia húzódozását, azt felelte neki hetykén: „Nem vagyok bolond naphosszat gürcölni, mikor csak beszédért úr is lehetek.” A szegény fiatalembert utolérte az olcsó érvényesülés kísértése. Eldo-

bott magától hitet, meggyőződést, lelket, Istent, de még a biztos kenyeret is, mert azt ígérték neki lelketlen emberek, hogy úr lehet belőle tudás, rátermetség, munka nélkül. Ő pedig az ígéretésben nem ismerte föl a sátán lelkét, mert már régen elfelejtette, mit mondott Krisztus Urunk az egész világot ígérő kísértőnek: „Távozzál tőlem, sátán! Irva van: Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!”

Drága jó Testvéreim! Most, a nagyböjt elején, amikor még csak kezdetén vagyunk a magunkbaszállásnak, először a kísértővel számoljunk le. Építsük bele mélyen a lelkünkbe a meggyőződést, amit Krisztus Urunk megkísértése alkalmával kiáltott bele a világba: „Nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével, amely az Isten szájából származik.” „Isten a kevélyeknek ellenáll és az alázatosoknak adja kegyelmét.” „Irva van, hogy Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!” Aki az ellenkezőt hirdeti, ripakodjunk rá a Megváltó szent felindulásával: „Távozzál tőlem, sátán!”

Böjt II. vasárnapjára

Nem sokkal az után, hogy az Úr Jézus bejelenti tanítványainak, „íme, felmegyünk Jeruzsálembe és beteljesednek mind, amik megírtak a próféták által az Emberfiáról, mert a pogányok kezébe adatik és megcsúfoltatik, megostoroztatik és megpökdöstetik; és miután megostorozzák, megölik Őt”, magához veszi Pétert, Jakabot és Jánost, felviszi őket a Tábor hegyére és ott a mennyei dicsőség fényében mutatkozik meg nekik. Mint mindig, most is a nevelő bölcsesség vezet. Újabb bepillantást nyújt a megváltás isteni tervébe, hogy meglássák és megértsék az összefüggést a szenvedés és a dicsőség között, nemcsak Mesterük, hanem a saját maguk és a majdani Krisztus-követők életében is.

1. Mindenekelőtt *a hitüket akarja erősíteni és biztos alapokra helyezni*. Az apostolok ugyanis, miután minden útjára elkísérték az Úr Jézus Krisztust, megszokták, hogy Mesterük ura a természet összes erőinek. Kezének egyetlen

érintésére meggyógyulnak a betegek; egyetlen szavára el-
ülnek a szelek és viharok, elcsendesedik a háborgó tenger,
halottak támadnak fel és gonoszlelkek hagyják el a meg-
szállottat; öneki semmi sem lehetetlen. Erősnek és hatal-
masnak látják „az igében és cselekedetekben“, aki beelát
az ismeretlen jövődbe, sőt az emberek szíve rejtekébe is;
akin nem fog ellenségeinek erőszaka vagy cselvetése, mert
magasan felettük áll. És most jön majd egy új szakasz az
életében, amikor — mint valami gonosztevőnek — végig
kell szenvednie minden erőszakot és gyalázatot. Közel az
idő, amikor a legjobbakban is feltámad majd a kétség, hogy
ez-e hát az a Messiás, akit vártunk, az az Istenfia, akiben
hittünk? Mert íme, győzedelmeskednek rajta ellenségei,
akikkel szemben most tehetetlennek látszik. Hogy ez a két-
ség meg ne zavarja őket és meg ne ingassa eddigi hitükben,
szükségük volt a táborhegyi fenséges élményre.

A táborhegyi dicsőség fényében ragyogó Krisztust
minden esztendőben hívei elé tárja az Anyaszentegyház,
amikor a kinszenvedés drámáját elvonultatja lelki szemünk
előtt. Krisztus ugyanis tovább él az Anyaszentegyházban;
az Anyaszentegyház sorsa pedig, amióta áll, mindig azonos
volt az Úr Krisztus sorsával. Hírszen meg is mondta: „Ha
engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.“ És csakugyan,
nem volt korszak a történelemben, amelyben valahol ne
bántották, ne gyalázták, ne üldözték volna Krisztus Egyházát.
Bántják, gyalázzák, üldözik ma is, úgyszólván mindenütt a
világon. Sokszor úgylátszik, mintha ellenségei véglegesen
felülkerekedtek volna, mintha az Anyaszentegyház is haldol-
kolva függne a kereszten, akár a szerzője, az Úr Jézus
Krisztus.

Ilyenkor a mai kor emberében is feltámad a kétség,
hogy vajjon ettől az üldözött, megalázott és halálraitélt
Egyháztól várja-e üdvösségét, földi és örök boldogulását?
Mint abban a munkásemberben, aki jó pár évtizedes fővá-
rosi tartózkodás után visszatért a szülőfalujába. Magával
hozta az újkor „eszméit“. Azt mondta övéinek, amikor
azok templomba indultak vasárnap nagymisére: „Minek a
templom, minek az Egyház, minek a Krisztus? Mit várnak
tőle kendtek? Templomnak, Egyháznak, Krisztusnak ugyan

befellegzett!" Ez a szegény magyar alapjában nem volt rossz ember, csak megmérgezte lelkét az ellenséges agitáció. Pusztuló, felbomló, halódó Egyházzól beszéltek neki folytonosan, de mert a hívők közösségétől elmaradt, templomba soha nem járt, hiányzott lelkéből az a csodálatos szent élmény, amit az apostolok a Tábor hegyén élveztek.

2. Krisztus Urunk szineváltozásával az örök dicsőséget mint a földi küzdelmek és szenvedések jutalmát is szemléltetni akarta. Azt a nagy igazságot akarta tanítványainak és a tanítványokon át valamennyi Krisztus-követőnek a lelkébe vésni, amit Szent Pál apostol így fejezett ki: „Nem méltók a jelenidei szenvedések a jövődő dicsőségre, amely bennünk ki fog jelentetni.” Látni kellett, személyesen tapasztalni kellett az apostoloknak azt a kibeszélhetetlen boldogságot, amit a megdicsőült Krisztus közelsége, társasága jelent az üdvözült léleknek, hogy vállalják az érte járó küzdelmet és meggyőződéssel hirdessék, amit a régiék így mondtak: „per crucem ad lucem — keresztúton át jutunk a dicsőségbe”.

Az ember ugyanis természeténél fogva irtózik a szenvedéstől, ösztönszerűen húzódozik a küzdelmekről. Öröm és boldogság után vágyakozik s ha egy-egy pillanatra megtalálja, azt a pillanatot állandósítani szeretné. Ennek a vágyának adott Szent Péter apostol is kifejezést, amikor elragadtatással kiáltott fel: „Uram, jó nekünk itt lennünk!” Amit az Úr Jézus csak pihenőpontnak szánt és erőforrásnak adott az eljövendő küzdelmekre és szenvedésekre, azt Péter és társai, íme, rögtön állandósítani akarták.

Olykor-olykor nyújt az Isten a szenteknek is ilyen biztató és bátorító bepillantást a mennyei dicsőségbe. Szent Carpus püspök és vértanú életében olvassuk, hogy amikor a Decius-féle üldözések idején kínpadra vonták, tüzes vassal sütögették a testét abban a reményben, hogy majd vallani fog. Carpusnak azonban egy arcizma sem rándult. Némán tűrt. Amikor maguk a hóhérok is azt gondolták, hogy már nem bírja tovább, csendesen elmosolyodott. Meg nem állhatták, hogy megkérdezzék, mi gyönyörűséget talál az embertelen kínzásokban? Csendesen felelte: „Látnom engedte

Isten egy pillanatra a mennyei dicsőséget, annak okáért örülök, hogy tüzes vasatokkal hozzásegítetek."

Egyesüljünk ma, drága Testvéreim, mindnyájan a szentmiseáldozatban és mondjuk az Úr Jézus Krisztusnak: „Úram, mi hiszünk Benned akkor is, ha szenvedni látunk! Mi követni akarunk nemcsak a Tábor hegyére, de a Golgotára is! Szeretjük Egyházadat, nemcsak dicsőségében, de akkor is, ha üldözik és megvetik, mert tudjuk, hogy benne élsz, mi pedig az Anyaszentegyházban is Téged szeretünk! Vállalunk érted minden küzdelmet és minden szenvedést, mert azzal a dicsőséggel jutalmazol, amelynek fényében megjelentél a Tábor hegyén a szent apostoloknak."

Bőjt III. vasárnapjára

A mai szent evangélium ismét az Úr Jézus Krisztus istenségét akarja hangsúlyozni. Miután az Anyaszentegyház a múlt vasárnapi evangéliumban bemutatta nekünk a mennyei dicsőség fényében, a mai szakaszban isteni hatalmát és erejét tárja elénk úgy, ahogy ellenségeinek megmutatta. Hiszen sokszor mondta nekik, hogy „ha nekem nem akartok hinni, a cselekedeteknek higgyetek, hogy megismerjétek és higgyétek, hogy az Atya énbennem van és én az Atyában". Krisztus Urunk halála előtt megteszi még az utolsó kísérletet, hogy kinyissa a farizeusok szemét és hitet ébresszen bennük. Igazán nem az Ő jóságán és szeretetén múltott, hogy azok továbbra is vakok maradtak.

1. *Először a hitetleneket akarja hívőkké tenni.* Ismeri ugyan szívük keménységét, amellyel konokul elzárkóznak az igazság elől; tudja, hogy nem is annyira a látásukban van a hiba, mint inkább az akaratukban, mert ők egyszerűen nem akarnak hinni. A szívében égő nagy szeretet mégis arra indítja, hogy megtegye ezt az utolsó kísérletet. És mert azt is tudja, hogy a tényeknek nagyobb előttük a bizonyító ereje, mint a pusztá szónak, a sok egyéb csoda után, amelyeknek mindegyikéből láthatták volna istenségét, most egy szerencsétlen megszállottat szabadít meg a gonoszlélektől. Ezzel mutatja isteni hatalmát és erejét, amely előtt

még a gonoszlélek is meghunyászkodik és elkotródik. Ám a megátalkodott farizeusoknak ez sem elég. Mindíg újabb és újabb jeleket követeltek istensége bizonyítására. Most, hogy itt a legújabb csodajel: isteni hatalom a gonoszlélek fölött, már készek a felelettel. Összenéznek és azt mondják: „Belzebub, az ördögök fejedelme által úzi ki az ördögöt.”

Nemcsak a Krisztus-korabeli farizeusok voltak azonban ilyen megátalkodott lelkek. Ilyen volt a hitetlenkedő ember mindíg. És ilyen ma is. Voltaire-ről, a leghíresebb francia istentagadóról olvassuk, hogy egyszer az evangéliumi csodákról beszéltek neki. A szenvedélyes ember így kiáltott fel vak dühében: „Ha eljönne az a Krisztus és itt a szemem előtt gyógyítaná meg a betegeket, itt a szemem előtt támasztana fel valakit halottaiból, megbolondulnék inkább, de akkor sem hinném.” Hát ime, nem olyan volt-e ez a világhírű istentagadó is, mint első elődei, a farizeusok? Milyen szörnyű lesz a sorsuk a többi istentagadóéval, a mai hitetlenkedőkével együtt, amikor majd az ítéleten döbbenek rá, hogy „ergo erravimus — tehát tévedtünk”. És milyen boldog az, aki Szent Pál apostollal mondja: „Tudom én, kinek hittem és bizonyos vagyok hitemben.”

2. *A visszaeső bűnösöknek, hitetlenkedőknek és kételkedőknek szól az Úr Jézus Krisztus másik figyelmeztetése.* A hetedmagával visszatérő gonoszlélek példájával magyarázza meg nekik, milyen veszedelmes annak az embernek az állapota, aki egyszer már kiemelkedett hitetlenségéből, de ingadozni kezd és újra visszaesik. A gonoszléleknek ugyanis egyetlen törekvése tönkre tenni, kárhozatba dönteni az embert. Ezt minden rendelkezésére álló eszközzel megpróbálja. Ha el is hagyja a meggyötört lelket, törekvését fel nem adja. Sőt egészen bizonyos, hogy visszatér, újra és újra megostromolja az egyszer már elhagyott lelket.

A jámbor ember könnyen azt gondolná, hogy ilyen sától megszállott lelkek csak a múltban voltak, ma már nincsenek. Ám ha jól körülnézünk, tán nem is kell nagyon messzire vagy éppen külföldre menni, hogy megrögzött hitetlenkedőkre találjunk. Akad az közelebb is, néha akár a házunk táján is. Egy vidéki városka lelkipásztora beszéli, hogy egy téli estén beteghez hívták. Olyan fúró-faragó, télen

iparos, nyáron gazdaféle ember volt a beteg. Úgy meresztette rá szemét a belépő papra, ahogy az idegent szoktuk nézni, akit nem vártunk s akit nem is szívesen látunk. Valósággal ráförmedt, — már amennyire hanyatló ereje engedte — hogy kit és mit keres itt. A pap szelíden bemutatkozott: „Ha nem ismerne, én a helység plébánosa vagyok. Hallom, hogy súlyos az állapota. Eljöttem, hogy rásegítsem az Istennel való számadásra.” „Nincsen nékem az Istennel semmi számadásom, — mondja riadtan a beteg — nem kell nekem a maga Istene!” — szólt és visszahanyatlott párnáira. Meghalt ott helyben. Ez az ember kereszténynek született. Jámbor falusi szülők gyermeke volt. Tanult katekizmust és bibliát. Járt a templomba, gyónt és áldozott. Aztán bekerült a városba. Jöttek az első bukások, amelyeknek némelyikéből még felemelkedett. A végén könnyebbnek találta tagadni Istent, lelket, törvényt, mint hinni, imádni, isteni akaratot és törvényt teljesíteni. Átadta magát a tagadás szellemének. Ez lett a vége. Nem hétszer rosszabb-e, mint aki Istent soha nem ismerte, isteni törvényről soha nem volt tudomása?

3. *A hívő lélek dicsérete az utolsó szó, amely elhangzik az Úr Jézus ajkáról a farizeusokkal való eredménytelen tárgyalás után.* Amikor ugyanis a farizeusok mereven elzárkóznak Krisztus és az Ő áldott Szívéből feléjük sugárzó kegyelem elől, felkiált a tömegből egy egyszerű, tanulatlan asszony, jeléül annak, hogy megértette az Üdvözítőt és szívét kinyitotta tanítása előtt. Keleti szokás szerint nem Őt magát, hanem az édesanyját illeti dicsérettel. Azt mondja: „Boldog a méh, mely Téged hordozott és az emlők, amelyeket szoptált!” Krisztus Úrunk azt válaszolja: „Sőt inkább boldogok, akik az Isten ígését hallgatják és megtartják azt.”

A szegény asszony meggyőződött a beszédből és a csodajelekből, hogy az Úr Jézus Krisztus személyében nem közönséges ember, hanem Isten áll előtte. Megértette azt is, hogy szörnyű sors vár azokra, akik a kegyelem elől elzárkóznak és a gonoszlélek előtt tárják ki szívüket. Az Úr Jézus azért méltatja feleletre.

Ezt a boldogságot bizonyosan sokszor éreztük és sokszor tapasztaltuk már valamennyien. A kisgyerek azért olyan boldog, mert nem kételkedik és nem okoskodik: egyszerűen

hisz. Krisztus Urunk pedig azt mondja: „Bizony mondom nektek, ha nem lesztek olyanok, mint a kicsinyek, nem mentek be a mennyek országába.” Abba, amely „békesség és öröm a Szentlélekben”.

Bőjt IV. vasárnapjára

A mai szent evangélium minden időkre szóló vigasztalása a keresztény világnak, mert a megváltó Jézus örök és kimeríthetetlen szeretetének bizonyossága. Előjátéka annak a nagy ígéretnek, mellyel kenyeret ígér a keresztény milliiónak, amely kenyérben állandósul a mindig köztünk élő, fogyhatatlan szeretet. Közeledik a megváltás munkájának utolsó fejezete; már előrevetí árnyékát a szenvedés és a kereszthalál; már szövi sötét terveit a hűtlenség és az árulás. És a Mester Szívéből a szeretetnek új sugarai törnek elő: a gondoskodó, az adakozó és az érdektelen szereteté.

1. *A gondoskodó szeretet*, amely előrelátja az övéire váró küzdelmeket az Isten országáért, üldöztetéseket az igazságért, szenvedéseket és a legtöbb esetben a vértanúhalált is, mindezekben nem akarja őket magukra hagyni. Amint mondja is nekik a búcsúzaskor: „Nem hagylak benneteket árván . . . Én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig.” De azt is látja, hogy a köztük maradás csodálatos módját az Oltáriszentségben nem lesz nekik könnyű megérteni. Hiszen mondogatták is egymás között, mikor a csodálatos kenyeret ígérte: „Hogyan adhatja ez nekünk testét eledelül?” Hogyan lehet a kenyér testté és a bor vérré? Előrebocsát hát egy rendkívüli csodát: megszorítja a kenyeret, úgyhogy az öt kis árpakenyérből mind az ötezren jóllaknak s még a hulladékokból is tizenkét kosarat töltenek meg.

Amikor az ember átlépi a templom küszöbét és leborul az Oltáriszentség előtt, benne az otlakozó Úr Jézusnak elsősorban ezt a gondoskodó szeretetét csodálja. Hiszen ebben a szentségben valósul meg, amit János evangélista mond: „Mivel szerette övéit, kik e világon valának, mindvégig szerette őket.” Olyan most az Údvözítő, mint a család-
atya, aki közeledni érzi végoráját s végrendelkezik. Számba-

veszi minden vagyonát; megírja pontosan, mit hol találnak meg a gyermekei; ügyeiket hogy tudják legjobban elintézni; ha valamiben fennakadást szenvednének, ki és hogyan tudja őket a nehézségeken átsegíteni. Kezükbe akarja adni a szép és boldog élet kulcsát, rendelkezésükre akarja bocsátani a maga erejét. Szinte azt érzi az ember, hogy ő maga akar tovább élni bennük. Mint a régi világ jó öreg korcsmárosa valahol a Nagyalföldön, aki utolsó óráiban magához hívatta gyermekeit, felolvasta előttük végrendeletét, aztán így szól hozzájuk: „Test szerint én már nem leszek többé köztetek. De nem megyek el egészen: a lelkem itt marad. Bármi ér a világi életben, veletek leszek és vigyázok rátok.” Ebben az egyszerű magyarban is meghat a gondoskodó szeretet, pedig csak a földi javait hagyta a fiúkra és legfeljebb valamit magából. Egész magát csak az Úr Jézus Krisztus adta övéinek, amikor az Oltáriszentséget rendelte. Ez az, amit megérzünk a közelében; ez az, ami szüntelenül hálaadásra készítet, valahányszor átlépjük a templom küszöbét.

2. *Az adakozó szeretet* nem elégszik meg az ígérettel. Amint ott a hegyoldalban megszánta a tömeget, amely étlenszomjan hallgatta az ígét és adott mindnyájuknak enni egész a jóllakásig, úgy szánja az élet küzdelmeiben vergődő, elerőtlenedő, esendő gyermekeit azóta is. Hivogatja őket ide az oltárhoz: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtok és terhelve vagytok, Én majd megennyhítlek titeket.” És jönnek hosszú, végeláthatlan sorban minden rendű és rangú emberek. Jön az éretlen kicsi gyermek, aki ember akar lenni. Jön az ifjú, fiú és leány, aki ott áll az élet küszöbén, telve a szép élet vágyával, de ugyanakkor szenvedélyeinek viharával is. Jön a nap hevét és terhét viselő férfiú és asszony az élet gondjaival és sokszor mérhetetlen szenvedéseivel. Jön az életharcokba belefáradt öreg, aki már csak pár lépésre áll Isten boldog örökkévalóságától, de még az a pár lépés is kemény harc neki: az utolsó pillanatban is megkörünyékezi a sátán. És az Úr Jézus Krisztus az Oltáriszentségben önmagát adja valamennyiének. Nem valamit magából, *hanem egész magát*, hogy az életúton ki ne dőljenek.

Igy adta magát annak az asszonynak is valahol a fővárosban, aki akkoriban fényes körben nagyúri életet élt.

A férje gyáros volt. A gyár jól jövedelmezett, lehetővé tette a gondtalan, vidám életet. De jött a gazdasági válság: a gyár megbukott, mindenük újra került. Az egykori nagyúr, sokszáz ember parancsolója egyszerű pénzbeszedő lett egy hasonló vállalatnál. Egy szűk kis udvari szobácskában húzták meg magukat egy bérházban. Amikor elkészült az egyszerű berendezés, este találkoztak először, az elhelyezkedés gondjaitól kimerülten. Az ember, az egykori nagyúr, felesége elé állott és megindultan kérdezte: „Nem vetsz meg, hogy ilyen szegényes világba sodortalak?” „Nem, jó uram! Én nem a gyároshoz, hanem hozzád, az emberhez mentem feleségül. Aki velem volt a jómodban, nem hagy el a szegénységben sem. Ő adja a szívünkbe a szeretetet a jövőben is; hiszen amint eddig, ezután is mindennap áldozom.” Meghatottan nézte a tönkrement ember a gazdaglelkű asszonyt, akit csak most ismert meg igazán. Szentet látott benne, akit az Oltáriszentségben köztünk lakó Krisztus megszentelt és megáldott az ő csodálatos adakozó szeretetével.

3. *Krisztus Urunknak ez a szeretete érdektelen szeretet.* Aminthogy a kenyérszaporítást is csak azért csinálta, mert „szánta a sereget”. Úgy találta, hogy aki kész az igazságot étlen-szomjan hallgatni és befogadni, megérdemli, hogy testi kenyeret is szegjen nekik. Ám a jóllakott tömeg nem hálátlan. A kenyérért és igazságért királyá akarja tenni a Mestert. Hódolni akar ezért a valóban királyi vendéglátásért. Krisztus Urunk azonban kitér a megtiszteltetés elől. Ahogy később maga is mondta a farizeusoknak: „Nem keresem magam dicsőségét: van, aki keresse és megítélje.”

Ugyanilyen érdektelen, sőt még sokkal önzetlenebb szeretet az, mellyel Krisztus Urunk önmagát adja övéinek az Oltáriszentségben. Nem vár és sokszor nem is kap érte viszonzást az emberek részéről. Sőt igen sokszor méltatlan közöny a felelet arra az izzó szeretetre, amely áldott Szívéből mindennap kiárad a világra. Olyanok az emberek sokszor a köztünk élő Krisztussal szemben, mint az a katona a szülőanyjával szemben, akiről egy költő írt megható éneket a világháború alatt. Míg a fiú kint verekedett az ellenséggel a különböző frontokon, édesanyja súlyosan megbetegedett. Nem érte meg szegény a háború végét. Mire a fiú

épen és egészségesen hazatért, ő már kint pihent az akácvirágos temetőben. A fiú első útja odavezetett. Megrendülten állt az édesanyja sírja előtt. Két könnycsepp gördült végig az arcán és így sóhajtott fel: „Szegény édesanyám, de szeretél, tőlem pedig semmit sem kaptál érte.” Hány keresztény magyar ember is csak ezt mondhatná, ha komolyan megérteni próbálná az Oltáriszentséget: „Üdvözítő Jézus, de szeretél, mikor a szeretetnek ezt a csodáját kitaláltad! De szeretél, mikor az Oltáriszentségben Magadat nekem adtad! Tőlem pedig eddig semmit sem kaptál érte.”

Legyen a mai szentmiseáldozat mindnyájunk részéről hálaáldozat. Amikor az Oltáriszentség ígéretére emlékezünk, tegyünk mi is legalább egy szent ígéretet: Szeretni akarjuk Öt, aki éjjel-nappal köztünk van itt az Oltáriszentségben, élünk is vele, valahányszor megérezzük a lelkünk mélyén az Ő csodálatos szeretetből fakadó figyelmeztetését: „Bizony mondom nektek, ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az Ő véréét, nem lesz élet tibennetek.”

Böjt V. vasárnapjára

Sűrűn ismétlődik a nagyböjt alatt az ősi szép ének, hogy „Keresztények sírjatok, mélyen szomorkodjatok . . .” Utolsó szakasza így hangzik: „Bűnös lélek, sirasd meg vétkeidet s fontold meg, hogy az Isten Fia volt, aki érted így megholt.” Az Anyaszentegyház a böjt-vasárnapi evangéliumi szakaszokban azokat a fejezeteket sorakoztatja fel, amelyek Krisztus Urunk istenségét tárják eléink, hogy csakugyan átélhessük a maga megrendítő komolyságában kinszenvedésének és kereszthalálának eseményeit.

A mai szent evangélium Krisztus Urunk fenséges vitáját adja elő a farizeusokkal, amelyben most már nyíltan Istennek vallja magát. Ellenségei elnémulnak. Mikor már észbekapnak, akkor se tudnak mással, mint silány gyalázkodással felelni neki.

1. *Először felteszi nekik a roppant horderejű kérdést: „Ki fedd meg engem közületek a bűnről?”* Nyíltan és bátran kérdezi őket. Ám a farizeusok hallgatnak. Nem tudják

bűnről vádolni, bűnért megfeddeni. Ez a hallgatásuk a leg-
ékebb bizonyosság az Úr Jézus életének szentsége, isteni
méltósága mellett. Miután nem beszélnek, Krisztus Urunk
tovább kérdezi őket: „Ha igazságot mondok, miért nem
hisztek nekem?” Mintha csak azt mondaná: ha jóakarát
volna bennetek, már régen elismertétek volna ti is, amit
Péter mondott: „Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia.”

Amint felocsúdtak dermedtségükből az Úr Jézus ellen-
ségei, szégyenükben, hogy kérdésére nem tudnak felelni és
nem tudják őt bűnről vádolni, a rágalmazás és gyalázkodás
fegyveréhez nyúlnak. Azt mondják neki: „Nemde jól mond-
juk mi, hogy szamaritánus vagy te és ördögöd vagyon?”
Tudjuk a bibliából, hogy ha a zsidók valakire azt mondták,
hogy „te szamaritánus!”, az azt jelentette, hogy „te embe-
rek utolsója”, „te lázadó”, „te hazád és néped árulója és
ellensége!”

Az Úr Jézus az első rágalmazásra semmit sem felel.
Máskor is így cselekedett: ha személyét bántották, csende-
sen és méltóságteljesen hallgatott. Isten magasságából nézett
le rájuk fenséges szelíden. A másik gyalázkodásra azonban,
hogy az ördög szól belőle, már felel, mert abban a mennyei
Atyát érzi megbántva. Azt mondja: „Énnekem ördögöm
nincsen, hanem tisztelem Atyámat, és ti tiszteletlenséggel
illettek engem. Én azonban nem keresem dicsőségemet;
van, aki keresse és megítélje.” Azt akarja vele mondani:
nem azért jöttem a világra, hogy a magam tiszteletét és
dicsőségét szolgáljam, hiszen ez a világ mást sem ad az
isteni jóságért cserébe, mint gúnyt és megvetést, szidalmakat,
ostort és keresztet, hanem egyedül csak azért, hogy az Atya
dicsőségét szolgáljam, aki engem küldött. De amikor gyaláz-
tok, ne gondoljátok, hogy azért, mert a magam dicsőségét
nem keresem és a gyalázkodást vissza nem utasítom, fele-
lősség nélkül, bűn nélkül cselekedhetitek azt. Személyemben
az Istent bántjátok.

Krisztus Urunknak ebben a vitájában felelet nélkül
maradt a kérdés, hogy „ki fedd meg engem közületek a
bűnről?” És ahogy a farizeusok nem találtak hibát benne,
úgy nem találtak későbbi ellenségei sem, akik pedig a leg-
messzebbmenő gondossággal kutattak utána. Egy dühös szo-

cialista, mikor megkérdezték, hogy mit tart Krisztus felől, ezt írta barátainak: „Nincsen semmi közöm az Istenhez, valláshoz, templomhoz. Krisztussal sem vállalok közösséget. De mégis azt meg kell mondanom nektek, hogy ő nem olyan ember volt, mint a többi: Krisztusra csak feltekinteni lehet.” Lám, ide jutott még az is, aki istenségét tagadni akarta! Mennyivel boldogabbak vagyunk mi, akik alázatosan megvalljuk Péter apostollal: „Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia!”

2. „Mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok” — ez az Úr Jézus másik súlyos kijelentése a farizeusokkal való vitájában. A vita első felében ugyanis teljes büntelenségét, a bűnnek még az árnyékától való mentességét is hangsúlyozta, ami — még a pogányok felfogása szerint is — teljességgel lehetetlen embernek; most pedig a vita második szakaszában az isteni tulajdonságok közül az örökkévalóságot emeli ki, tudván, hogy nincs a választott népben senki, aki ezt a két fogalmat: *szent és örökkévaló*, másról, mint a végtelen felsgű Istenről elmondani merné.

Azzal kezdi, hogy az isteni törvények megtartójának az örök életet ígéri. Azt mondja: „Bizony, bizony mondom nektek: aki az én beszédemet megtartja, halált nem lát mindörökké.” *Ezt csak Isten ígérheti.* Ember nem jutalmazhat valakit az örök élettel. A farizeusok neki is rontanak rögtön és azt mondják nagy kajánul: „Most ismertük meg, hogy ördögöd vagyon.” Erre hangzik el aztán válaszul az Úr Jézus nagy kijelentése, amelyben az örökkévalóság tulajdonságában is azonosnak mondja magát az Atyával: „Bizony, bizony mondom nektek: mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok.” A farizeusok meghökkennek. Amint felocsúdnak első dermedtségükből, kitér belőlük a kétségbeesett düh és — amint az előbb hallottuk az evangéliumból — köveket ragadnak, hogy agyonkövezzék. Érzik, hogy nincs más választásuk: vagy leborulni és imádni vagy pedig agyonkövezni.

Jézus isteni élete folytatódik az Anyaszentegyházban. És hogy csakugyan folytatódik benne, annak egyik legékezebb bizonyossága, hogy az Egyháznak ugyanaz a sorsa, ami Krisztus Urunké volt földi életében. „Bizony mondom nektek, ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak” — mon-

dotta Ő maga. És csakugyan: hol itt, hol ott lángol fel az Egyház üldözése a történelem folyamán, hol pedig egyszerre mindenütt, mint éppen napjainkban is. Támadják tudósok a tudomány fegyverével; támadják barbárok tüzzel-vassal, gyilkos fegyverekkel; támadják ujságokban és könyvekben a betű hatalmával; támadják színpadon és mozivászonon; támadják a gyűléstermek emelvényein az emberi szónak lenyűgöző erejével. Miért támadják, miért bántják? A benne élő Krisztus miatt. A nagy francia istentagadó azt mondotta: „El kell tiporni a gyalázatost!” Miért gyalázatos és miért kell eltiporni? Megadja rá a feleletet az a világhírű szocialista, akiről az előbb hallottunk. És ez a felelet majdnem szószerint ugyanaz, mint a Krisztus-támadó farizeusoké. Így mondja: „Krisztussal és az Ő Egyházával mi is csak kettőt tehetünk, mint az Ő korabeli zsidók: vagy leborulunk és imádjuk vagy eltíporjuk és kiirtjuk még az emlékét is az emberek szívéből. Mi szocialisták ezt az utóbbit választjuk.” De nem mondja meg a szerencsétlen, hogy miért választják ezt az utóbbit. Csak egy oka lehet: ha leborulnak istensége előtt, az Ő törvényeit is el kell fogadni, tehát egész eddigi életükkel le kell számolni. Aki pedig jól érzi magát régi bűneinek rongyaiban és újjászületni nem akar, kiirtani akarja az Úr Jézusnak még a nevét és az emlékezetét is, hogy ne legyen, ami emlékeztesse, hogy valamikor ő is Isten gyermeke volt.

Mi nem ezt választjuk, drága Testvéreim. Mi elismerjük és megvalljuk ország-világ előtt Krisztus Urunk istenségét. Leborulunk előtte és mélységes alázattal mondjuk: „Imádunk Téged Krisztus és áldunk Téged, mert a Te szent kereszted által megváltottad a világot.”

Húsvét utáni I. vasárnapra

Még tisztán és érintetlenül ragyog minden keresztény hívő lelkében a húsvéti győzelem hite, az Anyaszentegyház máris bemutat nekünk egy kételkedő, hinni nem akaró, sötét lelket a hitetlen Tamás személyében. Mintha csak figyelmeztetni akarna, hogy nemcsak a farizeusok között vannak

hitetlenek, a hívő lélek is meginoghat és tagadóvá válhat, ha nem vigyáz. Vegyük szívünkre az Anyaszentegyház szándékát és figyeljük meg mai szent elmélkedésünkben a hitetlenkedő Tamást, nehogy valaha is az ő hibájába essünk. Lássuk, mik voltak Tamás hitetlenkedésének okai.

1. *Az első, hogy külön utakon járt, elhagyta az apostolok közösségét.* Köztudomású, hogy milyen nagy ereje van a közösségnek, különösen veszedelem idején. A szomorú ember a közösségben vigasztalásra talál, a lehangolt fellelkesedik, a bátorítalan bátorságra kap. Veszedelem idején akaratlanul is keresik egymást az emberek: jó együtt lenni, jó egymás kezét megfogni, jó egymás biztató szavát hallani. Így bújnak össze a gyermekek, ha atyjuk vagy anyjuk nagybeteg vagy meghal. Így volt ez az apostolok esetében is. Krisztus Urunk sírbatétele után rájuk szakadt árvaságuk, elhagyatottságuk érzése. De megülte lelküket a félelem is, hogy ha Mesterükkel, az igazzal és ártatlannal ezt művelték, vajjon mi lesz most a tanítványok sorsa? Nem tágitottak egymás mellől: az erőt, a vigasztalást és a bátorítást most egymásban találták.

Egy volt csak a kivétel: Tamás. Ő nem tartott a többiekkel. Neki külön útjai voltak. Kémlelt, szimatolt, ujságok, hírek után futkosott. Ebből aztán két nagy baj származott: egyik, hogy mindig sötétebb, bizonytalanabb és vigasztalánabb lett a lelki világa, hiányzott belőle a közösség lelke és ereje; a másik pedig, hogy akkor sem volt ott a többiek között, amikor Krisztus Urunk beköszöntött hozzájuk, hogy „békesség nektek, Én vagyok, ne féljetek“. Elesett az emberi vigasztalástól is, a krisztuslátás kegyelmétől is.

Ez az útja azóta is mind a mai napig mindenfajta hitetlenkedőnek. Egy öreg hitoktató beszél, hogy vakációs időben helyettesítette pár hétig a városi közkórház lelkészét. Egyik látogató körútján nagyon ismerősnek tetszett előtte az egyik beteg. Amikor szóbaelegyedett vele, kiderült, hogy valamikor régen tanítványa volt. Egy mérnök fia, éleseszű és buzgó fiú, egyik leglelkesebb tagja a Mária-kongregációnak. Azóta azonban nagyot fordult az idő és nagyot változott a gyerek is. Elmondta egykori hitoktatójának, hogy amint elhagyta az iskola padjait, kivált a kongregációból is.

Unta a közösséget, nem kellett neki. Közben szülei is elhaltak. Mindig mélyebbre süllyedt. Most minden erkölcsi értékétől megfosztva itt várja a nyomorult halált. „Ha újra-kezdhetném, — mondotta könnyek között — de másképp csinálnám! Dehogy hagynám ott azt a lelki közösséget, amelyben olyan boldog voltam!” Ez a szegény fiatalember elveszítette a közösség erejét is, a Krisztus-közelség áldásait is, csakúgy mint Tamás. És lett belőle sötétlelkű, hitetlen, nyomorult vándora a földnek, a boldog örök élet reménye és kilátása nélkül.

2. *Tamás csak azt akarta hinni, amit tulajdon szemével lát* — ez volt az ő hitetlenkedésének második oka. „Hacsak nem látom az Ő kezén a szegék liggtatását és új-jamat a szegék helyére nem bocsátom és kezemet is az Ő oldalába, nem hiszem” — így fogadkozott. Hiába mondták neki, hogy itt volt, saját szemünkkel láttuk, beszélünk vele; evett is velünk; fejét rázta nagy konokul és nem hitte. Neki csak az volt hihető, amit lát, amit tulajdon kezével megtapint.

Ebben volt szegénynek gyászos tévedése. Hiszen az egész élet hiten épül. Egész világrészek vannak, amelyeket sohasem láttunk és ezután sem fogunk látni, de elhisszük azoknak, akik ott jártak és látták. Egyetlen vízcseppben millió és millió apró állatka él, amelyeket csak a tudósok látnak finom műszerükkel: elhisszük nekik. Az egész nagy természet tele van hintve csupa titokkal: akármennyit fedez fel belőle a tudomány, mind elhisszük a felfedezőknél, pedig csak ők látták, mi magunk nem. Mint ahogy Krisztus Urunkat is látta a többi tíz apostol; ha Tamás nem volt ott, nem láthatta. Hinnie kellett volna. Hiszen éppen abban áll a hit, hogy elfogadom valóságnak azt, amit nem látok, nem tapasztalok, annak a tekintélynek a kedvéért, aki látta, tudja.

Az az igazi hit, amiről Szent Lajos király tett bizony-ságot. Egyszer ugyanis fővárosának valamelyik templomában — ahogy neki jelentették — csoda történt: Úrfelmutatáskor a valóságos Jézust látták az ostyában kicsi gyermek alak-jában. Kérték, menjen oda, lássa a csodát. „Nem megyek” — mondta a szent király. — „Menjenek azok, akik kételked-nek vagy hinni nem tudnak. Én csoda nélkül is hiszek:

nekem elég, amit a Krisztus szava mond." Tamásnak is elég lehetett volna Krisztus szavainak, valamint apostoltársainak bizonyossága. De neki nem volt elég.

3. *Konokul, szenvedélyesen ragaszkodott első tévedéséhez.* Volt ebben a nyakasságban valami kis gőg is. Úgy találta, hogy a tévedést szégyen beismerni. Azért aztán hiába beszéltek neki. Hiába bizonykodtak: ő makacsul megmaradt az első kimondott szó, a tévedés mellett. Belülről pedig már ingadozott. Már küszködött benne a jobb meggyőződés a gőggel és konoksággal. Egyelőre azonban megmaradt a tagadás mellett: „hacsak nem látom, nem tapintom, nem hiszem”.

Ilyen a mai kor kételkedője és tagadója is. Tagad, sokszor a jobbik meggyőződése ellenére, csak azért, mert először is tagadott. Szégyell, nincsen bátorsága visszakozni. Mint az az előkelő úr, — államtitkár volt valamelyik minisztériumban — akinek Isten élete vége felé megadta a megtérés kegyelmét. „Ébredezett bennem már régen a hit, — mondotta betegágyán — de mert előbb hangosan kérkedtem hitelenséggel, utamban állt az a gondolat: mit szólnak majd, ha egyszer csak térdet-fejet hajtani látnak az oltár előtt?” Ó, de boldog az az ember, akiben van bátorság tévedését beismerni s újraébredt hitét ország-világ előtt megvallani!

A jóságos Jézus nem akarta ezt a külön úton járó, hitetlenkedő és makacskodó Tamást lelki nyomorúságában magára hagyni. Megjelent az apostolok között olyankor is, amikor velük volt. Teljesítette a kívánságát, hogy lássa és tapintsa. „Ereszd ide be ujjadat — mondta neki — és lásd kezemet; hozd ide kezedet és bocsásd az én oldalamba és ne légy hitetlen, hanem hívő!” Tamásban ezekre a kegyes szavakra egy pillanat alatt összeomlik az előbbi makacsság és gőg. Valamennyiük szemeláttára nagy alázattal ereszkedik térdre az Údvözítő előtt és bánatosan mondja: „Én Uram, én Istenem!”

Drága Testvéreim, a mai szentmisében kérjük az Úr Jézus Krisztust, hogy így omolják össze minden köztünk élő hitetlenkedőnek gőgje és makacssága is, hogy valamennyi magyar testvérünk itt és az egész országban velünk együtt

mondja Tamás apostol alázatával és megújult hitével: „*Én Uram, én Istenem!*”

Húsvét utáni II. vasárnapra

Az Úr Jézus Krisztus többféle úton is próbálta megközelíteni a konok és megátalkodott farizeusok lelkét. Amint a mai szent evangéliumból hallottuk, a Szívében égő nagy szeretetre is rá akart mutatni, amellyel az emberek lelkét szereti. Azért a jó pásztorhoz hasonlítja magát, aki életét adja az ő juhaiért. Ismerjük meg mi is mai szent elmélkedésünkben. Ragadjunk ki a most hallott evangéliumból három rövid kis mondatot s azon keresztül próbáljunk bepillantani az isteni Szívbe, amely — amint a litániában imádkozzuk — „a szeretet lángoló tűzhelye”.

1. *„Én vagyok a jó Pásztor. A jó Pásztor életét adja az ő juhaiért.”* Ebben a rövid mondatban Krisztus Urunk utalni akar arra a megszámlálhatatlanul sok áldozatra, amelyet megváltásunkért hozott. Kezdődik ez az áldozat-sorozat azzal, hogy emberi testet ölt magára és ezzel vállalja az ember-sorsot, annak minden bajával, szenvedésével és nyomorúságával. Övéi közé indul, de azok — mint az evangélium híradásából tudjuk — nem fogadják be. Hiába mennek a szent szülők házról-házra Betlehemben, mindenütt kiutasítják őket és velük a gyermekké lett Istent. Alig látja meg a napvilágot, halálra keresik. A menekülés után csaknem harminc évig éli Názáretben egy szegény munkáscsalád életét. Mikor tanítani kezd, maga panaszozza, hogy „a rókáknak barlangjaik vannak és az égi madaraknak fészkeik, de az Emberfiának nincs ahová a fejét lehajtsa”. Tanító-munkája szakadatlan küzdelem a megnemértéssel, félremagyarázással, ellenségeinek rosszakaratával és cselvetéseivel. Legszűkebb környezetében is akad árulója, aki segít ellenségeinek, hogy halálra adják. Ő pedig hallgat, amikor vádolják és rágal-mazzák. Csendesesen tűr, amikor ostorozzák. A legembertele-nebb kínok között sem szűnik meg szeretni azokat, akiknek megváltásáért lett emberré.

De nem is kell ahhoz szentnek lenni, hogy megértsük,

hogy Krisztus Urunk értünk hozott áldozataira csak egy másik áldozat lehet a méltó felelet, amit mi hozunk Őérette. Valahogy úgy, ahogy egy festőművész ábrázolta, akinek az Isten iránti szeretetet kellett megfestenie. Hosszas töprengés, elmélkedés és gondolkozás után festett egy ifjút. Lábai alatt a földgolyó, fölötte a ragyogó kék ég. Balkezeivel lemutat a földre e szavakkal: — huic nihil — ennek semmit!“ Jobbjában egy lángoló szívet tart s a lángokban ezek a szavak ragyognak: „Omnia soli Deo — mindent csak az Istennek!“

Miből áll ez a „minden“? Abból a tömérdek apróságból, amiből maga az élet összetevődik. Ha hűségesen és pontosan teljesítjük napi kötelességeinket az Ő kedvéért. Ha zúgolódás nélkül viseljük életünk mindennapos terheit, iránta való szeretetből. Ha készséggel meghozzuk azokat az apró áldozatokat, amikkel a keresztény kötelességek teljesítése és az Istennel való kapcsolat ápolása jár, a Krisztus szerelméért — ahogy eleink mondták. Ez lenne a nyáj hűségének méltó kifejezése a Pásztor iránt, aki életét adta juhaiért. Értjük-e és tesszük-e?

2. „*Ismerem enyéimet és ismernek engem enyéim.*“ Ebben a rövid mondatban okát adja az Úr Jézus Krisztus, hogy miért szerette az embereket olyan határtalanul, hogy egész életét és magát áldozatul adta értük? Nyilván azért, mert minden emberben a mennyei Atya képét látta. Hiszen — amint tudjuk — Isten az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette, amikor megalkotta az első embert a föld agyagából és belélehelte az élet lehelletét. Ahogy az apa és az anya nem tud betelni kicsi gyermekének nézésével, mert valahányszor a kedvesen mosolygó, ártatlan kis szemecskébe néz, mindig önmagát látja benne: úgy az Isten is önmagát látja a maga képére alkotott emberben. Azért szereti az embert. Azért szerette még elesettségében is. Azért határozta el, hogy Megváltót küld s egyszülött Fia vérével megváltja a világot. Krisztus Urunk, a második isteni személy, éppen úgy néz az emberre, mint az Atya.

Ilyen mélyre nyúlik Krisztus Urunk emberszeretésének titka. Akaratlanul is feltámad bennünk a kérdés, hogy a mi részünkről erre a mérhetetlen szeretetre mi a felelet? A

szentekhez menekülünk, hogy elmondhassuk, hogy van közöttünk legalább néhány, aki méltó feleletet adott a Krisztus szeretetére. Van magyarok között is: IV. Béla királyunk leánya, Árpádházi Boldog Margit, aki már zsenge gyermekkorában megértette, hogy „abyssus abyssum invocat — a mélység hívja a mélységet”: a mérhetetlen szeretetre a tőlünk kitelhető legnagyobb szeretet az egyetlen helyes felelet. Tökéletesen le akarta utánozni Krisztus Urunknak szeretetben gazdag életét, egészen a halálig. Soha nem szünő alá-
zatos munkában és kemény vezeklésben fejezte ki együtt-
érzését a szenvedő Krisztussal.

Minket ilyen szent végletekre nem ragadtat talán a bennünk égő Krisztus-szeretet. De mindennap adódik alkalom apró kis lemondásokra, önmegtagadásokra és áldozatokra. Mindennap elvisz az utunk templom vagy feszület előtt. Egy-egy fohász, mellyel áldozatunkat Neki ajánljuk, egy-egy halk sóhajtás, mellyel ragaszkodó szeretetünket kifejezzük, már elég az Ő mindentlátó szemének, hogy tudja, hogy az Ő nagy szeretete bennünk visszhangra talált.

3. *„Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is el kell hoznom és hallgatni fogják az Én szómat, és egy akol leszen és egy pásztor.”* Ebből a mondatból ismerjük meg, hogy az Úr Jézus Krisztus irántunk való szeretete valóban isteni szeretet, amely nemcsak azokra sugárzik rá, akik közvetlen közelében vannak, hanem kiterjed az egész világra, minden teremtett emberre. Ahogy az igazi jó pásztornak nincs nyugalma, amíg valamennyi juha és báránya bent nincs az akolban, a biztos földél alatt, úgy az Úr Jézus Krisztus is fáradhatatlan a lélekmentésben.

Akik megértették ezt a minden lelket Istenhez vezetni akaró nagy szeretetet, tőlük telhetőleg mind utána csináltak. Mind a mai napig csodálattal adózunk a hithirdetés hőseinek, a misszionáriusoknak, akiket Krisztus Urunknak ez a megértett szeretete lelkesített csodálatos áldozataikra. Hogy csak egyet mondjunk, Kláver Szent Péter 70 éves koráig több mint háromszázezer embert keresztelt meg a négerék között. Legszívesebben a rabszolgakereskedők hájóját kereste fel, ahol ezrével fetrengett, ember-ember hátán, hihetetlen szennyben és elhagyatottságban a sok szeren-

csétlen néger rabszolga. Jóézésű ember a barmaival is jobban szokott bánni, mint ezek a kereskedők áldozataikkal. És Kláver Szent Péter késő öreg koráig állta ezt a hősiesség harcot, mert a négekben is szerette a lelket, amint Krisztus Urunk is szerette övéit. Csodálatos élete méltó felelet volt Krisztus Urunknak a lelkek után járó nagy szeretetére.

Drága jó Testvéreim, legyen a mai szentmiseáldozatunk hálaadás és hódolat Krisztus Urunknak, a lelkek örök pásztorának. Egyben a szent ígélet is, hogy szófogadunk Szent János evangélistának, aki azt mondja: „Atyámfiai, ne szeressünk szóval, hanem cselekedettel.” Ma is roppant harcok folynak a lelkekért, sok ellenség környékezi Krisztus nyáját. Álljunk a jó Pásztor és álljunk Krisztus papja mellé: védjük, óvjuk és szeressük minden emberben a lelket, ahogy Ő szerette.

Húsvét utáni III. vasárnapra

A mai szent evangéliumban Krisztus Urunk tanítványaitól való közeli elválására céloz. Ez az elválás önmagában véve is fájdalmas és szomorú, de az utána következő egyedülvalóság talán még inkább. A mai evangéliumi szakasz azonban ezen a közvetlen értelmén túlmenőleg is mélyértelmű tanulságokat tartalmaz, melyeket a mai szent elmélkedésben fontolóra kell vennünk.

1. *„Egy kevéssé és már nem láttok engem; ismét egy kevéssé és megláttok engem, mert az Atyához megyek.”* Ez az első kijelentés az apostoloktól való közeli elváláson kívül a földi élet rövidségére és a földi jók állhatatlanságára is vet egy pillantást. „Minden eljön és minden elmúlik” — mint ahogy bölcs Salamon király mondja a Szentírásban. Semmi sem tart örökké, akár öröm, akár pedig szomorúság legyen az. Nem jó tehát önfeladetten átadnunk magunkat a földi örömeinek, mert annál nagyobb lesz a fájdalom, ha egyszer végeszakad. De nem bölcs dolog egészen beletemetkeznünk a fájdalmakba és a keserőségekbe sem, mert azok is — aránylag hamarosan — elenyésznek s ha más

nem, véget vet nekik a halál. Egész életünk nem más, mint változások egymásutánja: elindulás és megérkezés, elválás és viszontlátás, megismerés és elfeledés, kezdet és vég. Ha pedig így van, egy a helyes: elismerni azt, amit Szent Ágoston mond, hogy „nincs nekünk itt a földön maradandó lakásunk”. Úgy van, ahogy egy jámbor dunántúli magyar a házára rajzoltatta: „Ez csak a szállásunk itt: örök lakásunk odafenn vagyon.”

A földi jók állhatatlansága és mulandósága már a pogányokat is élénken foglalkoztatta. Már azok is érezték, mily keveset lehet földiekre építeni, pedig az örökkévaló javakról alig volt tudomásuk. A leggazdagabb földi királyról, Krözsusról azt olvassuk, hogy egy alkalommal megnyitotta kincstárát egy bölcs előtt, aki vendégségben járt nála és megkérdezte, tud-e nála boldogabb embert? A bölcs azt válaszolta: „Uram, holta előtt senki se mondható boldognak.” Nyilván valami hízelgőbb feleletet várt a király, mert szörnyen megharagudott. Alig fordult azonban egyetkettőt a történelem kereke, a hatalmas király csatát-csatára veszti: máról-holnapra koldusszegénnyé lett, sőt még az életét sem hagyták meg neki, máglyahalálra ítélték. Mikor felcsaptak a lángok körülötte, így kiáltott fel: „Solonnak — így hívták a bölcsöt — mégis igaza volt: senki se boldog a halála előtt!” Mi keresztények alázatos hittel, boldogan valljuk, hogy az igazi boldogságot nem is itt keressük a földön, hanem odafenn. Azért mondja a Zsoltáros az Úrhoz fohászodva: „Boldogok, akik meglátnak téged és barátságoddal dicsekedhetnek.”

2. *„Bizony, bizony mondom nektek, hogy ti majd könnyeztek és sirtok, a világ pedig örülni fog.”* Miután Krisztus Urunk előkészítette tanítványait az elválás szomorúságára, a földi élet további szakaszára sem ígér nekik csupa békeséget és örömet. E szavakkal is emlékezteti őket arra a kijelentésükre, amit akkor tettek, amikor a Mester jobb- és baloldalán kértek maguknak helyet az Isten országában. Krisztus Urunk akkor azt kérdezte tőlük: „Megihatjátok-e a poharat, melyet Én iszom?” Azok pedig feleltek neki: „Megtehetjük.” Erre Krisztus Urunk majdnem ugyanazt jelentette ki nekik, amit most mondott: „A poha-

rat ugyan, melyet Én iszom, inni fogjátok." Vagyis úgy fognak bánni veletek is, mint velem, a Mesterrel.

Ugyanakkor pedig öröme rendezkedik be a világ. Erejét arra használja fel, hogy elhárítsa a folytonos öröm útjába tornyosuló akadályokat. A természet minden erejét a végeszakadatlan földi öröm szolgálatába próbálja majd állítani. A ti sorsotok szinte az állandósult szenvedés, az övéké pedig az állandó öröm. Mint azé a nagykereskedőé, aki úgy rendezkedett be budai villájában, mintha abból sohasem kellene távoznia. Volt egy nagyon szellemes, okos fia, aki egy szép napon azzal lepte meg, hogy elmegy szerzetesnek. Az apa sehogy sem tudta megérteni, hogy lehet ebből a földi paradicsomból a szegénység és az igénytelen-ség világába kíváncskozni? A fiúnak nem volt más felelete, mint a Krisztus igéje: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?” Nem sokkal az elindulás előtt agyvérzés érte az apát. Beszélni már alig tudott, mikor a fia hazaérkezett és mellé térdelve átkarolta. „Menj fiam, neked volt igazad” — ezek voltak az utolsó szavai.

Ha föltámad bennünk is a kérdés, kinek van igaza: annak-e, aki a földi életre rendezkedik be vagy annak, aki a földi életet csak átmenetnek tekinti, higgyünk ennek a sír széléről visszakiáltó embernek. De még inkább higgyünk az Úr Jézus Krisztusnak, aki a földi boldogság állhatatlanságával szemben az örök boldogság állandóságát hangsúlyozza, amelyért érdemes vállalni mindenfajta földi viszonyt és szenvedést.

3. „*Ti meg szomorodtok, de a ti szomorúságtok öröme fordul.*” Krisztus Urunk ezzel a harmadik súlyos kijelentésével mintegy vigasztalni akarja az apostolokat a kilátásba helyezett könnyekért és szomorúsáért. Biztosítja őket, hogy Isten az embert nem szomorúságra és fájdalomra, hanem öröme és boldogságra teremtette. A szomorúság és fájdalom csak átmenet, mint az öröm és a boldogság is a földi életben. A földi öröm azonban nem igazi öröm, mert át meg át van szöve csalódással, kiábrándulással és egy-kettőre végeszakad. Az ember olyan öröme van teremtve, amelynek nincsen vége. Ez a boldogság pedig megéri azt

a fájdalmat és áldozatot, amit érte fizetünk. Ezt a szép gondolatot példázza aztán Krisztus Urunk az anya örömeivel, amikor ember születik a világra. „Az asszony, midőn szül, szomorúsága vagyon, mert eljött az ő órája; miután pedig megszülte a gyermeket, már nem emlékezik szorongatására örömeiben, hogy ember született a világra.” Így fordul örömrre a földi viszontagságok után is az emberélet, amikor megérkezünk az Isten boldog örökkévalóságába. Így értjük meg Szent Erzsébetet, aki nem sírt és jajveszékelt, mikor mindenéből kiforgatták, nem átkozódott, mikor otthonából télvíz idején, kicsi gyermekeivel együtt kikergették, hanem meggyújtatta az összes gyertyákat a barátok templomában és Te Deumot, hálaéneket énekelt. Ha valaki, hát ő tudta, hogy „boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak”.

Drága jó Testvéreim, az allelujás boldogság után, amely a húsvéti szent időben betöltötte mindnyájunk szívét, így készít elő az Anyaszentegyház a szürke hétköznapok küzdelmeire, szenvedéseire és áldozataira. Mondjuk mi is, mint az Isten másik kedves szentje: „Quid hoc ad aeternitatem — mi ez az örökkévalósághoz képest?” És vállaljuk az Úr Jézus Krisztus földi sorsát szívesen, hogy részesei legyünk annak a dicsőséges sorsnak is, amelyet az Atya jobbján élvez a boldog örökkévalóságban.

Húsvét utáni IV. vasárnapra

Minél inkább közeledik az idő, amikor az Úr Jézus végleg elhagyja tanítványait, annál bensőségesebben szól hozzájuk. Egyrészt előkészíti őket az elválásra, másrészt mindig világosabban beszél a Szentlélekről, aki majd megtanítja őket minden igazságra és eszükbe juttatja mind, amikre e földi életében tanította őket. A mai szent evangéliumban is arról akarja őket meggyőzni, hogy testszerint való jelenléte nem okvetlenül szükséges ahhoz, hogy végrehajtsák, amit parancsolt: „Elmenvén tanításatok minden népeket.” Amint előbb hallottuk, ezeket mondta nekik: „Hasznosabb nektek, hogy én elmenjek; mert ha el nem

megyek, a Vigasztaló nem jön el hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm Öt hozzátok." Ámde nemcsak az apostoloknak volt életbevágóan fontos, hogy ama Vigasztaló eljőjön hozzájuk. Szüksége van a Szentlélekre minden katolikus hívőnek, tehát nekünk is mindnyájunknak. Forduljunk hát ezeken a pünkösd előtti vasárnapokon mi is bizalommal a Mesterhez, hogy ismertesse meg velünk, azután pünkösdkor küldje el nekünk is mindnyájunknak a Szentlelket. Mai szent elmélkedésünkben vegyük fontolóra, ki a Szentlélek és mit ad a hívő lélek számára?

1. *Ki a Szentlélek?* Az Istenben három személy van: Atya, Fiú és Szentlélek. Ez egyike azoknak a legelső igazságoknak, amiket megtanult a katekizmusból az iskolásgyermek. Ebből aztán szinte magától adódik a felelet a feltett kérdésre: „A Szentlélek a harmadik isteni személy; valóságos Isten, mint az Atya és a Fiú.”

Hogy csakugyan Isten a Szentlélek, azt Krisztus Urunk olyan világosan megmondja a Szentírásban, hogy semmi kétsége nem támadhat annak, aki figyelmesen elolvassa. Megmondja akkor, amikor tanítani küldi őket, hogy *kereszteljék meg* az embereket „az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében”. A keresztség szentségében kegyelmet kap, az isteni élet részesévé lesz a gyermek, kegyelmet pedig csak az Isten adhat. Megmondja továbbá akkor is, amikor *bűnbocsátó hatalmat* ad az apostoloknak. Így szól hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket: akinek megbocsátjátok bűneiket, meg lesznek bocsátva.” Világos, hogy a bűnöket csak Isten bocsáthatja meg; ha tehát az apostolok a Szentlélek erejével bocsátják meg az emberek bűneit, Isten a Szentlélek, különben tehetetlenek volnának a bűnökkel szemben. Másutt „az igazság Lelké”-nek mondja Krisztus Urunk a Szentlelket, „aki az Atyától származik”. Istentől nem származhatik más, mint Isten; és mivel Isten maga a végtelen és örök igazság, „az igazság Lelke” is csak Isten lehet.

2. *Mit ad a Szentlélek a világnak?* Válaszul erre a kérdésre elsorolhatnánk a Szentléleknek mind a hét ajándékát. Ámde égi kincseinek osztogatása nem azokkal kezdődik, hanem magával a kegyelemmel. A megszentelő ke-

gyelemmel. Hogy mi a megszentelő kegyelem, éppúgy nem tudnám megmondani, mintha a kisgyermeket kérdezném meg, aki tegnap vagy ma volt először iskolában, hogy mi az iskola? De ha azt kérdezem tőle, mi minden történt ott egy félnap alatt, ki nem fogyna az elbeszélésből. Aki a megszentelő kegyelmet megérteni akarja, annak is azt kell kérdeznie, mit művel bennünk a megszentelő kegyelem, vagyis mik a hatásai?

a) *Első, hogy eltörli bűneinket.* Újjáteremteni bennünk a lelket. Egészen újjá, amelyben nyoma sincs a régi fogyatkozásoknak, bűnöknek, hibáknak. Úgy, ahogy Szent Pál apostol mondta a korinthusiaknak: „Ilyenek (t. i. bűnösök) voltatok némelyek, de megmosattatok, megszenteltettek és megigazultatok . . . a mi Istenünk Lelke által.”

Ez a lelki tisztaság óriási nagy kincs, drága kegyelem. Hiszen alig van valami, ami jobban kínozná az embert, mint a saját bűnének terhe; ami jobban aggasztaná, mint bűneinek várható következményei. Minden földi nyomorúság tulajdonképpen a bűn következménye. A halál és az örök kárhozat is a bűn gyümölcse, amint Szent Pál apostol szépen mondja: „Egy ember által jött a világra a bűn és a bűn által a halál.” Ez a sejtés gyötörte nemrég azt a magasállású urat is, aki súlyos betegen feküdt egyik fővárosi klinikán. Meglátogatta a testvérhúga, egy igen jámbor, istenfélő asszony. Búcsúzaskor azt mondta neki: „Imádkozom, hogy a jó Isten minél előbb levegye rólad ennek a betegségnek súlyos keresztjét.” Valósággal feljajdult erre a beteg: „Ne azért imádkozzál, hanem azért, hogy Isten a bűneim terhét és átkos emlékét vegye le, mert attól jobban szenvedek, mint a betegségtől.”

b) *A megszentelő kegyelem másik hatása, hogy Isten gyermekévé tesz.* Az ember ugyanis az volt a bűn elkövetése előtt. Isten nagy szeretetében úgy nézett rá, mint tulajdon édes gyermekére. S ha már egyszer mindenestül eltörli a bűnt, akkor teljesen helyreállítja a régi jó viszonyt: a megszentelő kegyelem által az ember újra Isten gyermekévé lesz. Úgy, ahogy Szent Pál apostol mondja: „Nem a szolgaság lelkét, hanem a fogadott fiak lelkét vettétek, amelyben

kiáltjuk: Abba — Atyánk, mert maga a lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk."

Ez az istengyermekség is drága nagy ajándéka a Szentléleknek. Ebből ered az emberi méltóság tudata. Valakik vagyunk, nem vagyunk a teremtés utolsója; tehát érdemes magunkat megbecsülni, méltóságunkra vigyázni. Valakik vagyunk az Isten szemében is; tehát bajok és viszontagságok idején nem kell kétségbe esni, hiszen Isten az ő gyermekeit életre és boldogságra teremtette, nem pedig nyomorult pusztulásra.

Az istengyermekségnek ez az öntudata a legerősebb biztosítéka a szép emberi életnek. Bizonyosság rá az a kedves, fiatal jegyespár, aki egy alkalommal örömtől sugárzó szemmel jelentkezett jegyesoktatásra. A lelkiatyjuk megkérdezte tőlük: „Hát aztán bíztok benne, hogy csakugyan boldogok lesztek?” A menyasszony csak mosolygott, a vőlegény felelt: „Bízunk, atyám. Hogyne bízánk: hiszen Isten gyermekei voltunk eddig is, azok maradtunk ezután is, Isten pedig vigyáz az ő gyermekeire.”

Az istengyermekséget Krisztus Urunk szerezte vissza számunkra kereszthalálával, mert hiszen összüleink elvesztették. Azzal azonban, hogy visszaszerezte, még nem lett a mienk. Mint ahogy a családfő munkájával megszerzi az élet-szükségleteket, de azok kiosztását a családanyára bízta: így bízta a kegyelemkincsek osztogatását is Krisztus Urunk a Szentlélekistenre. Hiszen maga mondta az apostoloknak, hogy „mikor pedig eljő amaz igazságnak Lelke, megtanít titeket minden igazságra; nem szól ő magától . . . hanem enyémből veszi és hirdeti nektek”.

Várjuk hát, drága Testvéreim, a Szentlelket nagy hittel és szeretettel. Hívogassuk ezeken a pünkösd előtti napokon mindennap a gyönyörű himnusz szavaival: „Jöjj el Szentlélekisten, áraszd reánk teljesen mennyből fényességedet! Jöjj el árvák gyámola, jöjj el szívünk orvosa, oszd ki égi kincsedet!”

Húsvét utáni V. vasárnapra

Krisztus Urunk a mai szent evangéliumban biztatja tanítványait, hogy amikor majd szükségét érzik az isteni kegyelemnek, kérjenek bátorsággal és bizalommal, és az ő nevében kérjék az Atyát. Az Úr Jézus gondoskodó szeretete árad ennek a szent szakasznak minden sorából; azt akarja, hogy amikor már test szerint nem lesz közöttük és eljön számukra a nagy feladatok megvalósításának, emberfeletti vállalkozásoknak ideje, tudják a forrást, ahonnan erőt merítsenek hozzá, és vissza ne rettenjenek semmiféle nehézségtől. Érezzék, hogy Mesterük küldetésében járnak, tehát Mesterük ügyéért bátorsággal fordulhatnak az Atyához. Azért mondja nekik: „Bizony, bizony mondom nektek: ha mai szent elmondjátok az Atyától az én nevemben, megadja nektek.”

Krisztus Urunknak ez a biztatása mintegy kiegészítése annak a tanításnak, amelyet akkor adott tanítványainak, amikor arra kérték, hogy tanítsa meg őket imádkozni. Többféle ugyanis az imádság: lehet dicsérő, lehet hálaadó, lehet engesztelő és lehet kérő imádság is. Krisztus Urunk most a kérő imádságra akarta megtanítani tanítványait, mert tudta, mennyi kegyelemre lesz övének szüksége, hogy a reájuk bízott harcot megharcolják. Ebből a szakaszból és Krisztus Urunknak másutt elhangzott tanításaiból tanuljuk meg mi is minden elmélkedésünkben a kérő imádság tudományát. Mindenekelőtt azt, hogy

1. *ez az imádság szükséges.* Hiszen Isten kezébe futnak össze az emberi élet apró szálacskái, de Isten intézi az emberi közösségek, népek és nemzetek sorsát is. Az Isten mindenható. Mindent megtehet, amit csak akar, tehát úgy intézheti a világ sorsát, hogy abban az egyes emberek sorsa is üdvös megoldást találjon. Azonkívül Isten jó is, aki szereti az ő gyermekeit; hiszen maga mondta, hogy „nem gyönyörködik alkotmánya pusztulásán”. Tehát nemcsak tud, hanem akar is segíteni abban a küzdelemben, amelyet a létért, a földi és örök boldogságért folytatunk. Ő mennyire érezték ezt az apostolok és a későbbi szentek, akik ugyan csak kemény harcokat vívtak és azokat mindvégig győzel-

mesen állták! Szent Pál apostol csaknem minden levelében kéri híveit, hogy imádkozzanak érte. A rómaiaknak ezt mondja: „Kérlek titeket, atyámfiái, a mi Urunk Jézus Krisztus és a Szentlélek szeretete által, segísetek engem az Istenhez érettem való imádságtokban.”

Ha ennyire érezték az imádság szükségességét az emberek legkiválóbbjai, hogyne éreznénk mi, náluk jóval kisebbek és gyöngébbek, akiknek a bölcsességünk is, az erőnk is olyan kicsi és fogyatékos. Csak az elvakult gőg és a vakos tudatlanság beszélhet úgy, mint az egykori szocialista, aki arra a kérdésre, hogy miért nem imádkozik, azt felelte: „Megélek a magam emberségéből, nincs szükségem senki segítségére.” Igen ám, de egy szép napon az állványok tetejéről — mert kőműves volt az istenadta — leesett a gerendák közé. Segítségért kiáltott, nyöszörgött, sóhajtozott, hogy „jaj, Istenem, csak most az egyszer segítenél rajtam!” Akaratlanul is elismerte nagy bajában, amit mi mindnyájan tudunk és alázattal vallunk, mert maga Krisztus Urunk mondta: „Oportet semper orare — mindig kell imádkozni”, mert igenis sokszor van szükségünk isteni segítségre.

2. *Megtanuljuk azt is a mai szent evangéliumból, hogyan kell kérnünk a mennyei Atyától, vagyis milyennek kell a kérő imádságnak lennie? Hiszen még annak is van rendje és formája, ha emberektől kérünk valamit; annál inkább szemmel kell tartanunk, hogyan kell helyesen kérnünk, hogy meghallgattatásra is találjunk. Mindenekelőtt*

a) *az Úr Jézus Krisztus nevében.* Erre — amint éppen hallottuk a szent evangéliumból — maga Krisztus Urunk biztatta az apostolokat és minket is. Sőt még egy kicsit korholja is őket, hogy „eddig semmit sem kértetek az én nevemben: kérjétek és megnyeritek, hogy örömetek teljes legyen”. Ezt Krisztus Urunk azért mondja, hogy megéreztesse az apostolokkal, de mivelünk is mindnyájunkkal, hogy Ő az egyetlen igazi közbenjáró köztünk emberek és az Atya között. Isten felé ugyanis képviseli az emberek szükségéit, az emberek felé pedig továbbítja Isten kegyelmeit és adományait. Istent senki méltóbban nem képviselheti közöttünk, mint Ő, aki Isten és ember volt egy személyben; de az embereket sem alkalmas senki más képviselni Isten előtt csak az, aki

istensége mellett tökéletes ember is. Ezért mondotta, hogy „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem jó Atyámhoz, hanem csak Én általam“. Emberi természetünkkel is nagyon egyezik, hogy gyengeségünk tudatában az erősbe kapaszkodjunk. Pártfogót, közbenjárót keresünk, aki úgy viszi kérésünket a hatalom elé, mintha nem is mi, hanem ő maga kérne. Egyik előkelő hivatalban történt, hogy a titkár egymásután előadta az elintézendőket a hivatal vezetőjének. Egyik kérvényre azt mondja a vezető kurtán: „Nem lehet. Elutasítjuk.“ „Igen, — jegyzi meg szerényen a titkár — de itt áll a kérvényhez csatolva Nagyméltóságod fiának a névjegye.“ „A fiam kér? — mondja megenyhülve — az más: majd módot keresünk rá.“ Ilyen valami történik akkor is, mikor Istentől kérünk valamit. Mintha azt mondaná: „A Fiam kér, az Egyszülött Fiú, akiben nekem kedvem telik? Legyen.“ Kérjünk hát teljes bizalommal, mint az Anyaszentegyház is, „a mi Urunk Jézus Krisztus nevében, aki az Atyával és a Szentlélekkel együtt él és uralkodik mindörökkön-örökké“.

b) *Hittel és bizalommal kell azt kérnünk*, amit az Úr Jézus nevében kérünk az Atyától. Erre biztat Krisztus Urunk a most hallott szép evangéliumban, de erre tanít Szent Jakab apostol is, amikor azt mondja: „Ha pedig valaki közületek bölcseségben szűkölködik, kérje azt Istentől, aki bőséggel ad mindenkinek. De hittel kérje, semmit sem kételkedvén; mert aki kételkedik, hasonló a tenger habjához, mely a szélről indíttatik és ide s tova hányatik. Azért ne is vélje az olyan ember, hogy valamit nyer az Úrtól.“

Ez természetes is. Még mi emberek is úgy vagyunk, hogy könnyebben indulunk könyörületre, ha valakinek belénk helyezett bizalmát látjuk, mintha azt tapasztaljuk, hogy az illető szől ugyan, de maga sem bízik ügye sikerében. Nemigen számíthat meghallgatásra az olyan ember, mint az a dunántúli falusi bíró is, aki a helybéli földesúrhoz küldöttséget vezetett, hogy a rozoga iskola javítását kérje. A kérelmet imígyen adta elő: „Tudjuk ugyan, hogy a méltóságos úr nem szívesen tataroztat, meg azt hittük, hogy tán meg se hallgat, de mégis eljöttünk, mert hogy becsurog az iskolánk teteje: jó volna talán valamit javítani rajta.“ Magától

értetődik, hogy ez a tétovázó beszéd nem talált meghallgatásra, hiszen már előre benne volt a lemondás arról, amit kértek.

Krisztus Urunk nem ilyen kérésre biztat, amikor azt mondja, hogy „kérjétek és megnyeritek, hogy örömtők teljes legyen”.

c) *Végül azt kívánja Krisztus Urunk, hogy a mi kérő imádságunk állhatatos legyen.* Azért nemcsak azt mondja, hogy „kérjétek és adatik nektek”, hanem — amint a kereszttjáró napok evangéliumában halljuk — azt is, hogy „zörgesetek és megnyitattik nektek”.

Úgy van ezzel a mi jó mennyei Atyánk, mint a legenda-beli kapus barát a kolostorban jelentkező vendéggel. Meghúzta a csengőt a messziről jött vendég és türelmesen várt, hogy majd csak jön a fráter és kinyitja a kaput. Aztán meghúzza mégegyszer, ötödször, tizedszer is; majd dörömbölni kezd kézzel-lábbal, míg végre lassú lépéseket hall, jön a fráter és kinyitja az ajtót. Megkérdezte a vendég, hogy lehet, hogy ezt a sokszoros csengetést és dörömbölést nem hallotta. „Hallottam én, — mondja szelíden a fráter — de tetszik tudni, sok itt a hancúrozó gyerek, sűrűn megesik, hogy becsengetnek. Mire kaput nyitok, már híre-hamva sincs a csengetőnek. Megszoktam hát, hogy csak akkor jövök a kulcsokkal, ha valaki sokszor csenget és erősen dörömböl, különben alig hiszem, hogy komolyan be akar jönni.”

Mennyei Atyánk sem látja bennünk a komoly szándékot, ha egyszer-kétszer megnyílik ajkunk az imádságra, de aztán abbahagyjuk, mintha azt gondolnánk, hogy nem érdemes. Krisztus Urunk tudta, mennyi minden fordul a komoly imádságon, azért biztatta tanítványait még mennybemenetele előtt, hogy kérjenek az ő nevében, bizalommal és állhatatosan: a mennyei Atya megad minden kegyelmet, amire szükségük van. Szól ez a tanítás minden Krisztus-követőnek, tehát minékünk is. Ne szünjünk meg imáinkkal az eget ostromolni, tudván, hogy isteni kegyelem nélkül semmi az ember.

Húsvét utáni VI. vasárnapra.

A mai szent evangélium Krisztus Urunk szavai nyomán további előkészületül szolgál a Szentlélek eljövetelére. Miután már fontolóra vettük, hogy ki a Szentlélek és mit ad a világnak, mai szent elmélkedésünkben azokat az adományokat vegyük fontolóra, amelyeket a szentségekben közöl velünk a Krisztus Urunktól megígért Vigasztaló és égi ajándékok osztogatója. Ezek között legelső

1. az újjászületés kegyelme a keresztség szentségében. Amikor felhangzik a kicsi gyermek első sírása, abból még csak a test szerint való ember érkezését vesszük tudomásul. A kicsike még nem a lélek embere, még nem Isten gyermeke. Ádám ivadéka, aki csak a testi életet kapta szüleitől, de nem azt a másik életet, amit Isten ajándékoz neki nagy szeretetében. Ez az, amit Krisztus Urunk így mond Nikodémusnak: „Ami testből született, test az; ami lélekből született, az lélek.” Az új életnek, vagyis az isteni életnek akkor jut birtokába a gyermek, amikor megkeresztelik. Ezért mondjuk a keresztség szentségét az újjászületés szentségének is. Ez az újjászületés pedig a Szentlélek erejéből történik. Csak akkor kezdi meg a kicsike az Isten gyermekeinek szép és boldog életét, amit a Szentírás mennyek országának mond, amely békesség és öröm a Szentlélekben. Erre a kettőre céloz Krisztus Urunk, — t. i., hogy az újjászületés a Szentlélek erejéből történik és hogy a kegyelem élete már itt a földön mennyország bennünk — amikor azt mondja: „Bizony, bizony mondom nektek, aki újjá nem születik vízből és Szentlélekből, nem megyen be a mennyek országába.”

Világos, hogy Isten gyermekének lenni, Isten szeretetében élni nagy kegyelem. Ez a kegyelem pedig a Szentlélek ajándéka. Ki gondol rá, és még a legjobbak is hányszor gondolnak rá, hogy ezt a Szentlélek Úristennek meg is kelene köszönni; hogy a keresztség kegyelméért időnkint hálát kellene adni? A pünkösd, a kegyelmek kiáradásának napja kiválóan alkalmas nap, hogy erre gondoljunk és ezt az első kegyelmet a Szentléleknek megköszönjük. Ki gondol továbbá arra, hogy az istengyermekségnek, az első ártatlanságnak a

kegyelmét féltő gonddal kell őriznünk magunkban? Drága ajándék ez, amelynek eltékozlása, könnyelmű társaságokban való elherdálása bűn a Szentlélek ellen. Hiszen már a közönséges emberi életben is fájlalja és zokon veszi az ajándékozó, ha ajándékát eltékozzalják. Mint az a földesúr, akinek egyetlen fia koldusszegényen, lezülve, lerongyolódva érkezett haza az atyai házba. Nem a harag indulata, hanem a sajnálkozó szeretet kerekedett felül az atyában. Tetőtől-talpig újba öltöztette, bőven ellátta útravalóval is s úgy bocsátotta megint útjára. Nemsokára aztán híret vette, hogy a fiú meg sem érkezett az állomáshelyére, a költséget még útközben elmulatta, új ruháját zálogba csapta s már megint rongyokban ténfereg az utcán. Valósággal feljajdult a szegény apa e hír hallatára. Bánat és harag viharzott lelkében és erősen fogadkozott, hogy látni sem akarja többé a hálátlan gonoszt. Valahogy így viharzik az Úr Szent Lelke is, ha első nagy ajándékát, amelyet a keresztség szentségében adott, valaki eltékozzalja és az ártatlanság fehér köntöse helyett bűnök rongyaiban érzi jól magát.

2. *A lelki erősség kegyelme a másik nagy ajándék, amit a Szentlélektől kapunk.* Ezt a bérmálás szentségében kapjuk. A megkeresztelt gyermek sokáig öntudatlanul éli az Isten gyermekeinek kedves életét. Neki még nagy gondjai és küzdelmei nincsenek. Egyszerűen csak hisz és szeret. De lassankint eljön az idő, amikor ki kell lépnie a szűk családi körből. Megismeri a tágabb világot. Abban már nemcsak a jóval, de a rosszal is találkozik, amely sokszor nagyon is kívánatos formában mutatkozik előtte. Ébrednek benne a bűnös szenvedélyek is. Megindul a fiatal lélekben a harc az első ártatlanság megtartásáért, a belső és külső kísértések legyőzésére. Tapasztalni kénytelen, hogy ebben a harcban nem könnyű helytállni. A saját ereje kevés hozzá. Milyen jól esik ilyenkor hallani Krisztus Urunk ígéretét, amelyet nemcsak az apostoloknak tett, hanem nekünk is mindnyájunknak: „Venni fogjátok erejét a felülről rátok jövő Szentléleknek és tanúim lesztek . . . mind a föld végéig.”

Ez történik azóta is a bérmálás szentségében. A püspök ráteszi kezét a bérmálandó fejére, megjelöli homlokát

a szentkereszt jelével és megerősíti az üdvösség krizmájával. E pillanatban a Szentlélek a megbérmált lelkébe ereszkedik és szétárasztja benne azt a természetfölötti erőt, amely győzelmes hőssé avatja külső és belső veszedelmek között.

Milyen jól esik olyan fiatal hőskről hallani, mint aminő az a kis inasgyerek volt, akit egy nagyvárosi hitoktató örökített meg naplójában. Alapjában jó, de félnék legényke volt, aki jóságáért sok gúnyt és szidalmat volt kénytelen elszenvedni társaitól, akikkel — voltak vagy húszan — egy műhelyben dolgozott. A gazdája is kemény ember volt: rá sem mert gondolni, hogy tőle kérjen védelmet a bántalmazók ellen. De mikor ő is vette erejét a felülről ráereszkedő Szentléleknek, a gyámoltalan kisiútból egyszerre hős lett. Odaállt mestere elé és azt mondta: „Mester uram, mondja meg a legényeknek, hogy ha valamit elhibázok vagy kárt okozok, verjenek meg vagy kössenek ki, nem bánom. De ha én hibázok, az Istenemet ne bántsák, mert azt nem bírom és nem is tűröm!” Valósággal meghatotta a kemény embert a kis inas szava. Tisztelettel kezdett reá nézni. Nem sokkal később már úgy nyilatkozott, hogy ez a fiú műhelyének jó szelleme. Nyilvánvaló, hogy nem a természete, hanem a bérmálásban befogadott Szentlélek ereje tette azzá.

3. *A házasság szentségi kegyelme a harmadik nagy ajándéka a Szentlélek Úristennek.* Bizonyos, hogy a Szentlélek valamennyi szentségben munkálkodik és közli a lélekkel azt a különleges kegyelmet, amelyre Krisztus Urunk ezt a szentséget rendelte. Hiszen a Szentlélek alkotja az összekötő hidat, amely a mi természetes világunkat a természetfölötti világgal összeköti. Ha szent elmélkedésünkben valamennyit nem is vesszük sorra, mégis vegyük szemügyre azokat, amelyekben a Szentlélek munkája a legszembe-tűnőbb. Ilyen a házasság szentsége is, amely a Szentlélek-isten közreműködése nélkül alig lehetne az, aminek Isten gondolta. A Szentlélek ugyanis a bölcsesség forrása. De hova kell több és nagyobb bölcsesség, mint annak felismeréséhez, hogy melyik az a lélek, akit az Úristen a másíknak teremtett? A Szentlélek az erő forrása. Hova kell több erő, mint ahhoz az önlegyőzéshez, amely nélkül a két lélek egymáshoz igazodni és egymás boldogságát szolgálni szinte képtelen?

A Szentlélek az istenfélelem adományozója. Hova kell több istenfélelem, mint a keresztény családba, ahol a rendet, a fegyelmet és az egészséges szellemet Isten jelenlétének állandó tudata tarthatja csak ébren? A Szentlélek maga a folyton élő szeretet. Hogyan maradhatna a házasságban összekötött két lélek szeretete állandó és minden viszontagságok között egyformán mély és erős, ha nem az Úr Szent Lelkéből táplálkoznék?

Ezt érezte meg az a szegény parasztasszony, akitől a plébánosa megkérdezte bizalmasan, hiszi-e, hogy boldog házasság lesz az, amit a leánya most kötni szándékozik a falu egyik első legényével? „Meg vagyok győződve, — mondotta az asszony — mert mielőtt elhatároztuk, nemcsak a fiatalok, de mind a két család is szentkilencedet tartott a Szentlélekhez. Úgy éreztük, hogy jóváhagyta.” Ha minden fiatal lélek nemcsak a test ösztönére hallgatna, hanem kikérné a Szentlélek Úristen tanácsát is buzgó imádság alakjában, mint ez a két derék magyar család, de mások lennének a magyar családok és hogy megújulna a föld színe körülöttünk!

Drága jó Testvéreim, a Szentlélek gazdagon szórja közénk kegyelmeit a szentségekben. Amint ma is láttuk, elsősorban a keresztség, a bérmálás és a házasság szentségében. Használjuk fel az előttünk álló pünkösdi ünnepet, hogy ezt neki megköszönjük. De aztán hívogassuk is, hogy ezen a mostani nehéz pünkösdön, amikor a jobbak lelke is félelemmel és aggodalommal telik el a jövő miatt, szálljon közénk és maradjon velünk.

Pünkösöd utáni I. vasárnapra

Miután három nagy ünnepkörben megünnepeltük a három isteni személyt egyenként, most az Anyaszentegyház fényes ünnepet szentel együtt a három isteni személynek, vagyis a teljes Szentháromságnak. A három ünnepkör alatt hitünk sok szent titkával ismerkedtünk meg: ismerkedjünk meg mai szent elmélkedésünkben a legnagyobbal, a Szentháromság titkával. Nem hogy megértsük, hiszen ezt a titkot gyarló emberi elme fel nem foghatja, de hogy legalább

valamelyest belelássunk. Elég lesz arra, hogy a legmélyebb meggyőződéssel énekeljük a róla szóló éneket: „Áldassál Szentháromság, örökké egy valóság.”

1. *Egy az Isten és az egy Istenben három személy van: Atya, Fiú és Szentlélek.* Ez a kinyilatkoztatott igazság, amelyet alázatos hódolattal hall minden katolikus hívő. Az első pillanatban meghökken, aki hallja és azt mondja magában: hogy lehet az három, ami egy? De ha kicsit gondolkodik rajta, hamar észreveszi, hogy nem jó nyomokon jár a kérdés. Mert ez az igazság nem a hármat mondja egynek, hanem azt mondja, hogy természete szerint egy az Isten, de ennek az egy isteni természetnek három személy a hordozója.

Ez az, ami ki van nyilatkoztatva. Akkor is elhíhetnénk, ha semmit sem értünk belőle, ha egyszer a mindenható Isten mondta és jónak látta nekünk megmondani. De így annál könnyebb, ha látjuk, hogy ez az igazság nem értelmetlen dolog, sőt inkább annyira mélyértelmű, hogy éppen mélysége miatt nehéz belelátni.

Az pedig bizonyos, hogy Isten ezt az igazságot kinyilatkoztatta. Már az ószövetségben, mindjárt a biblia kezdetén nem úgy beszél magáról, mintha csak egy személy volna. Azt mondja: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.” Mikor pedig nem személyről szól, hanem az isteni természetet akarja megjelölni, akkor így szól Mózesnek: „Én vagyok, aki vagyok.” Vagyis Én vagyok, akiről sem azt nem lehet mondani, hogy volt, sem azt, hogy lesz; aki mindig egyformán van; Én vagyok az örök lét. Ebben a kettőben vagyok mérhetetlenül fölötte minden teremtetten embernek: azok keletkeztek és elmúlnak, Én pedig örökké vagyok.

Az újszövetségben már megérett arra az emberiség, hogy személyek szerint is megismerje a Szentháromságot. Azért Krisztus Urunk már teljes világossággal beszél róla. Az utolsó vacsorán így szól tanítványaihoz: „Én kérem az Atyát és Ő más Vigasztalót küld nektek, az igazság *Lelkét*.” Itt tehát már világosan megjelöli a három személyt, önmagán kívül az Atyát és a vigasztaló Szentlelket. Még határozottabban megjelöli a három isteni személyt, amikor az

apostolokat tanítani küldi: „Elmenvén tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében.” De ha Jézus megkeresztelésére gondolkunk, ott is jelen van mind a három isteni személy: a Jordán vizében áll Jézus, a *Fiú*, a megnyílt égből feje fölé száll galamb alakjában a *Szentlélek*, az *Atya* pedig szól: „Ez az én szerelmes Fiam, akiben nekem jókedvem telik. Őt hallgassátok.”

Csodálatos az Isten bölcsesége és jósága, aki nemcsak keze alkotásában, a nagy természetben mutatkozik meg, — hiszen ha jól körülnézünk a körülöttünk levő világban: fűben, fában, virágban, gyümölcsben, kicsi porszemekben vagy a mérhetetlen csillagokban mindenütt az Ő teremő kezére, azaz hogy saját magára ismerünk — hanem azonkívül még bepillantást is nyújt az isteni élet örök, szent mélységeibe, hogy értésünkre adja, mennyire méltó dolog az eszes emberhez, ha alázattal leborul és imádja, ha szent meggyőződéssel éneklí: „Áldassál Szentháromság, örökké egy valóság.”

2. Ennyit is elég volna tudni ahhoz, hogy megértsük, *miért nyilatkoztatta ki Isten a Szentháromságot*, holott titok az, amelyet fel nem foghat gyarló emberi elme. Ezt a kinyilatkoztatást Isten bölcsesége és végtelen jósága diktálta, mert

a) *igy ismerhetjük meg Isten csodálatos fönségét és méltóságát*, amely előtt porbaomlik úr és szolga, tudós és tudatlan, hatalmas és gyenge és elismeri, hogy Isten „az egyetlen, végtelen Úr, végtelen szent, végtelen fölség”. Az emberi természet oly kicsiny, hogy megbírja, hordozására elég egy személy. Az isteni természet olyan mérhetetlenül nagy, hogy három személy a hordozója. Nem is kell hozzá tudósnak lenni: a legegyszerűbb szántóvető magyar is megsejti, ha ennyit megismer az Istenből, hogy Isten nagysága, fönsége és méltósága előtt csak leborulni, Őt csak imádni lehet.

b) A Szentháromság kinyilatkoztatását Isten jósága diktálta azért is, *mert a nélkül soha meg nem érhetnénk magát ezt az isteni jóságot*. Az Isten csodálatos szeretete ugyanis három hatalmas sugárban árad ki a világra. Az *Atya* úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte.

A *Fiú* úgy szerette a világot, hogy emberré lett érte, vagyis vállalt minden áldozatot, nyomorúságot és szenvedést is, amit az emberi élet jelent, végül pedig meghalt érte a gyalázat fáján. A *Szentlélek* úgy szereti a világot, hogy benne él és munkálkodik, amíg csak ember lesz a földön. Hogyan értethné meg ember a végtelen nagy Istennek ezt a csodálatos szeretetét vagy csak sejtése is hogyan támadhatna róla, ha nem tudná, hogy van Atya, Fiú és Szentlélek? Márpedig a mi emberi természetünk úgy van berendezve, hogy ösztönszerűen vágyódik a jó után. Csak azt tudja igazán szeretni, akit vagy amit megismert jónak. Hogy Isten jó hozzá, azt az Atya teremtő gazdagságából, a Fiú érte hozott sokrendű áldozatából és a Szentlélek fogyhatatlan kedvességéből ismeri meg igazán.

Erről tett bizonyosságot valahol egy *népmiszió* alkalmával egy földhözragadt szegény magyar. Az elmélkedés tárgya Isten jósága volt. A páter olyan hatalmas meggyőző erővel fejtegette, hogy valósággal lenyűgözte a hallgatókat. Első szava az volt a szegény magyarnak, amikor megjelent a páter előtt bűnvallomásra: „De más ember lettem volna, ha idejében tudom, kicsoda az Isten!” Adjunk hálát az Istennek, hogy a Szentháromság kinyilatkoztatásából tudjuk, kicsoda Ő és hogy szeret bennünket. Mi bizonyosak vagyunk abban, hogy van értelme a hódoló imádságnak és éneknek: „Áldassál Szentháromság, örökké egy valóság.”

c) Isten bölcsesége diktálta a Szentháromság kinyilatkoztatását azért is, hogy *három személyhez kösse hiveinek áhitatát és szeretetét* s ezzel is gazdagítsa vallásos életét. Sokszor tapasztalt igazság az, amit Szent Ágoston mondott: „Nyugtalan az ember szíve, amíg az Istenben meg nem nyugszik.” Örökös tapogatódzás az életünk Isten felé. Gyengeségünk és elesettségünk érzetében az erős Istent, az Atyát keressük. Gyarlóságunk és bűneink tudatában a Megváltó, tehát a Fiú felé fordul tekintetünk. Nagy vállalkozások idején a kegyelemosztó Istent, a Szentlelket keressük inkább. Végleges megnyugvásunkat pedig mind a három személyhez való élő kapcsolatunk biztosítja. Ezért az Anyaszentegyház is a teljes Szentháromság oltalma alá állít életünk minden fordulópontján. Születésünkkor, miután fogadást tet-

tünk a Szentháromság szolgálatára, megkeresztel az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében. Az örökkévalóság küszöbén, mikor a lélek utolsó harcát vívja, így kérleli Istent: „Ha vétkezett is ez a lélek, nem tagadta meg, hanem hitte az Atyát, a Fiút és a Szentlelket.” Mindennapos imádságunkat keresztvetéssel, az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében kezdjük; az egyházi imádságok pedig így végződnek: „a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki Veled és a Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik, mindörökkön-örökké”. Zsolozsmáinkat, szentolvasó-imádságainkat is át meg átszövi a napközben is sűrűn ismételt hódolat a Szentháromság előtt: „Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön-örökké.”

Érezzük mindnyájan, hogy így igazán gazdag, így teljes a mi istendícséretünk. Igaza van annak az *egyszerű kofaasszonynak*, aki tehetsége szerint hozzá akart járulni a kis templom építéséhez, amelyet a lakóhelyéhez közel, kint a város szélén építettek. A vezetőség nagy ámulatára három százpengőst olvasott le az asztalra és azt mondta: „Közel vagyonk én már a sírhoz, nincs semmi kívánnivalóm, csak úgy adom ezt a kis pénzt a teljes Szentháromság dicséretére.” Hű kifejezője volt ez valóban a vágnak, ami ezt az áldott lelket a végtelen nagy Istennel szemben betöltötte, akit nagynak és fölségesnek a Szentháromságban ismert meg. Egész élete, amelynek most már alkonyán járt, szüntelen ismétlése volt a Szentháromság dicséretének. Milyen boldogan térünk mi is majd örök pihenőre, ha nem haláltusánkban hangzik majd el először, hanem csak folytatódik: „Áldassál Szentháromság, örökké egy valóság.”

Pünkösöd utáni II. vasárnapra

Három szép gondolatot rejt magában a mai szent evangélium. Mind a háromnak megvan a maga értékes tanulsága, amelyet mélyen a szívünkbe kell írunk. Egyik *Isten jósága*, amely az ő szolgálatát örömmel szánta és nem keserves robotnak; a másik *az ember felelete* erre a jóságra,

aki minden földi örömet előbbrevalónak tart az istenszolgálatnál; a harmadik pedig *az Isten végzése*, mellyel kizárja az első meghívottakat a mennyei lakoma öröméből és idegeneknek juttatja azt.

1. *Isten szolgálata békesség és öröm.* Tehát nem elviselhetetlen teher és kegyetlen robot. Hiszen Krisztus Urunk a királyi ember lakomájához hasonlítja, az ilyen lakomák napjai pedig örömnapi szoktak lenni. Aki az Isten szolgálatát vagy általában a lelki életet kibírhatatlan tehernek hiszi, az rendszerint annak csak az első fejezetére gondol. A kezdet valóban nem könnyű, mert önmegtagadást kíván. Hiszen maga Krisztus Urunk mondja: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét s úgy kövessen engem.” A bennünk ágaskodó szenvedélyeket le kell törni, fegyelembé kell szorítani, különben rabszolgává tesznek. Márpedig „csak a szabad ember lehet tökéletes” — mint a lelki élet egy nagy tanítómestere mondja; a rabszolgalelek szárnalmas figura, se tökéletes, se igazán boldog nem lehet soha. Ez a harc önmagunkkal csakugyan kemény és sokszor nehéz is, tehát önmagában nem öröm. De az eredménye, a végső győzelem önmagunk felett: kimondhatatlan boldogság. A Szentírás ezeket mondja róla: „Halljad fiam, és fogadd be az okos útmutatást és ne vesd meg tanácsomat! Illeszd nyakadat igájába, hajtsd alája válladat és hordozd; ne und meg gyepeljét! Minden erődből tarts ki utain . . . mert végül megnyugvást találsz benne és gyönyörűséggé válik számodra.” Aki nem próbálta, tényleg nem is sejtheti, mennyi tiszta öröme van az imádkozó léleknek; fogalma sem lehet róla, milyen boldogító, szent élmény egy-egy szentáldozás, melyben a bűneitől megtisztult lélek Istenével találkozik; milyen kimondhatatlan gyönyörűség egy-egy szép ünnep, amelynek középpontjában a templomban éppúgy, mint otthon a családi körben, a mindnyájunkat szerető Isten áll.

Ez a csodálatos boldogság ragyogott egy kötélgyári munkás szemében is, aki a férfiak lelkigyakorlata után közös szentáldozásról jött éppen haza, ahol a felesége és gyermekei már a terített asztal körül várták. Tekintetével körülsimogatta őket egyenkint. Kicsi fiát az ölébe vette és vissza-

mosolygott rá, amikor az a szemébe kacagott, aztán a szeretettől és örömtől mintegy megmámorosodva mondta: „Édes feleségem, de nagyon boldog vagyok!” Ez az, amiről a Szentírás azt mondja: „Próbáljátok meg és lássátok, milyen kedves az Úr azokhoz, akik Őt szeretik.”

2. *Sok ember válasza a meghívásra a merev és csökönyös visszautasítás.* Nem mondják meg kereken, mi az igazi oka annak, hogy nem kell nekik a királyi ember lakomája. Egyik azt mondja: „Majorot vettem, ki kell mennem, hogy megnézzem.” A major, a birtok az én világom. Ott a mennyországom. Másra nem érek rá, másra nincs igényem. A másik így mentegetődzik: „Őt iga ökröt vettem, megyek megpróbálni azokat.” A gazdagság, a munka: az érdekel, az foglal le engem. Abból élek, másra hogy érnék rá? Időm sincs, erőm se, kedvem se hozzá. A harmadiknak az asszony áll útjában: „Feleséget vettem, azért nem mehetek.” A család az én gondjaimnak, figyelmemnek, törekvéseimnek tárgya és célja. A családon kívül számomra nincs világ.

Úgy találják ma is, köztünk is sokan az emberek. Egyik a gazdaságába fúrja bele magát: se lát, se hall, nem érdekli más, csak a kézzelfogható eredmény, a haszon, az üzlet. Elfelejtí pedig a bibliai gazdag embert, akinek miután volt földje, majorja, gazdasága, imígyen szötte terveit: „Én lelkem, van sok javad, eltévedt sok esztendőre; nyugodjál, egyél, igyál, élvezd az életet. Az Isten pedig mondá neki: Esztelen! még az éjjel számonkérlek téled lelkedet, amiket tehát szereztél, kié lesznek?” Így jár, aki kincset gyűjt magának és nem gazdag az Istenben. A másik az „improbus labor”-ban, a kegyetlen munkában hajszolódik s attól nem ér rá gondolkozni és eszmélni. Nem jut eszébe a bölcs Salamon szava, aki így beszél a nagy iparkodásról: „Megútáltam minden igyekvésemet, mellyel olyan nagyon fáradoztam, mert mi haszna az embernek minden vesződségből, amellyel bajlódik a nap alatt.” Vagy Krisztus Urunk figyelmeztetése: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?” Kell az iparkodás, hiszen az Isten az embert munkára teremtette, de nem lélektelen munkára. Az Isten kegyelmével megáldott és megszentelt munka a boldogság

igazi forrása. A harmadikat a szerelme teszi vakká. Nem tud elképzelni másfajta boldogságot, mint amit szerelem és család kínálnak neki. Pedig Isten ezt sem azért adta, hogy miatta az égieket elfelejtjük. Sőt szentséggé tette a házasságot, hogy abban az Ő teremtető gondolatai és tervei valósuljanak s a család legyen az a földi közösség, ahol a mennyei Atya dicsősége felragyog.

Aki a mai szent evangéliumot figyelmesen meghallgatta vagy odahaza újra elolvassa, megérti belőle, mit kíván itt az Úr Jézus Krisztus. Nem azt, hogy dobjunk el magunktól mindenestül munkát, gazdaságot, feleséget, családot, hanem, hogy úgy éljünk benne és vele, hogy utunkban ne legyenek, mikor Istent szolgáljuk és az örök boldogságra törekszünk.

Nem is kell nagyműveltségű embernek lenni, magas iskolákat járni ahhoz, hogy ezt az egyszerű igazságot megértse az ember. Egy misszionárius feljegyzéseiből olvassuk, hogy egyszer, jóval a déli harangszó után bekopogtatott hozzá egy néger fiatalember azzal, hogy el szeretné végezni a húsvéti gyónást és áldozást. A páter vonakodott, de mikor hallotta, hogy ez az ember még ma nem evett, meggyóntatta és megáldoztatta. Utána mély áhítatba merülve hosszan imádkozott a derék ember, majd elmenőben ragyogó szemekkel mondta: „Atyám, olyan boldog vagyok! Ez a boldogság igazán megéri azt a háromnapos utat, amit érte tettem, meg hogy az alatt a három nap alatt nem kerestem.” Ez az egyszerű tudomány, a szentek tudománya az, amit ettől a jámbor lélektől a világ hatalmasai és bölcsői is megtanulhatnak s amit nekünk is meg kell tölle tanulnunk.

3. Az Isten végzése pedig a visszautasításra, hogy a királyi lakoma boldogságát elveszi a hivatalosaktól s olyanoknak adja, akik arra nem is számítottak. Méltán sértődik meg a királyi ember, mikor asztalt terített és szeretetét kínálja a meghívott vendégeknek, azok pedig hűvösen, gögősen visszautasítják.

Nem is felelhet másképp a visszautasításra, mint azzal, hogy végleg kirekeszti őket barátságából és szeretetéből s idegenek előtt nyitja meg házát és szívét. Senki nem mond-

hatja őt ezért kegyetlennek, hiszen csak azt cselekszi, amit azok a meghívottak esztelen göggyükben és rövidlátásukban saját maguk választottak. Aminthogy az ítéletkor, ha majd elhangzik a kemény szó: „távozzatok átkozottak az örök tűzre”, senki sem tehet szemrehányást másnak, mint saját magának. Isten ugyanis mindnyájunkat hív a mennyei lakomára. Szolgája, a felszentelt pap minduntalan hirdeti és hívogat az Úr Jézus szavával: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és terhelve vagytok, én majd megenyhítlek titeket!”

Istenem, de sokan hallatlanra veszik ezt a barátságos hívogatást! Nem kell nekik Isten, nem kell templom, oltár, áldozat, kegyelem! Milliók fordulnak el a boldogságnak ettől az igazi forrásától és futnak a világ csábító örömei után a nélkül, hogy valaha is békét és igazi boldogságot remélhetnének. Ezért szenved és boldogtalan nemcsak az egyes ember, hanem szinte az egész világ. És amíg a vén Európában milliók és milliók fordulnak el a mennyei lakomát kínáló Krisztustól, a „vad”-nak csúfolt népek sóvárgó lélekkel keresik. Mint az a hindu költő, aki így énekelt „Kiáltás Krisztushoz” című szép versében: „Nézz körül a földön, világmegváltó Krisztus és lásd, hogy a művelt népeknek nem kellesz. Fordulj felénk: mi várunk, mi kívánunk, mi szeretünk.” Mi ez más, mint elfogadása a hívó szónak és készséges elindulás a Krisztus-kínálta mennyei lakomára? Európa művelt és előkelő népei helyett a kicsinyek és gyengék figyelnek fel és sóvárognak a keresztény lelki élet után; valóban a sánták, vakok és bénák, az ügyefogyottak és együgyűek. Pedig a királyi ember azokat előbb hívta: milyen keserves lesz az eszmélésük, ha majd odaát is ki-maradnak az örök hajlékokból!

Pünkösöd utáni III. vasárnapra

A farizeusok árgus szemekkel figyelték Krisztus Urunk minden lépését. Szívesen ragadtak meg minden alkalmat, hogy belekössenek. Kapóra jött nekik az a tapasztalás, hogy nem taszította el magától még a közismert bűnösöket

sem. Szívesen foglalkozott velük, sőt meghívásukat is akár-hányszor elfogadta: leült az asztalukhoz és evett velük. Ebből kovácsolták a legújabb vádat, hogy „íme a vámosok és bűnösök barátja, elfogadja őket, eszik is velük”. Az első pillanatra tényleg meghökkentek még a jók is e vád hallatára, nyilván mert nem értették Krisztus Urunk szándékát. De Ő a most hallott két egyszerű példabeszédben megmagyarázta nekik, mi indítja az emberiség e szerencsétlenei felé.

1. *A lélek végtelen nagy értéke az, amit Krisztus Urunk annyira megbecsül és szeret még a bűnösökben is.* Ő, aki azt mondta magáról, hogy „Én és az Atya egy vagyunk”, jobban tudta mindenkinél, mi az ember, hogy „csak valamicskével kisebb az angyaloknál”, — mint a Szentírás mondja — mert hiszen van benne valami, ami Istenhez teszi hasonlónak. Amint tudjuk is a Bibliából, Isten így fejezte ki emberteremtő szándékát: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.” A lélek az, ami ezt az isteni hasonlatosságot alkotja. E miatt mondja szent elragadtatással a Zsoltáros: „Vos autem dii estis et filii excelsi omnes — ti pedig olyanfélék vagytok, mint az Isten: a magasságbeli gyermekei vagytok!”

Krisztus Urunk ezt az istengyermekeit, ezt az Isten képére teremtett lelket látja nemcsak a jókban, igazakban és szentekben, hanem a tékozló fiúkban, sőt az elvetemedt bűnösökben is. Bár szentségénél fogva utál és megvet minden bűnt, mégis szereti az embert. Félti örök sorsát és menteni szeretné benne a lelket, amelyet Isten nem pusztulásra, hanem örök boldogságra teremtett. Azért kérdezi Szent Pál apostol: „Tudjátok-e, milyen árat fizetett az Úr értetek?”

Igy már megértjük, hogy tud a jó pásztor elhagyni 99 igazat, hogy megmentse a századikat; miért olyan nagy öröm a megmentett lélek a mennyek országában, aminőnek Krisztus Urunk rajzolja a ma hallott szép példabeszédben. Így megértjük azt is, miért tudtak az Anyaszentegyház szentjei szinte elképzelhetetlenül nagy áldozatokat hozni egy-egy lélekért. Csak a nemrég szenttéavatott arsi plébánosra gondoljunk, akitől megkérdezték, hogy ha meghalna

és tudná, hogy rögtön a mennyországba jut; ha pedig tovább élne és munkálkodnék a lelkek megmentésén, örök üdvössége bizonytalanná válna, melyiket választaná? — azt felelte a világ legtermészetesebb hangján: „Azt hiszem, maradnék. Egész bizonyosan maradnék.” Így értjük meg Majella Szent Gellértet is, aki valamelyik apostoli útjában találkozott egy csavargóval. Beszélgetés közben a csavargó eldicsekedett a viselt dolgaival, bűnös kalandjaival. Gellért viszont elmondotta, hogy ő kincset keres az erdőnek egy meghatározott helyén, odatart éppen. Egy terebélyes fa alatt aztán megállt a Szent és így szólt a sötét gondolatokkal foglalkozó útitárshoz: „Helyben vagyunk. Térdelj csak le, barátom. Itt a kincs, de ne a földben, hanem önmagadban keresd.” A csavargó rábámult Gelléltre. Azt hitte, hogy csak tréfál vele. Gellért azonban előhúzott a köpenyege alól egy feszületet s azt mondta neki: „Nézz ide! Azokért az iszonyú bűnökért, amikből egy csomót nekem is elmondtal az úton, akasztófán kellett volna elpusztulnod, lelked pedig az örök kárhozatban gyötrődnek azóta. És látod, még élsz. Ha megtérsz, üdvözülni fogsz, mert az Isten Fia meghalt érted a keresztfán. Jobban szeretted, mint te magad, a saját lelkedet. Ez az a kincs, amit én keresek. Ime, benned is megtaláltam.” A csavargó hosszan elgondolkodott. Először olyanfélét érzett, mintha a Szent rászedte volna. Dühös indulatok gerjedeztek benne. Végül is győzött benne a jó: kiperdültek a könnyei, megragadta az eléje tartott feszületet és nagy alázattal megcsókolta.

2. *A szánakozó szeretet* a másik, ami miatt Krisztus Urunk nem utasítja el magától a vámosokat és a bűnösöket. Ő tudja legjobban, milyen gyarló és esendő az ember. Hiszen — ahogy a közmondás is tartja — még a legigazabb ember is hétszer botlik napjában. Ő az, aki mindnyájunkat int Szent Péter ajkával, amint az Anyaszentegyház esti imájában mindennap mondogatjuk is: „Józanok legyetek, testvérek, és vigyázzatok, mert az ellenség — vagyis a gonoszlélek — mint az ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen.” Ő figyelmeztet Szent Pál apostol szavaival: „Aki azt hiszi, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék.” Tudja a mi drága Mesterünk, hogy kísértések kör-

nyékeznek bennünket mindenfelől és bizony könnyen megtörténik, hogy léprevisznek. De azt is tudja, milyen keserűek a bűn gyümölcsei. A bűn mélységesen megalázza az embert, aki beleesett; megfosztja az élet apró örömeitől; nyugtalanná teszi, amely nyugtalanság a kétségbeesés örvényébe taszítja a bűnözőt; annak vége pedig nyomorult pusztulás a földön, akárcsak Júdásé és a többieké volt, a másvilágon pedig sötét kilátástalanság. A bűn tehát szörnyű szerencsétlenség. Valóban az egyetlen és igazi rossz, a bűnös pedig nagyon-nagyon szerencsétlen ember.

Ez a szeretet néha egészen csodálatosan ragyog fel egy-egy apostoli lélekben, mint a középkorban a kamalduli remetebarátok alapítójában, Szent Romualdiban is. Volt közöttük egy fiatalember, aki próbaidejét töltötte a barátok között. Rossz természetű, indulatos, gőgös, kötekedő ember volt, aki sehogy se tudott beleilleszkedni a szerzetesközöségbe. Minthogy hibáit fékezni és fegyelembé szorítani nem tudta, el kellett bocsátani. Kint a világban aztán elzüllött. A szent apátúr egyszer többedmagával a szomszéd kolostor felé tartott. Egy koldus kéregetett az útszélen. A szárnalmas külsejű, toprongyos alakban az egykori fiatal jelöltre ismert rá. Odament hozzá és a szemébe nézett. Az is megismerte rögtön. A Szent lehajolt hozzá, magához emelte, megölelte és megcsókolta, sőt ebédre is behívta a kolostorba. Kísérő társai ezen majdnem megbotránkoztak. Nem értették, hogy lehet ezt a háládatlan, lerongyolódott alakot így kitüntetni. Bár a jó barátok nem voltak lélekben olyan gonoszok, mint a farizeusok, de ez a csendes zúgolódásuk mégis hasonlított azokéhoz. Az apátúr szelíden intette őket: „Szeretni kell a bűnöst, nem elítélni: ha valami, hát csak a szeretet teremtheti újjá.” Úgy is lett. A szegény ember, aki a saját bőrén tapasztalta, milyen mérhetetlen szerencsétlenség a bűn és milyen keserűek annak a gyümölcsei, szívéből megtért. Ha barát nem is lett belőle, mint a kolostor hűséges szolgálója halt meg szent halállal.

Ez a szánakozó szeretet nem születik együtt az emberrel. Forrása az Úr Jézus Krisztusnak, a jó Pásztornak áldott Szíve. A szent apátúr is onnan merítette. Kimeríthetetlen forrás az mindenki számára. Boldog, aki rátalál,

merít belőle és él vele. Szent János evangélista e szavakkal bátorít rá: „Szerette övéit, akik e világban valának, mindvégig szerette őket.”

Pünkösöd utáni IV. vasárnapra

A csodálatos halfogás jelene és főként Krisztus Urunknak az az ígérete, hogy Péter ezentúl már embereket fog halászni, figyelmünket arra a hatalomra irányítja, amelyet az egyházirend szentségében adott nekik és utódjaiknak. Isten és a lelkek szolgálata ugyanis nem olyan, mint a többi szolgálat, amelybe akárki beállhat. Oda csak Isten hívása alapján mehet valaki. Miután az isteni igazságok tudományos megismerése révén alaposan felkészült, külön szentségre van szüksége, amely neki Istentől eredő hatalmat ad és kegyelmet a szent hivatás gyakorlására. Ezt a szentséget ígéri Krisztus Urunk Péternek a halfogás után. Ez az esemény arra kell hogy indítson, hogy erről a nagy szentségről elmélkedjünk.

1. *Az egyházirend valóban szentség, melyet Krisztus Urunk rendelt.* Aki buzgón olvassa a Szentírást, az előtt ez egészen világos és szinte magától értelődő. Hiszen Krisztus Urunk nagyszámú követői közül apostolokat választott s azokkal szorosabb kapcsolatot tartott fenn, mint a többiekkel. Külön is oktatta, fokozatosan előkészítette őket szent hivatásuk gyakorlására. Azután hatalmat adott nekik „oldani és kötni”, vagyis a rájuk bízandó hívek lelki ügyeit teljes hatalommal intézni. E szavakkal, hogy „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, felhatalmazta őket a kenyér és bor átváltoztatására, vagyis a szentmiseáldozat bemutatására. Megbízta őket tanításának terjesztésével: „elmenvén tanítsatok minden népeket”. Hatalmat adott nekik a keresztre: „megkeresztelvé őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében”. Mennybemenetele előtt rájuk ruházta a bűnbocsátó hatalmat is: „Vegyétek a Szentlelket: akinek megbocsátjátok bűneiket, meg lesznek bocsátva, akinek pedig megtartjátok, meg lesznek tartva.” Végül pünkösöd napján a Szentlélek teljességét adta rájuk. De azt is

megtalálja a bibliaolvasó a Szentírásban, hogy az apostolok, akiket Krisztus Urunk a maga teljes hatalmával küldött ki a világba, ezt a tőle kapott hatalmat úgy adták tovább másoknak, hogy rájuk tették kezüket. Hogy pedig ez a kézrátétel csakugyan lelki hatalmat és kegyelmet közlő szentség volt, azt világosan megmondja Szent Pál apostol, amikor így ír Timóteusnak: „Intelek, hogy gerjeszd fel az Isten malasztját, mely benned vagyon az én kezemnek rádtétele által.”

Hogy ez a szentség milyen szükséges, arra talán nem is kell szót vesztegetni. Hiszen a józan eszünk is belátja, hogy ha vannak szentségek, akkor azok kiszolgáltatóinak is szentségi rendben kell lenniök, mert hogy volnának másképp méltók isteni kegyelmeket továbbítani az emberekhez? Aztán az is világos, hogy a pap minden ténykedésében Istent képviseli az emberek előtt, tehát szükséges, hogy nem csupán emberi kiválóság, hanem a szentségben nyert isteni felhatalmazás alapján tegye azt. És ha Krisztus Urunk látható Egyházat akart, akarnia kellett látható vezetőket is, akik ugyan a maguk elhatározásából követik az isteni hivatást, de a tanításra, szentmiseáldozat bemutatására és a szentségek kiszolgáltatására Istentől magától kapják a felhatalmazást és megbízást.

2. Az egyházirend szentségének ebből a természetéből következik, hogy *papnak lenni nem közönséges dolog*. Nem olyan hivatal vagy állás a papság, mint a világi hivatalok. Oda elég a tudomány és rátermettség; ide kell mind a kettő, de a mellett még Istentől eredő hatalom is, amit az egyházirend szentségében kap meg a pap, vagyis akkor, amikor pappá szentelik. Az egyházirend szentségének ebből a lényegéből következik, hogy

a) *a papság a legnagyobb méltóság a földön*, amint Antióchiai Szent Ignác tanítja. Úgy mondja Szent Bernát is, hogy ez a hatalom fölülmúlja a királyok és császárok, sőt még az angyalok méltóságát is, mert míg a királyok csak a földi sorsát intézik az embereknek, a papok hatalma a lélekre és a lélek sorsára is kiterjed. A pap ugyanis Isten teljes hatalmú megbízottja, akire Krisztus Urunk egész tekintélyét ráruházta. Hiszen a papnak is szól, amit az apos-

toloknak mondott: „Aki titeket hallgat, engem hallgat; aki titeket megvet, engem vet meg.”

Csak természetes tehát, hogy a papot nem emberi tulajdonságai, hanem e miatt az Istentől kapott méltóság miatt tisztelet illeti. Assisi Szent Ferenc úgy nyilatkozott, hogy ha égből szállott angyallal találkozónék, meg egy pappal egyszerre, először a papot köszöntené, mert olyan méltósága van, aminő az angyaloknak sincs. A világverő Nagy Sándorról olvassuk a történelemben, hogy amikor Jeruzsálem kapuihoz érkezett győzelmes seregével, kijött eléje a város főpapja papságának kíséretében és kegyelmet kért tőle. Sándor leszállt a lováról, letérdelt előtte és úgy jelentette ki, hogy teljesíti kérését. Egyik hadvezére ezen nagyon elcsodálkozott. Sándor azonban így nyugtatta meg: „Hódolatom nem a főpapnak, hanem Istennek szólt, akiknek ő csak szolgálja.”

b) *Roppant teher és felelősség is jár az egyházirend szentségével, nemcsak magas méltóság.* A papoknak ugyanis egykor számot kell adniok a gondjaikra bízott lelkekről, mint ahogy már az ószövetségi Szentírás is megállapítja. A lelkeknek pedig sok az ellenségük. Néha ezt az ellenséget önmagában hordja az ember szenvedélyei és ösztönei alakjában. Mindenki saját tapasztalásaiból tudja, mennyire nem könnyű harcot vívni önmagunkkal; mennyire nem könnyű igaznak, jónak, becsületesnek és istenfélőnek lenni. Ezt a harcot a pap irányítja: ahogy a hadvezér felelős a harc kimeneteléért, ilyen felelősség terheli a papot is hiveinek lelki harcában. Máskor kívülről tör az ellenség a lélek ellen. „Támadnak hamis krisztusok és hamis próféták, akik — ha lehet — tévedésbe ejtik még az igazakat is” — így mondja már jóelőre Krisztus Urunk. Egyre-másra jelentkeznek újabb és újabb „eszmék”, amelyek világmegváltást ígérnek. Minden nyomorúság megszűnését s földi paradicsomot helyeznek kilátásba, de cserébe ezért a kába reménységért a lelket kívánják. Sokszor az ilyen eszmék mögött anyagi erő, sőt fegyveres hatalom is áll: úgy tetszik, mintha jó volna annak, aki oda csatlakozott, a Krisztushoz hű ember pedig hűségének kárát vallaná. A pap a léleknek ezekkel az ellenségeivel is szemben áll. Nincs velük szemben sem

földi hatalma, sem fegyvere, csak az igének és kegyelemnek ereje. Ebben az egyenlőtlen harcban is felelős, és az igazlelkű pap mindig hisz is az igazság és kegyelem végső győzelmében. Ezért mondja Aranyszájú Szent János abban a szentbeszédében, amelyet felszentelése után mondott: „Mostantól kezdve sok ezreknek imádságára van szükségem, hogy az ítélet napján külső sötétségre ne jussak.”

Amikor a pap a szent hivatásával járó terhet és felelősséget vállalja, ő is arra számít, amire Aranyszájú Szent János támaszkodott: híveinek buzgó imádságára. Szinte lehetetlen meghatódás nélkül nem olvasni azt a levelet, amit egy egyszerű falusi öregasszony írt az unokájának, aki pap lett és elfoglalta első kápláni állomását. Megírta onnan, hogy már körülnézett s bizony a csekélyszámú jó hívő mellett nagyon sok bizalmatlansággal, sőt ellenséges indulattal kell megküzdenie. Nagy dologidő volt még akkor, az őszi termés betakarításán fáradozott az egész család. Csak a nagyanyó volt otthon. Mindnyájuk nevében ő válaszolt a levélre. Így fejezte be: „Ne félj fiam, csak küszködj azokkal a lelkekkel, itthon majd szép csöndesen imádkozik érted — nagyanyád.”

Ha azt akarjuk, drága jó testvéreim, hogy a lelkek világában is és most is megismétlődjék a csodás halfogás, kísérjük imádságunkkal papjaink munkáját, és pedig ne csak olykor-olykor, hanem minden áldott nap. És segítsünk is nekik ott, ahol tehetjük. Egyik-másik lelket könnyebb elérni nekünk, akik velük és köztük élünk, mint őnekik. Okos szavunkkal vagy — ha kell — tekintélyünkkel adjuk a kezére, vigyük közelebb azt a lelket a kegyelem forrásaihoz: ő majd megnyitja számukra azt a forrást. Így gyarapszik, így terjed majd köztünk az Isten országa.

Pünkösöd utáni V. vasárnapra

A mai szent evangéliumban az egyetértés, a testvéri szeretet és kölcsönös jóindulat nagy gondolatát hangsúlyozza Krisztus Urunk mint a testvéri közösség és a békés együttélés nélkülözhetetlen alapját. Azt, amit a szentleckében

így hallottunk Szent Péter apostol ajkairól: „Atyámfiak, legyetek mindnyájan egyetértők, az atyaság szeretői, nem fizetvén rosszal a rosszért, sem szidalommal szidalomért, hanem inkább áldást mondván, mert arra vagytok hivatva, hogy az áldást örökségül bírjátok.” A kölcsönös békességet Krisztus Urunk olyan fontosnak ítéli, ami nélkül az áldozatunk sem lehet kedves az Isten előtt. Azért mondja: „Ha ajándékokat az oltárra viszed és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije, hagyd ott ajándékokat az oltár előtt és menj előbb megbékélni atyádfiával, aztán eljövén, ajánld fel ajándékokat.” Ahhoz, hogy az ember a békességet szeresse és szeretettel ápolja, ha pedig veszendőbe ment, mindenáron helyreállítani igyekezzék, legelőször is arról kell mélyen meggyőződnie, hogy

1. *a harag veszedelmes és kártékony szenvedély*, amely testet-lelket ront. Megbontja az ember lelki egyensúlyát; minden irányban bajt szerez; már itt a földön pokollá teszi az életet, a másvilágon pedig kárhozátba dönti a haragvót. Nazianzi Szent Gergely így ír erről a szenvedélyről: „Ha az embert megszállja a harag, erősebb és sebesebb lesz a szívverése; egész teste reszket; arca ég; szeme dühtől szikrázik; nyelve akadozik és szája kiabál.” „A haragos — mondja másutt — hasonlít a mézhez, amely azonnal forr, mihelyt vizet öntenek rá, azután pedig szétmállik.”

Pedig ez még csak a testi baj. A haragvó azonban valósággal eszét veszti s egyik meggondolatlanságot a másik után csinálja vak dühében. Rendszerint igazságtalanságra ragadtatja magát. Azokat is bántja, akik neki semmit sem ártottak s akiket tulajdonképpen szeret. Azért mondja Szent Bonaventura, hogy a „dühös ember rosszabb a vadállatnál, mert pl. az oroszán vadsága megszűnik, ha egy másik oroszánnal találkozik; a legragadozóbb madarak sem falják fel egymást, csak a haragban dühöngő emberek esnek neki a legvadabbul egymásnak.” Természetes, hogy az ilyen ember elől kitérnek az emberek; senki sem barátkozik vele szívesen. Hiszen a Szentírás is azt mondja a Példabeszédek könyvében: „Ne légy barátja haragos embernek és ne járj dühös férfiúval.”

A haragot tehát komoly keresztény ember igen nagy veszedelemnek tartja. Vigyáz, hogy a maga részéről okot ne szolgáltatson rá; ha pedig mégis beleesett, szótfogad Szent Pál apostolnak, ki azt mondja: „Haragudván ne vétkeztek; ne szálljon le a nap a ti haragotok fölött.” Vagyis mire a nap lenyugszik, feltétlenül teremtetek békét. Vegyük ezt az utasítást olyan komolyan, mint Alamizsnás Szent János, akire egyszer valamiért megharagudott a helytartó. Estefelé átküldte hozzá az inasát ezzel az egyszerű üzenettel: „Helytartó úr, nemsokára lenyugszik a nap!”

2. A haragnak legjobb ellenszere és a békességnek úgyszólván egyetlen biztos eszközlője az a másik meggyőződés, hogy a *megbocsátás keresztény kötelesség*. Az a lélek, amelyik atyjafiának megbocsátani nem hajlandó, nem érezheti magát Isten gyermekének, akit számtalan helyen a békesség Istenének mond a Szentírás. A megátalkodott haragvónak az ajkán hazugsággá válik a mindennapi imádság is, melyre Krisztus Urunk így tanított: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek!” Hiszen valóságos káromkodás ezt mondani, ha nincs meg bennünk az őszinte szándék megbocsátani azoknak, akik a nap folyamán vagy bármikor máskor megbántottak.

De nem lehet Krisztus hűséges követője sem, aki a megbocsátást nem érzi kötelességének. Hiszen Krisztus Urunk egész élete maga volt a folytonos megbocsátás. Azért halt meg a keresztfán, hogy mindnyájunknak megszerezze az Atya bocsánatát. De nyilvános működése alatt is legszebb példáját adta az irgalmas és megbocsátó szeretetnek. Elnézte az apostolok számtalan gyengeségét; nem bosszulta meg a farizeusok és írástudók szándékos sértéseit; megbocsátott a bűnbánó Magdolnának, a tagadó Péternek, a hitetlenkedő Tamásnak; megfeszítőiért pedig így imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek!”

Az Úr Jézus hűséges követői azóta is századokon keresztül a legkomolyabb keresztény kötelességnek ismerték a megbocsátást, és azt a kereszténység egyik ismertetőjelének tartották. Istenes Szent Jánosról, az ispotályos barátok —

vagy mai nevükön: irgalmasok — alapítójáról olvassuk, hogy egyszer a spanyolországi Granadában abban a városrészben járt, ahol nagyon sok hitetlen lakott. Szívesen elegyedett velük szóba, hogy meggyőzze és Krisztushoz térítse őket. A legtöbbször nemcsak hogy nem fogadták szívesen, de szidták, csúfolták, gyalázták, sőt akárhányszor bántalmazták is. Egy ilyen alkalommal azt kérdezte tőle az egyik: „Miért nem csinál a te Krisztusod most is csodákat, mint régen?” „Csinál most is — mondta nyugodtan a Szent — csak nem veszitek észre. Hogy a gyalázkodóknak nem rohantam neki és vak dühtől elragadtatva nem cselekedtem valami olyat, ami méltatlan egy keresztény emberhez: az is valóságos csoda, mert emberi természetem szerint bizonyosan azt cselekedtem volna. Nem tettem, mert úgy kívánja Krisztus, hogy megbocsássunk szívből bántalmazóinknak.” Ó, ha minden keresztény katolikus magyar így a szívébe írná a megbocsátás törvényét, mennyivel szebb lenne a magyar élet!

3. *Nagylelkűség kell a megbocsátáshoz*, ha az egymás-közi békét biztosítani akarjuk. Az önző ember nem tud megbocsátani. Az nem tud kiemelkedni az ószövetségi törvény szelleméből, amelyet Isten csak az akkori emberek szíve keménysége miatt túrt meg s amely úgy szólt, hogy „szemet szemért, fogat fogért”. Vagyis ami kárt az egyik okozott a másiknak akár szavával, akár cselekedetével, azt tehette a másik is az egyiknek. Krisztus Urunk azonban nem így mondta a hegyen, hanem imígyen szólott: „Én pedig mondom nektek: szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnek; imádkozzatok üldözőitekért és rágalmazóitokért, hogy fiaii lehessetek Atyátoknak, ki a mennyekben vagyon.” Ehhez két dolog szükséges: az egyik a győzelmes lélek, amely le tudja magában győzni a harag indulatát, a másik pedig a nagylelkűség, amely fátyolt tud borítani a multra és el tudja felejtetni a rajta esett sérelmet, akármilyen nagy és akármilyen méltatlan volt is az.

Ezt a nagylelkűséget a szentekben is minduntalan megcsodáljuk, annál inkább azokban, akik nem emelkedtek a szentek magasságába, hanem olyan tagjai voltak a küzdő Egyháznak, mint akár jómagunk. Ilyennek mutatja be a történelem XVI. Lajos francia király szerencsétlen fiát, akit

egy forradalmár cipész kezeibe adtak. Azt se tudta a kegyetlen ember, hogyan kínozza, gyötörje az ártatlant, csupán azért, mert királyi vérből származott. A fiú azonban békével tűrt minden bántalmazást és megaláztatást. Egyszer jókedvében azt kérdezte tőle a mester: „Mit csinálnál velem, ha valaha mégis király lenne belőled?” A fiú szelíden azt válaszolta: „Megbocsátanék.”

Ez az a nagylelkűség, amely az esküdt ellenségben, a gyűlölködőben és a bántalmazóban is a testvért látja, akit szeretni kell és akinek meg kell bocsátani, mert nem tudja, hogy mit cselekszik, amint Krisztus Urunk megfeszítői sem tudták. Ezért a nagylelkű szeretetért imádkozzunk ma, drága testvéreim, mert békesség kell az agyongyötört világnak, amelyet — amint Krisztus Urunk mondta — ez a világ meg nem adhat nekünk, hanem egyedül csak Ő, aki a világ békességéért adta oda életét. Mondjuk hát alázatos hittel a szentmise szövegét: „Isten báránya, ki elveszed a világ bűneit, adj nekünk békét!”

Pünkösd utáni VI. vasárnapra.

A mai szent evangélium Krisztus Urunk nagy szeretetét mutatja be nekünk a csodálatos kenyérszaporítás történetében. Nagy tömegnek beszélt akkor is. Volt közöttük mindenféle ember. Volt meglett férfi, aki a mindennapos élet robotjából jött oda. Volt szegény asszony gyermekkel a karján, aki a házi tűzhelyet hagyta el, hogy meghallgassa Krisztus tanítását. Volt öreg, aki már belefáradt az élet küzdelmeibe. Volt fiatal, aki még maga előtt látja az életet és a legszebb reményekkel tekint elé. Egyszerű emberek, szegények és igénytelenek, akik az igazságért tódultak az Úr Jézus után, amelyet annyi gyönyörűséggel hallgattak, hogy nem győztek betelni vele. Amde nemcsak a lélek szomjúhozza az igét: a testnek is kell táplálék, az meg egyiküknek sem volt. Krisztus Urunk látta az arcukon, kiolvasta a szemükből, hogy fáradtak és éhesek. Azért mondta az apostoloknak: „Szánom a sereget, mert íme, már harmadnapja vannak velem és nincs mit enniök. Ha étlen bocsátom őket haza,

elfogyatkoznak az úton, mert némelyek messziről jöttek." De nem elégedett meg a pusztá szánakozással: csodálatosan megszorítja a hét kenyeret, hogy mindnyájan jóllakjanak és erőre kapva, kibírják a hosszú út terhét és viszontagságait. Mintegy beharangozása volt ez a kenyérosztás az Oltáriszentség szerzésének. Előképe annak a másik kenyérnek, amelyből ezrek és ezrek, milliók és milliók esznek és mégsem fogy el. Milliók kapnak erőre és életre, hogy bírják az életút viszontagságait és össze ne törjenek az élet terhei alatt. Elmélkedjünk ma erről a csodálatos kenyérről, hogy a mi szívünk is beteljék hálával Krisztus Urunk fogyhatatlan jósága iránt, akárcsak azoké az egyszerű embereké, akik a pusztában ettek a csodálatosan megszorított kenyérből.

1. *Krisztus Urunk valószínűleg jelen van az Oltáriszentségben*, testével és lelkével, istenségével és emberségével — amint a katekizmusban tanultuk. Krisztus Urunk ezt olyan világosan megmondta az utolsó vacsorán, hogy nem is támadhat abban kétség, aki a Szentírást olvassa. Kezébe vette ugyanis a kenyeret, megáldotta, tanítványainak adta és azt mondta: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem.” Vagyis ez, amit most a kezemben tartok, nem kenyér többé, hanem „az én testem”. Nem azt mondja, hogy ez csak jelképe az én testemnek. Azt se mondja, hogy amikor ezt magatokhoz veszitek, gondolatok az én testemre vagy én-rám. Egyszerűen és világosan azt mondja: „ez az én testem. Hogy pedig ne csak az apostoloknak legyen meg a gyönyörűsége, hogy magukhoz vehetik és élvezhetik az Úr szent testét, azt mondja nekik tovább: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Vagyis cselekedjétek azt, amit én tettem: változtassátok át ti is a kenyeret és a bort az én testemmé és véremmé. Az apostolok meg is felelték ennek a parancsoknak. Azt olvassuk róluk és az első hívekről, hogy „egyek valának a kenyérszegés közösségében”. De nemcsak ők és az első hívők, hanem utódaik is századokon keresztül, egészen a mai napig.

Akadnak boldogtalan hitújítók, akik idők folyamán megtagadták az Oltáriszentségben való hitet. De ezt nem azért tették, mintha meggyőződtek volna róla, hogy Krisztus Urunk nincs benne vagy nincs egészen benne az Oltári-

szentségben, hanem inkább azért, mert nagyon is benne tudták, de félték tőle. Hogy is ne félne az a lélek, aki magát bűnben érzi, mikor tudja Szent Pál apostol intését a Szentírásban: „Azért vizsgálja meg magát az ember és úgy egyék ezen kenyérből, különben ítéletet eszik és iszik magának.”

2. *Miért van jelen Krisztus Urunk az Oltáriszentségben?* Ez a másik kérdés. Feleletet rá a legokosabb könyvben, a kis katekizmusban találunk. Az pedig azt mondja, hogy mindenekelőtt azért, hogy

a) *lelkünk tápláléka legyen.* Hogy a testnek szüksége van táplálékra, különben elerőtlenedik, elsenyved és pusztulásnak indul, azt nem kell bizonygatni. De így vagyunk a lélekkel is. Táplálék nélkül annak sincs ereje. Az is senyved, sínylődik s nem tudja megvalósítani azt, amit az Isten vár tőle, hiszen azért teremtette: a szép és boldog életet. Azért mondja az Úr Jézus már akkor, amikor még csak ígéri az Oltáriszentséget: „Az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete vagyon . . .” És „ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem lesz élet tibennetek”. Az emberi jószág, jóindulat, Isten- és emberszeretet a boldogság igazi forrása. Amde a magunk erejéből nem tudunk jók, jóindulatúak, Isten- és emberszeretők lenni, mert természetünk az eredeti bűn következtében legyengült, megromlott. Ennek a gyengeségnek orvossága, a szükséges erőnek forrása az Oltáriszentség.

Tudta ezt nagyon jól az újkor egyik legjobb nevelője: Don Bosco. Azért a nevelő munka középpontjába a kápolnát s benne az Oltáriszentséget állította. A sok nyugtalan, rakoncátlan és tömérdek rossz hajlandósággal küszködő inasgyereket az Oltáriszentség szeretetére, imáadására és gyakori szentáldozásra szoktatta. Intézetét meglátogatta egyszer egy előkelő angol úr. Feltűnt neki az általános rend, a ragyogó tisztaság és a fegyelem. „Mondja csak, — kérdezte Don Boscót — hogy tud ön ilyen pompás fegyelmet tartani ennyi eleven és nyugtalan fiú között? Szeretném tudni a titkát.” „A titok nagyon egyszerű, — felelte mosolyogva a Szent — a kápolnában őrizzük. Az Oltáriszentség az, ame-

lyet ezek a fiúk mindennap magukhoz vesznek. Mindnyájan hisznek a köztünk élő Krisztusban, aki táplálja, erősíti s folyton szelídíti őket." Mivelünk is ez történik, valahányszor áldozunk. Ezért sürgeti az Anyaszentegyház — különösen a boldogemlékű X. Pius pápa óta — a gyakori szentáldozást.

b) *Másik célja Krisztus Urunk jelenlétének az Oltáriszentségben, hogy állandóan közöttünk legyen.* Hiszen azt ígérte, hogy „veletek maradok mindennap a világ végezetéig". Ezt az ígérését az Oltáriszentségben valósítja . . . Itt van hozzánk legközelebb, itt találjuk meg legkönnyebben. Ha valahonnan, hát az Oltáriszentségből szól felénk legbiztatóbban az Ő hívása: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és terhelték vagytok, én majd megnyitílek titeket." Meg is értették ezt a hívást Krisztus követői minden korban. Nemcsak a szentek, akiknek legtöbbje hosszú órákat, sőt sokszor egész éjszakákat el tudott tölteni az Oltáriszentség előtt, hanem a többi, minden rendű-rangú hívek is, akik az Oltáriszentségben köztünk élő Krisztus előtt öntöttek ki szívük minden nagy érzését.

Aki így megszokta és megszerette a szentséglátogatást, az nem is tudja többé nélkülözni. Állandó nyugtalanságot, sőt szívfájdalmat érez, ha nem juthat hozzá. Mint a kis Boldog Ágnes, IV. Lajos bajor király leánya, akit egyszer tengerpartra küldtek gyógyulni az orvosok. Amint megérkezett, első dolga volt megkeresni az ottani templomot. De mélyen elszomorodott, amikor zárva találta. Első imádságát ott a templom küszöbén mondta el. Azért könyörgött, hogy ha már van templom, de nincs benne Oltáriszentség, mert ott csak nagyritkán miséznek, irányítson oda az Úr Jézus valakit. Hiszen papjai között is lehet beteges ember, akinek a tengerparton kell a gyógyulást keresnie. A szentségi Jézus után vágyódó lélek imádsága meghallgatásra talált. Nemsokára megjelent egy kedves öreg szerzetes, akit szintén üdülni küldtek oda az orvosok. Másnap már volt szentmise a kis templomban, mise után pedig újra kigyulladt a kis mécses az oltár előtt.

Most már nemcsak reggel, délután is mindennap megjelent a hűség kis lélek Úra és Mestere előtt. Mikor menni

készült, a küszöbről még egyszer visszafordult s egy búcsúpillantást vetett az oltár felé. Egy alkalommal így sóhajtott fel: „Örökmécses kicsi lángocskája, de irigyellek! Amíg engem hazaparancsolnak, te állandóan itt maradhatsz. Fényed, ez a szeretetláng, itt loboghat az Úr előtt, míg csak egészen ki nem alszik.”

Nem ő az egyetlen, aki ilyen meleg szeretettel kereste az Oltáriszentségben köztünk élő Jézust. Végeláthatatlan a sora azoknak, akik mind a mai napig oda járnak, oda viszik szívük édes vagy keserű terhét a szentségi Jézus elé. A katolikus templomok egész nap nyitva vannak. Az út az oltár felé egyenes. Mindnyájunknak szól a hívogató szó: „Jöjjetek hozzám mindnyájan! . . .” Hívó keresztény nem is felelhet rá másként, mint hogy hallgat a hívó szóra és a szentáldozásban minél gyakrabban magához veszi, az oltár előtt pedig, ahányszor csak teheti, szeretettel látogatja. Majd tapasztalni fogja, milyen jó annak, aki a szentségi Jézus közelében otthon érzi magát.

Pünkösöd utáni VII. vasárnapra

Krisztus Urunk azért jött a világra, hogy bűneinktől megszabadítson és újra Isten gyermekeivé tegyen bennünket. Aztán pedig, hogy megtanítsa, mit kell hinnünk és cselekednünk, hogy itt a földön szép és boldog életet éljünk, a másvilágon pedig örök üdvösségre jussunk. Amint Isten az ószövetségben szentéletű embereket, prófétákat választott ki, hogy akarát meghirdessék a világnak, Krisztus Urunk is talált munkatársakat, akikre ráruházta mennyei Atyjától kapott hatalmát. Azt mondta nekik: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket; elmenvén tanítsatok minden népeket . . .” Látja ebből minden értelmes ember, hogy isteni ígét nem hirdethet akárki. Nem nevezheti ki magát senki prófétának vagy apostolnak. Nem taníthat nyilvánosan senki vallási igazságokat, csak akinek erre — úgy, mint az apostoloknak — isteni megbízása van, aki a hirdetett tanításért magának az Istennek felelős. Ámde a gonoszlelék is megtalálja a maga segítőitársait. Azok is ta-

nitanak úton-útfélen. Igazságnak mondják azt, amit hirdetnek, de mindig az ellenkezőjét mondják annak, amit Krisztus Urunk és az apostolok hirdettek és amit azóta is, mind a mai napig az Anyaszentegyház hirdet nekünk. Az egymással ellenkező tanítások között könnyű megzavarodni. Maga Krisztus Urunk is megmondotta, hogy „támadnak hamis Krisztusok és hamis próféták és — ha lehet — tévedésbe ejtik még az igazakat is”. Ezért látta szükségét, hogy óvja tanítványait és későbbi híveit is a hamis prófétáktól.

1. *Vannak ma is hamis próféták, akik új hitet hirdetnek.* Úgy van, ahogy egy szentatya mondja: „Isten minden században küld egy-egy gonosz szellemet, hogy megpróbálja a világot.” Régen eretnekeknek hívták őket. Ezek nem az egész keresztény tanítást, hanem csak egy-egy igazságot vettek tagadóra. A későbbiek már mindig többet. Az újabbkori hamis próféták már Krisztus Urunk egész tanítását tagadásba veszik, sőt magát a fölséges Istent is támadják. Annyira, hogy Istennek még a nevét is ki akarják irtani az emberek szívéből. Az újkori eretnekek az egész kereszténységet át akarják alakítani, ahogy a boldogemlékű fehérvári püspök megmondta: „Világot akarnak Isten nélkül; Krisztust csodák nélkül; evangéliumot Egyház nélkül; Egyházat pápa nélkül; embert lélek nélkül; lelket halhatatlanság nélkül.” Mindezt gyönyörű szavakba foglalják. Úgy hirdetik, hogy megtisztítják az evangéliumot és felszabadítják az embert. Tulajdonképpen pedig csak az ember szenvedé-lyeit szabadítják fel, amelyeknek pusztító munkája aztán milliókat dönt nyomorúságba és gyalázatba.

Manapság is jelentkeznek úgynevezett „próféták”, akik megint új hitet hirdetnek. Mindenütt másfélét. Egyszer baptistának, máskor Jehova tanújának; egyszer szombatosnak, máskor meg nazarénusnak mondják vagy éppen „az üdv hadseregének” tartják magukat. Célja mindegyiknek egy: éket verni a jámbor hívők és a papjuk közé, mert hiszen ők is jól tudják azt, ami írva van: „Megverem a pásztort s elszélednek a nyáj juhai.” A Szentírást forgatják ők is, de mást magyaráznak ki belőle, mint amit Krisztus Urunk hirdetett. És sok szegény hívőnek eszébe se jut, hogy megkérdezze, honnan jöttek, ki küldte őket, ki bizta meg a

tanítással, kinek felelősek? Nem minden jöttment embernek mondta Krisztus Urunk, hanem az apostoloknak és az ő utódaiknak: „Aki titeket hallgat, engem hallgat; aki titeket megvet, engem vet meg; aki pedig engem vet meg, azt veti meg, aki engem küldött.” Csak azt látják szegények, hogy biblia van a kezükben; csak jámborkodó szavaikat hallják, de mélyebbre nem látnak. Olvassuk az ujságban, hogy egyre-másra csuknak be ilyen hamis prófétákat, mert igehirdetés címén felforgatásra, a törvényes hatalommal szemben való lázadásra és engedetlenségre lázítják szerencsétlen hallgatóikat, sőt — amint nem nagyon rég szintén az ujságokban olvastuk — olyanok is álltak közülük bíró előtt, akik valami leromlott nőszemélyen vesztek össze.

Érdemük szerint bánt el az ilyen „igehirdetőkkal” egy talpraesett falusi magyar. Mikor megjelentek nagy zenebonával a faluban és bejelentették, hogy prédikálni fognak és oktatást is tartanak majd az érdeklődőknek, odafurakodott hozzájuk és hangos szóval megkérdezte: „Ki bizta meg kelmeteket, hogy hitet hirdessenek? Mi is olvassuk az evangéliumot. Abból tudjuk, hogy az Úr Krisztus az apostoloknak és az ő utódaiknak mondta, hogy aki titeket hallgat, engem hallgat. Mivel igazolják, hogy maguk is az apostolok utódai?” Persze, semmivel sem igazolták. A falu csúfjára, megszegyenülve hallgattak.

2. *Van manapság egy másik fajta hamis próféta is: az agitátor.* Ez már nem is egy-egy igazságot tagad Krisztus Urunk tanításából, hanem az egészet. Nemcsak az Úr Jézus Krisztusnak és az Ő Egyházának, hanem a teljes Szentháromságnak és mindennek ellensége, ami Istentől ered. Természetes, hogy nem mondja ki egyszerre ilyen nyíltan. Ez a farkas is báránybőrbe bújik. Először gyönyörű szépeket mond és főképp nagyokat ígér. Rendszerint az egyszerű embereket környékezi, akiknek a tudományból csak kevés jutott, mert hiszen már gyermekkorukban munkába szőlította őket az élet. Tudományt és felvilágosodást hirdet nekik; szabadságot és egyenlőséget ígér. Ehhez azonban — úgy magyarázza — el kell kergetni a felsőbbiséget, le kell rombolni a tekintélyt és új rendet kell a régi helyébe állítani. Ez az új rend majd olyan csodálatos boldogságot teremt itt a föl-

dön, hogy az tökéletesen elég lesz az embernek: a más-világra nem lesz szüksége. Bolondság is — így fűzi tovább a szót — lélekben és túlvilágban hinni: itt kell magunknak mennyországot teremteni.

Ugye, milyen szépen hangzik? Milyen kívánatos szó ez a szegény ember fülének? Könnyen hihette is, amíg a valóságban ki nem próbálódott ez az újfajta evangélium. Csakhogy jött aztán egy forradalom nálunk is, amikor csakugyan kezükbe került a hatalom. Mindazt megcsinálhatták volna, amit ígértek. Jött ilyen forradalom messze Keleten is: ott is megadódott az alkalom, hogy kipróbálják az új tanítást. De mit mutat a tapasztalás és a történelem? Azt, amit régen. A forradalmak gyümölcsei keserűek lettek nagyon. Úgy járt a szegény nép itt is, ott is, mint azok a szegény japán vértanúk, akikről a vértanúk történetében olvasunk. Keresztre feszítve kínlódtak negyvenketten. Mérgeges legyek, irtózatossággal bölgőlyök telepedtek sebeikre és szívták a vérüket. Arra ment egy szegény japán paraszt. Megszánta őket s kezdte elhessegetni a vérszopó legyeket. Feljajdult az egyik: „Ne bántsd őket testvér, mert ha elkergeted, újak jönnek. Azok még éhesek: annál kegyetlenebbül szívnak.”

Zsarnokoknak mondták régi uraikat a forradalmárok, de amikor helyükbe ültek, tízszer kegyetlenebb zsarnokoknak mutatkoztak. Jólétet ígértek: nyomorúságot teremtettek. Szabadságot ígértek: tízszer kegyetlenebb szolgálást állítottak a helyébe. Békéről szavaltak: egy óriási országot gyilkos háború tűzébe kergettek és egy mérhetetlen gazdag ország minden kincsét emberpusztításra használták fel. Egy kincse maradhatott volna a szegény, mindenéből kifosztott népnek: a hite, amely szenvedéseiben vigasztalást és az örök boldogság reményével megnyugvást adhatott volna neki. Azt is elvették tőle, hitelenné, istentagadóvá tették. Állatot csináltak az emberből, aki él és meghal a nélkül, hogy tudná, miért élt ezen a világon s érdemes volt-e neki élni?

3. *A hamis próféták néha nem is ember, hanem ártatlan betűk alakjában jelentkeznek.* Az embert mégis csak könnyebb megismerni meg aztán az ismeretlen embert

könnyű elutasítani. Az ujság és a könyv azonban ott hever az asztalon. Nem beszél, mégis állandóan kínálja magát. Elmégy mellette tízszer, hússzor is és nem veszed a kezébe. Tizenegyedszer vagy huszonegyedszer azonban mégis ráfanyalodol. Az apró kis betűkön keresztül szívod magadba azt a szellemet, amely tulajdonképpen azé az emberé, aki a könyvet vagy ujságcikket írta. Észre se veszed, hogyan alakul át a gondolkodásod olyanná, amilyen a könyv írójáé vagy a szerkesztőé. Ha az hívő, katolikus ember, istenfélő vagy istenszerető lélek, olyan leszel te is. Ha az istentagadó vagy forradalmár, olyanná tesz téged is.

A könyv vagy ujság a legtöbbször még veszedelmesebb hamis próféta, mint az élő ember. Azzal ugyanis lehet perbe szállni, vitatkozni. A könyv és az ujság azonban hallgat. Hallgatólag lopja bele a szívekbe a hamis tanítást. Ó hányan vannak, akik a nyomtatott betűknek köszönhetik minden lelki nyomorúságukat! Egy szerencsétlen börtönlakó így nyilatkozott a börtönlelkésznek: „Életem boldogságát a rossz könyvek és ujságok tették tönkre. Ha elgondolodom szerencsétlenségemen, akkor megnőnek előttem a betűk, felém csúsznak, körülfonnak, mint a kígyó. Ebben a szörnyű kísértésben felém vigyorog a sátán.”

Ha ilyen nagy hatalom a nyomtatott betű, minden katolikus hívőnek szent kötelessége vigyázni, miféle prófétát enged be a házába ujság és könyv alakjában. Csak olyan ujságot járát és olvas, amelyikről meggyőződött, hogy jószándékú ember, jó lélekkel írta. Másért pénzt nem ad, másfajta olvasni nem enged az otthonában. Nehogy úgy járjon, mint azok a bécsi polgárok és munkások, akiket P. Ábel, a híres jezsuita atya imígyen ostorozott egyszer azért, hogy lélekrontó ujságokat járatnak a házukba: „Halljátok emberek, ostobábbak vagytok, mint a patkányok. A patkánynak kiteszik a mérget vagy a mérgezett eledelt. Körülszaglássza, megeszti, belepusztul. Nektek ujságokban adják be a mérget. Bevezitek: a magatok lelke is, a családotoké is belepusztul. De ti ezt a mérget drága pénzzel meg is fizetitek. Lássátok, a patkány ezt nem teszi; ennivel okosabb, mint ti.”

Kétségtelenül kemény intelem ennek a nagybuzgalmú

páternek az intelme. Lám, az Úr Jézus nem ilyen kemény. Ő csak ennyit mond szelíden: „Óvakodjatok a hamis prófétáktól, akik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok.” Úgy mutatják, mintha csak felvilágosítani akarnának benneteket, pedig mérgeznek és ölik benneteket a lelket. Ismerjétek fel őket gyümölcseikről és fogadjatok szót az Úr Jézusnak, a lelkek örök pásztorának.

Pünkösöd utáni VIII. vasárnapra

A mai szent evangélium megértéséhez sok figyelem kell. Az első pillanatra ugyanis úgy látszik, mintha Krisztus Urunk megdicsérné a hűtlen sáfárt, aki urát elől-hátul becsapja, a maga jövőjét pedig ura vagyonából biztosítja akkorra is, ha már nem lesz ura szolgálatában. De ha nem ragadjuk ki csak ezt az egy mondatot az egészből, hanem magát az egész szakaszt olvassuk el lassan és figyelmesen, kiderül, hogy Krisztus Urunk ebben a szakaszban is, mint a többiekben valamennyiben, egész életre szóló tanítást ad híveinek. Nézzük meg tehát, mi az, amit nem dicsér meg? Mi az, amit megdicsér? Mire akar bennünket ebben a szép evangéliumi szakaszban megtanítani?

1. *Mi az, amit nem dicsér meg?* Aki figyelmesen elolvassa vagy meghallgatja ezt az evangéliumi szakaszt, azonnal észreveszi, hogy itt a bűn nincs feldicsérve. Ellenkezőleg, Krisztus Urunk megerősíti hallgatóit abban a közfelfogásban, hogy a hűtlenség és hamisság bűn, amely elveszi büntetését. De hiszen nem is lehet ez másként. Az Úr Jézus, aki nem feloldani jött a törvényt, hanem beteljesíteni, nem dicsérhet fel egy embert, aki megszegi a mennyei Atya parancsát, hogy „ne lopj!” Nem teszi, mert ismeri a törvényt, ismeri a törvényszegés gyászos következményeit. Hiszen nem szűnik meg hirdetni, hogy a földi élet után mindenkinek számot kell adni sáfarkodásáról.

Krisztus Urunk eme tanítása nyomán alakult ki a népekben a közvélemény, hogy a hamis úton szerzett jószágon nincs és nem is lehet Isten áldása; meg hogy akinek lelkét hűtlenség és hamisság terheli, annak keserves lesz odaát a

számadása. Ebből a meggyőződésből született az a régi kedves kis történet, amely elbeszéli, hogy egy gazdag ember igazságtalanul megszerezte egy szegény asszony szántóföldjét. A szegény asszony még egyszer kiment az elvesztett földre. Arra kérte az éppen ott foglalatoskodó gazdagot, engedné meg, hogy egy kosárra valót elvihessen régi földjéből. A gazdag „nagylelkűen” megengedte. Ravaszul mosolygott hozzá. Az asszony csakugyan megrakta a kosarat friss földdel. Megkérte a gazdagot, adja fel a hátára. Az ember ezt a kérést is teljesíteni akarta, de hiába igyekezett, nem bírta felemelni. Erre az özvegyasszony így szólott hozzá szelíden: „Látod-e, ha már egy kis kosárral is nehéz neked az én földemből, mennyivel nehezebb lesz az örökkévalóságban az egész, amit eloroztál tőlem!”

Jó ezt az egyszerű tanulságot a szívünkbe írni és megfontolni Krisztus Urunk szavait, amelyeket egy másik helyen ugyanerről a kérdéstről mondott: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?”

2. *Tehát mi az, amit Krisztus Urunk megdicsér ebben a példabeszédben?* Nem a bűn, nem a hűtlenség, hamisság és ravaszság, hanem az az ügyesség, amellyel a sáfár a maga célját szolgálja. A sáfár nemcsak egyszerűen boldogulni akar, hanem bőséget és jólétet akar biztosítani magának egész életére. Az eszközökben nem nagyon válogatós: minden módot és alkalmat megragad, hogy ezt a célját elérje. Krisztus Urunk azt akarja mondani, hogy amilyen okos és ügyes ez a hitvány ember az ő anyagi ügyeinek intézésében, kényelmes földi élet biztosításában, olyan okosnak, ügyesnek és buzgónak kellene lennünk mindnyájunknak a lelki üdvösség szolgálatában és az örök boldogság biztosításában. Azért mondja, hogy „e világ fiai eszesebbek az ő nemükben a világosság fiainál”. Másszóval, amit a gonosz ember meg tud csinálni a gonoszság szolgálatában, hogy tudniillik reggeltől napestig dolgozik a maga furfangján: jön-megy, tárgyal, alkudozik; ha kell, még az éjtszakáját is feláldozza; mindent képes kockára tenni a nagyobb nyereség kedvéért; miért nem tudunk mi ilyen ügyesek, készségesek és áldozatosak lenni, mikor az örök üdvösségünkről van szó? Mi pedig

oly ritkán keressük Isten tetszését, akitől üdvösségünk függ; oly kevéssé járunk az örökkévalóság Urának kedvében!

Ezen siránkozott egyszer a remetekorszak egyik szent apátja, Pámbó apátúr is. Egy szép napon besétált a városba, hogy ott a templomban kedve szerint kiimádkozza magát. Ahogy ment a templom felé vezető úton, szemébe tűnt egy kifestett, vagyontérő ékszerekkel telerakott színésznő, akit léhűtő udvarlók egész serege vett körül. Pámbó apátúr könnyekre fakadt. Mikor társa megkérdezte, vajjon miért érzékenyedett el, azt felelte: „Két dolog rendített meg nagyon. Egyik, hogy ez a szerencsétlen asszony a saját vesztébe rohan. A másik, hogy mibennünk nincs annyi buzgóság Isten tetszésének keresésében, mint amennyi iparkodással ez a szerencsétlen keresi udvarlójának tetszését.” Jól látta a szent apátúr, hogy a világ fiai itt is okosabbak voltak a világosság fiainál.

3. *Mire akar bennünket Krisztus Urunk ebben a példabeszédben megtanítani?* — ez a harmadik kérdés. Megmondja ő maga e szavakkal: „Én is mondom nektek: szerezzetek magatoknak barátokat a hamisság mammónájából, hogy mikor megfogyatkoztok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.” A „mammóna” szó Krisztus Urunk szülőföldjén anyagi javakat, gazdagságot, kincset, szóval röviden: pénzt jelent. Krisztus Urunk „hamisság mammónájának” mondja, nyilván azért, mert hamisságra csábítja az embereket. Amint valahol hamissággal vagy ravaszsággal találkozunk, szinte bizonyos, hogy a mögött valamiféle érdek vagy haszon, tehát a pénz húzódik meg. Krisztus Urunk nem fenyegeti itt meg a gazdagokat, nem rója meg azokat, akiknek vagyonuk vagy pénzük van, hanem arra figyelmezteti őket, hogy okosan használják. Úgy tekintsek magukat, mintha csak kezelői, sáfárai volnának annak a vagyonnak, nem pedig birtokosai. De úgy is van. Hiszen akármilyen sokáig kormányozzák, egyszer mégis csak itt kell hagyni mindenestül és számot kell adni a sáfárkodásról: mire használták?

Egyházunk szentjei nagyon megértették ezt a tanítást. Alig találunk közülük csak egyet is, aki minden áldozatot meg nem hozott volna a szegényekért. Ha neki magának nem volt, kért másoktól; munkával szerzett vagy koldult,

de adott. A szegények nagy apostola, Páli Szent Vince, pedig maga igazán koldusszegény volt, kereken ötvenmillió aranyfrankot juttatott a háborúk és forradalmak által agyonsanyarगतott párizsi szegényeknek. De azon túl is mérhetetlen sok szegényen segített, mert az általa alapított „szeregetegyesületek” elterjedtek úgyszólván az egész világon s azóta is állandóan gyakorolják az irgalmasságot a népek között. Elnyomorodott szegények, öregek, betegek, gyermekek, lelencek, gályarabok, siketnémák, vakok, tébolyodottak és mindenféle alkalmi segítségre szorulóak millió és millió számra élvezik az irgalmas szeretet áldásait. Ezek a milliók az utolsó ítéleten úgy állanak majd Szent Vince és a későbbi szentvencés lelkű irgalmas lelkek mellé, mint megannyi jóbarát. Honnan valók ezek a jóbarátok? Honnan szerezték őket? A hamisság mammónájából. Vagyis a Szent és az ő követői meg a jötevők láthatatlan serege is nem önzésre, uzsorára és hamiskodásra használták fel a pénzt, a mammont, hanem embertestvéreik segítésére, akik aztán barátaikká lettek az örök hajlékok előtt.

Pünkösöd utáni IX. vasárnapra

Az Úr Jézus emberi szíve is melegen érző, jó szív volt, amely tudott együttérezni azokkal, akik körülötte voltak és vele éltek. De azért nem volt lágy és gyengeségig érzelmes. Fenséges nyugalom és tiszta derű ömlött el egész lényén. Ez az oka, hogy sem nevetni, sem siránkozni nem látták tanítványai. Most mégis azt hallottuk a mai szent evangéliumban, hogy amikor az ünnepélyes bevonulás után az Olajfák hegyéről végigtekintett a lábai alatt elterülő városon, annyira megindult, hogy könnyekre fakadt. Isteni szemével előrelátta a városnak és népének szomorú sorsát. A velük együtt érző szeretet rendítette meg lelke mélyéig. Drága szent könnyek ezek a Krisztus könnyei. Meg kell állnunk egy pillanatra, hogy megértsük, miről beszélnek, minek a bizonyosságai?

1. *Mindenekelőtt nemcsak a szent város, hanem az egész emberiség iránti nagy szeretetének bizonyosságai. Ő*

maga mondta, hogy „nagyobb szeretete senkinek nincsen, mint aki életét adja azokért, akiket szeret”. Az Ő Szívében ez a megfoghatatlanul nagy szeretet égett. Hiszen ezért öltözött emberi testbe. Ezért vállalta az emberélet minden nyomorúságát a születéstől a halálig. Ezt a szeretetáldozatot készült befejezni a keresztfán. Most, amikor végigtekintett a lábai alatt elterülő városon, gondolhatott volna a rávárakozó félelmetes szenvedésekre. Amikor látta a szemben emelkedő Kálvária-hegyet, gondolhatott volna a fájdalmas kereszttúra, amelyet — vállán a gyalázat fájával — meg kellett járnia. Gondolhatott volna a szegényre és gyalázatra, melyet ott a hegyen nagy tömegek előtt végig kell szenvednie. De Ő nem ezekre gondolt, hanem arra a nagy szerencsétlenségre, mi a szent városra és népére Isten igazságos ítéletéből rászakad, mert a Megváltót és a megváltás kegyelmét elutasították maguktól. Minden áldás és jótétemény, minden csoda és meggyőző tanítás, még az ártatlanul kiontott vér is hiábavaló erőlködésnek bizonyult: minden jószándék megtört és visszapattant ennek a szerencsétlen népnek kőkemény szívéről. És itt az isteni szem a későbbi jövőbe is beletekintett. Látta azokat az embermilliókat, akikhez eljut majd az Ő isteni tanítása, akik között és akikért napnap után megismétlik majd a szentmisében — igaz, hogy vérontás nélkül — a Kálvárián bemutatott kereszttáldozatot, de akiknek kőkemény szívéről az isteni jószág éppúgy visszapattan, mint Jeruzsálem népének szívéről.

Hol keressük mását a mi szegényes földi életünkben ennek a csodálatos szeretetnek? Hallunk emberekről, apákról, akik nemcsak mindenüket, hanem magukat is feláldozták családjukért. Hallunk anyákról, akik hősei voltak az anyaszeretetnek szinte a vértanúságig. Mint az az anya is, akinek veszendőbe indult gyermeke gaztetteit tulajdon otthonában kezdte: a saját édesanyja házat dúlta fel és rabolta ki. Több kisebb-nagyobb büntény után aztán a törvényt kezére került. Hosszú börtönbüntetést kapott. Anyja szegyenkezve bújt az emberek elől, hogy íme, haramia lett a fiából. Minden oka megvolt rá, hogy ezt a hálátlan fiút örök életére eltemesse és ne akarja többet soha látni. Mégis, mikor a börtönviselt fiú előkerült és megjelent a szülői ház-

ban, ez volt hozzá az első szava: „Szegény jó fiam, de lesoványodtál! Ennél-e valamit?” Megilletődve nézünk fel erre az anyára, akinek szíve így tele van szeretettel a hálátlan fiú iránt. Pedig ez csak egy halvány sugárka abból a fényözönből, amely az isteni Szívben lángol a hálátlan világ iránt, hiszen azért is mondjuk Jézus Szívét a „szeretet lángoló tűzhelyé”-nek a litániában. Egy sugárka abból a szeretetből, amely a keserves kereszttúton is azon töprengött, hogy „ha a zöldelő fával ezt művelik, mi lesz a száraz fa sorsa?” S amely megfeszítőiért is így imádkozott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

2. *De Krisztus könnyei az emberi lélek végtelen értékének is bizonyosságai.* Hiszen, ha Krisztus Urunk nagy szeretetere gondolunk, amellyel még a háládatlan, érdemetlen és bűnös embert is szereti, szinte értetlenül állunk meg előtte. Mi lehet a magyarázata ennek a megfoghatatlan valóságnak? Mit lát bennünk, — még a háládatlan bűnösben is — amit szeretni érdemes és amit szeretnie kell? Nyilván valamit, ami megbecsülhetetlen érték. A lélek az, ami az embert emberré teszi. A lélek az, ami az emberi test apró, kicsi részecskéit összetartja és élteni. A lélek az, ami isteni eredetű, amit ma is közvetlenül az Isten lehel az emberi testbe, mindjárt fogantatásának pillanatában. Akárcsak akkor, amikor földből megalkotta az emberi testet és belelehelte „az élet lehelletét”. Ez a lélek az, amelyet nem hiába mondanak egy szikrának az Istenből, ami hasonlóvá tesz bennünket az Istenhez. Krisztus Urunk tehát az Atya képét látja minden emberben, még akkor is, ha az a szerencsétlen ember ezt az isteni képmást eltorzította magában.

Krisztus Urunknak ez a nagy szeretete a végtelen értékű lélek iránt örök útmutatás, hogy mi is — magunkban is, másban is — szeressük és becsüljük a lelket. Szeressük és becsüljük úgy, mint az Egyház szentjei. A nagy hittérítő szentek, akik egy egész, bajokkal, szenvedésekkel és üldözésekkel teli életet áldoztak fel, hogy lelkeket nyerjenek meg Istennek és az örök boldogságnak. A nagy bűnbánat-hirdetők, akik még a vértanúságot is vállalták, hogy egy-egy veszendőbe induló lelket megmentsenek. Szinte lehetetlen megindulás nélkül olvasni azt az érdekes párbeszédet, amit

két utasember folytatott egy amerikai vonaton. Az egyik vadászféle embernek látszott, revolverrel és törrel az övében; a másik papformát mutatott, a rőzsafüzérét szemezgette éppen. Hosszú, unalmasnak látszó csend után a pap szólalt meg először. Megkérdezte a vadászt, hogy hová utazik. Az nagy bőbeszédűséggel előadta, hogy északfelé megy egy helyre, ahol — amint mondják — még most is található arany. „Nem olyan egyszerű vállalkozás — fűzte tovább a beszédet. Húsz méterre kell magát leásni az embernek a föld gyomrába. A nagy hideg miatt csak három hónapig lehet dolgozni. Az élet is méregdrága ott. Meg aztán: ahol arany van, ott tolvajok és banditák is akadnak bőven. De hát Istenem, mit meg nem tesz az ember az aranyért?” Mindezek után most ő vette át a kérdezés fonálát és megkérdezte a páttert, hogy ő pedig hova utazik. „Az eszkimók földjére, — felelte a páter szelíd nyugalommal — hogy a világnak ebben a sarkában is meghirdessem Krisztust és mentsem az eszkimók lelkét az örök élet számára. Nehéz vállalkozás ez is. Sok veszedelemmel jár. De hát Istenem, mit meg nem tesz az ember egy lélekért?” Aztán elhallgattak. Gondolataiba merült mind a kettő. Később a vadász úgy találta, mintha a misszionáriusnak volna igaza. Amit pedig az ember megtesz egy lélekért, mind csak halvány utánpótlás annak, amire az Úr Krisztus kész volt miértünk. Nézz a keresztre itt vagy otthon vagy az útfélen: meglátod.

3. *Krisztus Urunknak ezért a nagy szeretetéért mindnyájunk részéről hála jár.* Nem egyszerű dolog, mert az ember természeténél fogva feledékeny. Ha bajban van, hamar rátalál az Istenre. Ha a baj elmúlt, könnyen megfeledkezik róla. Felé se néz, míg újra be nem felhősödik fölötte az ég. Ezt példázza Turgenyev mester is, a régi oroszok nagy írója egyik írásában. Elmeséli, hogy egyszer az erények angyalai, akiknek az a dolguk, hogy az embereket lenn a földön jóra vezéreljék, ünnepet ültek az égben. Nagyon örültek az égi viszontlátásnak, hiszen odalent is gyakran találkoztak. Csak két kis angyalka tekintett egymásra idegenül. Be kellett egymásnak mutatkoznick. „Én az irgalmasság angyala vagyok” — mondta az egyik. „Én pedig

a háláé" — szólt a másik. Ez a kettő: az irgalmasság és a hála angyala sohasem találkoztak a földön, nyilván azért, mert az emberek csak az egyiket fogadták be szívükbe, a hálának sohasem adtak ott szállást. Bizony, akárhányszor rá se gondolunk, ki nekünk az Úr Jézus Krisztus és mit tett értünk. Pedig vérét ontotta értünk. Vállalta a gyalázat fáját. Ma is annak kegyelméből élünk, aminthogy üdvözülni is abban fogunk. Legyen neki érte hála és dicsőség most és mindörökké.

Pünkösöd utáni X. vasárnapra

A farizeus és a vámos példájában Krisztus Urunk az alázatosság erényére akarta híveit megtanítani. Tanuljuk meg tőle mi is, mert a kevélység sok jobb érdemes magyar családot tett már tönkre; az alázatosság, egyszerűség és igénytelenség pedig nagy boldogság forrása, amiről a fel-fuvalkodott embernek nincs is tudomása, azért nem vágyódik utána.

1. *Mire büszke az ember?* Némelyik a szépségére. Másik a tudományára. Megint másik a vagyonára. Az ilyen mindegyik tetszik magának, de nagyon. Elvárja, hogy ami neki tetszik saját magában, azt más is elismerje, az felebarátainak is tessék. Ha aztán elismerik, odavan a gyönyörűségtől. Hányja-veti magát: ki vagyok, mi vagyok! Még ha eszébe jutna, tán azt is mondaná, amit csak Isten mondhatott magáról: „Én vagyok, aki vagyok.” Ha pedig nem ismerik el, valósággal elkeseredik. Dúl-fúl mérgében, bosszún töri a fejét. Más életének megrontására tör, pedig a magátét rontja meg legjobban, mert a kevélynek nincsen békessége. Nyilvánvaló, hogy a kevély ember nem boldog ember. A nagyravágyásnak ugyanis nincs határa. Hiába éri el a kevély ember minden célját, egy helyett tíz új másik támad, amelyek holtig nyugtalanságban tartják.

Keserűen tapasztalta ezt valahol a Nagyalföldön egy öreg magyar, akinek minden vágya az volt, hogy szülővárosának legtekintélyesebb polgára legyen, akit mindenki bámul, dicsér és megsüvegel. Ehhez azonban — úgy gon-

dolta — tekintélyes vagyon is kell. Dolgozott hát eszefogyott módon, szinte három ember helyett. Az idők azonban nehezek voltak, a vagyonka csak lassan szaporodott. Őszülő fővel aztán belátta, hogy a nagy célt már nem fogja elérni. Nem lesz a főtéren emeletes háza és a nagy háznak megbámult gazdája. De a nagyravágyás csak fúrta, nyugtalanította. Kinézte a legszebb helyet a temetőben, oda akkora kriptát építtetett, mint a polgármesteré. A szomszédja megkérdezte, hogy minek a halott embernek ez a palota, mikor az élő ringyes-rongyos vályogkunyhóban lakik? „Hadd lássák az emberek — felelte nagy göggel a szegény ember — legalább holtom után, hogy én is voltam valaki.” Szegény öreg, agyondolgozta magát, rongyokban járt és még egy jobbajta levest is sajnált magától, hogy az emberek életében vagy holta után valakinek lássák. Úgy halt meg, mint egy nyomorult koldus. Holtá után sem azt mondják róla az emberek, hogy valaki volt, hanem hogy bolond volt az istenadta. Úgy járt, mint az az ember, akiről Szent János evangélista szól a Jelenések könyvében: „Azt mondd: gazdag vagyok és semmiben nem szűkölködöm, és nem tudod, hogy nyomorult vagy és ügyefogyott; szegény, vak és meztelen.” Azért tanítgatja, azért ajánlgatja Krisztus Urunk az alázatos-
ságot.

2. *Mi az alázat? Mikor alázatos az ember?*

a) Mindenekelőtt, *ha elismeri az igazságot* saját magában és saját magáról. Lehet igazság, hogy valaki szép; az is, hogy valaki jó vagy okos vagy gazdag. De ez még nem a teljes igazság. Az egész igazság az, hogy ezeket a tulajdonságokat az ember nem magának köszönheti: Istentől kapta őket mind. Vagy ha van is benne valami, amit maga szerzett, — mondjuk a vagyona — az észt és az erőt ahhoz is az Isten adta. Nincs-e hát igaza az apostolnak, aki azt mondja: „Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel, mintha nem kaptad volna?” Alázatos tehát az az ember, aki elismeri, hogy minden, amije van, Istentől való. Istentől pedig nem azért kapta, hogy kérkedjék vele, hanem hogy az Ő dicsőségére használja. Mint az Isten nagy szentjei, például Assisi Szent Ferenc, akit egyszer egekig magasztaltak jóságáért és életének szentségéért. Azt mondta

testvéreinek: „Dicsérnek, mert nem tudják, ki vagyok. Bezeg nem dicsérnének olyan vastagon, ha tudnák, ki az a Ferenc igazában, akit így magasztalnak?” Vagy az a nagyszerű magyar, aki egy szerény csizmadiaműhelyből indult el azon az életpályán, ahol végül is igen magasra emelkedett. Akikkel együtt dolgozott, szerették és nagyra becsülték. Egynémely született „urak” azonban lenézték, mert nem tartották maguk közül valónak. Egyszer magas kitüntetést kapott. Fényes banketten ünnepelték. Ez alkalommal is csípős megjegyzést tett rá az egyik rosszmájú úr. Azt súgta a szomszédjának: „Hiába ékesíti a rendjel és a szalag, csak kilátszik belőle az egykori csizmadialegény.” A kitüntetett meghallotta a csípős megjegyzést, de egy cseppet sem haragudott érte. Mosolyogva szólt oda a kollégának: „Téved, barátom; még legény se voltam, csak inas, mégpedig nagyon ügyefogyott kis foltozó inas.” Ez a derék úr nemhiába forgatta a Szentírást, jól a szívébe véste, hogy „ahol alázatosság van, ott a bölcsesség”, viszont „a romlás előtt mindig kevelység jár”.

b) Alázatos továbbá az az ember, *aki nem pályázik mások dicséretére és elismerésére*. A szép is lehet alázatos, ha nem azt keresi, hogy tetszik-e az embereknek, hanem azt kutatja, tetszik-e az Istennek. A jó is lehet alázatos, ha nem azért teszi a jót, hogy az emberek megdicsérjék, hanem arra vigyáz, hogy az Isten meg legyen vele elégedve. A gazdag is lehet alázatos, ha nem kérkedik a világnak, hogy mije és mennyije van, hanem az Isten akarata szerint használja vagyonát; nem nézi le a szegényt és ahol teheti, megsegíti. Ebből már látszik, hogy alázatos nem lehet egyszerre az ember. Az alázatosságot úgyszólván mindennap gyakorolni kell, úgy, mint a szentek tették. Dicsérték azokat is akárhányszor, magasztalták hangos szóval. Meg aztán írigyeik is voltak nem egyszer. De ők minden este megkérdezték: „Édes jó Istenem, meg voltál-e velem Te is elégedve?”

Nérei Szent Fülöpről tudjuk, hogy amikor munkájának szép sikere volt és megdicsérték érte, nem győzött menekülni a dicséretnek elől. Ilyenkor szívesen húzódott be a templom egyik sarkába. Onnan fohászzkodott az oltár felé:

„Ne fizess ki Uram ilyen olcsó pénzzel. Nem kell az emberek dicsérete és jutalma: nem érem be mással, csak Veled.” És sűrűn elismételgette a Zsoltáros szavát: „Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem a Te nevednek add a dicsőséget.”

c) Végül alázatos az az ember, *aki önként lemond minden dicséretéről, elismerésről, dicsőségről*. Sőt inkább annak örvend, ha megaláztatás éri, mert bizonyos benne, hogy akkor hasonlít legjobban az Úr Jézus Krisztushoz, akiről azt olvassuk, hogy „kiüresítette önmagát, szolgálai alakot vevén föl” és egészen a keresztfáig — ami akkor még a gyalázat és büntetés fája volt — alázta le magát. Nem fizet rá az az ember, aki alázatos, mert beteljesedik, amit ma hallottunk a szent evangéliumban: „Minden, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, s aki magát megalázza, felmagasztaltatik.” Hogy dicsőítik ma milliók és milliók a keresztfeszített Krisztust, pedig akkor mindenki gyalázta és szidalmazta, mikor a fára szögezték! Hogy magasztaljuk ma a szent vértanúkat, pedig akkor röhögtek rajtuk, mikor a vadállatok elé hurcolták őket! Micsoda minden földi dicsőség ahhoz képest, amit Isten ad az ő gyermekeinek?

Igy gondolkodott az a világhírű író is, akinek a tiszteletére hatalmas ünnepséget rendeztek s ott babérkoszorúval tisztelték meg, amelynek ágait és leveleit színezüstből verték. Megérdemelte, megszolgált. Odatehette volna a fogadósobájának legelőkelőbb helyére, ahol mindenki látja és magasztalja érte. Ő azonban nem ezt cselekedte. Elvitte a templomba. Ott letette az oltárra, a Szűzanya lábai elé: „Énhozzám nem illik: Ő az egyetlen dicsérendő Szűz” — így gondolta.

Az Isten szentjei, vértanúi, az egyszerű, de igaz hívők végeláthatatlan serege mind alázatosak voltak. De az alázat nem nyomta el bennük a lelki nagyságot. Sőt éppen azért lettek nagyok és halhatatlanok, mert megértették Krisztus Urunk tanítását: „Minden, aki magát megalázza, felmagasztaltatik s aki magát felmagasztalja, megaláztatik.”

Pünkösd utáni XI. vasárnapra

A mai szent evangélium három olyan tanulsággal szolgál, melyet jól a szívünkbe kell vésnünk, ha az Úr Krisztus irgalmát, könyörülő jóságát mi is tapasztalni akarjuk.

1. *Első a süketnéma hozzátartozóinak szeretete és segítő készsége a szegény ügyefogyott iránt.* Ő, a boldogtalan nem tud magán segíteni, hiszen ki sem tudja fejezni, mi baja, mit szeretne. De körülveszi őt házanépének, atyafiainak szeretete. Azok nem nézik tétlenül a szegény gyerek tehetetlen vergődését. Utána járnak, itt is, ott is próbálkoznak. Ha kevés is a reményük, hogy tudnak rajta segíteni, mégis e sokféle próbálkozással sejtetik, hogy nem közömbös nekik a szenvedő testvér sorsa. Azt meg vigasztalja a tudat, hogy ha nem is járt eredménnyel e többféle próbálkozás, de mégis megpróbálták. Így jutottak el az Úr Jézus Krisztus elé. A szenvedő szólni nem tudott: szóltak ők helyette és kérték, hogy segítsen szegény betegükön. Az Úr Jézus meghallgatta kérésüket. Kedves volt neki a közbenjárók imádsága, amelyet sok fáradozással, személyes áldozattal kötöttek össze. Az imádságot és a tevékeny szeretetet jutalmazta azzal, hogy a süketnémát meggyógyította. Intő példa mindnyájunknak, hogy a magával tehetetlen testvért ne hagyjuk sorsára, hanem minden ígékezettel siesünk segítségére, akár testi, akár lelki nyavalyákban szenved. Hiszen Krisztus Urunk egyenesen azonosította magát a testi-lelki nyomorúságot szenvedőkkel, amikor az utolsó ítéletről szóló fenséges tanításában így szól az igazakhoz: „Jöjjetek Atyámnak áldottai és bűnjátok a nektek készített országot, mert éheztem és ennem adtatok, . . . ruhátlan voltam és felruháztatok engem . . . Bizony mondom nektek, amit egynek cselekedtetek azok közül, nekem cselekedtetek.”

Nem is volt olyan százada a kereszténységnek, amelyikben az irgalmasság testi és lelki cselekedetei szüneteltek volna. Nincs a szentek közül egy sem, aki a szolgáló és segítő szeretetet ne gyakorolta volna. De nincs egyszerű hívő sem, aki ne érezné, hogy igazi kereszténység el sem képzelhető irgalmas szeretet nélkül. Csak legújabbban is

mély megindulással vett tudomást a világ egy kínai keresztényről, Lo Pa Hong-ról, aki az újkor egyik legnagyobb szabású jótévője volt. Hatalmas gyárnak volt az igazgatója, amely megadta neki hozzá a szükséges anyagi eszközöket. Házában mindig volt néhány beteg, akiket saját kezével ápolott. De mert ezt csak néhányval tehetette, telket vásárolt és azon előbb kisszerű betegházat épített. A betegek ápolásáról bőkezűen gondoskodott. Ezt az egyszerű házat később egész nagyszabású kórházzá fejlesztette, kétezer beteg számára. Hajlékot épített az elhagyatott, magukkal tehetetlen öregeknek, árvaházat négyszáz árvának, menhelyet a kitett és lelketlenül elhagyott kicsinyek számára. Felkereste a börtönöket, hogy vigasztalja és jobb életre segítse annak szomorú lakóit. Mindezek tetejébe külön gondja volt a missziókra. Egymaga évenként több mint másfélezer pogány kínainak megkeresztelését segítette elő. Ez az ember nem volt szent, sem uralkodó nagyság, csak egyszerű, de jómódú hívő, aki a szegényekben és nyomorultakban Krisztust akarta szolgálni. Tudta, amit korunk egyik bölcse mondott, hogy „amit Krisztusnak adunk, az a legjobb és leggyümölcsözőbb befektetés”. Isten ugyanis megáldja a segítő szándékot, meghallgatja a szeretetből fakadó imádságot. Ő, hány lélek köszönheti eddig is már megtérését, lelki vagy testi egészségét ennek a segítő készségnek, imádságos jóságnak!

2. Másik tanulság az Úr Jézus eljárása a szenvedővel szemben: nem a tömeg előtt, hanem onnan elvonulva *rejtekekben cselekszi a jót*. Úgy, ahogy máskor mondja is: „Ne tudja a jobbkezed, mit cselekszik a bal . . . s Atyád, aki lát a rejtekekben, megfizet neked.” Az atyafiak nyíltan beszéltek. Nem titkolták testvérük nyomorúságát. Annak a hitüknek is mindenki előtt kifejezést adtak, hogy az Úr Jézus az egyetlen, aki tud segíteni rajtuk. Ő azonban nem cselekszik a kíváncsi tömeg előtt. Nem keresi a maga dicsőségét, csak az Atyáét, aki a mennyekben vagyon. Azért — amint hallottuk a mai szent evangéliumban — kiemelte a tömegeből, elment vele a látni vágyó szemek előtt. Ott is előbb égre emelvén szemét, felsóhajtott, aztán érintette fülét és ajkát, hogy halljon és beszéljen. Így hozta a szegény

beteg tudomására, hogy itt most nem emberi erő, hanem Isten csodálatos ereje érinti. Nem ember, hanem Isten az, aki hallását és beszélőkéességét visszaadja. Tehette volna másképp is. Egyszerre, az egész nép előtt. De ő a hívő lelkek hitét akarta jutalmazni, nem a szenzációra éhes tömeg kíváncsiságát kielégíteni. Azért vonta el a kíváncsi szemek elől. Azért szólt a rejtekben: „nyíl meg, nyilatkozzál meg!”

Azóta is erről lehet megismerni az igazi jószándékú embert, az Isten emberét. Mindíg kész a jóra, mindenkin segít, hacsak teheti, de nem tüntet vele. Nem a világ kedvéért, nem népszerűségért, hanem Isten iránti szeretetből, az ő dicsőségére cselekszi azt. Mint az a két nemeslelkű úriasszony, akikről a múlt század egyik nagy népnevelője emlékezik meg kedves írásában. A piacon jöttek-mentek, hogy a szokásos bevásárlásokat elintézzék. Megütötte a fülüket egy panaszkodó hang. Egy parasztember alkudott egy nála szegényebbnek a talicskájára. Ez panaszolta az alkudónak, hogy semmiért meg nem válna ettől a kenyérkereső szerszámtól, de kicsi fiának nem tudja még egyszer kimondani a keserű szót, mikor az kenyeret kér, hogy „nincs”. Közrefogja a két jó lélek az alkudozókat. Egyre-másra ígéretnek, mindíg többet és többet a kopott talicskáért. Végre is 22 forintban állapodnak meg, amiből a szegény ember három újat is vehetett magának, ha kellett. De azt kikötötték, hogy a szegény ember hazatolja a talicskán azt, amit a piacon összevásárolnak. A saját lakása felé irányították, ahol azután azt kívánták neki, hogy használja a régi talicskát is, meg a bennevalókat is, ő meg a kis család, egészséggel. Azzal befordultak a sarkon. Úgy eltűntek, hogy hírük-nyomuk sem volt, mire a jóember felocsúdott, hogy köszönetet mondjon. Azt cselekedte a két jó asszony, amit Krisztus Urunktól tanult: „Ne tudja a jobbkezed, mit cselekszik a bal . . . Atyád pedig, aki lát a rejtekben, majd megfizet neked.”

3. Harmadik tanulság a meggyógyult beteg és az atyafiak magatartása. Minél inkább tilalmazta, annál hangosabban *magasztalták Jézust, aki a süketeket hallókká tette és a némák ajkát megnyitotta*. Meglátták a gyógyulásban Isten gondviselő kezét, de a meglátást nem zárták szívükbe, ha-

nem továbbadták, hogy mindenki lássa és mindenki magasztalja Istent, aki meghallgatta övéi kérését. Nem érték be vele, hogy ők most már látnak és hisznek. Azt akarták, hogy más is lásson és higgyen és dicsőítse az Atyát, ki a mennyekben vagyon . . . Apostolaivá lettek a gondolatnak, hogy az életsorsok Isten kezében vannak s minden ügyében-bajában Istenre bizza magát az ember.

Milyen más lenne körülöttünk a világ, ha mindenki követné ezt a gondolatot! Mennyivel több „békesség és öröm” lenne közöttünk! Valóban elkövetkeznék az Isten országa, melyről azt hirdeti Krisztus Urunk, hogy „az Isten országa bennetek vagyon” és az „békesség és öröm a Szentlélekben”. Boldog, aki nemcsak élvezi, de hirdeti is ezt az igazságot. Mint az apostolok, akik azt mondták, hogy „nem tudunk nem beszélni arról, amivel televan a szívünk”.

Néha kicsi gyerekektől tanulhatjuk meg legkönnyebben, mi nagyok is, ezt az igazságot. Nem hiába mondta Krisztus Urunk, hogy „a gyengéket és kicsinyeket választotta ki az Isten, hogy megszégyenítse a hatalmasokat”. Új ruhát és cipőt kapott valahol Szent Ferenc harmadik rendjében egy szegény napszámosember kislfia. Amikor a jó harmadrendi nénik talpig újba öltöztették, azt mondták neki: „No most azután siess ám haza, hadd lássa édesanyád és örüljön neki.” „Ó, ő ráér később is örülni, — mondta a gyerek — először a Jézuska örüljön. Elmegyek és megköszönöm Neki, azután majd sietek haza.” Nem úgy van-e, ahogy az evangéliumban olvassuk, hogy a kicsinyek ajkáról hangzik el és — hozzátéhetjük — szívében fakad a legszebb istendicséret? Boldog az a meglett ember, aki megtanulja tőlük.

A mai szép evangélium arra int, hogy ápoljuk magunkban a könyörület és segítő készség szellemét. Legyen érző szívünk mások testi-lelki szenvedései iránt. Higgyünk az Írásnak, amely egyik helyen azt mondja, hogy „aki látja szükölködni felebarátját és bezárja szívét előtte, nem marad meg abban az Isten szeretete”, pedig „aki ebben a szeretetben él, világosságban él”.

Pünkösöd utáni XII. vasárnapra

A szeretet kettős nagy törvényét akarja lelkünkre kötni a mai szent evangélium. Ezek közül egyik az Isten szeretete, másik pedig a felebarátunk szeretete. Elmélkedjünk ma arról a szeretetről, amellyel Istennek tartozik az ember. Azért is, mert keze-alkotmánya, hiszen végső fokon Isten teremtő kezéből való minden ember; meg azért is, mert Isten úgy szeret bennünket, mint édes gyermekeit, ezért a szeretetért pedig viszonszeretet jár.

Azt mondják a bölcsek, hogy három elem van minden szeretetben: *megismerés, vágyakozás és törekvés*. Addig senkit és semmit nem szerethetünk, amíg meg nem ismerjük jónak. Ha megismertük, vágyakozunk utána. Ha egy dolog az a jó, törekszünk utána, azt szeretnénk, hogy a miénk legyen. Ha pedig személy, törekszünk a kedvében járni, neki kedveskedni. Aki tehát Istent szeretni akarja, annak előbb meg kell ismernie. El kell olvasnia a róla szóló írást, a Szentírást; meg kell hallgatnia a róla szóló szentbeszédeket. Minél jobban megismeri így az Istent, annál jobban szereti majd s annál jobban igyekszik a kedvében járni, akaratát teljesíteni.

Igy ébred a szeretet Isten iránt mindnyájunk szívében. Teljessé akkor lesz, ha mindenben követjük az ő szent akaratát. Kérdés azonban, miből ismerjük meg azt?

1. *Isten akarata jelentkezik először a parancsolatokban*. Hamar megtanulja már a gyermek is, hogy Isten törvényekkel kormányozza a világot. Televan a nagy természet törvényekkel. Van törvénye a vak, buta anyagnak; van az élőknek is, a kicsi fűszáltól egész a hatalmas, égbenyúló fáig, a pici bogártól a nagy elefántig. Ezek szerint a törvények szerint él és mozog minden, ezek a törvények fejezik ki Isten akaratát a természetben.

Az értelmes embernek is adott Isten törvényt: a tízparancsolatot. Erre figyelmeztette Krisztus Urunk az ifjút, aki azt kérdezte, mit kell tennie, hogy az örök életbe jusson. Azt válaszolta neki röviden: „tartsd meg a parancsolatokat”. Tartsd meg szívesen, készséggel, válogatás nélkül mind. Ez lesz az első jele annak, hogy szereted az Istent.

Mert ha megtartod, azzal a magad boldogulását is legjobban szolgálod.

Tökéletesen igaza van annak a pogány törzsfőnöknek, akit ott a messze idegenben felkeresett egy misszionárius, hogy a keresztény hit hirdetésére engedélyét kérje. „Aztán mit kívánna népemtől a te Istened?” — kérdezte tőle. A misszionárius elmondta neki szépen sorban a tízparancsolatot. Röviden mindjárt meg is magyarázta. „Nagyszerű dolog ez, — kiáltott fel a törzsfőnök — maradj csak itt és kezd el még ma ezeknek az igazságoknak a hirdetését. Ha népem megtanulja és megtartja, mi leszünk a legboldogabb nemzet a világon.” Mintha csak ismerte vagy hallotta volna a nemzetek apostolát, aki azt mondotta: „Nem a törvényt hallgatói igazak az Isten előtt, hanem a törvény cselekvői”, vagyis azok, akik a parancsolatokat hűségesen megtartják.

2. *Isten akarata jelentkezik másodszor az életsorsban, melybe Isten behelyezett.* Hogy a csillagok útját Isten jelöli ki, természetesnek találja azt minden ember. Hogy az élő és élettelen világot Isten igazgatja, abban sem kételkedik okos ember. Hogy az ő gyermekének, az embernek a sorsát is ő igazítja, az is magától értetődik a hívő ember előtt. Az út, amelyet Isten számunkra kijelöl, néha könnyebb, néha nehezebb. Néha világosabb, néha sötétebb. Bizonyos azonban, hogy ő vezet át rajta. De ezt az életutat nem egyforma lélekkel járják. Van, aki sorsát békén viseli: úgy fogadja Isten kezéből, ahogy kapja. Van aztán, aki zúgolódva, háborgó lélekkel jár rajta. Nem könnyű egyiknek se. De aki békességgel viseli a sorsot, melybe Isten behelyezte, győzelmesen járja az élet útját. A zúgolódó viszont letörik s attól a jutalomtól is elesik, amely a győzőre vár.

Az életsors nagylelkű vállalása és viselése egyik legszebb jele Isten szeretetének. Baleset mindenkit érhet. Olyan ember nincsen, akinek holtig boldogság volna a földi sorsa. Néha azonban sorozatos balsikerek és szerencsétlenségek sujtják egyik-másik embert. Ilyenkor tűnik aztán ki, mekkora benne az Isten szeretete. Így járt egy derék munkásleány is, aki azok közé a ritka kevesek közé tartozott, akik a napi munkát nemcsak imádsággal, de szentmisével és szentáldozással is szokták kezdeni. Jegyben járt ez a kedves

hajadon egy fiatal, hozzá mindenben méltó kőművessegéddel. Az esküvőre azonban még várni kellett, mert a leány apja hirtelen meghalt s ezzel a leányra szakadt a családfenntartás gondja. Vagy öt esztendő múlva, mikor a legkisebb öccse is elhelyezkedett, kitűzték végre az esküvő idejét. Amellett a jeles nap felvirradt, a fiú apja halt meg egy gyári szerencsétlenség következtében. Most meg azért kellett várni, hogy itt is tető alá kerüljön a legkisebb, akiről ezután a fiúnak kellett gondoskodni. Elmúlt lassan ez a három esztendő is. Megállapodtak megint az esküvő napjában. Néhány nappal előbb azonban hírvivő jön a gyárba. A boldog menyasszonyt hívja, hogy jöjjön azonnal, ha a vőlegényét még életben akarja látni. Leesett szegény az építőállványról és gerincét törte. Életben már nem láthatta szegényét. Meghalt, eltemették. Temetése után a jó leány folytatta a munkát és az imádságot ott, ahol elhagyta. Valaki megkérdezte, hogy bírja ezt a sorozatos szerencsétlenséget? „Erőt ad hozzá az, — felelte — Aki rám mérte.”

Aki ismerte ezt a kedves jó leányt, az tudta, milyen mélyen szántott lelkébe a fájdalom. De azt is tudta, hogy lángol benne az Istennek, a gondviselő Atyának szeretete, aminek legszebb jelét akkor adta, amikor a sorscsapások között nem lázadt és zúgolódott, hanem akkor is nagylelkűen dolgozott és imádkozott. Teljes meggyőződéssel vallotta, amit Szent Pál mond a zsidókhöz írt levelében: „Akit szeret az Úr, megsanyargatja; megfenyít pedig minden fiat, akit magához fogad . . . Mint fiaihoz, úgy mutatja magát hozzátok az Isten; de van-e olyan fiú, akit az atya meg nem fedd? A fenyíték ugyan most nem látszik öröme szolgálni, hanem inkább szomorúságra, de majd az igazság megnyugtató gyümölcsait adja az általa fenyítetteknek.” Ezért mondja a zsol-táros is, hogy „jó az Uram nekem, ha megfenyítesz engem”.

3. Isten akarata jelentkezik végül a sugallatokban. Isten nemcsak az Irásokban szólott az emberhez. Előszóiban is közölte akarata a pátriárkák és próféták által, akik azt továbbadták, le is írták, hogy megörökítsék. Néha külön-külön is szól az egyes emberhez. Megéreztetni vele, mit vár, vagy mit kíván tőle. Hányszor érezzük csakugyan, mikor valami nagy elhatározás előtt állunk, hogy ez így vagy

amúgy lenne helyes; az ellenkezője hiba lenne. Mintha csak hallható szó, eleven figyelmeztetés lenne, úgy találjuk. Ezt nevezzük sugallatnak. Ezzel fejezi ki, ezzel adja tudtunkra Isten az ő szent akarátát.

Ez a belső szózat, amelyet a lelkiismeret szavának szoktunk mondani, voltaképen az Isten szava bennünk. Nincs olyan ember, akiben meg ne szólalna. Olyan azonban sok van, aki nem hallgat rá, figyelembe sem veszi, menekül előre az élet zsvijába. Mindent elkövet, hogy ne is hallja. Úgy tesz, mint Brentano, a németek főnökű költője, aki sokszor próbált az isteni sugallatokkal így elbánni, de a végén is bevallotta: „Valahányszor rosszat cselekedtem, mindig úgy éreztem, mintha egy ártatlan kicsi gyerek — az, aki én magam voltam valamikor — felzokogna bennem. Ő, mi mindent meg nem próbáltam én, hogy elcsendesítem! Utóbb mindig úgy találtam, azért nem sikerült, mert az Isten szólaltatta meg.” Boldog, aki mindig követi ezt a szózatot, mint Kis Szent Teréz, aki elmondhatta, hogy hároméves korától haláláig egyszer se mondott neki ellent. Ezzel igazán a legnagyobb és legbensőségesebb istenszeretnek adja jelét, hiszen Szent János evangélista azt mondja: „Aki engem igazán szeret, beszédeimet hallgatja és megtartja; Atyám is szereti őt és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.”

Pünkösöd utáni XIII. vasárnapra

A mai szent evangélium a hálátlanság rút példáját mutatja be nekünk a kilenc bélpoklos alakjában, akik hangozó szóval könyörögtek Hozzá nyomorúságukban, de mikor az Úr Jézus megtisztította őket, csak egynek jutott eszébe visszajönni és megköszönni jóságát és irgalmas szeretetét. Mi mégis ne a kilenc hálátlannak, hanem annak az egynek a példáját vessük a szívünkbe, aki eljött és hálát adott. Mert a hála az emberi szív egyik legnemesebb virága, amely kivirágzik bennünk, kedvessé tesz Isten előtt és új kegyelemre tesz bennünket érdemessé. Azt mondhatná erre sok keseredett szívű ember, hogy ugyan miért hálálkodjunk,

mikor annyi baj és nyomorúság vesz körül bennünket?

1. *Először azért, hogy élünk, mozgunk és vagyunk.* Hány millió és millió ember pusztult el ezekben a fergeteges időkben, akinek a pusztta életét sem sikerült megmenteni. Népek tűntek el és lettek gyilkos háborúk áldozatává. Másokat saját honfitársai pusztítottak el a forradalmak szörnyű felfordulásában. Egész tömegek veszték éhen, mert a földek műveletlenek maradtak, valóban csak tövist és bojtortjánt termettek. Igaza van a Zsoltárosnak: „Misericordia Domini, quia non sumus consumpti”, ami magyarul annyit jelent, hogy Isten különös irgalma, hogy mi még élünk és vagyunk. Mindennap térden állva adhatunk érte hálát az Istennek.

Nehogy úgy járjunk, mint a mesebeli király udvari népe, akik uralkodójukat sokféleképen körülhízelegték, szokásait eltanulták és le is utánozták, de jópéldáját, különösen az imádságban és az isteni szolgálatban, nemigen követték. Hogy jobb belátásra bírja őket, fényes vendégséget rendezett a számukra, amelyen mind egy szálíg megjelentek, talpig ünneplőben. Állt a lakoma, amikor egy nem éppen ünneplős külsejű ember lépett a terembe. Egy kicsit körülnézve letelepedett az urak közé az egyik üresen álló helyre. Megbotránkozva néztek rá innen is, onnan is, de szólni nem szóltak, mert hiszen ott volt a király is, őt illette a szó. A lakoma végén, amelyet derekasan végigevett, szó nélkül távozott — ahogy jött is — a különös vendég. Asztalbontás után nagy méltatlankodva tárgyalták az urak az ismeretlen ember különös viselkedését. „Nem is olyan különös az, — szólt bele a király a vitába — hiszen csak azt tette, amit az én udvari embereim, akik szintén odaülnek mindennap a mennyei Atya terített asztalához, napnap után élvezik ezerféle jóságát a nélkül, hogy csak egy szóval is megköszönnék, meghálálnák. Úgy találok, hogy ez a különös vendég nagyon is közetek való volt.” Az intés használt. Bár használna azoknak is, akik csak elbeszélésből hallják, de hála dolgában nem különbek, mint a mesebeli udvari nép. Bár megfogadná a Zsoltáros szavát, amikor azt mondja: „Alleluja! Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökkévaló az ő irgalma.”

2. Azután azért, hogy emberhez méltó életet élhetünk. Egész nagy népek élnek állati sorban. Hajlékaikat felégették, vagyonukat elhurcolták, földjeiket feldúlták. Nincs, ahova a fejüket lehajtsák. Nincs kenyerük. Rongyokban járnak. Ahányan, annyifelé szóródtak. Érhet bennünket sokféle nyomorúság, de azok elviselésére erőt ad a jobb jövő reménye és a szeretet, ami körülvesz bennünket. Nekik nincsen reménységük. A jövő nem ígér nekik többet, mint a sivár jelen. A szeretet sem enyhíti fájdalmas sorsukat: nincs, aki szeresse őket és nincs, akit szeressenek. Nekünk mindent megadta vagy meghagyta a jó Isten. A szeretet erőt ad a viszontagságok viselésére s ébrentartja bennünk a reményt, hogy van értelme életünknek és küzdelmeinknek. Életünk így, ha olykor szegényes és szenvedéssel teli élet is, de mégis emberhez méltó élet. Méltó és igazságos érte minden nap hálát adni az Istennek.

Sok oktan ember ezt nem látja be és nem érti. Olyan, mint az a kesernyészívű napszámos, aki Szent Szilveszter napján egykori katonabajtársával találkozott. „Hová, háová, — kérdezi tőle — azzal a féllábbal ilyen nagy sietve?” „A templomba iparkodnék — feleli a rokkant — a hálaadásra.” „Ugyan miért hálálkodol, — kérdezi tőle keserűen — talán azért a hitvány zabkenyérért, amivel sovány életedet tengeted?” „Azért is — feleli nagy meggyőződéssel a rokkant — meg annyi minden másért, amit Isten jóvoltából élveztünk. Ha zabkenyéren éltünk is, de éltünk és egészségesek vagyunk mindnyájan. Örülünk az életnek és egymásnak. Nagy dolog ez, komám!” Szólt és bicegett tovább a templom felé. A keserű ember mélyen elgondolkodott, majd lassan utána lépegetett. A templomajtóban találkoztak. Egymásra néztek, azután beléptek mind a ketten — hálálkodni. Nyilván rájött, — mert mindenki rájön, aki gondolkodik — mennyire áll miránk is, különösen a mostani felfordult világban, a Zsoltáros szava: „Ha az Úr velünk nem lett volna, midőn ránk támadtak, talán elevenen nyeltek volna el minket. Áldott legyen az Úr, aki nem adott bennünket az ő fogaiknak martalékul.”

3. Végül azért, mert Isten atyai szemét rajtunk tartja és gondot visel ránk minden időben. Feltámasztja nap-

ját jókra és gonoszakra egyformán, mint a Szentírás mondja. Aldással kíséri az emberi munkát; erőt és napsugarat bocsát földjeinkre, amelyek megérlelik a gabonát; erőt ad a karokba, hogy amit vetettek, le is arathassák. Lehet a termés jobb vagy szegényesebb, de valami mindig terem. Ha itt nem, hát másutt s a végén mindenhova eljuttatja a találékony szeretetet. Sokszor csak az emberi erőfeszítést és küzdelmeket látjuk, de ha gondolkodunk, észrevesszük, hogy benne vagy mögötte ott van mindenütt az Isten teremtő ereje és gondviselő jósága.

Úgy vagyunk ezzel, mint azok a falusi magyarok, akik arra voltak kíváncsiak, hol és hogy csinálják az ujságot. El is vezette őket egy jólelkű földi, amikor Pestre jöttek látogatóba, egyik nagy ujságvállalat nyomdájába. Eppen munkában volt a nagy körforgó gép. Hogy mi történik benne, azt nem látták, mert kívülről csak annyi volt látható, hogy egyik oldalról nyeli ám a nagy gépszörnyeteg a hatalmas gurigára tekert papirost, a másik oldalon pedig egyre-másra dobálja ki a kész ujságot. „Hát ezt, ha belehalunk, se értjük” — jelentik ki egymásután a magyarok. „Nem baj az, — szól mosolyogva a gépmester — mindegy az maguknak, értik vagy nem értik. A fő, hogy én itt vagyok és értem. Maguknak elég, ha mindennap megkapják az ujságot és olvashatják nagy gyönyörűséggel.” A világ folyása is olyan, mint egy roppant nagy gépezet, amelyben rengeteg apró kis kerék működik össze. Az Isten ugyan, aki azt a roppant világgépezetet mozgatja, nyújt néha a gépezetbe egyikünknek-másikunknak bepillantást, de nekünk sem az a fontos, hogy a gépezet titkát megfejtsük, hanem az, hogy tudjuk, hogy annak kormányja Isten kezében van és mi teljes biztonsággal bízhatjuk rá magunkat. Valóban igazak a Szentírás szavai: „Az Úr igazgatja az ember lépéseit . . . Távozzál hát a gonosztól és cselekedjél jót és megmaradsz örökkön-örökké.”

Hogyan adjunk mindezekért hálát? Az emberi szó egymagában kevés; áldozattal kell megsúlyosítani. Mint ahogy az ősszülők gyermekei gabonájuk és nyájaik javát tették az égő oltárra s úgy áldozták fel hálájuk jeléül, nekünk is adnunk kell abból, amit Isten adott. Amit a szegényeknek

adunk, ember kezébe adjuk ugyan, mégis Istennek adjuk, hisz ő maga mondta: „Amit egynek cselekesztek a szegények közül, nekem cselekedtéték.”

Püünkösd utáni XIV. vasárnapra

A mai szent evangéliumban az Isten gyermekeinek tiszta derűjét és boldog békességét akarja lelkünkre kötni az Anyaszentegyház. Nincs ennek a derűnek és békességnek nagyobb ellensége, mint a gond és a lelket tépő, legtöbbször felesleges aggodalom. Mikor Krisztus Urunk a hegyi beszédben azt mondja: „Ne aggódjatok pedig, mit esztek, mit isztok, mivel ruházkodtok . . . tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségték vagyon”,

1. egyszerűen hadat üzen ennek az életet megrontó gondnak. Ha gondolkodunk, a józan eszünkkel is rájövünk, milyen nagy igazság és milyen mélységes bölcsesség van az Úr Jézus szavaiban. A gond ugyanis nehézzé teszi az ember szívét és akadályozza az Istenhez való közeledésben. Nemcsak a gazdagság vonja el a lelket Istentől és Isten országától: a földiekért aggódó ember lelke éppúgy hozzá van kötve az anyaghoz, mint amazé. Minden idejét, gondolatát, figyelmét lefoglalja, úgyhogy mindezekből a lélekre semmi sem marad. S a mellett, hogy a gonddal, aggodalommal sorsa egy szemernyit nem javul, lelke Istenétől egyre távolodik. Mindennap gyengébb lesz terhe viselésére, amelyet pedig mindenképen viselnie kell. Lassan, szinte észrevétlenül idegenné válik Atyja házában, akinek pedig egyformán gondja van kicsinyekre és nagyokra s akinek szemében mégis csak több az ember, mint az egész teremtett világ. Hisz ő maga mondja a Szentírásban: „Nemde két verebet egy garasért adnak? és egy sem esik le azokból a földre a ti Atyátok akarata nélkül . . . Még a fejetek hajszálai is mind számon vannak tartva. Ne féljeteek tehát, sokkal becsesebbek vagytok ti a verebeknél!” Ám a gondbamerült ember nem tudja meglátni az atyai kezet, amely a mezők liliumát ruházza és az égi madarakat eteti. Keseredve állapítja meg, hogy nékem ugyan enni így nem adnak s engem így senki

nem ruház. Elfelejtí, hogy ád az Isten minden gyermekének bölcseséget, mellyel kiki sorsát okosan intézi; ád erőt és ügyességet, mellyel az élet-tervet végrehajtja. Nem adja ingyen a szükségeseket, de hozzásegít és megáldja az emberi iparkodást. Így a siker és utána a „békesség és öröm“ a mi személyes küzdelmünk eredménye lesz és mint ilyen további örömmek forrása.

Nem jár tehát rosszul, sőt csak az jár jól, aki lelkesen követi Krisztus Urunk szavát: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát: a többiek mind hozzáadatok nektek.”

Ellenben nagyon is rosszul jár, aki felesleges aggodással, gonddal rontja a maga és családja életét. Teljesedik rajta Krisztus Urunk mondása, hogy a holnap gondjával elrontja a ma örömét. Olyan lesz az életének vége is, amilyen a folyása: sivár és értéktelen. Egy vidéki város temetőjében áll egy tölgyfából faragott, vaskos sírkereszt. Az alatta nyugvó magyar neve és adatai alá ezt a sokat jelentő kis mondatot írta valaki: „Megölte a gond.” Életében mindig attól félt a boldogtalan, hogy éhen pusztul, pedig volt egy kis földecskéje, volt hozzá testi egészsége és a szorgalma sem hiányzott. De mindig félt, aggódott valamitől: egyszer szárazságtól, máskor vadvizektől, azután jégveréstől, rossz emberek ártó szándékától. Valóban minden napjának öröme megrontotta a holnaptól való sötét aggodalom, míg azután egy szép napon holtan találták a háza küszöbén. Élhetett volna az egyszerű emberek csendes boldogságával, úgy mint a többiek, de hát nem tudta magát rábízni az Isten gondviselésére. A szó szoros értelmében megölte a gond. Kár, hogy nem tudta szegény, — vagy ha tudta, sohasem gondolt rá — amit a Bölcsesség könyvében olvasunk: „a kicsinyt is, nagyot is Isten alkotá s egyaránt gondját viseli mindeniknek”.

2. A felesleges gondnak és aggodalomnak egyetlen orvossága az, amire az Úr Jézus oly kedvesen biztat is a ma hallott szent evangéliumban: *az Isten gondviselésében való bizalom*. Tanulja már az iskolásgyermek a katekizmusban, hogy „Isten nemcsak teremtette, hanem fenn is tartja és kormányozza a világot”, vagyis úgy igazítja a világ sorát,

hogy minden teremtmény elérje a maga célját. Az ember céljául pedig nem a nyomorúságos tönkremenést, hanem a boldogulást tűzte ki, amint mondja is a Szentírásban: „Ismerem a terveket, amelyeket elgondoltam rólatok, úgymond az Úr; jólétre és nem sanyargatásra szántalak, hogy meghozzam nektek a várva-várt jó véget.”

Ha pedig ez az Isten szándéka velünk, megadja a szükséges eszközöket is kinek-kinek érdeme szerint. Erre akarta a szomszédját figyelmeztetni egy józú magyar ember, mikor az keserű panaszokkal állított be hozzá. Azon siránkozott, mi lesz velünk és mi lesz a világgal, ha még soká tart ez az irgalmatlan háború? „Mihály, — kérdezte tőle — te teremtetted a világot?” Meghökken erre a magyar. Nem is feleltetett mást, mint azt, hogy „dehogy teremtettem”. „Hát akkor a fenntartása se a te gondod, — mondta neki emelt hangon — bízd csak rá a világ sorsát arra, aki teremtette.”

Ez az éppen, ez a nagylelkű bizalom, ami sok emberben hiányzik. Egyrészt azért, mert gyenge a hite, keveset imádkozik. Istennel ritkán találkozik, így aztán szívének nem igen járja át Isten szeretetének melege. Másrészt pedig azért, mert *csak* magában bíz, azt pedig úgyszólván minden este érzi, ha vége felé jár a napi munkának, hogy ez az erő veszedelmesen fogy s egy szép napon majd el is fogy egészen. De amíg megvan, addig is nagyon kicsi és tehetetlen a természet roppant erejével szemben. Ezért vallották már a régiek is, hogy „emberé a munka, Istené az áldás”.

Hallgassuk csak meg a szenttéavatott egyszerű falusi plébános, Arsi Szent János tanítását, aki az ilyen örökké aggodalmaskodó embert sohasem vigasztalta, ha panaszkodott, hanem mindig az Istenben való erősebb bizakodásra serkentette. Egy ilyen panaszkodóra így szólt rá nagy keménnyen: „Máma nem főzött a feleséged?” — „De főzött” — felelte a gazda. „Ettetek mindnyájan eleget?” — kérdezi tovább. „Ettünk” — volt a felelet. „Tegnap is?” — „Igen, tegnap is.” „Hát akkor, úgylátszik, mindezideig semmiték sem hiányzott, — mondja neki komolyan — ami a mindennapi élethez szükséges. A földcskéd megvan, erőd nem fogyott: miért aggódsz hát, hogy holnap már ez vagy amaz

vagy éppen minden hiányozni fog? Látod, nálad mennyivel szegényebbek is vannak a faluban és mind megvannak. Sohasem panaszkodnak, te pedig mindig félsz a holnaptól, holott az eddigi életed minden napja bizonyítja, hogy holnap is csak megleszel."

Ez az Isten gyermekeinek szent nyugalma és boldog derűje. Ez az, amire Krisztus Urunk tanítani akart a mai szent evangéliumban. Nem könnyelműségre, hogy elbizzuk magunkat és készen várjuk azt a bizonyos sült galambot, hanem az Istenben való gyermeki bizalomra, amely azt jelenti, hogy ha megtettük a magunkét, nem kell félnünk attól, hogy az Isten cserben hagy bennünket. Fogadjuk meg az Apostol szavát, aki így bizat: „Ne legyetek semmiben se aggodalmaskodók, hanem mindenben terjesszétek kéréseiteket Isten elé imádságban és könyörgésben . . . minden aggodalmatokat Őreá bízván, mert neki gondja van reátok." A keresztény lélek valóban nagy lelki nyugalommal énekelheti a hálaadó ének szavaival: „Tebenned bízom Uram: nem szegényülök meg mindörökké."

Pünkösd utáni XV. vasárnapra

A naimi ifjú megindító történetében előttünk áll a csodatevő Krisztus a maga isteni fönségében; a szenvedő asszony, a fájdalmas anya szívettépő keserűségével; a gyászoló sokadalom, amelynek szívét elfogja a néma hódolat és istenfélelem, amikor megérik, hogy Isten jár közöttük az Úr Jézus személyében.

1. A *csodatévő Krisztus* meg akarja mutatni az embereknek Isten-mivoltát. Halottat támaszt fel, tehát olyan valamit művel, amit emberi erővel nem lehet megcselekedni. Rászól a halott ifjúra és az megelevenedik. Aztán kézenfogja, odavezeti anyjához: itt a fiad, ne sírj. Amit Krisztus Urunk itt tesz, az csoda. A nagy természetben minden törvény szerint működik. Van törvénye a föld mozgásának és az égitestek járásának; van törvénye a virágzásnak és az elmúlásnak; van törvénye az életnek és a halálnak. Voltak tudósok, — nem is olyan régen — akik egész életüket a

természet csodálatos törvényeinek tanulmányozására szentelték. Annyira beleygőzödték abba, hogy ezeken a törvényeken kívül semmi sem történhetik, hogy a csodát lehetetlennek mondták. Kimondták nagy konokul, hogy csodák nincsenek. Valamit azonban elfelejtettek ezek a jó tudósok. Azt, hogy a törvény, amit a természetben bámulva csodálnak, nem magától van, Isten alkotta mind. Hát aki törvényt adott az anyagnak, fűnek, fának, virágnak, embernek; akinek van hatalma törvényekkel kormányozni az egész világot, annak arra is van hatalma, hogy ő maga ne vegye igénybe a törvényt, hanem a nélkül, azon kívül cselekedjék. Ő tehát mondhatja a halott ifjúnak: „Kelj föl!”, úgy, hogy az csakugyan fölkel. A jó tudósoknak tehát nem azt kellett volna mondani, hogy csodák nincsenek, hanem csak azt, hogy „csodák ritkán vannak, de vannak, mert Istennél semmi sem lehetetlen”.

Ma is akadnak még, akik fáznak a csodáktól. Úgy gondolják, hogy a gépeket alkotó tudomány mindenre képes, amit azelőtt csodának hittek. Csak amikor mélyebb bepillantást nyernek a természet titokzatos műhelyébe, akkor kénytelenek elismerni, hogy ember isteni erő nélkül nem tehet csodákat: egyedül az Isten mindenható. Így döbbsent rá Isten mindenhatóságára egy kedves öregember is, amikor kis unokáit sétáltatta a nagy városi kertben. Csendesen ült és sütkérezett a padon, a gyerekek pedig — egy kislány és kisleány — vígan játszogattak körülötte, kiki a maga játékszerével. Egyszer aztán — ahogy a gyerekekkel történni szokott — a kislány elkívánta a leányka bábuját. Az természetesen nem engedte. Ketten kétfelé húzták, míg aztán bekövetkezett a tragédia: kiszakadt a rongybaba karja. Elsírta magát a kicsike. A nagyapa figyelmes lett rá. Hogy megvigasztalja, megígérte, hogy majd megorvosolja. Szabó volt valamikor, tú volt most is a gomblyukában. Cernát fűzött az egyikbe és nemsokára ép volt a baba, mint régen. Amíg a babával foglalatoskodtak, a fiú, a kis dezentor, hatalmas bogarat talált s azzal szórakozott. Egyszerre csak felöltött benne a kegyetlen gondolat: kitepte a bogár egyik lábát. De a lelkiismerete is megszólalt a kegyetlenség ellen: jóvá akarta tenni a hibát. Odavitte hát a bogarat a nagy-

apához. Azt mondta neki könyörgő hangon: „Nagyapa, gyógyítsd meg a bogár lábát is.” Nagyapa elkomolyodott. Hirtelen ráeszmélt, milyen nagy dolgot kér tőle a kis unokája. Így szólt hát neki: „Jaj kisleány, nagyon nagy dolgot kívánsz. A rongybabának tud a nagyapa kezét és lábát varrni, de a bogárkának csak a jó Isten teremthet új lábakat.” A kisgyerek csak megsejtette a nagyapa komoly szavából Isten teremtő erejét, a nagyapa lelkében azonban egy roppant nagy igazság világosodott meg: ahol csoda történik, ott az esemény mögött Isten teremtő hatalma áll; ember a természet törvényeit fel nem függesztheti, ki nem kerülheti. Méltán kérde Mózés: „Ki olyan, mint te, Uram, az erők között? Ki olyan, mint te: szentségben dicső, félelmetes, dicsérendő, csodatevő?” És jól mondja a Zsoltáros is: „Te vagy az Isten! Te művelsz csodákat, hogy megmutasd népednek hatalmadat.”

2. A szenvedő asszony a naimi ifjú tanulságos történetében azért jut értékes szerephez, mert az ő mélységes fájdalma indítja az Úr Jézust könyörlésre és csodatételre. Krisztus Urunk ugyanis háromévi földi működése alatt leginkább tanított. Meghirdette az embereknek a szép és boldog élet igazságait. Közben sok jót is cselekedett, sok csodát is művelt. Csodát azonban mindig csak akkor, ha szükségét látta, hogy isteni hatalmát is bemutassa. Hogy észrevegyék az emberek, hogy személyében nem közönséges ember jár közöttük, hanem maga az Isten. Itt Naim városka kapujában erre talán nem is lett volna éppen szükség. Hiszen temetéskor az emberek úgyszólván magukba szállnak, a halál közelsége megilleti őket. De ott van köztük a szenvedő anya, aki egyetlen fiát, lelke virágát, örömét, reményét, leendő támaszát temeti. Jó szíve megindul, az anya könnyei kérés nélkül is megindítják. Csodát tesz, hogy megvigasztalja a szenvedőt.

Azt mondja az apostol: „Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.” Szíve is ugyanaz a jó Szív. Szünetelő magyarázatok, anyák, apák és fiak, emeljétek hozzá a szíveteket, tárjátok elé testi-lelki nyomorúságtokat. Meglátjátok, könyörlésre indul most is, még ha csoda kell is hozzá. Nem elég azonban bajok, kárvallások idején az Úr Jézus Krisztus

irgalmas Szívéhez menekülni. Meg kell szívlelni azt is, amit a tanítványoknak olyan komolyan a lelkére kötött: „Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem, ti is úgy cselekedjétek.” Tehát ha én megszanom a szegény szenvedőt és sorsán könyörületre indulok, ti se zárjátok el szíveteket az irgalmasság elől. A leghűségesebb Krisztus-követők, a szentek nemcsak megértették, de — ahogy mondani szokták — szívügyüknek tekintették Krisztus Urunknak ezt a tanítását. Elég csak a legnagyobbakra, Szent Mártonra, Alamizsnás Szent Jánosra, Magyarországi Szent Erzsébetre vagy Páli Szent Vincére gondolnunk, akiknek egész élete az irgalmas szeretet gyakorlásában telt el.

De nem is kell hozzá szentnek lenni, csak jó kereszténynek, hűségese Krisztus-követőnek, hogy a szenvedő előtt megnyissuk szívünket. Egy hitoktató feljegyzéseiben olvassuk, hogy valamelyik kicsi tanítványa kegyetlenül hideg téli reggelen, iskolába menet, becsengetett egy ügyvédhez. Az ügyvéd maga nyitott ajtót és nyájasan megkérdezte: „Mit kívánsz, kicsikém?” „Bácsi kérem, — feleli a kislány — itt ül a kapu alatt egy szegény öreg bácsi. Fázik és éhes és sír. Én már nem tudok segíteni rajta, mert az uzsonnámat odaadtam egy másiknak. Legyen szíves, adjon neki valamit.” Ebben a kisemberben már élt az evangélium szelleme. A szentek iskoláját járta már akkor, amikor könyveivel a hóna alatt a városi iskolába lépegetett. Örömtől ragyogó szeme volt a legszebb bizonyosság, hogy valóban „boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek”. Bizony tanulhatnak tőle akárhányan a nagyok is.

3. *A gyászoló sokadalom szívét megszállja és betölti az istenfélelem.* Ők nem csodát látni jöttek. Őket a részvét, a testvéri együttérzés hozta ide. Enyhíteni akarták a bánatos özvegy fájdalmát. Isten e kegyeletes szándékot azzal jutalmazta, hogy tanúi lehettek egy isteni csodának s részesei a vigasztaló kegyelemnek. A csoda láttára mélyen megrendültek. Embert sejtettek abban, aki a halottas menetet megállította és a síró anyát vigasztalta. Szavában azonban, mely a halott ifjút életre hívta, isteni szózatra ismertek. Nagy félelem töltötte el őket a köztük álló, megnyilatkozó Isten előtt. A félelem azonban csakhamar szent lelkesedéssé vál-

tozik: hangos szóval magasztalják Istent, aki, íme, meglátogatta az ő népét, és pedig nemcsak teremtő erejével, de személyes valóságában is.

Útmutatás nekünk ezeknek a jó embereknek a magatartása Istennel szemben. Valahányszor megérinti a lelkünket Isten közelsége akár itt a templomban, akár otthon vagy másutt, be kell telnünk ezzel az istenfélelemmel. Némuljunk el Isten közelében; vessük le magunkról gyarlóságaink rongyait, hagyjuk kívül a világi gondokat és szent áhitattal köszöntsük, imádjuk az Urat, aki ma is sokszor meglátogatja az ő népét. Aztán törjön ki szívből az imádás és a hála szava. Akkor ismer rá bennünk Isten az ő gyermekeire, ha nem mindig koldustarisznyával jelenünk meg előtte, ha nemcsak kérésekkel ostromoljuk, hanem tudunk érdekelni, önzetlenül is szólni hozzá az imádás és magasztalás szavaival. Csak azért, mert megint meglátogatta az ő népét.

Kedves példáját szolgáltatta ennek a nagy gondolatnak egy napszámosasszony, akinek a polgárista fiacskája nagy dolgot művelt: életet mentett. Kint hancúroztak a tóparton, majd vígan lubickoltak a vízben. Egyikük, egy nagyobbacska fiú, messzire bemerészkedett, ahol aztán egyensúlyát veszítette és fuldokolni kezdett. Tanácstalanul álltak a parton kicsinyek és nagyok. Csak ennek az egy kis legénynek volt bátorsága utána ugrani. Szerencsésen ki is vonszolta a partra. Nagy diadallal kísérték haza a kis életmentőt. Anyja azonban, az egyszerű, de mégis igen okos asszony, nem esett valami különös elragadtatásba. Csak ennyit mondott neki: „Jól van fiacskám, helyesen cselekedtél. Még ma megköszönjük a jó Istennek a templomban, hogy az életmentéshez jó szívet és bátorságot adott neked.” Ebben az egyszerű kis családban is, íme, szentek nevelődnek. Isten dicsősége nekik az első törvény. Istent dicsérik a jóért, amit cselekedtek, mert úgy érzik, hogy Isten kegyelméből cselekedtek. Hálásak, hogy „az Isten kegyelme bennük nem volt hiábavaló”.

Pünkösöd utáni XVI. vasárnapra

A mai szent evangéliumban az Úr Jézus szembeállítja egymással a két törvényt: az ószövetség és az újszövetség törvényét. Az ószövetség a betű törvénye volt, míg az újszövetségben Krisztus Urunk a szellem törvényeit állította a régi helyébe, amikor azt mondta: „Littera occidit, spiritus autem vivificat — a betű öl, a szellem az, ami éltet.” Ezt akarta megértetni a farizeusokkal, amikor — mint a mai evangélium elbeszéli — meggyógyította a vízkörságos embert szombaton, holott a régi törvény betűje szerint még ez is tilalmas dolog lett volna. Majd alázatra intette az első helyre tolakodó véneket. Az újszövetségnek ez a szelleme pedig kettő: a szeretet és az alázat szelleme.

1. *A szeretet az első törvény.* Elsőnek hirdette maga Krisztus Urunk, de elsőnek mutatja a Szentírásnak úgyszólván minden lapja. Sőt Szent János evangélista magával az Istennel azonosítja, amikor azt mondja: „Isten a szeretet; aki a szeretetben marad, Istenben marad.” Az Ószövetségben ez a törvény elhomályosodott. A törvény betűjéhez halálos komolysággal ragaszkodtak ugyan, de a lelkét nem értették. Így történt aztán, hogy az Úr napját, a szombatot — mert akkor még a szombat volt az Úr napja — akkurátusan megtartották ugyan, úgyhogy mégcsak hozzá se nyúltak a hétköznapi munka eszközeihez, de ugyanakkor hajmeresztően tudtak vétkezni a szeretet ellen. Hagyták volna elvérezni a szegény beteget, csakhogy meg ne sértsék a törvény betűjét, amely tiltja, hogy bármiféle eszközt a kezükbe fogjanak; de rá se gondoltak, mekkorát vétenek a törvény szelleme, lelke ellen, amikor nem sietnek segítségére a szenvedőnek.

Bezzeg mások, ha anyagi érdekeikről van szó. Gondolkodás nélkül kihúzzák a kútból a beleesett ökröt vagy szamarat szombaton is. Krisztus Urunk isteni bölcseséggel teszi fel a kérdést: „Szabad-e szombaton gyógyítani?” Mikor feleletet nem kap, meggyógyítja a szerencsétlent. Ebből sejtetik, hogy nem ember szól itt, hanem az, aki ura a szombatnak is. Aztán tovább kérdez: „Akinék ökre vagy samara kútba esik szombaton, kihúzza-e?” Megint hallgatás a fele-

let. Mintha azt mondanák, bizony kihúzzuk, hiszen Isten nem kívánja kárvallásunkat azért, mert szombat van. Ez a kettős hallgatás aztán megsejteti velük, hogy ha a nagyobb érdek kedvéért ez lehet tekinteni a szombattól, a még nagyobb érdek, a szeretet kedvéért is fel lehet függeszteni a munkaszünet törvényét. Mert aki a szombat törvényét adta, ugyanaz mondta: „Szeresd Uradat Istenedet” és „szeresd felebarátodat, mint tennenmagadat; ez az első és legfőbb parancsolat.” Ezután következik csak a többi, még a szombat megtartása is.

A farizeusok magatartásából látszik, hogy az önzés szelleme mindig valami földi érdeket állít a szeretet útjába. Aki tehát megérteni és gyakorolni akarja az új törvényt, annak állandóan készen kell arra lennie, hogy a saját személyes érdekeit a nagyobb jónak, a közösség javának vagy az irgalmasságnak alárendelje. Isten szentjei ezt habozás nélkül megtették. Még ma is bámulva néz fel a világ Szent Mártonra, a nemes lovagra és későbbi szent püspökre, mikor egy szegény rongyos emberrel találkozott az úton, akit majd megvett az Isten hidege. Fázott a lovak maga is, az előtte álló útra alig vállalkozhatott köpönyeg nélkül. De nem tudta nézni szánalom nélkül a szenvedőt sem. Gondolt hát merészet és nagyot: kivonta kardját, kettévágta vele a köpönyegét s a felével betakarta a szegény didergő öreget. A jámbor legenda szerint útja végén az Úr Krisztussal találkozott, és pedig abban a félköpönyegben, amelyet útja kezdetén az útszélen didergő aggastyánra terített. A szépséges legenda nyilván az új törvényt akarta hangsúlyozni: a szeretet törvényét, amely önfeledten siet bajbajutott embertársa segítségére abban a tudatban, hogy „irgalmasságot tenni kedvesebb az Úr előtt még az áldozatnál is.”

Ó, ha minden ember megértené Krisztus Urunknak ezt a nagy gondolatát, milyen más lenne a földi élet! Ha a szeretet törvényét érezné mindenki első törvénynek, mennyivel több béke és boldogság volna a világon, egyes emberek szívében és a népek között is egyformán! Vessük a szívünkbe mi is és kérjük az Úr Jézust a mai szentmisében, hogy tanítson meg erre a „minden földi tudományt meghaladó tudományra”: a szeretetre.

2. *Az alázat az új törvény másik fundamentuma.* Ez is szinte ismeretlen erény az ószövetségben. Még ott, az Úr Jézus jelenlétében is vad tülekedés folyik az első helyekért, amelyekkel különös megtiszteltetés jár. De ugyanezt cselekszik kint az életben is: egymást legázolva törnek a fény, a dicsőség és a hatalom felé. Csoda-e, ha ebben a fékevesztett törtetésben megfélemedeznek a szeretet törvényéről? De ki is érne rá ilyenkor észrevenni, hogy mások is vannak, mások is élni és érvényesülni akarnak? Jól mondja a költő, hogy „akinek szeme nincs, mind kegyetlen“, az első helyekre tolakodónak pedig ugyancsak nincs. Le is gázol útjában mindenkét könyörtelenül. Lenézi, megveti azt, akit elhagyott. Nem veszi észre, nem látja meg a kárvallottat, a szenvedőt, a könnyben és vérben kínlódó felebarátot. A gőg vakká teszi az embert és megghiúsítja benne a szeretet törvényét. Ezt látva, nyomban azután, hogy a szeretet törvényét hangsúlyozta s még a szombati munkaszünet törvényének is fölé emelte, jónak látja Krisztus Urunk alázatra inteni a farizeusokat, hogy ne a hely vagy hivatal méltóságában, hanem a szeretetben igyekezzenek elsők lenni.

Alig van tökéletesebb megtestesítője ennek a krisztusi gondolatnak, mint az Árpád-ház csodálatos szépségű virága, Szent Erzsébet. Maga királyi nemzetségből való s előkelő várúr felesége. Nemcsak egy várnak, de valóságos nagy birodalomnak úrnője, aki azonban minden cselekedetével bizonyítja, mennyire életté vált benne a krisztusi tanítás, hogy „aki első akar lenni közöttetek, legyen mindegyiknek a szolgája“. Személyesen irányítja a várban a jótékonyosság műveit: az inségesek konyháját, az akkori háborús világban elszaporodott nyomorultak és árvák istápolását, a szegények felruházását. Saját otthonának minden nélkülözhető kis zugát rendelkezésére bocsátja a harcok nyomorultjainak; saját kezével ápolja a betegeket, akik segítség nélkül feltétlenül elpusztultak volna. A szeretet gyakorlásában valóban első, de ugyanakkor egyszerű darócruhában jár s a legszerényebb életmóddal beéri. Ha ezért a fejedelmi udvar gőgösei gáncsolják, ezt is szívesen tűri. Becsüli a fejedelmi rang külső jelét, a koronát, de éppen nem kapkod utána. Boldog, ha nem kell viselnie. Egy szép ünnepen, Szűz

Mária mennybemenetelének napján, amit hazájában Nagyboldogasszony néven ismert meg, határozatba ment, hogy az egész fejedelmi család a legfényesebb ünnepi díszben vonul a vár templomába nagymisére. Ott Erzsébet helyét egy nagy feszülettel szemben jelölték ki. Erzsébet a keresztfán halódó Üdvözítő alakjára pillantva levette fejéről a koronát és maga mellé helyezte a földre, aztán mély alázattal meghajolva imádta az Úr Jézus Krisztust, aki szent keresztje által megváltotta a világot. „Micsoda dolog ez, — szól oda haragtól szikrázó szemekkel az anyósa — hogy új szokásokat hozol be az udvari életbe? Úgy viselkedsz, mint egy nevetlen gyermek! Talán bizony nehéz a korona?” „Ne vedd rossznéven, asszonyanyám, — felelte Erzsébet halkán — hogy fejemről letettem a koronát, de ha az Üdvözítő töviskoronás fejét látom, úgy érzem, kicsúfolása volna, ha itt ülnék vele szemben aranykoronával és drágakövekkel ékesen.”

Igy érvényesült a kedves magyar Szentben az új törvény: a szeretet és alázat törvénye. Okulásul az egész keresztény világnak, különösen nekünk, késői magyaroknak, akik ha nem is tudunk olyan nagyok lenni a két törvény gyakorlásában, mint Szent Erzsébet, de az útját járhatjuk és rajta az eszményt megközelíthetjük. Ámde a világ — úgy látszik — azóta sem változott sokat. Ma éppolyan nagy a tülekedés az első helyek, magas hivatalok és méltóságok után, mint akkoriban. De éppen olyan kevés is a krisztusi szeretet, mint az Ő idejében. Pedig a nyomorúságában, elesettségében és megalázottságában szenvedő világ szeretet után kiált. Igérik neki jobbról is, balról is, de nemigen adják, mert amiye nincs valakinek, abból nemigen adhat. A szeretet és alázat, e két testvér-erény forrása Krisztus szent Lelke. Kérjük a mai szentáldozatban, hogy áradjon ki ránk bőségesen s ezzel segítsen bennünket új, világot alakító terveinkben. Kérésünk bizsonnyal meghallgatásra talál, hisz úgy mondja a Zsoltáros: „A töredelmes lélek áldozat az Istennek; az alázatos szívet, Isten, nem veted meg.”

Pünkösöd utáni XVII. vasárnapra

A mai szent evangéliumban Krisztus Urunk újra meghirdeti a szeretet törvényét. Minden alkalmat felhasznál arra, hogy a szeretet elsőbbségét kinyilatkoztassa. Valahányszor alkalom adódik róla szólnia, mindig új és új oldaláról világítja meg ezt a legfőbb parancsolatot. Most az Isten iránt való szeretet belső lényegére mutat rá, amikor azt mondja: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből.” Azt akarja vele mondani, hogy úgy szeresd az Istent, hogy övé legyen minden érzésed, minden gondolatod és minden jóakarod, minden képességed.

1. *Szeresd az Uradat teljes szivedből, tehát legyen az övé minden nagy érzésed.* Bizonyos, hogy a szeretet nem terem magától az emberszívekben. A forrása minden szeretetnek Isten szent Lelkében van. Onnan áramlik ki szüntelen és fogyhatatlanul a világra. Ahogy a jegyest a jegyes, hitvest a hitvestárs, szülőt a gyermek és gyermeket a szülő, testvér a testvért és jóbarát a jóbarátot szeretni tudja, mind Istentől való szeretet. És Isten azt akarja, hogy ezekből a nagy és szent érzésekből is az elsőt, a legmelegebbet és legkedvesebbet adjuk vissza neki.

Sajátságos az ember: nem tud meglenni szeretet nélkül. De nem elégszik meg azzal a szeretettel, mely felé irányul, amellyel őt szeretik: kell neki valaki, akit ő szeressen. A szeretetnek szinte törvénye a viszonzás: legalább annyit akarunk adni belőle, amennyit kaptunk. De a legtöbbször csak embereknek. Isten felé sokkal vékonyabb sugárban áramlik az emberek szeretete. Mintha félnénk, hogy akkor azoknak, akik közelebb állnak hozzánk, kevesebb jut. Pedig éppen fordítva van: szeretetünk az Istenben nem szigetelődik el, hanem ott megtisztulva és megerősödve visszaáramlik megint az emberszívekbe. Innen van, hogy a szentek, akik olyan magasan jártak az istenszeretben, elsőik voltak az emberszeretben is.

A tapasztalat is azt bizonyítja, milyen állhatatlan és bizonytalan annak a szeretete, akiben hiányzik az istenszeret. Csak annak szeretetére építhetünk, akiről meggyőződ-

tünk, hogy őszinte, nagy és igaz szeretettel szereti az Istent. Tehát nem Istennek jó az, ha szeretjük, hanem nekünk magunknak. Azért kívánja, sőt parancsolja az Úr: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből.”

Nagyobb szeretet alig égett bárki emberfiának a szívében az egész teremtett világ iránt, mint Assisi Szent Ferencnek. Szeretete mégis a legégyőbb, a legnagyobb az Isten iránt volt. Meghatódva olvassuk az életéről szóló írásokban azt az esetet, amikor országjáró útjában ráesteledett és egy Bernardone nevű kereskedő házában szállott meg. A kereskedő már akkor sokat hallott Szent Ferencről és határtalan nagy tiszteletet érzett iránta. Éppen azért nem a vendégszobát nyitotta fel neki, hanem a saját tulajdon hálószobájában vettetett neki ágyat. Ő maga a szomszéd szobában dőlt le, csak úgy ruhástul, mert meg akarta lesni, alszik-e a Szent egész reggelig, ha pedig nem, vajjon mit csinál éjszaka. Szent Ferenc csendesen lepihent. Amikor már azt hitte, hogy a szomszédja alszik, szép csendesen felkelt, az ágya előtt térdre ereszkedett és buzgó imádságba merült. Szeméből kibuggyantak a könnyek és végigfolytak az arcán. Egyre sűrűbben hangzott sóhajtása: „Én Istenem és mindenem! Én Istenem és mindenem!” Így irányította szívének minden érzését az Isten felé. Csoda-e, ha ez a szív aztán úgy megtelt szeretettel, hogy jutott belőle az egész világnak?

Ha azt akarod, hogy a te szívedben is legyen elég szeretet, legalább a családod és közvetlen környezeted számára, add te is úgy az Istennek, mint ő. Meglátod, szászorosan kapod vissza és csodálatosan megszépül tőle magad és a tieid élete. Úgy lesz, ahogy a Szentírásban olvassuk: „Akik félték az Urat, szeressétek is Őt; akkor a szívetek felderül.”

2. Szeresd a te Uradat Istenedet teljes lelkedből; tehát legyen az övé minden gondolatod. Régi igazság, hogy a szeretet nem ismer távolságot se időben, se térben. Elkíséri azt, akit szeretünk, akármerre jár. A gyermeket az iskolába, hova apja, anyja sűrűn odagondol; jegyest vagy hitvest a munkahelyére és viszont; utazáskor gondolatban végigkísérjük azt, akit szeretünk; de idegenből is sűrűn

hazagondol, valósággal otthon jár és időzik az, aki övétől messze szakadt. A gondolat átfogja a végtelen téreket. Nem akadály előtte még a halál és strögödör sem. Ennyire azért tud lenni minden gondolatunk, akit szeretünk. Ezt kívánja tőlünk a jó Isten is: Övé legyen szívünk minden gondolata. Már a legelső is, ahogy az a szép kisgyermek-imádság mondja: „Szívem első gondolata Hozzád száll fel, Istenem!”

Milyen különös, hogy az ember, aki gondolatban úgy tudja követni azokat, akiket szeret, az Istenről olyan könnyen megfeledkezik. Pedig mennyi kára van belőle! Hiszen a legtöbb bűnét, hibáját el sem követné, ha Istenre gondolna. Élete terheit könnyebben viselné, bajait könnyebben szenvedné, ha nem volna Istentől olyan messze. Ha tehát Isten minden gondolatunkat magának kívánja, az megint nem neki jó, akinek nincs szüksége senkire és semmire, hanem nekünk, akik annyira senkik és semmik vagyunk Isten nélkül. Erre gondoltak a régiek, amikor keresztet, szobrokat állítottak ki az útfelekre; feszületet, szentképet tettek lakásaik szembetűnő helyére; érmecskéket viseltek a nyakukban vagy az óraláncon. Mindmegannyi jel: gondolj az Istenre, sűrűn emeld fel hozzá szívedet, legyen az övé minden gondolatod. Kövessük ebben őseink példáját s szerezsük Istent teljes lelkünkben.

A szentek utólérhetetlen művészek voltak abban, hogyan kell napi kötelességeiket buzgón teljesíteni, sőt még azonfelül is nagyon sokat tenni embertársaikért, gondolatban mégis úgyszólván állandóan Isten közelében időzni. Szent Béda feljegyzéseiben olvasunk egy szentéletű emberről, akinek a természet minden megmozdulása jó alkalom volt arra, hogy Istenre gondoljon. Ha munkaközben a forró napon eltikkadt és már nagyon szenvedett a hőségtől, vagy ha a hideg szélben megdermedt a keze, mind a két alkalomatlanságot Istennek ajánlotta. Ha szél kerekedett és vihart jelzett, mindig felsóhajtott: „Uram, irgalmazz nekünk!” Ha megjött a vihar, köpenyébe burkolódzott és onnan nézte a cikázó villámokat. Istenre gondolt, azon járt az esze, amit a magyar költő is mond: „Mikor az ég megharsan, Isten szól a viharban.” Ha kiderült és megkérdezték, mit csinált a vihar alatt, azt felelte szelíden: „Az ítéletről elmélked-

tem, amikor az Úr Krisztus eljön majd az embereket megítélni nagy hatalommal és fönséggel." A kis állatok kedvessége Isten kedvességét, a gyümölcsök édessége Isten jóságát, a kérékbe kötött búza Isten gondviselését juttatta eszébe. Ha otthonában megpihent, akárhányszor felsóhajtott: „Igy pihenünk majd meg a földi élet után mennyei Atyánk közelében, a boldog örökkévalóságban." Így élt, így gondolkodott a Szent. Valóban Istené volt minden gondolata. Teljes lelkéből szerette az Istent, mert tudta, hogy megfordítva is „Isten szeme vagyon azokon, akik szeretik Őt" — mint Sirák fia mondja.

3. *Szeresd a te Uradat Istenedet minden erődből; vagyis legyen az övé akaratod és minden képességed.* Az akarat irányítja az életünk és a mieink élete sorát. Valahány képességünk van, mind az akarat mozgatja. Mennyi tervet szövögetünk nap-nap után s mekkora erőfeszítéseket teszünk, hogy a tervek valóra váljanak! Dolgozunk, iparkodunk önmagunkért; dolgozunk a családunkért; dolgozunk néha csupán szeretetből vagy barátságból is. Isten úgy kívánja, sőt parancsolja, hogy az akaratunk, a képességeink is elsősorban az övéi legyenek. Hogy érte is dolgozzunk ugyanolyan lelkesedéssel és lendülettel, mint másokért, akár azokért is, akik hozzánk legközelebb állanak. Nem azt akarja, hogy ezt vagy amazt a kötelességet elhanyagoljuk miatta, hanem hogy még azt is neki szenteljük; érte, miatta, az Ő dicsőségére végezzük, és az éppen azért legyen szép és lelkes munka, mert érte és az Ő dicsőségére végezzük. Ne sajnáljuk a fáradságot és áldozatot akkor sem, ha külön az Isten ügyéért, az Isten országáért kell munkába állni, ahogy a boldogemlékü XI. Pius pápa akcióba szólított minden katolikus hívőt azoknak a lelkeknek visszahódítására, akik az aktív hitéletből kikapcsolódtak, Istentől és az Ő Egyházától messze sodródtak.

Az értelem után a tervező, terveket valósító, munkába lendülő akarat az ember legszebb képessége. Aldozd fel neki ezt is szívesen és szeresd a te Uradat Istenedet minden erődből. Akkor betöltöd az első és legnagyobb parancsolatot, ami által nyitva áll előtted az út a földön is meg-

valósítható mennyország felé, amely „békesség és öröm a Szentlélekben“.

Ha azt akarjuk tudni, hogyan kell minden erőnkől szeretni az Istent, megint csak a szentekhez kell folyamodnunk. Ők voltak igazán nagymesterek abban, hogyan kell minden emberi erőt és képességet feláldozni Isten iránt való szeretetből. Állapodjunk meg a Jézustársaság nagy alapítójánál, Loyolai Szent Ignácnál, akiről tudjuk, hogy Isten iránt való szeretetből 33 éves fejjel beült az elemi iskola padjaiba, kisgyermekek közé, hogy megtanulja azokat az alapismereteket, amelyek nélkül nem végezhetett volna felsőbb tanulmányokat s amelyek nélkül viszont nem állíthatta volna egész életét és minden képességét Isten szolgálatába. A történelem megállapítja róla, hogy a Jézustársaság megalapításával úgyszólván a végromlástól mentette meg az Anyaszentegyház és új korszakot nyitott életében. Egyszer megkérdezték tőle társai, mit csinálna, ha élete művét romba döntenék és szeme előtt látná azt összeomlani. Azt felelte: „Ha hibámon kívül történnék, elég volna egy imádságos összeszedettségben töltött negyedóra s eltűnnék a lelkemből minden nyugtalanság: kezdeném előlről.“ Ilyen művész volt Szent Ignác egyik legkiválóbb társa, Xavéri Szent Ferenc is, aki egymaga több, mint százezer embert keresztelt meg. Még élete alkonyán is, Istenért végzett ilyen hősi munka után, az volt az imádsága: „Domine da mihi animas — Uram, adj nekem lelkeket!“ Ők az iránymutatók abban, hogy kell minden igazi Krisztus-hívőnek szeretni az Istent minden erejéből. Ha közönséges halandó el nem éri is azt a hősi fokot, ahol ők jártak, mehet felfelé abban az irányban. Itt is elmondhatjuk a régiekkel, hogy „boldog az az ember, akít a halál útban talál“, mert — mint a Bírák Könyvében olvassuk — „akik szeretik az Istent, úgy ragyognak majd, mint ahogy tündöklük felkeltekor a nap“.

Pünkösöd utáni XVIII. vasárnapra

Az Úr Jézus Krisztus nem dolgozik az agitátorok módszereivel. Nem kürtöltet maga előtt; nem harangozza be előre csodáit; nem csődít maga körül publikumot. Egyszerűen csak „körüljár jót tévén” s ahol embereket talál együtt, felhasználja az alkalmat az igazság hirdetésére, istenségének bizonyítására. Olyan tulajdonságokat árul el magáról, amelyekkel ember nem rendelkezik, amelyek isteni tulajdonságok. Mindenekelőtt

1. *a mindentudást.* A katekizmusból úgy tanulja az iskolásgyermek, hogy „Isten mindentudó, mert tudja azt, ami volt, ami van és ami lesz; tudja azt is, amit gondolunk vagy titokban cselekszünk”. Ezt a Szentírás így fejezi ki: „Az Úr szemei látják az emberek minden útjait . . . és látják az ember szívét legtitkosabb rejtekéig.” Nem történhetik az ember életében semmi, amiről Istennek tudomása ne volna: nem hordozhat szívében még csak egy gondolatot sem, amit Isten tisztán és világosan ne látna. Amit pedig az Atya tud, tudja a Fiú is, amit az Atya lát, látja a Fiú is. A Fiú tehát, az Úr Jézus Krisztus, éppen úgy Isten, mint ahogy Isten az Atya. Hogy ezt észrevegyék a körülállók, — hívők és farizeusok egyformán — nem a gyógyítás csodáját cselekszi előbb, hanem azt mondja az inaszkadtnak: „Bízzál fiam, megbocsáttatnak a te bűneid.” Ezzel elárulja, hogy nemcsak testi nyavalyáját látja ennek a szegény embernek, hanem lelkének sebeit is: ismeri a múltját, tudja a bűneit. Mikor aztán a farizeusok morogni kezdenek, hogy ni-ni, hisz ez isteni tulajdonságot mond magáról, bűnbocsátó hatalmat tulajdonít magának, rögtön hozzájuk fordul és megrója őket: „Miért gondoltok gonoszokat szíveitekben?” Ezzel nekik is tudomásukra hozza, hogy isteni szemével keresztüllát rajtuk és tudja, minő gondolatok forrognak szívükben és agyukban. Már e két mondatból sejteniök kell a körülállóknak, hogy az Úr Jézus Krisztus személyében Isten áll előttük.

Ha ez a hit olyan elevenen élne lelkünkben, mint azoknak az egyszerű embereknek lelkében, akik a szegény inaszkadtnak Krisztus Urunk elé vitték, de más lenne akkor

az életünk! Mennyivel könnyebben és jobb szívvel cselekednénk a jót és mennyi boldogot nem cselekednénk! Hiszen már a kezdet kezdetén, mikor a cselekedet még csak gondolat, felülkerekednék bennünk az a meggyőződés, hogy Isten látja azt, amit tenni szándékozunk. Kedves kifejezést adott ennek a gondolatnak egy falusi tanító, aki gyümölcserés idején egy magas fa ágai között ült s onnan szedegette és rakta kosarába az érett gyümölcsöket. Egyszer csak látja ám, hogy előbb két kéz, azután két kar, végül egy bozontos gyerekfej emelkedik a kerítés fölé, majd még átugorva a palánkot, megjelenik az egész gyerek. Utána nyomban egy másik is. Gyanútlanul mennek a kert közepéig. Egyik terebélyes fa alatt megállva gondosan körülnéznek. Néznek jobbra, balra, előre, hátra. Azután így szól az egyik a másikhoz: „Nincs itt senki: lehet.” „Tanuljátok meg, fiaim, — szól le most az ágak közül a jó tanító — hogy mielőtt valamit tenni akartok, nemcsak előre meg hátra, hanem fölfelé is kell nézni: ott bizonyosan van mindig valaki.” A lecke használt a gonoszban sántikáló gyermekeknek. De nagyon használna mindnyájunknak, ha a mai szent evangélium nyomán mélyen a szívünkbe vésnénk a mindentlátó Isten közelségét, aki látja és ismeri az embert szíve legtitkosabb rejtekéig, akiről azt írja a Zsoltáros: „Letekint az Úr az égből, mind látja az emberek fiait. Nézi szilárd lakóhelyéről a föld megannyi lakóját. Egytől-egyig Ő alkotta szívüket, ismeri minden tettüket.”

2. *Azután bemutatja mindenhatóságát.* A mindenhatóság annyit jelent, — amint tovább tanulja a gyermek a katekizmusból — hogy „Isten mindent megtehet, amit csak akar”, mert — amint az angyal mondja Máriának — „Istennél semmi sem lehetetlen”. Tehát parancsolhat a szeleknek és a viharoknak; kezében vannak a természet összes erői; szavára megtisztulhat a bűnös, érintésére meggyógyulhat a beteg. Ezt a megfellebbezhetetlen isteni hatalmat mutatja be a körülálló népnek akkor, amikor a gonosz gondolataikban leleplezett farizeusoknak azt mondja: „Mi könnyebb, azt mondani-e: megbocsáttatnak neked a te bűneid, vagy azt mondani: kelj fel és járj?” Hogy pedig tudják, hogy az Emberfiának mind a kettőre van hatalma, oda fordult az

inaszakadthoz és azt mondta neki: „Kelj fel, vedd ágyadat és menj házádba.” Az pedig felkelt és makkegészségesen hazament. A jelenlévők szeméről lehullott a hályog. Teljes hatalmában látták maguk előtt az Úr Jézus Krisztus személyében az Istent. Betöltötte szívüket a szent félelem és határtalan tisztelet: „Megfélemlének és magasztalák Istent” — amint az evangélista mondja.

Milyen különös, hogy a mai embernek — csakúgy, mint a régiéknél — valami feltűnő, csodálatos esemény kell, hogy a mindenható Isten eszébe jusson és beteljelel istenfélelemmel. Pedig, ha körülnézne egy kicsit a nagy természetben, éppúgy megszállná lelkét az istenfélelem, mint amikor szemeláttára csoda történik. Nem hiába írta a nagy magyar költő gyönyörű versében: „A természet örök könyvét forgatni ne szűnjél: benne az Istennek képe leírva vagyon.” Sétálj ki a határba, menj fel valami dombra vagy hegyre és nézz le onnan körül a földön: milyen nagyok látod a határt. Minél magasabbról nézed, annál nagyobbak. Látásod nem is csal: olyan nagy a föld, hogy a legsebesebben járó gyorsvonat is három egész hét alatt tudná körülfutni, ha éjjel-nappal egyforma sebességgel rohanna. De nézz a nap felé: milyen kicsinek látod! Pedig itt a látásod már csal: a nap — ahogy a tudósok kiszámították — száztizenháromszor nagyobb, mint a föld. Vagyis, ha a napot szét lehetne darabolni, száztizenhárom földet lehetne belőle kivágni. Ha a nap felé nézel, úgy találsz, nincs is nagyon messze. Itt is csal a szem. Éppen fordítva: olyan irtózatossá messze van, hogy ha kilőnének innen egy ágyúgolyót a nap felé és az minden szempillantás alatt hétszáz méter távolságot röpülne be, a napot ilyen sebességgel is csak kereken hét esztendő alatt tudná elérni. És milyen érdekes: a fény sugar, amelyik onnan a naptól indul el a föld felé, ezt a roppant távolságot nyolc perc alatt megcsinálja. Pedig nem a nap van a földtől legmesszebb: a csillagok majdnem mind messzebb vannak. A sarkcsillag olyan messze, hogy kerek hatvan esztendő kell hozzá, hogy onnan a fény sugar ideérjen. Elég egy-két ilyen számot hallani, hogy észrevegyük, milyen csodálatosan nagy ez a világmindenség. Olyan, mint egy roppant gépezet, amelyet mindenható erejével a végte-

len nagy Isten igazgat. Aki ezt a világot a semmiből létrehozta s aki erejével és hatalmával fenntartja és kormányozza, annak igazán nem nagy feladat azt mondani az inaszakadtnak: „Kelj fel, vedd ágyadat és menj házádba.” És akinek csak sejtése is támad erről a véghetetlen isteni hatalomról, valóban nem csoda, ha — úgy, mint az inaszakadt atyafisága — betelik hódolattal és szent félelemmel az Isten előtt, és alázattal imádkozza a Zsoltárossal: „Uram, mi Urunk, milyen csodálatos az egész világot a Te neved!”

3. Az *irgalmasságot* is bemutatja az Úr Jézus a mindentudáson és mindenhatóságon kívül az inaszakadt meggyógyításával. Egyformán gondja van neki mindenkire. Tehát nemcsak a tömegre, amelynek e pillanatban az isteni igazságra van legnagyobb szüksége, hanem arra a szegény szenvedőre is, akinek elsősorban a lelki és testi egészség kell. Látja szegénynek százalmas nyomorúságát: azt a tömredék bünt, amelynek talán éppen eredménye vagy büntetése az, hogy most inaszakadtan fetreng ágyában és sem ő nem tud magán, sem mások nem tudnak rajta segíteni. De megsajnálja a testi nyomorúság miatt is, amely valósággal élőhalottá tette szegényt. És ahogy az Atyának tulajdonsága a könyörület és az irgalom, — hiszen „Isten nem gyönyörködik alkotmánya pusztulásán” — éppen úgy tulajdonsága a Fiúnak is: százalomra indul s előbb a lelkét, aztán a testét teremti újjá azzal az isteni szóval, amely „ronthat, teremthet száz világot s a nagy idők folyamit kiméri” — mint a költő mondja.

Ez az isteni irgalom, amely a szegény inaszakadtnak először a lelkét teremtette újjá, csak azután a testét, azóta is kimeríthetetlen forrása a lelki újjászületésnek. Nemcsak azok számára, akik ismerik az útját és gyakran élnek vele, hanem azoknak is, akik egy-egy gondviselészerű véletlen alapján érik el. Egy nagy világvárosban történt valahol, hogy egy igen jámbor asszony egyetlen életbenmaradt leánya rossz útra tévedt. Amikor a dolog kitudódott, megszökött hazulról. Szegény édesanyja úgy siratta a szerencsétlent, mintha meghalt volna. Mindent elkövetett a felkutatására. Minthogy semmiképp sem sikerült rátalálni, érdekes ötlete támadt: lefényképeztette magát, több példányt

rendelt belőle és mindegyik alá azt írta sajátkezűleg: „Gyere haza lányom, még mindig szeretlek!” A képeket azután ráragasztotta a főbb utcákon a lámpakaróra vagy a fák derekára, hogy könnyen szembetűnjék. Hatása nem maradt el. A leány hamarosan előkerült és szívbeli töredelemmel omlott anyja karjaiba.

Azt mondja az író, aki ezt a tanulságos esetet elbeszéli, hogy ilyen csodálatos, szívet megindító találkozás nemcsak anya és gyermeke, hanem Isten és a tékozló fiú között is számtalanszor történik. Minden városban és faluban messze kimagaslik égbenyúló tornyával a templom. A megfeszített Üdvözítő képe sokfelé látható utcákon és tereken vagy kint az országutak jelesebb helyein, sőt jó családok otthonában majdnem mindenütt. Nincs aláírva, de a maga némaságában is hangosan hirdeti, amit az anya írt a képe alá: „Térj meg, gyere haza, még mindig szeretlek.” Nyilván ezt olvasta ki az útszéli keresztből a pogány lelkű magyar költő is, aki leírja egyik versében, hogyan ment el nagy hetykén a kereszt előtt és hogy nézett át rajta fiatalkorában; de hogy elviharzott fölötte az élet, milyen mélyen hajolt meg a mindenkit hazaváró Üdvözítő előtt.

Nézzetek fel áhitattal mindnyájan Krisztus keresztjére, ha elmentek előtte! Vessetek egy-egy pillantást útközben a templom felé is. Jusson eszetekbe az irgalmas Isten, aki minden gyermekét hazavárja, hogy Szívére ölelje, hiszen „az Úr irgalma betölti a földet és nézi az Úr szeme azokat, akik irgalmát remélik” — mint az istenfélő Tóbiás mondja.

Pünkösöd utáni XIX. vasárnapra

A királyi menyegzővel Krisztus Urunk a lelki életet akarja példázni, amelyre mindenkit meghívott. A kegyelem életét, amely „békeség és öröm a Szentlélekben”. Azért hasonlítja menyegzőhöz, lakodalomhoz, mert a közfelfogás szerint a lakodalom az általános öröme, tiszta derűnek és gondtalan békeségnek az ünnepe. De vajon hogy fogadják ezt a meghívást az emberek?

1. *Sok kereken visszautasítja és megy a majorja vagy a keresete után, ahogy a mai szent evangéliumban hallottuk. Fontosabb neki a föld, a termés, a kereset, a pénz, mint a királyember lakomája. Csak egy örömet ismer, ami anyagi értékkel mérhető, pénzen megszerezhető.*

Hát nem ez a magatartása sok kereszténynek is a lelki étellel szemben? Ki se próbálta, meg sem ízlelte annak boldogító örömét, mégis elutasítja. Két kézzel kínálja neki kegyelmét az Isten, a szentségben önmagát adja az Úr, de neki nem kell. Azt vallja botorul, hogy „az után nézz, amiből élsz”. Egyik belefúrja magát a földbe, verejtékezik reggeltől napestig, amíg ki nem dől. Él és meghal a nélkül, hogy megtapasztalná, „milyen édes az Úr azoknak, akik Őt keresik”. Másik a munkájába temetkezik bele és robotol hajnaltól vakulásig, amíg ki nem hullik kezéből a szerszám. Él és meghal ez is a nélkül, hogy igazi öröme vagy csak percnyi boldogsága is lett volna. Nem hitte el egyik sem az Úr Jézus Krisztus szavainak igazságát, hogy „a mennyek országa bennetek vagyon”, nem pedig a földben, műhelyben, keresetben vagy haszonban.

Úgy jár azután, mint az a pestkörnyéki mesterember, aki élete célját a vagyonosodásban, a vagyonos ember polgári tekintélyében látta és kereste. Ezért aztán éjjelt nappallá téve dolgozott. Nem volt a számára se vasárnap, se ünnep. Nem volt ideje önmagára és családjára. Sajnálta magától még egy jó levest is, hogy a célt minél hamarább elérje. Azonban még így is kerek húsz esztendő kellett hozzá, hogy tekintélyesnek mondható összeget gyűjtsön. Mikor az már tizenhétezer pengőre gyarapodott, egy ismerőse figyelmeztette, hogy nem jó ám ennyi pénzt tartani odahaza, ahol — mint a biblia mondja — a tolvajok könnyen kiássák és ellopják. Bankban kell az ilyen vagyont őriztetni. A mester megfogadta a jótanácsot. Mindjárt másnap táskába csomagolta a bankókat s kísért vele az állomásra. Erre az alkalomra még egy jó szivart is megengedett magának, sőt ujságot is. Abba beletemetkezve, a táskát pedig szorosan maga mellett őrizve a padon, boldogan robogott a város felé. Ott iparkodott elérni a legelső villamost, hogy első legyen, amikor a bank kapuját kinyitják. Mikor kezét a kilincsre

teszi, akkor jut csak eszébe, hogy miért is jött ide. A táska ott maradt a vonatban. Lélekszakadva rohant vissza, de — minden hiába — nem került meg soha. Nagy kétségbeesve óvakodott haza. Mikor a felesége megtudta a nagy bajt, könnyekre fakadt és azt mondta neki: „Látod, édes öregem, most már se pénz, se ház, se lélek.” Ez a szegény ember is azt cselekedte, amit a királyi ember vendégei és mások is annyian: a lélek művelésére, a lelki üdvösség munkálására sohasem ért rá. Úgy élt, mintha nem is volna lelke. Isten megmutatta neki, mennyivel jobban járt volna, ha a lelkével törődik inkább. Hisz azt, ami után törekedett, saját maga hagyta el, senkit sem okolhatott érte. Azt pedig, ami igazán boldogította volna, meg sem próbálta megszerezni. Milyen szépen mondja a bölcs Salamon király, mintha csak ennek a mi emberünknek mondaná: „Eltűnődve egy másik hiúságot találtam a nap alatt: van aki egyedül áll, se fia, se testvére nincsen és mégis fárad szüntelen és szeme nem tud jóllakni a gazdagsággal. Nem jut eszébe, hogy mondja: kiért is fáradok és vonom meg magamtól azt, ami jó? Ez is hiúság és hálátlan gyötrődés.”

Milyen boldog az az ember, aki ezt megérti és éli az Isten gyermekeinek szép és boldog lelki életét! Örömmel jár az Isten házába, szívesen társalog Istenével imádság alatt és szeretettel fogadja szívébe az Úr Jézus Krisztust az Oltáriszentségben!

2. Mások nemcsak visszautasítják a kitüntető meghívást, hanem megragadják a királyember szolgálait és megölik őket. Mi lehet ennek a magyarázata? Hiszen elég volna, hogy visszautasítják a hírnököt s mehetnének ők is a dolguk után. Miért bántják? Nyilván azért, mert az a hírnök jelenti számukra azt a másik világot, ahonnan jön, de amelyet ők megtagadtak és elutasítottak. Bosszantja őket minden és mindenki, ami és aki őket erre a szépséges világra emlékezteti.

Hát nem ezt cselekszik-e sokan a lelki élet hirdetőivel is? Miért üldözték Krisztus Urunkat olyan ádáz kegyetlenséggel? Hiszen nem kényszerítette őket, nem is volt kényszerítő eszköze vagy fegyvere. Csak hívogatta, csalogatta őket az Isten országába, mégis halálra üldözték és meg-

feszítették. De megmondotta tanítványainak: „Bizony mondom nektek, ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.” Ezt tudva értjük meg azt a kövező munkást, aki munkája közben meglátott egy arramenő kapucinus szerzetest. Magas, szikár termetű ember volt a barátatya. Arcán meglátszottak a kemény, fegyelmezett élet és a sok önmehtagadás nyomai. Szinte lógott rajta a kopott és minden oldalán foltozott, szegényes barátságcsuha, amelyet ugyancsak ócskának látszó kötél — amit ők kordának hívnak — szorított testéhez. A kövező haragos arcot vágott, mintha talán bántotta volna a szegény barát. Pedig igazán nem bántotta: szótlánul ment célja felé az úton. Felkiált az ember, úgyhogy az atya is hallhassa: „A nyakára kéne tenni azt a kötelet, nem a derekára!” Halálra kívánta az ártatlan embert, aki sem őt, sem más nem bántott soha életében. Mi lehet ennek az oka? Csak az, hogy a kegyelmi élet hirdetőjének már a puszta látása, annál inkább a hallása nyugtalanítja az ellenkezőt, mert Istenre, lélekre, kegyelemre figyelmezteti, amelyet ő elutasít és megtagad. Szeretné háborítatlanul élvezni az alacsony és silány ösztönéletet, de az Isten embere ebben megzavarja. Ezért lesz neki könyörtelen ellensége, ezért üldözi és keresi halálra, mint ahogy minden idők és országok forradalmárai is legelőször Isten embereit: a papokat, apácákat, szerzeteseket és bátor hitvallókat keresik halálra. A királyember küldöncei, akik őket is a mennyei lakomára hívogatják, tisztább és szentebb vágyaikat ébresztgetik.

3. *Mit felel a királyember erre a szelidebb vagy durvább visszautasításra?* Méltóságában megsértve, szeretetében megalázva él a felségjogával: elküldi hadait és elveszti ama gyilkosokat. A terített asztalokhoz viszont meghívja az idegeneket, az úton járókat, akik nem is merték álmodni, hogy a királyember kegye rájuk is tekint és helyet ad nekik az ő fejedelmi asztalánál.

Szinte szemünk láttára történik most ugyanez. Egész nagy, művelt nemzetek tagadják meg az Úr Jézus Krisztust és utasítják vissza a lelki élet tiszta örömét és boldogságát, vadnak mondott népek pedig tízezerrel fordulnak az Úr Jézus felé és boldogok, hogy részük lehet a királyi lakomában. Éppen a boldogemlékü XI. Pius pápa állapította

meg csak nem nagyon régen, hogy „az utolsó két évtizedben sok veszteség érte az Anyaszentegyházat a hitetlenek elpártolása miatt, az kegyelmes az Isten, mert ugyanezen idő minden esztendejében több pogány fordult Krisztus felé Keleten, mint amennyi cserben hagyta Nyugaton”.

Sorainkban is lehetnek keményszívűek és gögősek, akiknek Isten és az ő kegyelme nem kell, míg ugyanakkor ágrólszakadt szegények, testben-lélekből lerongyolódott emberek születnek újjá a bűnbánat szentségében és ujjonganak fel szent örömben az oltár előtt, hogy íme, rájuk tekintett és keblére öleli őket az Úr. Mint az az együgyűnek látszó szegény asszony, aki mindennapos látogatója egy nagy vidéki város templomának. Az úri nép általában megmosolyogja, akad, aki ki is csúfolja szegényt. Amikor biztatják a hozzá hasonlókat, hogy ne tűrje, szelíden így felel: „Hogyne túrném lelkem, mikor megérdemlem. Sok van a rovásomon régi életemből: nem tudnak annyit szidni és gyalázní, hogy elég legyen a jó Istent, aki szeretetébe fogadott, megengesztelni.” Íme a királyi ember, aki a kicsinyeknek és együgyűeknek nyilatkoztatta ki magát, „megalázzván a szívük szándékában kevélykedőket” . . .

„Az ajtónál állok és zörgetek” — olvassuk az Úr szavát a Szentírásban. Alig van ember, akihez el ne jutna az Úr hívó szava. Egyik emberi szó, másik könyv vagy ujság, más meg talán az ünnepi harangszó alakjában hallja. Így int a zsoltáros: „Máma, hogyha halljátok az Úr szavát, ne keményítsétek meg a szíveteket”, nehogy ama szerencsétlen hivatalosak sorsára jussatok.

Pünkösöd utáni XX. vasárnapra

A betegségről azt mondják a régiek, hogy az Isten látogatása. Isten pedig azokat látogatja, akiket szeret. Ahogy a földi látogató szeretetének jeleit szokta adni különféle ajándékok alakjában, úgy Isten is, ha övéit látogatja, mindannyiszor gazdagon megajándékozza. Ezzel kárpótolja a szenvedőt a szenvedésért, környezetét pedig a kiállott aggodalmakért és a betegséggel szemben tanúsított szeretetszol-

gálatokért. Így volt ez most is, amikor a királyi ember — mint az előbb hallottuk — Jézushoz méne és nagy alázattal kérte, hogy jöjjön el hozzá és gyógyítsa meg a fiát, mert már a halálán van szegény. Ez a betegség is Isten látogatása volt a királyi ember családjában. A látogató Isten őket is gazdagon megajándékozta azokkal a javakkal, amikben ugyancsak szegény volt a hozzájuk hasonló pogányok világa.

1. *A hit volt az első isteni ajándék*, amely ennek a betegségnek a nyomán kivirágzott nemcsak a betegnek, hanem környezetének lelkében is. Az a királyi ember a maga előkelő állásában és környezetében talán sohasem fordult volna Isten felé. Sohasem lett volna belőle hívő ember, ha fiát ez a betegség utól nem éri. Azok közé az emberek közé tartozott, akik tökéletesen meg voltak elégedve magukkal és az étellel; akiket a földi jólét és hatalmuk fénye teljesen kielégít; akik úgy érzik, hogy a földön és a földieken kívül senkire és semmire nincsen szükségük. Jött azonban az isteni látogatás: megbetegedett a család szemefénye, az egyetlen fiú. Állapota napról-napra rosszabbodott, már környékezte a halál. Mikor az aggódo apa látta, hogy itt a fény és gazdagság semmit nem segít, az emberi tudomány tehetetlen, akaratlanul is az ég felé nézett, égi segítséget keresett. Így jutott eszébe a jóságos Mester, az Úr Krisztus, akiről számtalanszor hallotta már addig, hogy hozzája viszik az emberek betegeiket, ő pedig rájuk teszi kezét és gyógyítja őket. Egyre világosabb lett előtte, hogy Jézus személyében Isten jár a földön. Nem habozott tehát, elment hozzá és nagy alázattal kérte, tekintsen rájuk is, jöjjön el hozzájuk és gyógyítsa meg a halállal küszködő beteg fiút. Kérése teljesült: ébredező hitét Krisztus Urunk a fiú gyógyulásával jutalmazta. De még ennél is nagyobb ajándékot hagyott maga után az apa és az egész család lelkében, mert hiszen így olvastuk az előbb a Szentírásban, hogy ettől kezdve „hitt ő és az egész házanépe“.

Ne mondja senki, hogy ez csak akkor egyszer volt, a régi boldog időben. Úgy olvassuk az Irásban, hogy „Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké“. Látogatása tehát ugyanazzal a kegyelemmel jár, mint akkor, ha valaki befogadja. Vagy nem egy ilyen betegségnek köszönheti-e a világ Loyolai

Szent Ignácot? Ő sem volt hívő ember. Amikor — mint afféle tüzesvérű katona — háborúba indult, ugyan nem mondtotta volna senki, hogy ez az ember valamikor még az Anyaszentegyház leghívebb harcosa és egyik legnagyobb szentje lesz. Betegsége alatt — amint tudjuk — lábadozófélben szörnyen unta magát. Valami olvasnivalót kért. Adtak neki, ami éppen a kezük ügyébe került, egy Szentírást. Annak olvasása közben nyílt meg a szeme az igazi dicsőség meglátására. Ott határozta el, hogy egész további életét Krisztus és az Anyaszentegyház szolgálatára szenteli. Az elhatározást meg is valósította és Szent Pál apostol óta, akit a „nemzetek apostola” címmel tisztelték meg, csak kevesen tettek az Anyaszentegyháznak és az emberiségnek olyan nagy szolgálatot, mint Szent Ignác. Ez a betegség tehát, akármennyi szenvedéssel járt és akármilyen fájdalmas volt, mégis valósággal Isten látogatásának bizonyult.

De azóta is hányan és hányan köszönhetik életsorsuk előnyös változását, lelkük Istenhez fordulását, büntől szabadulását és erényes életét egy-egy betegségnek, amely az első pillanatban valóságos istenverésének látszott. Mint az a szolgáló, akiről azt olvassuk, hogy az uraságnak hűséges cselédje volt, de kivülről más urat ugyancsak nem ismert, magát az Istent sem. Egyszer aztán őt is utólérte a betegség. Napról-napra fogyott az életereje. Általános volt a vélemény, hogy a végét járja, nem lesz belőle többet ember. Az uraság, aki nagyra becsülte hűséges szolgálataiért, kegyesen leereszkedett hozzá és meglátogatta. „Kérj valamit, — mondotta neki szánakozva — amit szemed-szád kíván, mindent megadok.” „Csak egyet szeretnék, — suttogta fáradtan a beteg — egészséget.” „Jaj fiam, — felelte az uraság — sok mindent megadhatok, mert gazdag vagyok és hatalmas, de ezt az egyet senki más nem adhatja, csak az Isten.” Elment az úr. A szegény kis cseléd éjjel-nappal töprengett ezen az egyszerű igazságon. „Esztelen bolond én, — így sóhajtott fel — egész életemet egyetlen embernek szenteltem, aki, lám, most nem tud segíteni rajtam. Az élet és halál Úrának pedig nem szolgáltam, akit igazán érdemes lett volna szolgálnom. De másképp lesz, ha még egyszer lábrakelek!” Úgy is lett. Lábrakelt és attól kezdve nem volt kedvesebb

és hűségesebb szolgálója az Úristennek, mint ez a jó lélek, aki élete végéig nem győzte áldani az Istent, hogy meglátogatta. Valóban úgy van, ahogy Szent Pál mondja: „Akit az Úr szeret, azt megfenyíti és megostoroz minden fiat, akit magához fogad.”

2. *A szeretet a látogató Isten második nagy ajándéka*, amellyel a betegség révén a királyi ember és házanépe szívét betöltötte. Rendezett családban megvan ugyan az egymás iránti szeretet, hiszen különben kibírhatatlan volna az élet; de ha nincs rá különleges alkalom, észre sem vesszük talán. Ez a királyi ember is élte a maga nagyúri életét, tette kötelességeit és élvezte passzióit, a nélkül, hogy valami különösebb gondja lett volna az otthonvalókra, vagy valami túlságos gondot okozott volna neki, hogy szeretetét övéi iránt kimutassa. Jött azonban a betegség s azzal együtt felütötte fejét a házban a gond. Nem képzelhetjük másképp, mint hogy a királyi ember mindent megpróbált, ami hatalmában állott, hogy a szegény kis beteget meggyógyítsa. Bizonyosan elhívatta korának legjelesebb és legtudósabb orvosait, meghozatta a legdrágább orvosszereket. Minden áldozatot meghozott azért, hogy amíg a gyógyulás jelei mutatkoznak, felvidítsa a szomorú fiút. A szegény kis beteg aggódó vonásaiból is kiolvashatta, mennyire szereti. Miből tudta volna meg, ha ez a betegség nem támad s ha e miatt az apa, mindent odahagyva, nem egészen a gyermekének él? Valósággal kivirágzott ebben a pogány lélekben a legtisztább és a legönzетlenebb szeretet; csakugyan isteni ajándék, amelyet a látogató Isten hagyott ott a beteg környezetében.

Ez is olyan dolog, amely azóta is százszor és százszor ismétlődik az emberek életében. Egy rendőrtiszt beszél, hogy mindig hálás kegyelettel gondol vissza a gyermekkorára és abban nemeslelkű, szeretetben gazdag szívű édesanyjára. Úgy volt, hogy még gyermekkorában megtámadta őt is, mint anyyi mást, a gyilkos kór. Ráment az életéből több mint félesztendő. Ezalatt édesanyja csodálatos hűsieséggel ápolta, de a mellett családját is éppen úgy ellátta, mint azeelőtt. A szó szoros értelmében „mindenkinek mindene” volt odahaza, a szegény kis beteg mégis mindig azt érezte, hogy ennek az anyai szívnek minden szeretete és

szolgáló készsége egészen az övé. A szeretet győzedelmeskedett: a fiú meggyógyult, ember lett belőle. A jó anya még egészségében sem fizetett rá az önfeláldozásra: viruló egészségben érte meg az aranylakodalmat is. Annak ünnepe során hozzá simult a nagy gyerek és megkérdezte: „Hogy győzted, édesanyám, azt a mérhetetlen sok munkát, gondot, virrasztást, áldozatot?” „Isten tudja, — felelte a jó asszony — csak győztem. Nem volt az a betegség átok; ha utól nem ér, sohasem tudtam volna, ki vagy te nekem.” „De én sem ám, — felelte a fiú — hogy ennyi szeretet van az anyai szívben. Mi lettem volna én e nélkül a szeretet nélkül?” — szólt és megcsókolta az anyja kezét. Ki mondhatja, hogy ez a betegség is nem az Isten látogatása volt, amelynek során otthagya ajándékolni azt a kölcsönös szeretetet, ami rendszerint bajok és viszontagságok között virágzik legszebben az emberszívekben. Ez a család is boldogan énekelhette Zakariás énekét: „Áldott az Úr, Izrael Istene, mert meglátogatta és megváltotta az ő népét.”

3. *Alázat a harmadik nagy isteni ajándék*, amivel az Isten látogatása során övéit megajándékozni szokta. Az ember természeténél fogva kevély, nem könnyen és nem szívesen alázza meg magát. Különösen az olyanféle, mint az a királyi ember is, aki hozzá volt szokva, hogy otthonában szolgálhad hízeleg neki, hivatalában és az emberek között pedig úgyszólván mindenki a kegyeit keresve hajbókol előtte. Úrnak, sőt egyetlen úrnak érzi magát, aki maga fölött alig tud más urat, de ha tud is, alig akar más hatalmasságot elismerni. Így aztán soha sincs találkozása az Istennel, akiről tudjuk a Szentírásból, hogy „a kevélyeknek ellenáll és az alázatosoknak adja a kegyelmét”. Ámde jött a betegség. Ott fetreng ágyában, nagy, nehéz kínok között a szegény fiú, az apa pedig tehetetlenül nézi vergődését a nélkül, hogy segíteni tudna rajta. Meg se lehet mondani, kinek a kínja nagyobb: a fiúé-e, akit testi fájdalmak gyötörnek vagy az apáé, akinek a lelkét marcangolja a tehetetlenség érzése? A királyi ember, aki magát nagynek gondolta, mind kisebbre zsugorodik össze. Már nem sok okát látja, hogy magát valakinek tartsa. Nem üzen a Mester után, hanem maga siet hozzá; nem levelet ír neki, hanem

személyesen kéri: „Uram, jöjj le és gyógyítsd meg a fiamat!” Krisztus Urunk tanításba kezd: „Hacsak jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek.” Az apa szívét tépi az aggodalom: minden perc drága, minden perc végét jelentheti a fiú életének. Még jobban megalázkodik, könyörgőre fogja a dolgot: „Uram, jöjj le, mielőtt meghal a fiam.” Ezt a nagy fordulatot, ezt a csodálatos lelki átalakulást már nem is lehet mással jutalmazni, mint azzal, amit Krisztus Urunk mond neki: „Menj el, a te fiad él.”

Ez sem egyedülálló, csak a bibliában található mozzanat. Akárhányszor találkozunk vele földi életünkben. Csak nem nagyon régen is halódott egy asszony. Nem közönséges teremtes volt: világhírű színésznő, egy mérhetetlenül gazdag gyáros felesége. Ha szegényebb, már be is fejezte volna földi pályafutását. De mert volt hozzá pénzük, módjukban volt elhívni hozzá a világ leghíresebb orvosait s kipróbálni mindent, amit a legújabb időkben csak kitalált az orvosi tudomány. Oxigénbelégzést rendeltek. E célból hatalmas gépezetet állítottak a beteg ágya mellé. Az élet azonban csak fogyott: a szegény, agyongyötört teremtes kilehelte lelkét. Fia és leánya ott álltak körülötte, az édesapjukkal együtt, az utolsó pillanatban. Amit azelőtt úgyszólván sohasem cselekedtek, térdre roskadtak és imádkoztak. A papnak, aki a szentségekkel ellátta a megboldogultat, ilyenképen szólt a bánatos ember: „Azt hittem mindig, hogy valaki vagyok. Még pár nappal ezelőtt is azt gondoltam, hogy le fogom győzni ezt a betegséget: ha a pénz és a tudomány összefog, nem győzhet a halál. És most be kell látnom, hogy a pénz, a tudomány semmi; az ember senki; egy a valaki: az Isten, akiről mi itt mindnyájan megelégedtünk.” A temetés után megváltozott az életrend a házban. A nagylábon élő emberek megcsöndesedtek, megszelídültek, Istenhez fordultak. A templomban is, odahaza is olyan szépen, olyan alázatosan imádkoztak, mint egy kisgyerek. Isten keményen látogatta őket, de otthagytta szívükben az alázatosság drága ajándékát, amely aztán megtanította őket Hozzá simulni, szent akaratát elfogadni, „hatalmas keze alatt meghajolni” — mint az Apostol mondja.

Oktalan hát az az ember, aki a különféle földi bajok-

ban, viszontagságokban és betegségekben csak rosszat lát. A királyi embernek a mai evangéliumban hallott esete is, de az élet számtalan példája is igazolja, hogy a baj, a betegség Isten látogatása csakugyan, Isten pedig azokat látogatja, akiket szeret. Hajoljunk meg hát mi is a látogató „Isten hatalmas keze alatt”, amikor majd a mi ajtónkon is kopogtat és bebocsáttatást kér.

Pünkösöd utáni XXI. vasárnapra

Az Anyaszentegyház a mai szent evangéliumi szakasszal három nagy dolgot szeretne híveinek lelkére kötni: Isten végtelen irgalmát és nagylelkűségét a megbocsátásban, amelyet a szolgálival számot vető királyi ember alakjában és eljárásában rajzol elénk; az ember gögjét és keményszívűségét embertársával szemben, amelyet az álnok szolgáló alakjával példáz; végül Isten örök és megfellebbezhetetlen igazságosságát, amelyet az álnok és könyörtelen szolgálóval rajzol elénk.

1. *Isten végtelen irgalmát és a megbocsátásban való nagylelkűségét* mutatja be a most hallott példabeszéd első fejezete. Királyi főtiszt, hatalmas úr és első ember a tartományban, akinek az a szolgáló tartozik. Szolgarendű ember, hitvány és kicsi az adós. Mérföldetelen sok a tartozása. A királyi embernek egy szemrebbenése elég volna hozzá, hogy tönkre tegye, megsemmisítse, hiszen nem tud fizetni és még csak reménye sincs, hogy valaha is letörlessze adósságát. Nem is tud mást tenni, mint hogy alázatosan leborul és béketűrésért könyörög, hogy majd . . . talán . . . És a királyi ember valóban előkelő gesztussal egyszer és mindenkorra elengedi minden adósságát.

Hübb képét keresve sem lehetne találni a mindenható és mégis nagylelkű Istennek és a vele szemben álló, mindennap vétkező embernek. Amilyen kifizethetetlenül nagy annak a szegény szolgálóknak a tartozása, olyan megszámlálhatatlan az adósság, amit a bűnös a maga erejéből kiegyenlíteni sohasem tudna. Nem is tehet mást, mint hogy türelmért és irgalomért könyörög, Isten pedig — mintha csak a

bűnös alázatos megszólalására várna — egyetlen nagylelkű gesztussal minden bűnt eltöröl, mindent megbocsát és elfelejt. Ember meg sem értheti, hogy a megbántott Isten, akinek hatalma végtelen s emberteremtényeivel korlátlanul rendelkezik, hogyan tekinthet el az isteni igazság szigorú alkalmazásától. Csak sejti, hogy amint Isten igazságossága végtelen, ugyanúgy végtelen benne a jóság és a könyörülő szeretet is, amellyel a bűnei által összetört lelket újjá teremti.

Istennek ezt a végtelen irgalmát és a megbocsátásban való nagylelkűségét példázza az a régi szép legenda, amely elbeszéli, hogy egy bűnbánó bűnös elzarándokolt egy híres búcsújáró helyre, hogy bűneiért megvezekeljen és Istentől bocsánatot nyerjen. Kemény, szigorú szavú öreg szerzetes hallgatta meg töredelmes vallomását, aztán feloldozta. Alig múlt el azonban pár hónap, a szegény ember újra megjelent és ugyanannyi, sőt talán még több bűnről vádolta magát. Szigorúan megfeddette az ősz szerzetes, de megint feloldozta. Pár hét múlva megint csak jelentkezett az ember. Nagy szívtörődöttséggel vallotta, hogy megint bűnbe esett. Az atya most már kételkedni kezdett, hogy ennek a sokszor visszaeső, szokványos bűnösnek a számára van-e Istennél irgalom. És nem oldozta fel. Az ember megrendülve térdelt a feszület elé. Kínosan gyötrődött bűneinek súlya és terhe alatt. Egyszer csak megmozdul az Úr Krisztus a feszületen, átszögezett keze leválik a keresztről és azt magasra emelve feloldozza. Megrendülve kiált fel az atya: „Nem mertem Uram feloldozni, hisz annyiszor visszaesett bűneibe.” „Feloldozhattad volna, — szólott az Úr — hisz nem te ontottad érte véredet.”

Úgy van: Krisztus Urunk vérét ontotta mindnyájunkért, önmagát áldozta fel az egész világért. Ennek az áldozatnak a kegyelméből jut mindenkinek, aki keresi; van bocsánat minden bűnre, amelyet „megalázódott és töredelmes szívvel” és a javulás őszinte szándékával ismer be az ember. Közöttünk sincs senki, aki ezt a mérhetetlen és fogyhatatlan jóságot ne tapasztalta, ne élvezte volna. Hiszen minden szentgyónásunk után „világosságként ragyog fel a sötétségben az irgalmas, a kegyes, az igaz Isten”, mint a

Zsoltáros énekli. Itt az alkalom, hogy a mai szentmisében mélyszéges hálával megköszönjük neki.

2. Az emberi gőg és keményszívűség a másik, amit a mai szent evangéliumban hallott példabeszéd bemutat. Szinte érthetetlen, hogy tud egy ember, egy haszontalan szolga olyan kegyetlen lenni szolgatársához, mint ez a példabeszédbeli álnok szolga. A kegyes és irgalmas szívet, az adakozó jóságot és a könyörülő szeretetet látta ura személyében mindennap maga előtt, de nem vett át belőle semmit. Az utolsó nap is, amikor közel volt a teljes megsemmisüléshez és csak urának elnéző jósága tette emberré, függetlenné és szabaddá, akkor sem érezte meg, hogy neki ugyanazt kell cselekednie, ugyanilyen türelmesnek, elnézőnek és nagylelkűnek kell lennie. Megragadja és fojtogatni kezdi szerencsétlen szolgatársát; bebörtönözteti, mert az nem tud fizetni szegény.

Ez is megszólalásig hű képe a megbocsátani nem akaró, keményszívű, gőgös és kegyetlen embernek. Pedig hány van ilyen, akár közöttünk is! Hányan maradnak adósak még a húsvéti szentgyónással is! Elmaradásukat azzal mentegetik, hogy nem gyónhattak, mert haragban vannak, megbocsátani pedig nem akarnak. Szinte megborzad az ember, ha a megbocsátani nem akaró keményszívűségnek egyes eseteit hallja. Egy kőművesmester például halálos ágyán feküdt. Mikor a lelkiatya megjelent nála, hogy ellássa a szentségekkel, már az első kérdésnél kiderült, hogy több mint harminc esztendeje nem gyónt. Nem mintha bűneinek terhét nem érezte volna, hanem mert engesztelhetetlen haragban volt tulajdon testvérevel az apai örökség miatt, amelynek átvételekor a bátyja állítólag megrövidítette. „Nézze, — mondta neki a jó lelkiatya — ennek most már több mint harminc esztendeje. Ami volt, az elmúlt, azt visszacsinálni nem lehet. Ugye, most már elfelejti a régi sérelmet s mint ahogy a jó Isten magának, úgy maga is megbocsát a megtévedt testvérnek?” Felhördült erre a beteg és így válaszolt: „Ha abba pusztulunk bele mindketten, akkor se!” Szólt és visszahanyatlott párnái közé holtan. Lehetetlen rá nem ismerni a mai szent evangéliumban hallott gőgös keményszívűségre s borzadva nem gondolni

arra, hogy áll meg ez a szerencsétlen Isten ítélőszéke előtt. Az ilyeneknek, ha vannak, méltán mondhatná Krisztus Urunk most is: „Ó hitetlen nemzedék, meddig tűrlek titeket?” „Ha meg nem bocsátotok az embereknek, Atyátok sem fogja megbocsátani nektek a ti bűneiteket.”

3. *Isten megfellebbezhetetlen igazságossága* természetes folyománya az emberi keményszívűségnek és kegyetlenségnek. Krisztus Urunk szószerint ezt mondja a példabeszédbeli királyi ember ajkain keresztül: „Álnok szolga, minden adósságodat elengedtem neked, mivelhogy kértél engem; vajjon nem kellett volna-e neked is könyörölnöd szolgatársadon, amint én könyörültem rajtad? És megharagudván ura, átadá őt a poroszlóknak, míg le nem fizeti minden adósságát. Így cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsátotok, kiki az ő atyjafiának, szívetekből.”

Isten tehát irgalmasságot és jóindulatot vár tőlünk embertársainkkal szemben, mert ő is irgalmas és telve van jóssággal irántunk. Megbocsátást követel, mert ő is megbocsát. Aki tehát az irgalmas jósságot és megbocsátást megtagadja felebarátjától, maga vonja magára Isten haragját és ítéletét, amely pedig csak végtelen lehet. Istennek nincs más mértéke, mint a végtelenség: a sérelem is végtelen, amelyet a bűn ejt rajta, a büntetésnek is végtelennek kell lennie. Nem mondhatja senki kegyetlennek az Istent, amikor büntet: hiszen aki vétkezik, Isten szeretetét saját maga utasítja vissza és a kárhozatot maga választja.

Akit az Isten szeretete és megbocsátó jóssága meg nem indít, kell, hogy megriadjon az Isten igazságos ítéletétől. Mint az a mesterlegény, aki egy szerencsétlenség következtében kórházba került. A kórházi lelkész meglátogatta. Elpanaszolta neki, hogy perben áll a mesterével, aki kétségbe vonta becsületességét, hűtlenséggel és sikkasztással vádolta a törvény előtt, pedig abban, amivel vádolja, nyugodt a lelkiismerete, tisztán áll Isten és emberek előtt. Közben egyre fogyott az életereje. Mikor úgy érezte, hogy nem sokára elfogy egészen, elhaló hangon mondta a lelkésznek: „Mondja meg a mesteremnek, de még máma, hogy mindent megbocsátok neki.” Így halt meg a megbocsátás ígéivel aj-

kain és a hazatérés örömeivel a szívében. Mert az emberi szívekben is sokszor ütközik az igazság és az irgalom. Az Isten gyermekeit az jellemzi, hogy ilyen ütközésekből mindig az irgalmas szeretet kerekedik felül. Ez természetes is, hiszen a gyermek viselni szokta atyja vonásait, a mennyei Atya pedig nemcsak igazságos, hanem végtelenül jó és irgalmas is. Úgy van, ahogy Tóbiás mondja: „Te igaz vagy Uram és igazságos minden ítéleted, de irgalom is minden utad . . .”

Választanunk kell, testvéreim, Isten igazságossága és irgalma között. Ha irgalmasságát választjuk, nekünk is elnézőnek és megbocsátónak kell lennünk testvéreinkkel szemben, különben sohasem élvezzük azt a boldogságot, melyet az Úr Jézus így hirdetett meg a világnak: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.”

Pünkösöd utáni XXII. vasárnapra

A mai szent evangéliumban a farizeusok álnokságát használja fel Krisztus Urunk, hogy alapvető igazságokra tanítsa tanítványait. Azok ugyan kelepécét készítenek elő a számára: meg akarják fogni beszédében. Olyan kérdést tesznek fel neki, amelyre akármit felel, valakit bánt vele: vagy Istent vagy a császárt. Azért hízelkedve, nagy dicséretet mondva közelednek hozzá. Megkérdezik, szabad-e adót fizetni a császárnak? Lesik a feleletet: ha azt mondja, szabad, Istent sérti, mert a Szentföld népe más urat sohasem ismert el maga fölött, mint az Istent; ha pedig azt mondja, nem szabad, sérti a császárt; be lehet vádolni a császári helytartó előtt. Krisztus Urunk belát az álnok szívekbe. Azt mondja szelíden: „Mutassátok meg nekem az adópénzt. Azok elé hozának neki egy tizest. Mondá nekik: Kie ez a kép és a felírás? Felelék neki: a császáré. Mondá akkor nekik: adjátok meg tehát, ami a császáré, a császárnak, és ami Istené, az Istennek.” Ebben a rövid és a farizeusokat mélyen megszégyenítő tanításban az Isten megföbblebbezhetetlen igazsága van lefektetve, amelyet még a pogány jogászok is eltaláltak Rómában és az egész emberi

élet egyik alapjává tették: „Mindenkinek megadni a magáét.”

1. *Adjátok meg Istennek, ami az Istené* — így szól az igazság első fele. Úr az Isten, de egyben Atya is, tehát hódolatot vár tőlünk, de nem a rabszolgák kényszeredett meghódolását, hanem a gyermek kedves közeledését az Atyához. Ez történik mindenekelelt

a) *az imádságban*. Mint a kisgyerek, ha kinyitja szemét kora reggel, első tekintetével apját és anyját keresi, hogy rájuk mosolyogjon és gügyögő szóval köszöntse őket, a meglett ember is úgy tekint ég felé, ha felébred. Első gondolata, első szava a mennyei Atyának szól, mint az a kedves kis verses imádság mondja: „Szívem első gondolatja Hozzád száll föl, Istenem.” Ha pedig a napvilág leáldozik és a család nyugovóra tér, az utolsó szó és utolsó sóhajtás megint az Istené, aki kegyelmével végigkísérte gyermekeit az egész napon. Megáldotta őket testi és lelki egészséggel, a napi munkához kedvvel és erővel; küzdelmeiket megédesítette azokkal az apró örömökkal, amelyekkel övéinek élet-útját valósággal telehinti. Csak szem kell hozzá, hogy meg-lássa.

Ahol a hódolatnak ez a kettős megnyilatkozása hiány-zik, ott olyan az élet, mintha nem is emberek, hanem okta-lan állatok élnének a házban. Egész találóan nyilatkozott így, valamikor régen, még mikor a török volt az úr hazánk földjén, egy török basa is, sok hívő keresztényt megszegye-nítve. Keresztény magyarok szolgáltak az udvarában, akikre sokszor így ripakodott rá: „Keresztény kutyák.” Mivel pe-dig alapjában nem volt rossz ember, az egyik magyar neki-bátorodott és megkérdezte: „Mondd uram, sokszor látjuk, hogy jószívű ember vagy, miért nevezel mégis kutyáknak bennünket, holott olyan emberek vagyunk, mint te?” „Bi-zony csak kutyák vagytok ti” — mondja a basa. „Már hat hónapja itt dolgoztok a házamban; enni-inni tudtok dere-kasan, de imádkozni én még egyszer sem láttalak.” „Elszé-gyelte magát a keresztény magyar, hogy egy született po-gánytól kell megtanulnia a legelső keresztény kötelességet: az imádság hódolatát a mennyei Atya előtt. Nem is múlt

el azontúl nap imádság nélkül. Már az első este együtt imádkoztak.

Bizony ez volna az élet helyes rendje minden keresztény családban: reggel is, este is közösen dicsérni az Istent a legnagyobb családi tekintély, az apa vezetésével. Neki is, házanépének is tudnia kellene, amit Mózes mond a Szentírásban: „Nincs más ilyen nagy nemzet, melyhez istenei olyan közel lennének, mint amilyen közel mihozzánk van a mi Istenünk, valahányszor kérjük.”

b) *Másik formája az Isten iránti hódolatnak a vasárnapi szentmise.* Ez az az áldozat, amelyben az Úr Jézus Krisztus minden alkalommal megismétli a keresztfán bemutatott megváltó áldozatot. Nem ugyan vérét ontva, hanem vérontás nélkül, de mindig valóságosan, újra és újra feláldozza magát értünk. Ez az áldozat, valahányszor a mennyei Atya rátekint, olyan kedves neki, hogy a kedvéért szeretettel néz le azokra is, akik az áldozaton jelen vannak. Elfogadja hódolatukat, hálaszavukat vagy engesztelésüket s meghallgatja kéréseiket. Csetlés-botlásainkra nem tekintve, úgy néz ránk, mint édes gyermekeire. E nélkül a minden vasárnap bemutatott áldozat nélkül üres beszéd az ember imádsága; nincs ereje neki. Ez az áldozat teszi értékessé mindennapi imádságunkat; ez kapcsol össze igazán a mennyei Atyával.

Gyönyörű kifejezést adott ennek V. Károly császár, aki arról volt nevezetes, hogy a vasárnapi szentmisét soha, semmi és senki kedvéért el nem mulasztotta és azt házanépétől is szigorúan megkövetelte. Egy alkalommal éppen szentmisén volt a vár templomában, amikor egy udvari ember óvatosan mellé húzódott és megsúgta neki, hogy egy előkelő követ érkezett a várba azzal a paranccsal, hogy valami nagyon fontos ügyben azonnal jelentkezzen kihallgatásra a császárnál. A császár nyugodtan a helyén maradt. Úgy, ahogy volt, térdelő helyzetben súgta vissza az udvari embernek: „Mondja meg a követnek, várjon türelemmel. Most nem jöhetnek, mert magam is kihallgatáson vagyok s még nincs vége a vasárnapi hódolatnak.” A vasárnapi szentmiseének roppant fontosságát érezte meg az az egyszerű tanyai magyar is, aki minden áldott vasárnap hét és fél

kilométert gyalogolt a templomig és ugyanannyit vissza, hogy szentmisét hallgathasson. A tanyai lelkész felhívta a figyelmét, hogy az ő korában — 67 éves volt — már fel volna mentve a misehallgatás alól a nagy, nehéz út miatt. „Már csak kitarok a törvény mellett” — mondotta az öreg. „Óskoláskorom óta, mivelhogy beteg sohasem voltam, a szentmiséről egyetlenegyszer sem maradtam el. Ha most vénségemre mulasztanék, szégyelném magam az Úristen előtt, aki mindig olyan jó volt hozzám meg a családomhoz.”

Hány jó magyar nem érzi azt, amit ez a másik magyar ember. Pedig tudhatná, hogy Isten ezt az áldozatot várja tőle. Hiszen maga mondja: „Ne jelenjél meg színiem előtt üres kézzel . . . Hozzatok áldozatot s úgy jöjjetek színe elé; boruljatok le szent békességben az Úr elé!” Ezért aztán ha sorscsapások érik, nem érzi közel magához az Istent. Jusson eszébe ilyenkor, amit Szent Ágoston mondott: „Sohase az Isten az, aki az embert elhagyja, mindig az ember fordul el Tőle.” Boldog, aki nem fordul el s mint ez a tanyai magyar is, kitart mellette mindhalálig.

c) *A harmadik, amivel Istennek tartozunk: a parancsolatok hűséges megtartása.* Első pillanatra idegenkedni szoktunk a parancstól, mert parancs. Az emberben benne van a lázadás ősszelleme, amely már kezdetben is olyan könnyen kimondta a nagy szót: „non serviam — nem szolgállok”. Csak a gondolkodó és mélyebben látó ember látja be, amit a régiek így mondtak: „Deo servire regnare est — Istennek szolgálni annyi, mint uralkodni.” Isten ugyanis nem kíván tőlünk esztelen hódolatot. Mindenegyes parancsolatának megvan a maga mélységes értelme és boldogságra vezérlő célja. A parancsolatokat Isten szeretetből adja az ő gyermekeinek. Velük földi és örök boldogságuk útját rajzolja ki. Azért mondja a Szentírás: „Mind megbízhatók az Úr rendelkezései, örökkön-örökké szilárdan állnak, hűségen és igazságon alapszanak.” Mivel pedig Isten ezt a boldogságot mindnyájunk számára biztosítani akarja, azért parancsol szigorúan.

Nincs nagyobb esztelenség, mint Isten parancsolatainak megvetése vagy nem követése. Nem volt még ember, aki rá ne fizetett volna, ha megpróbálta. Így fizetett rá egy

szocialista munkás is valahol egy pestkörnyéki nagyvárosban, aki nagy elvakultságában sehogyan se szívelhette gyermekei katekizmus-tanulását. Akárhányszor kivette kezükből a könyvet. Azt mondta, hogy arra egy felvilágosodott munkásnak nincs szüksége. Történt azonban, hogy a legnagyobbik fiút, egy ötödikes elemistát, lopáson kapták rajta. Az igazgató beidézte az apát. Jelen volt már az osztálytanító és a hitoktató is, hogy együtt eszközöljék a kihallgatást és határozzanak a kis tolvaj sorsa fölött. A megbeszélés végén így szólt a hitoktató az apához: „Lássá, uram, ha óvatosabb lett volna és nem mondja fiának, hogy a parancsolatokra nincs szüksége, ez a szegény nem érte volna. Mintha az Isten maga bizonyítaná magának, hogy íme, milyen nagy szüksége lett volna a fejlődő gyerekeknek ebben az esetben a hetedik parancsolatra, később pedig — ki tudja, talán nem is nagyon sokára — a többire is.” „Bizony, — mondta megütődve és szégyenkezve a szegény ember — az élet lassan visszaigazítja az embert az Istenhez.” Boldogok vagyunk mi, hívő keresztények, akiknek nem kell az Istenhez ilyen szégyenteljesen visszaigazodnunk, mert mindig az ő útját járjuk s parancsolatait gyermeki készséggel teljesítjük.

2. *Adjátok meg a császárnak, ami a császáré* — ez az isteni igazság második fejezete. Emberek vagyunk, nem élünk egymástól elszigetelten, mint az erdő fái, hanem közösséget alkotunk. A kisebbik közösség a család, a nagyobbik pedig a falu, a város vagy az állam, amelybe tartozunk. A közösségben nem élhet kiki a maga kénye-kedve szerint. Akkor felborulna a rend és az lenne az állapot, amit a régiek így fejeztek ki: „bellum omnium contra omnes — mindenki harca mindenki ellen”, vagyis a legtéljesebb békétlenség és zűrzavar. Nem is kell hozzá kereszténynek lenni, hiszen már a pogány jogtudósok kitalálták, hogy az együtttes élet csak akkor lehet nyugodt és békességes élet, ha legalább három alaptörvényhez igazodik. Ezek pedig: „tisztességesen élni, tehát tisztességtelen életmóddal senkit meg nem botránkoztatni; senkit se bántani, se személyében, se jogaiban és vagyonában; mindenkinek megadni a magáét”. Ezt a hármas törvényt Krisztus Urunk sokkal egyszerűbben

fejezte ki. Egyetlen mondatba foglalta: „Szeresd felebarátodat úgy, mint magadat.” Csak az tud igazodni a közösséghez, akiben ez a szeretet él. Csak az nem szolgál mások botránnyára, aki szereti a felebarátja lelkét. Csak az nem bántja a másikat és csak az tud vigyázni arra, hogy mindenkinek megadja a magáét, aki embertársát testvérként szereti. Ám ez a szeretet nem áll meg a jognál. Sokkal tovább megy annál s kétszer hét cselekedetben nyilatkozik meg, amelyet a katekizmusban ezen a címen ismert meg a gyermek és ismer élete végéig minden keresztény katolikus magyar: „az irgalmasság cselekedetei”.

Erre az irgalmasságra, irgalmas szeretetre maga az Úr Jézus adta a legszebb indítást, amikor itt a földön „körüljárt jót tévén”, továbbá mikor az utolsó ítéletről szóló hatalmas tanításban azonosította magát minden testi-lelki szenvedővel és kimondotta a nagy szót: „Amit egynek szoktunk közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.” Attól kezdve nemcsak az Isten kimagasló szentjei, de az egyszerű hívő keresztények is mind úgy szolgálták a szegényeket és szenvedőket, mintha magát Krisztust szolgálnák. Ez a gondolat végigkíséri az Anyaszentegyház egész történetét. Ha nem is virágozik, ott szunnyad a keresztény lélek mélyén mindenütt, mint ahogy egy régi szép kis legenda is elárulja. Keresztúti ájtatosság volt a hegyoldalba épített kálvárián, valahol egy faluban. A tizedik stációnál, ahol Jézust megfosztják ruháitól, így sóhajt föl egy jámbor asszony: „Óh, hogy nem volt senki, aki a köpenyét vagy a kendőjét rátakarja! Ha ott lettem volna, bizony a saját ruhámmal takarom be!” „Azt most is megteheti, lelkem, — súgja neki egy jámbor szomszédja — hiszen olyan sok az elhagyatott szegény. Higgye el, hogy az Úr Krisztus úgy fogadja, mintha a tulajdon testét takarta volna be. Hiszen ő maga mondta: „Amit egynek ő közülük cselekszettek, nekem cselekedtetek.”

A stáció tövében megindult jó asszony hosszú eszten-dőkön át gyakorolt irgalmasságának, jótékonyosságának ez a csendes beszélgetés volt a kiindulópontja. Hányat ihlet meg azóta is a keresztén függő Krisztus! Aki követi ezt az isteni indítást, valóban a legszebb és legnagyobb értékű adót fi-

zeti meg, nem a császárnak, hanem az emberi közösségnek: a szeretet adóját. Ezzel pedig a legfőbb törvénynek tett eleget, hiszen így int a nemzetek apostola: „Senkinek semmivel ne tartozzatok, csak azzal, hogy egymást szeressétek, mert aki embertársát szereti, a törvényt betöltötte.”

Pünkösöd utáni XXIII. vasárnapra

Szent Máté evangélista a most hallott evangéliumi szakaszban két csodát tár elénk: az egyik a tizenkét év óta súlyos betegségben szenvedő asszony meggyógyítása, a másik pedig a fejedelmi ember leányának feltámasztása. Mind a kettő Krisztus Urunk isteni hatalmának bizonyága, vagyis annak, hogy az Ő személyében Isten járt a földön, tanítását tehát úgy kell fogadni minden e világra jövő embernek, mint megföllebbezhetetlen isteni kinyilatkoztatást. Rejt azonban ez a két csoda két másik tanítást is, amelyre olyan végtelen nagy szükségünk van mindnyájunknak földi zarándokságunk idején. Egyik a szegény beteg asszony hite, a másik pedig a szegény megriadt királyi embernek szeretete gyermeke iránt, amely talán soha nem ragyogott volna fel olyan fényesen, ha az a haláleset nem történik.

1. *A beteg asszony hite* kettős. Egyik fele hit az Úr Jézus isteni hatalmában, amelyet így fejez ki: „Ha csak a ruhája szegélyét érintem is, meggyógyulok.” A másik fele pedig bizalom az Úr Jézus jóságában, hogy ennyi szenvedés után megkönyörül rajta és meggyógyítja. Erre a kettős hitre azért van nagy szüksége mindenkinek, de különösen a mai embernek, mert olyan bizonytalan világban élünk. Nemcsak a harcmezőkön, de a békés vagy legalábbis békésnek látszó otthonokban is bizonytalanná vált az élet. Úgy tűnik fel, mintha minden, amit a tudomány felfedezett és az emberi szorgalom alkotott, nem az élet, hanem a halál, nem a boldogság, hanem a nyomorúság szolgálatában állana. Megfogyatkozik bennünk az életbátorság. Könnyen megszállja szívünket a csüggedés. Pedig az élet sok olyan feladatot és kötelességet ró ránk, aminek teljesítése százszorta nehezebb, mint régen volt. Ilyenkor a természetes

erők mintha nagyon is végesnek bizonyulnának: az emberi segítség legalábbis kétes értékű. Az ember akaratlanul is ég felé tekint és Istentől várja az eligazodást.

Akinek van hite, annak van bátorsága is, mert Isten erejét érzi tagjaiban, Isten oltalmát sejtí vállalkozásaiban. Mint az a derék oceanrepülő, akit egyszer indulás előtt nagy tömeg vett körül ott a gépe mellett. Megcsodálták a hatalmas kétmotoros gépet. Többen megkérdezték: „Ugye, hogy ebben a két pompás motorban bízik, amikor neki mer menni az óriási tengeri útnak?” Mosolyogva felelte a derék fiatalember: „Meg kell vallanom, hogy én tulajdonképpen nem két, hanem három motorral indulok. Kettő a gépemben van, egy a szívemben. Jó két szerszám ez a két acélmotor is a gép elején, de még hatalmasabb a harmadik, amit a szívemben hordozok: a hit és bizalom Istenben, akinek nevében indulok s akinek segítségével bizonyosan elérem az ismeretlen túlsó partot.”

Ilyen hittel kell ma elindulnunk minden reggel a nap ráncváró feladataira, ismert és ismeretlen viszontagságaira. Hinnünk kell abban, hogy hatalmas az Isten, aki nem hagy cserben, amikor életünkben az Ő gondolatait és terveit valósítjuk. Még inkább hinnünk kell abban, hogy jó is az Isten, aki az embert nem pusztulásra, hanem életre teremtette s aki szeretettel gondját viseli azoknak, akiket az életbe beleállított. Az a szegény beteg asszony ezzel a kettős hittel kereste az Úr Jézus Krisztust. Ezzel az erős hittel igyekezett utána a tömegben, és mert arra nem volt már kilátás, hogy a szeme elé kerülhessen, legalább a ruháját akarta megérinteni, mert szent volt a meggyőződése, hogy már erre az érintésre is belé száll az Isten teremtő ereje és meggyógyul tőle. Reménye teljesült. Nemsokára hallotta az isteni szót: „Bízzál leányom, a te hited meggyógyított téged.”

Mi boldog keresztények ennél az asszonynál sokkal több biztatást kaptunk. Nekünk azt mondta: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtok és terhelve vagytok, én majd megnyitlak titeket.” Sőt még nagyobb nyomatékkal azt is kijelentette: „Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az Ő véré, nem lesz élet tibennetek.” Mi

nemcsak a ruhája szegélyét érinthetjük, hanem Öt magát is, amikor a szentáldozásban magunkhoz vesszük. A Krisztusnak ez a közvetlen érintése hogyan tenne erőssé és bátorrá a nehéz és viszonytagságos életviszonyok között!

Nappal mindenre bátran vállalkozhatunk, éjjel nyugodtan alhatunk: velünk az Isten. Akár az a kicsi leányka, akiről egy utazó emlékezik meg feljegyzéseiben, aki történetesen vele utazott egy hatalmas óceánjáró hajón. Irtózatos vihar kerekedett éjtszaka. Az utasok megriadtak, derekukra mentőöveket csatoltak, a mentőcsónakokat kezdték készenlétbe helyezni. A kicsi semmit sem tudva, édesen aludt. Végül őt is felköltötték, hogy készülődjön. „Mi az? Miért kell készülödni? Megérkeztünk talán?” — kérdezte bámulva. „Dehogyan érkezünk, — mondották neki — rettentő vihar van: félünk, hogy elsüllyedünk.” „A papa nincs ott a kormánynál?” — kérdezte nyugodtan. „De ott van, hogyan volna” — felelték neki. „No akkor alhatunk” — szólt és befordult a másik oldalára. Milyen megható ez a hallatlan bizalom, hogy ha az apa ott van a kormánynál, alhatunk nyugodtan. Ezt a nagy hitet és bizalmat kell a sokszorosára fokozni: ha az Isten ott van az életünk hajójának kormánykerekénél, mi is nyugodtan dolgozhatunk nappal és alhatunk éjjel. Tanuljuk meg ezt a hitet a ma megismert tizenkét év óta beteg asszonytól.

2. *Az apa gyöngéd szeretete* a másik nagy erkölcsi érték, ami a mai szent evangéliumból kibontakozik. Az Irás királyi embernek mondja, aki hozzá van szokva, hogy nemigen ismer urat maga felett, de mindenki szolgálja a szemében, aki hanyatt-homlok teljesíti minden gondolatát és kívánságát. Nem rossz ember, de kevély. Megszokta, hogy neki hódoljanak, de ő maga hódolni vagy meghajolni soha nem szokott. És lám, most, hogy a gyermeke halálán van, egyszerre hogy lekonyult a magasan hordott fő s hogy meghajlik a büszke derék! Már nem rendelkezik és parancsol, ő maga megy a Mester után. Nem diktál, hanem alázatosan kér: „Uram, leányom most halt meg; de jöjj, tedd rá kezedet és élni fog.” Mintha lehullott volna róla fejedelmi méltóságának minden fénye és pompája: egy egy-

szerű ember, egy szenvedő apa áll az Úr Jézus előtt. Egyszerűvé és alázatossá tette a gyermeke iránti szeretet.

Ennek a szeretetnek sokszor vagyunk tanúi a mindennapos életben. Egyszer egy falusi tanító járt bent a városban, kereste a tanfelügyelőt. Nem találta hivatalában. Úgy mondták, hogy ma kivételesen otthon maradt: ha sürgős a dolga, keresse ott. A tanító bekopogott hát a lakás ajtaján. Mint-hogy feleletet nem kapott, szép csendesen benyitott. Hát mit lát? A tanfelügyelő, ez a szigorú és komoly úr, akinek az arcán soha egy mosolyt sem láttak, a beteg kis unoka ágya előtt négykézláb mászkál s olyan hangokat hallat, mint mikor a kutya morog és ugat. Nyilván szórakoztatni akarta a kis beteget, hogy elterelje figyelmét attól, ami fáj szegénykének. Ahogy meglátja a tanítót, feltápáskodik és kicsit röstelkedve mondja: „Lám, mivé teszi az embert a szeretet!” Gyerekké, kicsivé, alázatossá, ha kell, még állattá is!

Nem így járt-e az a királyi ember, amikor halódó gyermekéért aggódott, vagy pedig a kis halottat siratta? Istent imádni kész hívő, kérni, könyörögni tudó, alázatos ember lett belőle, aki előbb még hitetlen pogány volt s egyetlen úrnak képzelte magát. Az apai szívnek ezt a csodálatos szeretetét akarta az Úr Jézus megjutalmazni, amikor engedett a királyi ember kérésének és megígérte, hogy lemegy a házába. A csoda megtörtént, a halott leányzó életre kelt. Emlékét őrzi és minden esztendőben meghirdeti az Anyaszentegyház a most hallott szent evangéliumban, hogy higgyünk az imádkozó szeretet erejében, amelyet már a Szentírás is így magasztal: „Szorultságomban az Urat hívtam segítségül; Istenemhez kiáltottam s Ő meghallgatta szómat, hozzá intézett kiáltásom eljutott fülébe.”

3. A *halálról való helyes gondolkodás* a harmadik tanulság, amely mintegy ráadásul kikivánczik még a mai szent evangéliumból. Amint az evangélista elbeszéli, a királyi ember házában is azonnal megjelentek a tolakodó kíváncsiak és a hivatalos siratók. Keleten ugyanis azt tartották a gyász jelének, ha mentül nagyobb volt a halottas házban a siránkozás és jajveszékélés. Ezért aztán nem elégedtek meg a közelállók könnyeivel, hanem még pénzért

is fogadtak siratókat, akik a „kereset” vagy gazdag jutalom reményében hangos jajveszékeléssel „siratták” a megboldogultat s még sípszóval is segítettek hozzá. Belevegyült ebbe a lármába a kíváncsiskodók beszéde és tanakodása is. Valóban nem méltó környezet annak, akit az Úr keze megérintett. Krisztus Urunk ezt akarja kifejezni, amikor kurta szóval elkergeti őket: „Távozzatok; nem halt meg a leányzó, hanem alszik.” Csendet parancsol, áhítatos csendet s csak amikor távoznak, akkor mutatkozik be isteni hatalmának fönségében: megfogja a halott leányzó kezét és az életre kel.

Mintha magyar földön s napjainkban is maradt volna még valami ebből a halál és halott körüli méltatlan zenebonából. Vannak vidékek, ahol a gyászt és az elszakadás fájdalmát nem néma könnyhullatással viselik, hanem hangos jajveszékeléssel kürtölik világgá. Nyilván nem emlékeznek az evangéliumnak erre a szakaszára, ahol Krisztus Urunk nem akar együtt lenni a hangoskodókkal és néma csendben adja vissza a halott leányzó életét. És nem emlékeznek Szent Pál apostol szavára sem, aki így nyilatkozott: „Nekem életem a Krisztus, meghalnom pedig nyereség.”

Ha halottunknak csakugyan élete volt a Krisztus, hinnünk kell, hogy az ő halála is igazi nyereség. Ha fáj is az elválás, enyhíti azt a viszontlátás reménye. Azért hát rejtjük el fájdalmunkat a világ szeme előtt és csendes komolysággal álljuk körül elhúnyt szeretteink ravatalát. Ez a szellem ihlette Székesfehérvár lánglelkű püspökét, amikor a szószéken érte utól Isten hívó szava. Ahogy lehozták a budapesti egyetemi templom szószékéről, már elszállóban volt belőle az egykor oly hatalmas és diadalmas lélek. Utolsó szavai ezek voltak: „Favete linguis — hallgassatok el!” Legyetek néma csendben, az Isten keze érintett engem. Ahol megjelenik a halál, a hívő lélek ott Istent érzi a közelben. Az élet és halál Urát, aki előtt néma hódolattal borul le az egész világ. És mert Isten van ott, nem is lehet a halál az úr. A mi halottaink is csak alusznak. Várják, amíg az Úr Jézus Krisztus újra az életbe hívja őket, mint egykor a királyi ember leányát. Várják a béketűrő Jób csodálatos hitével és bizalmával, aki ezeket mondja: „Tudom, hogy a Megváltóm él s az utolsó napon felkelek a

földből; ismét körülvétetem bőrömmel és saját testemben látom majd meg Istenemet.”

Pünkösöd utáni XXIV. vasárnapra

Aminek kezdete volt, annak vége is lesz: örök törvénye ez a természetnek. A tudósok hosszas kutatás és számítások után ki is számították, hogy egyszer valamikor összeomlik majd ez a hatalmas világgépezet, bekövetkezik a világhatasztrófa. Hogy azonban mikor lesz és milyen lesz az, arra mindmáig adósoz a felelettel. Krisztus Urunk a mai szent evangéliumban fönséges képet rajzol róla, amelyből megdöbbenő erővel bontakozik ki a végső mozzanat: az utolsó ítélet. Akkor majd „az írott könyv megnyitattik, melyben minden foglaltatik”, ahogy a régi szentének mondja. Feltárul a népek előtt a világ és a történelem összes titka és az embereknek összes viselt dolga.

Okoskodó emberek sokszor felvetik a kérdést: mi értelme az utolsó ítéletnek, mikor hiszen Isten minden embert rögtön megítél a halála után? Az az értelme, hogy Isten szükségét látja a végső igazságszolgáltatásnak, amikor senki sem maradhat tovább abban a tévedésben, hogy a jók és igazak nem vették el jutalmukat, a gonoszok pedig megérdemelt büntetésüket. Mikor országok és nagy birodalmak bepillantást akarnak nyújtani a világnak a határaik között folyó életbe, kiállítást rendeznek, amelyen bemutatják a világnak, mi terem az ő földjükön, miket gyártnak műhelyeikben és gyáraikban és mi mindennel szolgálják népük életét. Ehhez hasonló történik az utolsó ítéleten, amikor maga a fölséges Isten nyujt bepillantást az egész világnak, micsoda utolérhetetlen bölcseséggel kormányozta a világot, milyen megföllebbezhetetlen igazsággal ítélte meg népének cselekedeteit és hogyan hódoltak vagy nem hódoltak fönségének népek és egyesek. Az utolsó ítéleten tehát szemünk elé tárul

1. *Isten bölcsesége*, mellyel a világot kormányozza. Nem is kell hívő embernek lenni, elég csak gondolkodni, a természet és az ember életét figyelni, hogy erre a bölcse-

ségre rádöbbenjünk. Csak gondolkodni nem tudó, szószátyár emberek bírálgatják Isten bölcs intézkedéseit úton-útfélen, korcsmában vagy az utcasarkokon. Mint az a boldogtalan fuvaros, aki egy külváros korcsmájában várta, míg az eső eláll. Nagy hangon szidta a Gondviselést, amely ime, a hetekig tartó esőzéssel akasztja a szegény ember boldogulását. Megszólalt azonban a másik asztal mellől egy csendes beszédű ember: „Kend csak azért lármázik, mert véletlenül éppen fuvaros és a lovai nem bírják a sárban a terhet. Volna csak esernyőcsináló, bezzeg áldaná a Gondviselést, hogy milyen remek idővel segíti a szegény mesterembert.”

Ez a kisember nagy igazságot mondott az átkozódó fuvarosnak. Olyan az egész világ élete, mint egy roppant gépezet, amelynek összes titkait csak egy valaki ismeri: Isten, aki ezt a roppant gépezetet igazgatja. Azért, hogy nem látjuk a belső berendezését, nem ismerjük valamennyi szögét, csavarját, kerekét, nincs jogunk azt mondani, hogy a gépezet rossz, vagy aki igazgatja, nem ért hozzá. Csak az elvakult gőg meg a tudatlanság ítélheti, bírálhatja, éppen azért, mert kicsit lát belőle.

Ám ha Isten egyszer azt cselekedné, amit a nagyfennen bírálók akárhányszor kívánnak, de meg is érdemelnének, úgy járna a világ, mint a strassburgiak a toronyórával. Olyat akartak csináltatni, hogy csodájára járjon a világ. Akadt is mester, aki vállalkozott rá. Nagy gőgjükben azonban, hogy soha más meg ne tudja a toronyóra titkát, elhatározták, hogy megvakittatják a mestert, amikor elkészül és lejön az állványokról. A mester tudomásul vette a kegyetlen határozatot. Csak azt kérte, hogy mielőtt végrehajtják, még egyszer felmehessen és megsejmelhesse alkotását. Ezt meg is engedték neki. Odafenn azonban valamit igazított a csavarokon és kerekeken, úgyhogy az óra hamarosan, de végérvényesen megállt. A mester megvakult, más pedig soha ki nem találta a szerkezet titkát. Az óra azóta is áll és szüntelen hirdeti a világnak, hogy nem szolgálja a célt és semmit sem ér az alkotója nélkül. De hirdeti azt a nagy tanulságot is, hogy az egész csodálatos világgépezet is semmi az alkotó bölcsesége nélkül, ha mindjárt nem is értjük itt a földön az intézkedéseit.

Az ember lelkében azonban kiolthatatlan a vágy megismerni a Gondviselés titkait és meglátni titkos útjait. Az Isten azonkívül, hogy végtelenül bölcs és igazságos, végtelenül jó is, aki nem hagyja azt az emberi vágyat kielégítetlenül, ha egyszer beleteremtette. Az utolsó ítélet az a főséges alkalom, amikor mindnyájunk szeméről lehullik a hályog. Látni fogjuk, miért volt érdemes szeretnünk az Istent. „Ott majd látunk, ott majd ismerünk, ott majd szeretünk” — mondja Szent Ágoston. Látni fogjuk, miért alakította Isten az életünk sorát úgy, ahogy alakította; miért vezetett azokon az életutakon, amelyeken vezetett; miért adott egyik jobból többet, a másiktól kevesebbet; miért vette el tőlünk — a mi gyarló ítéletünk szerint sokszor idő előtt — azt, amit vagy akít szerettünk. Látni fogjuk, hogy nemcsak a teremtéskor volt az jó, amit alkotott, hanem valamennyi intézkedése is jó volt, amellyel alkotását célja felé igazgatta. Az utolsó ítélet napja lesz az a nagy nap, amikor minden ellenkezés és gáncsoskodás összeomlik, és kiderül, hogy igazuk volt azoknak, akik földi életükben minden vasárnap szent áhítattal imádkozták a szentmise Glóriájában, hogy „egyedül Te vagy a végtelen Úr, a végtelen Szent, a végtelen Fölség!”

2. *Kiderül az utolsó ítéleten Isten végtelen igazságsága is.* Pedig mennyit ágál az ellen is az értetlen ember, holott sem az embert nem ismeri szíve legtitkosabb rejtekéig, sem az ítélő Isten szándékait nem láthatja. Az ember legtöbbször saját szegényes kis érdekei szerint méri a valóságot. Csak annyit lát, hogy némelyiknek jól megy a sora itt a földön, pedig hitvány ember, a másik meg szenved, pedig jó és istenfélő. Ám honnan tudhatná, hogy a hitványnak is mi van a lelke fenekén, a látszólagos jónak pedig mennyi lehet a rovásán? Kell egy ünnepi alkalomnak lenni, amikor ország-világ előtt kiderül, hogy az Isten főséges szent lényével sohasem férhetett össze még az árnyéka sem az igazságtalanságnak, s joggal mondta Szent János apostol a Jelenések könyvében: „Úgy van Uram, mindenható Isten! Igazak és igazságosak a Te ítéleteid.” Az ember szomjazza ezt az igazságot és Isten olyan mérhetetlen jó,

hogy egyetlen vágyát sem hagyja kielégítetlenül, ha már egyszer beleteremtette.

Néha földi életünkben is fel-felvillan egy-egy fény-sugár ebből az isteni igazságosságból, hogy alátámassza rogyadó hitünket. Mert ki ne erősödnék meg abban a hitében, hogy mégis csak van isteni igazságosság, ha a történelmet olvassa és rájön, milyen megdöbbenően valósul az Irás szava, hogy „ki miben vétkezik, abban bűnhődik”? Heródes király unokájáról, Szalóméről is ilyenfélét olvasunk egy régi történetíró könyvében. Tudjuk, hogy a gyermekgyilkos Heródesnek ez az elkényeztetett unokája mostohaapja udvari ünnepségen szépen táncolt az ünnepi gyülekezeten előtt. Nemcsak a vendégeknek, de mostohaapjának is annyira megtetszett, hogy megígérte, bármit kér jutalmul, megadja neki. A leány pedig — amint a Szentírásból tudjuk — nem aranyat, gyémántot, ékszert vagy ruhát kért, hanem az Úr Jézus előhírnökének, Keresztelő Szent Jánosnak a fejét. És a kegyetlen apa szónélkül teljesítette a szörnyű kívánságot: behozták a leánynak egy tálon a levágott főt. Az ártatlan János meghalt az igazságért, a gyilkos pedig tovább folytatta dologtalan, henye és ledér életét. Azt gondolhatta a kurtaeszű népség: milyen igazságtalan az Isten. Veszni hagyta az ártatlant, gyilkosa pedig boldogan él. Am esztendőök mulva fordult a kerék: Heródest családostul elkergette a császár. Valahol Spanyolországban ették a számkivetés keserű kenyerét. Szalóme egy téli napon kintjárt a városon kívül s hogy útját hazafelé megrövidítse, át akart menni a befagyott folyón. A közepetáján azonban beszakadt alatta a jég s nyakig merült a vízbe. Egy felülről jövő hatalmas jégtábla nekiszaladt és lemetszte a fejét, szakasztott úgy, mint ahogy ő egyszer az ártatlan Keresztelő Szent János fejét levágatta. Az isteni igazságosság tehát beteljesedett.

Ámde erről akkor csak kevesen szereztek tudomást; ma is kevesen olvassák ezt a megrendítő történelmi feljegyzést. Kell egy alkalomnak lenni, amikor az igazság nemcsak kiszivárog, hanem napnál fényesebben ragyog s minden ember, aki valaha élt a földön, hódolattal ismeri el a kinyilatkoztatott igazságot: „Igazságos az Úr s az Ő színe előtt meg nem állhat igaztalan.”

3. *Végül megjelenik az utolsó ítéleten Isten végtelen hatalma és fönsége is, amelynek hódolattal tartozik minden teremtmény. Ő a kezdet és a vég, Akitől kiindul minden élet s Akihez visszatér minden élő. Ő a teremtő, aki a teremtés jogán korlátlan ura az élő és élettelen természetnek; korlátlan parancsolója az embernek is. Akaratának teljesítését itt a földön mindnyájunk szabadakarataira bizza. Ám aki Isten hatalmát saját jószántából elismerni nem akarta, kénytelen lesz majd az ítélet nagy napján elismerni. Az ítélet nyilvánosan, az egész világ előtt igazolni fogja a hívő és istenfélő embereket, akik az Isten iránti hódolatot természetes és magától értetődő kötelességüknek tartották, de akiket ezért annyian és annyiszor megcsúfoltak, megvetettek, megkínzottak vagy meg is öltek. Igazolja őket az ítélet: „Jöjjetek Atyámnak áldottai és bírátok a kezdettől fogva nektek készített országot.” De elhangzik majd az ítélet azok fölött is, akik földi életükben nem hódoltak Istennek: „Távozzatok átkozottak az örök tűzre.” Be kell ismerniök ország-világ előtt, hogy tévedtek; az lett a sorsuk, amit maguk választottak.*

Csak nemrég olvastuk az ujságokban a mexikói vallásüldözésről szóló hírek között, hogy a Krisztushoz hű mexikóiak akkor sem tagadták meg az Istennek járó hódolatot, mikor kápolnáikat és templomaikat bezárták. Magánházakban gyűltek össze éjnek idején vagy hajnalok hajnalán. Ha találkoztak, így köszöntötték egymást: „Éljen a Krisztus Király!” Volt közöttük egy bátor kereskedő, aki egy kis fémtáblába vésette ezt a jelszót és kiakasztotta az üzlete kirakatablakába. „Ez az ember tisztára megbolondult” — gondolták magukban az arramenők, még olyanok is, akik nem voltak Istennek és az Egyháznak ellenségei. Törvény elé állították és lázításért súlyosan megbüntették. Az ember szívesen elviselte a büntetést — Krisztusért.

Hány hasonló ember van, akit a hitéért, hitvalló életéért bolondnak tartanak, vagy legalább is oktalannak, mert nem bujkált a meggyőződésével, hanem nyíltan megvallotta azt. Az utolsó ítélet igazolja majd azokat, akik a világ szemében oktalanok. Megszégyeníti a gyávákat, akik gyávasá-

gukat és kislelkőségüket bölcseségnek titulálták. Azután megkezdődik számukra a végeszakadatlan boldogság, amelylyel csordultig telik a szív és nem szűnik meg énekelni a hódolat énekét: „Szent, szent, szent! Szent a seregek Ura Istene! Teljes az ég és föld a Te dicsőségeddel!”

II. Ü N N E P E K

Karácsony ünnepére

Csodálatos láz fogja el az embereket karácsony szent estéjén: az ajándékozó szeretet láza. Falun-városon mindenki siet. A boltosok és piaci árusok rekord-üzleteket bonyolítanak le. Tehetségéhez képest mindenki vásárol, mert ma mindenki ajándékokkal, tehát tényekkel akarja kimutatni szeretetét azok iránt, akik a szívéhez közel állanak. A gondolkozáshoz szokott ember pedig csendesen tünődik. Azt kérdezi magában, vajjon mi lehet az oka ennek az ajándékozási láznak, amely annyira elfogja az embereket, hogy erre az egy szent estére megfeledkeznek minden másról. Elfeledik életük terheit és szenvedéseit. Elfeledik a sorozatos küzdelmeket, amelyekből jóformán egész életük összetevődik. Elfelednek mindenféle apró civódást, torzsalkodást és ellenségeskedést is: ezen az egy estén csak szeretni akarnak. Ki is nevezték a karácsony ünnepét a békesség és szeretet ünnepének. De nem azért, mert az emberi lélek ősi vágyakozása néha mégiscsak ki-kitör a békesség és a szeretet után, hanem elsősorban azért, mert visszaverődik az emberszívekről a rásugárzó isteni szeretet. Karácsonykor valósul ugyanis az Irás szava: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte.” És karácsonykor valósul az angyali szózat: „Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakarató embereknek.” Az Isten ajándékozó szeretetét ünnepli karácsonykor a világ, és pedig ez egyszer nem csupán szürke emlékezéssel, hanem úgy, hogy maga is utat enged szívében a kiáradó szeretetnek. Ajándékozó szeretettel felel az Isten nagylelkűségére. Az Isten örök békességét ünnepli, azt sem csupán egyszerű visszaemléke-

zéssel, hanem úgy, hogy legalább egy szent estére feladja a harcot és átadja magát az isteni békének.

A kis Jézus születése tehát az isteni jóság megnyilatkozása a világon, amelyre évezredek át várakozott az emberiség. A kis Jézus maga az az égi ajándék, aminek csupán visszhangja az emberszívekben ilyenkor kivirágzó ajándékozó szeretet. Nem is elmélkedhetünk e szent alkalommal másról, mint arról, hogy mit hozott a világnak, mit hozott nekünk embereknek a kis Jézus azon az első szent éjtszakán.

1. Mindenekelőtt helyreállította az Istennel való kapcsolatot, amelyet az ősszülők bűne széjjeltépett. Amilyen boldogok voltak az első emberek a paradicsomban Istennel, olyan boldogtalanokká lettek Isten nélkül. Nemcsak ők, hanem minden ivadékuk, az egész emberi nemzetség. Elhagyatottnak, kiteszítettnek érezte magát az ember századokon keresztül. Mintha mély szakadékba esett volna, ahová nem ér el soha Isten világító és melengető napja; ahol örökös nyomorúság a sorsa. Szabadulása folyton megújuló vágy csupán, amely sehogy sem akar teljesülni. Azért is mondja a zoltárosnak ezt az embersorsot kifejező felkiáltása: „A mélységekből kiáltok fel Uram Hozzád: Uram, hallgasd meg szavam!”

Egy híres író megpróbálta valamilyen alkalmas hasonlattal megvilágítani az emberiségnek ezt az istennélküli állapotát. Elbeszéli egy szegény nagyvárosi proletár családot. Valahonnan faluról kerültek a városba. Ők is azért, amiért a többi: a kicsi föld, az apai örökség csak egy családot tudott eltartani, a többi négynek más után kellett néznie. Ház mesterek lettek egy nagy úri házban. Az emelet gyönyörű napfényes szobáiban az uraság lakott. Nekik a pincében jutott hely, ahová csak néha-néha jut be egy-egy eltévedt napsugár. A szűk kis ablakokon nem szűrődik be annyi fény, hogy a dolgokat tisztán és a maguk valójában lássák. Nem jut be annyi levegő se, amennyit az egészséges tüdő megkíván. Ők maguk is, gyermekeik is sápadtak, bágyadtak, szomorúak. Lelküket sokszor megragadja a vágy: vissza a faluba, az atyai házba. Ilyenkor még jobban érzik elhagyatottságukat, szomorú árvaságukat. Kint a virágos

udvaron a gyerekek összebarátkoznak a háziúr egyetlen kisfiacskájával. Néha — a gyerek kedvéért — behívják őket az uraság lakásába is. És mert jók és kedvesek a kisfiúhoz, lassan megszeretik őket. De meg is sajnálják a szegény kis vézna teremteseket. Karácsony táján már egész otthonosak odafenn. A nagy ünnepen — karácsonyi ajándékkul — kijelenti a háziúr, hogy tavaszra megüresedik a mellettük levő szép napos lakás: odaköltözhetik az egész család. Kimondhatatlan öröm szállta meg ezekben az egyszerű jó embereknek a szívét. Ime, vége a hazátlanságnak, vége az otthontalanságnak, emberhez méltó életet élhetnek újra. Az a tény, hogy a hatalmas úr a gyermeke kedvéért kegyeibe fogadta a családot, egycsapásra embert csinált belőlük, akiknek sötét reménytelenségét egyszerre az életben és a jövőben való hit és bizalom váltotta fel.

Ilyen valami történt a megváltásban is. Az egyszülött Fiú, az isteni Gyermeke kedvéért Isten újra kegyelmébe fogadta a világot. Újra hozzáférhetővé tette magát az embereknek. Hajlandó lett gyermekeivé fogadni azokat, akiket előbb az átöröklött bűn miatt kénytelen volt eltaszítani. Megszűnt az ember siralmas tengődése: élete útját isteni fény világította be; küzdelmeit megédesítette az Isten visszanyert szeretete.

Mondják erre a kételkedők és okoskodók, hogy hiszen nem szűnt meg a nyomorúság és a szenvedés, mit ér pedig a megváltás akkor, ha ezek megmaradnak? Az okoskodó úgy gondolja, hogy semmit. A hívő ember azonban tudja, hogy a megváltásban az a nagy nyereség, hogy amíg a megváltás előtt a szenvedő embernek nem volt sem vigasztalása, sem ereje terhei viselésére, addig a megváltott ember Isten kegyelmének birtokában lelkileg megnő és megizmosodik, úgyhogy ugyanazt a terhet sokkal jobban bírja, mint azelőtt. A szántó-vető ember is, ha valami betegség éri vagy titkos gond emészti, hétrét görnyed a kemény mezei munka alatt; sokszor panaszkodik, hogy nem bírom tovább. De mikor baja múlik és új erőre kap vagy nehéz gondjától szabadul, vidáman fog neki és győzi is a munkát, mert hozzánőtt és megerősödött.

Több mint négyezer esztendő bizonyította, hogy az

ember Isten nélkül nem megy semmire. A kereszténységnek immár majdnem kétezer esztendeje bizonyítja, hogy Istennel együtt kibírhatóbb az élet, szebb és boldogabb az otthon, kedvesebb az ember. Ez hát az első nagy ajándék, amellyel a betlehemi kis Jézus megajándékozta a világot.

2. *A kis Jézus második nagy ajándéka, hogy a bűntől való szabadulást lehetővé tette.* „Dedit eis potestatem filios Dei fieri — lehetővé tette számukra, hogy Isten gyermekei legyenek” — így mondja ezt a Szentírás. Az isten-gyermekségből pedig, az Isten gyermekeinek méltóságából, a bűn miatt estek ki. A bűn állapotából azonban szabadulni sehogyan sem tudtak, mert egy sem volt közöttük méltó, hogy a megbántott Istent megengesztelje. A kis Jézus azért öltött emberi testet, azért született embernek, hogy egy lehessen közülünk, aki méltó az Istenen esett sérelmet jóvátenni, a megbántott Istent kiengesztelni. Így most lehet büntelen, aki akar; szabadulhat bűnétől, aki beleesett.

Hogy ez a legnagyobb áldás a világra, azt az emberiség egész története bizonyítja. Mert a legtöbb szenvedés és nyomorúság emberek bűnéből szakad rá az emberiségre. Bűn az, ha a hatalmas hatalmával visszaél: ilyenkor százak és ezrek, sőt sokszor milliók szenvednek e miatt. Bűn az, ha a hozzánk hasonló ember törekvéseinket irigységével keresztezi vagy haladásunkat megakasztja: ilyenkor megint keserűség viharzik az emberszívekben e miatt a bűn miatt. Bűn az, ha a buja ösztön valakiben felülkerekedik és hűtlen lesz a hitestársához, akinek pedig eskü szentségével kötelezte el magát: sokszor egész nemzedékek szenvednek e miatt a bűn miatt.

Tökéletesen igaz, amit egy angol költő mond, hogy az emberek egyik fele a másik felének könnyeiből, sőt sokszor a véreből építi fel a maga boldogságát és örömét. Ezt a megállapítását aztán így példázza: Volt valahol az ország fővárosában egy szobrászművész. Nagyon értette a mester-ségét. Szébbnél-szebb szoborműveket alkotott. Amihez hozzáfogott, minden sikerült neki. Sikereinek az volt a titka, hogy nálánál különben senki sem ismerte az anyag természetét. Igaz, hogy mindig nemes anyaggal dolgozott, szobraihoz a legfinomabb ércet és a legelsőrendűbb márványt

használta. Egyszer különösen szép szobrot alkotott. A legfinomabb bronzból megcsinálta a fájdalom szobrát. Amikor kiállításra vitte, mindenki megbámulta. Járt ott egy előkelő amerikai úr is, akinek roppant megtetszettek a szoboralak finom vonásai. Hatalmas összeget ígért a mesternek, ha neki is megcsinálja. Csak éppen a szomorúság nem tetszett neki rajta. A mester bizonygatta, hogy ez ilyen, mert hiszen a fájdalomnak a szobra. De hát akkor csinálja meg nekem az örömét, rendelkezett az úr. Megegyeztek. A művész anyag után nézett. Abból az anyagból azonban már seholy sem kapott. Szavának ura akart maradni s mivel másképp nem tudott magán segíteni, összetörte a fájdalom szobrát: annak anyagából alkotta meg az örömét. „Emberek, — fejezi be meséjét a költő — ez történik manapság is számtalanszor a világon: sok felebarátunk embertestvéreinek fájdalomából, könnyéből, véréből alkotja meg a maga örömét!”

Mi pedig hozzátehetjük: valahányszor mások keserősége az, amiből a mi örömünk fakad, akkor az az öröm bűnös öröm. Akkor a bűn az, ami a mások fájdalmát teremti. Az hozza meg a népeknek az igazi békét, aki a bűntől szabadítja meg a világot. Az az igazi megváltó, aki a bűntől váltja meg az emberiséget.

Ha csendes téli estéken tanulmányozgatjuk az emberiség történetét, úgy találjuk, hogy csaknem minden korszakban voltak emberek, akik a fennálló állapotokkal nem voltak megelégedve: új rendszert, új kormányt, új államformát akartak. A „rendszerváltás” volt mindig a jelszó. Ezt annyira hangoztatták, ezért annyi harcot vívtak, hogy a történelem minden századában csakugyan sikerült egy-egy rendszerváltás. Ámde az új rendszert mindig régi emberek csinálták. Ha személyükben nem is voltak mindig ugyanazok, mert egyiket kiszorította helyéből a másik, de az új ember is a régi módon kezelte a rendszert, vagyis nem tudta az önzést, az irigységet, a hatalmaskodást és a hűtlenséget megszüntetni. A bűn továbbra is megmaradt, tehát az egymást váltogató „rendszerek” nem tudták megváltani a világot. Az embernek kell megváltoznia, az embernek kell büntelennek lennie, mert csak az tud eredményesen küzdeni a bűn ellen a társadalomban, aki önmagá-

ban már legyőzte azt. Az erre vonatkozó képességét hozta meg számunkra az Úr Jézus Krisztus. Ez a legnagyobb ajándék, amit tőle az ember és az egész világ kaphatott. Nem csoda tehát, hogy minden áldott karácsonykor újra örömben úszik az egész világ.

3. *A kis Jézus harmadik nagy ajándéka a testvéri közösség helyreállítása az emberek között.* A bűnnel ugyanis ez a testvéri közösség is megszakadt ember és ember között. Érdekeik különböznek, sőt a legtöbbször ellentétesek lettek. Megkezdődött az érdekek harca, a mindenki háborúja mindenki ellen. A testvéri szeretet helyett rűt önzés szállta meg a világot. Így is csúfolódtak a bölcsek: „Homo homini lupus — farkas az ember a másik ember számára”, nem pedig testvér. Ez az érdekháború ismétlődik aztán nemcsak az egyes emberek, hanem a családok és a népek között is, akik nem vállalják többé a testvéri közösséget, nem vállalják egymással a szolidaritást. Ritka tünemény az irgalmas jóság és a könyörülő szeretet, amely pedig olyan gazdagon árad ki minden korban Isten Szent Lelkéből a világra.

Azzal, hogy a második isteni személy, vagyis az Úr Jézus Krisztus emberi testet vett magára és mint kisgyermek született Betlehemben, két nagy dolog történt. Az egyik, hogy a bűnt kivéve mindenben hasonló lett hozzánk, egyforma lett velünk, tehát testvérünké lett; a másik pedig, hogy megváltó munkájával visszaszerezte számunkra az istengyermekséget s így mint ugyanazon mennyei Atyának a gyermekei, Krisztusban mindnyájan testvérek lettünk újra. Ebből a testvériségből két nagy dolog következik: egyik, hogy vállaljuk egymással a sorsközösséget és támogassuk egymást a nagy életküzdőlemben, a másik pedig, hogy együttérzünk egymással búban-örömben és boldogságunk, ha letörölhetjük egymás szeméből a könnyeket vagy ha apró kis örömöket szerezhethünk egymásnak a sokszor sivár és örömtelen életben.

Kedves szavakkal mutatja be ezt a meleg testvéri együttérzést Giovanni Papini, az olaszok nagy írója. Elbeszéli, hogy körültra indul a bölcs, hogy szétnézzen a nagyvilágban. Látja az embermilliók véres küszködését a

kenyerért; látja százezrek embertelen és igazságtalan szenvedését; látja egyesek könnyfakasztó nyomorúságát. Fájdalommal állapítja meg, hogy nincs az egyformák között senki, aki a küzdelemben támasz, a szenvedésben vigasztalás, a nyomorúságban segítőkész lenne az elhagyatottak számára. Lát az útja végén, hús patak partján a zöldben egy szegény, leromlott, sápadtarcú és beesettszemű, rongyos embert, aki révetegen maga elé néz, mintha a végkifejleten gondolkodnék. Szembe vele a túlsó parton mosolygós arcú, kedves kis pástorleányka ül s jóízűen falatozza kenyerét. A szegény ember szeme rátapad a neki egész világot jelentő kenyérre. Az arca most olyan lesz, mint egy élő könyörgés, mint egy feljajdulás a kenyér után. Nem is tudja magát tovább tartóztatni, kinyújtja feléje reszkető kezét és kér a kenyérből. A kisleányka előbb rátekinthet. Fürkésző pillantása hamar észreveszi a szegény ember arcán a nagy-nagy inséget és a mérhetetlen szenvedést. A kérésre semmit nem felel, csak szó nélkül odanyújtja neki az egész kenyeret. A szegény ember nagy mohósággal esik neki a réglátott kenyérnek. Miközben egyre növekvő étvágygal falatozza, beessett szeméből a hála könnye lassan ráperreg.

Ime az Isten gyermeke! Egyelőre egy ártatlan kisleány alakjában, akinek arcáról és szeméből a kegyelem derűje ragyogott rá arra a szegény emberre. A kis Jézusnak az a mérhetetlen nagy és talán legnagyobb karácsonyi ajándéka, hogy ilyen sorsközösséget vállaló, búban-bajban együttérző testvér minden ember lehet a megváltás után. Az újszövetség minden századában megtaláljuk nemcsak a szentek, de az egyszerű hívők között is az együttérző szeretetnek hőseit, Szent Lőrinc diákonustól kezdve, aki a szegényeket mondta az Anyaszentegyház igazi kincsének, Szent Ferencen, Szent Erzsébeten, Villanovai Szent Tamáson és Szent Vincén át egészen azokig az egész keresztény világot behálózó intézményekig, amelyekben az együttérző testvéri szeretet virágzása sohasem szűnik meg.

Drága jó Testvéreim! A karácsony szent éjtszakáját úgy jelenti be a próféta a világnak, hogy „Testvéreim, ma mézzel folyók lettek az egek!” Csakugyan mézzel folyók lettek, mert a kis Jézus személyében az Isten szeretetének

édessége árad ki a világra, amely helyreállította az Isten-nel megszakadt közösséget, amely meghozta az emberek számára a büntől való szabadulást s újra testvérekké tette az Atya egymástól elszakadt gyermekeit. Méltán tör ki minden karácsony éjtszakáján a kis Jézust és az Ő égi adományait váró milliók lelkéből az ének: „Fel nagy öröme, ma született, aki után a föld epedett . . .”

Évvégi hálaadásra

Kedvesen beszéli el egy erdélyi költő édesanyjával való találkozását azután, hogy messze idegenbe szakadt tőle és elkapta a nagyváros áradata. Az első időkben hosszú nagy levelekben számolt be neki élete soráról. Később azonban a levelek egyre ritkábbak és rövidebbek lettek. Utoljára már csak egy-egy kurtaszavú képeslap jelezte, hogy néha-néha még gondol haza az elveszett fiú. Anyja pedig igencsak hívogatta: „Gyere haza, várunk; amióta elvagy, oly üres a szívünk, oly üres a házunk!” Mikor karácsonytájt megkapta a fiú az utolsó könnyáztatta, hívogató levelet, megmozdult szívében a régi gyermeki szeretet. Nemcsak elhatározta, hogy most már hazamegy, de indult is azonnal. Odahaza a jó édesanya már előre ünnepi fénybe öltöztette a házat. Megterítette a családi asztalt, megrakta minden jóval, aminek régen örülni szokott a gyerek. Aztán, mivel a zárt falak közt nem tudott már türelmesen várakozni, magára terítette a nagykendőjét, kitipegett a kiskapu elé, majd előrement egész a sarokig és úgy várta szívrepesve az elveszett fiút. Végre megjött. Befordult az utcasarkon. Amikor odaért, könnyes szemmel borult a nyakába. Alig tudta eldadogni, amit pedig olyan szépen kigondolt a vonaton: „Édesanyám, hazajöttem pihenőre. Három nagy erő hozott haza: a hála, a szeretet, a bánat.”

Kedves jó Testvéreim! Magunkfajta emberrel is sokkal megtörténik ilyesféle. Istentől is el lehet így szakadni, Isten házatól is el lehet így maradni, mint ahogy ez a költő elmaradt a szülői háztól. Kezdetben nagyon jól érzi magát

a templom szent falai között; tiszta szent öröm a számára minden szentmise, minden lelki megtisztulás, minden szentáldozás, minden imádság, minden ének. Aztán jön az ismeretlen nagy élet a maga mindent elsodró erejével. Jön a bibliai ház-vásárlás, igás állatok kipróbálása, feleségszerzés; különféle üzleti ügyek és családi gondok; és a szegény ember el-elmaradozik az atyai házból. Olykor-olykor ugyan még betekint, de ezek a betekintések egyre ritkábbak, kurtábbak lesznek, akárcsak az idegenbe szakadt fiú levelei. Aztán elmarad egészen. Úgy megy, úgy rohan el ügyei után a templom mellett, mint akinek ehhez a házhoz nincsen semmi köze. Ilyenkor Szilveszter napján azonban, ha megkondul a templomba hívó harangszó, mintha felérezne. Megszállja szívét az olthatatlan honvágy. A mennyei Atyának onnan messze sodródott gyermeke megjön a templomba megint. Őt is — mint mindnyájunkat — hazahozza ide az a három nagy erő: a hála, a szeretet, a bánat.

1. Isten gyermekeinek első imádsága az esztendő utolsó órájában a hálaadás. Mi ugyanis, amint átléptük a templom küszöbét, itthon érezzük magunkat Atyánk házában. Nem úgy nézünk körül, mint valami betévedt idegen, hanem mint a gyermek, akinek a családház minden zeg-zuga ismerős. Mint aki tudja, hogy itt az ő Édesatyja mindig tárt karokkal várja. Ide nem az érdek hoz bennünket, hanem a gyermeki ragaszkodás. Kérünk is, ha van kérnivalónk, de azt most a hétköznapiakra hagyjuk. Az év utolsó napja ünnepi alkalom, amikor egyetlen nagy érzés uralja szívünket s annyira betölti, hogy akaratlanul is kicsordul belőle a hála. Ha valamikor, hát most megértjük a Zsoltáros szavát: „Áldjátok az Urat, mivelhogy jó és mindörökké való az Ő irgalmassága!”

Azt mondtam, hogy az Isten gyermekeinek első és legigazibb imádsága a hálaadás. A többifajta imádságra ugyanis a szükség hajtja az embert. Magától értetődik, hogy imádkozik az ember és kér, könyörög, ha a nagy életfeladatok roppant súlya ránehezedik; ha kegyetlen terhek nyomják, s azok viselésére magát kicsinek, gyengének, elégtelennek érzi. Mint mikor aratás előtt felfohászkodik az öregedő gazda, hogy csak megbírja a ráváró terhet még az idén;

vagy mint mikor vizsgálja előtt foháskodik a diák, hogy „csak még az egyszer . . .” Az is természetes, hogy imádkozik az ember, mikor veszedelemben forog. Hogy tud könyörögni a beteg a kórházi ágyon, akit holnap visznek operálni! Hogy rimánkodott a tíz bélpoklos: „Jézus, Mester, könyörülj rajtunk!” És milyen riadtan költögették az apostolok az Úr Jézust, mikor a Genezáreti-tó megvadult hullámai hányták, dobálták a törekeny kis halászbárkát: „Mester, szabadíts meg minket, mert elveszünk!” Ezek mind imádságok voltak, de a bajbajutott ember foháskodásai segítség után. Tehát a pillanatnyi érdek diktálta őket.

Máskor a mieink iránti szeretet indít imádságra. Imádkozik az anya gyermekéért akkor is, ha nincs veszedelem; imádkozik a gyermek szülőiért úgyszólván mindennap. A jegyesek vagy házastársak, rokonok és jóbarátok is szoktak imádkozni egymásért. Megható szeretettel ajánlgatják egymást Isten oltalmába, kegyelmébe. Kérnek egymás számára áldást és különféle kegyelmet: néha világosságot, bölcseséget, máskor meg erőt. Nem a veszedelem szólaltatja meg őket, hanem a szeretet; de hiszen a szeretet-közösség is egyik finomabb fajtája az érdekközösségnek.

A hála imádsága egészen más! Ott elhallgat minden kicsi és nagy érdek. Ott nincs az önzésnek szava. Ott csak a szív beszél, a gyermek szíve az Atyához, akinek „irgalmassága megmérhetetlen és jóságának nincs határa”. Szilveszterkor a gyermek — az igaz is, meg a tékozló is — oda-borul az Atya keblére és nem is tud egyebet mondani, mint szüntelen ismételni a hála szavát.

Valamennyiünkben felmerül a kérdés, miért adjunk hálát? Mik azok a jók, amiket ma ünnepélyesen, így együttesen megköszönünk kell? Isten természetes és természetfölötti adományai. Az örömfélek, melyekkel életünk útját még szegényes viszonyok között is telehinti. De a szenvedések is, amelyekkel időnkint meglátogat, hogy maga felé fordítsa és megnevelje bennünk a lelket.

a) *A természetes adományok* között első maga az élet és a legegyszerűbb életfeltételek. Magától értetődőnek találjuk, hogy élünk, mozgunk és vagyunk; hogy van levegő, amelyet beszívunk; van víz, amelyet megiszunk és van föld,

amelyen járunk. Csak ha a háborús országok népéről olvassunk, akik nap-nap után pincébe zárva bújnak a bombatámadások elől és ott felélnék minden levegőt; ha halljuk, hogy szétbombázták a nagyvárosok vízvezetékeit s a megmaradt tartályokból csak napi két-három deci víz jut egy-egy főre; vagy ha földrengésről olvasunk, amely ezrével nyel el embereket és emberi hajlékokat: akkor eszmélünk rá, hogy tulajdonképpen Isten irántunk való nagy jóvoltából élünk és vagyunk; hogy csakugyan „Isten különös irgalmaságából való, hogy fel nem emésztettünk” a többi milliókkal, akik a lefolyt esztendőben elpusztultak.

Természetes jó az is, hogy az életünk nem volt nyomorúságos tengődés. Mint a vakoké, akik csak tapogatóznak szegények a körülöttük lévő világban s abból, ami minket gyönyörködtet vagy megnyugtat, semmit sem látnak. Vagy mint a siketnémáké, akik szegények sem bennünket megérteni, sem magukat megértetni nem tudják, akiknek hiába szól a szórakoztató zene és a nóta vagy a lelkét Istenhez emelő ének- és orgonaszó. Vagy mint a sánták, bénák és egyéb nyomorultaké, akik tagjaikat nem használhatják és mások kegyelméből tengethetik szomorú életüket. Tulajdonképpen minden lépésük Isten különálló jótéteménye. Isteni erők működnek bennünk, azok mozgatják tagjainkat s amely pillanatban jónak látja Isten megvonni tőlünk az ő erejét, meg is szűnt bennünk az élet.

Isten természetes jótéteménye az a békesség is, amit a lefolyt esztendőben élveztünk. Hány országot dúltak fel véres háborúk, amelyekben véget nem ért a megnyomorodottak jajsza és az elpusztultak siratása! Hány országban borult fel a társadalmi rend és silányodott le az emberi élet állatok nivójára! Hány országban élnek állandó üldöztetések közt, folytonos rettegésben a népek! Valóban igaza van a bölcsnek, aki azt mondja, hogy „a közönséges jótéteményeket nemigen szokták az emberek megbecsülni, pedig jórészt azokból szövődik az élet”.

b) Aztán jönnek a *természetfölötti javak*, amiket az Anyaszentegyház nyelvén kegyelemnek hívunk. Ilyen természetfölötti jó, hogy Istent ismerünk és imádunk; Istent nemcsak Urunknak, de Atyánknak tudhatjuk, aki minket gyer-

mekévé fogadott. Ebből következik a másik természetfölötti jó: emberméltóságunk tudata, amelyet Isten szüntelen kegyellel táplál újra és újra. Milyen nagy élmény, amikor a bűnbeesett ember megtisztul és a kegyelemben újjászületik! Milyen felejthetetlen tiszta, szent öröm egy-egy szentáldozás! Egy-egy szép istentisztelet, amelyben az ember lelke felüdül, megpihen és megerősödik!

Természetfölötti jó a szeretet is, amelyet nap-nap után élvezünk; a békességes, nyugodt, szép családi élet; a családtagok egymás iránti jósága és kedvessége; a családon kívül tapasztalt segítő készség és megértő jóindulat.

c) *Isten adománya a sok apró öröm is*, amelyekkel Isten megszínezi és elviselhetővé teszi a sokszor egyébként sivár életet. Az lehet, hogy valakire csöstül nem hullott az áldás. Nagy örömei nemigen voltak a mult esztendőben, de a nagy bajok is elkerülték és Isten úgyszólván mindennap juttatott neki valamit, ami jólesett, ami öröm volt. Kicsike öröm, de igazi öröm egy-egy jófalat is. Kicsi, de kedves öröm egy-egy jó ebéd is, mit valakinek a felesége vagy az édesanyja főzött. Apró, de tiszta öröm az üdítő álm, a munka utáni pihenés, a tiszta levegő, a virágzó természet és minden, amit az embernek apró tételekben nyújt az Isten szépséges világa. Ki szokta őket észrevenni? Ki gondol rá, hogy mindez Isten jóságából való? Talán csak az, akinek minden falatja keserű; aki sohasem eszik jó meleg ebédet; aki nap-nap után álmatlanul kínlódja át az éjtszakát; akit az élet agyonhajszolt vagy akire nézve meghalt az egész külső világ.

d) *Isten kezéből való a szenvedés is*. Ezt ugyan nehezen hiszi, akinek egész élete silány robot, aki ágyhoz szegezve tengette napjait; aki az irgalmasság cselekedeteiben örölte fel erejét, de csak hálátlanságot tapasztalt. Van vagy lesz egy pillanat, amikor ezek is megértik az Irás igazságát, amely szerint „sok nyomorúságon és megpróbáltatáson át kell bejutnunk az Isten országába”. Nem parádicsom, hanem siralomvölgye ez a föld, az igaz. De nem mindenki veszi észre, hogy a mások nyomorúsága váltja ki sok jó lélekből az irgalmas szeretetet és a szenvedők felett lebeg a hívogató isteni jóság, amely azt mondja nekik: „Jöjjetek hozzám

mindnyájan, akik fáradtok és terhelve vagytok, én majd megenyhítek titeket." Ő, mily fölséges a mi drága szentünknek, Magyarországi Szent Erzsébetnek magatartása a szenvedésben! Mikor férjének halála után annak rokonsága mindenéből kitérta, borzalmas éjszakán, csecsemőjével az ölében, két másik kicsikével maga mellett kopogtatott házról-házra, hogy fogadjanak be egy rangjától és méltóságától megfosztott, otthonából elüldözött szegény özvegyet. Azok közül, akiknek annyi jót tett, amikor tehette, most senki sem nyitott neki ajtót. A barátok templomába ment, szent türelmetlenséggel verte fel az alvó atyákat és megkérte őket, hogy világítsák ki a templomot és mondjanak fényes Te Deum-ot, mert ezentúl szabadabban szeretheti Istent. A magyar égnek ez a csodálatos csillaga megérezte, hogy a verés is Isten kezéből való és áldás fakad a nyomában, amint a zsoldáros is mondja: „A te vesszöd és botod, azok vigasztaltak meg engem!”

Igy fonódik egybe, drága jó Testvéreim, a hála és a szeretet az emberek szívében, akik számba tudják venni Isten természetes és természetfeletti jótéteményeit: mindazt a jót, amit csak egy esztendőn át is kiáraszt gyermekeire a mennyei Atya. Valóban igaz, amit az öreg szerzetes írt a cellája falára, hogy „az Istent nagylelkűségben felülmúlni nem lehet”. Ezt érezte meg az a kortársai által együgyűnek tartott, de Isten szemében annál kedvesebb lelkű szerzetesbarát, Szent Félix, aki annyira tele volt hálával a jó Isten iránt, hogy ki nem fogyott a hálaadó énekből és imádságból. A harmattól a napsugárig, a virágszáltól az emberek kedves mosolyáig mindenért tudott hálálkodni. Hol a zsoldárokból énekelt hálaszövegeket, hol pedig maga szerkesztett egyszerű, de kedves kis háladalokat s jártában-keltében mindennütt szent örömmel dúdolta azokat. Egy nap szászor is elmondta mindenért, hogy „Deo gratias — hála Istennek!” Nem is nevezték másnak maguk között az emberek, mint „Deo gratias” testvérnek.

Ezt a jámbor lelket a hála és szeretet nagy ereje nemcsak egyszer vitte Isten színe elé: egész életét ez a kettős nagy erő mozgatta. Ha minket ma idehozott, teljék meg a szívünk gyermeki hálával és mondjuk mindnyájan egy szív-

vel-lélekkel ezen a szent estén: „Úristen, akinek irgalmas-sága megmérhetetlen és jósága határtalan, kegyelmes Fölsé-gednek minden jóságáért szívből hálálkodunk.“

2. *A másik nagy erő, ami ma idehozott minket, a bánat és engesztelés szelleme.* A lefolyt esztendő alatt nemcsak Isten kibeszélhetetlen jósága jut eszünkbe, hanem az is, hogy erre a mérhetetlen jóságra mi volt a mi felele-tünk? Ha vettük a jókat, úgy éltünk-e velük, ahogy az Isten méltán elvárhatta volna? Ha két kézzel szórta ke-gyelmét közibénk, kitártuk-e a szívünket és befogadtuk-e vagy elutasítottuk? Úgy jártunk-e az Isten színe előtt, úgy gondolkoztunk, éreztünk és cselekedtünk-e mindig, ahogy az Isten gyermekeihez illik? Szolgáltunk-e hűségesen az Úrnak és Atyának, teljesítettük-e parancsait készséges lélek-kel? Vagy pedig minduntalan visszaéltünk a tőle kapott javakkal, elutasítottuk az Ő szeretettel kínált kegyelmét, tékozló fiúként ténferegünk az Istentől távol és lázadtunk ellene?

a) *Az Istentől kapott javakkal való visszaélés* a leg-általánosabb jele az Isten iránt való háládatlanságnak. Isten a természetes jókat azért adja, hogy az Ő dicsőségére hasz-náljuk. Hányszor megtörténik pedig, hogy e javak a mi kezünkben nem szolgálják az Atya dicsőségét! Az étel a test táplálására, az ital pedig felüdítésére való. Visszaél vele az ember, ha mértéktelen mohósággal — amint mondani szokták — tönkre eszi magát, vagy emberi méltóságáról megfeledkezve, állatok módjára fetreng részegen. Isten akarata a becsületes munka, amelyhez mindennap erőt ad. De visszaél az Istentől kapott erővel, aki nem használja s mások jóvoltából akar ingyen élni, vagy pedig aki csupa kapzsiságból halálra dolgozza magát. Isten adománya a békés családi élet. Visszaél vele, aki nem ápolja, megzavarja, vagy az esküt, mellyel hitvestársának és családjának egész életre szóló hűséget fogadott, gyalázatosan megszegi. Isten ajándéka országunk békessége is. Visszaél vele, aki lázadók-hoz csatlakozik, bujtogat és elégedetlenséget szít embertársai között s ezzel még nehezebbé és elviselhetetlenebbé teszi az amúgy is nehéz és küzdelmes életet.

Drága jó Testvéreim, nem kell elsorolni a tízparan-

csolat ellen elkövethető összes bűnöket. Elég csak néhányra pillantani Isten természetes adományai közül, amelyekkel csúnyán vissza tud élni az ember, hogy lássuk, mennyi engesztelni valónk lehet egy esztendő alatt. Úgy van, ahogy az Úr maga panaszolja Izaiás prófétának: „Az ökor megismeri gazdáját és a szamár is azt, aki enni ad neki, csak az én népem nem akar megismerni engem, úgymond az Úr, a Mindenható.”

b) Ahogy vissza tud élni az ember az Isten természetes ajándékaival, *ugyanazt cselekszi számtalanszor a természetfelettekkel is*. Isten ugyanis, mint jó Atyánk, nemcsak testünk táplálására és fenntartására gondol, de a lelkünket is valósággal dédelgeti. Tudja, hogy viszontagságos időket élünk, „kísértéssel s bajjal van telve életünk”. Tudja, hogy a lelki harcot győzelmesen nem állhatjuk az Ő erősítő kegyelme nélkül. Szeretettel kínálja mindnyájunknak ezt a kegyelmet. Hivogat mindennap, hogy „jöjjetek hozzám mindnyájan!” Hivogat a harang szava által; hivogat a lelkipásztorunk intelmeiben; hivogat oktató írások útján; hivogat sokszor egy-egy olyan véletlennek látszó esemény útján is, mint amikor valaki hirtelen megbetegszik vagy egy másik végleg kidől az élők sorából, akinek a mi gyarló emberi ítéletünk szerint még élnie kellett volna. A legnagyobb kegyelem talán ez az isteni hivogatás kegyelme. A legnagyobb visszaélés pedig, mikor az ember erre azt feleli, amit a konok fiú a bibliai példabeszédben: „nem megyek!” Vagy ha nem is mondja ki, de azt cselekszi. Süket és vak a hivogató szóra és ellenáll a kegyelemnek. Ha Krisztus Urunk sírni tudott a jeruzsálemi zsidókon, akik mereven ellenálltak a hivogató kegyelemnek, mennyivel nagyobb megindulással mondhatná az érzéketlen kereszténynek, a katolikus magyarnak: „Jeruzsálem, Jeruzsálem, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, mint a tyúk egybegyűjti csibéit a veszedelem idején, de te nem akartad!” Ha van engesztelni való az ember életében, hát ez igazán az, amikor szegény a hivogató kegyelemnek ellenáll, azt befogadni és követni nem akarja.

c) *Isten gyermekeinek méltósága* a további nagy erkölcsi jó, amellyel Isten megáldja az embert. Nem vagyunk

a lények sorozatában utolsók. Valakik vagyunk Isten szemében, éppen azért egymás között is. Mint ahogy a gyermek magán hordozza apja vonásait, úgy hordozzuk mi is magunkon a mennyei Atya vonásait. Észrevehetően van bennünk valami Isten tisztaságából és szentségéből: van bennünk valami az isteni jóságból és van az Ő igazságából is. Kezdetben olyanok bennünk ezek a tulajdonságok, mint a földbe dugott kis palánta. Öntözgetni, ápolgatni kell azt, hogy megnőjön; védeni és oltalmazni akár a zord északi szelek, akár a perzselő déli légáramlások ellen. Így kell ápolgatni, óvni, védeni magunkban is az isteni tulajdonságokat, így kell gondozni a lelket, amelyet Isten kegyelmébe fogadott. A visszaélés pedig ott kezdődik az ember-méltósággal, amikor az ember úgy él, mintha halhatatlan lelke nem is volna. Eszik, iszik, alszik; szeret és gyűlöl; szánt, vet, üzletet köt, de ember-méltóságára nem vigyáz. Bűnökkel mocskolja be magát, sokszor sötét, embertelen, égbe kiáltó bűnökkel. Helyet ad szívében minden aljas indulatnak, gonosz akaratnak s ezzel megtagadja a jóságot; hazug világban él és sohasem az, akinek mutatkozik. Az ilyen embert látva megértjük a fölséges Istent, aki a vízőzön előtt hasonló emberteremtényeit szemlélve mélységes szent utálatlaltal mondta: „Poenitet me fecisse hominem — bánom, hogy embert teremtettem a világra.” A bűnnel szennyezett ember valóban Isten utálatára volna méltó, de Isten a „füstölgő mécsbelet” mégsem oltotta ki és a „hajladozó nádszálát” nem törte össze, hanem idevárja tékozló gyermekeit is engesztelésre: „Jöjjetek hozzám mindnyájan . . .”

d) A *lázadás* Isten akaratának nyílt megtagadása, parancsainak nemteljesítése és megvetése, a legnagyobb visszaélés. Istené vagyunk a teremtés jogán. Még szorosabban magához láncolt azzal, hogy gyermekeivé fogadott. Rendelkezhetik velünk kényére-kedvére, még akár szeszélyére is. Játshatna velünk, ha játzó kedve volna; tréfálhatna, ha olyan fölségesen szent nem volna. De mikor parancsot ad, mégsem játszik, mikor törvényeket ír elő, mégsem tréfál, hanem komoly életutakat rajzol az ember elé, mert látja és tudja, hogy boldog másképp sem itt ezen a földön, sem a másvilágon nem lehet az ember, csak ezen az úton. Isten

a törvényt is szeretetből adja, az ember érdekében. Valóban igaz, amit a próféta mond a siralmas énekben: „Jó a férfiuinak, aki utaidat nem téveszti s boldog, aki ösvényeidet járja.”

De az ember nem lát olyan tisztán, mint a próféta. Akarata nem olyan edzett és erős, mint a szenteké. A parancsolatok sokszor látszatra nehezek: nem kellenek neki. Némelyikük kemény és nem kedvez az ő érzéki természetének: elutasítja. Néha pedig az az összülőkben is jelentkező belső ellenkezés támad fel benne: „nem szolgálók”. Mindíg csak későn tudja meg szegény, hogy milyen igaz, amit a régiek így fejeztek ki röviden: „Jaj a lázadónak!” Hiszen Krisztus Urunk azt mondotta, hogy „a mennyek országa bennetek vagyon és az békesség és öröm a Szentlélekben.” A lázadónak pedig nincs se békessége, se öröme, úgy ahogy a Zsoltáros mondja: „Non est pax impiis — nincsen békességük az istenteleneknek.”

Drága jó Testvéreim! Hogy kell a lázadó léleknek legalább ma, ezen a szent estén odasímulni a mennyei Atyához, megkövetni, lázadását megsíratni, megbántott Fölségét engesztelni! Nemcsak annak, aki Isten jóságával visszaélt és ellene lázadott, hanem mindnyájunknak, mert hiszen ha Atyánk az Isten, akkor mi mind édes testvérek vagyunk. Vállalnunk kell a sorsközösséget azokkal is, akik a mennyei Atyától messze estek. Ezt érezte meg a középkor egyik nemeslelkű szentje, Suso Henrik, amikor egy társával együtt egy községen ment keresztül. Útjuk korcsma előtt vezetett el, ahonnan hangos istenkáromlások hallatszottak ki. Bámulva kérdezte Henrik az idősebb útitársát, hogy miért bántják ezek az Istent? „Mert sokat ittak” — felelte amaz szomorúan. Henriknek szívébe markoltak ezek a szavak. Ha azért bántották Istent, mert ittak, — gondolta magában — akkor azzal lehet majd megengesztelni, hogy nem iszom. És ahogy hazaért, attól kezdve nyolc napon keresztül csakugyan nem ivott egyetlen csepp vizet sem. De hogy az engesztelés minél teljesebb értékű legyen, ételeit erősen megsózta. A legforróbb napon, mikor ajkai már valósággal kicserepesedtek a szomjúságtól, odament a kúthoz, megmerítette a vödröt s szép lassan visszacsorgatta,

hogy minél erősebben kívánja. A nyolcadik nap végén betöltötte szívét az a boldogító érzés, hogy Isten talán most már megengesztelődött, nem haragszik többé a káromkodókra és a községre, amelyben káromolták. Mi itt most csak az imádságunk gyenge szavával engesztelünk, de ha mindnyájan egy szívvel-lélekkel csináljuk, mégis az a nagy erő lesz belőle, amely kegyelmessé teszi irántunk az Istent.

Drága jó Testvéreim, ma mindnyájan meghallottátok a szilveszteri harangszót, akár úgy jött ide valaki, mint aki hazajár, akár pedig úgy, mint aki csak néha-néha bevetődik. De most egybefon bennünket a három nagy erő: a hála, a szeretet, a bánat. Ez maga is nagy kegyelem, hogy így egymásra találunk az atyai házban. Ünnepi találkozó ez, amikor mindnyájunkra ránk mosolyog a mennyei Atya jósága és szeretete. Nem lenne teljes ez az ünnep, nem lenne teljes az Atya öröme és a mi boldogságunk, ha meg nem fogadnók, hogy az új esztendőt másképp kezdjük és másképp folytatjuk. Igerjük meg, hogy nem leszünk többé tékozló fiak; hogy nem hagyjuk magunkat kisodortatni a hívő közösségből, ahol a közösség ereje megóv attól, hogy visszaéljünk a mennyei Atya jóságával, természetes és természetfölötti javaival. És ha minket boldogít majd ez a hívő közösség, megfogadjuk az Apostol tanácsát, hogy „aki vette a kegyelmet, az mást is részeltessen benne”, s lelkes buzgósággal dolgozunk azon, hogy az is visszatérjen ebbe a közösségbe, aki még hiányzik belőle, hogy Istennek az a gondolata is mielőbb valósuljon, amikor majd ismét „egy akol lesz és egy pásztor“.

Újesztendőre

Itt is, külföldön is majdnem minden vidéknek megvannak a maga újévi szokásai. Elkezdik már előző este, Szilveszterkor s vége nem szakad, amíg el nem kezdődnek az újesztendő szürke hétköznapijai. Valamennyi ilyen népszokás a titokzatos jövődő fátyolát akarja fellebbenteni. Bepillantást szeretne nyerni Isten végzéseibe. Tudni szeretné, mit rejt méhében a jövő, mit hoz számára az újesz-

tendő. Az öregember arra kíváncsi, megéri-e az újesztendő végét? A hajadon leányzó azt szeretné tudni, eljön-e érte a titkon várt vőlegény? A gazda: milyen lesz a termés? Az üzletember: mennyi lesz az újévben a nyereség? Ki mit lát boldogságnak, azt kívánja magának az újév hajnalán. Arra gondol akkor is, amikor másoknak boldog újesztendőt kíván.

Általános emberi dolog ez, még az apostolok sem voltak alóla kivétel. Szent Lukács evangélista leírja az Apostolok cselekedeteiben, hogy az Úr Jézus mennybemenetele előtt megjelent tanítványai között s miután evett velük, megparancsolta nekik, hogy maradjanak együtt, úgy várják meg az Atya ígését, vagyis a Szentlelket. Az apostolok, akik Krisztus Urunk feltámadása után még erősebben hitték, mint azelőtt, hogy az Úr Jézus földi birodalmat alapít majd, amelyben nekik előkelő vezető szerepük lesz, jó-nak látták most megkérdezni: ez-e az az időpont, amikor végre megalapítja a régenvárt Isten-országot? Krisztus Urunk azt felelte nekik: „Nem tartozik hozzátok tudni az időket vagy alkalmakat, melyeket az Atya önhatalmában rendel, hanem venni fogjátok erejét a felülről rátok jövő Szentléleknek és tanúim lesztek . . . mind a föld végéig.” Azt akarta vele mondani, hogy ne fürkészzétek a jövőndőt, amelybe csak a ti mennyei Atyátok lát bele, hanem vegyétek a Szentlélek erejét és ezzel az erővel munkáljátok az Isten országát, amelybe vágyakoztok. Isten ugyanis nem azt akarja, hogy készen várjátok, hanem hogy dolgozzatok érte.

Sokszor — különösen ilyenkor év elején — fölmerül bennünk a kérdés, miért is nem láthatunk bele a jövőndőbe? S ha már az egész jövőt, a végkifejletet nem láthatjuk, miért nem láthatunk belőle legalább egy rövidebb szakaszt, legalább az előttünk álló esztendőt?

Mint mindennek, amit az Isten rendel, ennek is megvan a maga magyarázata. Röviden abban a mondatban jelölhetnénk meg, melyet Krisztus Urunk utolsó tanításai során mondott az apostoloknak: „Egyéb mondanivalóim is volnának nektek, de azokat még nem bírjátok el.” Bizony kicsike az ember teherbírása: ha a ráváró jövőndőt egész

terjedelmében át tudná tekinteni, annak roppant súlyát nem volna képes elviselni. Úgy lenne valósággal, ahogy Krisztus Urunk mondta az utolsó ítéletről szóló tanításban, hogy „elszáradna azok félelme és várása miatt, amik rá következnek”. Ha ugyanis látná az év elején, hogy mi vár rá később az esztendő folyamán, mindenekeelőtt a tevékenysége akadna fenn. Nem munkálná többé kellő nyugalommal és lendülettel sem a maga boldogságát, sem pedig az Isten országát. Kényelemre hajló természete ugyanis azonnal megnyugtatón magát, akár jó végét látná az esztendőnek, akár rosszat, hogy most már úgylis mindegy: a jó vég biztosítva van, azon az én erőlködésem már semmit sem változtat; a rossz végzet mindenképpen bizonyos, tehát hiábavaló minden igyekezetem vagy iparkodásom. A könnyelmű ember ennek tetejébe még nagyobb lendülettel vetné magát bele az ösztönös élvezetek mámorába, mondván, hogy most már úgylis utánam a vízözön. Ezért nem adatott a számunkra, hogy lássuk a jövőt, hanem nekünk is azt kell tennünk az újesztendő hajnalán, amit az Úr Jézus az apostoloknak is lelkére kötött: kérnünk, hivatgatnunk kell a Szentlélek Úristent és vennünk az Ő titokzatos erejét, hogy vele a következő esztendőben is hittel és bizalommal munkáljuk a magunk boldogságát és az Isten országát is bennünk és közöttünk.

Mi biztosítja tehát mindnyájunk számára azt a bizonyos „boldog újesztendő”-t, amit olyan jó szívvel kívángxatunk ilyenkor egymásnak s amiért a mai szentmisében buzgósággal imádkozunk mindnyájan? Két dolog: lelkes és odaadó munkánk, tehát személyes iparkodásunk, azután pedig a jó Isten kegyelme, amely ezt a személyes iparkodást kíséri.

1. *A munka és a személyes iparkodás* a legelső feltétele az újesztendőben várt és remélt boldogságnak. A munka az élet törvénye, attól a perctől kezdve, amikor elhangzott a paradicsomban az isteni szózat: „Arcod verejtékével keresed a kenyeredet, míg vissza nem térsz a földbe, amelyből vétettél.” Kétségtelen, hogy ez a szózat büntetésnek hangzott el akkor. Az ember, mint afféle büntetést, méltán átoknak tekinthette a munkát. Úgy is végezte:

keseredetten, szolgálélekkel. Krisztus Urunk azonban az Ő megváltó munkájával elsősorban ezt a szolgálékot szüntette meg úgy, ahogy az Apostol mondja: „Nem a szolgálás lelkét vettétek ismét a félelemre, hanem a fogadott fiak lelkét vettétek, amelyben kiáltjuk: Abba — Atyánk!” Tehát a megváltás után az ember már nem úgy dolgozik, mint akit Isten a munkával büntetésképpen meggyötörni akar. Nem is úgy, mint a rabszolgák, akik munkájának nem volt más célja, mint hogy a maguk sanyarú életét valahogy el- tengessék. Hanem úgy, mint ahogy a gyermek dolgozik apjának: ahogy a hajadon segít a háztartási munkában vagy a legényfiú künn a gazdaságban. Áldás a munka a keresztény ember számára azért is, mert Krisztus Urunk a saját keze munkájával megszentelte, hiszen nevelőatyja műhelyében maga is keményen dolgozott. Az az ember, aki a munkától húzódozik, már keresztény érzületében is megrokkant. Abban valami hiba van az istengyermekség körül: az kiesett az Isten kegyelméből. Mert aki abból akar élni, az tudja, hogy az Isten kegyelme bennünk működik ugyan, de nem helyettünk. De bennünk is csak akkor működik, ha mi magunk is minden erőnket latbavetjük. Aki pedig nem akar így az Isten kegyelméből élni, ingyenélő az, aki a mások emberségéből akar magának nemcsak egyszerű emberéletet, de még jólétet is biztosítani. Egészen úgy, mint ama bizonyos túri koldusok. Egyik sánta volt, a másik pedig vak. Együtt jártak faluról-falura, városról-városra. Jószívű emberek sűrűn megszánták a két szerencsétlent és segítettek rajtuk. Egyszer egy falu közelében érte őket az este. Nem mentek be a községbe, hanem az erdő bokrai közt üföttek tanyát, ott várták meg a reggelt. Kora hajnalon sűrű tömegekben vonult a nép az országúton a falu felé. A legtöbben hangosan imádkoztak és énekeltek. Kérdősködésükre megtudták, hogy ezek mind a faluba mennek a híres, csodatevő túri Máriához, aki mindig segít a bajbajutott emberen. Az otthagytott emlékek bizonyítják, hány száz és száz ember nyerte már ott vissza egészségét. „No, akkor gyerünk be mink is, — mondja a sánta — hátha mi is meggyógyulunk.” „A viláért se, — mondja a vak — mert ha aztán meg találunk gyógyulni, miből élünk akkor?”

A szerencsétlen ember annyira megszokta a koldulást, a mások kegyelméből élelt, hogy még az egészségnek sem örült volna. Arra most már még csak gondolni sem tudott, hogy a becsületes munka az emberi boldogság és öröm legtisztább és legigazibb forrása. Benne már egészen elhomályosodott az Isten képe, akiről azt mondta Krisztus Urunk: „Pater meus usquemodo operatur et ego operor — az én Atyám szüntelen munkálkodik és én is munkálkodom.” Az Isten gyermekének pedig abban is hasonlítania kell a mennyei Atyához, hogy szereti a munkát, szorgalmasan és lelkesen dolgozik és a mindennapos becsületes munkában látja boldogságának egyik legfőbb biztosítékát.

Hogy a munka csakugyan forrása a boldogságnak és a tiszta örömöknek, kedvesen és szépen példázza azt egyik magyar írónk, a földhözragadt szegény emberek életének egyik figyelője. Leírja egy kubikos családnak az életét. Foglalkozását rajongó szeretettel űzi az ember. Nemcsak annyit keres, amennyi magának és hattagú családjának fenntartására elég, hanem még egy kis földcskét is szerzett egy fél emberöltő alatt. Egyszer azonban valami gátmunka közben rászakadt a part. Úgy húzták ki alóla holtan. Ettől kezdve állandóan hanyatlott a derék kis család élete. Az asszony, aki amúgy is vézna és beteges teremtés volt, nem tudott megbirkózni a ráváró feladattal egyedül, a gyerekek pedig még kicsinyek voltak ahhoz, hogy segítségére legyenek. A táplálkozásuk mindennap gyengébb, a ruhájuk pedig egyre rongyosabb lett. A hosszú és nehéz tél alatt már kegyetlen szenvedések között várták a tavaszt. A legidősebb gyerek — egy nyúlánk, villogószemű fiú — nem tudta tovább nézni anyja szenvedését. Mihelyt megindult a homokszállítás a Tiszán, felkereste atya régi kubikostársait és beállt közejük talicskahúzóinak. Amikor markába olvasták az első keresztet, hatszor egy pengő negyven filléretet, szinte földöntúli fényben ragyogott az arca. Lélekszakadva rohant haza. Letette a nagy marék pénzt édesanyja elé az asztalra, aztán lelkesedve mondta: „Édesanyám, nem lesz már szegénység! Isten megsegített: ihol a kereszt e!” Könnybenúszó szemmel néz rá az anyja, aztán csendesesen így felel: „Ígazad van, fiam, az iparkodót megsegíti az Isten.”

Az első feleletet arra a kérdésre, hogy boldog lesz-e számunkra az újesztendő, ez az egyszerű kis kubikosgyerek adja, aki nem a mások kegyelméből, hanem a maga emberiségéből akarja megszüntetni a családra szakadt nyomorúságot. A maga iparkodásával szerezte meg édesanyja és a család minden tagja számára a legtisztább örömet és a legnagyobb boldogságot.

2. Isten áldása és kegyelme kíséri a jószándékú munkát, mint ahogy ennek a kis kubikosgyereknek az esetében is kísérté. Ez a kegyelem a másik titka a boldog újesztendőnek. Jól kell azonban tudni, mi ez a kegyelem, nehogy valami rendkívüli csodát gondoljon rajta valaki, mikor a tétlen csodavárásra úgysis nagyon be van rendezkedve az emberiség.

Hogy az Isten segítő kegyelme mi, azt nemcsak a katekizmus mondja meg nekünk tisztán és világosan. Mindenki élénk tárhatja, akinek része volt már benne. Egyik nagy magyar költőnk így írja le: „Először sírsz. Azután átkozódsz. Aztán imádkozol. Aztán megfeszíted körömszakadtig maradék erőd. Akarsz, eget ostromló akarattal — s a lehetetlenség konok falán zúzod véresre koponyád. Azután elalélsz. S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz. Utoljára is tompa kábullattal, szótlannal, gondolatlannal mondogadnak: mindegy, mindhiába: a bűn, a betegség, a nyomorúság, a mindennapi szörnyű szürkeség tömlőcéből nincsen, nincsen menekvés! S akkor — magától — megnyílik az ég . . . Akkor — magától — szűnik a vihar. Akkor — magától — minden elcsitul. Akkor — magától — éled a remény. Álomfáidnak minden aranyágán — csak úgy magától — friss gyümölcs terem. Ez a magától: ez a kegyelem.”

Ebben a remek versében azt akarja megmagyarázni a költő, hogy minden emberi erőfeszítésnek megvannak a maga határai. Van egy bizonyos pont, amikor az ember önmagába roskad és kimondja a nagy szót: nem bírom tovább. Nincs hozzá erőm. Az élet terheit pedig vinni kell, az élet senki kedvéért meg nem áll. Ilyenkor a magával tehetetlen ember imádkozni kezd. Akkor hirtelen erő száll a lelkébe és újra nekikezd. Ennek az újrakezdésnek aztán meglesz a sikere. Honnan jött? Senki se tudja. „Csak úgy

magától" — ahogy a költő is mondja — gondolja a hétköznapi ember. „Isten kegyelméből” — mondja a hívő.

Ilyen hívő ember volt lent a Duna-Tisza közén egy tanyásgazda is. Vagy két évtizede küszködött már az ottani sivár homokon, nyolcholdnyi területen nagyszámú családjáért. Nem valami fényesen, de mindig megvoltak valahogy. „Még bírjuk” — mondogatta, ha kérdezősködtek a helyzetük felől. „Isten megsegít” — mondta ilyenkor jólelkű, jámbor felesége. Jött aztán a kegyetlen kemény tél, mérhetetlen sok hóval. Aztán az olvadás, tavaszi esőzés, vizek áradása. A nyers földből vert fal csak úgy szívta magába a nedvességet. Egy viharos éjtszakán aztán éppen csak hogy ki tudtak menekülni az Isten szabad ege alá: összeomlott a hajlék. Pénzüik nem volt, hogy újraépíttessék, a maguk ereje pedig kevés volt hozzá. Sötét kétségbeesés környekozte a szerencsétlen gazdát. Azon töprengett, hogy el-emésztí magát. Így virradt rájuk a vasárnap. Elmentek — mint máskor — az Isten házába, együtt az asszonnyal és a gyerekekkel. A gyerekek boldog önfeledettséggel örültek a tavasznak és a ragyogó napsütésnek. Látták ugyan a katasztrófát, de annak igazi súlyát felmérni nem tudták. Annál nagyobb volt a szülők terhe, amelyet komoran, maguk elé nézve viseltek. Nem is leültek, lerokadtak a templom padjára. Ott is csak tehetetlenül vergődtek. Attól az egy gondolattól, ami a lelküket nyomta, nem tudtak szabadulni. Lassankint azonban körülsímogatta a szívüket valami, amit a katekizmus nyelvén kegyelemnek hívunk. Oszladozni kezdett a sötétség s elfoglalta helyét újra az Istenben bízó lelkelet. Egyik pillanatról a másakra új erőt éreztek tagjaikban. Szinte önfeledetten énekelték a többiekkel: „Bened hiszünk és reménylünk, soha, soha el ne hagyj.” Amikor kijöttek, ragyogó képpel fordul feleségéhez az ember: „Tudod mit, anyjuk? Fölépítjük a házat magunk. Holnap reggel mindjárt hozzá is fogunk.”

Honnét ez az új erő, lelkesedés az előbb még levert és csüggedő szívekben? „Csak úgy magától” — mondja a hétköznapi ember. „Isten kegyelméből” — mondja a hívő ember, az Isten gyermeke.

Van azonban egy feltétele annak, hogy az Istennek ez

az ingyenvaló kegyelme a kellő pillanatban mindig ott legyen, amikor nagy életkérdések forognak kockán avagy életsorsok dőlnek el. Ez a feltétel pedig, hogy az ember ne legyen a mennyei Atya előtt idegen. Meg kell őrizni magunkban egész éven át azt a hívő és gyermeki lelkületet, amely Istenre minden pillanatban úgy tekint, mint a gyermek az atyjára. Amely nem téveszti szem elől Krisztus Urunknak drága biztatását: „Ha tehát a mezei füvet, amely ma van és holnap a kemencébe vettetik, Isten így gondolzza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitűek. Nem vagytok ti azoknál becsesebbek? . . . Hisz tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségtek vagyon.”

A másik feltétel pedig, hogy meglegyen bennünk a jóra való készség elfogadni az Isten kegyelmét és követni annak indításait. Ez már aztán tisztán emberi feladat: legyőzni magunkban a munkától való idegenkedést, az erőfeszítésekkel szemben való ellenkezést és folyton ébrentartani a munkakedvet abban a szent meggyőződésben, hogy minden iparkodásunknak sikerülnie kell, mert velünk van az Isten. Tagjainkban az Ő csodálatos ereje működik s minden igyekezetünket sikerre viszi. Ezt a jóakaratot emlegették karácsony éjtszakáján a szent angyalok s ennek jutalmául hirdették a békét, amikor azt énekelték: „Békesség a földön a jóakarató embereknek.”

Kell-e tehát a jövőbe látni annak, aki tudni akarja, boldog lesz-e számára ez az újesztendő? Nyilvánvaló, hogy a tétlen csodavárás nem boldogság. Az eljövendő jók a nélkül, hogy megküzdöttünk volna értük, nem boldogítanak. A ránk váró rossznak előrelátása nem csökkentené magát a rosszat, hanem állandó rémületben tartana: „elszáradnánk azok félelme és várása miatt, amik ránk következnek”. Csak azt kell tudni, hogy Isten kegyelmében élünk és hogy az életközdelemben mindennap számíthatunk a mennyei Atya támogató szeretetére, mert hiszen az Ő gyermekei vagyunk. Tehát mindazok, akik magukat Isten gyermekének érzik és vallják, teljes bizalommal kívánnak maguknak és egymásnak boldog újesztendőt, tudván, hogy az a két legfontosabb előfeltétel: a jószándék és az isteni kegyelem birtokában csakugyan boldog is lesz. Imádkozzunk tehát mind-

nyájan az újesztendő első napján bemutatott szentáldozatban, hogy adjon a jó Isten mindnyájunknak ilyen boldog újesztendőt.

Jézus szent nevének ünnepére

A névnap egyike a legkedvesebb családi ünnepeknek. Ha az apa nevenapját ünneplik, azon az egy napon különös erővel lobban fel a gyermekek szívében a hála, a szeretet és a hűséges ragaszkodás érzése az iránt, akinek Isten után mindenüket köszönhetik. Az apa neve előttük fogalom. Jelenti mindazt a jót, aminek nap-nap után és esztendők hosszú során át élvezői. Az apa neve program, amely jelenti számukra a megoldandó feladatokat, megvalósítandó életcélokat és a követendő életirányt. Az apa neve gyujtó-pontja annak a szeretetnek, amely a család tagjait élteti és összetartja.

Ami az apa a keresztény családban, az nekünk a nagy keresztény családban az Úr Jézus Krisztus. Neve ünnepén kell hogy a mi szívében is magasra lobbanjon a hála szent érzése azért a mérhetetlen sok jóért, amit neki köszönhetünk egyenkint és köszönhet az egész keresztény világ. Kell, hogy feléje áradjon szívünk minden szeretete, aki irántunk való szeretetből „kiüresítette önmagát szolgai alakot vévén föl” — mint az Apostol mondja és „megalázta magát egészen a kereszthalálig”. Kell, hogy kitörjön szívéből a hűséges ragaszkodás is iránta, aki egész életünknek irányító csillagzata és szerető barátunk nemcsak a sírig, de azon túl is, az egész örökkévalóságon át.

1. *A mélységes hála* az első nagy érzés, amelynek szívében nyíló virágait elhozzuk ma és letesszük az oltárra, szentséges lába elé. És mint a gyermek apja nevenapján, megpróbáljuk számbavenni, mi mindent tett értünk, amiért életünk minden napján, de ezen az ünnepen különösen hálálkodunk? Úgy olvassuk az evangéliumban, hogy az Úr Jézus leereszkedvén közénk a bűnös földre, az emberiség legfőbb tanítója, papja és királya. Nem hiába mondta, hogy „Én vagyok az út, az igazság és az élet”, mert valóban megmu-

tatta az Istentől messze sodródott, az Isten gondolatait és terveit már régen elfelejtett embereknek a hozzá visszavezető utakat. Feltárta előttük az isteni és emberi élet titkait. Személyében maga az örök bölcsesség jelent meg a földön, „telve malaszttal és igazsággal”, amelynek vezetésére mindenki teljes megnyugvással bízhatja rá magát. És hogy tanítása csakugyan járható út legyen, életének áldott szent példájával pecsételte meg azt. Vállalta a legegyszerűbb, legigénytelenebb emberéletet a názáreti ács házában. Vállalt kemény munkát és sok nélkülözést. Vállalt sok méltatlan gúnyt és megvetést. Vállalta a harcot a rosszakaratú írástudókkal és farizeusokkal, de ugyanakkor a „balgatag és késedelmes szívű” tanítványokkal is. Végül vállalta a méltatlan meghurcolást, az igazságtalan ítéletet és a szörnyű halált a gyalázat fáján. Fájdalmaiból a közönséges embert csak egy-egy sugár éri: ő az egészet vállalta, hogy megmutassa, hogy kell a keresztet nagylelkűen viselni és hogy kell mindenben, ami velünk történik, Isten akaratát látni és azt hűségesen teljesíteni.

Az ő tanítása valóban nemcsak elmélet volt, hanem élő és éltető igazság, amely rövid idő alatt megváltoztatta a világ képét. Amíg a régiek az Istentől messze sodródott emberről már csak úgy nyilatkoztak, hogy „homo homini lupus — nem testvér, hanem farkas az egyik ember a másik számára”, Krisztus Urunk tanítása újra testvérré tette őket. Még azokat is, akiket a mostani művelt világ közönségesen csak „vadak”-nak szokott hívni. Mint ahogy egy bennszülött afrikai magyarázta útitársának a vonaton, aki észrevette, hogy ez a feketeképű tulajdonképpen iskolázott ember és keresztény. „No ugyan sokra megy a kereszténységével éppen most, amikor annak már a művelt országokban alkonyodik.” „Többre, — felelte mosolyogva a fekete — mint önök mennének a mi pogányságunkkal, ha azok maradtunk volna. Bizony mondom, ez esetben ön se szállna ki élve a vonatból, sőt talán fel is fálnánk társaimmal, akik itt utaznak a szomszéd kocsiban.”

Az Úr Jézus nemcsak tanítója, de főpapja is a világnak, aki saját személyében mutatta be az áldozatot, amely kiengesztelte a megbántott Istent s amelynek kedvéért a

mennyei Atya újra elfogadott bennünket gyermekeinek. Ez az áldozat azóta is ismétlődik mindenkor és mindenütt a föld kerekiségén: ennek kedvéért tekint reánk az Isten kegyelmesen és fogadja el imádságunkat.

Végül királya is az Úr Jézus az egész világnak, aki csodáival megmutatta, hogy ura a természet összes erőinek. Úr a betegség, a halál és a gonoszlélek fölött. Tehát ura az embernek is, aki törvényeivel nem zsarnok módon uralkodik, hanem az embert földi boldogulásra és örök üdvösségre vezérli.

Az emberiség, a testvériség, az Isten- és emberszeretet léleknevelő hatásai; a szüntelen megújuló, Istent engesztelő s velünk kibékítő keresztáldozat; a lelket Isten útjára kormányzó élettörvény: ezek azok a jók, amiket mindennap, de nevenapján különösen is megköszönünk az Úr Jézusnak. Aki a történelmet ismeri, az tudja, hogy valóban „nincs más név, amelyben üdvözlünk lehetne, mint az Úr Jézus neve”. Ezért kell ma hálával betelnie minden szívnek és dicséretet zengeni a világ utolérhetetlen tanítójának és meszerének.

2. *A hálával együtt jár a szeretet.* A névben az Úr Jézus egész lénye, fölséges szent személye benne van, minden jósággal, szeretettel, áldással és kegyelemmel. Nem lehet nem szeretni azt, akit jónak megismertünk, különösen ha azt érezzük, hogy jósága egyenesen minket érint, az teljes egészében a mienk. Márpedig az Úr Jézussal szemben így érez minden ember, aki megismerte. Sőt aki nem ismerte kezdettől fogva, csak élte alkonyán találkozik vele, az is teljes egészében látja ezt az ő isteni személyében felragyogó jóságot. Mint az az öreg indiánus, aki már halódott sátrában, amikor egy kis megkeresztelt honfitársa hozzá vezette a missziós atyát. Az atya mélyen megindult azon a nyomorúságon, amelyet ebben az indián kunyhóban a halódó öreg körül látott. Sok ideje nem volt: csak nagy vázlatosan ismertette meg vele az Úr Jézust és tanítását. Aztán — mikor az öreg kinyilvánította azt a szándékát, hogy felveszi a szent keresztséget — megkeresztelte őt az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében. Boldogan távozott a páter, hogy egy lélekkel gyarapodott ismét a Krisztus országa.

De alig lépett ki a kalyiba ajtaján, már hallja az öreg felsíró szavát, hogy jöjjön vissza. A kérdésre, hogy mit kíván, még így felelt: „Mondd csak, Feketekabát, hogy is hívják az Istent, aki meghalt a kereszten miértünk?” „Jézus Krisztus az ő neve, — mondja az atya — aki legyen áldott most és mindörökké!” Könnybeborult szemmel sóhajt most az öreg: „Oh, hogy fáj nekem, hogy csak ilyen későn ismertem meg s már csak ilyen rövid ideig szerethetem!”

Ez a szeretet benne égett a szentek és vértanúk lelkében, mint ahogy Szent Ignácról, Antiochia ősz püspökéről tudjuk. A legenda szerint ő volt az a kisgyermek, akit Krisztus Urunk a vitatkozó apostolok közé állított és azt mondta, hogy „ha meg nem tértek és olyanok nem lesztek, mint e kisdéd, nem mentek be a mennyek országába”. Valóban, mintha már akkor beleégett volna kis szívébe Jézus nevének szeretete. Rettenthetetlen bátorsággal hirdette Krisztust és az ő igazságát. Valósággal égette a vágy, hogy vértanú-halált halhasson érte. Mikor Trajánus császár hadserege élén Antiochiába érkezett, üresen találta a bálványok templomait. Érdeklődött, mi lehet az oka? A helytartó azt a felvilágosítást adta neki, hogy ennek Ignác, a keresztények püspöke az oka egyedül. A császár azonnal maga elé hívatta és így rivallt rá: „Te vagy-e az a gonosz szellem, aki feldúltad a város békességét?” „Nem lehet az gonosz lélek, — válaszolta a Szent — aki az Istent szívében viseli.” „A Názáreti Jézusra gondolsz, ugye?” — kérdi haraggal a császár. „Igen, Jézus az, akit állandóan a szívemben hordozok” — volt a nyugodt válasz. „Ad leones — oroszlanok elé!” — hangzott az ítélet. Még aznap végre is hajtották. És — a legenda úgy mondja tovább — a vadállatok nyomban szétmarcangolták. Csak a csontjai és a szíve maradt meg. A szíven a két vérerekből Jézus neve formálódott.

Ami kedves szimbolum az ősz pátriárka legendájában, az élő valóság lehet minden hívő keresztény szívében: ott éghet benne Jézus szeretete az utolsó lehelletig. Hiszen ő maga mondta, hogy „nagyobb szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja övéért”. Ő e szeretetnek fenséges bizonyosságát adta kereszthalálával. Mi lehetne rá a méltó válasz más, mint a mi szívünkből szüntelen felé sugárzó szeretet?

3. A *hűség* a harmadik nagy érzés, amit Jézus nevénapján mint szívünk virágát leteszünk az oltárra ajándékol. Hűnek mondjuk azt az embert, aki jóban-rosszban, minden viszontagság között kitart a mellett, akit szeret. Hű Jézushoz az a lélek, aki nem feledkezik meg róla sem örömben, sem bánatában. Ha öröm éri, eszébe jut az, akitől minden igazi öröm és boldogság származik. Ha bánat sújtja, megint eszébe jut az, aki annak viselésére erőt és vigasztalást ad. Hű Jézushoz az a lélek, aki kitart mellette akkor is, mikor Krisztus-követőnek lenni nem dicsőség, sőt gúny, megaláztatás, ostor, börtön vagy éppen halál jár érte.

Késő századok gyermekei is megcsodálják a vértanúk hűségét, akik szemrebbenés nélkül adták életüket és vállalták a legválogatottabb kínzásokat Mesterükért. Az első keresztényeket, akik nappal helytállottak a munka mezején, éjszaka pedig, amikor aludt a pogány város, mentek hűséges szeretettel a szentáldozatra, ahol „egyek valának a kenyérszegés közösségében”. A későbbi szenteket, akik egy élet munkáját és fáradságait áldozták Jézusért és az ő dicsőségéért. Az ő nevében kezdték és végezték a napot, az ő nevével ajkukon hagyták el ezt a földi siralomvölgyet, hogy megtérjenek az örök hazába. Ma is megcsodálja a világ az ősz Polikárpot, Szmírna püspökét, Szent János evangélista tanítványát, akit 86 éves korában fogtak el saját házában. Nem ellenkezett, sőt megvendégelte üldözőit, biztosítva őket, hogy szökésétől igazán nem kell tartaniok. A jóltartott katonákban felülkerekedett az emberi érzés. Mindenáron szerették volna megmenteni a jó öregét. Azt mondja neki az egyik: „Nézd öreg, igazán kár volna érted, ilyen jó emberért, hogy vadállatok martaléka légy. Mondj valamit Jézus ellen. Megvisszük a hírért a városba s nem lesz semmi bajod.” „Nem tehetem” — válaszolta a Szent. — „Hogy is tehetném, mikor az Úr Jézus 86 esztendőn át olyan nagyon jó volt hozzám! Hütlenség és hálátlanság volna: nem tehetem.”

Ugyancsak megcsodálja Szent Ferencet és társait, akik a Szentföldre indultak egy gályarabokkal hajtott dereglyén. Éktelen istenkáromlások közt kezelték ezek a szerencsétlenek az evezőt. Szent Ferenc és társai riadva bújtak össze. Azt

mondta nekik a Szent: „Ahányszor bántják a mi Urunk Jézus Krisztust ezek a gonosztevők, annyiszor dicsérjük mi!” És ki nem fogyott ajkukról az imádság és a dicséret ének, amíg a foglyok bele nem fáradtak Jézus nevének szidalmazásába.

És megcsodáljuk Pazzi Szent Magdolnát, akinek úgyszólván az egész élete a legkülönbözőbb lelki és testi szenvedésekben telt el. Élete utolsó éveiben már csaknem teljesen megbénult, de nem szűnt meg hálás szeretettel ünnepegni Jézust. Isten egy elragadott pillanatban megkérdezte tőle, megelégedte-e már a folytonos szenvedést? Ha tehetné, mit választana inkább: a további szenvedést-e vagy a halált? Magdolna azt felelte: „A szenvedést Uram, ha azáltal nagyobb lesz a te dicsőséged.”

Világégésben állunk, ismeretlen jövő elé nézünk. A harc Jézus neve körül forog. Pusztulására törnek ma is, mint egykoron. Szidják, gyalázzák ma is, mint régen. Vigasztalása híveinek hálájában, szeretetében és hűségében van. Tegyük le mindhármat az ő áldott nevenapján szent lába elé az oltárra. Ismételjük százszor, ezerszer az ősi köszöntést: „Dicsértessék a Jézus Krisztus, most és mindörökké. Amen.”

Vízkeresztre

A szent evangélium nemcsak szavakkal és igazságokkal tanít, hanem a benne szereplő személyek példájával is. A bibliai eseményekben sok és sokféle emberrel találkozunk. Van, aki kitárt lélekkel fogadja az igazságot és első hallásra szívesen követi az isteni indításokat, mint Máté, a vámos vagy az apostolok legtöbbje. Van, aki mereven elzárkózik előle, mint az trástudók és farizeusok vagy Júdás, akit Jézus utolsó szemrehányása sem tudott megindítani. Van, aki ingadozik, kételkedik, mint a hitetlenkedő Tamás. Mindegyik magatartása útmutatás nekünk, mit tegyünk és mit ne tegyünk, hogy földi zarándokságunknak jó végét lássuk, istenfélelmünk és istenszeretetünk jutalmát megtaláljuk.

A napkeleti bölcsek példája is sok ilyen tanulsággal szolgál nekünk. Mindenekelőtt

1. *nagylelkű készségre* tanítanak, amellyel az isteni

indításokat követnünk kell. Ők nemcsak uralkodók voltak, hanem tudósok is. Járatosak voltak annak a kornak minden tudományában, különösen a csillagászatban. Nyilván tudomásuk volt a Megváltóról, akit nemcsak az Isten választott népe, hanem az egész világ várt. Azt is tudniok kellett a prófétákból, hogy a Megváltó érkezését csillag fogja jelezni. Szorgalmasan figyelték hát az eget és várták a megígért égi jelet. Amikor pedig feltűnt a csillag napkeleten, habozás és tétovázás nélkül útnak indultak, hogy megkeressék az isteni Gyermeket. Hosszú útra indulni ma sem egyszerű dolog. Gondos előkészület, itthoni ügyek elrendezése, várható bajokra, nehézségekre és viszontagságokra való számítás, rendkívüli terhek és áldozatok vállalása kell a mai utazáshoz is. Akkor azonban, amikor még kényelmes közlekedési eszközök nem voltak s gyorsvonat helyett teveháton jártak az előkelőségek; amikor az utast nem várták kényelmes szállodák, hanem a legtöbbször szabad ég alatt kellett hálniok; amikor még nem vigyázott rendőrség az utasok biztonságára, hanem útonállókkal és rablóbandákkal szemben is maguknak kellett védekezniök; amikor egy-egy ilyen utazás az ismeretlen világba azt is jelethette, hogy onnan többet sohasem térnek vissza: az utazás sokszorosan nagy dolog volt. És a napkeleti bölcsek vállalták az út minden terhét és fátalmát; vállalták az ismeretlen világ veszélyeit és viszontagságait; vállalták az út minden kockázatát, mert hajtotta őket az a csodálatos belső készség, aminek végső forrása a Megváltó, az isteni Kised szeretete.

Ma is van ilyen előkelő lélek nemcsak a királyok és fejedelmek között, nem is csupán a megdicsőült szentek társadalmában, hanem az egyszerű hívő lelkek között is. Van valahol az Alföldön egy kicsi falu. Népe nem katolikus, csak a falu szélén lakik néhány szegény katolikus magyar. Nincs is benne katolikus templom. A szomszéd faluba járnak vasárnaponként szentmisére. Ott is vannak mindig valamennyien, két egész padot megtöltenek. Pedig azért, hogy szentmiséjük legyen és meghallgassák a szent tanítást, hét kilométert kell nekik gyalogolni. Örömmel teszik. Indítja, hajtja őket az a belső készség, ami a napkeleti bölcseket indította s amit Szent Pál apostol is érzett, amikor azt mond-

ta: „caritas Christi urget nos — a Krisztus szeretete sürget minket”. Egyszer valaki megkérdezte az egyiket: „Nem unják ezt a minden vasárnapi gyaloglást téli hidegben, nyári melegben, havazások, esők, zivatarok idején?” „Ha az Isten meg nem un bennünket, — felelte nagy meggyőződéssel a magyar — mink nem. Nem is hiányoztunk még soha, sem én, sem a feleségem, sem a gyerekek, mert hála Istennek, eddig nem voltunk még betegek.” Ez a nagy lelki készség az isteni indítások követésében csakugyan benne élt az egész családban. Iskola volt a faluban, a gyerekek járhattak volna oda. De ők iskolába is a szomszédba mentek mind a négyen, mert katolikus iskolába akartak járni. Pedig ez a vasárnapi utak viszontagságainak sokszorosát jelentette számukra, hiszen nap-nap után meg kellett járniok jó és rossz időben egyformán. Sohasem nehezelték, sohasem sokallták. Az Isten kedvéért, a saját lelki üdvösségükért semmi sem volt nekik sok vagy nehéz. Készséges lelkek voltak, akikben töretlenül élt az Isten szeretete. Az ilyenekből nagy lelkek, hősök és szentek nevelődnek. Példájuk, csakúgy mint a napkeleti bölcsek példája, arra int, hogy ezt a készséget ápoljuk magunkban. Kövessük szívesen az isteni indításokat, akár emberi szó, akár írás, akár pedig a falusi templom kis harangjának szava alakjában jelentkezik. Fogadjunk szót a Zsoltárosnak, aki így int: „Máma, hogyha halljátok az Úrnak szavát, ne keményítsétek meg szíveteket!”

2. *A legigazibb imádságra: az imádságra is megtanítanak bennünket a napkeleti bölcsek.* Már az elindulásukból látjuk, hogy nem közönséges emberek voltak, hanem előkelőségek, királyok. A lelkük is nyilvánvalóan előkelő lélek volt. Nincs kétségünk abban, hogy szerették alattvalóikat s népükkel együttéreztek jobban-rosszban. Ezt ma úgy mondják, hogy vállalták népükkel a sorsközösséget. Lett volna tehát nemcsak a maguk számára, hanem alattvalóik számára is kényszerítőjük elég, hiszen az emberi élet akkor sem volt elejétől végig lakodalom, akkor is telve volt — ha ugyan nem jobban — mindenféle emberi nyomorúsággal. De a birodalmak élete sem volt külön, mint a mostaniaké. Akkor is volt ellenségeskedés egyesek és népek között; akkor is volt irigykedés és hatalomra törés; akkor is voltak gyilkos

háborúk, csakúgy, mint manapság; akkor is kellett az isteni oltalom egyeseknek és népeknek egyformán. Nem ütköznénk meg rajta és természetesnek találnánk, ha azt olvásnánk a Szentírásban, hogy leborulván könyörögni kezdtek, magukat és népüket az isteni Gyermek oltalmába ajánlották. De ők nem ezt cselekedték, hanem — amint most hallottuk — „bemenvén a házba, megtalálták a gyermeket anyjával, Máriával és leborulván *imádják őt*”.

Komoly tanítás ez nekünk, mindnyájunknak. Hozzá vagyunk ugyanis szokva, hogy az imádságot kérésnek, könyörgésnek fogjuk fel. Ha imádkozunk, rendszerint kérünk az Istentől valamit. Sőt sokszor éppen csak akkor imádkozunk, amikor bajban vagyunk, valami kérnivalónk van. Mint az a földesúr valahol a felföldön, aki alapjában nem volt ugyan rossz ember, de a lelkieket ugyancsak elhanyagolta. Imádkozni nem nagyon szokott, a templomban sokszor hónapokig sem látták. Ha olykor mégis megjelent, roppant alázatosan imádkozott. Valósággal magába roskadt. Úgy belemerült az őseitől örökölt nagy csatos imakönyvbe, hogy észre sem vette a nagymise végét. Minthogy pedig semmi sem maradhat sokáig titokban, lassan kiszivárgott az udvarházból, hogy ez a nagy buzgóság mindig olyankor szállotta meg a földesurat, amikor adósságért szorongatták, de fizetni nem tudott. Így aztán szólás-mondássá lett a faluban, ha a földesurat ájtatoskodni látták: „Nagy baj lehet odafenn, mert a nagyságos úr már megint imádkozik!”

Hej, de sok magyarra, nagyságos és nem nagyságos úrra is el lehetne ugyanezt mondani. Csak akkor imádkozik, amikor a gond vagy a baj meglepi; csak akkor imádkozik, amikor valami kérnivalója van. De addig már nem emelkedik fel, hogy az Istent dicsérje, imádjá csak úgy önmagáért, a nélkül, hogy valamit kérne tőle. A napkeleti bölcsek előkelő lelke kellene hozzá, az pedig sokunkban hiányzik. Úgy járunk az Isten előtt, mint az énekes koldus a csikos tarisznyával. Benyit a kapuajtón, megáll a küszöbön, ájtatos énekbe kezd, majd meg imádságba, de még el se mondta, máris a markát tartja. Holott nem koldusok, nem alávaló népség, hanem gyermekei vagyunk mi az Istennek, akik az atyai házba hazajárnak. Hiszen csak most hallottuk karácsonykor

az égi kijelentést: „Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta érte.” A Fiú pedig úgy szerette a világot, hogy leereszkedett az emberek közé és sorsközösséget vállalt velük. A Szentlélek úgy szereti a világot, hogy áldott kegyelmével szüntelen táplálja. Nekünk mindezt nemcsak tudnunk kell, hanem el is kell ismernünk. Mikor pedig ezt az Isten színe előtt ismerjük el, egyúttal pedig — viszonzásul ezért a szeretetért — felajánljuk neki magunkat, tehetőségünket és minden erőnket: hát ez az imádás. Igaza van annak az öreg magyarnak, akit egyszer templombamenet megszólított egy ismerőse, hogy hova siet oly szaporán? „A templomba” — volt az egyszerű felelet. „Ugyan mi kívánalója lehet egy ilyen embernek, — kérdezi tovább az ismerős — hiszen mindene megvan. A gond a gyerekeké; azok ellátják mindennel, ami kell.” „Kívánalom is akad néha-néha, — szól nyugodtan az öreg — de én mostanában nem azért járok az Úr házába. Nem kérek semmit, csak megköszönöm, amit eddig adott. Hogy olyan fiaim vannak, akik öregkorára is megbecsülik atyjukat, azt is neki köszönöm.” Szólt és befordult a sarkon. Ment csendesesen a templom felé, akárcsak a napkeleti bölcsék a csillag után. Ment előkelő lélekkel, tudva, hogy az imádás a legméltóbb imádság. Hiszen Krisztus Urunk is azt mondta: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, a többiek mind hozzáadtnak nektek.”

3. Végül *adakozó szeretetre* tanítanak bennünket a napkeleti bölcsék. Nem érték be az imádással. Úgy találták, hogy valami kézzelfogható jelét kell adni annak a hálának és szeretetnek, amely a szívükben él az isteni Gyermekek iránt. Azért, amint tovább olvassuk a Szentírásban — „megnyitván kincseiket, ajándékokat adának neki: aranyat, tömjént és mirhát”. A szó ugyanis elröppen. Kifejezi azt a gondolatot vagy érzést, amely bennünk él, de ahogy elhangzott, könnyen feledésbe is megy. Minél erősebb bennünk a szeretet, annál maradandóbb jelét kívánjuk adni a bennünk élő érzelmeknek. Ez a magyarázata annak, hogy a szülők — különösen karácsonykor — ajándékokkal kedveskednek gyermekeiknek, a gyermekek szüleiknek, jegyes a jegyesének, a hálálkodó ember annak, akinek valami jót

köszönhet, egyik ember a másiknak, csupán azért, hogy tiszteljenek és nagyrabecsülésének kifejezést adjon. Ez a magyarázata annak is, hogy jámbor lelkek kint a földeken keresztet állítanak vagy kápolnát építenek; mások a templomban oltárt emelgetnek, az oltárra terítőt hímeznek vagy virágot tesznek. Akad olyan is, aki szegény ahhoz, hogy a szeretetét nagylelkű adomány alakjában fejezze ki, de azért benne is él a napkeleti bölcsek előkelő lelkülete; ha egyebet nem tehet, kisöpri a templomot s ezzel kedveskedik a templomban lakó isteni Megváltónak.

Ennek az adakozó szeretetnek vannak olyan alkalmi is, amikor magunkévá tesszük a Megváltó Krisztus ügyét és a megváltás kegyelmét segítjük elvinni azoknak, akik tőle messze estek. Amióta elhangzott Krisztus Urunk szava, hogy „Elmenvén tanítsatok minden népeket, megkeresztelvé őket az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében”, szünet nélkül folyik a népek térítése, elvezetése Krisztushoz. Először az apostolok és utódaiknak egyenkinti buzgóságából, később szervezeten a hőselkű misszionáriusok útján. Valóban hősei ők az Anyaszentegyháznak, akik a szentek és vértanúk után talán a legteljesebben értették meg a Krisztus Urunk lelkében égő szeretetet, amelyet így fejezett ki: „Nagyobb szeretete senkinek sincs, mint aki életét adja azokért, akiket szeret.” Ők valóban életüket, egy élet minden munkáját és szenvedését áldozzák fel azért, hogy minél több pogány léleknek megvigyék az evangélium világosságát. Az ő áldozatos munkájukból ragyog fel az a csillag, amely a pogányokat — mint egykor a betlehemi csillag a napkeleti bölcseket — Krisztushoz vezet. Az ő munkájuknak támogatása nagyszerű mód és alkalom annak az adakozó szeretetnek kifejezésére, amelyet ma a napkeleti királyokban megcsodálunk. Egy missziós atya feljegyzései között olvassuk, hogy 1895 december 31-én ajánlott levelet hozott rendje központjába, Párizsba a posta. A levélben egy tízfrankos bankjegy volt mellékelve. 1896 január 1-én érkezett egy hasonló levél. Amint kiderült, ugyanaz küldte, aki az elsőt. Ebben is mellékelte egy tízest. Magyarátul ezt írta a második levélben: „A napkeleti bölcsek ajándékozó szeretetével akartam befejezni az elmúlt esztendő, de

ugyanazzal akarom kezdeni az újat is. Nem akarok én ezzel semmi más, csak biztosítani szeretetemről az isteni Megváltót." Ilyenkor mindenütt a világon gyűjtenek a pogány missziók számára: kövessük e jó lélek példáját és biztosítuk mi is szeretetünkről az isteni Gyermeket.

Készség az isteni indítás követésében, alázatos hódolat és adakozó szeretet azok az erények, amikre a napkeleti bölcsek bennünket megtanítanak. Fogadjuk szívünkbe ezt a tanítást és járjunk az ő nyomdokaikon, így majd részesei leszünk annak a kegyelemnek az egész újesztendő folyamán, amely a kis Jézus Szívéből áradt ki nemcsak az Őt hűséggel kereső napkeleti bölcsek szívébe, hanem az egész világra.

Húsvétra

„Föltámadt Krisztus e napon, alleluja, hála légyen az Istennek, alleluja” — így zengi szent lelkesedéssel az ősi szép éneket a keresztény világ. A hat hétig tartó gyász és fájdalom után, amely valósággal lenyűgözte az istenszerető lelkeket, valóságos diadalmámor tölti be a szíveket, hogy nem igazolódott a jók aggodalma és a gonoszok reménye: a Megváltó nem halt meg végleg, hanem újra egyesítette lelkét a testével és dicsőségesen föltámadott. Föltámadása mindennél fényesebben igazolta istenségét; igazolta hűséges követőinek hitét és amíg a világ áll, igazolni fogja a halhatatlanságban és örök életben való reményünket is.

1. *Krisztus Urunk valóban föltámadt húsvét reggelén* — ez az első igazság, amelyet ma megfontolás tárgyává kell tennünk, hogy alapos legyen a mi húsvéti örömünk. Beváltotta azokat az ígéreteket és jövendöléseket, amelyeket működése folyamán számtalanszor megismételt. Kijelentette, hogy neki „hatalma van odaadni és visszavenni az életét”. Jónáshoz hasonlította magát, aki élve jött ki a cethal gyomrából, mint ahogy Ő is élve szállt ki a sziklasírból. A farizeusoknak pedig, mikor jelet kértek tőle bizonyosságul, hogy van hatalma az Isten házában, azt felelte önnön Testére mutatva: „Bontsátok le a templomot s én harmadnapra fel-

építem." Mindezek teljesültek, valónak bizonyultak húsvét reggelén.

Mindenekelőtt bizonyos, hogy meghalt. Ezek és ezek állották körül a keresztfát, amelyre rászögezve függött. Hallották utolsó szavait és a legutolsót, hogy „beteljesedett”. Saját szemükkel győződtek meg róla, hogy meghalt. De hogy a bizonyosság teljes legyen és a halál felől semmi kétség ne maradjon, lándzsájával átsúrta szívét a pogány katona. Tehát a valóban meghalt Krisztust emelték le a keresztről és helyezték el a vadonatúj sziklasírba, amelynek ajtajába hatalmas követ hengerítettek, őrizetére pedig római katonákat rendeltek. Ha tehát a sírból Krisztus Urunk élve jött ki, csak úgy történhetett, hogy a saját erejéből dicsőségesen feltámadt. Márpedig élve jött ki onnan. Egymásután megjelent Máriának és az apostoloknak, majd mindig többeknek. Beszért és evett is velük. Tanításokat és utasításokat adott nekik. Sőt — mikor egyesek szellemnek nézték — odahívta őket és azt mondta: „Tapogassatok meg és lássátok, hogy a szellemnek húsa és csontjai nincsenek, mint ahogy látjátok, hogy nekem van.” A feltámadás kétségbevonhatatlan tényétől bátorodtak fel az előbb még lehangolt és reményfogyott apostolok. A feltámadás ténye alapozta meg hitüket, amellyel nekiindultak a világnak, hogy Mesterük parancsát végrehajtsák és Egyházát megalapozzák.

Jól mondta Szent Ágoston, hogy „a föltámadásban három csoda van: az első, hogy Krisztus föltámadt; a második, hogy apostolait tökéletesen meggyőzte erről; a harmadik, hogy ők a világot meggyőzték róla”. Csakugyan meggyőzték, úgyhogy kiüríthatatlanul benne maradt a keresztény világ közvéleményében. Még Oroszországban is, ahol pedig tűzzel-vassal irtották és irtják a kereszténységet s Krisztusnak még a nevét, még az emlékét is ki akarják törölni az emberek szívéből. Egy onnan jött ember beszéli, hogy 1940 húsvétján két vidéki ember találkozik Moszkva egyik utcáján. Az ottani húsvéti szokás szerint így köszönti egyik a másikat: „Föltámadt a Krisztus, bátyuska.” A másik óvatosan körülnéz, aztán azt feleli könnybeborult szemmel: „Valóban föltámadt.” Az a millió és millió alleluja, ami a mai szent napon kitör a szívekből és végigzeng a

világon, mind ezt az örök meggyőződést hirdeti: „Föltámadt Krisztus e napon, valóban föltámadt, alleluja!”

2. „*Ha Krisztus fel nem támadt, hiábavaló a mi hitünk*” — így mondja Szent Pál apostol. Ez a másik nagy igazság, ami ma mindnyájunkat elmélkedésre készítet. Krisztus Urunk ugyanis azért jött a világra, hogy megváltson bennünket. A megváltás pedig kettőt jelent: egyik a bűnös állapot megszüntetése, másik pedig az Istennel való régi viszony helyreállítása. Szent hitünk alapvető tétele, hogy Krisztus Urunk mind a kettőt megszerezte kereszthalálával. Az ő érdeméért mindenki megnyerheti bűneinek bocsánatát, aki igaz bánattal közeledik hozzá; aztán mindenki Isten gyermekének érezheti magát újra, aki a bűnbánat szentségében megtisztult. A megváltás munkája embernek nem sikerülhetett: Istennek kellett emberré lennie, hogy a megbántásokért méltó elégtételt adjon és hogy kedvéért az Atya az elesett emberiséget újra gyermekeivé fogadja. És hogy Krisztus Urunk személyében csakugyan Isten jelent meg a földön, annak az ő dicsőséges föltámadása a legfényesebb bizonyossága. Ez indította a nyakas és konokul hitetlenkedő Tamást is arra, hogy leboruljon előtte és megrendülve vallja: „*Én Uram, én Istenem.*”

De ha Krisztus föl nem támadt, akkor minden hiábavaló: marad az ember „földnek gyászterhe, nyomorult” — mint a költő mondja. Az ember pedig nem akar földnek gyászterhe lenni; az ember igenis akarja az igaz életet, a szép és boldog életet. Az ember vágyódik Isten után, akar Isten gyermeke lenni. Ezt biztosítja számára az Úr Jézus Krisztus, aki feltámadott. Erre gondolt Napoleon császár is, mikor hírül vitték neki, hogy egy különös ember jár-kél és prédikál a városban. Nem kisebb a szándéka, mint hogy új vallást akar alapítani. Azt mondta a hírvivőknek: „Mondjátok meg annak az embernek, hogy először feszíttesse magát keresztre, haljon meg a fán azért, amit tanít, aztán támadjon fel halottaiból; akkor majd alapíthat vallást, s mi is hiszünk neki.”

Úgy van, hitünk alapja a feltámadás. Ezért tör ki a szívekből minden húsvétkor az ujjongó öröm: „Feltámadt

Krisztus e napon, alleluja, hogy az ember vigadozzon, alleluja!"

3. *Ha Krisztus feltámadt, vele együtt mi is feltámadunk* — ez a harmadik nagy húsvéti igazság. Lehet ember, aki még a földi nyomorúságot is vállalná valahogy, de a halál ijeszti. Bizonyos, hogy Isten életre teremtette az embert, nem nyomorult pusztulásra. Az ember sehogy sem tud beletörődni az elmúlásba. Még a pogány költő is így énekli: „Non omnis moriar — nem hal meg bennem minden, nem halok meg egészen.” Helyesebben így kellene mondania: „Nem szeretnék egészen meghalni, élni akarok.” Ha Krisztus föltámadt, a benne hívő lélek már nem úgy néz a halálra, mint kétségbeejtő katasztrófára, hanem úgy, mint kapura, amelyen keresztül feltárul előtte a mennyek országa, amelyet Krisztus nyitott meg mindnyájunk számára az Ő kereszt-halálával.

A keresztény léleknek ezt a megbékélését a halállal szépen fejezi ki a karthauzi barátoknak — akiket néma barátoknak is hívnak — egyik érdekes szokása. Ezek a szigorú életű szerzetesek ugyanis sohasem beszélnek. Ha találkoznak, ezzel a két szóval köszöntik egymást: „Memento mori — gondolj a halálra!” Húsvétvasárnap azonban megcserélik a köszöntést. Tavaszi kankalint tépnek a kertben, — ugyanis mindegyiknek van egy kis kertecskéje a kunyhója mellett — ezt a kis virágot, melyet a nép égi kulcsvirágnak is nevez, átnyujtják egymásnak e szavakkal: „Memento vivere — gondolj az életre!” Mintha azt mondanák: „Gondolj a feltámadt Krisztusra, aki legyőzte a halált és elvette a halál fullánkját.” Gondoljunk rá mi is örvendező lélekkel. A mai szentmiseáldozatunk is az legyen, amit a húsvéti énekünk ismétél szüntelen: „Föltámadt Krisztus e napon, alleluja, hála legyen az Istennek, alleluja!”

Aldozócsütörtökre

Aki olvassa a Szentírást, figyelemmel kíséri az Úr Jézus Krisztus életét és tanítványaihoz való viszonyát, meghatva látja irántuk való szeretetét, amely egyúttal az egész emberiség iránt való szeretetét is tükrözi. Utolsó intézkedései is a legnagyobb földi jó, a lelki béke és az Istennel való barátság érdekében történnek, amikor a bűnbánat szentségét megalapítja s a gyarló, ingatag ember mellé erős támaszt állít a lelkiatya személyében. Aztán mégegyszer lelkükre köti, hogy „elmenvén tanitsatok“, majd kiviszi őket az Olajfák-hegyére s szeretetének még egy utolsó jeléül megáldja őket s szemük láttára égbe emelkedik. Nem csoda, hogy az apostolok elbűvölten néznek utána még akkor is, mikor a felhő már régen eltakarta szemük elől. Alig tudnak felocsúdni. Nehéz hinniök, hogy testi valóságában csakugyan nincs többé közöttük. Csak néznek utána könnyes szemmel, vágyakozva, mintha a Mester a szívüket is magával vitte volna. Ez a Krisztus után való vágyakozás azóta is természetes velejárója az igazi Krisztus-követésnek. Mi is úgy vagyunk nemcsak ezen a mai szent ünnepen, hanem nagyon sokszor máskor is az esztendő folyamán, hogy az életbe belefáradva, a földi élet rütségét megunva, mind gyakrabban

1. *az égre nézünk a mennybe menő Krisztus után.* Nem új kívánság ez az emberszívekben, csak új erőre kapott Krisztus Urunk földi megjelenése, majd égbemenése után. Az Isten-látás vágya állandóan ott lappang minden ember szívében, amióta ősszüleink elhagyták a paradicsomot. Szent János evangélista adott ennek legszebb kifejezést, amikor azt mondta Krisztus Urunknak: „Mutasd meg nekünk az Atyát és elég nekünk.“ Krisztus Urunk pedig azt felelte rá: „Aki engem lát, látja az Atyát is.“ A teljes és tökéletes Isten-látás csak akkor valósul majd meg, ha „leomlik lelkünk porsátora“, ahogy a régi szent ének mondja. Isten közelségének megérezése azonban — éspedig annyira, mintha testi szemünkkel is valóságosan látnánk — nem elérhetetlen.

Mindenekelőtt ártatlan, tiszta szív és őszinte gyermeki hit kell hozzá. Bizonyosság rá Szent Gertrud, a középkor

nagy misztikus szentje, aki az után a kolostorkerti jelenet után, amikor a tó síma tükrében, a vízen játszó napsugárban, a lány tavaszi szellő fuvalmában először érezte meg Isten boldogító közelségét, mindenütt őt kereste. Úgy érezte, hogy sohasem hiába. Nagy kedvvel forgatta a Szentírást és a nagy imádkozók könyveit, amelyekben tisztán és világosan kirajzolódott előtte az Úr Jézus alakja. A szent szertartásokban az áldást osztó Krisztust látta, az Oltáriszentségben pedig teljes valóságában talált rá. Ez az istenközelség újra és újra meghihlette. Ez világított neki mindenben, ennek fényében kezdett látni mindent. Így érezte: A világ Isten világa, azért szép és ragyogó. Az emberek — még ha bűnösök is — Isten gyermekei, azért mindnyájukat nagyon kell szeretni, hisz Isten is olyan gyengéd szeretettel ölel magához mindenkit, mintha egyedül az az egy ember volna a világon.

Ó, milyen boldogító valóság ez az istenközelség! Milyen széppé varázsolja ez a földi zarándokúton járó ember életét és milyen könnyűvé teszi küzdelmeit. Valóban érdemes égre nézni a mennybe menő Krisztus után, valóban érdemes az utána néző apostolok szemével kísérni még akkor is, ha felhő takarja el a szemünk elől. Ahogy ők átláttak a felhőkön, átláthat a mai ember is, ha az Istenlátás titkára rátalál abban az életet alakító igazságban, amelyet Krisztus Urunk adott hírül a világnak: „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.”

Ebből sejtjük, hogy nem is olyan véletlen Krisztus Urunknak az az intézkedése, hogy a bűnbánat szentségét éppen mennybemenetele előtt alapította. Mintha azt akarta volna vele jelezni, hogy ha látni akartok, legyen tiszta a szívetek. Ha nem tiszta, íme itt a forrás a bűnbánat szentségében, amelynek vizében megtisztíthatjátok. Jó annak, aki ezt tudja és él vele: az Istent látók valóban már itt a földön egészen boldogok.

2. Mikor az apostolok könnyeborult szemmel néztek az égbe menő Krisztus után még akkor is, mikor a felhő már régen eltakarta a szemük elől, ebben a nézésben az a megrendítő vágyakozás is benne volt, amelyet a tőle való elszakadás magasra fokozott. Nekünk sem elég az Isten-

látás maga, sőt — mint az apostolokban — éppen ez a látás ébreszti és fokozza szívünkben az *utána való olthatatlan vágyakozást*. Ez is már ott kezdődött a paradicsom küszöbén, amikor az ősszülők elhagyták az éden kertjét és siratták az elveszett boldogságot. Minden könny, amit elsírtak utána; minden küzdelem, amit az ellenségessé vált természettel vívtak; minden igyekezet, amellyel magukat és egymást boldoggá tenni akarták, voltaképpen visszasírása volt az elveszett paradicsomnak és az Isten boldog színélésének. Innen van, hogy az ember soha és sehol sem érzi magát igazán és hiánytalanul boldognak. Viszont legtöbbet az óhajtott boldogságból akkor élvez, amikor Isten közelében érzi magát. Mint a kis Szent Ágnes, amikor az öskeresztény istentiszteletről hazatért. Kibeszélhetetlen boldogság ragyogott az arcán és sugárzott ki a szemeiből. Bizalmas szolgálója megkérdezte, mi lehet ennek a szinte földöntúli örömnnek az oka, mire azt felelte: „Oh testvér, ha tudnád, mit jelent együtt lenni azzal, akit szeretünk, nem kérdeznél. Oh, de nehéz is lent maradni a sáros földön! Milyen jó volna utána menni az égben lakó Krisztusnak.“ Így foglalta szöbe Istennek ez a kedves szentje azt, amit az apostolok égbenézése fejezett ki a mennybe emelkedő Krisztus után.

Ez a magyarázata, hogy a szentek olyan könnyű lélekkel tudtak lemondani a föld javairól. A röghöz kötött emberi lélek rendszerint ragaszkodik is a röghöz. Ha Istenre úgy tekint is, mint minden földi jó adójára, végső sorsául és osztályrészéül mégis oly nehezen kívánja. Valóban úgy van, ahogy a Szentírás mondja, hogy „a test és annak szükségletei erősen megkötik, elnehezítik a fölfelé törekvő lelket“. Az Istent szerető lélek viszont a szó szoros értelmében vándornak vagy zarándoknak tudja magát ebben a földi siralomvölgyben és mindig idegenebbnek érzi magát benne. Ennek Loyolai Szent Ignác így adott találó kifejezést: „Milyen rút nekem a föld, ha az égbe nézek!“

Ez a Krisztus után való őszinte vágyódás teszi könnyűvé a megváltást a földtől és a földiektől. Ez szünteti meg a haláltól való ösztönös félelmet. Ez barátkoztatja meg az embert a halálnak különben félelmetes gondolatával. A földi élethez való görcsös ragaszkodás természetes jelenség ugyan,

a hívő keresztény azonban „természetfölötti”, tehát fölötte. áll a természetnek s végleges hazáját nem itt, hanem az örökkévalóságban tudja.

A Krisztus után tekintő lélek irigylésreméltó könnyűséggel oldozza meg azokat az érzelmi kötelékeket, amik még a világhoz fűzik. Így cselekedett Szent Monika asszony is, fia megtérése után. Az ostiai tengerparton ülve, elmerengve nézett a messzeségbe, akárcsak az apostolok a mennybemenő Krisztus után. Ezeket mondta neki: „Fiam, ami engem illet, immár semmi gyönyörűségem nincs ebben az életben. E világ többé nem adhat már nekem semmit. Amit kívántam, annál Isten sokkal többet adott: megértem, hogy katolikus keresztény lettél, sőt Isten szolgálói között láthatlak. Mi keresnivalóm volna még ezen a világon?”

Ha tudná a mai kor gyermeke, micsoda csodálatos erőket ad az Istennel való közösség ápolása, nem becsülné olyan kevésre és nem nyomná el szívében a Krisztus után ébredező vágyakat. Nem lenne számára oly nehéz és aggasztó az utolsó óra, hanem ellenkezőleg, boldog óra volna, amellyel az Isten színről-színre való látása és elveszíthetetlen szeretete kezdődik.

3. A Krisztus után nézés és vágyakozás minden szépsége és kedvessége mellett sem több mégsem, mint — bár önmagában véve nagyon szent — ábrándozás. *Törekednünk kell az égbe menő Krisztus után*, mert hiába támad vágyainknak sólyomszárnya, amint a költő mondja, ha semmit sem teszünk, hogy ezek a vágyak valósággá legyenek. Azt mondja Szent Ágoston: „Aki megteremtett téged te nélkülöd, nem fog üdvözíteni a saját akaratod nélkül.” Amikor Krisztus Urunk égbe ment, oda tért vissza, ahonnan elindult. Ezzel meg is jelölte az emberélet útját: az ember is Istentől indul el rövid földi pályafutására, oda is kell visszatérnie.

Hogy hogy jut oda, arra nézve Krisztus Urunk szintén nem hagyta tájékozatlanul a világot. Az sem látszik véletlennek, hogy a bűnbánat szentségének megalapítása után másik utolsó intézkedése a tanításra vonatkozott: „Elmenvén tanítsatok minden népeket . . .” Az út az égbe menő Krisztus után ennek a tanításnak elfogadásában és hűséges követésében áll. Azért teszi hozzá nyomatékkal: „Aki hisz és

megkeresztelkedik, üdvözül; aki nem hisz, elkárhozik." Ez csak ünnepélyes és nyomatékos hangsúlyozása annak, amit már előbb így fejezett ki: „En vagyok az út, az igazság és az élet.”

Vannak nehézkes gondolkozású emberek. Röghöz kötött elmék, akik a valóságot alig tudják mással, mint földi mértékkel mérni. Ezek előtt az első pillanatra sohasem világos a legvilágosabb és leghatározottabb isteni kijelentés sem. Voltak ilyenek már Krisztus Urunk korában is. Meg is rótták őket e szavakkal: „Hitetlen nemzedék: hacsak jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek!” Vannak ma is. Ha jeleket és csodákat nem is kívánnak, de legalább emberi bizonyosságra áhítoznak. Legyen hát bizonyoságnak nekik az a világhírű író, aki kezdetben ugyancsak messze volt Krisztustól, élete alkonyán azonban mégis saját tapasztalása alapján tett bizonyosságot Krisztus tanításának igazsága mellett. Súlyos beteg volt már akkor. Oda hívatta a betegágyához nagyon szeretett leányát. Kezében egy könyvet szorongatott: a Szentírás volt, Krisztus tanításának foglalatja. Azt mondta a leánynak: „Nézd leányom, hatalmas könyvtár telnék ki azokból a könyvekből, amelyeket életemben elolvastam. Egy másik azokból, amiket összeírtam. Ezek se, azok se érnek semmit: mindegyikben legföljebb egy szikrája van csak az igazságnak. Nézd ezt a könyvet, — és odanyujtotta neki reszkető kezével — ebben van a teljes igazság.” Jól látta, és idejében meglátta. Ha pedig igazság, akkor út is és élet is. Akkor ez az egyetlen út az égbe emelkedő Krisztus és a vele való boldog, elszakíthatatlan találkozás felé.

Valahol Észak-Amerikában egy hatalmas folyó partján kivándorló magyarok tanyáznak. Munkaközben dalolni szoktak. Szokása ez itthon is a magyar embernek. A munkát irányító amerikai mérnök egyszer szóba elegyedett velük. Oda nyilatkozott, hogy ugyancsak szerethetnek élni itt az új hazában, ha ilyen vígan, dalolva dolgoznak benne. „Nagyon téved uram, — szolt egy öreg magyar — elvagyunk itt éppen: dolgozunk, keresünk, élünk. De azért idegen föld ez nekünk. Megszokni sohasem fogjuk. Igazi hazánk csak egy van, — és itt könnybe lábadt a szeme — csak azért

húzzuk itt az ígát, hogy egyszer oda mindnyájan hazatérjünk." Gyönyörű képe a valóságnak. Nekünk hívő keresztényeknek is csak egy igazi hazánk van; odafenn, ahol az égbeszállott Krisztus ül az Atya jobbán s „ahonnan léssen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat". Csak azért húzzuk a földi ígát, hogy egyszer oda mindnyájan hazatérjünk.

Emeljük hát fel, Testvéreim, szemünket és szívünket az égre: nézzünk, vágyakozzunk és törekedjünk a mennybemenő Krisztus után és kérjük, hogy égi kegyelmével vezéreljen bennünket is oda.

Pünkösdre

„A vigasztaló Szentlélek pedig, akit az Atya az én nevemben küld, megtanít titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amiket nektek mondtam." Így hallottuk a mai szent evangéliumban Krisztus Urunknak azt a nagy és szent ígétét, amit mennybemenetele előtt tett az apostoloknak s ami boldogító valósággá lett a számukra akkor, amikor — mint az Apostolok cselekedeteiben olvassuk — „lőn hirtelen az égből, mint egy sebesen jövő szélnek zúgása és betölté az egész házat, ahol ülnek vala; és eloszlott nyelvek jelenének meg nekik, mint a tüzláng, mely leszálla mindenikre közülük és betelének mindnyájan Szentlélekkel" . . .

1. *Az elme megvilágosítása az első pünkösdi ajándék,* amivel a Szentlélek az apostolokat megajándékozta. Hiszen nem voltak tanult emberek; nem jártak magas iskolákat; az egyszerű valóságokat még csak felismerték és megértették, de a dolgok mélyebb értelmébe behatolni már ugyancsak nem tudtak. Még mikor együtt voltak az Úr Jézus Krisztussal, akkor is minduntalan felhangzik a kérésük: „Mester, magyarázd meg nekünk." „Mi az, amit mond . . ." „. . . nem értjük, mit beszél." Éppígy nem értették az Oltárisztség titkát sem, sőt azt egyenesen kemény beszédnek tartották. Nem volt igazi fogalmuk arról a feladatról sem, amelyet Krisztus Urunk rájuk bízott, hiszen földi istenországról álmodtak, amelyben olyan miniszterfélék akartak lenni. Mikor pedig megkapták a parancsot, hogy „elmenvén tanítsatok

meg minden népeket", elfogta őket a mélységes aggodalom: hogyan fogják ők a világot mindarra megtanítani, amiket Krisztus Urunk három év alatt hirdetett, hiszen csak egy töredékére is alig emlékeznek. Ez valóban emberi erőket meghaladó feladat. Azért mondja nekik Krisztus Urunk: „Ne aggódjék a ti szívetek. Kérni fogom az Atyát és vigasztalót küld nektek, aki veletek marad mindörökké, az igazság Lelkét. Ez a vigasztaló pedig, a Szentlélek, akit az Atya az én nevemben küld, megtanít titeket mindenre és eszetekbe juttatja mindazt, amiket én mondtam nektek.” Ez a nagy ígéret lett eleven valósággá az első pünkösdőn, amikor az apostolok vették a Szentlelket tüzes nyelvek alakjában és azonnal hirdetni kezdték Krisztus tanítását, és pedig teljes meggyőződéssel és bizonyossággal.

Ha az apostolok munkája folytatódik az Anyaszentegyházban, akkor szükségképpen folytatódik a Szentléleké is. Amint ugyanis az Egyház láthatatlan fejének, az Úr Krisztusnak, úgy az Anyaszentegyháznak is megvannak — és meglesznek, míg a világ áll — az ő ellensége. Ezek ugyanazt a nehézséget támasztják az Anyaszentegyházban elhangzó tanítással szemben, ami az apostolok lelkében élt a Szentlélek eljövetele előtt. Azt mondják: az igazság igazság volt akkor, amikor elhangzott, de azóta sok idő múlt el, a tanítás ködbe veszett, elenyészett vagy elváltozott. A Szentlélek az most is, aki ezt a nehézséget eloszlatja. Ő a biztosíték, hiszen Krisztus Urunk ígérete szerint az Anyaszentegyházban marad a világ végeiglen. Amíg pedig Ő benne él és működik, a krisztusi tanításból senki soha egy betűt el nem vehet vagy meg nem változtathat, hiszen az ígéret úgy szól, hogy a Szentlélek megtanítja az apostolokat — és természetesen utódaikat is — „mindenre és eszükbe juttat mindent, amiket Ő tanított”.

Melyik hitújító dicsekedhetik ezzel a roppant bizonyossággal? És honnan is vehet magának közönséges halandó bátorságot, hogy hitet hirdessen a Szentléleknek e nélkül a roppant bizonyosága, támogató ereje és kegyelme nélkül? Azért tökéletesen igaza volt annak az alföldi magyarnak, aki az új hitet prédikáló emberektől azt kérdezte: „Ki küldte ide kegyelmeteket? Ki bizta meg azzal, hogy tanít-

sanak? Kinek felelősek? Mert mi csak annak hiszünk, akit a Krisztus küldött, aki Krisztus Urunknak felelős!" Azért hiszünk az apostoloknak és az ő utódaiknak, mert ő mellettük szól a Szentlélek és velük is marad a világ végeiglen.

2. *Az akarat megerősítése a Szentlélek második nagy pünkösdí ajándéka.* Krisztus Urunk az apostolokat világ-hódító útra küldte. Ámde akármerre néztek, köröskörül csupa ellenséggel találták magukat szemközt. Ellensége volt Krisztusnak a zsidók legnagyobb része, akik nem értették. Ellensége volt a farizeusok és írástudók vezető rétege, akik nagyon megértették, de Megváltónak elfogadni nem akarták. Ellensége volt a pogányság is, amely tanítását érthetetlennek, a keresztyét pedig bolondságnak tartotta. Ezt a világot és ezen túl, az egész nagyvilágot kellett az apostoloknak megnyernie Krisztus tanítása számára. Hol kezdjék, hogy fogjanak hozzá? És honnan vegyék a bátorságot szembe szállni azokkal, akiknek minden hatalom a kezében van, nekik pedig nemhogy hatalmuk, de még ékesen szóló nyelvük és tudományuk sincs hozzá? És akkor „lőn mint a sebesen jövő szélnek zúgása, és betölté az egész házat, ahol ülnek vala . . . és betelének mindnyájan Szentlélekkel és kezdének szólani különböző nyelveken, amint a Szentlélek ad vala szólaniok". Megtörtént a csoda: az apostolok egyszerre hőskökké lettek, sőt azzal védekeztek a hatalmasok előtt, amikor számonkérték őket, hogy „nem tudunk nem beszélni mindazokról, amikkel tele van a szívünk“.

Ebből a Lélekből táplálkoznak azok a névtelen milliók is, akikből ma épül az Anyaszentegyház; akik ma viselik az Anyaszentegyház sorsát; akik ma küzdenek benne és érte. Mert hívő katolikusnak lenni, hitért, Egyházért, Krisztusért helytállni ma is sokszor és sokhelyütt erős akaratot, sőt hősi elszántságot kíván. Ahogy a nemrég elhunyt párizsi érsek mondta: „Katolikusnak lenni ma annyit jelent, mint az apostolok hitvalló lelkével állni a világban; a vértanúk hitével küzdeni az igazságért; a szentek önfeláldozásával dolgozni Krisztusért. Adjunk hálát az Istennek, hogy nem az ú. n. béke századában, hanem harcok korában élünk: ez az a történelmi idő, melyben a Szentlélek az Anyaszentegyház új hőseit, új vértanúit és szentjeit neveli.“

A mi vágyaink is errefelé húznak, csak a döntő elhatározás és a mindenre elszánt akarat hiányzik hozzá. Ez azonban ma is csakúgy a Szentlélek ajándéka, mint volt az apostolok idejében. Égi kincs, amelyet pünkösdkor osztogat legbővebben a Szentlélekisten. Hívogassuk hát a himnusz szavával: „Jöjj el árvák gyámola, jöjj el szívünk orvosa s oszd ki égi kincsedet.” Amen.

Jézus szent Szíve ünnepére

Amint az emberi testben a szív a legnemesebb szerv, mert onnan sugárzik szét a legkisebb hajszálerecskébe is az élet, úgy az Úr Jézus Krisztusban is a Szív az a központ, ahonnan az ő titokzatos testébe, az Anyaszentegyházba, annak mindenegyes tagjába szétsugárzik az éltető szeretet. Úgy is imádkozzuk a litániában, hogy ő „a jósággal és szeretettel teljes Szív”, ő „a szeretet lángoló tűzhelye”, „amelynek bőségéből mindnyájan merítettünk”. Ez a szeretet önmagát adta áldozatul a viláért. Ha magamra gondolok, értem magamért is. Ha csak egyedül lettem volna megváltandó, akkor is. Semmi sem természetesebb, mint hogy ez a szeretet viszonszeretetet kíván. Ez a viszonszeretet pedig a vele való együttérzésben fejeződik ki a legszebben. A szerető léleknek öröm, ami Jézusnak öröme; fáj neki, ami Jézus áldott Szívét szomorítja. Most, a Szent Szív ünnepén próbáljuk fölébresztetni szívünkben az együttérző szeretetet. Mivel pedig ma a megbántásból van több, tehát a Szent Szív fájdalma nagyobb, kérdezzük meg: mi fáj neki egykor és mi fáj neki ma is leginkább? Aztán simuljunk hozzá az együttérző szeretet melegével, engeszteljük meg azt az áldott Szívet, amely „az embereket annyira szerette, hogy nem kímélt semmit, hanem kimerítette és megemésztette önmagát, hogy szeretetét nekünk bemutassa”.

1. Fáj a Szent Szívnek a kínszenvedés idején és fáj azóta is az *elhagyatottság*. Az ember társaslény. Nem szeret egymagában. Maga az Isten is úgy nyilatkozott a teremtés után, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni”. Nem jó akkor sem, ha csendesen folynak napjaink. Még kevésbé

jó, ha szenvedünk. Ezért mondták már a régiek: „Vae soli — jaj az egyedülállónak!” Lelke sötétségbe borul, ha egyedül szenved. Társ kell neki, akinek kibeszélheti, ami fáj; akinek együttérzése enyhíti fájdalmait. Krisztus Urunk Isten volt ugyan, de emberi testet és emberi lelket vett magára, tehát valóságos ember is volt egyúttal, aki vállalta az ember-sorsot teljes egészében, a bűnt kivéve. Azért csakúgy, mint az örömmek, a fájdalomnak is ki volt téve. Ha szenvedett, úgy szenvedett, mint akármelyik halandó. Szünetében pedig, bár voltak tanítványai és azok számtalanszor tettek előtte hűségnyilatkozatot, mégis akárhányszor egyedül maradt. Különösen az utolsó vacsora után, amikor pedig szeretetének örök időkre szóló bizonyosságát adta az Oltáriszentség rendelkezésével. Sőt annyira ment, hogy még tanítványainak lábát is megmosta. Különösen ezen az estén nehezedett rá az ő szomorú egyedülvalósága. Kimentek a Getszemáni-kertbe. Ott meghagyta tanítványainak, hogy imádkozzanak és virrasszanak, mert közeleg a sötétség órája. Ő pedig előre-ment imádkozni. Amit lelki szemével látott ez alatt az imádság alatt: a bűntengert, amit magára vett, az érdem-telen milliókat, akikért hiába vette magára, mélységesen megrendítette. Erőt vett rajta a halálfélelem. Kiverte a halálos veríték. De nem víz, hanem vércseppek hullottak homlokáról a kert porába. Emberi természetének most esett volna jól a virrasztó és imádkozó apostolok részvéte, együtt-érző szeretete. Ámde az apostolok aludtak. Egy órácskát sem tudtak virrasztani vele.

Aki ült már halálos beteg ágyánál és látta rajta a halálos verítéket, a szorongást és aggodalmat, mikor a lélek már kiszakadni készül a testből, annak lehet sejtése róla, milyen lehet ez a halálos gyötrelem. Egy magasrangú bíró szenvedett így a főváros valamelyik szanatóriumában a halálos ágyon. Papot kért és töredelmesen meggyónt, megáldozott. Felvette az utolsó kenetet is, de még ezután is teljes erővel tombolt benne a halálfélelem. Átkarolta a lelki-anya nyakát, magához szorította görcsösen és így kiáltott: „Ne menj el, ne hagyj magamra, iszonyúan kínoz az egyedülvalóság!” Krisztus Urunk emberi természete ugyanígy gyötrődött és vágyott az együttérző szeretetre. Szünetésé-

nek főoka az emberek hálátlansága és gyűlölködése, ellenséges indulata és halálra keresése ma is úgy él a világban, mint akkor, sőt talán sokkal nagyobb méreteken. A gyűlölet vihara tombol körülötte most is, ő pedig csendes hallgat a tabernákulum magányában: szenved és várja a hűséges lelkek együttérző szeretetét. Mit érezhet az isteni Szív, ha magára hagyják? Pedig milliók és milliók magára hagyják. Nemcsak akik elpártoltak tőle, hanem a tényleges keresztények is, akik azonban lótnak-futnak, ki a majorja, ki a keresete, ki meg a családja után; elmennek a templom mellett hidegen és érzéketlenül. Kedves Testvéreim, vegyük körül a Szent Szívet legalább ezen a mai szent ünnepen az együttérző szeretet melegével. Mondjuk szent áhítattal: „Legyen áldott az isteni Szív, amelyben nekünk üdvösségünk támadt!”

2. *Fáj a Szent Szívnek a világ hálátlansága is.* Jézus valóban „kiüresítette önmagát”, amikor embertestbe öltözött és mindenét odaadta miértünk. Élt 30 évig egyszerű, munkás és sokszor viszontagságos emberéletet. Három évig járta a világot, ami alatt — amint az őt követni akaró ifjúknak elbeszélte — még szegényebb lett. „A rókáknak barlangjaik vannak, az égi madaraknak pedig fészkeik, de az Emberfiának nincs ahová a fejét lehajtsa” — így mondotta. Tanításában felragyogott a szép és boldog emberélet, amelynek alapelveit a világ már régen elfeledte. De ő nemcsak elveket adott, hanem erőt és kegyelmet is biztosított azok megvalósítására. Végül áldozatul adta magát, ezzel az áldozattal kiengesztelte a megbántott Istent: helyreállította a jó viszonyt Isten és ember között. Hogy tanításának áldásait és az áldozatával szerzett kegyelmeket biztosítsa minden ember számára az idők végeiglen, megalapította Anyaszentegyházát, amely kiterjed az egész világra. Az Egyház nevelő munkája nyomán virágzó élet fakadt mindenütt a régi tespedés és pusztulás helyén. Amit ma kultúrának neveznek, mindannak bölcsőjét az Anyaszentegyház ringatta. Valóban van oka a világnak, hogy hálás legyen a Szívnek, amelynek szeretetéből annyi áldás, élet és szépség fakadt. És a világ mivel fizetett ennyi jóért? Mint akkor régen a tömeg a pártfogásért gyalázkodással, a visszaadott egész-

ségért korbáccsal, az iránta tanúsított szeretetért tövisekkel, az áldozatért a gyalázat fájával, az életért a kínos kereszt-halállal, úgy most is keleten és nyugaton egyformán gúny és gyalázat, lekicsinylés, megvetés és irtóhadjárat még a neve és emléke ellen is: ez a fizetség.

Hogy micsoda viharos fájdalmat ébreszthet a lélekben a hálátlanság, látjuk egy szegény kofaasszony esetéből, aki fiatalon került özvegsorsra egyetlen kicsi gyermekével. De a fiúról nagyot álmodott: urat akart nevelni belőle, aki majd késő vénségére édesanyjának támasza és vigasztalása lesz. A terv sikerült. Előkelő úr lett a fiúból. Eleinte, hogy elkerült a háztól, sűrűn irogatta a hosszú, nagy leveleket. Tele voltak a sorok a fiú szívének hálás szeretetével. De aztán egyre ritkábbak és kurtábbak lettek a levelek. A végén, szent karácsony előtt, már csak egy levelezőlap érkezett, azon is nyomtatott betűkkel állt, hogy „karácsonyi üdvözlését küldi”, s csak a névalírás volt a fiú kezefrása: „Lajos”. Fájt a jó asszony szíve erre a kurta elintézésre nagyon. Panaszra ment a plébánosához. A jó lelkiatya vigasztalta meleg szóval, szép ígéretekkel, hogy majd csak hazajön, újesztendőre bizonyosan megjön, majd meglátja. Irt is neki még aznap, sürgetően követelve, hogy Szilveszterre okvetlenül itthon legyen a hálátlan fiú.

A levélnek meglett a hatása: Lajos jelezte, hogy Szilveszter napján délfelé megérkezik. Örömben úszott a jó öregasszony. Nagytakarítást csinált odahaza. Egész nap süttőfőzött, hogy öröme legyen a fiának. Délfelé már nem bírta a szoba levegőjét: magára terítette a nagykendőt és kitípett a ház elé. Onnan nézegetett végig az utcán, úgy várta a szeretett fiút. Egyszer csak befordult a sarkon. Nem egyedül jött: ketten voltak. Visszahúzódott a kiskapuig. Ahogy odaért a gyerek, kitárta reszkető karjait, hogy keblére ölelje. A fiú félretolta, mintha illetlennek tartotta volna úrbarátja előtt az egyszerű anya köszöntését. Odabent csak keveset beszéltek, aztán azzal, hogy így örvend édesanyjának látásán, már indulni készült. A jó anya hiába marasztalta. „Programmom van, még ma vissza is kell menni, majd a nyáron hosszabb időre jövök” — szölt a gyerek és barátjával együtt kifordult az ajtón. Anyja megvárta, amíg eltűntek

az utcason. Aztán, a nagykendőbe burkolódzva, megint felkereste lelkiatyját. Elmondta neki, hogy megjött a Lajos, de nem maradt sokáig. Még csak nem is evett. Sietett. „Tudja, — mondta könnyek között a szegény jó anya — ha a temetőbe kísértem volna és most onnan jönnék, nem fájna annyira, mint hogy így itthagytott.” A szeméből látszott, a fájdalomnak micsoda vihara dúl most ebben az egyszerű szívben! De ha már egy egyszerű anyaszív is így felviharzik a fájdalomtól, mi lehet az isteni Szívben, amelynek egy egész világ hálátlansága fáj, sőt sokszor azoké is, akik egyébként hűséges hívei akarnának lenni?

Vegyük körül az isteni Szívet, amelyet halálra sebzett a világ hálátlansága, hálás és engesztelő szeretettel. Mondjuk mindazok helyett, akik hálátlanul cserben hagyták, sőt ellene fordultak: „Legyen áldott az isteni Szív, amelyben nekünk üdvösségünk támadt!”

3. *Végül fáj az isteni Szívnek az a büntenger, amely körülveszi.* Már ott a Getszemáni-kertben elvonult lelki szeme előtt az a mérhetetlen sok bűn és gonoszság, amit az emberek elkövetnek a világtörténelem folyamán. Nincsen ember, akinek szívét bűn ne éktelenítené. Nincsen bűn, amely idők folyamán gazdát ne találna. Nincsen parancsolat, amelyet tömegével meg ne szegnének. Nincs az Istennek kívánsága, amelynek ellene ne mondanának. Csak az egyes ember is, ha belenéz a szívébe, ezrével, tízezzrével, százezzrével találja abban a bünt és az istenbántást. Egy missziós atya egyszer felhívta a híveket, hogy amikor lelkiismeretüket megvizsgálják, próbálják egyszer számszerűen is összegezni, kisebb-nagyobb bűneikkel hányszor bántották meg az Istent egy emberöltő alatt. A legtöbb arról számolt be másnap a páternek, hogy megpróbálta ugyan, de sikertelenül: bűneinek tenger sokaságát összeszámolni egyszerűen lehetetlen. Volt azonban egy fiatal legényke, alig 18 esztendő, aki mégis megpróbált a feladattal megbirkózni. „Magam is halálra rémültem, — mondotta a páternek — amikor gonoszságomat számbavettem. Húszezer körül jár a bűneim száma esztendőnkint, első gyónásom óta tehát több mint kétszázézerszer bántottam az Istent.” Ez a fiú pedig még a

jobbak közül való volt. Miről számolhatott be az igazán gonosz, hogyha megpróbálta?

Ha elijesztő az emberek egyenkinti gonoszsága, még döbbenetesebb, mikor a bűn történelmi arányokat ölt. Mint napjainkban is, amikor szinte intézményessé vált a gyűlölet: emberek gyűlölete Isten és egymás ellen, népek agyarkodása népek és Isten ellen. Mikor Isten trónusát szervezett gyűlölet döngeti; mikor az emberméltóságot szervezett hatalom alázza le és pusztítja. Azt olvassuk az Írásban, hogy az Úr Jézus Szíve ott a Getszemáni-kertben megtelt útalattal és szomorúsággal: „coepit tedere et contristari — elkezdett utálkozni és szomorkodni“. Ez a Szív azóta sem változott: a büntenger láttára most is utálkozik és szomorkodik. Várja a hűséges lelkek együttérző szeretetét. Vegyük körül az oltáron és mondjuk azok helyett is, akik elvakultságukban csak bántani tudják, mondjuk engesztelő szeretettel: „Legyen áldott az isteni Szív, amelyben nekünk üdvösségünk támadt!“

Kedves Testvéreim, szív kell a szívtelen világba! Megérett a világhelyzet arra, hogy bűneinek terhe alatt magába roskadjon és Istenére találjon. Nem találhat oda másként, mint az isteni Szív által, akiről azt imádkozzuk, hogy „életünk és feltámadásunk“. Boruljunk le előtte szent alázattal. Mindnyájunk nevében, az egész keresztény magyarság nevében könyörögjünk hozzá: „Jézus Szíve, bűnösök áldozata, irgalmazz minékünk! Jézus Szíve, életünk és feltámadásunk, irgalmazz minékünk!“

Szent Péter és Pál apostolok ünnepére

A mai ünnepet az Anyaszentegyház két legnagyobb vezéralakjának emlékezetére szenteljük. Alkalom ez arra, hogy a katolikus hívők figyelme a világ minden tájáról Róma felé forduljon, ahol Szent Péter utódai — éspedig magától Szent Pétertől egész a most dicsőségesen uralkodó XII. Pius pápáig — szakadatlan sorban kormányozzák az Anyaszentegyházat.

Kétségtelen, hogy az apostolok testületében Péter a

fő, az első személy. Krisztus Urunk mindig úgy beszél vele, mint elsővel; de a többi apostol magatartása is elárulja, hogy őt tartják elsőnek maguk között. Ha pedig Krisztus Urunknak az Anyaszentegyház alapítására és kormányzására vonatkozó rendelkezéseit elolvassuk, nyilvánvalóvá lesz előttünk, hogy Egyházának kormányzására Péter apostolt választotta ki. Az első kérdés tehát:

1. *Kicsoda Szent Péter apostol, akire Krisztus Urunk az Anyaszentegyházat alapította?* A távolálló idegen azt gondolná, hogy valami lángelme, aki beelát a századok és évezredek mélységeibe. Vagy talán valami világra szóló kormányzó talentum, aki versenyre kelhet korának jogtudósaival és kormányzó bölcseivel. Avagy, mint ember, olyan mintajellem, aminőt csak itt-ott mutatnak fel szigorú kivételképen a nemzetek. Am ha gondosan áttanulmányozzuk a Szentírást, meg kell állapítanunk, hogy Péter egyszerű, tanulatlan halász, mint az apja. Vízen, hálón, bárkán és a napi halfogáson kívül más alig érdekl. Jelleme ingatag: könnyen hevülő, de még könnyebben le is lohadó ember, aki szélsőségek között hanyódik-vetődik és a bátor hitvallástól kezdve a szégyenletes tagadásig minden kijelöl tőle. Ott van az elsők között, amikor Krisztus Urunk tanítani kezd a Jordán partján; de azok közt is az első, akik kételkednek a Mesterben. Szent elragadtatással mondja a Tábor hegyén, hogy „Uram, jó nekünk itt lennünk“, ne is menjünk le a hegyről, maradjunk itt örökre, mégis ott van azok között, akik gyáván megfutamodnak, mikor Krisztust elfogják. Ő az első, aki siet kijelenteni, hogy „Te Krisztus vagy, az élő Isten fia“, ő fogadkozik legerősebben, hogy „ha mindnyájan megbotránkoznak is benned, én soha“, mégis megtörténik, amit Krisztus Urunk előremond: egy nyelvélő kis szolgáló szavára megtagadja Mesterét, hogy nem is ismeri, soha nem is látta.

Akaratlanul is felmerül bennünk a kérdés, miért éppen ezt a szélsőséges és ingatag Pétert választotta ki Krisztus Urunk Egyháza fejévé? Miért nem inkább a tudós és szeretnivaló Jánost vagy akármelyiket a tizenkettő közül? Nyilvánvalóan azért, mert Krisztus Urunk ezzel is hangsúlyozni akarta, hogy embereket vesz ugyan igénybe Egyháza

terjesztéséhez és kormányzásához, de mégsem emberi erővel és tudománnyal, hanem isteni hatalommal és bölcseséggel kormányozza azt. Ő maga marad a fő, az emberek pedig csak eszközök a kezében, amikor a világ népeit üdvösségre vezérli. De meg azért is, hogy biztatást adjon a könnyen hevülő és könnyen lelohadó, hirtelen lelkesedő és aztán gyáván megfutamodó jellemű embereknek, hogy amik a maguk erejéből és becsületéből lenni nem tudnának, Isten kegyelméből mégis lehetnek: nagy feladatok megoldására alkalmas, nagy terhek és áldozatok viselésére kész, meggyőződéses és hűséges emberek. Ezért mondták már a régiek, hogy „*gratia non destruit, sed perficit naturam* — a kegyelem nem rontja le, hanem tökéletesíti a természetet“.

Milyen csodálatos biztatás volt ez a szenteknek, amikor még csak elindultak az életszentség útján, de maguk sem hitték, hogy ott sokra viszik. Mint például Istenes Szent Jánosnak, aki megtérése előtt megbízhatatlan, csélcsap ember, sőt valóságos csavargó volt, mégis az irgalmas szeretet hőse és az Anyaszentegyház tündöklő szentje lett. Vagy Szalézi Szent Ferencnek, aki — mint maga bevallja — kezdetben félnék és ügyetlen volt s a mellett erősen indulatos természet is, mégis a szelidségéről híres és kormányzó bölcseségben szinte utolérhetetlen nagy szent lett belőle. Az isteni kegyelem alakította egyiket is, másikat is, akárcsak Pétert.

Milyen biztatás ez számunkra is, hogy az öntudatos lelki élettől vissza ne riadjunk, akármilyen alkalmatlannak látszik rá a természetünk. Ime Krisztus Urunk választása is igen sokszor az önmagában alkalmatlan természetre esik, de kegyelmével azt nagyon is alkalmassá teszi nagy gondolatainak és terveinek végrehajtására. Hiszen maga Szent Pál apostol is egyike volt az Anyaszentegyház legelkeseredettebb ellenségeinek, mégis így mutatja őt be az Úr Ananiásnak: „Választott edényem ő nekem, hogy hordozza nevemet a pogányok, a fejedelmek és Izrael fiai előtt.“ Ha a világverő Napoleon azt mondhatta, hogy „minden közkatona tarsolyában hordja a marsallbotot“, vagyis hogy az egyszerű közkatonából is nevelkedhetik tábornok, méginkább elmondhatjuk mi, hogy a legegyszerűbb és a legtökéletlenebb hívő

is lehet szent, mert erre való törekvésében isteni erő, isteni kegyelem támogatja.

2. *Kicsoda Szent Péter utóda?* Amikor Krisztus Urunk azt mondta Péternek: „Te Péter vagy és e kösziklára építem Anyaszentegyházamat“, majd pedig: „Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat“, vagyis amikor az Anyaszentegyház kormányzó hatalmát Péternek ígérte és rá is ruházta, kétségtelen, hogy nemcsak arra a kevesekből álló kis társaságra gondolt, akiből kezdetben állt az Anyaszentegyház. Gondolt arra a hatalmas szervezetre is, amely rövidesen az egész világot behálózza. Tehát a kormányzó hatalmat Péter személyében az utódok végeláthatatlan sorozatának is szánta. Ennélfogva elsőrendű kérdés, hogy kicsoda Szent Péter utóda? Csak egy lehet: az, aki őt jogszerint követte Róma püspöki székében, amelyet maga Péter apostol 25 esztendőn keresztül kormányzott. Az egyháztörténelem ezt bizonyítja. Egyfelől a római püspökök, vagyis a pápák mindenkor maguknak tulajdonították és gyakorolták is az egész Anyaszentegyházra kiterjedő kormányzó hatalmat, másfelől pedig az Egyház püspökei és papjai, valamint hívei is mindenkor a római püspököt ismerték el pápának, azaz közös atyjuknak, Szent Péter utódjának. Már a nagyobbacska gyermek is tanulja az iskolában, hogy abban az időben, amikor Szent Péternek harmadik utódja kormányozta az Anyaszentegyházat, valami nézeteltérés támadt a korinthusi hívek és papjaik között. Kelemen pápa az ügyet megvizsgálva, ki mondta a döntést a nélkül, hogy erre felkérték volna. Azzal meg is szűnt a vita végérvényesen. Pedig akkor még életben volt Szent János apostol: ha nem a római püspököt tartották volna Szent Péter utódjának és örökösének, ha nem őt tekintették volna Krisztus helytartójának, bizonyosan az Apostolt keresték volna fel a vitás ügyben. De ők a döntést Rómából elfogadták, így feleltek meg Krisztus szándékának.

Azóta is minden nagy és sorsdöntő kérdésben megnyilatkoztak Krisztus földi helytartói. A pápák sohasem hagyták a híveket kétségben egy-egy világraszóló korkérdésben. Hosszú tanulmány kellene hozzá, hogy ezt a történelemből igazolva lássuk. Elég csak a legutolsók egyikére, a boldogemlékü XI. Pius pápára gondolni, akiről annakide-

jén az Egyesült Államok egyik legfőbb protestáns vezetője így nyilatkozott: „Meg kell vallanom, mindig megcsodáltam a pápa körleveleit. Azokból nagyon sok hasznot merítettem; a nagy szociális kérdésekben való felfogását mindig osztotam. Ezekben a tragikus időkben a pápa mindig megtette kötelességét: örülnünk kell annak a szolgálatnak, amelyet Isten országának és a világnak tett.” Ha egy idegen ember, a Krisztus Egyházától elszakadt és messze sodródott társaság feje ilyen tisztelettel tekint Krisztus földi helytartójára, hogy nézzünk föl rá mi, akik a mindnyájunk közös lelkiatyját látjuk és tiszteljük benne?

3. *Mivel tartozunk Krisztus földi helytartójának?* Tisztelettel, szeretettel, gyermeki hódolattal és hűséges ragaszkodással. Mindez természetesen elsősorban nem a személynek szól, ámbr a pápák mint emberek is a legnagyobbak és legkiválóbbak közül valók szoktak lenni, hanem a méltóságnak, amelyet visel, helyesebben Annak, akit képvisel. Úgy, ahogy a hosszú harcok után békét kereső német-római császár kifejezte. Megjelent Rómában s mikor a Szentatya távozni készült — az akkori kor szokásának megfelelően — lóháton, a császár letérdelt előtte és odatartotta neki a kengyelvasat. Szükségét érezte azonban kifejezni, hogy ezt nem az embernek, hanem Krisztus helytartójának cselekszi. Azért azt mondta: „Non tibi, sed Petro — nem neked, hanem Péternek.” Vagyis nem az ember előtt hajlok meg ilyen alázatos hódolattal, hanem Szent Péter utódja előtt, aki az Úr Jézus Krisztust képviseli közöttünk.

Ez a tisztelet, hála és ragaszkodó szeretet nemcsak szerény érzés, amely meghúzódik valahol a lelkünk fenekén, hanem kell, hogy tényekben is megnyilatkozzék. Ez a tény pedig kettő lehet: egyik, hogy imádkozunk érte, a másik pedig, hogy az Egyház kormányzásának emberfeletti gondjaiban osztozunk, abban szerény tehetségünk szerint támogatjuk. Nem új dolog egyik sem. Hiszen már a Szentírásban azt olvassuk, hogy amikor Szent Péter fogságba vetették, az egész akkori Egyház „sine intermissione — szakadatlanul” imádkozott érte. Ha mostani utódja nincs is a jelen pillanatban idegenek börtönében vagy halálveszedelemben, de nem kisebb a szorongása a háborús tüztengerben szenvedő hívei

miatt, amin csak az a tudat enyhít, hogy hívei a világ minden táján, az őskeresztények módjára, szakadatlanul imádkoznak érte.

A Szentatya támogatása pedig azoknak az adományoknak az útján történik, amelyeket népünk már régen, igen találóan, Péter-filléreknek nevezett el. Ezekből a fillérekből, ha felajánlásukat minden katolikus hívő komoly kötelességnek érzi, — aminthogy kell is, hogy annak érezze — hatalmas összeg gyűlhet egybe, ami nagymértékben megkönnyíti a Világegyház kormányzását. Hiszen nem a pápa személyének fenntartásáról van szó, amely — különösen olyan kisigényű embernél, mint aminő a mostani Szentatya — számításba is alig vehető összeg, hanem azokról a terhekről, amelyeket a világ minden táján élő katolikusok kormányzása jelent. Hiszen csak levél tízezzrel érkezik napjában a Vatikánba: nem nehéz kiszámítani, mibe kerülhet a bélyegköltség maga. A pápának pedig ezidőszerint már nincs földi birodalma, nincsenek birtokai. Nincs is más jövedelme, mint amit hívei juttatnak hozzá szeretetből.

Ez a szeretet — hála Istennek — élt is mindig a hívekben, a legkisebbtől a legnagyobbig. Beszédes tanúsága ennek az a szabómester, akit éppen e miatt a szeretete miatt még az egyháztörténelem is megörökített. Akkor történt ez, amikor Napoleon császár VII. Pius pápát Olaszország egyik városában bebörtönöztette. A császár katonái minden kényelmet megtagadtak tőle. Még a legszükségesebbekkel is csak szűkösen volt ellátva. Reverendája annyira szakadozott volt már, hogy sürgős javításra szorult. Ez a szabómester vállalta el, csak úgy szeretetből. De fájlalta és röstelte, hogy Krisztus földi helytartójának még javított állapotában is csak ilyen silány a ruházata. Támadt egy jó gondolata: megmutogatta a kifoltozott ruhát ismerőseinek és barátainak. Egyik is, másik is, jó pénzt ígért a szabónak, ha kivág és ad neki egy darabkát a szenvedő Szentatya ruhájából. Rövid pár nap alatt híre ment a dolognak. Olyan nagy lett a szövet kelendősége, hogy apró darabokra kellett szabdalni. Az árából a derék szabó nemcsak szép új reverendát szállított a Szentatyának, de még tisztességes summát is, amit a valóban szent pápa a szegényeknek osztott ki.

Ez a találékony szeretet az, amivel mi, mai hívei mindnyájan tartozunk a pápának azonkívül, hogy naponta imádkozunk érte: „Tartsd meg Isten Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját!”

Nagyboldogasszony ünnepére

A mai szép ünnepen a Boldogságos Szűz Mária mennybemenetele napját ünnepli az Anyaszentegyház. Az ő halála nem volt erőszakos halál, mint a többi emberé, hanem megdicsőülés. Őt az eredeti bűn nem terhelte, az erőszakos halál pedig a bűn következménye. Óhosszá tehát nem a keserves elszakadás, hanem a dicsőséges hazatérés lett. Ezt ünnepeljük ma. A magyar nép már ősidőktől fogva Nagyboldogasszonynak mondja Szűz Máriát s erről nevezte el a mai ünnepet is. Így fejezte ki ország-világ előtt, mennyire nagynak, minden földi halandónál nagyobb-nak látja az Isten anyját s milyen igazán boldognak tartja, mert kezdettől fogva olyan volt, amilyennek Isten gondolta az embert, amikor embert teremtett a világra. Népünk ezzel is azt a soha el nem múló hálát akarja kifejezni, melyet a Szűzanya iránt érez, akinek első szent királyunk oltalmába ajánlotta. Kérdés, mit köszönhetünk mi magyarok a Szent Szűznek?

1. *Először a szép és igaz élet mintáját.* Volt a magyarnak egypár szép tulajdonsága már akkor is, amikor hazánk áldott földjén letelepedett. De volt annál több rossz is. Vad volt még és ösztönös; műveletlen és erőszakos. A másébol élt, amit harcokban szerzett. Nem becsülte az egyhelyben való, csendes és dolgozó életet. Nem tudta még, amit a keresztény ember sűrűn olvas a Bibliában, hogy „munkára születik az ember, mint a madár a repülésre”, és hogy rá is áll a paradicsomban kihirdetett törvény: „Arcod veritékével keresed a kenyeredet, míg vissza nem térsz a földbe.” De a lelke mélyén ott szunnyadt a szépség és a jónak a vágya: csak a mintát kellett látnia, hogy megszeresse. És amikor az Anyaszentegyház térítő papjai és szerzetesei megmutatták neki a szelíd és alázatos Szűzet;

a csendes és egyszerű, imádkozó és dolgozó asszonyt, megsejtette, hogy ilyen lehet az az emberélet, amire Isten a teremtéskor gondolt és nem olyan, amilyen az ő életük. És a magyarok nagy többsége határtalanul megszerette ezt az életmintát. Megszerette és utána csinálta. Így lett imádkozó és dolgozó nép a magyarból. Rátalált az egyedül helyes és boldogságra vezető útra, mint egyik régi uralkodója. Még fiatal herceg korában pompás tükröt hozott neki ajándékba az egyik nagybátyja, valahonnan idegen országból, ahol látogatóban járt. Tetszett a fiatal hercegnek a tükör, vagyis inkább a ráámája. Ki is emelte belőle a tükröt magát és egy gyönyörű szép Mária-képet tett a helyére, amelyet aztán az asztala fölé akasztott a falra. Egyszer betévedt oda a fejedelmi nagybácsi. Ráismert a kép ráámájára. „Nini, — mondta — hiszen ez annak a tükörnek a ráámája, amit én neked hoztam, csak kép van a tükör helyén. Miért cserélted ki a tükröt a képpel?” „Tükröm van ott, — felelt a herceg — ahol mosakodni szoktam. Abba elég is olyankor belenézni. Más úgysem látok benne, mint ami vagyok. Erre a tükörrre sokkal nagyobb szükségem van, — mondta tovább a képre mutatva — mert valahányszor ránézek, mindig azt látom meg benne, amilyennek lennem kellene.” A kis herceg úgy találta, hogy az eszményt kell sűrűn látnia. Nézte is gyakran: azért lett belőle nagyszerű ember és kitűnő uralkodó. A kereszténnyé lett magyar nép is az eszményt látta meg a Boldogságos Szűzben, azért nem pusztult el a történelem viharai között ezer év alatt. Rajta is beteljesedett a Szentírás szava: „Munkálkodtam és nyugodalmat találtam, s (így már) kedves leszek az Úr előtt . . .”

2. De köszönheti a magyar Szűz Máriának az égi pártfogást is, amellyel a lelki átalakulásban segítette. Ez az átalakulás ugyanis nem ment könnyen. Mert más az életmintát megszeretni és más megvalósítani. Erős ám és hatalmas az ösztön az emberben. Itt nem külső ellenséget kellett a magyarnak legyőznie, hanem azt, amelyet kiki magában hordott, amelyet megfékezni még a szenteknek sem ment könnyen. Hiszen tudjuk, Szent Pál apostol is mennyire panaszkodott, hogy két törvényt érez magában: a test törvénye ellene mond a szív törvényének. Ebben a

nagy harcban, a test és lélek kemény tusájában mindig maga mellett érezte a Boldogságos Szűz Máriát. Valahányszor hozzá folyamodott, mindig érezte segítségét: könnyebben vált meg a rossztól és megjött a kedve a jóra. Úgy volt, ahogy a régi szép ének mondja: „Ha fohászkoztam, hozzád szólottam, általad égi jókhoz jutottam.”

Szűz Mária segítségével szelídült meg, finomodott meg a magyar lélek s lett ez áldott földnek békés, munkás, lelkes művelője. Bizonyosság rá az az alföldi magyar, aki, amíg lehetett, minden esztendőben elzarándokolt feleségestül, később pedig, mikor a gyermekek nőttek, egész családjával Máriaradnára. Mint minden jónak, ennek is akadt a szomszédságban ellenzője. „Mit adnak ott kendteknak: enivalót-e vagy új ruhát, új csizmát, hogy olyan sűrűn odajárnak?” — így csipkelődött vele az egyik szomszéd. A gazda komolyan felelt rá: „Enni nem adnak, ruhát és lábbelit is pénzért szoktunk venni. Ámbár azt is mondhatnám, hogy adnak, mert hiszen az erő, az egészség meg a munkakedv olyan isteni adományok, amit az ember magának nem adhat, sem pénzért nem szerezhethet. De a bánatunkat ott sírtuk el az égi Szűzanyának, amikor a fiunkat temettük; a másikat ott ajánltuk Szűzanyánk oltalmába, amikor kint verekedett a frontokon s máig is neki köszönjük, mert ha égi Anyánk nem segíti, sohasem lett volna belőle ember.” Ez csak egy a sok magyar közül. De hány ezer és ezer, hány százezer és százezer volt már századok alatt, aki a saját maga és családja életében tapasztalta, amit Esterházy nádor olyan szépen mond a Magyarok Nagyasszonyához intézett könyörgésben, hogy „a Szűzanya miatt áldott meg bennünket az Úr”, és amit ma hallottunk a szentleckében a Példabeszédek könyvéből: „aki engem megtalál, életet talál és üdvösséget merít az Úrtól”.

3. *Végül Szűz Máriának köszönheti a magyar, hogy ősei hitét századok viharain át sértetlenül megőrizte. Mi volna hit nélkül a magyar? Földnek gyászterhe, százalmas robotosa, rabszolgája. De még ennél is rosszabb: idegenek cselédje talán. Mert akinek hite nincs Istenben, „akiben élünk, mozgunk és vagyunk” s akinek teremtő ereje működik bennünk is; akinek hite nincs Isten gondviselésében,*

amellyel az egyesek és népek sorsát intézi és céljait kitzüzi: hogy volna annak hite önmagában, önmaga és népe jövőjében? Hogy volna annak kedve és elszántsága a küzdelemhez, az alkotó munkához, de magához az élethez is?

A magyarnak mindig volt hite. Őrizte és ébren tartotta benne a Boldogasszony, akire annyiszor feltekintett, akihez annyit fohászzkodott, akinek legszebb énekeit énekelte, legszebb templomait építette. Nem úgy járt oda ezekben a templomokba, mint valami idegen vagy az országos vásárok báméskodó népe, hanem úgy, mint a vándor, aki hazafelé tart a zarándokúton s ha átlépi a küszöböt, otthon érzi magát. Úgy, mint ahogy az egyik magyar költő gyönyörű szépen megírja egy költeményben. Saját magáról szól a vers, amelyben elmondja, hogy templomból, a Szűzanya virágos oltárától indult el az élet pályájára. Biz' ez a pálya elég göröngyös volt; kevés virágot, sok szürő tövist hozott a számára. Sok csalódás, bánat és fájdalom érte. Egy-két évtized alatt valósággal belefáradt az életbe és ugyancsak elment tőle a kedve. Ilyen lelki állapotban tért vissza a falujába. Ahogy elment a Szűz Mária tiszteletére épült kicsi templom mellett, útját nem folytatta: először oda tért be. Nézte, egyre nézte könnybenúszó szemmel az oltárt, amely olyan virágos volt, mint akkor régen; az oltár fölött a Máriát, aki úgy mosolygott rá most is onnan felülről, mint akkor régen, aztán felsóhajtott: „Anyám, hazajöttem pihenőre.” Szívében megelevenedett a hit Istenben és önmagában, s új erőre kapva ment neki az életnek megint.

Nemcsak egy magyar cselekedte ezt a hosszú századok folyamán, hanem ezer és ezer, millió és millió. Talán az életerőnek ezt a csodálatos forrását látta meg az első szent király, amikor koronáját és népét a Nagyboldogasszonynak ajánlotta fel. Hiszen ő hallott Izaiás próféta frásáról: „Ime a nemzetek, amelyek téged nem ismertek, hozzád futnak és te naggyá teszed őket.”

Tekintsünk fel rá ma is, Nagyboldogasszony ünnepén és kérjük, erősítse meg bennünk apánk hitét. Új világ küszöbén, új feladatok és új küzdelmek előtt állunk, amelyeket csak az ősi hit erejével tudunk győzelmesen megharcolni.

Bizonyos, hogy most sem fog elfeledkezni szegény magyarokról.

Szent István király ünnepére

Soha még annyira nem fakadt lelkünkől az ének, mint a mai történelmi időkben: „Hol vagy István király, téged magyar kíván, gyászos öltözetben te előtted sírván.” Új világ küszöbén áhítozunk a vezér után, aki biztos utat mutat az új ezredév küszöbén; az ember után, aki megérti népének szenvedéseit és segít felemelni elesettségéből; a szent után, akinek példája megihleti és magasabbrendű, tisztább és egészségesebb életre segíti a magyart. És ezt a csodálatos férfiút, aki vezér is, ember is, szent is egyszerre, hiába keressük idelent. Tekintetünket égre emeljük s az első szent királyt, az országalapító Szent Istvánt hívogatjuk: jöjjön el közénk és hatalmas szellemével irányítson, amikor népünk boldogulására új utakat keresünk.

1. *Szent István személyében először is a királyt, az országépítő fejedelmet ünnepli ma minden hívő magyar.* Azt az Istentől rendelt vezért, aki népének útját a lángelme éleslátásával hosszú évszázadokra kijelölte a nemzetek között; aki bölcs törvényeivel megalkotta az akkori új magyar élet rendjét; aki intézményeivel biztosította is ezt az életrendet, mert hiszen belső meggyőződésévé érlelte azt minden magyarnak, hogy csak így maradhat meg a népek tengerében.

Most egy évezred után újra válaszüton áll a nemzet. Kellene valaki, aki mutatja az utat tovább, aki megalkotja az új idők új életrendjét s aki törvényekkel és intézményekkel biztosítja azt. Akárki lesz, csak ember lesz, közülünk való, akinek ez a roppant történelmi feladat csak akkor sikerül, ha az első szent király szelleme megszállja és megihleti. Nem elég a királyi fény; nem elég a törvény és hatalom; nem elég a hadsereg sem önmagában: szellem kell, amelyben égi eredetű bölcsesség van és erő. Úgy vagyunk vele, mint a Délvidék egyik legnagyobb törökverő hőse, akiről azt tartotta a babonás hajlandóságú török, hogy

a kardja meg van babonázva, azért nem bír vele senki emberfia. Volt idő, hogy szünetelt a harc és békésen megvoltak egymásmellett. Egy ilyen alkalommal azt a kívánságát fejezte ki a szultán, küldené át neki azt a kardot, amellyel a csatákban verekedni szokott. A vezér szívesen tett eleget az általa is hősnek tartott szultán kérésének. Jó pár napig ottmaradt a kard, de mikor a szultán visszaküldte, azt üzenete, hogy kipróbálta mindenféleképpen, de a győzhetetlenség titkát csak nem tudta benne felfedezni. „Van valami igaza a szultántoknak, — mondta a vezér a küldött-ségnek — olyan kard ez is, mint a többi: semmit sem ér annak a karja nélkül, aki forgatni szokta.” Aminthogy királyi méltóság, törvény, paragrafus, fegyveres erő sem ér semmit a nélkül az isteni eredetű bölcsesség és erő, szóval szellem nélkül, amelyet az első szent király hagyományozott a szentkoronával együtt a késő utódokra. Mert úgy van, ahogy az Irás mondja: „Ha az igazak uralkodnak, nagy a boldogság; de ha a gonoszok törnek uralomra, hiába keresed köztük az embert.” Azért éneкли ma lelke mélyéből minden magyar a határokon innen és túl: „Hol vagy, István király, téged magyar kíván.”

2. *De ünnepeljük benne az embert is.* Azt, aki szentté lett, de ott kezdte, ahol akármelyik másik. Legyőzte önmagát, mert tudta az Irásból, hogy „aki életét elveszti Krisztusért, megtalálja azt”. Fegyelmezte, fékezte szenvedé-lyeit. Szabad utat engedett magában minden jóindulatnak, így aztán napról-napra kedvesebb lett az Isten előtt, nőtt a tisztelete népében is. A mai ember is csodálja jóságát, amely országos gondjai mellett is módot talál arra, hogy személyesen szolgálja ki a harcokban elnyomorodott, magá-
val tehetetlen magyart; nagylelkűségét, mellyel elnézi az alamizsnára szoruló irigységét és kapzsiságát, kik közül egyik arra vetemedik, hogy megtépázza ősz szakállát; igaz-ságosságát, mely jutalmaz és büntet, de ha lesujt, tud fel-emelni is.

Hogy egy nemzet lelkében megújuljon, ahhoz nem elég a vezér vagy a király: nép kell, aki megújulni akar, de minta is kell, amely szerint életét alakítsa. Helyesen mondja az újkor egyik legnagyobb nevelője: „Nem az íge, ha-

nem a megtestesült Ige váltotta meg a világot", amivel azt akarta mondani, hogy nem az elv vagy az eszme, hanem a tettet öltött eszme, vagyis az élő példa az, ami nevel, amin nemzetékek nevelődnek. Ezt akarta kifejezni egy egyszerű paraszti ember is, aki csösznek ajánlkozott valamelyik határban. A gazdakör elnöke volt megbízva a fogadással, aki elő is adta szép sorjában, milyen ember is legyen az, akire rá akarják bízni a határt: legyen józan és éber, legyen becsületes, megbízható, legyen tisztességtudó és engedelmes. Az ember illő tisztelettel meghallgatta a beszédet, aztán imígyen szólt: „Mutasson kend nekem olyan embert a faluban, akkor én is az leszek.“ Új világ küszöbén áll a magyar nemzet, ahol helyét a népek versenyében csak akkor állhatja meg, ha a fiai szentek és igazak lesznek. Ha azt mondjátok, mutass nekünk ilyen embert s mi is azok leszünk, azt mondom: „Nézzetek Szent Istvánra! Ember volt, testből és vérből való ember, mint ti; magyar volt, mint ti; pogány világban élt, mint ti is mostanában. De benne megtestesült az eszmény, így lett mintája minden korok minden magyarjának. Ma is ő az a tökéletes emberminta, amelyre kiki a maga életét formálhatja. Ő, de sokszor kell őt magunk előtt látnunk, hogy egy-egy szép embervonását lemintázhassuk magunkban. Azért is hívogatjuk: „Hol vagy István király, téged magyar kíván.“

3. *Végül ünnepeljük az első magyar királyban az Anyaszentegyház tündöklő szentjét is.* Szentnek mondjuk azt az embert, aki tisztán őrzi meg lelkét a világ forgatagában, akihez bűnök szennye nem tapad s aki földi életében kitűnik az Isten- és emberszeretetben. Szent István élete szép tiszta emberélet volt. Tiszta és szent volt családi élete, amely ma is mintája lehet minden magyar családnak. Tiszták és nemesek voltak a szándékai és céljai is. Szerette Istent lángoló szeretettel, amit nemcsak éjszakákba nyúló szent elmélkedései és imádságai árultak el, hanem elsősorban az a fáradtságot nem ismerő térítő munka, amellyel járta az országot, mert azt akarta, hogy minden magyar megismerje Krisztust és az ő Egyházát s úgy szeresse, mint ő maga. Országjárásában őt is az a titokzatos erő hajtotta,

amit Szent Pál így fejezett ki: „Caritas Christi urget nos — Krisztus szeretete sürget.”

Büszkék vagyunk mi magyarok és büszkék is lehetünk akármelyik nemzet előtt első királyunkra, akit nemcsak mi, hanem az egész keresztény világ a szentek között tisztel. A közönséges embert meg lehet támadni, ki lehet kezdeni, mert mindegyiknek van egy gyenge pontja, ahol sebezhető. A szent abban különbözik az átlagostól s azért is áll föllette a többinek, mert az egész lénye, a pusztja megjelenése elárulja a benne érvényesülő isteni kegyelmet. Ez az, ami tiszteletét parancsol még az ellenségének is. Mint ahogy tudjuk is a történelemből, hogy a szent királynak is akadt ellensége, gyáva, istentelen, aki nem férfiasan állt vele szembe küzdelemre, hanem álmában akarta orvul legyilkolni. De megrettent, amikor a szenttel találta magát szemben s kihullott a tör a kezéből. És a király itt mutatkozott igazán nagynak és szentnek: nem juttatta megérdemelt sorsára, hanem békében bocsátotta el.

Ó, hogy kellenének ma is, ebben a fölfordult világban százával, ezrével magyarok, akik mint Szent István, „tiszták, nagyok, szentek”. Ezért fohászkodunk: „Hol vagy István király, téged magyar kíván.” Jöjj közénk, árva néped közé: ihless, taníts, lelkesíts és vezess az életszentség útján egy boldog új évezred felé.

Krisztus Király ünnepére

Talán nem is véletlen, hanem a Gondviselés intézkedése, hogy most, amikor a történelmi idő nem igen kedvez a királyoknak és a királyságnak, az Anyaszentegyház külön ünnepet szentel Krisztus Királynak, és a hívő milliók hatalmas diadalérzéssel hódolnak neki. Királyi fensége és hatalma sokkal nagyobb, mint minden eddigi királyoké, mert átöleli az egész világot. Személyes kapcsolatba lép minden alattvalójával. Ilyen lelki közösségben sohasem éltek népükkel a földi királyok. A mai ünnepen mint történelmi valóság tárul elénk, amit Krisztus Urunk a maga királysá-

gáról mondott: „Az én országom nem e világból való. Ha e világból lenne az én országom, harcrakelnének az én szolgálaim, hogy kezébe ne adassam a zsidóknak. Valóban, az én országom nem innen való. Mondá erre neki Pilátus: Tehát király vagy te? Felelé Jézus: Te mondod, hogy én király vagyok. Én arra születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonysgot tegyek az igazságról.“

A földi királyoknak rendszerint két jogcímük szokott lenni az uralkodásra: vagy uralkodónak születtek, vagy pedig meghódították alattvalóikat. Krisztus Urunk mind a két jogcímen királya az emberiségnek. Születésénél fogva megvan a hatalma, tudása és méltósága a világ kormányzásához, hiszen istensége nem szűnt meg azzal, hogy emberré lett. Miként istenségéből lett teljes az emberi tudása és életének szentsége, úgy istenségéből sugárzott rá a hatalomnak és a méltóságnak a teljessége is. De másfelől megváltó munkájával kiszabadította a sátán szolgaságából az emberiséget s ezzel a szó szoros értelmében elhódította tőle, szeretetével pedig utat nyitott maga felé minden ember számára. Az emberek úgy hódolnak neki, ahogy a koronás királyoknak sohasem hódoltak: uralkodik rajtuk kényszerítő erő és fegyveres hatalom nélkül, csupán ennek a szeretetnek az erejével.

Mi is azért gyűltünk össze ma, hogy ebben az ünnepi közösségben hódolatunkat nyilvánítsuk a Krisztus Király előtt, és hogy kifejezésre juttassuk azt az eltökélt szándékunkat, hogy készek vagyunk mindenre, amit tőlünk kíván. Kérdés, mit kíván hát tőlünk?

1. Mindenekelőtt *hitet*. Hitet az Istenben, az Isten teremtő hatalmában, világot fenntartó erejében és ítélő igazságában. Hitet az Isten gondviselő jóságában, amely kiterjed mindnyájunkra, a legkisebbre is közülünk. Hitet az Isten segítő és megszentelő kegyelmében. Hitet az örök életben. Szóval hitet mindabban, amit az Isten kinyilatkoztatott és az Anyaszentegyház élénk tár. Amit annyiszor és annyiféleképen hallunk szentbeszédekben, olvasunk írásokban és könyvekben. Amit mindenki megtanult és azóta is sokszor átismétel, akkor a maga, most a gyermekének vagy unokájának katekizmusából. Ez a hit meghajlás az önmagát

kinyilatkoztató Isten tekintélye előtt. Ez a hit elfogadása az Isten kinyilatkoztatott akaratának, amellyel bennünket földi boldogulásra és örök üdvösségre kormányoz. Ez a hit a véges kicsi ember két legszebb tehetsége: az értelem és az akarat alárendelése a végtelen nagy Isten tekintélyének, akitől „minden jó és minden tökéletes adomány”, tehát a tehetségek is származnak. Ez a hit mindennapos és ünnepléses elismerése az Isten uraságának: végeredményben az egész teremtmény meghódolása teremtmője előtt.

Nemcsak ezt a hitet, hanem ennek a hitnek megvallását is kívánja tőlünk Krisztus Urunk, amint mondotta is: „Aki megvall engem az emberek előtt, Én is megvallom őt Atyám előtt”, de viszont „aki megtagad engem az emberek előtt, Én is megtagadom őt Atyám előtt”. Különösen a világítélet napján, amikor a tagadók fölött el fog hangzani az utolsó szó: „Nem ismerlek titeket.”

Főnségesen adtak kifejezést e nyilvános hitvallásnak egy brazíliai kisváros lakói azon az éjtszakán, amikor a XIX. század a XX.-ba fordult. Valahol a városka közepén egy domb emelkedett. Ennek a dombnak a tetejére állítottak egy hatalmas Krisztus-szobrot, amely az Úr Jézust abban a főnséges pillanatban ábrázolja, amikor kezét felemelve, az igazságot hirdeti. Tizenegy órakor megszólalt az első harangszó. Kicsi lámpácskával a kezében megindult az egész város kicsije-nagyja a domboldalra, a Krisztus-szobor köré. Mikor pedig az óra éjfélét ütött és elhangzott a harangzúgás, pár pillanatig halálos némaságban állt ott, Krisztus lábainál a tömeg, majd egyszerre, emelt hangon elmondták mindnyájan a Hiszekegyet. Azután ugyanolyan csendesen, némán, mint ahogy jöttek, hazementek.

Főnséges egy ilyen tömeg-hitvallás. Ezt tesszük mi is, valahányszor egy-egy diadalmas körmenetben körülhordozzuk az Oltáriszentséget a városok és falvak utcáin; vagy nyilvános szentségimádásokon, amikor hangos szóval teszünk hitet a köztünk élő Krisztus mellett. De ez mind nem elég. A Krisztus Király tőlünk az élet hitvallását kívánja úgy, ahogy meg is mondta: „Úgy világoskodjék a ti világosságtok, hogy lássák az emberek és dicsőítsék az Atyát, ki a mennyekben vagyon”, továbbá „Arról ismerik meg az embe-

rek, hogy az Én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást."

Ennek a hitvallásnak fel kell lobogni a keresztyén családokban, az üzletekben és műhelyekben, a gyárakban és különböző munkahelyeken, a társadalomban és a közéletben. Mindenütt, ahol emberek vannak. Egyik legnagyobb sikere a múlt század hitetlenségének, hogy hamupipóke-szerepre sikerült visszaszorítania a katolikus életelveket és széles nagy tömegben sikerült megtörnie a hitvalló bátorságot. Aki hitt és élt is a hite szerint, a legtöbb esetben gyáván megbújt vele, mint valami röstellnivaló dologgal. Így aztán nem csoda, ha szóhoz jutott és nagy tömegeket hódított el a hangoskodó hitetlenség és gonoszság.

Az új idők katolikus emberétől várjuk a hitvalló bátorság felébredését és a hívő közösségből kisodródott tömegek visszahódítását. Minden lépést, amit ez irányban teszünk, a hitünknek kell inspirálnia. Ez a hittől ihletett tevékenység lesz az, amit a boldogemlékü XI. Pius pápa „akció katolikának”-nak, katolikus cselekvésnek nevezett.

2. Ezen túl a Krisztus Király *aktív katolikus életet* vár tőlünk. Az is a régi liberális idők gyümölcse, hogy sok ember — s még hozzá sok értelmes ember is — nem tudja, mit kezdjen az ősi hittel. Némelyiknek csak olyan az, mint az ősök rozsdás kardja, amely fogason függ, rozsdá marja, de nem ragyog, mert nem forgatják, illetve nem is tudják forgatni. Kidobni pedig nem akarják, már csak az ősök iránt való kegyeletből sem. Másoknak olyan, mint az életelixir, amelyet lajbizsebben hordoz a nyugdíjas nagyapó s időnkint, ha fogy a lélekzete, szippant belőle a sétány öreg fái alatt a padon. Megint másoknak flastrom, amellyel a megfogyatkozott erkölcsi tekintélyen esett sebecskéket ragasztgatja a világhi. Hogy a hit életreváltandó igazságok sorozata, azt mindezek nem tudják. Nem tartalma az életünknek, hanem csak egy — néha kellemetlen — toldalék vagy kiegészítő fejezet.

Krisztus, a mi Királyunk azt kívánja, hogy éljük a hitünk igazságait. Tehát annak tudatában legyünk, hogy Isten színe előtt járunk, aki lát és figyel minket, számonkér és megítél bennünket. Ösvénynek nézzük az isteni parancso-

kat, amelyek nem gúzsba kötnek, hanem a szép és boldog élet kilátásait biztosító csúcokra vezetnek. Istenhez méltó hódolatnak nézzük a szentmisét, melyben maga a végtelen Isten ereszkedik le közénk, hogy értékét adja hódolatunknak. Forrásoknak nézzük a szentségeket, melyekből élet és erő árad az élet hétköznapi terheinek és gondjainak viselésére, harcainak győzelmes megharcolására.

Ez a szemlélet az alapja az aktív katolikus életnek. Aki így nézi és értékeli a keresztény igazságokat, annak élete akaratlanul is hozzájuk igazodik s így azok életének tartalmává lesznek. E szemlélet alapján a keresztény kötelességek egyike sem nehéz, hanem természetes és magától értetődő dolog. Ezért mondotta Ketteler püspök egy fiatal ember kérdésére, hogy ki a jó katolikus: „Jó katolikus az, fiam, akinek van reggele-estéje, vasárnapja és péntekje, húsvétja és Egyháza.” Vagyis akinek imádsággal kezdődik és végződik a napja, szentmisét hallgat vasárnap és böjtöl pénteken, elvégzi húsvéti szentgyónását és hallgat az Anyaszentegyház irányító szavára.

Ezt az aktív katolikus életet, minden belső ellenkezést és külső akadályt legyűrve, még ma meg kell kezdeni. A bátor kezdeményezőké a hódítás dicsősége. Ha mástól aktív katolikus életet várunk, azt megkövetelni jogunk csak akkor van igazán, ha magunk már teljesítettük. Ezt várja és ezért várja ezt tőlünk a Krisztus Király.

3. Végül *apostoli buzgóságot* kíván tőlünk Krisztus Urunk, a szívek Királya. Az aktív katolikus életet a boldog öröm miatt, amely a nyomában fakad, menyezgőhöz hasonlítja. Azt mondja tovább, hogy „a mennyek országa bennetek vagyon” és az „békesség és öröm a Szentlélekben”. Nem ismeri igazán az Istent és nem ismerte meg Krisztus Urunkat sem, aki ezt a békességet és örömet csak egyedül, elszigetelten, másokra való tekintet nélkül akarná élvezni. Az igazi Krisztus-követő úgy beszél, mint Szent Pál, hogy „aki vette a kegyelmet, mást is részesítsen benne”.

Ez az apostoli buzgóság alaptétele. Egész életük folyamán, egészen a mártírhalálig ezt művelték Krisztus tanítványai. Legnagyobb boldogságuknak azt tartották, ha másoknak — egyeseknek és népeknek — megvihették a „jó

hír"-t, az evangéliumot. És ezt az ő első követőik, az őskeresztények annyira a kereszténység lényegéhez tartozónak érezték, hogy mindnyájan született apostolaivá szegődtek az evangéliumnak. Nem elszigetelten akartak boldogok lenni, hanem amint egyesek voltak „a kenyérszegés közösségében”, úgy az igazság és a szeretet közösségében akartak élni is mindazokkal, akik a keresztség szentségében testvéreiké lettek.

Néha úgy tűnik fel, mintha a kereszténységnek ezt a szent örökségét a mai katolikus hívő kiejtette volna a kezéből és az a pogányok örökségévé lett volna. Egy megtért ember, aki valamikor nagy kommunista volt, beszéli, hogy őt a kommunista elvekben gyanított emberszeretet vonzotta oda. Ifjúságában elvek tiszteletére nevelték s nem volt hajlandó a mozgalomban szerepet vállalni vagy egy sejt élére állni. Be akarta érni az odatartozással. Az ú. n. „főbizalmi testület” azonban egyhangú határozattal kirekesztette a pártból. A határozat megokolásában röviden ez állott: „Az a kommunista, aki csak élvezője az eszmének, de azt terjeszteni nem hajlandó, nem igazi kommunista.” Így maradt ki a megváltó igazságot kereső ember a kommunista pártból s így bolyongott különféle utakon, míg egyszer a kegyelem őt is szíven találta — hiszen alapjában jóakarátú ember volt — és élvezelte egy igazi katolikus közösségbe. Most nemcsak külső fényében, de belső tartalmában is legszebb ünnepe a karácsony, mert — amint mondja — akkor lelkéből szól az ének, hogy „békesség a földön a jóakarátú embereknek”.

Ne hagyjuk az apostoli buzgóságot pogányok örökségül elkallódní. A kereszténységről áll igazán, amit ők határozatba foglaltak: „aki csak élvezője akar lenni a kegyelemnek, a kegyelemnyújtotta békességnek és örömmek, de azt tovább adni nem hajlandó, nem igazi katolikus, nem igazi Krisztus-követő”.

Hogyan adjuk tovább? Igen egyszerű a felelet: vállaljuk azt a feladatot, amelyre felkérnek, amelyre meghívnak, amit nekünk szánnak időnk, erőnk és képességeink arányában azok, akik az Anyaszentegyház ügyeit felelősséggel intézik. Ne az első helyeket keressük, hanem a munka porondját. Lelkes, önfeláldozó apostoli munkánk nyomán bi-

zonnal elkövetkezik majd az Isten országa, amely nekünk magunknak is, de az egész keresztény közösségnek is igazi és végleges „békesség és öröm” lesz a Szentlélekben. Ebben végső célját és koronáját éri el a boldogemlékű nagy pápa világraszóló gondolata, az „akció katolika”.

Mindenszentek ünnepére

A mai szép ünnepen az Anyaszentegyház a mennyország dicsőséges szentjeire irányítja figyelmünket. Istennek legyen érte hála, nincs az egyháztörténelemnek olyan százada, amely ki ne termelte volna a maga szentjeit. Annyi szépséges virágból fonódik a Mindenszentek koszorúja, hogy valamennyinek külön-külön nem is tud ünnepet szentelni. Azért a mai szent ünnepet azoknak a névtelen ezreknek és tízezreknek szenteli, akik nemcsak megértették az Úr Jézus tanítását, de teljes egészében meg is valósították. Így bizonyosságot szolgáltatnak a világnak, hogy az a szép és tökéletes élet, amelyet Krisztus Urunk és az Anyaszentegyház hirdet, nem utolérhetetlen ábránd, hanem nagyon is megvalósítható életprogram minden kor minden embere számára. A mai ünnep célja kettős. Egyik, hogy bepillantást nyújtson a boldog mennyországba, ahol az Úr Krisztus fogadja az ég összes angyalának és szentjének hódolatát, és ahol a szentek jutalmát élvezik földi küzdelmeiknek és áldozatos életüknek; a másik, hogy a dicsőült szentek hosszú sorát lelki szemünk előtt elvonultatva, kedvünk támadjon példájuk követésére és az életszentségnek saját állapotunknak megfelelő kidolgozására.

Kik a szentek? Az Isten- és emberszeretet hősei; az isteni kegyelem életalakító erejének bizonyosságai; az örök boldogság útjelzői. Mint ilyeneket figyeljük meg őket és kérjük közbenjárásukat, hogy Isten a követésükhöz szükséges kegyelmet, kedvet és indítást megadja.

1. *A szentek az Isten- és emberszeretet hősei.* Nincs közöttünk egy sem, aki ne tudná azt, amit már az iskolásgyermek is korán megtanul a katekizmusban, hogy a pa-

rancsolatok elseje az Isten- és emberszeretet paranca: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből; a másik pedig, amely hasonló ehhez: szeresd felebarátodat, úgy mint magadat.” Nem is keresztény ember az, aki ezt a két legfőbb parancsolatot semmibe sem veszi. Ezekre minden hívő keresztény úgy tekint, mint legelső és legtermészetesebb kötelességére. Nem abban van tehát a szentek kiválósága, hogy e két parancsot lelkiismeretesen teljesítik, hanem hogy sokkal többet tesznek annál, mint amennyire az átlagos ember e parancsok szellemében kötelezve érzi magát. Nem valamit adnak önmagukból az Istennek, hanem egész magukat odaadják, tehát teljes szívüket, egész lelküket és minden erejüket, maradék nélkül. Magukat teljesen azonosítják az Istennel: Isten dicsősége az ő dicsőségük; Isten bántása az ő fájdalomuk; Isten országának terjedése egyetlen vágyuk és reményük, amiért mindent képesek feláldozni és elszenvetni. Halljuk a legelsőek közül való és máig is egyik legnagyobb szentet, Szent Pál apostolt, amint egy elragadtatott pillanatban ő maga elmondja, mi mindenen ment keresztül az Isten országáért: „Igen sok fáradozásban, többszöri fogságban, módfeletti verésekben, gyakori halálveszedelemben voltam. A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyven botütést. Azonkívül háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor hajótörést szenvedtem. Sok utazást tettem, mély tengereken jártam éjjel-nappal, gyakran forogtam folyóvizek veszedelmében is. Aztán veszedelemben tolvajok, veszedelemben saját nemzetbelieim és veszedelemben a pogányok részéről; veszedelemben városokban, pusztákon és vizeken; fáradozásban és nyomorúságban, sok virrasztásban, éhségben, szomjúságban, böjtölésben, hidegben és ruhátlanságban.” Tudjuk, hogy mindezeket felül többször törvény elé is hurcolták s végül is az első apostolfejedelemmel, Szent Péterrel együtt kivégezték. Ha az okát kérjük mindezeknek, azt is megmondja ő maga: „caritas Christi urget nos — a Krisztus szeretete sürget minket“.

Hogy mindenüket felajánlották és tényleg oda is adták Istennek a szentek, és hogy a szenteknek ez a programja azóta is irányító csillagzata volt a kereszténység-

nek, arra bizonyosság a nagy megtérőnek, Faber atyának könyve, amelynek ezt a címet adta: „Mindent Jézusért!” s amely annyi lelket állított Isten szolgálatába. De bizonyosság rá Alacoque Szent Margit is, aki amikor letette a szerzetesi fogadalmakat, saját vérével írta rá egy papírlapra, hogy teljesen az Üdvözítőnek szenteli életét. Az írást így fejezte be: „Istennek mindent, magamnak semmit! Istenért mindent, magamért semmit!” Hogy mennyire fenntartás nélkül adhatja át magát valaki az Istennek, azt Loyolai Szent Ignác fejezte ki legszebben abban az imádságban, amelybe egész férfias jámborságát beleimádkozta: „Fogadd el, Uram, egész szabadságomat. Fogadd el emlékező tehetőségemet, értelmemet és akaratomat. Amim van és amivel rendelkezem, mind Te adtad nekem, mindazt visszaadom Neked. Egészen és mindenestül átadom szent akaratodnak, hogy rendelkezéssel veled. Csak szeretetedet és kegyelmedet add nekem, s elég gazdag leszek: nem is kívánok semmi egyebet. Amen.”

Végül, hogy a szentek micsoda elszánt komolysággal tudták magukat azonosítani Istennel, azt Szienai Szent Katalin megható esete mutatja. Még egészen kicsi leány volt akkor, amikor ezek a nagy érzések lelkét már egészen betöltötték. Kész volt marcona hadfiakkal is szembe szállni, ha azok Istent káromolták. Egyszer édesanyját bosszantotta fel valami s e miatt önfeledett szitkozódásban adott kifejezést haragjának. A kisleány egészen megijedt a kemény kifejezések hallatára. Félrehívta anyját, megölelte és azt mondta neki: „Édesanyám, ha haragszol, verj meg inkább engem, de ne bánts az Istent, mert az nem illik hozzád, nekem pedig kimondhatatlanul fáj!”

Hogy pedig mennyire hősei voltak a szentek az ember-szeretetnek is, arra álljon itt bizonyosággal valamennyi férfi és női szent, akiket az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek csodálatos gyakorlásáról ismerünk, mint Szent Vince, Szent Erzsébet, Kláver Szent Péter, a néger apostola, vagy Istenes Szent János, az első keresztény kórház megalapítója. Jánosnak az irgalmasságban való hősiessége akkor tűnt fel először, amikor szűkebb hazájában, Granadában tűz ütött ki az egyik kórházban. A lángok már

annyira körülfogták az épületet, hogy a kórtermekben fekvő betegek megmentésére már senki sem mert gondolni. János teljes önfeladettséggel vetette magát a lángok közé és a szörnyű hőségben és füstben majd egy óra hosszáig hordta és adogatta ki a szegény, magukkal tehetetlen szenvedőket. Itt támadt az a gondolata, hogy az elpusztult kórház helyébe újat kell összehoznia. Naphosszat koldult, jótévedőket hajszolt fel, éhezett és fázott, míg az első keresztény kórház alapját megvethette, amelyet aztán sok más alapítás, végül a kórházi betegek ellátására szolgáló Irgalmasrend megalapítása követett. Mikor értelmét kérdezték ennek a ritka igyekezetnek és önfeláldozásnak, azt felelte, hogy Krisztusért teszi, mert a betegekben a szenvedő Krisztust látja.

Valóban hősök a szentek, akikhez fogható hőst alig tud felmutatni a világtörténelem. Ők Istenért és azokért, akiket az Isten szeret, valóban elmentek a teljesítőképesség legvégső határáig. Még arról is lemondtak, hogy a világ hősnek ismerje el őket: beérték azzal a jutalommal, melyet Isten az örökkévalóságban ígért.

2. *A szentek az isteni kegyelem életalakító erejének bizonyosságai.* Volt közöttük pápa, főpap és egyszerű szerzetes vagy remete; volt tudós, tanár és tanulatlan, sőt együgyűnek látszó szolgálóember; volt földműves, iparos, kereskedő és hivatalnok a legkisebbtől a legnagyobbig; volt ifjú és hajadon, férfiú és asszony, gyenge, törékeny nő és harcos katona. Nincs olyan nemzet, kor és állapot, amelyikből szentek ne lettek volna. De egyik sem ott kezdte, ahol ma tiszteljük őket. Mindegyikük onnan indult el, ahol mi is jártunk már és járunk: a mindennapos élet megszentelésétől és a keresztény erények gyakorlásától, ahonnan azonban az isteni kegyelem egyre fokozódó támogatásával mind magasabbra emelkedtek. Emberek voltak, mint mi; a mienkhez hasonló életkörülmények között éltek, ugyanúgy viseltek az élet mindennapos terheit, harcolták harcait és szenvedték kísértéseit, mint mi. De tudván azt, amit az Apostol mond, hogy „mindenre képes vagyok abban, aki engem megerősít”, éltek a kegyelemmel és folyton felfelé haladtak.

Az előbb említett Istenes Szent János például még ennél is sokkal messzebről kezdte. Már kilencéves korá-

ban megszökött hazulról. Huszonegyéves koráig pásztorkodott. Akkor úgy volt, hogy feleségül veszi a gazdája leányát, de egy hirtelen fordulattal onnan is megszökött és beállt a spanyol hadseregbe katonának. Itt is meglehetősen viharos életet élt, többek között a kockajáték szenvedélyének is erősen hódolt. Egyszer a kelleténél jobban megsarkantyúzta lovát, mire az ugrálni kezdett és hozzávágta egy sziklához. Orrán-száján folyt a vér; nagy kétségbeesésében a bűnösök menedékéhez, a Boldogságos Szűz Máriához folyamodott. Nem is eredménytelenül, mert egészsége csakhamar helyreállt. Kalandos vére azonban csakhamar visszahajtotta a hadseregbe. Most meg valami lopási ügybe keveredett. Éppen csak hogy kikerülte a halálbüntetést. Ez az újabb halálveszedelem nagyon megijesztette: magábaszállt és elhatározta, hogy hazamegy, megkérleli szüleit és jóváteszi a sok bánatot, amit szökésével és a róla hallott rossz hírekkel okozott. Mikor otthon megtudta, hogy szüleinek ősz fejét sirba vitte a bánat, mélyen megrendült. Elhatározta, hogy megvezekel ifjúkori bűneiért. De még most sem az egyenes utat választotta: beállt egy száműzött nemesi családnál szolgának s velük Afrikába hajózott. Itt azonban a család hamarosan tönkrement: a szülők rövidesen meg is haltak, árvaságra hagyván négy kisgyermeküket. János életében ez lett a döntő fordulat: éjjelt nappallá téve dolgozott, hogy az árvákat felnevelje. És Isten, aki egy ital vizért sem szokott adós maradni, Jánost is megajándékozta a megtérés kegyelmével. Útja most már egyenes volt felfelé, egész a szentség magasságáig.

Aki ezt a különös életpályát csak így vázlatosan is végiggondolja, kénytelen megállapítani, hogy Jánost se nem a családi kör, amelyből olyan korán megszökött, se nem az iskola, se tanítók vagy nevelők munkája, hanem egyedül az Isten kegyelme nevelte és alakította szentté. Példája világraszóló bizonyság a mellett, hogy mindenki lehet szent, ha komolyan akar, még ha ma olyan messze is van tőle, mint Istenes Szent János egykoron. Bár igaz, hogy nem a maga erejéből, hanem az isteni kegyelem támogatásával. Úgy, ahogy a nemzetek apostola mondja: „Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok, és az ő kegyelme nem

volt bennem eredménytelen; sőt valamennyiünknel többet munkálkodtam, nem ugyan én, hanem az Isten kegyelme énvelem."

3. *A szentek az örök boldogság útjelzői.* Érzi azt minden ember, hogy boldogságra van teremtve. Azt is tapasztalja, hogy a boldogságból nem elég annyi, amennyit ez az aránylag rövid földi élet nyújthat. Még aki rossz helyen keresi a boldogságot, — mint az italozó a borban és a pálínkában vagy a megtévedt ifjú a vad éjszakai tivornyákban — még az is azért tér vissza a bűnhöz újra meg újra, mert nem elég neki a pillanat boldogsága. A végtelenbe szeretné nyujtani, mint a nótázó legény, aki azt dalolja, hogy „Jaj, csak ez az éjszaka Szent György napig meg se virradna." De megvirrad, a mámor elszáll, és a szegény becsapott ember csalódottan kérdezi magától, van-e hát igazi boldogság a földön? Igazi boldogság csak egy van: az, amit az Isten ígért azoknak, akik parancsolatait megtartják. Az utat e felé a boldogság felé Isten szentjei mutatják, akik a harcot már megharcolták és elnyerték az üdvösség koronáját. Ez az út pedig az Isten- és emberszeretet útja, a kegyelemkereső imádság útja, az isteni kegyelemmel való együttműködésnek tövises és áldozatos, de mindenképen győzelmes útja.

Ezt az utat járta egy ismeretlen kis szent, Hermann József, akinek szülei valamikor jobb napokat láttak, de az akkor csaknem állandó háborúskodás — mint annyi mást — őket is tönkretette. Gyakran megesett, hogy a kis Hermann reggeli nélkül indult iskolába. A téli hideget hitvány ruhácskában fagyoskodta végig. De ő ezt természetesnek találta és sohasem hasonlította össze a maga sorsát másokéval. Nyomorúságáról soha senkinek nem panaszkodott, de annál sürűbben elmondta azt a Szűzanyának és szent Fiának, az ölében tartott kicsi Jézuskának. Fel van jegyezve ez az imádsága: „Kedves kicsi Jézus, éhes vagyok nagyon, mert ma is csak egy kis darab kenyeret kaptam. Megpróbálom beérni vele a Te kedvedért, hiszen te is nagyon szegény voltál, pedig Isten Fia vagy. Megélek én a morzsából is, ha te megáldod." Amint kitavaszkodott, mindennap virágot hozott a mezőről és odatette a Szűzanya lábai elé. Egyszer

egy szép piros almát kapott valakitől, ezt is odanyújtotta a kis Jézusnak. A legenda szerint csoda történt: a kis Jézus kinyúlt az almáért és elfogadta azt. Örömmujongva kiáltott fel a fiú: „Milyen boldogság szegénynek lenni!”

Ime az útjelző. Az alma csodáját senki sem csinálhatja utána, de a szegénységét mindenki viselheti úgy, mint ez a fiatal szent. Lehet mindenki igénytelen és igénytelenségében is olyan „gazdag szegény”, mint ő volt. Akkor már azt az utat járja, amely a szentség magaslataira vezet. Ezt az utat járta a leányifjúság tündöklő eszményképe, Szent Ágnes is. Róla is bizonyos, hogy életharcát fényes győzelemmel harcolta meg. Ő is szemben állott a „jó parti” kísértésével, hiszen a város legelőkelőbb emberének pogány fia környékezte. Előtte is feltárult a közbecsülés és a magas méltóságoknak kijáró tisztelet reménye, hiszen megkínálták a pogány Vesta-szüzek méltóságával. Benne is megpróbálták felgerjeszteni az érzéki indulatot, mikor erőszakkal a tivornyák helyére hurcolták. De ő állhatatosan vallotta magát Krisztus jegyesének, akinek kedvéért elutasította a földi jegyest. Többre értékelte a kegyelemben tündöklő lélek méltóságát, mint a földi rangot. Nem fogott rajta az ösztönös kísértés, hiszen maga mondta: „velem az Úr és megőríz engem”.

Ki ne tudná Szent Ágnes útját is megjárni, ha akarja. Aki akarja, nem jár ezen az úton egyedül: Isten segítő és támogató kegyelme kíséri. Mindenszentek napján a fölfelé tekintő ember feltűnni látja a szenteket, mint az égen a fénylő csillagokat, amelyek mindnyájunk útját jelzik az örök hazába. Boldog, aki megérti az ő indításukat és tényleg el is indul a felfelé vezető úton.

Halottak napjára

Alighogy végetér a mindenszentekre való emlékezés, még szinte úsznak a lelkek a mennyország megsejtéséből fakadó örömben, máris megindul a nagy zarándoklás a temetőbe. Minden lábra kelhető ember elzarándokol szerettei sírjához, ráteszi a keresztfára az emlékezés koszorúját és

meggyújtja a kegyelet mécsesét. Mintegy személyes érintkezésbe lép a temetőben nyugvó halottakkal. Bár ez egyfelől jóleső öröm, másfelől viszont ki-ki újra átéli ott, halottja sírja mellett, az elválás fájdalmát és keserűségét. Mindinkább előtérbe lép és lassan úrrá is lesz a lelkeken a halál gondolata, amely mégiscsak a félelmetes valóságok közé tartozik. Ilyenkor akaratlanul is felmerül bennünk a gondolat, hogyan lehetne megbarátkozni azzal a sötét ténnyel, hogy egyszer mindnyájunknak meg kell halni. Van-e a halálban a sötét és félelmetes valóságon kívül valami megnyugtató és vigasztaló is?

1. *A halál nem végső szó az ember életében: átmenet csupán a földi viszontagságokból az örök életbe* — ez az első vigasztaló mozzanat. Szakasztott ügy, ahogy a nagy magyar író, Gárdonyi Géza leírja egyik kis elbeszélésében, amelyben az öreganyó, aki már nagyonis belefáradt az életbe, egyre sűrűbben hivatgatja a halált. Egyszer aztán fényes jelenséget lát: hófehér ruhában megjelenik előtte egy ragyogó szemű, mosolygós arcú, tüneményes szépségű alak: olyan fiatal leány-féle. Azt mondja neki: „Hívtál, itt vagyok.” Hosszan nézi az anyóka a tündöklő arcot és így felel: „Nem téged hívtalak, én a halált hívtam.” „Én vagyok, akit hívtál — mondja a sugárzó szépség — ha akarod, a nevemet is megmondhatom: ideleenn halálnak hívnak, de az igazi nevem odaát — élet.”

Nem is ettől félünk, hiszen az élet után vágyunk, mert életre vagyunk teremtve. Csak az erőszaktól, amely a földi kötelekekből kiragad és az örökkévalóságba átsegít. Azt pedig vállalni kell mindnyájunknak. Könnyű vállalni annak, aki biztos benne, hogy odaát csakugyan az élet, és pedig az igazi élet várja, de vajmi nehéz annak, aki a halál mögött a jövőtehetetlen katasztrófát sejtí.

A szentek és vértanúk bezzeg nem riadtak vissza attól az erőszaktól, ami a lelket a testtől elválasztja. Ők mélyen meg voltak győződve Szent Pál apostol szavainak igazságáról, hogy „nem méltók a jelenidei szenvedések ahhoz a dicsőséghez képest, amely odaát ki fog jelenteni bennünk”. Ez az egyik titka annak a rettenthetetlen bátorságnak, amellyel a szenvedéssel és a halállal szembenéztek. Így Bol-

dog Roger is, aki az angol vallási harcok idején kereken megtagadta azt a hűségesküt, amellyel el kellett volna ismernie a királyt az angol egyház fejének. Természetes, hogy halálra ítélték érte. Űtött a kivégzés órája. A hóhér nyakára tette a kötelet, de az elszakadt. Roger elterült a bitófa alatt a földön. De gyorsan felemelkedett. Mikor látta a hóhér habozását, biztatni kezdte: „Csináld csak fiam hamar: ugyanaz a bűnös áll előtted, aki előbb.” A hóhér elcsodálkozott és megkérdezte: „Hogy lehet így sietni a halálba?” Roger az égre nézett nagy áhitattal és azt felelte: „Ha láttad volna azt, amit én láttam a halál küszöbén és ha lelked készen volna annak befogadására, majd sietnél te is.” Nekünk talán így mondaná: Ha tudnád, hogy a halál csak átmenet egy szebb és boldogabb világba, az érte járó szenvedést bizony nem tartanád olyan nagynak, hogy ne vállalnád. Hiszen nemcsak költők álmodnak örök életről, végeszakadatlan boldogságról, a Szentírás is ezeket mondja: „Atyámfiai, nem akarunk titeket tudatlanságban hagyni azokról, akik elaludtak (az Ūrban), hogy ne bánkódjatok, mint a pogányok, akiknek nincs reménységük. Mert amikép Jézus meghalt és feltámadott, éppúgy fogja Isten azokat is élévezetni vele együtt, akik elaludtak Jézusban . . . Vigasztaljátok tehát egymást ezekkel az ígékkel.”

2. *Az Anyaszentegyház gyöngéd szeretete, mellyel hiveit a földi világból az örök életbe átsegíti*, a másik megnyugtató és vigasztaló mozzanat a halál gondolata körül. A természetes életösztön diktálja azt, hogy görcsösen ragaszkodunk ehhez a földi világhoz. Ugyancsak ösztönös valami bennünk a félelem is az ismeretlen és eddig még nem tapasztalt rossztól. A halál pedig ilyen valami: durva és erőszakos, mert szenvedés előzi meg, sűrű sóhajtás vagy jajszó kíséri. Kegyetlen, mert elszakít mindentől, ami itt a földön kedves volt nekünk, elválaszt mindenkitől, akit szerettünk. A veszteség, amit így okoz, véglegesnek és megmásíthatatlannak látszik. Mindezek pedig sokkal közelebb eső rosszak, mint az örökkévaló javak, amelyek a másvilágon várakoznak a hívő lélekre. Innen a mindenki által ismert és szinte kikerülhetetlen halálfélelem. Amikor pedig a „gemitus mortis” és a „dolores inferni” — a halál sóhajtásai és az alvilág

gyötrelmei csakugyan körülveszik a lelket, szeretettel melléje áll az Anyaszentegyház és szent kenetével biztosítja, hogy megoldódnak a bűn kötelekei és csakugyan Isten kegyelmes jósága várja odafenn. Ezért mondja Szent Jakab apostol: „Beteg valaki közületek? Hívassa el az Egyház papjait, ezek imádkozzanak fölötte, megkénvén őt olajjal az Úr nevében; a hitből fakadó imádság megszabadítja a beteget és az Úr megkönnyebbíti őt; ha még bűnökben van, azok megbocsátatnak neki.” Az örök útra készülő ember megnyugszik, megbékél, sőt megbarátkozik a halál gondolatával abban a tudatban, hogy Isten gyermeke lett újra, tehát ha meghal, hazatér az atyai házba.

Ezzel a nagy és szép gondolattal vigasztalta Szent Jeromos a keresztény ókor egyik kedves szentjét, Szent Paulát, mikor az a hozzá mindenben méltó leányát, az alig 20 éves Blezillát elvesztette. Ezt írta neki: „Ha Blezillát e világ élvezetei közül ragadta volna el a korai halál, akkor valóban siratni kellene. Most azonban, hogy az Úr segítségével megtisztult és a világnak ellene mondott, vigyázz, hogy az Úr Krisztus szemrehányást ne tegyen: Paula, elégedetlen vagy, hogy leányod az én leányom lett?”

Az Anyaszentegyháznak ez a gyöngéd szeretete csakugyan megkönnyíti a földtől való elválást: béke és megnyugvás, sőt öröm kél a távozó lelkében a betegek szentségének felvétele után. Erről tett bizonyosságot Szent Teodorik apátúr is, amikor betegágyát sírva állták körül hűséges tanítványai és lelki fiai. Imádkozni akartak, hogy Isten ne vigye el még közülük. Így vigasztalta őket: „Ha igazán szerettek, akkor most örülnötök kell velem, hiszen eljött az idő, hogy a munka után pihenésre térjek, a földi nyomorúságból örök vigasságra menjek. Elválásunk nem tart sokáig: ti is odajöttök utánam.” Most már jó szívvel adja vissza lelkét Teremtőjének. Ahogy földi életében annyszor kívánta, hogy halottai békén nyugodjanak, most ő maga is reméli, hogy „megpihen majd a földi élet fáradalmai után”, hiszen bűneinek rongyait lehánnya magáról, „cselekedetei pedig követik az örökkévalóságba”.

3. *Élő szeretteink imádsága* a harmadik megnyugtató mozzanat a halál gondolatában. Valószínű az ókori költő gon-

dolata, hogy „non omnis moriar — nem halok meg egészen”, nemcsak abban az értelemben, hogy csak a test enyészik el, a lélek örökké él, hanem úgy is, hogy holtunk után megmaradtunk szeretteink emlékezetében, akiket a ránk való kegyeletos emlékezés minduntalan imádságra indít. Még a legelvetemedettebb ember is, aki különben imádkozni sohasem szokott, meglágyul és imádságra indul a haldokló ágyánál. Valósággal a szeretet imái kísérik az elköltöző lelket az örökkévalóságba.

De azon túl is mindennap elmondjuk, hogy „adj Uram örök nyugodalmat nekik és az örök világosság fényeskedjék nekik”. Aztán évenként egyszer, a halál évfordulóján elmondjuk értük az emlékező szentmisét. Halottak ünnepén pedig méceszt gyújtunk a sírhalmukon, hogy a nekik fényeskedő örök világosságban való hitünket kifejezzük; koszorút teszünk a keresztfájukra, amelynek örökzöldje az örök boldogság reményét ébreszti szívünkben, virágai pedig az örök élet szépségére emlékeztetnek. Ilyen hittel és reménységgel ápolván szívünkben elhunyt szeretteink emlékét, szinte észrevétlenül megjárjuk magunk is a boldog örökkévalóságot. Ebből a meghitt, bensőséges találkozásból úgy térünk vissza a földi küzdelmekbe, mint akik nem rettegve, hanem megnyugodva, sőt boldogan várjuk a végét.

Ebből természetszerűleg következik, hogy halottaink lelkéről gondoskodni első és legfőbb feladat. A nagyvilági ember azonban rendszerint éppen a fordítottját cselekszi: első gondja a minél nagyobb gyászpompá, részvét ébresztése, részvétlátogatások fogadása, gyászruhákat és gyászjelvényeket és egyéb mindenféle hiúságos dolog. A lelket utoljára hagyja vagy el is felejté egészen. Hogy milyen földbe, milyen sírba helyezték a testet a rothadásra, milyen kriptát vagy síremléket emeljenek föléje, azon éjjel-nappal töri a fejét, de hogy a lelke hová jutott, arra inkább csak idegenek gondolnak.

A szentek nem így cselekedtek. Azoknál a lélek volt a fő. Szent Monika asszony, Szent Ágoston édesanyja például betegágyán azt mondta fiainak: „Temessétek a testemet akárhová, ha meghalok: e miatt ne legyen semmi gondotok. Csak azt az egyet kérem, hogy akárhol lesztek, az Úr oltá-

ránál is emlékeztek meg rólam." Később, mikor megkérdezték tőle, nem fájlalja-e, hogy hazájától olyan távol nyugszik majd a teste, ezt felelte: „Istennek semmi sincsen messze. Balgaság volna félnem, hogy nem tudja majd a világ végén, honnan támassza fel szegény Monikát.”

Igy nézték a szentek a halált és az utána következő örök életet. Életükben ez a szemlélet adott nekik bátorságot, hogy a halált megelőző küzdelmet és viszontagságokat elviseljék. Halálukban is ez volt a vigasztalásuk. A halottak ünnepe minket is arra int, hogy a halált ne tartsuk végső szónak az ember életében, hanem annak tudjuk, ami: átmenetnek a földi zárandokságból az örök életbe. Számítsunk rá bizalommal, hogy az utolsó harcon az Anyaszentegyház gyöngéd szeretete minket is átsegít. Ittmaradt szereteteinknek pedig nemcsak kegyeletes emlékezése, hanem buzgó imádsága is kísér majd bennünket abba a másik világba. Hiszen ők is tudják, mert sokszor hallják, hogy „szent és üdvösséges dolog a halottakért imádkozni, hogy bűneiktől feloldoztassanak”.

Szeplőtelen fogantatás ünnepére

A mai szép ünnepen a hívők figyelve az egész világon a Boldogságos Szűz felé fordul. Egyrészt, hogy gyönyörködjék abban az eszményben, aminőnek Isten eredeti gondolata szerint minden embernek lennie kellene, másrészt, hogy hódoljon az Istenanya előtt, aki irántunk való szeretetből nemcsak vállalta az istenanyai méltóságot, de szent Fiát keresztútján is végigkísérte egészen a Golgotáig. Sajátságos sodrása van az emberi életnek: amint növekedik, azzal arányban sodródik el az ember az eszménytől. Magasból indul el, de mélységben találja magát, mint a zsoltáros, aki azt mondja: „A mélységekből kiáltok fel, Uram, hozzád, Uram, hallgasd meg az én szómat.” A mélységekből kiáltunk fel mi is a Boldogságos Szűz Mária felé, hogy mutakozzék, mint ahogy egykor a kis Bernadettenek mutatkozott és töltsé be szívünket szent vágyakozással az után az eszményi szépség után, amelytől mindnyájan olyan messze sodródtunk s amelyet teljes és eredeti szépségében ő mutatott be nekünk.

1. A Boldogságos Szűz Mária valóban úgy jelenik meg a hívő lelki szeme előtt, mint *a szépség a rút világban*. Anyyira nem tud eldurvulni az emberi lélek, hogy a szépség hatni ne tudna rá, hogy a szépség után ne vágyakoznék és annak ne örülne. Még a gyilkos bandita is azért bántja és üldözi a szépséget, aki pedig neki semmit sem vétett és nem is árthat, mert ez a szépség hat rá. Emlékezteti arra az eszményre, ami valamikor régen ő maga is volt s aminek ma is lennie kellene. A földi nyomorúságokban eldurvult lélek is valami megmagyarázhatatlan áhítattal néz fel a szépségre, mint ahogy Hany Istókról, a Fertő remetéjéről beszélük a környékbeli. Árvagyerek volt, nem tudta senki, ki fia, honnan való? Télen-nyáron kint lakott a Fertőn. Bújta a nádast, kerülte az emberek közösségét. Voltak, akik azt állították, hogy úszóhátyái nőttek az ujjai között; mások azt tartották, hogy talán nem is ember. Meleg nyári napokon lejárt a Fertőre fürödni a környékbeli grófi család egyik leánya. Fürdés után csónakba szállt társaival és körülcsónakázott a tavon. Ilyenkor Hany Istók messziről figyelte. Szép arcáról le nem vette a szemét, amíg csak ki nem szállott a csónakból és kocsija el nem tűnt az út fái között. Így történt ez mindennap a nyáron. Hany Istóknak ez a látvány volt minden boldogsága. De mint mindennek, a nyárnak is vége szakadt. Egy szép napon elmaradt a grófkisasszony. Nem jött többet. Hany Istók állt a parton, a messzeségbe bámult, mintha a vizet nézné, szeméből pedig sűrű könnyek hullottak a Fertő vizébe. Siratta az elvesztett szépséget, amely pedig nem is volt az övé, nem is állt közel hozzá.

Igy vágyódunk mi mindnyájan az elvesztett szépség után. Ahogy siratjuk, ha elvesztettük, úgy tudunk örülni is neki, ha megtaláljuk. Ámde emberek között hiába keressük, ott nincsen hiánytalan szépség. Az eredeti bűn megrontotta a természetünket. Az eredeti szépségből csak valamit tudunk megvalósítani, de nem az egészet. A hiánytalan szépség, aki után vágyunk s aki emberéletünknek mintájául szolgálhatna, a Boldogságos Szűz Mária eszményi alakjában ragyog fel előttünk. Róla éneklí az Anyaszentegyház nagy diadalittasan a mai napon: „Tota pulchra es Maria et macula

originalis non est in te — egészen szép vagy, Mária, és eredeti bűn szennye nincs tebenned!" „Amilyen a lilium a tövisek között, olyan ő az asszonyok között."

Ez után a szépség után sóhajtozik öntudatlanul még az is, aki megtagadta vagy legalább is elvileg kénytelen tagadni. Mint az a protestáns tudós, aki Róma utcáit és templomait járta egy barátjával, ahol egy művészi szépségű Mária-szobor vont a magára figyelmét, amely a szeplőtelenül fogantatott Szűz Máriát ábrázolta. Azt mondta barátjának: „Ha hinni tudnék, csakis katolikus lennék." „Ugyan miért?" — kérdi a barátja. „A szeplőtelen fogantatás dogmája miatt." Mikor a barátja sehogy sem akarta a dolgot megérteni, magyarázni kezdte: „Nagy földet bejártam én, drága barátom, így hát volt alkalmam a világ folyását megfigyelni. Láthattam bőven azt is, hová sülyyedt a világ, és mennyire sebezhető, mennyire tele van kisebb-nagyobb hibával, bűnnel, fogyatkozással még az is, akit nagy jellemnek ünnepelek vagy a világ legnagyobbjai közt emlegetnek. A világ nem is tudja, milyennek kellene az embernek lennie. Erre a hibátlan, erre az érintetlen szépségre és tisztaságra van a világnak szüksége, hogy végkép el ne felejtse, ki az ember. Boldogok a katolikusok, hogy van Máriájuk."

Igaza van a világiáró tudósnak. Boldogok vagyunk, hogy amikor — különösen ebben a mostani világban — annyi rútat vagyunk kénytelenek látni, főlemelhetjük szemünket az érintetlen szépségre, szemléletében betelhetünk azzal a gyönyörűséggel, amelynek csak a paradicsomban volt mása. Elmondhatjuk neki a legszebb dicsőítést az Énekek énekével: „Ékesebb vagy az emberek fiainál, kedveség ömlik el ajkadon: azért áldott meg Téged örökre az Isten."

2. A Boldogságos Szűz Mária jóság a gonosz világban.
A szépek elvesztése akár magunkban, akár másban, lehangol és szomorúvá tesz. De a gonoszság, amelyből pedig ebben a mi felfordult világunkban annyi van, az fáj. Szenvedünk tőle többé-kevésbé mindnyájan. Aki még nem szenvedett, majd eljön az ő ideje is. Soha annyi önzés nem uralta a világot, mint napjainkban. Soha annyi visszaélés az erővel és hatalommal nem történt, mint korunkban. Soha annyi

hálátlanság nem tette a lelkeket keserűvé, mint amennyinek nap-nap után tanúi vagyunk. Mintha elszabadult volna minden emberi szenvedély: a rosszindulatnak és ártó szándéknak sem vége, sem határa. Hiába akarunk menekülni ebből a világból: kénytelenek vagyunk benne élni. Ha tehát kifelé nincs út, fölfelé tekintünk. Ott megakad a szemünk a Boldogságos Szűz Mária jóságos alakján, akiről Szent Bernát nagy és szent elragadtatással mondja, hogy „sohasem lehetett még hallani, hogy aki hozzá folyamodott, meghallgatatlanul távozott volna”.

Valóban ő a „jóságos Szűz”, a „jóságos Anya”, akiről az Anyaszentegyház ragyogó szentjeitől kezdve a legutolsó koldusig és bűnösíg mindenki úgy emlékezik meg, mint aki a hozzá fordulókat vigasztalás nélkül nem hagyja. Nincs is az a legkisebb és legegyszerűbb szolgálat, amelyet jutalmazatlanul hagyna. Gyönyörű példája ennek egy szegény kofa-asszony, Juli néni esete, aki mint árvaleány, támasz és tanács nélkül, nagy meggondolatlanul férjhez ment egy részeges favágóhoz. Amint mondani szokták, valóságos pokol volt vele az élete. De tűrte példás türelemmel, mert a „holtomiglan-holtodiglan” szülő esküt szentnek és sérthetetlennek tartotta. Erőt hozzá és a sok csalódásban vigasztalást a Szűzanyánál keresett és talált, akinek szobrát a zöldséges pince egyik sarkában mindennap friss virággal ékesítette, a tiszteletére pedig minden szombaton mécses gyújtott. Egy ilyen szombaton valahova sürgősen mennie kellett zöldségáruk átvétele végett. Siettében elfelejtette a mécses meggyújtani. Elintézendője belenyúlt az éjszakába. Vén, izgága férje érkezett haza hamarabb, természetesen most is ittasan. Tekintete a Máriára vetődik. Megütközve mondja: „Níni, ez a Juli hogy megfélemedezett a Máriáról! No majd meggyújtom én azt a mécses, hogy hiba ne legyen” — szölt és meggyújtotta. Aztán, minthogy a „fék” nem volt otthon, egérutat vett megint és bezárta az ajtót. Mikor Juli néni hazaérkezett, még mindig nem volt otthon. Hajnal felé jött meg, azaz hogy hozták betört fővel, összetört lábakkal. Első szava az volt: „Megtérek, Juli, hívassál papot!” És megtért. Szívtörődötten gyónt és sűrű könnyhullatások között áldozott. Juli néni hálásan roskadt térdre a jóságos

Anya előtt: neki tulajdonította ezt a fordulatot, aki íme, izgága férjének egyetlen kis szolgálatát, azt a szombati mécsgyújtást ilyen gazdagon jutalmazta.

Mennyi kis és nagy tragédia van az életben; mennyi seb és mennyi fájdalom! Gyógyítását hol keresné a hívő magyar, ha nem a Boldogságos Szűzanyánál, aki az örök jószág a gonosz világban, akire valósággal örökségül hagyott minket az Úr Jézus, mikor így szólt a keresztfá alatt álló Jánoshoz, aki ott mindnyájunkat képviselt: „Íme, a Te Anyád!”

3. *Végül a Boldogságos Szűz Mária vigasztalásunk is ebben a szomorú világban.* Úgy is imádkozunk hozzá a litániában, hogy „szomorúak vigasztalója — könyörögi éretünk!” Nincs emberi élet szomorúság nélkül. Egyeseket a halálokozta elszakadás sújt le: szomorúan hullatja könnyeit, aki temet. Másokat a csalódás fájdalma keserít. Ismét másokat a sikertelenség bánt. Legtöbbünknek pedig az általános létbizonytalanság lett szomorúságunk forrása. A szomorú ember vigasztalást keres, ám e siralomvölgyében hiába keresi. Mi emberek legfeljebb a magunk szomorúságát tudjuk emlegetni s aztán együtt szomorkodunk. A Boldogságos Szűz Mária másképpen vigasztal. Végigszenvedte a mi fájdalmainkat; az ő életében is volt bánatból, fájdalomból, aggodalomból elég. Ha hasonló ér, tud velünk érezni, de tudja a forrást is Fia szent Szívében, ahonnan az igazi vigasztalás származik. Onnan hozza számunkra a legbiztosabb és a legszebb vigasztalást.

Stolz Albán, a letűnt század egyik legnagyobb népnevelője beszél egy parasztemberről, aki feleségével együtt szénát gyűjtött a réten. Kicsi fiukat is magukkal vitték, hogy mindig a szemük előtt legyen. Főnt ült már a megrakott szekéren, mikor édesapja az utolsó köteget nyújtotta föl a vasvillán. A nyugtalanul izgó-mozgó gyerek lecsúszott a szekérről, egyenesen a felnyújtott vasvillába, amely a szó szoros értelmében felnyársalta. Nem nehéz elgondolni az anya fájdalmát és az apa gyötrődését, amikor a vasvilláról levették a halott kisiút. A temetés után sokáig mindennap kijártak az útszéli kis kápolnához, amely a fájdalmas Szűz tiszteletére épült. A gyönyörű oltárkép előtt csendesen el-

üldögéltek. Eszükben járt, hogy valamikor a Szűzanya is úgy tartotta ölében a keresztről levett Fiút, mint mikor ők a villa hegyéről levették drága magzatukat. Könnyel volt tele a szemük, bánattal a szívük, de a könny és bánat megszentelődtek ott a fájdalmas Szűz közelében. Megkönnyebülve és megvigasztalódva mentek haza mindíg. Megtelt a szívük hálával, hogy a szomorúak vigasztalója nekik is vigasztalójuk lett.

Az Anyaszentegyház kedves szolgálatot tesz most a világnak, amikor a szeplőtelen Szűz alakjában az örök eszményi szépséget, a jóságot és a vigasztalás forrását bemutatja a rút, a gonosz és szenvedésekkel teli világnak. Emeljük fel a szemünket és énekeljük nagy szeretettel a Szűzanya énekét: „Magnificat anima mea Dominum — magasztalja az én lelkem az Urat!”

Nemzeti ünnepre

A Jeruzsálem sorsán könnyekre fakadó Jézus fenséges példáját adja a hazaszeretnek. Az egész világ megváltására jött. Isteni Szívében elér az egész világ, mégis különös szeretettel tekint a városra, az „Ő városára”. Aggódik sorsán, melyet előrelát, aggódik honfitársaiért, akiket sokszor össze akart hozni, egységbe tömöríteni, mint a tyúk egybegyűjti csibéit a veszedelem idején. Nemcsak fel-fellobbanó érzés benne a hazaszeretet, hanem aktív erő, amely lelki egységet akar, békés munkát, jólétet, haladást kíván övéinek és védelmet a fenyegető veszedelmek ellen. Tökéletes mintája annak, hogy kell minden katolikus magyarnak a hazáját szeretnie. A hazát is úgy, mint az embert, „nem szóval, hanem cselekedettel”, mint az Apostol mondja. Tehát:

1. *Szeretnünk és becsülnünk kell a földet, amelyre Isten helyezett, hogy ott a földi pályánkat megfussuk. Ez pedig azt jelenti, hogy szeretettel munkáljuk, szívesen és örömmel dolgozunk benne. A szántóvető munkát ne átoknak nézzük, amitől szabadulni kell mindenáron, hanem Istentől adott hivatásnak, amelynek teljesítése öröm és békeség forrása, hiszen ezt a munkát Isten áldó keze kíséri.*

Szeretni kell a földet, melyet őseink vére, apáink verejtéke áztatott; amely nekünk és családunknak termi a mindennapi kenyeret; amely tehát életet mindnyájunkat s ha meghalunk, hantjával betakar. Százszor szent a magyarnak ez a föld. Ha kell, az életét is odaadja érte. Fegyverrel is védi, ha elvenni vagy onnan véreit kiszorítani akarják. Olyan szent, mint amilyen Krisztus Urunknak volt Jeruzsálem, Assisi Szent Ferencnek Assisi vagy a világ akármelyik emberének a saját hazája-földje. Szinte lehetetlen megindulás nélkül olvasni a világhírű lengyel írónak, Reymontnak „Parasztok” című könyvében azt a jelenetet, amikor az öreg gazda halála előtt a földdel álmodik. Azzal a földdel, amelyet egy hosszú emberéleten keresztül szántogatott, amelybe életmagvakat vetett s amelyen aratott. Halódásában is, mikor egyik szemével már az ég felé tekint, a másikkal a drága anyaföldet keresi. Azután egy óvatlan pillanatban, amikor nincs körülötte senki, kikel ágyából, átmege az udvaron s túl a kerítésen megáll a földje szélén. Nézi a földet nagy, szinte földöntúli gyönyörűséggel, majd kitér a reszkető karjait és ráborul, mintha átölelni akarná. Így hal meg, karjaival átölelve az édes anyaföldet. Így szereti minden igaz magyar is a haza földjét: csak addig érdemli meg, amíg így szereti.

2. Szeretnünk és becsülnünk kell egymást, a magyar föld lakóit mind. Hiszen egy vérből, egy fajtából valók vagyunk: közös a sorsunk, akár jó sors, akár pedig balszerencse legyen az. Ez a kölcsönös szeretet pedig azt kívánja, hogy örüljünk egymás jószerencséjének, vele sajnálkozzunk, ha kárvallás ér valakit közülünk s támogassuk egymást az életküzdelemben. A testvért lássa mindig a magyar a magyarban, akivel egy nagy családba tartozik; a család tagjai pedig mind egy nagy célért dolgoznak: a közös boldogulásért.

Néha ez a boldogulás sok keserves küzdelemben kerül. Olyan feladatot jelent, amivel egymagában nem is tud megbirkózni a szegény magyar. El kell pusztulnia, ha nem talál segítőkezet, amely feléje nyúl a döntő pillanatban. Pusztulásra van ítélve az a nemzet, amelynek fiai nem hordozzák szívükben ezt a segítő szándékot és nem hajolnak le az elesetthez, hogy felemeljék.

Örökszép példáját szolgáltatta ennek a segítő készség-

nek egy Amerikában élő magyar munkás, aki minden áldott vasárnap kísétált a hajóállomásra és várta a tengerentúlról, Európából jövő hajó érkezését. „Kire vársz, öreg barátom, — kérdezi tőle egy arramenő munkástársa — talán valami atyafi érkezik az óhazából?” „Atyafit nem várok, — felelte nyugodtan — de magyar ember bizonyosan jön valahány, hiszen minden hajó hoz egy-két boldogtalan magyar családot. Várom őket, hogy segítsék nekik, mert hiszen ki igazítaná útba őket, ha nem egy másik magyar?” Ha az itthon élő magyarok mind így éreznek egymással szemben, mint ez az idegenbe szakadt hazánkfia, akkor kezd majd újra éledni Szent István országa közöttünk.

3. *Szeretnünk és becsülnünk kell a magyar lelket.* Az ember testből és lélekből áll, nemcsak testből. Tehát nem akkor boldog, ha van mit ennie-innia és van gúnyája, amit nap-nap után magára vehet. Akkor boldog, ha érzi, hogy van igaz, becsületes lelke, tiszta lelkiismerete is. Hej, pedig manapság de sokan törnek a becsületes magyar lélek megrontására. Egyik Istenétől akarja elszakítani; a másik itt a földön ígér neki mennyországot. Egyik a törvényes felsőbb-ség ellen lázítja, a másik a törvények megszegésére vagy nyílt lázadásra ösztökéli. Boldog az az ember, aki nemcsak magára vigyáz, hogy benne a szép magyar lelket senki meg ne rontsa, hanem atyafiait, magyar testvéreit is komolyan védelmébe veszi a lélekrontó tanítások és izgatók ellen, akár újhítűnek, akár szocialistának, akár jobb- és baloldali újmagyarnak vallják magukat. Mint az a derék fiatalember, aki lélekszakadva rohant be egyszer a plébániára és jelentette lelkipásztorának, hogy valami „újhítű” népség muzsikál és énekel az utcasarkon, egy pedig közülük prédikálni kezdett, mintha pap volna. Jöjjön a plébános úr és lépjen közbe, mert még valami bajt csinálnak a lelkek között! Ime, így ég a szeretet a hívő magyar lelkében honfitársainak lelke és lelki üdvössége iránt. Óvja és védi a magyar lelket minden és mindenki ellen, aki árthat neki.

4. *A magyar föld, a magyar nép és a magyar lélek szeretete áldozatot kíván.* A törvényes rend fenntartása, amit úgy hívnak, hogy közigazgatás; a műveltség fejlesztése az iskolák útján, az egészség védelme és a magyar élet szol-

Az mármost a kérdés, mi kell ahhoz, hogy az Úr Jézus a szívetekben jól érezze magát?

Annak a szívnek, amelyikbe bevonul, mindenekelőtt *tisztának kell lennie*. Mikor még élt a mi jó öreg királyunk, I. Ferenc József, az esztendő egyik részében Bécsben lakott, a másik felében pedig Budapesten, fenn a budai királyi várban. Gyönyörű palota az: csupa márvány; díszei aranyból és ezüstből vannak vagy drága kristályüvegekből. Még az edények, a kancsók és poharak is színaranyból vannak. Ha a király nem volt otthon, nem engedtek be senkit se a palotába, hát nem piszkolódhatott be ottan semmi. Mégis mikor megjött az üzenet, hogy hazajön a király, mozgósították az egész szolgálószemélyzetet. Mostak, seprtek, keféltek, törülgettek: lázas munkában volt az egész palota, hogy ragyogó tiszta legyen minden s még egy kicsi porszemet se lásson sehol sem, még a legutolsó kicsi sarokban sem, ha megjön a ház ura, a király. Mert tudták, hogy a királynak finom a lelke, kényes az ízlése: csak akkor érzi jól magát a palotában, ha ott minden szép, minden tiszta, minden ragyog. Ilyen a gyermekek királya, ilyen a szívek királya, az Úr Jézus Krisztus. Szereti az embereket, szereti a gyerekeket is nagyon, azért választja szívüket lakásul. De nincsen nála érzékenyebb, finomabb lélek, neki minden királyoknál kényesebb az ízlése: csak akkor érzi jól és otthonosan magát szívetekben, ha az egészen tiszta, ha sehol semmi hiba nincsen benne, ha olyan szép, amilyennek az Isten teremtette. Ezért gyóntunk tegnap. Ha volt is a szívetekben sokféle bűn és hiba, azt a jó Isten kegyelme kitörölte onnan. Eltűnt, megsemmisült, és ti megígértétek, hogy nem is engeditek vissza. Ebben a szép és tiszta szívben az Úr Jézus csakugyan jól érzi majd magát. Sőhajtsatok fel a szentmise alatt többször is és mondjátok neki: „Édes Jézuska, jöjj be a szívembe, válaszd az én szívemet is lakásodul. Jöhetsz bátran, mert a szívem most egészen tiszta és vigyázok is rá, hogy mindig az maradjon.”

Annak a szívnek, ahová az Úr Jézus bevonul és megtelepszik, *jó szívnek is kell lennie*. És ha eddig nem volt jó, nagyon komolyan meg kell változnia. Emlékeztek a bibliából arra a vámosra, akivel az Úr Jézus egyszer találkozott? Zakeusnak hívták. Bizony nem valami jó ember volt. Sokszor megcsalta az embereket: több vámot szedett tőlük, mint amenny-

nyivel tartoztak és ha nem tudtak fizetni szegények, kegyetlenül megkínozta őket. Nagyon sok szegény családban sírtak és szomorkodtak e miatt a lelketlen vámszedő miatt. Amikor ő is hallott már egyet-mást az Úr Jézusról, nagyon szeretett volna vele találkozni és beszélgetni. De hiába ment utána, az Úr Jézust mindig nagy tömeg ember vette körül, ő pedig kicsi emberke volt: még csak nem is láthatta. Úgy segített magán, hogy felmászott egy fára az út mellett és onnan leste. És az Úr Jézus jött csakugyan. Megint sok ember kísérte, de most már biztos volt a ravasz kis vámos, hogy megláthatja onnan a fatetejéről. Mikor odaérkezett a fa alá, felemelte fejét és ránézett. Ettől a csodálatos nézéstől, amelyben annyi jóság és szeretet volt, úgy megijedt a szegény Zakeus, hogy majd leesett a fáról. Jézus pedig megszólalt: „Zakeus, gyere le, én máma elmegyek hozzátok és nálad akarok vacsorázni.” A szegény Zakeus azt se tudta, hogy került le a fáról. Egyszerre eszébe jutott, milyen gonosz volt ő eddig. Mennyire nem jó az ő szíve és mennyire nem érdemli, hogy az Úr Jézus betérjen hozzá. És ő mégis eljön, mégis szereti. Szeméből kibuggyantak a könnyek. Így szólt bánatos szívvel: „Uram, én nem érdemlem, hogy meglátogass engem. De ha mégis olyan jó vagy és eljössz, megígérem, hogy jóváteszem minden gonoszságomat. Négyyszeresen fizetem vissza mindenkinek, amivel megcsaltam és nem bántok többet soha senkit.” Lássátok, milyen jó lett ennek a szegény Zakeusnak a szíve, hogy megváltozott, mikor az Úr Jézus kitüntette azzal, hogy elment hozzá. Így kell nektek is megváltozni. Sóhajtsatok fel a szentmise alatt és mondjátok csendesén magatokban: „Uram Jézus Krisztus, gyere be hozzám is. Jöhetsz bátran, mert régen ugyan rossz volt még az én szívem is, de megváltozom. Engedelmes, szelíd és jó gyerek leszek és nem bántok többet soha senkit.”

Végül annak a szívnek, amelyikbe bevonul ma az Úr Jézus Krisztus, *áldozatos szívnek is kell lennie*. Olyannak, aki az Úr Jézus kedvéért mindent kész megtenni, amiről tudja, hogy az neki tetszik; ha kell, még szenvedni is tud. Mint az a kislány, aki első szentáldozására készült, éppen úgy, mint ti most. Falun laktak, Hathalmi Mariskának hívták. Ő szerette legjobban a hittanórákat, ő tanulta a legszorgalmasabban a Katekizmust. Amikor elkezdtek készülni a szentáldozásra, az

előkészítő óra után mindennap bement útközben a templomba, felment egészen az oltár rácsáig és ott mondogatta: „Édes Jézuskám, de szeretlek, de nagyon várlak. Ha egyszer csak-úgyan megáldozom, úgy vigyázok majd magamra, olyan jó leszek!” Szegény kislány volt a Mariska, amint kisütött az első tavaszi nap, attól kezdve mezítláb járt iskolába. Már csak egy hét választotta el a szentáldozás nagy napjától, amikor tüskébe lépett szegényke. A seb meggyúlt, a lábacska megdagadt. Akármilyen sántikálva, de mégis csak elment a tanításra, ott volt a szentgyónáson is az elsők között. Eljött másnap a szentáldozásra is. De arcocskája akkor már piros volt a láztól, a szemei karikásak. A szentbeszéd alatt már nem bírt tovább állni. Helyet adtak neki a padban, de ott se bírta ki, annyira rosszul lett. Hazavezették s lefektették a dívánra, ahogy volt, fehérruhásan, koszorúsan. Sírt szegényke nagyon, hogy most elmarad a szentáldozás. Édesanyja mondta neki: „Miért nem szóltál hamarabb, leányom? Hogy tudtál egy egész hétig fájós lábbal iskolába járni?” Könnyek közt felelt a kis Mariska: „A Jézuska kedvéért csináltam, hogy lássa, én mindent megteszek neki, annyira szeretem.” Jutalma nem is maradt el. Mise végén a plébános úr felszólította a gyerekeket, hogy a kezükben levő gyertyát gyujtsák meg újra, mert viszi az Oltáriszentséget Mariskáékhoz, aki majd otthon áldozik. Nagy diadalmenet lett ebből. Ott volt az egész falu. Mire a házhoz értek, a szomszédok már egész kis oltárt csináltak a díván mellett. Gyertyafényben úszó virágos asztallal, Mariska pedig virágos lélekkel várta az Úr Jézust. Fehérruhás kis társaitól körülvéve olyan szent áhitattal áldozott, mintha nem is kicsi leány, hanem valóságos kis angyalka lett volna. Meg is gyógyult hamar. Úgy vigyázott a lelkére: nem vitte soha rossz gyerekek közé. Akármi rosszra csábították, elutasította. Nem bánta, ha csúfolták, kinevették vagy bántották érte. A Jézuska kedvéért elviselte olyan szívesen, mint elsőáldozása előtt annak a tövisnek a szúrását. Úgy élt később is, nagykorában is, mint egy igazi szent. Ilyen az áldozatos lélek.

Drága kicsikém, a ti szívetek most tiszta, a lelketek jó és áldozatos lélek. Mondjátok az Úr Jézusnak szeretettel: „Jézuskám jöjj, Jézuskám várlak. Maradj velem és kísérij engem mindenütt, amerre járok, hogy mindig ilyen tiszta, ilyen jó, ilyen áldozatos lélek legyek!”

III. ALKALMI SOROZATOK

Az istengyermekségről — A házasságról

Az istengyermekség valósága

Amikor először csendül fel a hajnali harangszó, amely rorátéra hívja mindenütt a világon a katolikus híveket, mint egy varázsütésre sejtelmes vágyakkal telik meg az ember lelke. Megelevenedik benne a boldog szent karácsony képe, az a békesség és öröm, amit a karácsony jelent a világ számára. Kisgyermek ezt az örömet az ajándékozó szeretetben sejtí, a meglett ember pedig azért indul ajándékozó szeretetre, hogy a benne tomboló öröme kifejezést adjon. Öröme oka az a hatalmas érzés, amit a régi szentének így fejez ki: „Emberek, a szabadóra ütött”, vagyis hogy meg vagyunk váltva. Nem vagyunk többé mostohák és kitagadottak Isten előtt, hanem gyermekei lehetünk újra. Az emberszívemben karácsonykor megelevenedő adakozó szeretet csak halvány képe az Isten szeretetének, amit a Szentírás így jelent be a világnak: „Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta érte.” Ennek az megszületett Fiúnak, az emberré lett Istennek, az Úr Jézus Krisztusnak érkezése a karácsonyi öröm egyik gyújtópontja. A másik pedig az az égi ajándék, amit az megszületett Fiú hozott: az elvesztett istengyermekség, mert hiszen azért jött, hogy azt nekünk visszaszerezze.

Aki tehát a boldog szent karácsony titkát meg akarja érteni, annak fontolóra kell vennie, mi volt az ember akkor, amikor az Isten teremtő kezéből kikerült, de mivé lett, amikor Isten akaratának ellenszegült és bűnét elkövette? Aztán hogyan segítette a Megváltó a bűnbeesett ember elcsestségén? Végül mi haszna van a világnak abból, hogy az ember újra Isten gyermeke lehet?

1. *Mi volt az ember a bűnbeesés előtt és mivé lett?*
— ez az első kérdés. Amikor már teljes szépségében pompázott a világ és sor került az ember teremtésére, emberteremtő szándékát így fejezte ki az Úr: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.” Tehát önmagához hasonló remeket akart alkotni akkor, amikor testet formált a föld anyagából és belelehelte az élet lehelletét. Azért is volt az ember utolsó a teremtés művében, mert Isten a teremtés koronájának szánta. E miatt nem elégedett meg azzal, hogy benne is — mint minden teremtményben: fűben, fában, virágban, az égbenyúló hegycsúcsokon vagy a vizek végtelenségében — visszatükröződjék Isten csodálatos szépsége, hanem még külön kiváltságokkal is felruházta. Megáldotta értelemmel és akarattal: képessé tette őket arra, hogy megismerjék a körülöttük levő szépséges világot, benne és általa felismerjék az Alkotót is. Készséget adott szívükbe, hogy a Teremtőnek meghódoljanak és Őt szolgálják. Kiténtette őket a megszentelő kegyelemmel, amelynek fényében tiszta, büntelen és szent volt a lelkük. Nem is álltak hadilábon a természettel, amelybe őket Isten belehelyezte: ahogy ők szolgáltak Istennek, úgy szolgált az egész nagy természet is nekik. Isten békessége töltötte be szívüket: valóságos mennyországban éltek a földön, amely — mint a Szentírás mondja — békesség és öröm a Szentlélekben.

Ez volt az eredeti állapot. De nem tartott soká. Minden kiténtetés: testi és lelki szépség, ártatlanság, megszentelő kegyelem, békesség és öröm Isten ingyenes ajándéka volt ugyan, de mégsem a nélkül, hogy legalább érdemesnek ne mutatkoztak volna rá. A próbát nekik is ki kellett állaniuk és — amint szintén tudjuk a Szentírásból — ők ezt a próbát nem állották. Engedtek a gonoszlélek csábításának: vétkeztek és ezzel Isten haragját vonták magukra. Kiestek a kegyelemből, értelmük elhomályosodott, akaratum a rosszra hajlandó lett; ellenségükké vált az előbb még barátságos természet; szenvedések hosszú sorozata és a halál várákozott rájuk a végeszakadatlan boldogság helyett.

Nem nehéz elképzelnünk ezt a szomorú lelki állapotot: sötét kétségbeesést, tehetetlen vergődést és kilátástalan

vágyakozást, amely az ősszülők lelkét megülte. Olyan lehetett az, mint azé a fiatal gazdaemberé valahol az Alföldön, akit — amint arrafelé mondani szokták — ifjúkorában valószínűleg tenyerén hordozott a szerencse. Fehéringes kisgyerek volt még, amikor árvaságra jutott. Az apátlan-anyátlan árvát megszerette és örökbe fogadta a környék leggazdagabb asszonya. Akit előbb még féltetni kellett, hogy éhen pusztul vagy elkallódik az ember-rengetegben, annak most ugyancsak felvitte Isten a dolgát: úr lett, tejben-vajban fürdő gazdag gyerek, akire még a hozzá hasonlók is irigykedve tekintettek fel. Kedvességével, szolgálatkészségével eleinte ugyancsak rászolgált erre az uraságra. Nevelőanyja nap-nap után gyönyörködve nézte és élvezte a szépen fejlődő, boldog gyereket. Ki is házasította, amikor eljött az ideje. A fiatalember azonban annyira belemerült a családi boldogság élvezetébe, hogy lassankint megfeledkezett arról, akinek nagy boldogságát, mindenét köszönhette. Fájt a derék asszonynak a fiatalok hálátlansága. Egy szép napon megunt és felmondott nekik. Kitétte őket a családi házból és a birtokból, amelyet pedig nekik szánt mindenestül. Aztán sorukra bízta őket: törjék-verjék a világot, küszködjenek az élet mostohaságával és viszontagságával; éljenek, ahogy tudnak. Az előbb még emelt fővel járó büszke ember és még büszkébb felesége most szégyenkezve bújt az emberek elől; nem találták sehol helyüket. Ha az embertelen napi robot után esténként magukra maradtak, egymást érték a keserű szemrehányások. Sűrű sóhajtások között gondoltak vissza a régi jó világra, amikor a derék jó asszony szeretetét élvezték és övék volt a régi, szép otthon minden boldogsága.

Ez az elesettség érzése nemcsak az ősszülőket kísérte további életútjukon, hanem gyermekeiket és ivadékaikat is, mind a mai napig. A bűnben ugyanis, amelyet elkövettek, az volt a legnagyobb szerencsétlenség, hogy az összes következményeivel együtt átszállott utódaikra is. Vagyis nemcsak ők maguk estek ki az Isten kegyelméből, hanem személyükben az egész emberi nemzetség. Mint ahogy az előbbi esetben nemcsak az az emberpár esett ki a nevelőanya kegyeiből és az előbb élvezett sokféle jóból; nemcsak ők ketten

lettek koldusszegények, de szegénységben és nyomorúságban születtek egymásután a gyermekeik is. Azok is kénytelenek voltak viselni apjuk és anyjuk hálátlanságának minden következményét, pedig hát ugyancsak nem tehettek róla. És ahogy Ádám, Éva és az ő közvetlen utódaik lelkében folytonosan ott élt az olthatatlan visszavágyódás az után az állapot után, amikor még boldog gyermekei voltak az Istennek, úgy élt ez a vágy századokon keresztül az egész emberiség lelkében is, mindenegybes ember lelkében; és él mind a mai napig. A különbség a kétféle ember: az ószövetség és újszövetség embere között az, hogy míg az ószövetségi ember vágyakozása ködbeveszõ reménység volt csupán, amelyet folytonosan ébresztgetni és biztatgatni kellett a prófétáknak, addig az újszövetség embere nem hiába várakozik és reménykedik, az ő reménysége mindig valósulhat és csupán csak tőle függ, hogy valósul-e? A régi embernek ugyanis csupán a maga erejére lehetett támaszkodnia, az pedig leromlott és meggyöngült az eredeti bűn következtében s így nem volt elegendő arra, hogy az Isten gyermekének magasságába felkapaszkodjék; az újszövetségi ember erőtlenségét azonban pótolja a kegyelem ereje, amelyet a megváltó Krisztus visszaszerzett. Ma közülünk mindenki lehet újra Isten gyermeke: lehetővé tette az Úr Jézus Krisztus, aki megváltotta a világot. Ezt a nagy tényt így jelenti számunkra a Szentírás: „Dedit eis potestatem filios Dei Fieri — lehetővé tette számunkra, hogy Isten gyermekei legyünk.” A régiek tehát nem ismerhették a karácsonyi örömet. Hogy Isten gyermekei lehetnek újra, az örökre vágy maradt bennük, szomorú és teljesülhetetlennek látszó vágy. A keresztény ember számára, a mai ember számára azonban édes, boldogító valóság. Ezért mondja az ének: „Emberek, a szabadóra ütött” és ezért harsan fel ajkunkon, helyesebben tör ki szivünkéből a másik szentének minden karácsonykor: „Krisztus Jézus született, örvendezzünk.”

2. Hogyan segített a Megváltó a bűnbeesett ember elesettségén? Isten az embert szabadnak teremtette. Ez azt jelenti, hogy szabadon választhat a jó és rossz között. Ha a jót választotta, megvan az a nagy öröme, hogy övé az

érdem; ha pedig a rosszat, méltán okolhatja saját magát minden bajért, ami abból a rosszból következik, amit választott. Így volt ez már a paradicsomban is. Választania kellett az Isten gyermekeinek szép és boldog élete vagy pedig a kilátásba helyezett számkivetettség szomorú urasága között. Mikor az ember vétkezett, inkább a hazátlanság nyomorúságát választotta. Magamagát rekesztette ki az Istennel való közösségből, az Isten gyermekeinek boldogságából. Hej, de sokféleképen próbált aztán oda visszajutni! Hányszor elsírta Dávid király zsoltárát, hogy „miként a szarvas vágyódik az üdítő vízforrás után, úgy sóvárog utánad, én Istenem, a lelkem: szomjazik lelkem az Isten után, az élő Isten, az erős után. Mikor lehet már elejébe mennem és arca előtt megjelennem?” Hányszor emelt égbe magasodó oltárokat s égette el rajta legszebb állatát vagy elsörendű gabonáját áldozat gyanánt, hogy megközelítse Istent, akit elveszített! Hányszor vállalt mérhetetlen szenvedéseket is és áldozta életét és véréit, hogy lemossa magáról a bűn szégyenfoltját! És imádságának nem volt ereje, áldozata nem volt kedves az Úr előtt, mert olyan szívből fakadt vagy olyan kézből jött, amelyet Istennek el kellett utasítania. A haragvó Istent csak olyan valaki engesztelhetette, aki hiánytalanul kedves volt előtte; elégtételt csak olyan áldozat adhatott, akihez a bűn szennye fel sem érhetett. Ilyen pedig nem volt egy sem az emberek között, hiszen valamennyi Ádám és Éva ivadéka. Istennek kellett testbe öltöznie, áldozóvá és áldozattá lennie, hogy az áldozó személy is, meg az áldozat is méltó legyen arra, hogy a megbántott Isten elfogadja. Ez történt az első karácsony éjszakán: megjelent közöttünk a testbeöltözött Isten, hogy megkezdje az engesztelő életáldozatot, melyet aztán a keresztfán fejezett be kínos halálával. Ez az áldozat kedves volt az Isten előtt s ennek kedvéért hajlandó lett újra kegyelmébe fogadni az embert. Krisztus Urunk megváltó halála tökéletes elégtételt nyújtott az Istennek minden bűnért és mindenki bűnéért. Aki az Ő megváltó áldozatába kapaszkodik, azt Isten újra kegyelmébe fogadja; aki imádságát ehhez az áldozathoz kapcsolja, feltétlenül meghallgatásra talál és kegyelmet nyer.

A közönséges emberéletben sem ismeretlen fogalom, hogy más nyujt elégtételt, mint aki a megbántást elkövette és hogy a megbántott ember megbocsát a megbántónak egy ártatlan kedvéért. Valahol egy dunántúli faluban történt, hogy egy kamaszgyerek apja tilalma ellenére cigarettára gyujtott a szérún, ahol már hatalmas asztagokba rakva állott a learatott gabona. Az eldobott gyufaszál szörnyű veszedelemnek lett a forrása: porrá égett az egész évi termés. Nem szorul magyarázatra, mit érezhet egy gazdaember, mikor megjelentik neki, hogy odavan az egész évi verejtékes munka gyümölcse. Éktelen haragra lobbant az öreg s tán nem is került volna ki a keze közül élve a gyerek, ha annak kicsi húga, az apa szemefénye és gyönyörúsége közbe nem veti magát. Könnyezve néz rá és alázatosan mondja: „Engem is verj meg, édesapám, mert a Józsi már nem bírja.” Meghökken az apa; pillanatok alatt meglágyul a szíve; körülölelgeti az áldozatos szívű kicsikét és megenyhülve bocsátja el a könnyelmű fiút. Ugye, hogy meg tud indulni ember is, ha ártatlan kéri? Milyen könnyörület lesz egyszerre, ha az ártatlanság kínálja fel neki áldozatát! Isteni eredetű ez a könnyörülő szív bennünk. Maga az Isten is így indult könnyörületre, amikor szent Fia bemutatatta értünk életáldozatát és meghalt értünk a kereszten. Ezt fejezi ki a régi, szép egyházi ének, amikor azt mondja: „Atyánk, ki vagy a magas mennyben, nézz kegyesen ez oltárra; nézz szent Fiadra e szentségben, mint Abel áldozatára! Emlékezzél szenvedésére ártatlan áldozatunknak: szerzette halála és vére, hogy hívassunk fiaidnak.” Mióta elhangzott Krisztus Úrunk utolsó szava a keresztfán, hogy „beteljesedett”, azóta már nincs akadálya, hogy csakugyan Isten gyermekei legyünk. Iparkodásunknak súlyt és erőt ad a keresztdózat, amely minden vasárnap, de mindennap is megismétlődik itt az oltáron, amikor a pap a szentmisét bemutatja. Van szabadulás a bűnből és a kárhozatból, csak akarni kell belőle szabadulni. És melyik józan, okos ember nem akarna?

3. *Mi haszna van a világnak abból, hogy az ember újra Isten gyermeke lehet?* — ez a harmadik kérdés. Sok ember szépnak és épületesnek találja ugyan a biblia leírását az őseredetű állapotról, a bűnbeesésről és a megvál-

tásról, de azt gondolja, hogy ma már mindezekén túl vagyunk. Más világot élünk; kenyér és ruha kell nekünk, nem istengyermekség. Ez a gondolat az első pillanatra nagyon helyesnek is látszik. De csak az első pillanatra. Minél tovább gondolkodunk azonban a világ során, annál biztosabban érezzük, hogy mégiscsak a bűn az egyetlen és igazi rossz a világon. Isten ugyanis minden teremtményéről egyformán gondoskodik. Nemcsak a mezők liliomát ruházza és az ég madarait táplálja: teremt az ember számára is eleget a föld javaiból. Ha tehát nincs kenyér, nincs ruha, nincs meleg szoba és nincs emberhez méltó élet, annak az oka emberekben keresendő. A hatalmasok önzése okozza, ha milliók éheznek; az egyformák irigysége teszi keserűvé, sőt elviselhetetlenné az amúgyis szegényes életet; a kicsinyek hálátlansága töri meg a nagyokban a segítő készséget. Önzés, irigység, hálátlanság pedig az ember alacsony ösztöneiből születtek: bűnök, amelyeknek szörnyű következményeit világok szenvedik. A népeknek tehát az cselekszi a legnagyobb jót, aki a büntől szabadítja meg a világot; aki az önzőből önzetlen és áldozatos szívű hazafit, az irigyből szelíd és a másikat készséggel támogató testvért, a hálátatlanságból pedig segítő szeretetre érdemes, jó lelket formál. Mennyországot teremtene a földön, aki ezt meg tudná csinálni. Csakhogy ehhez magának az elvadult, ösztönös embernek kellene gyökerestül megváltoznia, valósággal újra kellene születnie. Egészen úgy, ahogy Krisztus Urunk mondja is Nikodémusnak: „Ha valaki újjá nem születik a vízből és a Szentlélekből, nem mehet be a mennyek országába.” Ez azt jelenti, hogy az alacsony földi vágyak és ösztönök gyermekének Isten gyermekévé kell lennie, hogy a föld színe megváltozzék, hogy újra békesség és boldogság legyen a földön. Lehetséges ez? Krisztus Urunk nyíltan és félreérthetetlenül tanítja, hogy lehet. Az Ő megváltó halálával megengesztelt Isten ugyanis újra kegyelmébe fogadja az embert. Az Isten kegyelmének birtokában pedig olyan lesz a látása megint, mint régen: felismeri a különbséget a jó és rossz között. Akarata is megerősödik: könnyűszerrel megcselekszi a jót és le tud mondani arról, amit rossznak ismert meg. Szóval a kegyelem embere olyan tiszta és igaz ember lesz,

amilyenek Isten gondolta, amikor embert teremtett a világra. Kedvessé válik az Isten előtt és méltó lesz arra, hogy Isten gyermekének tekintse.

Ez azonban nem történik az ember akarata ellenére. Sem az Isten, sem az Anyaszentegyház a lelki újjászületést senkire rá nem erőszakolja. Szabadságát most is meghagyja, és kire-kire rábízza, akar-e újjászületni, akar-e Isten gyermeke lenni? Úgy, ahogy Szent Ágoston mondja: „Aki te nélkülöd teremtett, nem fog üdvözíteni te nélkülöd.” Az embernek tehát magának kell elindulnia a kegyelem felé; magának kell elhatároznia a lelki megújulást. Éppen erre int az Apostol szava: „Atyámfiai, itt az óra az álomból fölkelniünk, mert közelebb vagyunk a mi üdvösségünk, mint mikor hívókké lettünk. Vessük el hát a sötétség cselekedeteit és öltözzünk az Úr fegyvereibe.”

A népek megújulása sem történhetik másként, mint egyenkint. Ha megtörténnék az a csoda, hogy egy-egy ádventben milliók születnének újra s milliók lennének ismét az Isten gyermekeivé, akkor nem kellene a népek között fegyverrel tenni igazságot: mint édes testvérek osztozhatnának a föld javain. Ez pedig nem is olyan elérhetetlen ábránd. Úgy van, ahogy az Apostol mondja: csakugyan közelebb van a mi üdvösségünk, mint bárki sejténé.

Csodálatos, hogy ezt a nagy lélekmegújulást mindenki mástól várja. Arra nem is gondol, hogy neki magának kellene kezdenie. Úgy vagyunk vele, mint mikor iskolaszéki ülésre gyülekeztek a magyarok valamelyik faluban az iskola árnyas udvarán. Megérkezvén az elnök, indultak befelé a gyűlésre előkészített terembe. A küszöbön azonban megálltak. Mindenki a másokra nézett és várta, hogy az menjen be előbb. Ahogy így tétovázva állnak, megszólal a nagytudományú öreg kántor: „Induljunk már, emberek; a mohácsi csatát is azért veszítettük el, mert senki sem akart előremenni.”

Bizony a lelki harcot is elveszítjük, ha senki sem akar első lenni a lelki újjászületésben. Pedig ezt a harcot meg kell nyernünk, mert — amint ma mondogatni szokták — új világ van kialakulóban. Igazán új csak akkor lesz, ha új emberek, lélekben újjászületett, Isten gyermekévé lett em-

berek alakítják. Majd ha mi magyarok százával, ezrével indulunk, tudni fogjuk mindnyájan, hogy itt a magyar földön is közel van az Isten országa. Használjuk fel hát az ádventi szent időt, mert valóban itt az óra, — talán az utolsó óra — hogy az álomból fölkeljünk. .

Az istengyermekség tartalma

Ahogy a Szentírásból tudjuk és az Anyaszentegyház hosszú századok óta tanítja, a Krisztus Urunk megváltó halálával kiengesztelt Isten újra kegyelmébe fogadja az embert. Ez több, mint a mennyei Atyának ránk sugárzó szeretete. Valósággal gyermekeivé leszünk az Istennek; nem természetes gyermekei, — hiszen születés csak egy van — hanem fogadott gyermekek. Ám ez a fogadott gyermekség is olyan kiválóságot biztosít a számunkra, amely nyilván fölé emel az egész teremtett természetnek. Nem vagyunk a teremtés utolsója; valakik vagyunk az Isten szemében és egymás között is. Ez az istengyermekség a gyökere a keresztény ember méltóságának, amelyet olyan szépen fejez ki a kereszttség szertartásában a szent olajjal való felkenés. Régen ugyanis, mikor valakit valami nagy méltóságra szemeltek ki, — akár prófétai, akár királyi méltóságra — szent olajat öntöttek a fejére. Ez a felkenés azt jelentette, hogy az illető nem közönséges halandó, hanem nagy méltóság hordozója. Amikor a pap felszentelt ujját a szent olajba mártja és megkeni vele a keresztelendő gyermeket a mellén és a vállán, ezzel is azt akarja a keresztszülők útján neki is, de a jelenlévőknek is a szívébe vésni, hogy ő sem közönséges halandó többé, hanem nagy kiválóság, méltóság hordozója: Isten fogadott gyermeke. Nézzük meg közelebbről, mi ennek az istengyermekségnek a tartalma, vagyis mit nyer az ember ezáltal az örökbefogadás, ezáltal az istengyermekség által?

1. *Mindenekelőtt megszentelő kegyelmet*, melyet „Isten magjá”-nak mond a Szentírás. Úgy szokott az lenni, amikor egy gyermeket örökbe fogadnak, hogy az örökbefogadó apa kiemeli régi környezetéből, beállítja a saját családi közösségébe, melyben ezentúl részese és élvezője lesz mind-

azoknak az anyagi és erkölcsi javaknak, melyekkel az apa — és az apán keresztül az egész család — rendelkezik. Az új apa vérét és természetét nem adhatja át az örökbefogadott gyermeknek. Ezt ő csak a valóságos szüleitől kaphatja. De nézhet rá olyan szeretettel, mint a saját édes gyermekére; kezébe veheti, alakíthatja a lelkét, nevelheti úgy, mint a vérszerinti apa a saját gyermekét. Így aztán mégis kialakulhat közöttük az atya és a gyermek hasonlósága. A fogadott gyermek úgy gondolkodik, úgy érez, úgy cselekszik majd, mint az atyja, aki örökbe fogadta.

Ezt teszi velünk az Isten is. Egész isteni természetét nem adhatja nekünk, de adhat belőle annyit, amennyi közölhető, amennyit megbírnunk. Olyan igazak nem lehetünk, mint az Isten, de lehetünk igazak, amiről felismerhető bennünk az Isten gyermeke. Olyan jók nem lehetünk, mint az Isten, de jók lehetünk, s ebben a mi jóságunkban Isten jósága tükröződik vissza. Olyan szentek sem lehetünk, mint az Isten, de azért szentek lehetünk s életünk szentségében megsejthetik a kívülről, hogy — mint minden szentség — ez is Istentől, Isten szent Lelkéből fakad. A kegyelem tehát, amely az embert igazzá, jóvá és szentté teszi, valóságos „isteni mag”, amelyet ha belénk ölt az Isten, az a lelkünket lassankint hozzá hasonlóvá érleli. Vagyis a fogadott gyermekben is ki-
verődnek az atya vonásai: gondolkozásmódja, érzésvilága és eljárása olyan lesz, mint az atyáé, azaz mindig és mindenütt igaz, jó és szent.

Ki merné józan fejjel állítani, hogy az ilyen igaz, jó és szent ember nem áldás és nem drága kincs családnak, községnek, államnak egyformán? Gondoljuk csak el, micsoda pokol lehet ott a családi élet, ahol a családfő vagy a család egyik tagja görbe utakon jár, bujkál, hazudik, megcsalja övéit, szóval nem igaz ember! Micsoda felfordulás és zűrzavar lehet az olyan községben vagy társadalomban, ahol nincsenek jó emberek, ahol nincs a szívekben egymást megértő jóindulat, ahol durva önzés vezet az embereket, holott a bölcs is azt mondja, hogy „a jó emberek jósága tartja fenn és viszi előre a fejlődés útján a világot”! És hogyan pusztulnak el azok a népek és nemzetek, amelyekből eltűnnek a szent emberek és helyüket gonosztevők foglalják el!

Az országpusztító forradalmak alatt történt, hogy egyik nagyvárosban a forradalmárok — amint ők mondták — a kórházat is „megtisztogatták” a „szent elemektől”. Ez magyarul annyit jelent, hogy kikergették onnan a derék jó apácákat, akik páratlan hűséggel és sokszor életük kockáztatásával is szolgálták ott a betegeket. A helyükbe tizenhárompróbás elvtársnőket állítottak. Alig múlt el azonban néhány hónap, nemcsak a betegek, de maguk az orvosok is követelni kezdték, hogy hívják vissza és állítsák szolgálatba az apácákat. Ha másképp nem lehet, jöjjenek civilben, de mindenképpen jöjjenek. Nagy megütközéssel hallgatták a vezérférfiak ezt a kívánságot. Amikor az oka felől tudakozódtak, a betegek is, az orvosok is azt felelték: „Az elvtársnők ingyen sem kellene nekünk, mert nem dolgoznak becsületesen, lopnak, hazudnak és kívül-belül tisztátalanok.”

Ime, itt a különbség Isten és a világ gyermekei között! Világmegváltó eszmékkel házálnak jobbra-balra; új próféták hirdetnek új igazságokat, csak egyben egyeznek meg valamennyien: Krisztusról és az Ő országáról nem akar tudni egyik sem. Pedig ha a közjót komolyan szívükön viselnék, akkor nem az Úr Jézus Krisztustól elszakítani, hanem hozzá visszavezetni kellene a népet mindnyájuknak.

2. *Az istengyermekség másodszor új lelket ad nekünk.*
„A fogadott fiúság lelkét, — mint az Apostol mondja — amelyben kiáltjuk, Abba — Atyánk!” A fogadott gyermeket ugyanis — amint láttuk — kiemeli az örökbefogadó atya a régi környezetből és behelyezi a maga családi körébe. A gyermek — még ha nem is volna elég értelmes, hogy tudja — de okvetlenül megérzi, hogy az új családnak más a szelleme, más a lelke, mint a régié volt. Itt másképp gondolkoznak, mint az ő régi otthonában; másképp éreznek és mások a szokásaik is, mint ahonnan idejött. Lassankint azonban megszokja, elfogadja és egészen magáévá teszi az új szellemet. Emberekről, dolgokról és eseményekről úgy kezd ő is gondolkodni és ítélni, mint az örökbefogadó atya; ő is azt látja jónak és azon örvend, amit az örökbefogadó atya, viszont rossznak is azt érzi és azon bánkódik, amit az atya annak ítél. Szóval elváltozik benne a régi szellem s egészen új lélekkel tekint bele a környező világba. Ebben

a lélekben már felismerhetők az isteni vonások; ez nem a szolgaság lelke, amelynek ítéleteit az ösztönök határozzák meg, hanem „a fogadott fiak lelke“, amely mindent az Isten szemével mér és ítél.

Tisztán és világosan láthatjuk ezt a lelki átalakulást azoknak az életében, akik hosszú ideig téves utakon jártak, de megtértek és Isten gyermekeivé lettek. Micsoda lélek volt például Saul lelke, amikor ádáz gyűlölettel üldözte Krisztust és az Ő követőit! Akkor még az ószövetségnek volt ő oszlopos embere, aki azt hitte, hogy az Úr Jézus felbontani jött a törvényt, nem pedig beteljesíteni. Apostolait veszedelmes embereknek tartotta, talán forradalmároknak, akik elszakítják a népet az egy igaz Istentől. Így látott és így ítélte ez a nagytehetségű és lelkes ember, amikor még a szolgaság lelkét hordozta. De amikor Isten gyermekévé lett, fölismerte az Úr Jézus Krisztus személyében a Megváltót és készséggel mondotta neki: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?“ Krisztus apostolaira ezentúl úgy tekintett, mint a szentekre s arra sem tartotta magát méltónak, hogy velük együtt apostolnak nevezzék. A lobogó gyűlölet is eltűnt a szívéből s minden képzeletet meghaladó áldozatra kész volt az Úr Jézus Krisztusért. Hallatlan nagy áldozatait és erőfeszítéseit mindig ezzel az egyszerű kis mondattal indokolta: „Caritas Christi urget nos — Krisztus szeretete sürget minket.“

Vagy micsoda lélek lehetett a bibliai Zakeus? Azok közül a vámszedők közül való, akik bérbe vették a császári adókat és négyszeresen hajtották be a szegény szerencsétlen adófizetőikön. Neki valósággal a pénz volt az istene; pénzben, vagyonban látta egyedül a boldogságot. Fogalma sem volt arról a mennyek országáról, amelyről azt mondta Krisztus Urunk: „A mennyek országa bennetek vagyon és az békesség és öröm a Szentlélekben.“ Ezt az anyagias, kegyetlen és érzéketlen szívű embert Krisztus Urunk egyetlen pillantása megváltoztatta. Tudjuk, hogy egy fára mászott, hogy az Üdvözítőt jobban láthassa. Azt sem tudta szegény, hogy jött le a fáról, amikor Krisztus Urunk rá tekintett és azt mondta, hogy „ma nálad akarok vacsorázni“. Nemcsak a fának a tetejéről, hanem eddigi hallatlan

gőgjének magasságából is leszállott és mélységes alázattal fogadta az Urat. Az volt az első szava, hogy négyzeresét fizeti vissza mindenkinek, akit megcsalt és kész mindenét odaadni a szegényeknek Krisztus kedvéért. Most már nem kellett neki a másé; most már nem a vagyongyűjtésben látta élete célját és nem a pénzben a boldogságot: most már elég volt neki az Úr Jézus jóságos pillantása, elég volt neki Krisztus szeretete. Ime, hogy kicserélődött benne a lélek! Az a lélek, amelyik eddig a pénznek a rabszolgája volt, most egészen felszabadult ebből a szolgaságból; az Isten gyermekeinek, a „fogadott fiak”-nak a lelkét vette, amelyben most már ő is áhítattal és hódolattal tekintett föl az égre és Atyjának szólította az Istent.

Vagy ott van Szent Ágoston, ez a világraszóló tehetőség, aki csodálatos tudományával olyan mérhetetlen nagy szolgálatot tett az Egyháznak. Fiatalkorában az ő lelke is a szolgaság lelke volt. Rabszolgájává lett az érzékiség szenvedélyének. Hit nélkül, törvény nélkül „csak úgy” összeállt egy pogány asszonnyal, akitől volt is egy fiúgyermek, akit Adeodatus-nak nevezett. Úgy gondolta, mint ma is mondanák sokan, hogy emberek vagyunk, emberi dolog ez, nem különös hiba, talán nem is hiba. De egyszer az ő szeméről is lehullott a hályog. Új lelket öntött belé az Isten, aki a tévelygésből visszafogadta gyermekei közé. Most már megértette az Irást, amelyben így szól az Apostol: „Nem tobzódásokban és részegeskedésekben, nem ágyasházakban és szemtelenségekben (van a boldogság), hanem öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba.” Amit a régi lélekkel jónak és egyedüli boldogságnak tartott, attól most utálattal fordult el: a benne életre kapott új lélek, a „fogadott fiak lelke” most már a tisztaságot és szentséget látta annak a forrásnak, amelyből az Isten gyermekeinek tiszta derűje és békessége fakad.

Nem lenne semmi baj a világon, ha mindnyájan, akik eddig, mint Saul egykoron, az igazságot megismerni és megérteni nem tudták, újjászületnének s ezzel az Istentől kapott új lélekkel megismernék és megértenék azt; ha mindnyájan, akik eddig mint Zakeus, a pénzben látták az egyetlen boldogságot s ezért halálra nyomorgatták embertestvérei-

ket, az Istentől kapott új lélekkel megérténék, hogy a mennyek országa bennünk vagyón; ha mindnyájan, akik eddig mint az ifjú Szent Ágoston az érzékiségben keresték a boldogságot, a szentségben és tisztaságban látnák azt és az Úr Jézus Krisztusba öltöznének. Milyen sokan élnek azonban — sajnos — még mindig álomvilágban! Milyen időszerű meghúzni az ádventi harangot és meghirdetni az Apostol szavával: „Atyámfiai, itt az óra az álomból felkelni, mert közelebb vagyón — mintsem gondolnánk — a mi üdvösségünk.”

3. *Az istengyermeiség harmadszor biztosítja számunkra az Isten atyai gondoskodását.* Ha ugyanis atyánk az Isten és ránk minden pillanatban úgy tekint, mint gyermekeire, akkor gondjainkat, szenvedéseinket, küzdelmeinket is látja, és pedig nem az idegennek érdektelenségével, hanem az atyának jóindulatával, szeretetével és segítő készségével. Ezen az alapon biztatja is Krisztus Urunk hallgatóit a hegyibeszédben: „Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek . . . Tekintsétek az égi madarakat; ezek nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek és a ti mennyei Atyátok táplálja őket. Nem vagytok-e ti azoknál becsesebbek? . . . És a ruházatról miért aggódtok? Nézzétek a mezők liliomait: nem szőnek, nem fonnak, mondom pedig nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei füvet, amely ma vagyón és holnap kemencébe vettetik, Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitűek! Ne aggódjatok tehát . . . hisz tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségtek vagyón.” Az Isten gyermekei tehát földi gondjaikban is bátorsággal hagyatkozhatnak az ő mennyei Atyjukra és szörnyű viszontagságok között is bizalommal tekinthetnek a jövőbe.

Az Isten gyermekeinek a mennyei Atyához való ilyen bensőséges viszonya teszi érthetővé a szentek eljárását, akik sokszor minden emberi erőt meghaladó terheket vállaltak Isten dicsőségéért vagy a lelkek üdvösségéért; kilátástalannak tetsző harcokat vívtak egy-egy lélekért; mérhetetlenül sokat szenvedtek Isten ügyéért. Amikor úgy látszott, hogy elértek az emberi teherbírás legvégső határáig, az Isten

gondoskodó szeretetére hagyatkoztak és azt mondták Szent Pállal: „Omnia possum in eo, qui me confortat — mindenre képes vagyok abban, aki engem megerősít.”

Kedvesen írja le az író a szentek életében Postel Szent Mária Magdolnának, a nagy francia iskolaalapítónak esetét, aki a nagy francia forradalom után annyira megsajnálta az utcán csatangoló, rendetlenkedő és kicsinyeknek-nagyoknak bajt okozó, szegény neveletlen gyermekeket, hogy elhatározta, egész életét azok nevelésének szenteli. A munkát otthon kezdte egy kis szobácskában néhány gyerekkel. Ezek annyira megszerették az oktatást, hogy úgyszólván éjjel-nappal ott akartak lenni és mindennap több pajtást hoztak magukkal az áldottlelkű tanítónénihez. Csakhamar kiszorultak egy pajtába, de pár hónap alatt az is szüknek bizonyult. Ekkor Magdolna felkereste a község derék plébánosát és bejelentette neki, hogy miután az iskola gondolata ilyen páratlanul hódít, hatalmas nagy népiskolát kell a számukra építeni. Minthogy az ügy halasztást nem szenvedhet, azonnal hozzá is kell fogni a munkához s ehhez kéri a plébános áldását és segítségét. Az ősz lelkipásztor nagy figyelemmel hallgatta Magdolna előterjesztését, de mind afféle józan és alapos ember, rögtön a dolog velejére tapintott, amikor azt kérdezte: „Nagyon helyes, kedves leányom, de hol vannak egy ilyen nagy épület megvásárlásához vagy felépítéséhez szükséges eszközök?” Magdolna elmosolyodott és azt felelte: „Jó atyám, hogy a sok ártatlan gyermeklélek veszendőbe ne menjen, az nem a mi ügyünk, az az Isten ügye. Bizonyos, hogy gondoskodni fog a szükséges eszközökről, ha mi ennek az Ő ügyének jó szívvvel szolgálatába állunk.” A plébánost meglepte ennek az akkor még egyszerű vidéki leánynak mélységes hite és bizalma a mennyei Atya gondviselő szeretetében. Örömmel ígerte meg segítségét és adta az elinduló munkára áldását. És Magdolna nem csalódott. Kérő szava előtt egymásután nyíltak meg a szívek s rövid idő alatt háromszáz növendék befogadására alkalmas iskola emelkedett a község közepén. A házat azonban nem kapták meg örök tulajdonba. Amikor a tulajdonos meghalt, az örökösök jelentkeztek érte. „Mi lesz most?” — kérdezte a plébános. „Aki gyermekeit

reám bízta s aki gondját viseli az ég madarainak, gondoskodik majd erről a művéről is" — mondotta Magdolna ismét csak rendíthetetlen bizalommal. És mire a házat át kellett adni, megkapták a hatóságtól egy régi apátság épületét, amelyben aztán akadály nélkül kifejlődhetett az a gyönyörű nevelő munka, amely évszázadokon át bizonyította, hogy az ő hűséges gyermekei bátorsággal bízhatják rá magukat a mennyei Atya gondviselő szeretetére.

De nem kell ahhoz szentnek lenni, hogy valaki ilyen feltétlen bizalommal hagyatkozzék a mennyei Atyára. Fia-tal jegyespár állított be egyszer valahol az Allőföldön egy falu plébánosához azzal, hogy egybe akarnak kelni. A jó öreg lelkipásztor szeretettel fogadta őket, de tudva, hogy szegény mind a kettő, mint a templom egere, mindenekelőtt megkérdezte tőlük: „Jól van, gyermekeim, de hát aztán hogyan fogtok megélni?” A fiú szólalt meg elsőnek: „Isten-félők vagyunk mind a ketten, — mondotta alázatos hangon — Isten gyermekeinek tartjuk magunkat, aminthogy azok is vagyunk, mert földi szüleink már nincsenek. Mennyei Atyánkra bizzuk magunkat, Ő majd eligazítja sorsunkat.” Az öreg plébános meghatott örömmel írta be a nagy könyvbe a fiatalokat, s akaratlanul is Krisztus Urunk szava jutott eszébe, amellyel a kafarnaumi századost dicsérte: „Bizonny mondom nektek, nem találtam ennyi hitet Izraelben.”

4. *Végül az istengyermekség biztosítja számunkra a mennyei örökséget.* Hogy is mondja az Írás? „Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk. Ha pedig fiai, örökösei is. Istennek ugyan örökösei, Krisztusnak pedig örökös társai.” Voltaképen ez a végcél. Ide kell betorkollania minden más emberi célnak, mert hiszen semmi sem olyan bizonyos ezen a világon, mint a halál. Igaz, hogy a haláltól félni szoktak az emberek, nyilván mert a lélek elszakadása a testtől erőszakos valami. De ez a félelem csak addig tart, amíg valaki nem gondol a halálon túl következő életre. Amint azonban kitarul lelki szemei előtt a boldog örökkévalóság képe, megenyhül, sőt elenyészik ez a félelem és megszállja az embert az őszinte vágy a mennyország után, akárcsak az ifjú Szent Ágnes lelkét, aki egy bizalmas beszélgetés közben így sóhajtott fel: „Ó,

de hosszút kell még várni, amíg odaérünk; miért is nem mehetünk el innen hamarabb?"

Az őskeresztény idők egyik legkedvesebb szentjéről, Szent Lőrinc diákonusról olvassuk, hogy miután kegyetlenül megostorozták, kínpadra vonták. A legrettenetesebb kínok között is így imádkozott: „Áldott légy, Uram, Istenem, hogy ennyire könyörületes vagy méltatlan szolgálóid iránt.” Mikor pedig a lelketlen prefektus azzal fenyegette, hogy egész éjjel a kínpadon fogja sanyargatni, így kiáltott hozzá: „Az én éjszakám sötétséget nem ismer; ott minden nappali fényben úszik.” Aztán tüzes vasrostélyra fektették. Még ezek közt az új kínok közt sem vesztette el nyugalmát, sőt egy idő múlva mosolyogva szólt oda a hóhérnak: „Most már megfordíthatsz, ez az oldalam megsült egészen.” Aztán az égre szegezte szemeit és csendesen, imádkozva várta a halált.

Mi lehet az oka ennek a rendíthetetlen nyugalomnak, sőt boldog öröme, ami ezt a fiatal lelket a halál előtt betöltötte? Semmi más, mint az a bizonyosság, hogy az igazak lelkét a mennyei Atya kitárt karokkal várja odafenn. Hiszen rájuk nézve így fog az Úr Jézus Krisztus ítélete hangzani: „Jöjjetek Atyámnak áldottai és foglaljátok el a nektek készített országot.”

Az istengyermekség tehát megszentelő kegyelmet ad az embernek, amelynek fényében igazzá és szentté válik: új lelket teremt bennünk, amely a mennyei Atya szemével nézi, tehát helyesen ítéli meg és értékeli a világ javait. Biztosítja számunkra Isten atyai gondoskodását és a mennyei örökséget. Ennyi kincsnek a birtokában mégis csak különb az ember, mintha Istentől távol, Istent nem ismerve járná az élet rögös országútját. Ma nagy divat magasabbrendű emberről szónokolni; felsőbbrendű emberről írnak a bölcsek; „emberebb ember“-ről és „magyarabb magyar“-ról ábrázolnak a hazafiak. Nincs magasabbrendű ember, mint aki megértette a Szentírás szavát, amely hangsúlyozottan köti a lelkünkre, hogy „maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk”. Teremtünk hát új világot, de ne a világ fiaiból, hanem az Isten gyermekeiből. Az ehhez szükséges lelki újjászületést pedig ne

mástól várjuk és követeljük, hanem kezdjük magunkon. Majd ha látják bennünk a megigazult ember felragyogó boldogságát, indulni fognak a példánk után, és csakugyan elközelgett számunkra az Isten országa, amely békeség és öröm a Szentlélekben.

Az istengyermekség folyamányai

Megváltásunknak az a felbecsülhetetlen értéke, hogy visszaállította az eredeti állapotot. Az eredeti bűn szomorú következményei, nevezetesen az értelem elhomályosodása és az akarat gyengesége megmaradtak ugyan, mint figyelmeztető jel az ember fájdalmas esésére, de az Istennel való barátság helyreállott: megnyílt az út mindenki számára az istengyermekség felé. Ezt kereste századokon és ezredeken át az emberiség a legkülönbözőbb — és a legtöbbször téves — utakon. Ez után vágyódott akkor is, amikor kifejezni vagy önmagának megymagyarázni nem is tudta, hogy mi az, amire vágyódik. Ma minden katolikus ember tudja, hogy az istengyermekség nem elérhetetlen ábránd, hanem boldogító valóság. Azzal is tisztában vagyunk, hogy az istengyermekség tartalma a kegyelem, amely megtisztítja, újjáteremti és megszenteli az ember lelkét. További kérdés, mi következik mindezekből? Mik az istengyermekség folyamányai?

Erre a kérdésre rövid két szóval meg lehet felelni. Az istengyermekségből két nagy dolog következik szinte magától értetődően: katolikus öntudat és katolikus közösségtudat.

1. A *katolikus öntudat* azt jelenti, hogy nemcsak itt-ott felvillan bennem, hogy ki vagyok, mi vagyok, hanem állandóan tudom és életemnek szinte minden pillanatában gondolok rá, hogy nem vagyok a teremtés utolsója. Valaki vagyok, előkelőség vagyok, mert Isten gyermeke vagyok. Az emberek általában büszkék szoktak lenni a származásukra, nemességükre. Büszkék arra, hogy arisztokraták. Még mai nap is többféle arisztokráciát is ismerünk. Van születési arisztokrata, aki előkelő nemes, gróf vagy báró,

mert annak született. Van szellemi arisztokrata, aki köztiszteletben álló előkelőség, mert nagy a tudománya, több és nagyobb, mint általában az embereké. Van pénzarisztokrata, akit meg azért becsülnék az emberek, mert sok a pénze, mérhetetlen nagy vagyona van s annak segítségével mindent megszerezhet magának, amihez a közönséges ember nemigen juthat hozzá. Van azonban egy közös nagy hibája ennek a háromféle arisztokráciának vagy nemességnek: rövidéletű mind a három és a halálban elenyézik. Mikor aztán évtizedek múlva feltárják a régi sírokat — mint ahogy egyik világhírű drámában olvassuk — s előkerül onnan a sokféle koponya, a sírásó nem tudja megmondani, melyik volt a grófé, a tudós professzoré vagy az egyszerű napszámosemberé. Látszik, hogy a három közül egyik se igazi nemesség, igazi arisztokrácia. Van azonban egy negyedik: a lelki arisztokrácia, amely végigkíséri az embert a földi életen, sőt átkíséri az örökkévalóságba is. Ezt a nemességet közvetlenül az Isten adja az embernek először akkor, amikor megkeresztelik: ott fogadja Isten gyermekévé a megkeresztelt embert. Ez az igazi nemesség. Mindaddig megmarad, míg az ember sajátmaga könnyelműen el nem tékozolja, vagyis amíg nem vétkezik. De Isten oly kegyelmes, hogy a vétkezőnek is visszaadja, ha alázatos bűnbánattal megtér és szentül fogadja, hogy többé készakarva nem vétkezik.

Ez a nagy öntudat, hogy én valaki vagyok, előkelő vagyok, Isten gyermeke vagyok, enyém az Isten barátsága és szeretete: óriási segítség számunkra az élet nagy küzdelmeiben és kísértéseiben. Állandó biztatás, hogy ne hagyjuk magunkat, ne törjünk le, ha az élet megpróbál. Állandó figyelmeztetés, hogy ne alacsonyítsuk le magunkat, amikor feltörekszik bennünk az állati ösztön vagy pedig kívülről kísértenek valamiféle aljasságra. Állandó vigasztalás is a szenvedésben, amikor úgy látszik, hogy mindenki elhagyott, s tekintetünket az égre emelve eszünkbe jut, hogy van Atyánk az égben, aki szemmel kíséri sorsunkat s akire mindig bizalommal támaszkodhatunk. Mennyivel nagyobb és értékesebb öntudat ez, mint a földi arisztokratáké, akik csak múló javakra építenek!

Ezt akarta mélyen a szívébe véetni tanítványainak az újkor egyik legnagyobb nevelője, Foerster, amikor elmesélte nekik a fiatal Ravenstein gróf történetét. Mikor a fiatal nemes elvégezte a középiskolát, édesapja az ország fővárosába küldte egyetemre. Félt azonban, hogy a nagyváros forgatagában majd rossz útra téved a gyerek. Búcsúzásul hát azt mondta neki: „Aztán jól vigyázz magadra, fiam! Soha egy pillanatig se felejtse, hogy Ravenstein vagy, előkelő ősök ivadéka vagy!” Elment a fiú s ahogy elkövetkezett a hónap első vasárnapja, felkeresett egy bencés atyát, családjuk régi barátját. Elmondta neki, milyen útravalót kapott édesatyjától. Az ősz páter szeretettel hallgatta végig a fiatalembert, aztán mosolyogva így szólt hozzá: „Mást mondok én neked, drága fiam. Gróf vagy, nemes vagy, az igaz. Előkelő emberek voltak az őseid is mind, ha csak a származásukat nézzük. De voltak ám azok közt tékozlók, gyilkosok, paráznák és házasságtörők is. Nem tudom, nem jobb-e őket elfelejteni. Gondolj inkább arra, hogy Isten gyermeke vagy. Az Úr Jézus Krisztus azért lett emberré, azért halt meg a kereszten, hogy neked ezt a méltóságot megszerezze. Az Atyára gondolj mindig, aki tekintetével állandóan kísér minden életutadon s atyai szemével örködik még az álmaid felett is. Ez a nagy gondolat jobban megőrzi a nagyváros forgatagában tisztának és igaznak, mintha csak az emberősökre gondolsz.” A fiatal gróf mélyen szívébe véste a szavakat. Egyike lett az egyetemen a legjobban tisztelt és nagyrabecsült hallgatónak. Azt mondom én is: ne irigyeljétek senki származását, tudományát avagy gazdagságát, sem semmiféle kiválóságát. Lehet valaki előkelő származású, de belül mégis rongyember. Lehet nagy a tudománya, de a szentek tudományában járatlanabb, mint a legkisebb iskolásgyermek. Lehet annyi pénze, hogy maga se tudja mennyi, de belül ágrólszakadtabb, mint az útszéli koldus, aki atyjának ismeri az Istent és a Miatyánkja után békességgel tér nyugalomra. Arra gondolj, hogy Isten gyermeke vagy: jó pedig annak, aki sorsát az ő mennyei Atyjának kezében tudja.

Hogy milyen nagy erő ez az öntudat nemcsak a nemesben, de az egyszerű kis inasgyerekekben is, azt egy tanár-

ember is kedvesen tapasztalta, amikor külföldön jártában valamelyik nagyvárosban egy hentesboltba ment, hogy egy kis vacsorát szerezzen magának. Korán volt még, nem volt a boltban senki. Egy inasgyerek kínálta neki a különféle felvágottakat. A tanár válogatott egy darabig, de azt nem kívánta, amit a gyerek olyan nagyon dícsért. „Miért nem parancsolja, — kérdezte tőle — boltunkban ez a legfinomabb árú.” „Félek, hogy nem friss” — mondta a tanár. A fiú kiegyenesedett. Nemes önérzettel válaszolt: „Ha azt mondtam, hogy friss, azt elhiheti az úr. Katolikus ifjúnok vagyok” — s büszkén a jelvényére mutatott. Mintha azt mondta volna: Isten gyermeke vagyok s nincs az a jó üzlet a világon, amelyikért hazudni vagy egy embertársamat félrevezetni tudnám, ha mindjárt idegen is az, akit sohse láttam és ezután se fogok látni. Milyen boldog lenne a világ, ha ez a katolikus öntudat milliók szívében élne!

2. *Katolikus közösségtudat* az istengyermekség második folyománya. Ez a közösségtudat pedig kettős: lelki közösségünk az Úr Jézus Krisztussal, azután testvéri közösségünk egymással.

a) Azzal, hogy a második isteni személy emberi testet vett magára, vagyis emberré lett, a bűnt kivéve mindenben hasonló lett hozzánk. Vagyis testvérünké lett, aki áldozatul adta önmagát és meghalt a kereszten csak azért, hogy bűneinkért elégtételt adjon a megbántott Atyának, vele kiengesztelje, s mi újra Isten gyermekei lehessünk és mint ilyenek, újra élvezhessük Isten jóságát és szeretetét. Az áldozatot értünk és helyettünk hozta; a kereszttel értünk és helyettünk járta; a kereszten értünk és helyettünk halt meg; tehát azt a sorsot viselte, amelyet nekünk kellett volna viselnünk. Vagyis mai nyelven szólva: elhagyatottságunkban és elesettségünkben *vállalta velünk a sorsközösséget*. Aztán Krisztus Úrunk, amikor itt járt a földön ember-testben, magáévá tette a mi lelki és örök érdekeinket is: azért tanított a hegyen az Isten gyermekeihez méltó és illő életre; azért bőjtölt és imádkozott; azért viselt sokszor minden képzeletet meghaladó fáradtságot, áldozatot és szenvedést. Vagyis mai nyelven szólva: vállalta velünk az érdek-közösséget is. Mit várhat érte cserébe mitőlünk? Ugyanazt

a kettőt: hogy mi is vállaljuk Övele a sorsközösséget is, az érdekközösséget is.

Mi volt az Úr Jézus Krisztus sorsa a földön? Egyszerű élet egy falusi ácsmester szegényes otthonában, amelyben munka és imádság váltogatták egymást. Azután lenézés és megvettetés; üldöztetés és szenvedés; igazságtalan ítélet és halál a keresztfán, amely akkor még a gyalázat fája volt. Aki Krisztus Urunkkal a sorsközösséget vállalja, az zúgolódás és panaszkodás nélkül éli a maga egyszerű életét, úgy ahogy Krisztus Urunk élte; az nem háborog, ha lenézik, megszólják vagy megvetik; az elfogadja Isten kezéből és békességgel tűri a szenvedést is, mert tudja, hogy a szenvedés Isten látogatása, Isten pedig azokat látogatja, akiket szeret.

Milyen utolérhetetlenül nagyok voltak a szentek ebben a sorsközösség-vállalásban! Pazzi Szent Magdolnáról olvasuk, erről a sokat szenvedett lélekről, hogy amikor őt álló esztendőn keresztül gyötörte már testi betegség, szörnyű lelki sötétség és mindenféle kísértés, néhány pillanatra megnyihült. Ekkor egy elragadott pillanatban mintha Isten szavát hallotta volna, aki megkérdezte tőle, hogy megelégedte-e már a folytonos szenvedést és mit választana inkább, ha tehetné: a további szenvedést-e vagy a halált? Magdolna könnybenúszó szemekkel felelte: „A szenvedést, Uram, ha azáltal nagyobbodik a Te dicsőséged.”

De nem is kell a szentek között sem külföldre mennünk, ha látni akarjuk, miként vállalták ők a sorsközösséget a szenvedő Krisztussal. Itt van a nemzet virága, Árpád-házi Boldog Margit is, akinek gyengéd lelke már kicsi korában is olyan melegen tudott együttérezni a szenvedő Krisztussal, hogy amikor elmagyarázták neki, hogy a kereszt az isteni Üdvözítő keserves kinszenvedésének emlékjele, könnyekre fakadt. És ettől kezdve élete fogytaig bensőséges szeretettel viseltetett a szenvedő Jézus iránt. Mikor hozzá imádkozott, annyira beleélte magát Krisztus kinszenvedésébe, hogy a fátyola egészen átnedvesedett a sírástól. Nagybőjtben pedig, feketevasárnaptól nagyszombatig, mindennap felolvastatta magának a kinszenvedés történetét, amely után — ahogy a legenda mondja — az egész napot

„nagy ájtatos siralmas imádságban“ töltötte. Ez a nagy együttérzése a szenvedő Krisztussal folyton élesztette benne a vágyat, hogy mindent elszenvedjen ő is Krisztusáért, amit az Úr Jézus miértünk szenvedett. Ezért vállalt szívesen minden testi fájdalmat, ezért öltött gyenge testét sanyargató szőrruhát és vezeklő övet s ezért ostorozta magát sokszor véresre. Rövid földi élete alatt valósággal felemésztette a Krisztussal együttérző szeretet.

De még a szentek közé se kell mennünk, hogy az Úr Jézus Krisztussal való sorsközösség vállalását megtanuljuk. Akinek szeme van a látásra, egyszerű emberektől is megtanulhatja azt. Kicsi kis templomka állott valahol egy község közepén. Szegény emberek filléreiből épült szegényes kis hajlék, amelyet azonban éppúgy szerettek, mint a nagyvárosok gazdag lakói a soktornyú fényes templomot. Búcsú napjára újra akarták festeni. A falubeli fiatal piktor elvállalta a munkát, de nem pénzért, csak úgy Isten dicsőségére. Összeszedte minden tudományát, hogy szép legyen és a falubeliek gyönyörködjenek benne. Munka közben megakadt a létra a kis templom hepe-hupás kövezetén, a piktor leesett és alaposan megütötte magát. Megjédtek a jámbor asszonyok, akik már takarítani jöttek a festés után, hogy majd a fiatalember kedvét veszti és a munkát nem fejezi be. Ő azonban nagy örömeikre a következőket mondta: „Hála Istennek! Most már legalább tudom, hogy nemcsak dolgozni, de szenvedni is kell az Úr Jézus Krisztusért. Eddig úgyse szenvedtem érte semmit.“ Mi volt ez más, ha nem olyan valami, amit a szentek is cselekedtek. Csak hát ők hozzájuk mérten nagyban, a szegény falusi piktor pedig magához képest kicsiben. De mind a kettő egyformán vállalása volt a Krisztus sorsának, vállalása az Úr Jézus Krisztussal való közösségnek, amelyet a régiek olyan szépen és találóan neveztek el — mint az öreg imakönyvek címe is mutatja — „Krisztus-atyafiság“-nak. Van-e köztünk csak egy is, aki nem tudná utánuk csinálni? Nem keresni kell a bajt és a szenvedést, csak elfogadni, ha jön, az Atya kezéből, akinek gyermekei vagyunk, mint ahogy Krisztus Urunk is elfogadta a mennyei Atya kezéből, amikor így imádkozott a Getszemáni-kertben: „Atyám, ha lehetséges, múltjék

el tőlem e pohár, mindazonáltal ne az én akaratom legyen, hanem a tied."

A másik fajta közösség az érdekközösség. Mindenkinnek van érdeke. Van az egyes embernek, van a családoknak, van az államoknak és a népeknek. Az egyes ember érdeke a megélhetés biztosítása, a haladás, a jobblét. A családoké a békés együttélés, a családtagok élete, egészsége, jövője. Az államoké a polgárok élet- és vagyonbiztonsága, jó utak, közlekedési eszközök, közintézmények; munka, rend, fegyelem, társadalmi béke. A népek érdeke a jog és igazság érvényesülése, békés együttélés, a javak kicserélése és a népek békessége. Egyesek is, családok is, a népek is bámulatos szívóssággal tudják munkálni ezeket az érdekeket. Érdekeik mintha nem is az eszükben, de valósággal a szívükben volnának. Azzal fekszenek, azzal kelnek, arról beszélnek, gondolataik minduntalan oda térnek vissza. Ez így is van jól: ez az élet.

Vannak érdekei a gonoszléleknek is. Lelket csábítani, bűnt okozni, lelket veszteni; a jót megakadályozni, a gonosztságot diadalra segíteni; a jókat kigúnyolni, a jók és igazak tekintélyét rontani, a hitványakat pedig feldicsérni. Mind ördögi érdek, amelyet a gonoszlélek csodálatos találmánysággal munkál és amelyre százával és ezrével talál munkatársakat és szövetségeseket emberekből, akik tudatlanul vagy öntudattal mind közreműködnek Krisztus országának lerontásában. Ezzel azonban szembenállnak az Úr Jézus Krisztus érdekei, főképp és különösen ez a három: Isten dicsősége, Isten országának terjedése és az Ő megváltó munkájának sikere. Ahogy a gonoszlélek emberekből talál — és mindig talál — munkatársakat és szövetségeseket, akik vele a gonosztságra vállalják az érdekközösséget, úgy kell az Úr Jézus Krisztusnak is megtalálni az Ő munkatársait és szövetségeseit azokban, akiket megváltott. Isten gyermekei vagyunk mindnyájan, ebből pedig az következik, hogy a fogadott fiúság révén testvérei vagyunk az Úr Jézus Krisztusnak, tehát nekünk kell az Ő legtermészetesebb munkatársainak és szövetségeseinek lennünk.

Ó, milyen pompásan megértették ezt a nagyszerű gondolatot az Isten szentjei! Hogy tudtak azok Isten dicsősé-

géért fáradságot és áldozatot nem kímélve, éjjelt nappallá téve dolgozni! Mint például a nemrég szenttéavatott arsi plébános, aki esztendőök hosszú során keresztül alig aludt többet négy óránál, a többi idejét mind a falubeli és idegenből odasereglett embereknek szentelte. Mindig azt mondta, hogy ő elfogyhat, csak az Isten dicsősége gyarapodjék. Egyszer megkérdezték tőle, hogy ha a jó Isten szabad választást engedne, hogy ebben a pillanatban égbe menjen vagy pedig még a földön maradjon, hogy a bűnösök megtérésén fáradozzék, mit választana. „Azt hiszem, maradnék” — válaszolta a szent. „És meddig maradna, — kérdezték tovább — itt maradna a világ végéig?” János hosszan elgondolkozott, aztán csendes alázattal így felelt: „Maradnék.”

De itt sem kell talán egészen a szentekig mennünk. Csodálatos szép példái vannak a krisztusi érdekközösség vállalásának magunkfajta egyszerű emberek között is. Egy idősebb falusi magyar például felajánlotta, hogy mivel neki egyéb dolga úgy sincs, mert a gyerekei mindennel ellátják, amire szüksége van, szívesen hozza-viszi a plébánosa üzeneteit a falubeli híveknek. Már vagy három esztendeje róttá az utcákat, mikor valaki megkérdezte tőle, hogy mi fizetést kap ezekért a szolgálatokért. Az öreg csendesen mosolyogva felelt: „Az itteni olcsó napszámmal én be nem érem; egy summába kapom majd a fizetést odafönn, ha mennyei Atyámhoz megérkezem.”

Vagy mit tudtak tenni a szentek az Isten országának terjesztéséért! Elhagytak apát, anyát, családot, elhagyták még hazájukat is és egész életüket idegenek, vadak között töltötték, hogy a pogányokat megnyerjék Krisztus országának. Akárhányszor előfordult, hogy a gyűlölködő pogányok egyik napról a másikra évtizedek munkáját semmisítették meg: felégették az egész missziótelepet, templomostul, iskolástul, mindenestül. És még ez sem szegte kedvüket: újra kezdték, mert az Isten országának terjedését, Krisztus Urunknak ezt a legfőbb érdekét a magukénak tudták és vallották.

És mit meg nem tettek az Egyház szentjei sokszor egyetlen lélekért! Villanovai Szent Tamásról olvassuk, aki

éppen azért lett szent, mert Krisztus Urunk érdekeivel magát életre-halálra azonosította, hogy egyszer valamelyik botrányos életű alattvalójának ügyét kellett elintéznie. Az idézésre meg is jelent a szerencsétlen ember, magában nagyokat morogva és a feljelentőket szidalmazva. Megátalkodott szívvel várta a büntetést. Nagy meglepetésére azonban nem az következett. Tamás betuszkolta a kápolnába s ott komoly atyai hangon, amelyből azonban kiérződött a szeretet melege, csak ennyit mondott neki: „Testvérem az Úr Krisztusban, a te lelkedet éntőlem kérik majd számon. Ez a számonkérés pedig szigorú lesz. Azért én már most akarok érted vezekelni.” S még mielőtt a szegény ember felocsúdott volna, Tamás már ott térdelt a kápolna feszülete előtt, ledobta magáról a köpönyegét és elkezdte magát ostorozni, de úgy, hogy a vére is kicsordult alatta. A szerencsétlen ember megrendülve kiáltott fel: „Az Isten szerelmére, nekem jár ez a fenyítés, nekem kell vezekelnem, hiszen a bűnös én vagyok!” Az érsek nagylelkűsége megmentett egy lelket az örökkévalóság számára. Mi ez, ha nem közösségvállalás az Úr Jézus Krisztus legszentebb érdekeivel, azok közt is a legfontosabb érdekekkel: a lélekmentéssel? Ki mondhatná, hogy ez csak a szentek tudománya? Krisztus szolgáinak, s azokon keresztül magának Krisztusnak mindenki segíthet a lélekmentésben. A boldogemlékü XI. Pius pápa fel is hívta rá a világ katolikusait, amikor azt kívánta tőlünk, hogy lépjünk akcióba, hogy azok a nagy tömegek, akik ma nem élnek Krisztussal közösségben, oda újra visszatérjenek és Isten öntudatos gyermekeivé legyenek. Ez az „Akció Katolika” vagy magyarul „katolikus cselekvés” nemcsak a szentekre, de mindnyájunkra vár.

b) *Az egymással való testvéri közösség szintén természetes folyamánya az istengyermekségnek. Szent Pál apostol ezt másképp el sem tudja képzelni, azért leveleiben mindig így szólítja meg az első keresztény gyülekezeteket: „Atyámfiai.” Szent Péter apostol is így szólal meg a Szentlélek vétele után Pünkösöd napján: „Atyámfiai, férfiak!” Az első keresztények csakugyan a legszentebb testvéri közösségben éltek. A pogányok akárhányszor irigykedve*

tekintettek rájuk s egymás iránt való szeretetüket ismertető jelnek tekintették, amelyikből a keresztényeket fel lehetett ismerni. „Nézzétek, hogy szeretik egymást” — így beszéltek róluk. Hogy pedig ez az egymás iránti testvéri szeretet ne legyen csak egyszerű ellágyulás és ne maradjon pusztá érzelem, így figyelmeztette őket a másik apostol: „Atyámfiai, ne szeressünk szóval, hanem cselekedettel.”

Ez a cselekedetekkel megmutatott szeretet megint két dolgot foglal magában: egyik a sorsközösség vállalása katolikus testvéreinkkel, másik pedig az elesettek támogatása minden tőlünk telhető anyagi áldozattal.

A sorsközösség vállalása a legtöbbször nem könnyű dolog, mert lemondást és áldozatot jelent. Sokat beszélnek manapság új világrendről, amelyben a földi javak igazságosabban lesznek elosztva, mint a régi világban. Mert valóban nem igazság, hogy egyesek terített asztalán ötfogásos ebédet tálalnak fel, amíg másoknak — és pedig nagyon sokaknak — egyfogásos jut csak, sőt néha még annyi sem. Nem igazság, ha valaki valósággal úszik a földi javakban, mert a vagyon az övé, azoknak pedig, akik a vagyont reggeltől estig munkálják, emberhez méltó életet sem biztosít. Nem igazság, ha dolgozni tudó és akaró emberek nem tudnak becsületes munkához jutni; nem igazság, ha nincs kenyere, ruhája és meleg szobája a dolgozó magyarnak, mikor pedig Isten ád a föld javaiból eleget, csak okosan és emberségesen kellene szétosztani. Mit jelent a sorsközösség vállalása? Nem azt, hogy vessük le a jó gúnyánkat és járjunk rongyokban mi is, hanem azt, hogy ne hagyjuk magára a szegény lerongyolódott magyart, hanem álljunk melléje szeretettel és vele együtt küzdjünk minden törvényes eszközzel azért a jobb gazdasági rendért, amelyet a boldogemlékü XI. Pius pápa gyönyörűen megrajzolt az egész világhoz intézett nagy levelében, amelyet kezdő szavairól úgy ismerünk, hogy „Quadragesimo anno”. Ez a mi viszonyaink között annyit is jelent, hogy amikor állást kell foglalni a közjó érdekében, nem hallgatok minden jött-ment agitátorra, aki füt-fát, földi mennyországot ígér; nem csatlakozom idegen emberekhez, akikről nem tudom, honnan jöttek, mit akarnak és kinek felelősek; nem hallgatok hízel-

kedőkre sem, akik, ha szükség van rám, szépeket és nagyokat mondanak. Én csak egyre hallgatok, az Anyaszentegyházra, amelynek látható feje, Krisztus földi helytartója világosan megmutatta az utat, hogy kell élni a világ javával, hogy mindenkinek biztosítva legyen azokból az emberhez méltó élet.

Nagyszerű példáját adta ennek egy egyszerű falusi kisgazda valahol a Tisza mentén, amikor a gazdakörben vasárnap délután megjelent közöttük egy micisapkás, kurta-pipás idegen és csatlakozásra szólította fel őket egy új mozgalomhoz. Felemelkedett helyéről a gazda, jól szemébe nézett az idegennek s így szólott hozzá, hogy a többiek is értsék: „Ahhoz, hogy mi magukhoz csatlakozzunk, el kellene fordulnunk az Anyaszentegyházról meg talán a hitünk-től is, pedig abban még soha nem csatlakozott senki. Az urakról nem tudjuk, kicsodák és honnan jöttek; azt se tudjuk, hová akarnának minket vinni. Próbálja meg másutt, nekünk az úr tudományára nincsen szükségünk.” A sorsközösség vállalása krisztusi közösség vállalása, az idegenekhez való csatlakozás pedig áruulás, Isten gyermeke azonban soha nem lehet áruló.

Másik folyománya a testvéri közösségnek az elesettek gyámolítása. Őket különösképen testvéreinknek kell tekintenünk, hiszen Krisztus Urunk szószerint azonosította magát velük, amikor az utolsó ítéletről oktatta tanítványait. Úgy végezte, hogy „amit egynek cselekedtetek a szegények közül, nekem cselekedtetek”.

Ebben is örök időkre szóló példát adtak nekünk a szentek. Ott van például a magyar származású Szent Hedvig fejedelemasszony. Minden lelki szépet és jót el lehet róla mondani, de az életírója a legszebben mégis akkor szól róla, amikor a szegényekkel és ügyefogyottakkal való testvéri együttérzését írja le. Elmondja róla, hogy jövedelmének legfeljebb a századrészét költötte magára, a többit irgalmasságra fordította. Mindenekelőtt jó bért fizetett és azt mindig pontosan megadta munkásainak. A jobbágyok szolgáltatásaiból annyit engedett el, hogy irtókai tréfásan azt szokták mondani, hogy lassan már nem is marad más feljegyezni valójuk, mint amit asszonyuk elenged. Az alá-

zatos Krisztusra és szent apostolaira való emlékezéssel mindennap 13 szegényt ültetett asztalhoz, akiknek személyesen szolgált fel. Egyik apródja meg is jegyezte, hogy szívesebben lenne a fejedelemasszony szegénye, mint apródja. A palotába vetődő koldusok számára külön konyhát tartott fenn, ha pedig templomba ment, útközben is megajándékozta az útszéli koldusokat. Különös nagy szeretettel karolta fel a betegeket. Személyesen kereste fel és szolgálta ki őket; orvost hívott és orvosságot készített a számukra; ha mást nem tudott tenni az érdekükben, oda-terdelt ágyuk elé és úgy vigasztalta őket. Hasonló szeretettel gondoskodott a börtönök szerencsétlen lakóiról: ruhát és ennyivalót küldött nekik; közbenjárt az érdekükben; ha kiszabadultak, igyekezett megkönnyíteni a polgári életbe való visszatérésüket. Gondjaiba fogadta az apátlan-anyátlan árvákat s ha eladó sorba kerültek, tisztességesen kiházasította őket. Környezete sokszor a szemére hányta, hogy mindenkire költ, csak magára nem. Ő ilyenkor szerényen megjegyezte, hogy így igazságos, hiszen mindnyájan testvérek vagyunk Krisztusban.

De hogy valaki azt ne gondolja, hogy szentnek vagy fejedelemnek vagy legalábbis gazdag úrnak kell lennie annak, aki a testvéri közösséget szószerint vállalni akarja az elesettekkel, idézzük még ide azt az egyszerű falusi csizmadiát, akit Isten elég keményen megpróbált, mert egymásután vette el a gyermekeit, végül még a feleségét is. Attól kezdve maga számára csak félnapot dolgozott. Úgy mondotta, ennyi munkával meg lehet keresni a mindennapit egy olyan igénytelen ember számára, mint ő. A nap másik felében a falubeli szegények, elsősorban pedig a szegény gyerekek rongyos lábbelijét foltozgatta, tatarozta. Amikor megütötte a fülét, hogy itt is, ott is szentnek mondogatják, azt mondta szerényen: „Dehogyan vagyok én szent. De jó testvér szeretnék lenni a szegényekkel, mert hiszen mindnyájan Isten gyermekei vagyunk.”

Drága jó Testvéreim! De sok rossz nem történnék a világon, ha mindnyájunkban élne a katolikus öntudat! És de sok jó történnék a világon, és milyen boldog lehetne még az egyszerű, szegényes élet is, ha mindenkiben élne a

katolikus közösségtudat, ha mindenki vállalná a sorsközösséget is meg az érdekközösséget is az Úr Jézus Krisztussal és embertársaival, akiket az Ő drága vére tett a mennyei Atya gyermekeivé, egymásnak testvéreivé!

Az istengyermekség jelei

Láttuk az előző elmélkedésekben, hogy az istengyermekség nem pusztán szó, hanem élő valóság. Láttuk a tartalmát a megszentelő kegyelemben; az istengyermekség által nyert új lélekben, amely Isten szemével lát és értékkel; az Isten atyai gondoskodásában földi és örök boldogságunkat illetően; végül a mennyei örökségben. Láttuk aztán az istengyermekség folyamányait is, egyfelől a katolikus öntudatban, másfelől pedig a katolikus közösségtudatban, amely a sorsközösség és érdekközösség vállalását jelenti az Úr Jézus Krisztussal, aki mint ember testvérünké lett; továbbá egymással, akik mind ugyanazon mennyei Atyának vagyunk gyermekei, tehát testvérei vagyunk egymásnak. Kérdés most már, mik az istengyermekség jelei, amelyekkel Isten felé mutatja az ember, hogy öntudatosan akar gyermeke lenni, de amely jelekből kifelé is ráismerhetünk benne Isten gyermekére.

Az atya és a gyermek hasonlítani szoktak egymáshoz. Test szerint nem mindig, de lélek szerint a legtöbbször. Amint a gyermek növekszik, fejlődik, érik, ez a hasonlóság mindinkább kiverődik rajta. De nemcsak külsőben, hanem belső tulajdonságaiban is. Kicsinyenkint megismeri atyjának gondolkozását, szokásait, magatartását és azokat utánozni kezdi. Mire meglett ember lesz, valósággal belenő atyja szellemébe. Lélekben is egészen hasonlóvá lesz hozzá. Aki pár percig beszél vele, meglepődve kiált fel: ez a gyermek egészen az apja! Istengyermekségünknek is ez a hozzávaló hasonlóság a legbiztosabb jele. Lelki fejlődésünk során mindinkább megismerjük Istent és az Ő tulajdonságait; átvesszük és kidolgozzuk magunkban az isteni vonásokat s egyre hasonlóbbakká leszünk Hozzá, úgyhogy gondolkodásunkban, szokásainkban és egész magatartásunkban fel lehet ismerni az Isten gyermekét.

Isten felséges szent lénye olyan mérhetetlen gazdag az Ő tulajdonságaiban is, hogy a rövid földi élet alatt alig tudjuk még csak megismerni is, nemhogy kidolgozni. De minél tovább szemléljük, annál többet ismerünk meg belőle. Igen, de éppen ez a szemlélés nehéz, mert az Isten láthatatlan. Ez a nehézség izgatta már az apostolokat is, amikor ezzel a kéréssel fordultak egyszer az Úr Jézushoz: „Mutasd meg nekünk az Atyát, és elég lesz nekünk.” Krisztus Urunk azt felelte a leghangosabbnak: „Fülöp, aki engem lát, látja az Atyát is.” Krisztus Urunk szent emberségében ugyanis az Isten gondolata jelent meg, s földi életében éppen azt akarta megmutatni, milyennek gondolta Isten a teremteskor az emberéleletet. Aki tehát sűrűn olvassa a Szentírást, az Úr Jézus életében könnyűszerrel felismerheti az isteni vonásokat, különösen azokat, amelyekre Krisztus Urunk nagy hangsúlyt kívánt tenni s amelyeket közönséges halandó is könnyen utána csinálhat. Nézzük meg közelebbről közülük azt a hármat, amely döntő hatású egész életünkre. Ezek: tisztaság, jóság, hűség.

1. *Tisztaságon* a lélek büntelen állapotát értjük. Azt az állapotot, amikor az ember lelke Isten kegyelmének fényében ragyog. Az ember ugyanis akkor igazán az, aminek Isten a teremteskor gondolta, ha mocskotalan benne a lélek. Ha bűnök nem terhelik. Ha zavartalanul élvezi Isten barátságát és szeretetét. Az ilyen tiszta lélekben valósul az, amit Szent Pál apostol mondott: „Isten egyszülött Fiának hasonlóságába öltözzünk”, t. i. a kegyelem által, vagy amit Szent János evangélista még egyszerűbben így fejezett ki: „hasonlók leszünk az Istenhez”.

Az Úr Jézus Krisztus, mint ennek a tisztalelkű embernek, tiszta emberségnek az eszménye vagy mintája jelent meg a világban. Ő volt az egyetlen, aki emelt fővel kérdezhetett ellenségeitől, hogy „ki fedd meg engem közületek a bűnről?” Ő volt az egyetlen, aki nyugodt lelkiismerettel mondhatta az egész világnak: „Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem, ti is úgy cselekedjetek”, továbbá, hogy „tanuljatok tőlem, mert én szelíd vagyok és alázatos szívű”. Krisztus Urunk egész gondolkozása és minden megnyilatkozása ezt az isteni tisztaságot ragyogta bele a világ-

ba, amelyre akkor döbbsentek rá először az emberek, amikor a hegyi beszédben így szólott: „Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne paráználkodjál, én pedig mondom nektek, hogy mindaz, aki asszonyra néz és őt megkivánja, már paráználkodott vele szívében.”

Ez a tisztaság, amelyhez a bűnnek még az árnyéka sem férközhet, — hogy úgy mondjuk — az Isten ízlése. Ilyen az Ő lénye, ilyennek akarja látni az Ő gyermekeit, akiket csakis addig tekinthet gyermekeinek, amíg ebben a lelki tisztaságban hasonlítanak Hozzá. A bűn ugyanis semmiféleképen sem fér össze az istengyermekséggel. Mert mi a bűn lényegében? Lázadás az Isten ellen. Ez a lázadás nemcsak elszakít, de szembefordít Istennel, Aki bennünket szeretetből gyermekévé fogadott. Kivetkőztet emberi méltóságunkból, mélységesen megaláz és állati sorba alacsonyít le. Eltorzítja bennünk az isteni vonásokat, megöli neme-sebb érzéseinket, durva rabszolgájává tesz a szenvedélyeknek. A szokványos bűnös, aki bűneiben megátalkodik és jólérzi bennük magát, valóságos szörnyeteggé válik és útálatraméltó lesz Isten és emberek szemében egyaránt.

Lehet-e ilyen lélekkel Isten elé állni? Lehet-e feléje olyan bizalommal és szeretettel közeledni, mint a gyermek közeledik atyjához? Hiszen a hűtlen szolga, a túrt nap-számos vagy az áruló bűjni szokott az úr elől, aki azelőtt szerette. Érzi, hogy megszakadt a régi kedves kötelék, ronggyá lett a menyegzős ruha: így a legtisztább isteni fölség elől csak menekülni lehet. Olyanformán, ahogy egy szegény gyárimunkás kifejezte valahol az egyik pesti külvárosban. Faluról került oda, amikor sokukat már nem tudta eltartani a kis darab ősi föld. Feleséget azért onnan hozott a falujából: a városiak között nem talált magához illőt. Az asszonyka meg is maradt olyan tiszta, hamvas-lelkű istengyermekének, amilyen odahaza volt, az ember azonban mintha megváltozott volna. Tékozló, tivornyázó ember nem lett ugyan, övéit se bántotta soha, de a templomból — ahol azelőtt olyan jól érezte magát — elmaradt és nem imádkozott. Első fiacskájuk már hároméves lehetett akkor, amikor valami munkásügyben kereste a helybeli káplán. Egyedül találta az egyszerű kis konyhában; az

asszony nem volt otthon. Ahogy beszélgetni kezdenek, hirtelen kinyílik a szobaajtó, kidugja rajta borzas kis fejét a gyerek és megszólal: „Édesapám, le szeretnék feküdni, imádkozzunk.” Megszokta ugyanis a gyerek, hogy lefekvés előtt imádkozni kell; a nélkül nem tudott lefeküdni. Szemmel látható bosszúsággal szól rá az apa: „Feküdj le, kisfiam. Anyád nincs idehaza. Majd imádkoztok holnap.” „De én most akarok” — erősködik a gyerek. A kényessé váló helyzetet a káplán oldotta meg: bement a kicsihez és szépen megimádkoztatta. „De hát miért is nem akart a fiával imádkozni?” — kérdezte, mikor kijött. Lehangoltan válaszolt az apa: „Nehéz sor az, kérem. Engem a gyár egészen megrontott. Annyi szennyben, piszokban gázolok egész nap: hogy tudnék, hogy mernék ilyen lélekkel imádkozni?”

Igaza volt. A bűnökkel szennyezett lélek érzi, hogy megszűnt Isten gyermeke lenni. Idegenné lett az Atya előtt, akinek az az előkelő izlése, hogy magához hasonlóan tetőtől talpig tisztának, büntelennek, mocskotalannak akarja látni gyermekeit.

Kedves jó Testvéreim! Mit csináljon az az ember, aki úgy járt, mint ez a gyári felebarátja? Mit csináljon? Hát, aki sárba esett, mit csináljon? Maradjon benne, fetrengjen, amíg bele nem pusztul? Dehogy! Keljen fel minél előbb. Mosakodjék meg, öltözzék tisztába, hogy újra emberhez méltó formája legyen. Az pedig, aki vétkezett, tévovázás nélkül mossa meg lelkét a bűnbánat szentségében s úgy siessen vissza a többivel együtt a mennyei Atyához, akitől bűnei elszakították. Éppen annak az ideje van most az adventben, amikor az Úr Jézus Krisztus eljövételére készülünk. Hogy is mondja az Apostol? „Atyámfiai, itt az óra az álomból felkelnünk, mert közelebb van, semmint sejtenők, a mi üdvösségünk!”

2. *Jóság a másik isteni vonás, melyről az Isten gyermekeit fel lehet ismerni.* Isten ugyanis maga a tiszta jóság. Annyira, hogy Krisztus Urunk, amikor valaki úgy szólította meg, hogy „jó mester”, azt mondta neki: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak az Isten.” És Isten csakugyan mindig és mindenütt jónak mutatkozott az em-

berek előtt. Jó volt, amikor a világot s benne az embert megteremtette. A Szentírás jelenti, hogy Isten jónak gondolta el a teremteskor a világot — „látá Isten, hogy amit alkotott, az jó”. — Embert is azért teremtett, hogy legyen, aki gyönyörködjek benne és élvezze az istenteremtette jókat. Jó volt akkor is, amikor megszánta a bünbeesett embert és Megváltót ígért neki, akit aztán el is küldött. Jó volt akkor is, amikor Fia kedvéért újra kegyelmébe fogadta az embert. Jó most is, amikor szüntelen kiárasztja ránk testi-lelki adományait, s amikor újra és újra megbocsát, ha elbukunk. Valóban igaz, amit a katekizmusban tanultunk: „Isten csak jót akar és jót is tesz nekünk, mert Ő végtelenül jó.”

Krisztus Urunk a jóságunk ezt az eszményét mutatta be a világnak a saját ember-életében, amit a Szentírás röviden így jellemez: „Körüljárt, jót tévén.” Keresztelő Szent János követéinek is ezt az isteni jóságot adja ismerető jelül: „Elmenvén, jelentsétek meg Jánosnak, amiket hallottatok és láttatok: a vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak... és a szegényeknek hirdettetik az evangélium.” Amerre megfordul, mindenütt ez a jóság sugárzik ki belőle. Kedves gyöngédséggel öleli magához a kicsinyeket s óvja lelküket a nagyok botrányától. Szánja az éhező tömeget és kenyeret ad nekik, hogy éhen ne vesszenek. Sajnálja a szegény betegeket s kezét rájuk tévén meggyógyítja őket. Megecsik a szíve az egyetlen fiát sirató özvegyasszonyon és feltámasztja a halott gyermeket. Amikor halálraváltan cipeli keresztjét a Golgotára, akkor sem magára gondol, hanem azokra, akik a bűnt elkövették. Szülőföldjének és a szent városnak, helyesebben honfitársainak szomorú sorsát előre látva pedig könnyekre fakad. Ha Isten gyermekeinek hasonlítaniok kell a mennyei Atyához, akkor valóban a jóság az, amelyben ennek a hasonlóságnak meg kell mutatkoznia.

De jók vagyunk-e mindnyájan? Minél mélyebben nézünk önmagunkba, annál tisztábban látjuk, hogy jóratörekvésünk mellett is mennyi apró gonoszság, ártó szándék és rosszindulat tud bennünk lenni. Milyen kevéssé hat ránk és milyen gyengén tükröződik csak bennünk az Isten szent

lelkéből kisugárzó jóság. A szentek éppen ennek az isteni jóságnak a lemintázásában tűntek ki és ebben voltak nagyok. Az egyik nagy szemlélődő szerzet alapítójáról, Szent Romuáldról olvassuk, hogy a szívéből kisugárzó jóság hogyan mentett meg egy veszendőbe indult lelket. Heves, indulatos, nyugtalanvérű fiatalember állott a kolostor szolgálatában, akít a Szent éppen e tulajdonsága miatt kénytelen volt a szolgálatból elbocsátani. Minden harag nélkül, atyai intelmekkel és áldással bocsátotta útjára. A legény azonban bosszút forralva távozott. Kint a nagyvilág forгатagában mindig mélyebbre süllyedt. Már egészen lezüllött, amikor hozzáfogott a bosszúterv végrehajtásához. Felfegyverkezve csöngetett be a kolostor kapuján. Az apátot kereste. A portás el akarta küldeni, de a kápolna felől hirtelen feltűnt az ősz apát alakja. Hallva a vitát, odament hozzájuk. Itt a lerongyolódott alakban felismerte az egykori szolgát. Kitárta feléje karjait, megölelte és megcsókolta e szavakkal: „Isten hozott, fiam, visszajöttél?” A boldogtalan fiatalember annyira megrendült erre a szeretetteljes fogadtatásra, hogy könnyekre fakadt, térdreesett és hálálkodva csókolta meg az apátúr kezét. A Szent gyengéden elhárította magától a hálálkodás jeleit és azt mondotta: „Nem történt, fiam, semmi különös. A kápolnából jövök éppen, ahol áldoztam a szentmisében. Ajkaim érintették az Urat: én az Úr Krisztusnak ezt a csókját adtam csak tovább.”

Ezen a szent emberen már kiverődött a jóság isteni vonása. Ebben a lélekben már nyoma sem volt a sok apró gonoszságnak, gonosz indulatnak. Így kell annak lenni az Isten többi gyermekében is, mibennünk is mindnyájunkban. Meg kell törni szívünk keménységét és fel kell szabadítani a lelkünk mélyén szunnyadó sok jóindulatot: hadd sugározzék rá a szenvedő világra, hisz úgyis az a bajunk, hogy kevés a jóság a világon. Legyünk türelmesek és megbocsátók felebarátainkkal szemben, nehogy úgy járjunk, mint az a bibliai álnok szolga, akinek az ura minden adósságát elengedte, pedig az több volt tízezer talentumnál, de ő nyomorult száz dénárt sem volt hajlandó elengedni szolgatársának, s addig akarta nyomorgatni, míg az utolsó fillérig le nem fizeti. Csak az számíthat Isten könyörülő jóságára,

aki maga is tud jó lenni; türelmes, jóságos és irgalmas lenni atyafiaihoz.

3. *Hűség az istengyermekség harmadik jele.* Isten tulajdonságai között is előkelő helyen szerepel az Ő emberteremtényeihez való hűsége, ami kitetszik abból, hogy a Szentírás összesen kilencvenhat helyen szól róla. Mint egyik alapvető tulajdonságát említi éppen az istengyermekséggel kapcsolatban, amikor azt mondja: „Hűséges az Isten, ki által hivattatok az Ő Fiának, a mi Urunk Jézus Krisztusnak társaságába.” Hűségesnek mondja ígéreteinek teljesítésében, amikor a reménységet akarja ébresztgetni az Isten gyermekeinek szívében: „Tartsuk meg a mi reménységünknek rendíthetetlen vallását, mert hűséges az, aki ígéretet tön.” Hűségesnek mondja hozzánk a lelki harcban is, amikor így szól: „Hív pedig az Isten, aki nem hagy titeket kísértetni azonfölül, amit elviselhettek”, továbbá, mikor ezt mondja: „Hűséges az Isten, aki megerősít titeket és megőríz a gonosztól.” Ennek fejében azonban azt is hangsúlyozza a Lélek az Írásban, hogy: „Légy hű mindhalálig!”

Ennek a hűségnek eszményképét is megtaláljuk az Úr Jézus Krisztusban felfelé is, lefelé is. Hűséges az Úr Jézus az Atyához, aminek legszebb kifejezését a Getszemáni kertben adta, amikor emberi természete borzongva retten vissza a ráváró áldozattól és szabadulni kívánna a keserűség kelyhétől, mégis azt mondja: „... mindazonáltal ne amint én akarom, hanem amint te”. Az Atyához való hűségéről tett bizonyosságot akkor is, amikor az utolsó vacsorán így imádkozott: „Atyám, én Téged megdicsőítettelek a földön; a munkát elvégeztem, melyet reám bízál, hogy megcselekedjem.” De hűséges az Úr Jézus lefelé tanítványaihoz és a megváltandó emberekhez is, akikhez még akkor is szeretettel ragaszkodik, mikor nem mutatkoznak rá érdemesnek. Tudjuk, hogy amikor élethálharcát vívta a getszemáni kertben, az apostolok érzéketlenül aludtak a közelében. Szemrehányást is tett nekik, hogy egy órácskát sem tudtak virrasztani vele. Mikor pedig elfogták, gyáván szétzaladtak, s még az elsők a tanítványok között, Péter meg János is, akit csak úgy emleget az Írás: „quem diligebat Jesus — akit Jézus nagyon szeretett”, csak messziről mer-

ték őt követni, de a tanácsházba már nem mentek vele. És Jézus mégsem hagyta el őket. Nem szűnt meg őket szeretni, és feltámadása után szemrehányás nélkül jelent meg közöttük, hogy tovább tanítsa, tovább szeresse őket. A háladatlan tömeg „feszítsd meg”-et kiáltott rá, megcsúfolta, meggyalázta és keresztre szögezte, mégsem szórt rájuk átkot, hanem imádkozott értük: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

Mit várhat Isten a hűségért cserébe? Azt, amit az Apostolok cselekedeteiben olvasunk: „Légy hű mindhalálig!” Azért is, mert hűséges hozzád az Isten s neked, mint az Isten gyermekének, a mennyei Atyának ezt a vonását is be kell rajzolnod a lelkedbe; az istengyermekségnek ezt a jelét is hordoznod kell. De azért is, mert tudod, hogy Isten mindeneket önmagáért teremtett; embersorsod az Istenhez láncol, semmi sem vagy Isten nélkül. Csakugyan, még a természetes életben is rá vagyunk utalva Istenre, annál inkább a természetfölötti világban. Az egész ószövetség története úgy szólván egyetlen jajszó, amely Isten után kiált, de egyben biznyság is, hogy az ember semmire sem megy, ha Istentől elszakad. És éppen ezt az Istenhez való ragaszkodást, a vele tartott állandó és megszakítás nélküli kapcsolatot, a hozzá való szeretetteljes ragaszkodást mondjuk hűségnek.

Ez a hűség abban nyer kifejezést, hogy először is minden tehetségünket, képességünket és erőnket neki szenteljük. Aztán szeretetében és szolgálatában kitartunk nemcsak akkor, amikor annak kézzelfogható jutalmát találjuk, hanem akkor is, ha szolgálatunk céltalan és kilátástalan erőlködésnek látszik. Végül hűségesen ragaszkodunk hozzá akkor is, ha ránk szakad a szenvedések vagy kísértések éjtszakája, vagy ha az Ő országáért és igazságáért jóvótunkat, vérünket vagy életünket kellene is áldoznunk. Úgy mint az apostolok, akik mikor megvesszőzték őket, örültek, hogy szenvedhettek az Isten ügyéért.

Hol találnánk ennek a hűségnek különb emberi példáit, mint a szentek között? Lehetetlen megindulás nélkül olvasni az öreg Mórus Tamás esetét, aki az angol királyságban a legelőkelőbb méltóságot viselte, amikor királya azt

kívánta tőle, hogy esküvel ismerje el őt az angol egyház fejének. A Szent tisztelettel, de határozottan azt felelte: „Nem tehetem, mert nem lehet az Egyháznak más feje, mint az, akit maga Krisztus rendelt: Szent Péter utóda, a római pápa.” Természetes, hogy börtönbe került és halál várt rá. Mindent megpróbáltak, hogy eltántorítsák, de hasztalan. Minden kísérletre az volt a felelete: „Nem hagyhatom cserben az én Uramat, aki mindig olyan jó volt hozzám. Hogyan hagyhatnám el most, amikor szenvednem kell, vagy talán az életemet áldozhatom érte?” Ebben a hűségben még a tulajdon felesége is megpróbálta megingatni. De most is hajthatatlan maradt. Megkérdezte az asszonyt: „Mit gondolsz, hány évet élhetnénk együtt csendes boldogságban?” Az asszony azt felelte, hogy legalább húszat. „Ézért a nyomorult hűz esztendőért hagyjam én most cserben az Urat és az örökkévalóságot, amit a hűséges lelkeknek ígért? Nem tehetem, nem tehetem.” Es nyugodt lélekkel ment a vécőpadra, ahol lefejezték. A hűséges Istennek hűséggel fizetett.

De itt sem kell a szentek magasságába tekintenünk, hogy az Isten gyermekeinek hűségére példát találjunk. Talán emlékeznek is még egyesek arra a kis néger gyerekre, akit egy misszionárius hozott magával Európába. Arra próbálták rávenni, hogy vállaljon el vasárnapra valamilyen megbízást, amit azonban csak úgy teljesíthetett volna, ha elhagyja a vasárnapi szentmisét. Gazdag jutalmat helyeztek neki kilátásba, ő azonban azt felelte a küldöncnek: „Nincs a gazdádnak annyi aranya, amennyiért én vasárnap cserben hagynám az én Uramat.” Hogy megszégyenít ez az egyszerű lélek sok keresztény katolikusnak született meglett embert, aki apró kis előnyökért szemrebbenés nélkül meg az Isten törvényeit; könnyűszerrel fordít hátat Istennek, Egyháznak, elvnek, igazságnak, mert a másik oldalon földi paradicsomot ígérnek neki.

Drága jó Testvéreim! Istengyermekségünk három kiemagasló jele a lelki tisztaság, az egymásiránti megértő jóság és az Istenhez való hűség. Most, ha az adventi szentgyónásban lerázzuk magunkról különféle gyarlóságaink rongyait, az Úr Jézus Krisztusba öltözünk, mint ahogy az Apostol

mondja. A megszentelő kegyelem megújítja bennünk az istengermekséget és megleveníti ezeket az isteni vonásokat: őrizzük híven, vigyázzunk rá féltő szeretettel és úgy járjunk az emberek között, hogy mindig rá lehessen bennünk ismerni az Isten gyermekeire.

A házasság szentség

Mikor a fiatalember, aki már férfiúvá érett, élettárs keresésére indul és szétnéz a nagyvilágban, általában azt gondoljuk, hogy erre az érett ember természetes ösztöne hajtja vagy pedig az otthonalapítás vágya és az ehhez szükséges érett megfontolás vezérli. Csak a mélyebben látók veszik észre, hogy a természet ösztönében is, az emberi szív vágyaiban is, a kutató értelmében is a teremtő Isten szava szól, mintha sürgetve ismételné azt, amit az első emberpárnak mondott: „NövekedjeteK és sokasodjatok; töltséteK be a földet és hajtsátok azt uralmatok alá.“ Az ember mindenestül Isten alkotása. A vágyakat és ösztönöket is Isten ültette belé. Isten az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette, tehát a látnivágyó értelem és a jóra való törekvés isteni eredetű. Az embert férfiúvá és nővé Isten alkotta; a férfiúnak és nőnek egymáshoz való, egész életre szóló kapcsolata isteni szándék. Az a szeretet, mely a fiatalember szívében lángra gyúl egy kedvesnek és jónak megismert hajadon iránt, — de az a szeretet is, amely a leány szívéből visszasugárzik a fiúra, igazában Isten szent lelkéből való. És amikor már házastársakká lettek és a házasságban gyermeket nemzenek, a bennük rejlő nemzőerő is voltaképpen Isten teremtő ereje. A házasság csak végrehajtásában emberek műve, valójában és lényegében isteni gondolat. Amikor tehát az egymás iránt szerelemre gyulladt fiatalok házassági szövetségre lépnek, tulajdonképpen Isten nagyszerű gondolatát valósítják meg, Isten teremtő terveit hajtják végre.

Nem is kell ahhoz magas iskolákat járni, súlyos köteteket tanulmányozni, hogy ezt az ember megsejtse, sőt megértse. Egyszerű gazdalegény volt az a fiatalember, aki a választottjával házasságra jelentkezett a falu plébánosánál. A jó öreg az igazi atya szelídségével és szeretetével mosolygott

rájuk. Megkérdezte, nem félnek-e ezekben a bizonytalan és nyugtalan időkben elindulni erre a nagy vállalkozásra. Nagy komolyan és sokat sejtető lassúsággal válaszolt a fiú: „Nem könnyű dolog, az bizonyos. De mi nem félünk tőle, mert úgy hisszük, minket az Isten teremtett egymásnak. Úgy tanultuk, hogy a szerelem az Isten ajándéka: azt gondoljuk, nem kell attól félni, ha arra vállalkozunk, amit az Isten is akar.“

Ezt a derék fiatal párt az Isten írott levele, a Szentírás is igazolja. Mózes első könyvében, a teremtéstörténetben mindenki olvashatja a már említett isteni meghagyást: „Növekedjétek, sokasodjatok és töltsétek be a földet és hajtsátok azt uralmatok alá.“ Ezt azoknak mondja, akiket saját képére és hasonlatosságára teremtett, tehát amikor az volt a szándéka, hogy képmásaival népesítse be a földet. Ennek a szándéknak végrehajtását emberekre bízta. Az első asszonyt — ugyancsak a teremtéstörténet szerint — azzal a szándékkal alkotta, hogy legyen az embernek hozzá hasonló segítőtársa. A férfiú oldalából alkotta, hogy ezzel is kifejezze a férfiúhoz való szoros és elválaszthatatlan hozzátartozását. Nemcsak azt a pillanatnyi kapcsolatot akarta tehát, ami a gyermekek nemzésével befejeződik, hanem az állandó együttélést, egymásrautaltságot, kölcsönös segítséget.

Ennyi is elég volna annak megsejtésére, hogy a házassági kötelék szent valami. Olyan szent, mint maga az Isten, hiszen az ő gondolata, teremtő terve valósul benne. De Krisztus Urunk az újszövetségben még külön ünnepélyes nyilatkozattal is kijelentette, hogy a házasság isteni mű, a házasság szentség. Így szólott róla: „Ezért elhagyja az ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, azt ember el ne válassza.“ Ezt azután Szent Pál apostol „magnum mysterium — nagy titok“-nak mondja, amivel nyilván jelzi, hogy ebben a kötelékben isteni erő, az Isten kegyelemközlő ereje működik. Erről pedig már az iskolásgyermek is tanulja és tudja, hogy „a szentség Krisztus Urunktól rendelt látható jel, amely megadja vagy nagyobbítja bennünk a megszentelő kegyelmet“.

A házasság tehát Krisztus híveinek szemében nem csupán természetes életszövetség. Nem közönséges szerződés, amit

kénye-kedve szerint, derűre-borúra köthet és oldhat az ember, hanem szentség, amelyben a férfiút és nőt Isten köti össze a kegyelem erejével. Nem szentségnek azok nézik, akikben a krisztusi hit megfoglyatkozott. Az igazán Krisztus-hívó ember úgy néz az oltár előtt álló fiatalokra, mint akiknek lelkébe a házasságkötés nagy és szent pillanatában Isten teremtő kegyelme ereszkedik alá, amely kegyelem valósággal megszenteli őket. E kegyelem fényében úgy tekintenek egymásra, mint akiket Isten ajándékozott egymásnak az ő nagy és szent tervei megvalósítására.

1. Ahhoz, hogy megértsük, miért jó az ember számára ez a szentségi kegyelem, vizsgálat alá kell vennünk, hogy mire és mit nyerne vele a házastársak.

a) *A házasság szentségi kegyelme mindenekelőtt megszenteli magát az embert, a férfit és nőt, akik egymással házasságot kötöttek.* Megszenteli és megnemesíti azt a szeretetet, amely különben az ember érzéki természetéből táplálkozik. Mécs László, a nagynevű felvidéki költő írja egyik költeményében, hogy valahol vonaton utazott. Az emberek szemében, akikkel együtt utazott és szemben ült, akaratlanul is kereste az Istent. Két fiatalnak, egy szerelmes párnak is szemébe nézett, de hiába: azok a szemek csak rút érzéki vágyat sugároztak, de az örökké tiszta és szent Istent nem tükrözték vissza. Milyen más a házasság szentségében megszentelődött ember! Milyen másképp néznek egymás szemébe azok a házastársak, akik a házasság lelket megszentelő kegyelmét öntudatosan hordozzák! Úgy valahogy, mint az a fiatal katona, aki az esküvő után szinte áhitattal csókolta meg a felesége kezét és ezeket mondta: „De hálás vagyok a jó Istennek, hogy nekem adott. Eddig azt hittem, szép vagy, mert szép a szemed, az arcod, az alakod. De most egész másként látlak szépnek: a lelked szép. Olyan boldog vagyok, hogy ezt a lelket az Isten nekem adta.” Hát nem ezt akarta-e mondani a régi magyar nóta költője is, amikor így énekelt: „A jó Isten de nagyon szeretett, hogy énnékem adott tégedet“?

Ez a szentségi kegyelem, amelyben a hívő házastársak olyan igazán szépnek tudják látni és szeretni egymást, folytonosan átsugárzik egyik lelkéből a másikba. Újra és újra megszentelődnek. Örülnek egymás lelki szépségének és jóságának. Mint-

ha folytonosan gazdagodnának, amiből aztán viszontagságok idején is nyugodtan és békességben élnek: állják az idő viharait. Mi hiányzik azokból, akik nem élnek egyházilag megáldott szentségi házasságban? Ez a szentségi kegyelem. Csak ösztönből és szenvedélyből, de nem kegyelemből élnek, ezért aztán állandósul bennük az elégedetlenség érzése. Sohasem lesznek egymásnak elég: ebben van minden hűtlenségnek, hálátlanságnak, viszálykodásnak s a végén a válásnak titkos gyökere.

b) *A házasság szentségi kegyelme egészen különleges erőt ad az érzékiség megfékezésére és a hitvestársi hűség megőrzésére.* Megmondták már a régiek, hogy „*gratia non destruit, sed perficit naturam*”, ami magyarul annyit jelent: a kegyelem nem rontja le, hanem tökéletesíti a természetet. De az őseredeti természet megmarad bennünk akkor is, amikor a megszentelő kegyelem birtokában vagyunk. Tehát a kegyelem nem tétlen nyugalmat vagy harc nélküli békét szerez a számunkra, hanem győzelmes békére segít. Ám a mi gyarló emberi természetünk inkább ezt a tétlen nyugalmat és a harc nélküli békét szeretné. Olyanok vagyunk, mint az a kisgyerek, aki szentgyónás és szentáldozás után odahaza mélyen elgondolkodott; egyszer csak elsírta magát. Mi bajod, kislíam? — kérdi részvétellel az anyja. „Minek gyónok én, — feleli bánatosan a gyerek — ha aztán megint csak rossz leszek?” A kisember nem értette a kegyelmet. Nem sejtette még, hogy állandó küzdelem az ember élete a belső és külső kísértésekkel, ösztönökkel, szenvedélyekkel. Ezt a harcot a kegyelem embere győzelmesen állja; kegyelem nélkül sorozatos csatavesztés vár rá.

Igy vagyunk az érzéki természettel is. Azzal, hogy valaki bevezett a házasság szent révébe, még nem mentesül minden kísértéstől, még nem csendesedik el benne a test törvényellenes kívánsága. De a házasság szentségi kegyelme az érzéki természetet is megszenteli. Segíti azt fegyelem alá vonni, törvényes medrébe terelni és abban megtartani. Adott esetekben szinte megelevenedik ez a kegyelem, mint abban a derék katonában, aki négy teljes évig volt távol feleségétől és otthonától, de olyan tisztán jött onnan haza, mint ahogyan elindult. Maga beszélte el, amikor a négy esztendő sok min-

denféle eseményéről beszámolt, hogy sokszor ágaskodott benne az érzéki természet és sokszor állott szemben szinte félelmetes kísértésekkel. „De ilyenkor — mondotta — mindig megjelent lelki szemeim előtt áldott jó feleségem és gyermekeim képe: szentnek láttam őket és egyszerre megútáltam bűnös hajlandóságomat. Hogy tisztán jöttem haza, igazán csak nekik, legkivált pedig drága feleségemnek köszönhetem.” Ez a jó ember a házasság szentségi kegyelmének a fényében látta távolban hagyott feleségét újra és újra szépnek és szentnek. Azt az isteni valóságot látta, amelyet a kegyelem minden ember lelkében művelni szokott. De kár, hogy ezt sokan nem tudják!

c) Végül *a házasság szentségi kegyelme különleges erőt ad gyermekek nevelésére is.* Aki figyelmesen elolvassa a teremtés-történetet, az előtt nem kétséges, hogy a házasság Istentől megalkotott és kívánt célja nem a fiatalok elindulásával, hanem a gyermek megérkezésével kezd valósulni. Nem azt mondjuk, hogy teljesedik, hanem csak hogy „kezd valósulni”. A gyermek megérkezése mérhetetlen nagy öröm a szülőknek és mindazoknak, akikkel a szülők tágabb közösségben élnek. De nemcsak öröm: érkezése az anya nehéz és tiszteletreméltó fájdalmát is jelenti, ami egyúttal az apai szívnek is szorongó fájdalma, aki teljesen tehetetlenül áll hitvestársa gyötrődésével szemben. És a két léleknek fájdalma hányszor, hányféle formában ismétlődik, amíg az a gyermek a maga önálló életét élni tudó emberré fejlődik! Egy-egy szikrája ennek a közös fájdalomnak a csecsemő gyermek úgyszólván minden hangos megnyilatkozása. Ott lappang mögötte a titokzatos gond, vajjon nem valami ismeretlen szenvedés jele-e a felhangzó gyermek sírás? A gyermek-betegségek réme állandóan ott kísért a bölcső és a fehér ágyacska felett. Az iskolázás új gond és sokszor új veszélyek sejtésével jár együtt. A gyermek lelki fejlődése, amelyben a jótulajdonságokkal együtt a rosszak is jelentkezni szoktak, megint tele van a szülők részéről aggodalmas sejtésekkel. Mindezek tetejébe a legtöbb családban anyagi gondot, fokozott életküzdelmet is jelent a gyermekek nevelése.

Sok esetben ez a magyarázata, ha a gyermeket az első pillanatban bizonyos tartózkodással fogadják és reá félve gon-

dolnak. A kishitű vagy semilyen hitű ember ilyenkor kereken nemet mod. Azt mondja: nem vállalom. A nagylelkű ember vállalja ugyan, de vállalkozása terhét sokszor nehéznek érzi. Mint az a derék iparosember, aki hat gyermeket nevelt. A hat gyermek közül egyszerre öt járt iskolába. Hol az egyik, hol a másik jelentkezett kisebb-nagyobb összegért: majd erre, majd arra kellett. Volt idő, hogy könnyen adta, mert volt miből. De volt idő, amikor bizonyos keserűséggel, sőt haraggal vetette oda a filléreket. Amikor a legidősebb emberré cseperedett, egy szép napon bizalmasan megkérdezte: „Mondja, édesapám, miért haragudott mindig, ha tollra, tintára, füzetre pénzt kértünk?” „Nem haragudtam én rátok, fiam. Nem a harag volt az, amit bennem láttál, hanem inkább olyan keserűségféle, hogy mi mindent adnék még, hogy apátoknál is különb emberekké legyetek, de nincs miből.” Ennek a derék jó magyarnak az esete sokszor és sokféle változatban ismétlődik. Ki tudná elszámolni azt a tömérdek gondot, aggodalmat, fájdalmat és keserűséget, amibe a sok öröm mellett egy-egy gyermek emberré nevelése kerül? Mindezt a kegyelem embere hősieken állja és feladatának emberül megfélel; kegyelem nélkül letörik a teher súlya alatt s legfeljebb fél-embereket nevel, ha egyáltalában nevel. A házasság szentségi kegyelme éppen erre való: támogatni a szülőket gyermekeik emberré nevelésében, mígcsak önálló életútjukra el nem indíthatja őket.

2. A házasság isteni elgondolása, szentségi méltósága és a benne rejlő nagy feladatok megvalósítása szinte magától értetődően jelenti fiatalok számára azt a kötelességet, hogy *erre a szentségre már idejekorán fel kell készülni*; a szülők számára pedig, hogy gyermekeiket kellő időben elő kell készíteni. Isten ugyanis az ő szándékait és nagy terveit embereken, emberi akaratokon és elhatározásokon keresztül valósítja. Kezében az ember nem lelketlen eszköz, hanem értelemmel és szabadakarral megáldott lény, akit ő maga saját képére és hasonlatosságára alkotott. Isten tehát nem úgy mozgatja az embert, mikor szándékait megvalósítani akarja, mint ahogyan a bábszínházban dróton rángatják a figurákat, hanem azt akarja, hogy az ember maga keresse-kutassa Isten szándékait; vállalja azokat öntudatosan; tegye magáévá és

azzal a tudattal hajtsa végre, hogy amikor én ezt cselekszem, Isten akaratának és terveinek megvalósításán dolgozom.

E szerint a férfiú is, a nő is, külön-külön is, együttesen is, isteni gondolat megvalósításán fáradoznak. Ebben olyan-féleképen szerepelnek, mintha egymásnak is, Istennek is munkatársai volnának. Tehát még mielőtt elindulnának egymásfelé, már tisztázandó az a kérdés: alkalmas-e ez az ember vagy ez a leány, hogy egy egész életen keresztül munkatársam legyen? Olyan valaki-e, akiben az Isten öntudatos, becsületes és hűséges munkatársa jelentkezik? Tisztázandó továbbá a másik kérdés: megvannak-e ebben az emberben azok a tulajdonságok, amelyek nélkül házasság együtt-lét és családi közösség el nem képzelhető? Tehát a férfiúban a jellemesség, a becsülettudás, az önzetlenség, lovagiasság és tettekézség; a nőben a lelki finomultság, áldozatkézség és nem utolsósorban egy család gondozásához szükséges alapismertek?

Nyilvánvaló, hogy ezek a tulajdonságok nem teremnek készen és nem jelennek meg egyszerre váratlanul, amikor éppen szükség van rájuk. Ezek lassan érlelődnek a lélekben, először a nevelés, majd az önnevelés révén. A házasság szentségének felvételére e szerint kettős előkészület szükséges: egy távolabbi és egy közelebbi. A távolabbi készület azt jelenti, hogy a jellemnevelés nagy kérdéseivel komolyan kell foglalkoznia mind a fiúnak, mind a leánynak. De a szülőknek is úgy kell őket már az iskolában elindítani, hogy terveikben ne csak a diplomát és a fiatalok számára megszerezhető állást lássák, hanem a jövőbeli férjet és feleséget, apát és anyát is. Mert hiába csinál akár az egyik, akár a másik akármilyen fényes karriert, vagy magyarul szólva hiába ér el akármilyen magas állást: ha szép és boldog családi életet teremteni nem tud, egész életét elhibázta. A közelebbi készület pedig azt jelenti, hogy az egymásfelé közeledő két léleknek nemcsak a külső, de a belső tulajdonságait is meg kell ismerni, hogy bátran ki-mondhassák egymásnak a nagy „igen”-t. Különben úgy járnak, mint az a jobbsorsra érdemes fiatal házaspár, akik egy báli ismeretség után még azon a farsangon, tehát alig két hónap alatt férj és feleséggé lettek. Csak az első hónapjaik voltak boldogok vagy legalább türethetők. Mikor azonban kezdtek jelent-

kezni jellembeli fogyatkozásaik és a házasság nagy feladataira való készületlenség jelei, pokollá lett egymás és később két kisgyermekük számára az élet. Kiderült, hogy amit a férfi szerelemnek hitt és vallott önmagában, nem volt több vaskos önzésnél; amit az asszony meleg együttérzésnek gondolt, nem volt több fellángoló érzékiségnél. A férfi kiskarátú, cselekvésre és áldozatokra rest, önző nyárspolgárnak bizonyult; az asszony szeretete pedig sohasem tudott szolgáló szeretetté lenni, mert nem hozta magával a család szolgálatához szükséges ismereteket. Tíz évi keserves gyöt-rődés után hagyták el egymást és ment kiki a maga útjára az elhibázott élet sötét terhével és átkával, jobbsorsra érde-mes gyermekeik pedig intézetbe kerültek és ott készültek szegényké az életre, de az apai tekintély nevelőereje és az anyai szív melengető jósága nélkül. Átkát ennek a ször-nyű szétesésnek az öreg szülők is viselik — akiket valami-kor „örömszülők"-nek tituláltak — s átkozzák azt a pillanatot, amikor ehhez a készületnélküli házasságkötéshez hozzájárultak, azzal a szokványos fejbólintással, hogy „majd összeszoknak" és amit nem tudnak, arra „majd megtanítja őket a maguk nyomorúsága". Bizony nem szoktak össze; amit nem tanultak meg a készület idején, arra a nyomorú-ságuk sem tudta őket megtanítani.

Az Anyaszentegyház igen helyesen sürgeti a házasságra való intézményes előkészítést. Ma általában divatosak a tan-folyamok, a főző- vagy nótatanfolyamtól kezdve egészen a légoltalmi tanfolyamig. Helyes, hogy így van; amit külön-külön nincs módjában valakinek megtanulni, tanulja meg a közösségben. A házasság nagy és isteni elveit, a hozzá szükséges erkölcsi és gyakorlati kérdéseknek ismeretét is nem-csak meg lehet, de meg is kell tanulni a közösségben, ha azt akarjuk, hogy a családmentésen keresztül sikerüljön a mindnyájunk által óhajtott nemzetmentés.

A házassági hűség

Isten gondolata a házasságról nem valósulhat meg pil-lanatok alatt. Esztendő, évtizedek, egy egész emberöltő kell hozzá, mialatt folytonosan alakul, fejlődik, érik a családi

közösség, amelyben az isteni személyek csodálatos szent közösségének földi mása, a Szentháromság képe ragyog fel. Boldogító valóság ez azok számára, akik benne élnek. Ennek a boldogító valóságnak egyik legmélyebb gyökere, legerősebb fundamentuma a házassági hűség.

1. *Mi ez a hűség? Erény*, amely abban áll, hogy amit az ember egyszer komolyan kimondott, azt tartja, amíg él; amit egyszer megígért, azt állja haláláig; amit egyszer vállalt, azt minden körülmény között teljesíti. Tartja a kimondott szót akkor is, ha körülötte változik a világ és változnak az emberek; állja az ígéretet akkor is, ha a múlt érdekek mást diktálnak; teljesíti a vállalt kötelességet akkor is, ha nehéz; ha nehezebb, mint kezdetben látszott, ha mindjárt vért és életet kíván is. Ez a hűség mutatja a jellem szilárdságát. A hűség erőre vall, amely az egész embert uralja. A hűség változatlan és változhatatlan kötelességtudás: valami bennünk az örök és változhatatlan Istenből, akiről azt olvassuk a Szentírásban, hogy „Benne nincs változás, sem árnyéka a változandóságnak” és amíg „mindenek elavulnak, mint a ruha, Ő örökké ugyanaz marad”. Éppen azért ennek az erénynek ellenkezője, a hűtlenség, az adott szó és ígéret nem állása, a vállalt kötelesség nem teljesítése úgy hat, mintha torzképet hordozna magában a hűtelen, amelyben nem lehet többé felismerni az Isten vonásait, holott minden ember Isten gyermeke, akit Isten saját képére és hasonlatosságára teremtett.

Ezt a hűséget feltételezi a házasság, amelyet Isten felbonthatatlannak tervezett. E szerint az isteni terv szerint — ahogy a katekizmus is tanítja — a házasság egy férfiú és egy nő életszövetsége. Tehát *férfiú* és nem éretlen siheder, *nő* és nem bohókás gyermek indul életszövetségre. Férfiú, akinek — mint a költő mondja — van elve, hite, aki nem „hitvány, gyöngé báb”; nő, aki a szeretet kiapadhatatlan forrásait hordozza magában; tehát két jellem, akiknek mindegyike elég erős arra, hogy a másik reá támaszkodjék és a boldogságát ráépítse.

Ez a hűség rendszerint akkor kerül kemény próba alá, ha vagy az emberben magában vagy körülötte történik valami lényeges változás. Az emberi természet ugyanis sze-

szélys és változó: ami ma szeretet, az holnap hűvös érdektelenség vagy akár gyűlölet is lehet; ami ma jóakarat, az holnap akár ellenséges indulattá is lehet benne. A hűséges ember úr tud lenni a változó érzéseken és indulatokon. Áll az adott szó és vállalt kötelesség mellett, mert azt egyszer kimondta és vállalta, és pedig az eskü szentségével megerősítve. Van eset, hogy az ember körülményei változnak meg, ami sokszor a csalódás érzését kelti és kiábrándítólag hat. A hűséges ember azonban a megváltozott viszonyok között is állja a kimondott szót és teljesíti a vállalt kötelességet; ezzel ura lesz, nem pedig függvénye a különböző életfordulatoknak.

A hűség a hitvestársak együttes életének egyik legmélyebb alapja. Teljesítik, amit egymással szemben vállaltak; egy életen keresztül jó- és balsorsban, derűs napokon és viszontagságok között adják egymásnak, amit az eskü szentsége alatt megígértek. Nem önmagukból valamit, hanem sajátmagukat adják. Ebben a kölcsönös önátadásban fonódnak egységbe és érlelődik a lelkük annyira eggyé, hogy egyiket a másik nélkül el sem lehet képzelni. „Lesznek — mint maga az Úr Jézus Krisztus mondotta — ketten egy testté.”

Nemcsak a szentek életében, de a történelemben is, valamint a mindennapi életben is gyönyörű példáit látjuk ennek a hitvestársi hűségnek. A lengyel királyok véreből származó Jagelló Katalin hercegnőről például feljegyezte a történelem, hogy amikor férjét, Wasa János herceget, a finn szabadsághőst Stockholmba hurcolták és ott bebörtönözték, a derék asszony utána ment és meglátogatta börtönében. A boldog viszontlátás megerősítette abban az elhatározásában, hogy megosztja férjével a keserű rabságot s addig, amíg ő, fogoly marad maga is. A hatalmas király egészen elképedt, amikor a kihallgatáson ezt a különösnek látszó kérést előadta. „Értelmetlen, — mondotta neki a király — miért áldozná fel ön a szabadságát és drága ifjúságát, mikor erre semmi sem kötelezi. Hiszen a férje nem az az úr és előkelőség többé, ami egykor volt, hanem megvetésre méltó, közönséges lázadó.” Az asszony néhány pillanatig hallgatott, majd csendesen lehúzta ujjáról a jegygyűrűt s a király elé tartotta e szavakkal: „Itt van, olvassa Felség!” A király átvette a gyűrűt

és elolvasta a belevéselt két szót: „Mors sola — csak a halál.” Ez a két szó, de még inkább a megindító jelenet annyira meghatotta, hogy teljesítette a hercegnő kérését, aki azután 17 évig ette férjével együtt a rabság keserű kenyerét. De azzal a boldog tudattal, hogy maradéktalanul teljesítette, amit eskü szentsége alatt vállalt, és ebben az élet semmiféle változandósága nem tudta megakadályozni. Így lett a hitvestársi hűség még a siralmak és borzalmak tanyáján, a fogságban is kibeszélhetetlen boldogság forrása.

2. *A hitvestársi hűség természetszerűleg és szinte magától értetődően a házasság felbonthatatlanságára utal.* Századokkal ezelőtt csakúgy, mint napjainkban fel-felviharzott a kérdés a népek között, hogy miért ilyen kemény az isteni rendelkezés: miért felbonthatatlan a házasság? Hívő embernek az is bőven elég, hogy Isten így akarja. A hívő ember gondolkozás nélkül is tudja követni mesterét, az Úr Jézus Krisztust, aki azt mondotta tanítványainak, mikor étellel kínálták: „Az én étkem az, hogy teljesítem Atyám akaratát, ki a mennyekben vagyon.” Ez azonban nem jelenti azt, mintha nem volnának meg az isteni rendelkezés természetes okai is. Isten ugyanis semmit sem akar ok és cél nélkül. Éppen ez az, amiért a hívő ember akkor is követi az isteni akaratot, ha annak okát vagy célját hirtelenében átlátni nem tudja.

a) *A házasság felbonthatatlanságát kívánja mindeneke előtt a házasság lényege és természete.* Ebben a szövetségben ugyanis a férfiú is, a nő is kölcsönösen átadják magukat egymásnak, hogy a legbensőbb életközösségben valósítsák meg Isten teremtő terveit. Nem valamit adnak magukból, hanem egész életüket. Az élet azonban a legdrágább és a legszentebb valóság; kinek-kinek a legdrágább kincse. Ha valamiről, hát erről is áll Krisztus Urunk figyelmeztetése, hogy „ne dobjátok a drágagyöngyöket a sertések elé, amelyek sárba tapossák azokat”. Nem bízhatjuk legdrágább kincsünket ingatag jellemű, csélcsap emberek kezére, akik azt sem megbecsülni, sem megőrizni nem tudják. De önmagát sem alacsonyíthatja le az ember azzal, hogy életét korlátozott időre szóló szerződéssel kötelezi el, mintha nem ember

és egyéniség, hanem adás-vétel tárgya, közönséges árucikk volna.

De sokan megbánták, akik ezt a súlyos, nagy igazságot idejében meg nem gondolták! Köztük egy szegény, jobb sorsra érdemes polgárosszony is, aki egy városi szegényházban fejezte be nyomorúságos életét. Ő maga beszélt el, hogy fiatalkoron felesége lett egy jómódú kereskedőnek. Nem az első, hanem csak a harmadik, miután már az első kettőtől elvált az a kalmár. Ő sem kellett neki sokáig, csak amíg a fiatalsága és a szépsége tartott. Azután eldobta magától és új után nézett. „Úgy éreztem magam és úgy érzem most is, mintha kifosztottak és mélyen megaláztak volna. Eszköz lettem egy lelketlen ember kezében: soha, egy pillanátig sem voltam feleség. Sorsom az lett, amit megérdemeltem: nyomorúságos tengődés, vigasztalan egyedülvalóság és kilátástalan vég.” Hol volt ebben a kötelékben az emberi méltóság? Hol volt a lélek, ami az embert igazán emberré teszi? Ahol nincs egész életre szóló, felbonthatatlan kötelék, ott nincs emberi méltóság, nincs emberhez méltó élet és nincs boldogság sem. A boldogság egy egész élet együttes munkájának, küzdelmeinek és áldozatainak gyümölcse; ahol ez a közösség hiányzik, ott csak határidő-üzlet lehetséges, amelyben az ember szinte állattá aljasul, amelyet a pénzen adnak-vesznek.

b) *A házasság felbonthatatlanságát kívánja a szeretet természete is, amely a házasközösségnek szintén egyik legmélyebb alapja és kiindulópontja. Úgy alkotta meg Isten az ember természetét, hogy az szeretetre vágyik. Hiszen ő maga mondta, mikor Évát teremtette, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni”, nem jó segítőtárs nélkül élni, aki szeretettel áll mellette az életküzdelemben. Aki ismeri az emberi természetet vagy legalább néha-néha megfigyeli a magáét, nagyon jól tudja, hogy ezt a szeretetvágyat nem lehet idővel korlátozni. Nem volt még ember, akiben bizonyos idők múltán megszűnt volna a szeretet igénye. Nem volt még ember, aki a szeretetről azt állította volna, hogy csak pár esztendőre kell neki. A szeretet vágya és igénye igenis együtt nő az emberrel és végigkíséri a sírig. Minél öregebb, annál inkább vágyik utána, annál többet kíván*

belőle s annál fájdalmasabban érinti még a gondolat is, hogy egyszer elveszíti.

A szeretetnek ez a természete mutatja, hogy akik életközösségre lépnek, folytonos szeretetközösséget vállalnak, amely egész életre szól s amelynek nem vethet véget más, csak a halál. Aki mindezt önmagában megfigyelni nem tudná, fogadja el annak a derék öreg magyarnak a bizonyosságát, aki felesége halála után naponta kijárt a temetőbe s szinte önfelédten adta át magát az emlékezésnek, amikor még a feleségével együtt töltött 37 esztendőnek, 37 esztendő szeretetközösségének tényleges élvezője volt. Egyszer a fiai elébe mentek és hazakísérték. Útközben meg-megállt, elgondolkodott, azután így szólt a fiúkhöz: „De csúnya kontrabontot csinál a halál. Összekuszálja azt, amit az Isten szépnek tervezett. Utána kívánkozom, édes fiaim, drága anyatoknak: nem élhetek a szeretete nélkül.” Aki tud élni a hitvestársa szeretete nélkül, aki tudja az egyiket eldobni és helyette másikat keresni, az nem ismerte meg a saját igazi természetét, mégkevésbé ismerte meg az Isten teremtő gondolatát.

c) *Végül a házasság felbonthatatlanságát kívánja a gyermek érdeke.* Ha a házasfelek a közöttük létesült köteleket bármikor felbonthatnák, gyökerében volna veszélyeztetve a házasság legfőbb java, a gyermek felnevelése, amely a házastársaknak mint szülőknek, együttes munkája és amely csakis az állandó családi közösség nyugodt és meghitt légkörében képzelhető el. A gyermekeknek, hogy kialakuljon bennük a keresztény jellem, szükségük van a családot kormányzó apai tekintélyre is, az anyai szeretet éltető melegére is. Ahol a család széthullik, ott először az egyik vagy a másik, de hamarosan mind a kettő veszendőbe megy. Apai tekintély nélkül elferdül a jellem s csak nagyritkán lesz a gyermekből következetes, az életharcban helytálló, komoly férfiú. Anyai szeretet nélkül viszont alig lesz belőle meleg érzésű, honfitársaival és fajtestvéreivel a sorsközösséget tűzön-vízen keresztül vállaló ember. De a leánygyermek is szeszélyes, csélcsap és ingatag lesz nevelőtekintély, rideg és érzéketlen anyai szeretet nélkül. Hogyan lesz ilyen elemekből a nagy népcsaládnak egészséges sejtje, értékes alkotóeleme?

Pedig ez csak a távoli jövő képe; széthullott családok gyermekére a legtöbb esetben szomorú lelki szétesés, fájdalmas züllés vár. Hiszen az olyan gyermek, akinek szülői nem állták az eskü szentségével megerősített adott szót és elhagyták egymást, kutatni fogja, hogy ki a hibás és ítéletet mond a szülők fejére, mihelyt gondolkodni kezd. Ez ellen az elvált szülők ösztönszerűen védekezni is szoktak, de a védekezés legtöbbször nem egyéb, mint vádolása a másik félnek: így azután a gyermek, ha nem is hangos szóval, de a lelke mélyén mind a kettőt elmarasztalja. Közismert eset, — részletezésre nem is szorul, hiszen az ujságok eleget írtak róla — az a serdülő fiú, intelligens, de elvált szülők gyermeke, aki baltával osztott igazságot és tulajdon édesanyját meggyilkolta. De ahol nem is fajul az eset ilyen tragédiává, a tragédia belülről, a lélek mélyén mégis megtörténik. Minden ilyen eset igazolja a költőt, aki azt énekli: „Azok az igazi nagy tragédiák, ahol vér nem folyik, csak a könny pereg.” Hány szegény embertestvérünk siratja a földúlt és elhagyott boldog családi fészket! Hány érzi, tudja, hogy egészen más ember lett volna, ha a családi fészket szét nem robbantja a házassági kötelék felbontása. Igaza van annak a derék magyar katonának, — ma is él, tűzérőrmester valahol a déli végeken — aki minden esztendőben legalább egyszer sokszáz kilométert utazik, hogy a szülei sírját felkeresse. Mondták neki ott élő ismerősei, hogy kár azért a félnapért akkorát utazni, hiszen ráteszik a koszorút a sírra és meggyújtják a mécseset ők is szívesen. De ő nem tágított. „Lejövök, — mondta — amíg csak élek, minden esztendőben, hogy a sírjuk előtt megköszönjem neked, hogy szerették egymást negyven esztendőn át hűséges szeretettel és kitarítottak egymásmellett jóban-rosszban. Hol volnék én és mivé lettem volna derék öcséimmal együtt az ő hűségük és szeretetük nélkül?”

A házasság felbonthatatlansága tehát nem indokolatlan isteni akarat, hanem Isten bölcsességéből és végtelen jóságából való rendelkezés, amelyet az élet maga is ezerféleképpen igazol. Csak annak nem kell, aki az Istentől elszakadt. A hívő és istenfélő ember nem szűnik meg érte a teremtő Istent áldani.

3. Mindezek megfontolása után felvethetjük a kérdést: *mit jelent tehát a hűtlenség az egyén, a család és a nemzet szempontjából?* Feleljünk erre a kérdésre egy hülsen ember esetével, aki pedig szépen indult és jól kezdte élete pályáját. Közel két évtizeden át élt áldottlelkű feleségével igazán szent és boldog házasságban. Négy olyan fiuk volt, hogy példaképe lehetett a környék ifjúságának. Egyszer aztán ez a derék ember — amint ilyenkor mondani szokták — megbokrosodott. Belegabalyodott egy kétes értékű, magát-kellettő nőszemélybe. Attól kezdve valósággal idegen lett otthon, az előbb még boldog és kívánatos családi fészekben. A jó asszony hamar észrevette a változást, de mártírlélekkel tűrte. Nem panaszkodott, nem tett szemrehányásokat, nem rendezett jeleneteket: várt és imádkozott csendesesen. De még mielőtt megérett volna a helyzet a döntő fordulatra, amúgyis beteg szíve felmondta a szolgálatot. Meghalt, sírba vitte a bánat. A szép kis család máról-holnapra szétesett. Az apa rövidesen elvette azt a „másik“-at, de az együttlét során hamar kiderült, hogy az istentelen perszóna mennyire nem pótolja az elsőt, mennyire nem méltó annak még a saruszíját is megoldani. Állandó lett a civódás és perpatvar közöttük. Hogyne lett volna, hiszen nem tudták becsülni egymást, nem találtak egymásban semmi becsülnivalót. A gyermekek nevelése megakadt: a szülőkben hiányzott hozzá az erkölcsi tekintély, a gyermekekben pedig az apa és anya tisztelete. Mire embersorba kerültek, elzüllött mind a négy. A boldogtalan apa ivásnak adta magát. Hamarosan beteljesedett rajta a végzet: kötéllel vetett véget elhibázott életének. A „másik asszony“ pedig ment újabb áldozat után.

Ime itt a felelet, hogy mit jelent a hűtlenség egyéni, családi és nemzeti szempontból? Jelenti az egyén erkölcsi leromlását, elértéktelenedését, elsilányosodását. Jelenti a család széthullását, a gyermekek neveletlenségét és lezüllését. Jelenti a nemzet szegényedését, mert hiszen ezeknek a pusztuló egzisztenciáknak nemzetépítő, a nemzeti erőt és munkát gyarapító elemeknek kellett volna lenniök.

Micsoda jó szolgálatot tettek volna tehát azok a politikusok egyénnek, családnak és nemzetnek egyaránt, akik

a házassági elválást lehetővé és könnyűvé tették s ezzel a hűtlenség útját megnyitották? Ellenkezőleg: a legrosszabb szolgálatot tették, mert útját egyengették az általános felbomlásnak és pusztulásnak. Jól mondja Aranyszájú Szent János, hogy a hűtlenségnél „még a legnagyobb szegénység, a gyógyíthatatlan betegség, a tűz és a fegyver is kisebb baj”. Az ószövetség megkövezte, Szent Pál apostol pedig örök kárhozatot hirdet a hűtelen számára.

A hívő kereszténynek mérhetetlen nagy boldogság és öröm, hogy őt nem a várható gyászos következmények, nem is az értük járó büntetés félelme, hanem Istennek és az Ő szent akaratának megismerése és annak szeretetből való követése indítja, hogy az eskü alatt adott szót megtartsa és a hitvestársi hűséget mindhalálig megőrizze.

A gyermek

Azt mondja egy nagy magyar hittudós, hogy „minden élet- és szeretetközösségnek ősmintája a Szentháromság, amely megtanít, hogy a szeretet láncá csak három szemben lesz gyűrű: szerető, szeretett és a kettő kapcsa”, tehát a házasság szeretetközösségében: a férj, feleség, gyermek. Ezt az isteni szándékot már a teremtéstörténet is kifejezi, melyben Isten azt mondja, hogy „szaporodjatok és sokasodjatok”, amivel nyilván kijelenti, hogy az emberteremtést nem tartotta befejezettnek az első emberpár teremtésével, hanem annak természetes folytatását a szülők házasközösségében, a gyermeknemzés által gondolja.

Nyilvánvaló tehát, hogy nem a gyermektelen család, hanem a gyermekes, mégpedig a sokgyermekes család az Isten gondolata. Ezért is nevezi a régi keresztény felfogás áldásnak a gyermeket. Csakugyan áldás az a szülők mind-egyikére. Áldás az atyának, aki benne látja élete folytatását, értelmét és végső célját; áldás az anyának, aki az ő várásában, ápolásában és nevelésében éli ki a szeretet legmélyebb és legszentebb igényét; áldás egyik gyermek a másikkal, akik egymás szeretetében találják rá önmagukra s egymástól tanulják meg a közösséghez való igazodást, a sorsközösségvállalás és a szociális szeretet törvényét.

Az Isten gondolatait közlő Szentíráson kívül talán soha senki nem rajzolta meg a gyermeket mint a házasság és a házastársak életcélját olyan szépen, mint a mi halhatatlan emlékü Gárdonyink. Szebben igazán nem lehet felvázolni az Isten gondolatát, mint ahogy ő teszi, amikor azt mondja a falujáról szólva: „Nálunk ritka az olyan ház, ahol gyermek nincsen. Szegények vagyunk és nagy az adó. A gyermekünk is szegény lesz és az adó is nagyobbodik, mikorra ő fizeti, de azért mégiscsak kell a gyerek.

A gyerek az öröm, a reménység. Gyöngé testében van valami világi, ártatlan lelkében van valami égi; egészen kedves valója olyan nekünk, mint a tavaszi vetés: ígéret és gyönyörűség.

Az apa magamagát látja fejlődni benne. Elmult ideje mintha feltámadt volna s a lába előtt játszódnék le újra. Az anya is saját életét látja új életté válva. Nagy és szép csoda ez. Ha nem volna semmi itt a földön, ha az Isten neve nem sugárzott volna soha alá erre a földi világra, az első gyermek magával hozná azt születésében s átadná az anya lelkének.

Nem a vagyon kevés, nem a megélhetési gondok akadályai a gyermekek születésének, hanem „a hit és erkölcs megfoghatkozása a szülők lelkében”.

A gyermeket még a pogány költő is Isten ajándékának, Isten követének és az isteni szeretet különös jelének tartja. Azt írja az egyik: „Halljátok, emberek, valahányszor gyermekkacagás cseng a fületekbe vagy kisgyermek sírását halljátok, abból tudjátok meg, hogy az Isten még mindig szereti ezt a bűnös világot.”

De nem kell a bölcsek szava és a költők éneke annak megsejtéséhez, hogy az Isten gondolata a házasságról a gyermekben válik teljessé. Elárulja azt az anya ösztönös megérzése, amikor a gyermek érkezésének első jeleit tapasztalja. Azt írja erről egy fiatal anya az édesanyjának: „Drága jó anyám, kicsi gyermekünk jelentkezik. Csak most érzem, milyen jó hozzám az Isten; csak most tudom, mit jelent az Ő gondolata szerint igazán asszonynak lenni.” De ugyanezt érzi az apa is, amikor a gyermek jelentkezését észreveszi. Egy ilyen fiatal apa, amikor hivatalos útján

járt és felesége levélben közölte vele az érkező kicsike első jelentkezését, örömeiben a templomba sietett. Útitársa megkérdezte, mi az oka ennek, hiszen nincs vasárnap! A fiatalember így válaszolt: „Megyek megköszönni az Istennek, hogy embernek teremtett.”

Ha így van, ha a gyermek Isten gondolatának teljessége a házasságban; ha a gyermek nemzése a házasság szentségéből folyó természetes jog és egyben kötelesség is, ami nélkül csonka maradna az isteni gondolat, akkor magától értetődik, hogy az isteni gondolatnak ezt a megcsonkítását senki sem teheti súlyos bűn terhe nélkül. Vagyis fiatalok csak azzal az eltökélt szándékkal léphetnek házasságra, hogy követni fogják az isteni parancsot: „Szaporodjatok és sokodjatok, töltsétek be a földet és hajtsátok azt uralmatok alá.” Ebből természetszerűleg két komoly kötelesség származik a szülőkre nézve: egyik a gyermek vállalása, másik a gyermek nevelése.

1. *A gyermek vállalása nem tartozik a könnyű feladatok közé, aminthogy az élet maga sem könnyű dolog, hanem a legkomolyabb terhek viselése, áldozatok vállalása és szinte folytonos küzdelem. A házastársak legszentebb terhe a gyermek; legszentebb és legértékesebb áldozata az, amelyet a gyermekért hoznak; legértékesebb küzdelme, amelyet a gyermekért, a gyermek életéért és egészségéért, a gyermek jövőjéért és boldogulásáért folytatnak. Annak is van terhe, áldozata és küzdelme, aki nem vállalja a gyermeket. De az ilyen számára a teher mindennap megújuló gyötrelem, az áldozat értelmetlen hiábavalóság, a küzdelem céltalan levegőverdesés. Olyan, mint azé az alföldi kocsmáros házaspáré volt, akik beleöszültek és belerokkantak az étellel való folytonos küzdelembe. Életük alkonyán egymás szemére hányták, hogy minek éltek, mi értelme volt a küzdelmes életüknek? Az öreg kocsmáros egy alkalommal így panaszkodott a szomszédjának: „Szeretnék meghalni, szomszéd.” „Úgyan mi lelte, kedves szomszéd uram, — feleli amaz — hiszen mindene megvan ahhoz, hogy örüljön az életnek?” „Dehogy van, dehogy van, — mondja a kocsmáros — nincs aki szeressen és nincs, akit én szeressek: a nélkül pedig mit ér az élet?” Egy bölcs ember azt írja valahol,*

hogy az ember egyik legnagyobb tragédiája, ha későn nyílik meg a szeme az igazság és a valóság meglátására. Ennek az öreg kocsmáros-házaspárnak is ez volt élete alkonyán a legnagyobb fájdalma: későn vette észre, hogy a házasközösségük nem teljes, életükben az Isten nagy gondolata nem valósult. Így az életük csakugyan szomorú és értelmetlen igavonás volt. Hej, de szívesen vállalták volna most, de örültek volna a gyermekkacagásnak, de túrték volna a gyermeksírást! De már késő volt: utolérte őket az önzők természetes büntetése: az örömtelen és sivár öregség és a kilátástalan vég.

Nem is igaz, — amit pedig manapság elég sokan hangoztatnak — hogy a gyermek átok. Áldás és öröm forrása az akkor is, ha emberi számítás szerint alkalmatlan időben vagy éppen nagyon rosszkor érkezik. Lehet, hogy a terhet súlyosítja és a gondot szaporítja, de megfizet érte már akkor, amikor „növekszik korban, bölcseségben és kedvességben Isten és emberek előtt”. Valóban Isten követe lesz a családban, aki békességet és örömet hoz égi ajándékképpen szülőinek attól, akitől élete útjára elindult.

Senki sem tapasztalta ezt olyan közvetlenül, mint egy derék úriasszony, akit a férje a legválságosabb időben hagyott magára. Már közel volt a gyermek érkezése, amikor a jellemtelen ember külföldre szökött. Azt írta hitvestársának néhány kusza sorban, hogy ne várja vissza. A szegény asszony gyötrő fájdalmában sötét gondolatokat kezdett forgatni agyában. Úgy gondolta, hogy a kicsike érkezését nem várja meg; megöli, hogy ne lássa és ne ismerje meg ezt a nyomorúságos világot. Úgysem tudná felnevelni, úgylis hányt-vetett élet és biztos pusztulás várna szegénykére. Amint így tépelődik, szinte beleütközik egykori hitoktatójába, aki a templom felé tartott, hogy ott a szentmise-áldozatot bemutassa. Ütközben elpanaszolja neki nagy keserűségét. A jó öreg pap szentgyónásra invitálja; ott ellátja biztatással és jótanáccsal, majd a szentmisében meg is áldoztatja. A szegény meggyötört lélek valósággal újjászületett. Győzött benne az élet, győzött az isteni gondolat. Most már megnyugodva, sőt örömmel várta gyermekét.

Jó öt esztendő múlt el azután, mialatt az asszony

élete is helyes mederbe terelődött. Álláshoz jutott, amiből tisztességesen eltarthatta magát és gyermekét. Egyszer a körúton találkozik megint az öreg hitoktatóval, amikor a kicsikét éppen ovódába vitte. Szeretettel üdvözölte őket és megkérdezi: „Ki vagy te, kicsikém?” „Engedje meg, atyám, — szól az asszony — hogy én feleljek helyette. Ez az a kislány, aki ma nem élne, ha ön jóságos szívvel meg nem könyörült volna rajta. Menj oda kicsikém, — szól tovább a leánykához — csókolj kezét a tisztelendő bácsinak és köszönd meg neki, hogy élsz. Ó, ha tudtam volna akkor, — fejezte be szavait az asszony — mint ahogyan most tudom, hogy sivár egyedülvalóságomban mennyi örömet és vigasztalást jelent a gyermek, dehogyan vétettem volna még csak gondolatban is az élete ellen!”

Miért nem vállalják sokan a gyermeket? Mert hitük nincsen. Nincs hitük az Istenben, aki a házassági életközösség célját a gyermekben jelölte meg; nincs hitük a gyermek küldetésében; nem hiszik, hogy a gyermek hozza magával azt a mennyországot, amelyről Krisztus Urunk azt mondja, hogy az „bennetek vagyon” és hogy az „békesség és öröm a Szentlélekben”. Akinek hite nincs, abban istenfélelem sincs; az nem fél az Isten megbántásától, az nem respektálja az Isten parancsait: azt sem, hogy „ne paráználkodjál”, azt sem, hogy „ne ölj”! Így jönnek létre a szörnyű bűnök a gyermek ellen: úgy is, hogy születését megakadályozzák, úgy is, hogy útközben megölik, még mielőtt megérkezett volna Isten szépséges világába. Hiába mennydörgünk százszoros átkot a paráznákra és gyilkosokra. Az átok nem szokta megjavítani a világot. Imádkozzunk, drága testvéreim, hogy a jó Isten hittel ajándékozza meg a világot, elsősorban ezt a szegény, sokat szenvedett és most is életéért küzdő magyarságot. Ebből a hitből fakad majd az élet szerete; az életszeretből lesznek majd újra népesek a családok s lesznek a házastársak Isten nagy gondolatainak és terveinek megvalósítói.

2. Másik kötelesség a gyermek nevelése. A gyermeknevelésnek két főfejezete van: a gyermek testi nevelése, azután a gyermek lelki gondozása. Testnevelésről ma szinte túlon-túl sokat hallanak és látnak a szülők. Hiszen korunkat

méltán nevezik a testnevelés századának. Már a legkisebb falvakban is egészségházak épülnek; zöldkeresztes nővér áll a testi egészség védelmére és szolgálatára a község orvosa mellett; mindkét nembeli ifjúság testedzését erősen szorgalmazzák, sőt országos törvények is biztosítják. Némelyik ember azt gondolja, hogy szinte sok is már a jóból. Erre tehát a hívek figyeime sokféleképen rá van irányítva. Annál fontosabbnak látszik a gyermek lelki és erkölcsi nevelése. Bűn terhe alatt kötelesek ugyan gondoskodni a szülők gyermekeik testi egészségéről is, de annál súlyosabb felelősség terheli őket a gyermek halhatatlan lelkéért, amelyet Isten rájuk bízott. Ennek az utóbbi nevelésnek három tényezője van: fegyelem, következetesség és istenfélelem.

a) *A fegyelemre szoktatás és nevelés* már a gyermek egész kicsi korában kell hogy elkezdődjék. Ahogy a táplálásnak rendje van és az orvos előírja, mikor, mit és mennyit kell vagy szabad neki enni adni, lelki fejlődésének is van rendje. Nem szabad ráhagyni, hogy a saját kicsi esze szerint cselekedjék, amit akar, még kevésbbé szabad minden kívánságát — éspedig azonnal — teljesíteni. Már idejekorán szoktatni kell arra, hogy tudjon várni, amíg a sor rá kerül; tudjon egyik-másik kívánságról lemondani, még ha nem is magyarázzák meg neki, hogy ezt vagy azt miért nem szabad; tudja a már kicsikorban jelentkező önzést korlátozni; tudjon a családi közösséghez igazodni, vagyis tanulja meg idejében, hogy nemcsak ő van a világon; tanulja meg tapasztalásból, hogy nem követelhet magának több jót, mint amennyi a közösség többi tagjának, vagyis a testvéreknek is lehetséges.

Fiatal szülők abban tévednek nagyot, hogy a gyermeknek minden örömet biztosítani akarnak, de minden fájdalomtól — még a pillanatnyi fájdalomtól is — meg akarják kímélni. Így aztán a gyermek hamar rájön, hogy a végén is az ő akarata lesz a családban az úr, tehát akarhat, követelhet bátran, minden sikerül. A nagyszülők pedig abban tévednek sokszor, hogy csupa szeretetből leplezgetik a kicsinyeknek itt-ott már jelentkező hibáit; indokolatlanul is védelmükbe veszik a kis dezentort. Mind a két tévedésben gyöngöseség rejlik, amely a gyermek lelki fejlődésében bosz-

szulja meg magát. Sok elhibázott élet a gyermekszobából indul ki, ahol a kicsikének neveléséből hiányzott az erő és az okosság. Egy német ujságban talált korunk egyik híres nevelője egy érdekes esetet. Bírái előtt állt egy könyvkötő-segéd, aki a szülőfalujának közszeretében álló derék plébánosát tizenegy késszúrással megölte. Mikor vallomásra sor került, az eset előadása után így kiáltott fel: „Tulajdonképpen nem is én vagyok a hibás, hanem az apám, aki rosszul nevelt. Először ő engedett meg mindent nekem, azután én magamnak. Vágyaimnak sohasem tudtam ellen-állni; így jutottam ide. Isten és ember előtt mondom: ő az igazi vádlott, nem én.” Minden rosszul nevelt gyermek nem jut törvény elé, de van egy ítélőszék, ahol minden apa és anya felel gyermeke lelkéért és üdvösségéért. Ez az örök bíró ítélőszéke, ahol nemcsak a magunk, de a gyermek lelkét is számonkérjük tőlünk. Csak az tud számotadni róla, akiben volt erő, bátorság és bölcsesség is a szülői szív szeretete mellett, s akit a szeretet nem akadályozott meg abban, hogy a gyermekeitől fegyelmet kívánjon és őket lemondásra is szoktassa.

b) *A gyermeknevelés másik tényezője a következetesség.* Kétségtelen, hogy a kisgyermek előtt az apa és anya az elképzelhető legnagyobb tekintély. Amit az apa mond, az törvény; amit az anya kijelent, az szent és megfellebbezhetetlen igazság. De csak addig, amíg a gyermek azt tapasztalja, hogy amit a szülők mondtak, az végérvényesen ki van mondva. Tehát ha valamiről azt mondták ma, hogy jó, helyes, szabad, az jó, helyes és szabad holnap is; amiről pedig azt mondták, hogy helytelen, rossz és nem szabad, az holnap és holnapután vagy bármikor máskor egyformán rossz és helytelen, egyformán nem szabad. Amint egyszer ingadozást tapasztal a gyermek a kimondott szó értékében, lelke mélyén ingadozni kezd a kimondó tekintélye is: már nem olyan szent előtte, mint amikor először elhangzott, már megpróbál kibújni alóla és nem érzi nagy hibának.

Két kisgyerek beszélget az ablak alatt; vitájuk behallatszik a nyitott ablakon. Arról van szó, hogy le kellene menni a tóra. Az egyik azt mondja kereken és határozottan: „Nem lehet. Édesapa megtiltotta.” „Dehogynem, — sürgeti

a másik — az már régen volt; szaladj csak fel: már nem haragszik. Ha most kéred, bizonyosan megengedi." A csacska gyerekszájból így derült ki az apa nevelőtekintélyének gyengülése. Talán hirtelen haragjában vagy a dolgot végig nem gondolva rendelkezett és nyilatkozott; ám a nagyobbik gyermek nyilván tudta, hogy a rendelkezés könnyen változik, azért sürgette a kisebbiket az újabb kérésre. Így azonban az apai szó nem lesz a gyermek számára irányító csillagzat, amelyet feltétlenül követnie kell; nem lesz akkor sem, mikor majd sorsdöntő nagy kérdésekről lesz szó. Így kerül a fiatalember élete sokszor jöváthetetlenül ferde utakra.

Következetesség az is, ha apa és anya s velük együtt a többi nevelő tényező ítéleteiket, rendelkezéseiket összehangolják. Egyformán és ugyanazt mondják jónak, helyesnek és szabadnak valamennyien és megfordítva; amit tilt az egyik, nem engedi meg a másik; amit parancsol vagy kíván az egyik, azt nem tiltja a másik. Ha egymással ellenkezőképen rendelkeznek, az ösztönös kisémberek akaratlanul is válogatni kezd a rendelkezésekben. Ő majd következetes lesz abban, hogy mindig a maga javára ítél. Így azonban egyik tekintély sem lesz előtte igazi tekintély; már kicsi korában megszokja, hogy nem az irányító tekintélyt, hanem az ösztönt érdemes követni, mert számára az a legjobb.

Ugyanaz a két gyermek, akiről az előbb szó esett, tovább szötte gyermekterveit az ablak alatt. A víz, úgylátszik, nagyon csábította őket. Horgászás lett volna a végső cél, amit azonban az anya tilalmazott. Érthető, hogy az anyaszív megremeget, ha kicsinyeit a víz közelében tudja. „De bolond vagy, — mondja a nagyobb — miért az anyát kérdezted? Apától kell ilyet kérni, ő bizonyosan megengedi." A gyermek a két egymással meg nem egyező tekintély között mindig a gyengébbel fedezi magát. Ez a fedezet azt az érzést kelti benne, hogy jó úton jár akkor is, amikor — akarva vagy akaratlanul — téved. De megszokja, hogy nem kell az irányító tekintélyt komolyan venni, hiszen egész könnyen engedi az egyik, amit a másik komolyan megtiltott.

A következetlenségnek jellemző esetét beszéli el Stolz Albán, a nagy népnevelő a nevelésről írott egyik könyvében. Elmondja, hogy öt apró gyermek játszadozott, csacsogott az

egyik szobában, míg a másikban az anyjuk pihent, akit az orvos súlyos betegnek mondott. Egyszer csak egész váratlanul felveti az egyik a kérdést, hogy ki mit csinálna, ha az édesanyjuk most meghalna? Az egyik, egy nagybacska leány azt mondja: „Én felvenném a szép fekete kabátját.” A másik: „Én az óráját venném fel, mindig is az enyém lenne.” A harmadik: „Én a fejkendőjét szeretném.” Felfigyel erre a legidősebb gyermek. Elszomorodik, hogy a kicsinyek, íme, anyjuk halálára spekulálnak. Meg is mondja neki, mihelyt felébred. Az anyát is nyilván bántja a dolog. Raportra hívja őket és kimondja a szentenciát: „No szégyeljétek magatokat! Nem is tartalak én titeket itthon, mihelyt meggyógyulok. Te majd elmégy libapásztornak; ott aztán rongyokban jársz, nem szép fekete kabátban. Téged meg odaadlak cselédnek; nem is látsz soha órát. Te pedig mihetsz teheneket fejni; ott azután hiába álmodsz szép fekete kendőről.” A gyermekek megszeppentek. A két kisebb sírásra is fakadt. A nagyobbik azonban megsajnálta és vigasztalni kezdte őket: „No, ne sírjatok. A mama úgyis mindent elfelejt, mire meggyógyul.” Ez a mindent elfelejtő, mindent elnéző, sohasem következetes szeretet az alakuló jellem megölője. A szeretet nem zárja ki, sőt sürgeti és megköveteli a következetességet, a rendelkezésekben való egyformaságot, a kimondott szó visszavonhatatlan komolyságát: akkor érzí a gyermek, hogy az irányító szót követni kell, mert az számára megfellebbezhetetlen törvény.

c) *A gyermeknevelés harmadik tényezője az istenfélelem.* A Szentírás azt mondja, hogy „az istenfélelem a bölcsesség kezdete”. Hozzátehetjük bátran és az igazságnak megfelelően, hogy a keresztény jellemnek is kiindulópontja. Akinek van hite az Istenben, az szereti is az Istent; aki pedig Istent szereti, semmitől sem fél annyira, mint attól, hogy meg találja bántani. Ezt a szellemet nevezzük istenfélelemnek, tehát nem az Istentől, hanem az Isten megbántásától való félelmet.

Ezt a szellemet pedig hazulról, a szülői házból kell minden gyermeknek magával hoznia. Erről azután igazán áll a régi közmondás, hogy „amit a Jancsi meg nem tanult, azt nem fogja tudni a János”. Ami az apa lelkéből és az

anya szívéből a gyermek lelkébe át nem sugárzott, azt később aligha fogja megtanulni vagy legalábbis nehéz tapasztalások és súlyos szenvedések árán jut majd birtokába. Az apa istenfélő szelleme mint természetes örökség száll át gyermekeire, az anya imádkozó lelke mint világító fény-sugár kíséri gyermekeit az élet legsötétebb változásaiban is.

Magas látogató érkezett egyszer egy falunak ősrégi templomába. Látni akarta a sok évszázad viharaival dacoló ősi épületet s tanulmányozni akarta a régiek építőművészetét. Feltűnt neki a majdnem üres templomban egy deresedő hajú, egyenes tartású, szép szál ember, aki ott térdelt az első pad szélén és egészen ritka áhitattal imádkozott. Nem állhatta meg, hogy megkérdezze: „Mondja, barátom, hol tanult maga ilyen szépen imádkozni?” „Otthon, — felelte az ember — a szülői házban.” „Ugye, az édesanyjától?” — faggatta tovább. „Tanítani az anyám tanított, — mondja az ember komolyan — de így imádkozni az apámtól tanultunk. Ő mindennap így imádkozott térdenállva a feszület előtt s mi mindnyájan vele. Sokáig nem is tudtuk, hogy másképp is lehet imádkozni; de amikor megtudtuk és láttuk, akkor sem próbáltuk meg soha.” „Engedjen még egy kérdést: — mondta most már egyre növekvő tisztelettel az úr — rendes emberek lettek mindnyájan?” „Azok lettünk, — volt a kurta felelet — hála a jó Istennek és édesapánknak.” Nem hiába mondja a régi példabeszéd, hogy a szavak csak indítanak, de a példa vonz: az istenfélelem szellemét ennek a derék apának a példája ültette át fiai lelkébe. Ez a szellem nevelte őket érdemes és értékes emberekké. Ez az apa bátran áll majd az örök bíró elé: nem fog félni, amikor majd számot kell adnia gyermekei lelkéről.

Kérdés, az istenfélelemnek ez a szelleme imádság-e csupán? Ha azt mondanám, hogy igen, akkor sem járnék messze az igazságtól, mert hiszen a rendszeresen imádkozó ember minden jóra kész. Megmondták már a régiek, hogy „pietas ad omnia utilis — a jámborság mindenre alkalmas és hasznos.” De az istenfélelem szelleme magával hozza az összes Isten iránti kötelességek teljesítését; tehát a vasárnapi szentmishellgatást éppúgy, mint a bűjtöt; a húsvéti szent-

gyónást éppúgy, mint az időnkinti szentáldozást; az Isten nevének megbecsülését csakúgy, mint akármelyik másik parancs megtartását.

Míndezek azonban csak akkor égneek bele a gyermek lelkébe és akkor lesznek életében irányító tényezők késő öregkorukig, ha már a szülői házból hozzák magukkal, és pedig nem is a szülők indító szavára, hanem gyakorlati példájára. Egy nagynevű katolikus vezetőember beszélt el, hogy egyetemi hallgató korában a nyári szünidőben valahogy lemaradt a szentmiséről. Ennek természetes következménye az lett, hogy csakúgy, mint kisgyermek korában, nem ülhetett asztalhoz a többiekkel. Váratlanul megérkezett déltájon a faluba tudós professzora, egy híres természetkutató. Őt természetesen nagy tisztelettel az asztalfőre ültették. Felűnt neki a fiú távolléte. Utána szólt, hogy te, fiatal barátom, hol maradsz? Az anya szólt helyette: „Saját hibájából hiányzott az ünnepi miséről, az pedig nálunk háziszokás, hogy akinek nincs miséje, annak ebédje sincs.” A professzor tisztelettudóan felegyenesedett és így szólt: „Akkor teljes tisztelettel megköszönöm a kedves meghívást, de ma én is lemaradtam.” A derék úr hozzátette: „Ez volt az utolsó misemulasztásom életemben; merem hinni, hogy a tanítványomé is.”

Csoda-e, hogy az így nevelt fiúból értékes nagy ember és kiváló katolikus vezetőférfiú lett? Éppoly természetes, mint ahogy az istentelen vagy Istentől távol élő, ridegszívű emberek gyermeke késő öregkorában is idegen marad a természetfölötti világban és sohasem érik meg a boldog örökkévalóság számára.

„Res sancta puer — szent dolog a gyermek” — mondták bölcsen a régiek. De azt is hangsúlyozták, hogy „sancta sancte tractanda — a szent dolgokat szentül kell kezelni”. Az Isten remekelt csodáját, a család szemefényét, ezt az égi ajándékot csakúgyan szentül kell kezelni. Szent legyen a légkör, amelyben felnő. Szentek legyenek és Isten kegyelmében éljenek, kik vele foglalkoznak. Szent legyen körülötte mindenki, akire rátekinet. Szent legyen minden magyar család, akkor szent lesz a család virága, a gyermek is. Így leszünk mellő unokái szent elődeinknek. Ez a szent magyarság érdemli csak meg az új ezredévet.

Betűrendes tárgymutató

A

- Adakozás 81, 243
- Adakozó szeretet 81, 243
- Aggodalom 157
- Agitátorok 132
- Aktív katolikus élet 278
- Alázat 24, 143, 167, 186
- Alázatosság
 - dicséretéről lemondás 144
 - elismerésről lemondás 145
 - igazság beismerése 143
- Anyai jóság 32
- Apai tekintély 31
- Apostoli buzgóság 59, 173, 279
 - lélek 19, 172
- Apostolkodás példával 19
 - szóval 19
- Allhatatosan kérni 103
- Allhatatosság 238

B

- Bánat 28, 222
- Bátorság hit védelmében 237
 - igazság megvallásában 21, 57
- Betegségből fakadó áldás 183
- Betegség Isten látogatása 182
 - jutalma 185
- Bérmálás szentsége 105
- Bizalom Istenben 199
- Bizalommal kérni 102
- Boldogság 8, 9, 10, 11, 12
 - ára 13
- Bőjt 71
- Buzgóság 59, 279
- Büszkeség 142
- Bűn 261
 - bánat 26
 - beesés 305
 - eredeti 306
 - telenség 84
 - től szabadulás 212
- Büntetés 51

Cs

- Család féltése 47
 - Isten gondolata 36

D

- Dicsékvés 143
- Dicséretéről lemondani 145
- Dicsőség
 - földi 72
 - táborhegyi 75
 - örök 76

E

- Egészséges lélek 174
 - test 175
- Egyház alapítása 56
 - elterjedése 57
 - feje 263
 - sorsa 49
- Egyházirend 119
- Emberhez méltó élet 155
- Ember sors 151
 - szeretet 165, 283
- Engedelmesség a szülők iránt 34
- Engesztelés 222
- Eredeti bűn 306
- Élet igazi 155, 268
 - katolikus 278
 - örök 9
 - sors 151
- Érdeklődösség 327
- Érzékiség 345

F

- Fájdalom 9
- Fegyelem 15, 362
 - a nevelésben 361
 - re szoktatás 362
- Fegyelmezetttség 15
- Felebaráti szeretet 146
- Feltámadás 248
 - hitünk alapja 247
 - Jézus feltámadása 245
- Férfias kiállás az igazságért 19
- Fogadott gyermekség 314
- Föld magyar 297
- Földi boldogság 8
 - élet 93
 - élet rövidsége 93
 - javak 73

- javak állhatatlansága 93
- jutalom 319
- jutalom nem keresése 144
- örömök 94

G

- Gond 157
- megszentelése 39
- Gondviselésben való bizalom 158
- Gondviselő szeretet 80, 317
- Gyermek érdeke 354
- kedvessége 34
- nevelése 346, 361
- sorsa 354
- vallása 359

H

- Halál átmenet 288
- Halálról helyes gondolkozás 201
- Halottakért imádság 290
- Halottak iránti kegyelet 291
- Hamis próféták 131
- Hamisság 135
- Harag 123
- Hatalomvágy 73
- Hazaszeretet 297
- Jézus hazaszeretete 138
- Hálaadás 153
- okai 154
- Hála Isten iránt 149, 217
- Jézus iránt 141, 234
- Hálátlanság 154, 259
- Házasság egysége 352
- felbonthatatlansága 352
- lényege 352
- szentsége 342
- szentségi kegyelme 106, 344
- szentségére készülés 347
- Házassági hűség 345, 349
- hűtlenség 356
- ígéret 342
- vegyes 106
- Házastársak szeretete 353
- szeretetének természete 354
- Hit 74, 183
- a gondviselésben 155, 157
- Isten jóságában 197
- Isten irgalmában 189
- Hitetlenség 77, 87, 89
- okai 61
- Hívó lélek dicsérete 79

- Hűség házassági
- Jézus iránt 238

I

- Igazság győzelmes ereje 57
- megvallása 20
- mellett kiállás 14
- Igazságosság kölcsönös 192
- Ige sorsa 68
- Imádás
- Isten imádása 193
- Jézus imádása 241
- Imádság 193
- engesztelő 222
- hálaadó 217
- imádo 193
- kérő 100
- kötelezettsége 193
- Irgalmasság 197
- Irgalmas szeretet 197
- Isten akarata 150
- áldás 231
- dicsérete 149
- félelme 163, 365
- fönsége 109, 207
- gondviselése 155
- gyermekeinek méltósága 223
- hatalma 198, 207
- jósága 109
- iránti szeretet 169, 283
- látása 10
- Istennel való kapcsolat 210
- Isten parancsolatai 150
- sugallatai 152
- tulajdonságai:
- bölcs 54, 203
- hű 334
- igazságos 191, 205
- irgalmas 188
- jó 52, 109
- mindenható 175
- mintentudó 174
- nagylelkű 188
- örök 51
- Istengyermekség folyamányai 321
- haszna 309
- jelei 333
- tartalma 312
- tudata 99
- valósága 304

Ítélet utolsó 203

J

Jellem 17
Jézus csodái 160
— egy az Atyával 174
— elhagyatottsága 257
— életét adja övéiért 90
— életét élni 238
— feltámadása 245
— hazaszeretete 138
— ismeri övéit 91
— irgalmas szeretete 162, 177
— jó pásztor 90
— jósága 90
— könnyei 138
— mennybemenetele 249
— neve 234
— nevében kérni 101
— szentsége 83
— szeretete:
— — adakozó 81
— — érdektelen 82
— — gondoskodó 80
— — irgalmas 41, 177
— — nagylelkű 90, 92
— — szánakozó 41, 117, 162
— tanítása 234
— tanításának követése 69
— tulajdonságai mint az Atyáé 85
— után vágyódni 251
— után törekedni 252
Jóindulat 336
Jóság 301, 336
Jutalom 51

K

Katolikus élet 278
— öntudat 321
Kegyelem életalakító erő 284
— megszentelő 97
— segítő 231
— visszautasítása 179
— visszautasításának okai 178
Keményszívűség 64, 65, 190
Kenyérgond 72, 157
Kereszthordozás 69
Keresztség szentsége 104
Kevélység 21, 72, 190

Kérő imádság 100
— tulajdonságai:
— — állhatatosan 103
— — bizalommal 102
— — Jézus nevében 101
Készség isteni indítás követésében 152, 239
— segítő 146
Készület a házasságra 347
Kétkedők 78
Kiállítás az igazságért 14
Kishitűség 43
Kitartás
Kisértés 71, 73
— legyőzése 21
Könyvek 9
Könyvek 133
Következetesség a nevelésben 363
Közösség ereje 87
— érdek 327
— sors 324
— testvéri 214, 329
— tudat 324
Krisztus (I. Jézus)
— ban hit 276
— helytartója 265
— istensége 83, 160
— király 275
— követése 69
— követése a szenvedésben 69
Küldetés 22

L

Lázadás 224
Lelki béke 112
— erősség 105
— élet 112
— életre hivatalosak 112
— életre hivatalosak kizárása 1114
Leszámolás a bűnös szokásokkal 28
Lélek kemény 65
— készséges 67
— megújulás 30
— szenvedélyes 66
— végtelen értéke 91, 116, 140

M

- Magyar faj 298
 — föld 297
 — lélek 299
 — testvér 298
 Magyarság 299
 Makacsság 89
 Megélhetés 231
 Megalázódás Isten előtt 186
 Megátalkodás 89
 Megbocsátásban való nagylelkűség 125
 Megbocsátás kötelessége 124
 — megtagadása 190
 Megszentelő kegyelem 97
 Megtérés 28, 53
 Megtérsni későn is érdemes 63
 Megváltás ára szenvedés 68
 Megváltó 307
 — személye 209
 — várása 210
 Mennysország 9
 — ban Istennel találkozás 10
 — ban megpihenés 11
 — ban viszontlátás 11
 — öröksége 319
 Missió 115, 243
 Munka 228
 Mulandóság 93

N

- Nagylelkűség a megbocsátásban 125
 Nevelésben istenfélelem 365
 — következetesség 363
 — szoktatás 362
 Népmisszió 58, 60

O

- Oltáriszentség
 — ben Krisztus jelenléte 127
 — jelenlét állandósága 129
 — lelkünk tápláléka 128
 — látogatása 129
 — nevelő ereje 128

Ö

- Öntudat katolikus 99, 321
 Önzetlenség 22, 43
 Öröm 112
 — megszentelése 37
 Örök boldogság 286

- Örök büntetés 52
 — dicsőség 8, 76
 — élet 289
 — jutalom 9, 51
 Örökkévalóság 7, 286

P

- Pap felelőssége 121
 — méltósága 120
 Papokért imádság 122
 Pártfogó — égi 269
 Pápa fősége 265
 — iránti kötelességeink 266
 — Krisztus helytartója 265
 Parancsolatok megtartása 150, 195
 Példával apostolkodás 14—18, 273
 Péter 263
 — fősége 264
 — utóda 265
 Pokol 27

R

- Ragaszkodás a Szentatyához 266
 — Krisztushoz 237
 Ragaszkodó szeretet 169
 Rejtekekben cselekedni a jót 147
 Remény 45
 Rossz könyvek 133
 — ujságok 133

S

- Sajtó 133
 Segítő kegyelem 231
 — készség 174
 — szeretet 165
 Sors élet 150
 — közösség 324
 Sugallatok követése 152
 — elhanyagolása 153

Sz

- Szánakozó szeretet 41
 Szentek emberszeretetet hősei 281
 — istenszeretetet hősei 282
 — kegyelem bizonyosságai 284
 — örök boldogság útjelzői 286
 — követése 286
 — utánzása 286
 Szentlélek 96
 — adományai 97
 — ereje 256

— világossága 254
 Szentháromság 107
 — iránti áhitat 110
 — kinyilatkoztatása 108
 Szeretet 12
 — adakozó 81, 243
 — anyai 32
 — apai 185, 200
 — érdektelen 82
 — felebaráti 165
 — gondoskodó 80
 — haza 297
 — hitvestársi 342
 — irgalmas 41, 197
 — Isten iránt 169
 — Jézus iránt 136
 — magyar föld 297
 — magyar lélek 299
 — magyar nép 299
 — parancsa 169
 — ragaszkodó 169
 — rokoni 146
 — segítő 146
 — szánakozó 41, 117
 — szülői 185, 200
 — szülők iránti 34
 — testvéri 146, 165
 — törvénye 165
 Szent István király mint
 — ember 273
 — fejedelem 272
 — szent 274
 Szentmiseáldozat 127
 — hallgatás 194
 Szentségek keresztség 104
 — bérálás 105
 — Oltáriszentség 127
 — bűnbánat 26
 — utolsó kenet 289
 — egyházi rend 119
 — házasság 342
 Szenvedélyek 62, 66
 Szenvedés értelme 220
 — értéke 220
 — jutalma 95
 — megváltás ára 68

— mennyországban nem lesz 9
 — mint Krisztus-követés 69, 94
 Szerénység 16
 Szomorúak vigasztalója 296
 Szomorúság öröme fordul 95
 Szűz Mária eszménye 268
 — élete 292
 — hitünk erősítője 269
 — jósága 294
 — lelki szépsége 268, 293
 — magyarok Nagyszonya 269
 — szeplőtelen fogantatása 269

T

Természetes javak 218
 Természetfölötti javak 219
 Testvéri közösség 214, 329
 — szeretet 146, 165
 Tisztaság 301, 334
 Tisztátalanság 334
 Tisztességes megélhetés 231
 Törvény-tisztelet 42
 Tudatlanság vallási 61

U

Uralomvágy 73
 Utolsókenet 289
 Újév boldogsága 227
 Ujságok keresztény 133
 — rossz 133
 Újjászületés lelki 104
 Utolsó ítélet 203

Ü

Üdvösség munkálása 63
 — örök 76
 Ügyesség a rosszban 136
 Üldözés Isten küldötteinek 180
 Üldözők büntetése 181

V

Vasárnap megszentelése 166, 194
 Vegyesházasság 106
 Vezeklés 29
 Visszaeső bűnösök 78
 Visszaélés természetes javakkal
 222
 — természetfölötti javakkal 223

Tartalomjegyzék

Előszó	— — — — —	3
--------	-----------	---

I. VASÁRNAPOK.

Ádvent I. vasárnapjára	— — — — —	7
Ádvent II. vasárnapjára	— — — — —	14
Ádvent III. vasárnapjára	— — — — —	20
Ádvent IV. vasárnapjára	— — — — —	26
Vízkereszt utáni I. vasárnapra	— — — — —	31
Vízkereszt utáni II. vasárnapra	— — — — —	36
Vízkereszt utáni III. vasárnapra	— — — — —	40
Vízkereszt utáni IV. vasárnapra	— — — — —	45
Vízkereszt utáni V. vasárnapra	— — — — —	50
Vízkereszt utáni VI. vasárnapra	— — — — —	56
Hetvened vasárnapra	— — — — —	61
Hatvanad vasárnapra	— — — — —	64
Ötvened vasárnapra	— — — — —	68
Bőjt I. vasárnapjára	— — — — —	70
Bőjt II. vasárnapjára	— — — — —	74
Bőjt III. vasárnapjára	— — — — —	77
Bőjt IV. vasárnapjára	— — — — —	80
Bőjt V. vasárnapjára	— — — — —	83
Húsvét utáni I. vasárnapra	— — — — —	86
Húsvét utáni II. vasárnapra	— — — — —	90
Húsvét utáni III. vasárnapra	— — — — —	93
Húsvét utáni IV. vasárnapra	— — — — —	96
Húsvét utáni V. vasárnapra	— — — — —	100
Húsvét utáni VI. vasárnapra	— — — — —	104
Pünkösöd utáni I. vasárnapra	— — — — —	107
Pünkösöd utáni II. vasárnapra	— — — — —	111
Pünkösöd utáni III. vasárnapra	— — — — —	115
Pünkösöd utáni IV. vasárnapra	— — — — —	119

Pünkösöd utáni V. vasárnapra	—	—	—	—	—	122
Pünkösöd utáni VI. vasárnapra	—	—	—	—	—	126
Pünkösöd utáni VII. vasárnapra	—	—	—	—	—	130
Pünkösöd utáni VIII. vasárnapra	—	—	—	—	—	135
Pünkösöd utáni IX. vasárnapra	—	—	—	—	—	138
Pünkösöd utáni X. vasárnapra	—	—	—	—	—	142
Pünkösöd utáni XI. vasárnapra	—	—	—	—	—	146
Pünkösöd utáni XII. vasárnapra	—	—	—	—	—	150
Pünkösöd utáni XIII. vasárnapra	—	—	—	—	—	153
Pünkösöd utáni XIV. vasárnapra	—	—	—	—	—	157
Pünkösöd utáni XV. vasárnapra	—	—	—	—	—	160
Pünkösöd utáni XVI. vasárnapra	—	—	—	—	—	165
Pünkösöd utáni XVII. vasárnapra	—	—	—	—	—	169
Pünkösöd utáni XVIII. vasárnapra	—	—	—	—	—	174
Pünkösöd utáni XIX. vasárnapra	—	—	—	—	—	178
Pünkösöd utáni XX. vasárnapra	—	—	—	—	—	182
Pünkösöd utáni XXI. vasárnapra	—	—	—	—	—	188
Pünkösöd utáni XXII. vasárnapra	—	—	—	—	—	192
Pünkösöd utáni XXIII. vasárnapra	—	—	—	—	—	198
Pünkösöd utáni XXIV. vasárnapra	—	—	—	—	—	203

II. UNNEPEK.

Karácsony ünnepére	—	—	—	—	—	209
Évvégi hálaadásra	—	—	—	—	—	216
Újesztendőre	—	—	—	—	—	226
Jézus szent nevének ünnepére	—	—	—	—	—	234
Vízkeresztre	—	—	—	—	—	239
Húsvétra	—	—	—	—	—	245
Áldozócsütörtökre	—	—	—	—	—	249
Pünkösödre	—	—	—	—	—	254
Jézus szent Szíve ünnepére	—	—	—	—	—	257
Szent Péter és Pál apostolok ünnepére	—	—	—	—	—	262
Nagyboldogasszony ünnepére	—	—	—	—	—	268
Szent István király ünnepére	—	—	—	—	—	272
Krisztus Király ünnepére	—	—	—	—	—	275
Mindenszentek ünnepére	—	—	—	—	—	281
Halottak napjára	—	—	—	—	—	287
Szeplőtelen fogantatás ünnepére	—	—	—	—	—	292

Nemzeti ünnepre	—	—	—	—	—	—	—	—	297
Elsőáldozókhoz	—	—	—	—	—	—	—	—	300

III. ALKALMI SOROZATOK.

Az istengyermekség valósága	—	—	—	—	—	—	—	—	304
Az istengyermekség tartalma	—	—	—	—	—	—	—	—	312
Az istengyermekség folyamányai	—	—	—	—	—	—	—	—	321
Az istengyermekség jelei	—	—	—	—	—	—	—	—	333
A házasság szentség	—	—	—	—	—	—	—	—	342
A házassági hűség	—	—	—	—	—	—	—	—	349
A gyermek	—	—	—	—	—	—	—	—	357
Betűrendes tárgymutató	—	—	—	—	—	—	—	—	368

